

BESTSELLER New York Times

**Greg Lukianoff
Jonathan Haidt**

MOFTURILE RAȚIUNII , AMERICANE

Cum intențiile bune și ideile proaste
pregătesc o generație destinată
eșecului

Intoleranța crescândă față de punctele de vedere
diferite este o provocare nu numai în universități,
ci și la nivelul întregului discurs politic american.

— MICHAEL BLOOMBERG

GREG LUKIANOFF, născut la New York în 1974, este președinte al Foundation for Individual Rights in Education (FIRE), organizație nonprofit care luptă pentru libertatea de exprimare în universitățile din Statele Unite. A absolvit American University din Washington, D.C. și Stanford Law School, devenind un eminent specialist în drept, interesat în principal de probleme care țin de aplicarea Primului Amendament din Constituția SUA în învățământul superior. A publicat mai multe cărți pe această temă, iar numeroase articole ale sale au apărut în *The Washington Post*, *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *The Huffington Post*. Scribe regulat editoriale pentru *Los Angeles/San Francisco Daily Journal*. De asemenea, a apărut în emisiuni de televiziune, printre care *CBS Evening News*, *Fox & Friends*, *The Today Show*. Pentru activitatea desfășurată, fundația condusă de Lukianoff a primit mai multe distincții, printre care Playboy Foundation's Freedom of Expression Award (2008) și Ford Hall Forum's Louis P. and Evelyn Smith First Amendment Award (2010).

JONATHAN HAIDT, renumit specialist american în psihologie socială, s-a născut în 1963. Actualmente este profesor de etică a leadershipului la Stern School of Business din cadrul New York University. După ce a studiat filozofia la Yale, și-a obținut doctoratul în psihologie socială la University of Pennsylvania, în 1992. A făcut cercetare postdoctorală în antropologie culturală atât la University of Chicago, cât și în India, în Orissa, apoi a predat la University of Virginia timp de 16 ani. Pentru meritele sale excepționale, în 2007–2008 a fost profesor invitat la Princeton University. Este, de asemenea, cofondator al Heterodox Academy, organizație care promovează diversitatea punctelor de vedere în politică și morală. Este autorul mai multor bestselleruri internaționale. Haidt a fost apreciat drept unul dintre „gânditorii de top la nivel global” atât de revista americană *Foreign Policy*, cât și de publicația britanică *Prospect*, iar din 2019 face parte din American Academy of Arts and Sciences

Greg Lukianoff
Jonathan Haidt

MOFTURILE RAȚIUNII , AMERICANE

Cum intențiile bune și ideile proaste
pregătesc o generație destinată eșecului

Traducere din engleză de
IOANA PĂTRĂȘCANU

CURTEA VECHЕ

*Pregătește copilul pentru drum, nu drumul
pentru copil.*

Din înțelepciunea populară

*Cel mai mare dușman al tău nu-ți poate
dăuna la fel de mult ca propriile-ți gânduri
necugetate. Dar, odată stăpânite, nimeni nu
te poate ajuta la fel de mult, nici măcar
tatăl tău sau mama ta.*

Buddha, *Dhammapada*^{*}

*Linia care separă binele și răul intersectează
inima fiecărui om.*

Aleksandr Soljenițin, *Arhipelagul Gulag*^{**}

Note:

^{*} În ediția lui Thomas Byrom din 1993, capitolul 3, versetele 40–43. Redarea mai fidelă din ediția lui Juan Mascaró din 1973, capitolul 3, versetele 42–43 are același sens, dar nu este la fel de elegantă: „Un dușman poate răni alt dușman și un om care urăște poate răni alt om, dar mintea omului, dacă este direcționată greșit, îi poate face un rău mai mare. Tatăl, mama sau o rudă poate să îi facă bine omului; însă propria-i minte direcționată corect îi poate face acestuia un bine și mai mare.” (*N. a.*) Cu excepția cazurilor în care este indicat altfel, citatele din terți sunt redată în traducere liberă în limba română. (*N. red.*)

^{**} Aleksandr Soljenițin, *Arhipelagul Gulag*, p. 141. (*N. red.*)

Mamelor noastre, care au făcut tot ce le-a stat în puteri ca să
ne pregătească pentru drum.

JOANNA DALTON LUKIANOFF

ELAINE HAIDT (1931–2017)

INTRODUCERE

În căutarea înțelepciunii

Aceasta este o carte despre înțelepciune și despre opusul ei. Punctul ei de plecare a fost o călătorie întreprinsă de noi (Greg și Jon) în Grecia, în august 2016. Anterior dezbătuserăm pe tema unor idei ce se răspândeau în universități, idei despre care credeam că le fac rău studenților și că sunt dăunătoare perspectivei lor de a-și făuri vieți mulțumitoare. În esență, respectivele idei îi făceau pe studenți mai puțin înțelepți. Așa că am decis să scriem o carte pentru a-i avertiza pe oameni în legătură cu acele idei înspăimântătoare și ne-am gândit să începem pornind într-o călătorie personală pentru descoperirea înțelepciunii. Amândoi lucrăm în campusurile unor universități – iar în ultimii ani am auzit menționându-se în mod repetat înțelepciunea lui Misoponos, un oracol modern care trăiește într-o peșteră de pe versantul nordic al Muntelui Olimp, unde continuă ritualurile antice ale cultului Koalemos.

Am zburat la Atena, apoi am mers cu trenul cinci ore spre Litchoro, un orașel de la poalele muntelui. A doua zi, la răsăritul soarelui, am pornit pe o cărare pe care grecii o parcurg de mii de ani pentru a căuta comuniunea cu zeii lor. Am urcat șase ore, urmând cărarea șerpuită și abruptă. La prânz, ajunși la o bifurcație, am zărit un indicator pe care scria MISOPONOS, săgeata lui călăuzindu-ne spre dreapta. Calea principală, spre stânga, arăta amenințător: se îndrepta către o râpă îngustă, unde alunecările de pietre păreau un pericol iminent.

Cărarea spre Misoponos, dimpotrivă, era netedă și ușoară – o schimbare bine-venită. Calea aceea ne-a dus printr-o pădurice de pini și brazi, pe un pod pietonal trainic, de lemn, cu balustrade înalte, care trecea peste o prăpastie adâncă, iar apoi ajungea chiar la gura unei peșteri mari.

În interiorul peșterii am văzut o scenă ciudată. Misoponos și asistenții săi instalaseră un sistem din acelea care emit tichete cu numere de ordine, așa cum există în unele magazine sau instituții publice, iar acolo, în fața noastră, se formase o coadă la care așteptau alți căutători. Am luat un număr, am plătit taxa de 100 de euro pentru a avea parte de o întâlnire privată cu slăvitul oracol, am îndeplinit ritualurile obligatorii de purificare și am așteptat.

Când ne-a venit rândul, am fost însoțiți spre o încăpere slab luminată din fundul peșterii, unde un izvor mic bolborosea dintr-o stâncă, apa picurând într-un vas de marmură albă ce semăna într-o câțva cu un bazin pentru păsări. Lângă vas, Misoponos stătea într-un jilț confortabil care părea să fie un fotoliu reglabil BarcaLounger din anii 1970. Auziserăm că știe limba engleză, dar am fost surprinși când ne-a salutat într-o engleză americană perfectă, cu accent de Long Island: „Intrați, băieți. Spuneți-mi ce căutați.”

Jon a vorbit primul: „O, slăvit Oracol, am venit să căutăm înțelepciunea. Care sunt cele mai profunde și mărețe dintre adevăruri?”

Greg s-a gândit că trebuie să fim mai expliciti, așa că a adăugat: „Noi scriem o carte despre înțelepciune pentru adolescenți, adulți tineri, părinți și educatori și sperăm că puteți concentra cunoștințele dumneavoastră în câteva axiome semnificative – la modul ideal, în trei axiome – care i-ar conduce pe tineri, dacă le-ar adopta, spre dezvoltarea înțelepciunii în cursul vieții lor.”

Misoponos a rămas tăcut, cu ochii închiși, timp de două minute. Într-un final, a deschis ochii și a vorbit.

„Această fântână este Izvorul lui Koalemos. Koalemos a fost un zeu grec al înțelepciunii. Astăzi nu e atât de bine cunoscut precum Atena, care, în opinia mea, primește prea multă atenție din partea presei. Dar Koalemos are și el niște idei foarte bune, dacă îmi cereți părerea. Ceea ce tocmai ați făcut. Deci, lăsați-mă să vă spun. Vă voi da trei cești de înțelepciune.”

A umplut o ceașcă mică din alabastru cu apă din vas și ne-a înmănat-o. După ce am băut din ea amândoi, i-am înapoiat-o.

„Iată primul adevăr: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab*. Așa că evită durerea, evită disconfortul și toate experiențele cu potențial negativ”, a spus oracolul.

Jon a fost surprins. El scrisese o carte numită *Teoria fericirii*¹, care examina înțelepciunea antică în lumina psihologiei moderne. În carte avea un capitol întreg dedicat testării opusului afirmației oracolului, lucru devenit faimos în formularea lui Friedrich Nietzsche: „Ce nu mă omoară mă face mai puternic.”² Jon a crezut că trebuie să fie o greșeală. „Mă scuzați, Sfinția Voastră, dar chiar ați vrut să spuneți «slab»? Pentru că am citate din multe surse de înțelepciune tradițională care susțin că durerea, eșecurile, până și experiențele traumatice îi pot face pe oameni mai *puternici*.”

„Am spus «slab»?” s-a întrebat Misoponos. „Stai puțin... o fi «slab» sau «puternic»?” A mijit ochii în timp ce se gândea la acest lucru, apoi i-a deschis și a rostit: „Da, am avut dreptate, «slab» am vrut să spun. Experiențele rele sunt oribile, cine și-ar dori vreuna?”

Ai călătorit atât de mult pentru a avea o experiență proastă? Sigur că nu. Și durere? O sumedenie de înțelepți din munții noștri stau pe jos 12 ore pe zi, și cu ce se aleg? Cu probleme de circulație și dureri în zona lombară. Cât de multă înțelepciune poți să oferi când te gândești tot timpul la durerile și suferințele tale? De aceea mi-am luat scaunul ăsta, în urmă cu vreo 20 de ani. De ce să nu mă simt confortabil?” Cu o iritare clară în voce, oracolul a adăugat: „Pot să zic mai departe?”

„Îmi cer iertare“, a spus Jon cu supunere.

Misoponos a umplut din nou ceașca, iar noi am mai luat o gură de apă.

Oracolul a continuat: „Al doilea adevăr: *Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale*. Niciodată să nu le pui la îndoială.”

Acum era rândul lui Greg să fie șocat. El a petrecut mulți ani practicând terapia cognitiv-comportamentală, care se bazează exact pe opusul acestui sfat: deseori sentimentele ne induc în eroare, așa încât nu putem dobândi sănătatea mintală *până când* nu învățăm să le punem sub semnul întrebării și să ne eliberăm de unele distorsiuni obișnuite ale realității. Dar, fiindcă Greg știa să-și controleze reacțiile negative imediate, și-a mușcat limba și a tăcut.

Misoponos a umplut iarăși ceașca, și iarăși am băut. „În al treilea rând: *Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi*.”

Ne-am uitat unul la altul cu stupoare. Greg nu s-a mai putut abține: „O, măreț Oracol al lui Koalemos...” a început el, ezitant. „Poți să ne explici acest lucru?”

„Unii oameni sunt buni“, a spus Misoponos lent și tare, ca și cum ar fi crezut că până atunci nu l-am auzit, „iar unii oameni sunt răi“. Ne-a privit aspru și a inspirat. „Există atât de mult rău în lume! De unde vine?” A făcut o pauză, părând că s-ar fi așteptat să răspundem noi. Eram amuțiți. „De la oamenii răi!” a continuat oracolul, în mod clar exasperat. „Ține de mine, și de tine, și de restul oamenilor buni din lume să ne luptăm cu ei. Trebuie să fii un războinic al virtuții și al binelui. Vezi limpede cât de răi și de nedreți sunt unii oameni! Trebuie să-i înfrunți! Formați o coaliție a celor integri și faceți-i de rușine pe cei răi, până când își vor schimba felul de-a fi.”

Jon a întrebat: „Dar ei nu cred același lucru despre noi? Cum putem să știm că *noi* suntem cei care avem dreptate și că *ei* sunt cei care greșesc?”

Misoponos a răspuns tăios: „N-ai învățat nimic de la mine azi? Ai încredere în sentimentele tale. *Simți* că ai dreptate? Sau *simți* că greșești? Eu *simt* acum că întrevederea noastră a luat sfârșit. Ieșiți afară.”

Nu există niciun Misoponos³ și nici nu am călătorit cu adevărat în Grecia pentru a descoperi cele trei idei înfiorătoare. N-a fost nevoie. Le putem găsi în campusurile universităților, în licee și în multe case. Aceste neadevăruri sunt rareori predate în mod explicit; mai degrabă, le sunt transmise tinerilor prin reguli, practici și norme care le sunt impuse, foarte adesea cu intențiile cele mai bune.

Aceasta este o carte despre trei Mari Neadevăruri ce pare că s-au răspândit considerabil în ultimii ani:

1. Neadevărul despre fragilitate: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab.*
2. Neadevărul despre gândirea emoțională: *Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale.*
3. Neadevărul despre „noi versus ei”: *Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi.*

Multe afirmații sunt neadevărate, dar pentru ca o idee să poată fi clasificată ca Mare Neadevăr trebuie să îndeplinească trei criterii:

1. Să contrazică înțelepciunea antică (ideile care se regăsesc pe scară largă în literatura înțelepciunii din multe culturi).
2. Să contrazică rezultatele cercetărilor din domeniul psihologiei moderne.
3. Să dăuneze indivizilor și comunităților care o adoptă.

Vom arăta cum aceste trei Mari Neadevăruri – plus strategiile și mișcările politice care se bazează pe ele – le creează probleme tinerilor, universităților și, la modul general, democrațiilor liberale. Deocamdată vom enumera doar câteva dintre aceste probleme. Anxietatea, depresia și ratele de suicid la adolescenți au crescut vertiginos în ultimii ani. Cultura, în multe campusuri universitare, a devenit mai nivelată din punct de vedere ideologic, compromițând abilitatea profesorilor de a căuta adevărul și a studenților de a putea învăța de la o gamă largă de gânditori. Extremiștii – atât cei de dreapta, cât și cei de stânga – au proliferat, provocându-se reciproc și ajungând la niveluri tot mai profunde de ură. Rețelele sociale au canalizat pasiunile partizane spre crearea unei „culturi de blamare în public”: oricine poate fi făcut public de rușine fiindcă a spus ceva bine intenționat pe care altcineva l-a interpretat răutăcios. Noile platforme și canale media le permit cetățenilor să se retragă în sfere închise, unde le sunt susținute

punctele de vedere, locuri în care cele mai mari temeri ale lor despre relele din tabăra opusă pot fi confirmate și amplificate de intenția extremiștilor și a trolilor⁴ cibernetici de a semăna discordie.

Cele trei Mari Neadevăruri au înflorit în multe campusuri, dar ele își au rădăcinile în educația timpurie și în experiențele din copilărie, iar de-acum se extind în lumea corporatistă și în piața publică, ajungând inclusiv în politicile naționale. Totodată, se extind în afara universităților din Statele Unite, spre universitățile din întreaga lume unde se vorbește limba engleză.⁵ Aceste Mari Neadevăruri sunt dăunătoare pentru toată lumea. Oricui îi pasă de tineri, de educație sau de democrație ar trebui să fie îngrijorat în privința unor astfel de tendințe nefaste.

Adevăratele origini ale acestei cărți

În mai 2014, noi (Greg și Jon) ne-am așezat pentru a lua prânzul împreună în Greenwich Village din New York City. Ne aflam acolo pentru a discuta despre un puzzle pe care Greg încerca să îl rezolve de ceva vreme. Greg este avocat specializat în Primul Amendament din Constituția SUA. Din 2001, se luptă pentru libertatea academică și pentru libertatea de exprimare în campusuri, în calitate de director al Foundation for Individual Rights in Education (FIRE)⁶. Organizație nonprofit și nepartizană, FIRE s-a dedicat apărării libertății cuvântului, a proceselor echitabile și a tuturor drepturilor în campusurile colegiilor din țară.

De-a lungul carierei sale, cererile pentru cenzura din campusuri au venit, în general, din partea administratorilor. Studenții, pe de altă parte, au reprezentat întotdeauna grupul care a susținut în mod consecvent libertatea de exprimare – de fapt, care a solicitat-o. Dar, de-acum, ceva se schimba: în anumite campusuri, cuvintele începuseră să fie văzute din ce în ce mai des ca fiind surse de pericol. În toamna lui 2013, Greg a auzit pentru prima dată despre studenți care cereau ca materialele „declanșatoare” (de stres) să fie eliminate de la cursuri. Până în primăvara lui 2014, *The New Republic*⁷ și *The New York Times*⁸ scriau deja despre această tendință. De asemenea, Greg a observat o presiune mai mare din partea studenților asupra administratorilor de colegii pentru a retrage invitațiile conferențiarilor ale căror idei erau considerate ofensatoare de către tineri. Când acelor lectori nu li se retrăgea invitația, studenții foloseau din ce în ce mai frecvent „vetoul scandalagiilor”, protestând prin mijloace care îi împiedicau pe colegii lor să participe la conferință sau să îl audă pe speaker. Totuși, cel mai îngrijorător lucru pentru Greg – și motivul pentru care a dorit să-i

vorbească lui Jon – era schimbarea *justificărilor* pentru aceste noi reacții la materialele de curs și la persoanele invitate să le țină cuvântări studenților.

În trecut, administratorii erau motivați să stabilească anumite reguli pentru discursurile ținute în campusuri, cu scopul de a restrânge ceea ce ei considerau a fi discursuri rasiste sau sexiste. Cu toate acestea, studenții susțineau din ce în ce mai mult că anumite tipuri de discurs – și chiar conținutul unor cărți și cursuri – le afectau *capacitatea de a activa normal*. Ei doreau protecție față de materialele despre care credeau că le pot periclita sănătatea mintală prin „declanșarea unor suferințe” sau prin a-i face „să se simtă lipsiți de siguranță”.

Pentru a da un exemplu, programa de bază a Columbia College (parte din educația generală obligatorie pentru toți studenții colegiului) cuprinde un curs numit Capodopere ale literaturii și filozofiei occidentale.² În perioada respectivă, includea operele lui Ovidiu, Homer, Dante, Sfântul Augustin, Montaigne, Woolf – și, potrivit universității, cursul trebuia să abordeze „cele mai dificile întrebări despre experiența omenească”. Dar, în 2015, patru studenți de la Columbia au scris un eseu în ziarul universității în care susțineau că studenții „au nevoie să se simtă în siguranță în sala de clasă”, însă „multe texte din literatura occidentală sunt înțesate cu istorii și relatări despre excludere și opresiune” și conțin „aspecte declanșatoare de stres sau lucruri ofensatoare, ce marginalizează identitatea tinerilor din sala de curs”. Unii studenți au spus că acele texte sunt atât de solicitante din punct de vedere emoțional, atunci când sunt citite și discutate, încât profesorii ar trebui să emită „avertismente privind factorii declanșatori de stres” și să le ofere sprijin studenților afectați psihic.¹⁰ (Avertismentele privind factorii declanșatori sunt notificări scrise sau orale oferite de profesor pentru a-i atenționa pe studenți că urmează să se confrunte cu materiale care au potențialul de a-i tulbura.) Eseul era nuanțat și aducea câteva puncte de vedere interesante despre diversificarea bibliografiei – dar chestiunea „siguranță *versus* pericol” este oare un cadru util pentru discutarea reacțiilor față de literatură? Sau ar putea chiar acel cadru să schimbe reacțiile studentului la textele vechi, creând un sentiment de amenințare și un răspuns la stres față de ceea ce, altfel, ar fi fost experimentat doar ca disconfort sau neplăcere?

Desigur, activismul studentesc nu este nimic nou; studenții au încercat în mod nemijlocit să modeleze mediul de învățare, așa cum a fost când s-au alăturat profesorilor în timpul „războaielor bibliografiilor” din anii 1990 (încercarea de a adăuga mai multe

femei și mai mulți autori de culoare la „bărbații albi morți“ care dominau listele de lectură).¹¹ Iar adesea, studenții din anii 1960 și 1970 se străduiau să îi țină pe vorbitori departe de campus sau să împiedice ca spusele lor să fie auzite. De exemplu, studenții mai multor universități au protestat față de prelegerile ținute de E.O. Wilson, biolog la Harvard, blamând scrierile acestuia despre modul cum evoluția a modelat comportamentul uman, despre care unii tineri credeau că pot fi folosite pentru a justifica existența rolurilor și inegalităților de gen. (Un panou ce promova protestul îi îndemna pe studenți să aducă „făcători de gălăgie“¹².) Dar acele încercări nu erau propulsate de griji în privința sănătății. Studenții doreau să-i îndepărteze pe oamenii despre care credeau că răspândesc idei malițioase (așa cum o fac și astăzi), dar atunci ei nu afirmau că membrii comunității școlare ar putea fi *vătămați* de vizita vorbitorului sau de expunerea la idei. Și, fără îndoială, nu le cereau profesorilor și personalului administrativ să adopte o atitudine ocrotitoare față de ei, apărându-i de prezența anumitor persoane.

Noutatea din ziua de astăzi este premisa că studenții sunt fragili. Chiar și cei care nu sunt ei înșiși fragili cred, adeseori, că *alții* sunt în pericol, așadar au nevoie de protecție. Nu există nicio așteptare ca studenții să devină mai puternici prin confruntarea cu discursuri sau texte pe care le etichetează drept „declanșatoare“. (Acesta este Neadevărul despre fragilitate: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab*.)

Pentru Greg, care a suferit de depresie pe tot parcursul vieții sale, aceasta părea o abordare teribilă. În căutarea tratamentului pentru propria depresie, el – asemenea altor milioane de persoane din întreaga lume – a descoperit că terapia cognitiv-comportamentală (TCC) este cea mai eficientă soluție. TCC te învață să observi când aluneci în diferite „distorsiuni cognitive“, cum ar fi „catastrofarea“ (*Dacă ratez acest test, voi rata întregul curs și voi fi dat afară din școală, apoi nu îmi voi mai găsi niciodată vreo slujbă...*) și „filtrarea negativă“ (când acorzi atenție doar feedbackului negativ, fără a remarca și laudele). Aceste tipare de gânduri distorsionate și iraționale sunt semne distinctive ale depresiei și tulburărilor anxioase. Nu spunem că studenții n-ar fi niciodată într-un pericol fizic real sau că afirmațiile lor despre nedreptate ar fi mai mereu distorsiuni cognitive. Spunem că, și atunci când studenții reacționează la probleme reale, ei sunt mai predispuși decât generațiile anterioare să se angreneze în tipare de gândire care fac ca aceste probleme să pară mai amenințătoare, devenind, prin urmare, mai greu de rezolvat. O descoperire importantă făcută încă de timpuriu de către cercetătorii TCC a fost că, dacă oamenii încetează să gândească astfel, depresia și anxietatea

lor se diminuează. Din acest motiv, Greg a fost tulburat când a observat că reacțiile unor studenți la discursurile din campusurile colegiilor expuneau *exact aceleași distorsiuni* despre care el învățase, în cadrul terapiei proprii, să le respingă. Unde deprinseseră studenții aceste obiceiuri mentale nocive? Astfel de distorsiuni cognitive nu îi fac cumva pe studenți *mai* anxioși, *mai* depresivi?

Desigur, multe lucruri s-au schimbat în campusuri din anii 1970 încoace. Studenții de astăzi sunt mult mai diverși. Unii ajung în universități după ce au avut deja de-a face cu forme variate de bigotism, sărăcie, traumă și boli mintale. Cadrele didactice trebuie să țină cont de aceste diferențe, să-și reevalueze vechile presupuneri și să se străduiască să creeze o comunitate incluzivă. Dar care este cea mai bună cale de a reuși asta? Dacă suntem preocupați în special de studenții care au întâmpinat cele mai severe probleme, ar trebui să facem o prioritate din a-i proteja pe aceștia de anumiți vorbitori, de cărți și idei care ar putea să-i offenseze? Sau poate că asemenea măsuri de protecție – oricum, bine intenționate – s-ar întoarce împotriva lor, dăunându-le tocmai acelor tineri?

E necesar ca toți studenții să fie pregătiți pentru lumea cu care vor da piept după colegiu, iar aceia care fac saltul cel mai mare – cei mai expuși riscului de a se simți străini într-un ținut ciudat – sunt aceia care trebuie să învețe cel mai repede și să se pregătească cel mai din greu. Terenul de joacă nu este nivelat; viața nu este corectă. Dar colegiul rămâne, probabil, cel mai favorabil mediu de pe pământ în care te poți întâlni față în față cu oameni și idei potențial ofensive sau chiar ostile. Este ultima sală de sport mental, plină cu echipamente avansate, antrenori competenți și terapeuți gata să ajute la nevoie.

Greg era îngrijorat de faptul că, odată ce studenții ar ajunge să se vadă pe ei înșiși fragili, ar sta departe de sala de sport. Dacă studenții nu și-ar construi abilități și nu ar accepta invitațiile prietenoase de a se antrena deschis, în ring, dacă ar evita aceste oportunități pentru că oameni bine intenționați i-au convins că ar putea fi răniți de un asemenea antrenament – ei bine, asta ar fi o tragedie pentru toți cei implicați. Credințele lor despre fragilitatea proprie și a altora în raport cu idei care le displac ar deveni profeții autoîmplinite. Nu numai că studenții vor ajunge să *creadă* că ei nu pot face față unor astfel de lucruri, dar dacă ar acționa conform acelei credințe și ar evita expunerea, în cele din urmă ar *deveni* mai puțin capabili să le înfrunte. Iar dacă ar avea succes în crearea unor „bule de siguranță” intelectuală în colegiu, studenții s-ar pregăti pentru o anxietate și un conflict încă mai acute după absolvire,

când, cu siguranță, vor întâlni mult mai mulți oameni cu puncte de vedere extreme.

Bazându-se pe experiența sa personală și profesională, teoria lui Greg a fost aceasta: studenții au început să ceară mai multă ocrotire față de discursuri și idei, pentru că au învățat involuntar să folosească distorsiunile cognitive pe care TCC încearcă să le corecteze. Sau, într-o altă formulare, *mulți studenți învață să gândească în moduri distorsionate, iar asta crește probabilitatea ca ei să devină fragili, anxioși și ușor de rănit.*

Greg voia să discute pe marginea acestei teorii cu Jon, întrucât Jon activează în domeniul psihologiei sociale și a scris extensiv¹³ despre puterea TCC și despre legătura ei apropiată cu înțelepciunea antică. Jon a sesizat de îndată potențialul ideii lui Greg. Ca profesor la Stern School of Business de la New York University, tocmai începuse să observe primele semne ale acestui nou „model de student fragil”. Domeniul său principal de cercetare era psihologia morală, iar a doua lui carte, *Mintea moralistă. De ce ne dezbină politica și religia?*, reprezenta o încercare de a-i ajuta pe oameni să înțeleagă diferitele culturi morale, sau „matrice morale”, în special culturile morale aferente stângii și drepte politice.

Termenul „matrice”, așa cum l-a folosit Jon, provine din romanul de science-fiction *Neuromantul*¹⁴ de William Gibson, apărut în 1984 (roman care a inspirat filmul de mai târziu *Matrix*). Gibson și-a imaginat o rețea futuristă, asemănătoare cu internetul, care conecta pe toată lumea. A numit-o „matricea” și s-a referit la ea ca la o „halucinație consensuală”. În opinia lui Jon, era o modalitate grozavă de a privi culturile morale. Grupurile creează o matrice morală consensuală în timp ce indivizii interacționează unii cu alții, după care ei se comportă în moduri ce ar putea fi neinteligibile pentru persoanele din exterior. În acel moment, nouă, amândurora, ni se părea că lua naștere o nouă matrice morală în anumite zone ale universităților și că aceasta avea să se dezvolte. (Rețelele sociale, desigur, sunt concepute perfect pentru a ajuta „halucinațiile consensuale” să se răspândească cu viteza luminii în comunitățile conectate – în campus și în afara lui, în stânga și în dreapta politică.)

Jon a acceptat cu entuziasm să i se alăture lui Greg în încercarea de a rezolva acest mister. Astfel, noi am scris împreună un articol care explora ideea lui Greg, folosind-o pentru a explica un număr de evenimente și tendințe ce au apărut în campusuri cu un an sau doi în urmă. Am trimis publicației *The Atlantic* articolul intitulat „Arguing Towards Misery: How Campuses Teach Cognitive Distorsions”. Editorului, Don Peck, i-a plăcut articolul; ne-a ajutat

să consolidăm raționamentul din text, apoi i-a dat un titlu mai succint și mai provocator.

În articolul respectiv am argumentat că mulți părinți, educatori, profesori de liceu și cadre universitare au învățat, fără să-și dea seama, o întreagă generație de tineri să se angreneze în obiceiuri mentale întâlnite, de obicei, la persoanele care suferă de anxietate și depresie. Am sugerat că studenții începeau să reacționeze cu frică și furie la anumite cuvinte, cărți și lectori invitați deoarece fuseseră învățați să exagereze pericolul, să folosească gândirea dihotomică (sau binară), să își amplifice primele reacții emoționale și să se lase atrași într-o serie de alte distorsiuni cognitive (pe care le vom discuta mai departe în cartea de față). Asemenea tipare de gândire dăunau în mod direct sănătății mintale a studenților și interferau cu dezvoltarea lor intelectuală – și, uneori, cu dezvoltarea persoanelor din jurul lor. La unele școli, se contura o cultură a autocenzurii defensive, în parte ca răspuns pentru studenții care se grăbeau să îi „arate cu degetul” sau să îi facă de rușine pe alții pentru lucruri mărunte, considerate de ei ca lipsite de sensibilitate – nu neapărat ca răspuns pentru un student care arăta cu degetul, ci pentru membrii unui grup pe care studentul îl susținea. Am denumit acest tipar *protecție vindicativă* și am argumentat că un astfel de comportament le reduce tuturor studenților posibilitatea de a purta discuții deschise, în care să exerseze abilitățile esențiale ale gândirii critice și ale dezacordului civilizat.

Articolul nostru a fost publicat pe site-ul *The Atlantic* pe 11 august 2015, iar numărul revistei care îl găzduia a apărut la chioșcurile de presă aproape o săptămână mai târziu. Ne așteptam la un val de critici, dar mulți oameni – atât din campusuri și din afara lor, cât și din întregul spectru politic – observaseră deja tendințele pe care le descriam, astfel că reacția la eseu a fost predominant pozitivă. Lucrarea noastră a devenit unul dintre cele mai citite cinci articole din toate timpurile de pe site-ul *The Atlantic*. Până și președintele Obama a făcut referire la ea într-un discurs ținut câteva săptămâni mai târziu, atunci când a lăudat valoarea diversității opiniilor și a spus că studenții nu ar trebui „cocoloșiți, protejați de contactul cu puncte de vedere diferite”.¹⁵

Până în octombrie, ne terminaserăm aparițiile în media legate de acel articol, și amândoi eram bucuroși să ne întoarcem la celelalte activități ale noastre. Habar n-aveam că lunile și anii următori aveau să răstoarne cu susul în jos nu doar lumea academică, ci întreaga țară. În 2016, a devenit limpede că Marile Neadevăruri și practicile asociate lor se răspândeau în universitățile din Marea Britanie¹⁶, Canada și Australia.¹⁷ Prin urmare, în toamna

lui 2016 am decis să aruncăm o privire mai aprofundată asupra problemelor pe care le-am abordat în articol și să scriem această carte.

Anii tumultuoși: 2015–2017

Privind în urmă acum, la începutul lui 2018, este incredibil cât de multe s-au schimbat de când am publicat articolul menționat anterior. S-a înfiripat o mișcare puternică pentru dreptate rasială, ce a căpătat tot mai multă putere cu fiecare filmare făcută cu telefonul în care un polițist ucidea bărbați de culoare neînarmați.¹⁸ În aceea toamnă, în zeci de campusuri din întreaga țară au izbucnit proteste legate de echitatea rasială, începând cu University of Missouri și Yale. Activismul a ajuns la un nivel care nu mai fusese văzut în campusuri de multe decenii.

Între timp, în aceeași perioadă, crimele în masă au acaparat știrile. Teroriștii au trecut la atacuri pe scară largă în întreaga Europă și în Orientul Mijlociu.¹⁹ În Statele Unite, 14 persoane au fost ucise și peste 20 au fost rănite într-un atac armat inspirat de ISIS, în San Bernardino, California.²⁰ Un alt atac armat al ISIS, asupra unui club de noapte al homosexualilor din Orlando, Florida, a devenit cel mai cumplit atac în masă din istoria de până atunci a Statelor Unite, cu 49 de morți²¹, însă acel număr a fost depășit după doar șase luni, în Las Vegas, când un bărbat a tras cu un soi de mitralieră performantă, omorând 58 de oameni și rănind alți 851, la un concert în aer liber.²²

Și 2016 a fost unul dintre cei mai ciudați ani dintotdeauna, de data aceasta în privința alegerilor prezidențiale: Donald Trump, un candidat fără experiență politică anterioară, care fusese privit de toată lumea ca fiind neeligibil din cauza faptului că jignise numeroase grupuri de oameni, nu numai că a câștigat primarele republicane, ci a câștigat președinția SUA. Milioane de persoane din toată țara au ieșit să protesteze la investirea sa, ura transpartinică a crescut galopant, iar știrile au ajuns să se rotească în jurul mesajelor de pe Twitter ale președintelui sau al comentariilor lui despre un război nuclear.

Atenția publică a revenit asupra protestelor din campusuri în primăvara lui 2017, când au izbucnit violențe la Middlebury College și – la o scară nemaiîntâlnită de multe decenii – la University of California din Berkeley, unde „antifasciștii“, așa cum s-au descris ei, au produs pagube de sute de mii de dolari în campus și în oraș, rănind studenți și alte persoane. Șase luni mai târziu, neonaziști și membri ai Ku Klux Klan-ului au mășăluit cu torțe pe

teritoriul aparținând University of Virginia, cu o zi înainte ca un naționalist alb să intre cu mașina într-o mulțime de contraprotestatari, omorându-l pe unul dintre ei și rănindu-i pe alții. Anul s-a încheiat cu mișcarea #MeToo, prin care multe femei au început să împărtășească publicului experiențele personale în legătură cu hărțuirea și atacurile sexuale la care au fost supuse, experiențe ce s-au dovedit un lucru comun în profesiile dominate de bărbați puternici.

Într-un astfel de mediu, practic oricare om, de orice vârstă și de orice orientare politică, ar putea să își justifice anxietatea, depresia sau indignarea. Nu este aceasta o explicație suficientă pentru neliniștea și noile revendicări pentru „siguranța” din campusuri? De ce să revenim asupra problemelor pe care le-am ridicat în articolul nostru inițial din *The Atlantic*?

„Cocoloșirea” înseamnă „supraprotejare”

Noi am fost întotdeauna rezervați în privința cuvântului „cocoloșire”, precum și în privința a ceea ce s-ar înțelege în cazul de față prin „mofturi”. Nu ne-a plăcut insinuarea conform căreia copiii de astăzi sunt răsfățați, răzgâiați și leneși, pentru că nu este adevărat. Tinerii din zilele noastre – cel puțin aceia care concurează pe locurile universităților selecte – se află sub o presiune enormă, trebuind să aibă înalte performanțe academice și să bifeze toate punctele de pe o lungă listă de activități extracurriculare. De asemenea, adolescenții au de-a face cu noi forme de hărțuire, de insultă și competiție din partea rețelelor sociale. Perspectivele lor financiare sunt nesigure într-o economie care este remodelată de globalizare, automatizare și inteligență artificială, o economie caracterizată de stagnarea salariilor pentru mai toți lucrătorii. Așadar, majoritatea copiilor nu au parte de o copilărie ușoară și de răsfăț. Însă, după cum vom arăta în carte, *adulții* din ziua de azi fac mult mai multe pentru a-și proteja odraslele, iar excesul lor de implicare poate avea o serie de efecte negative. Definițiile din dicționar pentru „a cocoloși” accentuează această supraprotejare – de exemplu, „a trata pe cineva cu grijă sau bunătate extremă sau excesivă”²³. Vina cade asupra adulților și a practicilor instituționale. Exact despre acest lucru e vorba în cartea de față. Vom arăta cum supraprotejarea bine intenționată – de la interzicerea consumului de arahide în ciclul primar și până la reglementarea discursurilor în campusurile colegiilor – poate sfârși prin a face mai mult rău decât bine.

Însă supraprotejarea reprezintă doar o parte dintr-o tendință mai cuprinzătoare, despre care vom vorbi folosind termenul *probleme ale progresului*. Acest termen se referă la consecințele negative produse de schimbări sociale care, altfel, sunt pozitive. Este minunat că sistemul nostru economic produce din abundență mâncare la prețuri scăzute, dar asta duce la o epidemie de obezitate. Este minunat că ne putem conecta, că putem comunica instantaneu și gratuit cu alți oameni, dar această hiperconectare poate fi nocivă pentru sănătatea mintală a tinerilor. Este minunat că avem frigidere, medicamente antidepresive, aer condiționat, apă curentă caldă și rece, că avem puțința de a ne elibera de majoritatea greutăților fizice care se împloteau în traiul zilnic al strămoșilor noștri odinioară, în zorii speciei umane. Confortul și siguranța fizică sunt beneficii pentru omenire, dar ele aduc cu sine și niște costuri. Ne adaptăm la noile circumstanțe îmbunătățite și coborâm ștacheta pentru ceea ce considerăm a fi niveluri intolerabile de disconfort și risc. După standardele stră-străbunicilor noștri, aproape toți suntem cocoloșiți. Fiecare generație tinde să o vadă pe următoarea ca fiind slabă, plângăcioasă și lipsită de rezistență. Generațiile mai vârstnice poate că au un punct de vedere valid, chiar dacă aceste schimburi de generații reflectă un progres real, sesizabil.

Pentru a repeta, noi *nu* spunem că problemele cu care se confruntă studenții și tinerii, în general, sunt minore ori sunt „doar niște mofturi din capul lor“. Noi spunem că ceea ce oamenii aleg să se *întâmpile* în capul lor va determina cum îi vor afecta problemele reale. Argumentația noastră este, în cele din urmă, pragmatică, nu moralistă: indiferent de identitatea ta, de trecutul tău sau de ideologia ta politică, vei fi mai fericit, mai sănătos, mai puternic și mai capabil să reușești în atingerea scopurilor propuse dacă faci exact *opusul* celor recomandate de Misoponos. Acest lucru înseamnă *să cauți provocări* (în loc să elimini sau să eviți tot ce simți că ar fi nesigur), *să te eliberezi de distorsiunile cognitive* (în loc să te încrezi întotdeauna în sentimentele tale inițiale) și *să-i ai în vedere pe alți oameni cu generozitate, căutând nuanțe* (decât să presupui despre alții ce e mai rău, cu o moralitate simplistă de tipul „noi *versus* ei“).

Despre ce vom discuta în această carte

Povestea pe care o spunem nu este simplă și, cu toate că există câțiva eroi, nu există în ea răufăcători clar definiți. Povestea noastră este mai degrabă una a detectivului în științe sociale, în care

„crima“ a fost comisă de o confluență a tendințelor și forțelor sociale. Evenimente surprinzătoare au început să aibă loc în campusurile colegiilor în jurul anilor 2013–2014, iar acestea au devenit încă mai ciudate și mai frecvente în perioada 2015–2017. În prima parte a cărții stabilim cadrul general și îți oferim uneltele intelectuale de care vei avea nevoie pentru a da sens noii culturi a „siguranței“, ce s-a extins în multe campusuri universitare din 2013 încoace. Uneltele includ învățarea recunoașterii celor trei Mari Neadevăruri. Pe parcurs, vom explica, de asemenea, câteva dintre conceptele-cheie ale terapiei cognitiv-comportamentale (TCC) și vom arăta cum TCC îmbunătățește abilitățile de gândire critică, astfel contracarând efectele Marilor Neadevăruri.

În Partea a II-a, arătăm Marile Neadevăruri în acțiune. Examinăm „huiduielile“, intimidarea și violența ocazională care îngreunează misiunea de bază a universităților, cea privitoare la educație și cercetare. Analizăm noua idee populară conform căreia discursul înseamnă violență și arătăm de ce o astfel de gândire este nocivă pentru sănătatea mintală a studenților. Explorăm sociologia vânătorilor de vrăjitoare și a panicilor morale, inclusiv a condițiilor ce pot arunca un colegiu în haos.

În Partea a III-a, ne dăm silința să dezlegăm misterul. De ce lucrurile s-au schimbat atât de rapid în extrem de multe campusuri între 2013 și 2017? Identificăm șase tipuri de explicații (pe care le vom numi „șiruri explicative“): creșterea polarizării politice și a animozității dintre partidele americane, care a condus la creșterea numărului de infracțiuni motivate de ură și hărțuire în campusuri; mărirea gradului de anxietate și depresie la adolescenți, ceea ce i-a făcut pe mulți studenți mai dornici de protecție și mai receptivi la Marile Neadevăruri; schimbările apărute în practicile de educație parentală, care au amplificat fricile minorilor, deși copilăria a devenit azi considerabil mai sigură; pierderea jocului neîngrădit și a asumării nesupravegheate a riscului, necesare copiilor pentru a deveni niște adulți pe picioarele lor; sporirea birocrăției din campusuri și extinderea misiunii ei proteguitoare; și o pasiune crescândă pentru justiție, combinată cu ideile schimbătoare despre ceea ce presupune cu adevărat justiția. Aceste șase tendințe nu i-au influențat pe toți în mod egal, dar ele au început să se intersecteze și să interacționeze, în ultimii câțiva ani, în campusurile universităților din Statele Unite.

La final, în Partea a IV-a, oferim sfaturi. Sugerăm acțiuni specifice care îi vor ajuta pe părinți și profesori să crească niște copii mai înțelepți, mai puternici și mai independenți. Sugerăm căi prin care profesorii, personalul administrativ și studenții din colegii pot

îmbunătăți universitățile, adaptându-le pentru viața din epoca noastră „înfuriată“ de tehnologie.

În 2014, ne-am propus să înțelegem ce se întâmplă în campusurile universităților din SUA, însă povestea pe care o spunem în această carte este despre mult mai mult decât atât. Este povestea prezentului nostru straniu și neliniștit, în care numeroase instituții funcționează defectuos, iar încrederea se află în declin – prezentul în care o nouă generație, cea ulterioară milenialilor, abia absolvă facultatea și începe să intre pe piața muncii. Povestea noastră se încheie într-o notă plină de speranță. Problemele pe care le descriem pot fi temporare. Noi credem că sunt rezolvabile. Săgeata istoriei se îndreaptă spre progres pe majoritatea planurilor – al sănătății, al prosperității, al libertății²⁴ –, dar dacă putem înțelege cele șase fire sau șiruri explicative și izbutim să ne eliberăm de cele trei Mari Neadevăruri, săgeata se poate îndrepta spre progres ceva mai repede.

Note:

1 Amaltéa, București, 2008. (N. red.)

2 Nietzsche (1889/1997), *Twilight of the idols*, maxima numărul 8. (N. a.)

3 Ponos era un neînsemnat zeu grec al trudei, durerii și greutateilor. *Miso* înseamnă „dispreț“ (precum în „misoginie“), astfel încât cuvântul *misoponos* din greaca veche s-ar putea traduce prin „dispreț față de truda dureroasă și față de greutate“. Îi mulțumim profesorului Ian McCready-Flora, de la University of Virginia, specialist în filozofia greacă antică, pentru că ne-a ghidat spre acest nume. L-am distribuit pe Misoponos în rolul Oracolului lui Koalemos. Koalemos este menționat în treacăt de Aristofan, în piesa de teatru *Păsările*, ca fiind zeul prostiei. (N. a.)

4 Trolii din mediul online sunt persoane care îi hărțuiesc pe ceilalți, răspândind informații false și ridiculizând indivizi și situații. (N. trad.)

5 Pentru cititorii din afara Statelor Unite, vom lămuri câțiva termeni și câteva americanisme. Vom folosi cuvintele „colegiu“ și „universitate“, mai mult sau mai puțin interschimbabile, pentru a ne referi la ceea ce în Marea Britanie și Canada se numește „universitate“. Vom utiliza adesea termenul „campus“ pentru a vorbi despre suprafața, mediul și cultura universităților. Cuvântul „liceu“ presupune clasele IX–XII, elevii având vârste între 14 și 18 ani (aproximativ). În general, vom evita să folosim cuvântul „liberal“ când ne referim la stânga politică, așa cum se obișnuiește în SUA; vom vorbi despre stânga și dreapta, despre progresiști și conservatori. (N. a.)

6 Descoperă mai multe la adresa: thefire.org. (N. a.)

7 J. Jarvie (2014), „Trigger happy“, *The New Republic*. Preluat de pe <https://newrepublic.com/article/116842/trigger-warnings-have-spread-blogs-college-classes-thats-bad>. (N. a.)

8 J. Medina (2014), „Warning: The Literary Canon Could Make Students Squirm“, *The New York Times*. Preluat de pe <https://www.pennytimes.com/2014/05/18/us/warning-the-literary-canon-could-make-students-squirm.html>. (N. a.)

- 2 Columbia College, The Core Curriculum: Literature Humanities. Preluat de pe <https://www.college.columbia.edu/core/lithum>. (N. a.)
- 10 K. Johnson, T. Lynch, E. Monroe și T. Wang, „Our identities matter in Core classrooms“, *Columbia Daily Spectator*, 30 aprilie 2015. Preluat de pe <http://spc.columbiaspectator.com/opinion/2015/04/30/our-identities-matter-core-classrooms>. (N. a.)
- 11 „Războaiele bibliografiilor“, ce au izbucnit după publicarea cărții *The Closing of the American Mind* a lui Allan Bloom, erau purtate majoritar de profesori, dar adesea studenții luau partea profesorilor care favorizau includerea mai multor femei și persoane de culoare. De exemplu, la un miting din 1987 de la Stanford, unde se sărbătorea diversitatea, studenții scandau: „Hei, hei, cultura occidentală trebuie să plece!“ Vezi și: R. Bernstein, „In dispute on bias, Stanford is likely to alter Western culture program“, *The New York Times*, 19 ianuarie 1988. Preluat de pe <http://www.nytimes.com/1988/01/19/us/in-dispute-on-bias-stanford-is-likely-to-alter-western-culture-program.html>. (N. a.)
- 12 Pinker (2016), p. 110. (N. a.)
- 13 Haidt (2006). (N. a.)
- 14 Traducere de Mihai-Dan Pavelescu, Paladin, București, 2017. (N. red.)
- 15 L. Nelson, „Obama on liberal college students who want to be «coddled»: «That’s not the way we learn»“, *VOX*, 14 septembrie 2015. Preluat de pe <https://www.vox.com/2015/9/14/9326965/obama-political-correctness>. (N. a.)
- 16 În Marea Britanie existau indicii începând din 2014; vezi B. O’Neill, „Free speech is so last century. Today’s students want the right to be comfortable“, *Spectator*, 22 noiembrie 2014. Preluat de pe <https://www.spectator.co.uk/2014/11/free-speech-is-so-last-century-todays-students-want-the-right-to-be-comfortable/>. Dar numărul de știri despre „spațiile sigure“ și fenomenele legate de ele a crescut în toamna lui 2015, după atenția acordată subiectului în Statele Unite. Vezi, de exemplu, E. Gosden, „Student accused of violating university «safe space» by raising her hand“, *The Telegraph*, 3 aprilie 2016. Preluat de pe <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/04/03/student-accused-of-violating-university-safe-space-by-raising-he/>. (N. a.)
- 17 Vezi un rezumat al cercetărilor și știrilor de presă din mai multe țări pe <https://heterodoxacademy.org/international>. (N. a.)
- 18 Erau zeci de cazuri, printre care cele ale lui Eric Garner, Mike Brown, Tamir Rice și Freddie Gray. Mai puțin se cunoaște faptul că erau și câteva femei de culoare care au fost victimele violenței poliției, incluzându-le pe Michelle Cusseaux, Tanisha Anderson, Aura Rosser și Meagan Hockaday. Pentru mai multe informații despre persoanele împușcate de poliție, vezi K. Kelly *et al.*, „Fatal shootings by police remain relatively unchanged after two years“, *The Washington Post*, 30 decembrie 2016. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/investigations/fatal-shootings-by-police-remain-relatively-unchanged-after-two-years/2016/12/30/fc807596-c3ca-11e6-9578-0054287507db_story.html. (N. a.)
- 19 O. Dorell, „2016 already marred by nearly daily terror attacks“, *USA Today*, 29 iunie 2016. Preluat de pe <https://www.usatoday.com/story/news/world/2016/06/29/major-terrorist-attacks-year/86492692>. (N. a.)
- 20 S. Parvini, H. Branson-Potts și P. Esquivel, „For victims of San Bernardino terrorist attack, conflicting views about Trump policy in their name“, *Los*

Angeles Times, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-san-bernardino-trump-20170131-story.html>. (N. a.)

21 R. Ellis, A. Fantz, F. Karimi și E. McLaughlin, „Orlando shooting: 49 killed, shooter pledged ISIS allegiance“, *CNN*, 13 iunie 2016. Preluat de pe <https://www.cnn.com/2016/06/12/us/orlando-nightclub-shooting/index.html>. (N. a.)

22 J. Branch, S. Kovalski și S. Tavernise, „Stephen Paddock Chased Gambling’s Payouts and Perks“, *The New York Times*, 4 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/10/04/us/stephen-paddock-gambling.html>.
Vezi și: Las Vegas AP, 19 ianuarie 2018, „The Latest: Timeline Offers Look at Vegas Shooter’s Moves“, *U.S. News & World Report*. Preluat, pe 20 martie 2018, de pe <https://www.usnews.com/news/us/articles/2018-01-19/the-latest-no-motive-uncovered-for-las-vegas-mass-shooting>. (N. a.)

23 *Coddle* [Def. 2], *Merriam-Webster’s online dictionary* (ediția a XI-a). Preluat de pe <https://www.merriamwebster.com/dictionary/coddling>. (N. a.)

24 Poți găsi informații detaliate și ușor de înțeles despre aceste tendințe pe site-ul humanprogress.org. (N. a.)

PARTEA I

Trei idei nocive

PARTEA II

Trei idei nocive

CAPITOLUL 1

Neadevărul despre fragilitate: Ceea ce nu te omoară te face mai slab

Când Cerul este pe punctul de a oferi o mare responsabilitate unui om, el îi va exersa mintea cu suferință, îi va supune tendoanele și oasele la muncă grea, îi va expune trupul la foamete, îl va trece prin sărăcie, va ridica obstacole în calea faptelor sale – iar asta pentru a-i stimula mintea, a-i întări caracterul și a îmbunătăți orice aspect la care nu e priceput.

Meng Tze (Mencius), secolul al III-lea î.H.²⁵

În august 2009, Max Haidt, în vârstă de trei ani, a trăit prima lui zi de preșcolar în Charlottesville, Virginia. Dar înainte de a i se îngădui să facă primul pas în călătoria de 18 ani spre o diplomă universitară, a trebuit ca părinții săi, Jon și Jayne, să participe la o ședință de instruire obligatorie, unde le-au fost explicate regulile școlii de către educatoarea lui Max. Cea mai importantă regulă, judecând după timpul petrecut discutând despre asta, a fost: fără nuci. Din cauza riscului pentru copiii alergici la arahide, exista o interdicție totală de a aduce în clădire orice ar conține vreun tip de nuci. Desigur, arahidele sunt leguminoase, nu sunt nuci, dar unii micuți au alergii la toate fructele cu coajă lemnoasă, așa că, pe lângă arahide și unt de arahide, au fost interzise nucile și produsele cu nuci. Iar pentru un plus de siguranță, școala a interzis și orice altceva s-ar fi putut produce într-o fabrică unde erau procesate nuci. Astfel că multe soiuri de fructe uscate și diverse snackuri au fost, de asemenea, interzise.

Fiindcă lista de ingrediente prohibite creștea, iar timpul se scurgea, Jon a pus grupului de părinți o întrebare pe care a considerat-o inofensivă: „Are cineva de aici un copil alergic la nuci? Dacă știm precis alergiile copiilor noștri, sunt sigur că vom face tot ce putem ca să evităm riscul. Dar dacă nu există în clasă niciunul cu asemenea alergii, atunci n-am putea să ne relaxăm și, în loc să interzicem toate acele lucruri, să interzicem doar arahidele?”

Educatoarea a fost vizibil enervată de întrebarea lui Jon și a intervenit extrem de iute, încât să nu apuce să răspundă careva. „Nu scoateți în evidență niciun părinte, vă rog”, s-a răstit ea. „Nu

faceți niciun părinte să se simtă stânjenit. Indiferent dacă pe vreun copil din clasă îl afectează sau nu, acestea sunt regulile școlii.“

Nu poți blama școala pentru că era atât de precaută. Alergiile la arahide se întâlneau rareori în rândul copiilor americani până la jumătatea anilor 1990, când un studiu²⁶ a arătat că doar 4 din 1 000 de copii cu vârsta sub opt ani aveau o astfel de alergie (așadar, probabil că niciunul din întreaga serie a lui Max, formată din aproximativ 100 de preșcolari). Dar până în 2008, conform aceluiași studiu, folosind aceleași măsurători, rata a crescut apreciabil, ajungând la 14 din 1 000 (așadar, probabil că unul sau doi copii din școala lui Max). Nimeni nu știa de ce micii americani deveneau deodată alergici la arahide, însă răspunsul logic și plin de compasiune era evident: copiii sunt vulnerabili. Ferește-i de arahide, de produse cu arahide și de tot ceea ce a intrat în contact cu orice tip de nuci. De ce nu? Care este răul, altul decât o mică bătaie de cap pentru părinții care le pregătesc prânzul la pachet?

Dar s-a dovedit că răul era unul serios.²⁷ Ulterior s-a descoperit că alergiile la arahide se înmulțeau galopant *tocmai* fiindcă părinții și învățătorii începuseră să îi protejeze pe copii de expunerea la arahide încă din anii 1990.²⁸ În februarie 2015, a fost publicat un studiu oficial.²⁹ Studiul LEAP (Learning Early About Peanut Allergy) s-a bazat pe ipoteza conform căreia „consumul regulat de produse care conțin arahide, atunci când începe în copilăria timpurie, provoacă un răspuns imunoprotector, în locul unei reacții alergice“³⁰. Pentru studiu, s-a apelat la un eșantion format din părinții a 640 de bebeluși (cu vârste între 4 și 11 luni) care prezentau un risc ridicat de a dezvolta alergie la arahide, întrucât avuseseră eczeme grave sau fuseseră testați pozitiv pentru altă alergie. Cercetătorii au cerut unei jumătăți dintre părinți să urmeze recomandarea standard pentru copiii cu risc crescut, adică să evite total expunerea la arahide și produse cu arahide. Subiecților din cealaltă jumătate le-au dat o cantitate dintr-un snack făcut din unt de arahide și porumb expandat și le-au spus să le dea copiilor din el de cel puțin trei ori pe săptămână. Cercetătorii au urmărit îndeaproape toate familiile, iar când copiii au împlinit vârsta de cinci ani, au fost testați pentru a se descoperi o posibilă reacție alergică la arahide.

Rezultatele au fost uimitoare. Dintre copiii care fuseseră „protejați“ de arahide, 17% au dezvoltat o alergie la ele. În grupul expus în mod deliberat la produse cu arahide, doar 3% au dezvoltat respectiva alergie. Așa cum a afirmat unul dintre cercetători într-un interviu: „Timp de zeci de ani, alergologii au recomandat ca, în cazul copiilor mici, să se evite consumul de alimente alergene,

precum arahidele, pentru a preveni alergiile alimentare... Descoperirile noastre relevă că acest sfat a fost greșit, fiind posibil să fi contribuit la sporirea alergiilor atât la arahide, cât și la alte alimente.³¹

Ni se pare logic. Sistemul imunitar este un miracol al ingineriei evoluției. Nu poate anticipa toți agenții patogeni și paraziții pe care îi va întâlni un copil – mai ales fiindcă vorbim despre o specie atât de mobilă și cu o alimentație atât de variată cum e a noastră –, așa că el este „proiectat” (de selecția naturală) să învețe rapid din experiențele timpurii. Sistemul imunitar poate fi definit ca un sistem dinamic, capabil să se adapteze și să evolueze odată cu un mediu aflat în schimbare.³² El *necesită* expunere la o gamă de alimente, bacterii și chiar viermi paraziți pentru a-și dezvolta capacitatea de a pregăti un răspuns imun la amenințările reale. Vaccinarea merge pe aceeași logică. Vaccinurile din copilărie ne fac mai sănătoși nu prin reducerea amenințărilor din lume („Interziceți microbii în școli!”), ci prin expunerea copiilor la respectivele amenințări în doze mici, oferindu-i sistemului imunitar al acestora oportunitatea de a învăța cum să se apere de amenințări similare în viitor.

Acesta este raționamentul pe care se bazează ceea ce se numește „ipoteza igienei”³³, explicația principală a motivului pentru care numărul alergiilor crește, în general, pe măsură ce țările devin mai bogate și mai curate – un alt exemplu de problemă cauzată de progres. Psihologa specializată în dezvoltare umană Alison Gopnik explică pe scurt ipoteza și ne face favoarea de a o lega de misiunea acestei cărți:

Datorită igienei, antibioticelor și jucatului redus în aer liber, copiii nu se mai expun microbilor așa cum o făceau cândva. Deși, în principiu, acesta e un lucru pozitiv, el poate determina organismele copiilor să dezvolte sisteme imunitare ce reacționează excesiv la substanțe care nu sunt cu adevărat amenințătoare – iată cauza alergiilor. Similar, *ferindu-i pe copii de orice risc posibil, îi putem determina să reacționeze cu frică exagerată în situații care nu sunt deloc periculoase și să îi „izolăm” de abilitățile de adult pe care vor trebui să le stăpânească într-o zi* [sublinierea noastră].³⁴

Această realitate ne duce la primul Mare Neadevăr al oracolului, Neadevărul despre fragilitate: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab*. Desigur, aforismul original al lui Nietzsche – „Ce nu mă omoară mă face mai puternic” – nu este întru totul corect, luat în sens literal: totuși, unele lucruri care nu te omoară te pot lăsa vătămat și slăbit pe termen lung. Dar faptul de a-i învăța pe copii că eșecurile, insultele și experiențele dureroase le vor provoca daune durabile este nociv în sine. Ființele umane *au nevoie* de stresori, adică de

provocări fizice și mintale, căci altfel se deteriorează. De exemplu, mușchii și articulațiile au nevoie de stresori pentru a se dezvolta corespunzător; prea mult repaus determină mușchii să se atrofieze, articulațiile să își piardă mobilitatea, funcțiile inimii și plămânilor să se diminueze, iar sângele să formeze cheaguri. După cum știm, fără provocările impuse de gravitație, astronauții se confruntă cu slăbiciune musculară și degenerare articulară.

Antifragilitatea

Nimeni nu a făcut o treabă mai grozavă în a explica răul evitării stresorilor, a riscurilor și a dozelor mici de durere decât Nassim Nicholas Taleb, statistician născut în Liban, broker, eseist și cercetător în teoria probabilității, care acum este profesor de inginerie a riscului la New York University. În bestsellerul său din 2007, *Lebăda Neagră*, Taleb a argumentat că majoritatea oamenilor se gândesc la risc într-un mod greșit. În sistemele complexe, este aproape inevitabil să apară probleme neprevăzute, și totuși persistăm în încercarea de a calcula riscul pe baza experiențelor trecute. În decursul vieții apar evenimente complet neașteptate, pe care Taleb le aseamănă cu ivirea unei lebede negre atunci când, bizuindu-ne pe experiențele anterioare, presupunem că toate lebedele sunt albe. (Taleb a fost unul dintre puținii care au prezis criza economică globală din 2008, bazată pe vulnerabilitatea sistemului financiar la evenimente de tipul „lebedei negre“.)

În cartea sa ulterioară, *Antifragil*, Taleb a explicat cum sistemele și oamenii pot supraviețui inevitabilelor „lebede negre“ ale vieții devenind mai *puternici* prin reacție (cum se petrece și în cazul sistemului imunitar). Autorul ne cere să distingem trei tipuri de lucruri. Unele, precum ceștile de porțelan, sunt *fragile*: ele se sparg ușor și nu se pot reface singure, așa că trebuie să le manevrăm cu grijă și să le ținem departe de zbenguiala copiilor mici. Altele sunt *reziliente*: pot suporta șocurile fără probleme. De obicei, părinții le dau copilașilor cești de plastic, pentru că ele pot face față căderilor repetate pe podea, deși ceștile nu beneficiază în urma acestor căderi. Dar Taleb ne invită să privim dincolo de cuvântul „reziliență“ și să admitem faptul că unele lucruri sunt *antifragile*. Multe dintre sistemele importante din viața economică și politică sunt asemenea sistemului nostru imunitar: *necesită* factori de stres și provocări pentru a învăța, a se adapta și a crește. Sistemele antifragile devin rigide, slabe și ineficiente când nu sunt provocate sau impulsionate de nimic spre un răspuns viguros. Autorul afirmă că mușchii, oasele, precum și copiii sunt antifragili:

Exact așa cum o lună petrecută în pat (...) duce la atrofierea mușchilor, la fel și sistemele complexe sunt slăbite, chiar ucise atunci când sunt private de factorii de stres. Mare parte din lumea noastră modernă și structurată ne-a vătămat cu strategii implementate de sus în jos și cu născociri (...) care tocmai asta fac: insultă antifragilitatea sistemelor. Iată tragedia modernității: *la fel ca în cazul părinților nevrotici excesiv de protectori, adeseori aceia care încearcă să ne ajute ne fac cel mai mare rău.* [sublinierea noastră].³⁵

Taleb își începe cartea cu o imagine poetică ce ar trebui să le vorbească tuturor părinților. El spune că vântul stinge o lumânare, dar înviorează un foc. Autorul ne sfătuiește să nu fim ca lumânările și să nu ne transformăm copiii în lumânări: „Vrei să fii focul și îți dorești să bată vântul.”³⁶

Nesăbuința ocrotirii exagerate devine evidentă de îndată ce înțelegi conceptul antifragilității. Ținând cont că riscurile și stresorii fac parte din viață în mod inevitabil, părinții și profesorii ar trebui să-i ajute pe copii să își dezvolte abilitățile înnăscute de a crește și de a învăța din asemenea experiențe. Există o expresie veche: „Pregătește copilul pentru drum, nu drumul pentru copil.” Totuși, se pare că în prezent facem exact opusul: încercăm să înlăturăm din cale orice i-ar putea deranja pe copii, fără să conștientizăm că, procedând astfel, repetăm greșeala cu alergia la arahide. Dacă ne protejăm copiii de diferite tipuri de experiențe cu potențial supărător, facem astfel încât să devină mai probabil ca acei copii să nu fie capabili să reziste în fața unor evenimente similare după ce vor părăsi cuibul nostru ocrotitor. Obsesia modernă legată de protejarea tinerilor de „a nu se simți în siguranță” este, credem noi, una dintre cauzele creșterii rapide a ratei tulburărilor emoționale la adolescenți, chestiune pe care o vom explora în Capitolul 7.

Apariția culturii siguranței

În secolul al XX-lea, cuvântul „siguranță” presupunea, în general, siguranță fizică. Un mare triumf al sfârșitului veacului trecut a constat în faptul că Statele Unite au devenit mai sigure din punct de vedere fizic pentru copii. Ca rezultat al eforturilor depuse de apărătorii consumatorilor (precum Ralph Nader și expozeul său asupra industriei auto, *Unsafe at Any Speed*), de jurnaliștii de investigații, de acțiunile legale colective, precum și al bunului-simț, produsele și serviciile periculoase au devenit mai puțin prevalente. Între 1978 și 1985, toate cele 50 de state au promulgat legi care au făcut obligatorie utilizarea scaunelor auto speciale pentru copii.

Căminele și centrele de zi pentru minori au fost securizate pentru ei – pericolul de sufocare prin înghițire și obiectele ascuțite au fost îndepărtate. Drept rezultat, rata mortalității la copii a scăzut semnificativ.³⁷ Acest lucru este, desigur, foarte bun, deși sub alte aspecte accentul pus pe siguranța fizică a mers, poate, prea departe. (Eseul lui Alison Gopnik, citat anterior, s-a intitulat „Should we let toddlers play with saws and knives?”³⁸ Răspunsul ei a fost: poate.)

Dar, treptat, în secolul al XXI-lea, în unele campusuri universitare sensul cuvântului „siguranță” a trecut prin procesul de *concept creep*³⁹, extinzându-se cât să cuprindă și siguranța *emoțională*. Ca să dăm un exemplu, în 2014, Oberlin College a publicat un ghid de conduită pentru profesori, care îi îndemna să folosească avertizări pentru factorii declanșatori de stres, în ideea „de a le arăta studenților grija față de siguranța lor”.⁴⁰ Din restul notificării rezultă clar faptul că ceea ce colegiul le transmitea dascălilor era: „Arătați-le studenților că vă pasă de *sentimentele* lor.” Se poate vedea contopirea siguranței cu sentimentele într-o altă parte a ghidului, unde profesorii erau îndemnați să folosească pentru studenți pronumele personal de genul preferat de aceștia (bunăoară, „zhe”⁴¹ în cazul tinerilor care nu vor să fie numiți „el” sau „ea”), nu pentru că așa ar fi fost neapărat respectuos, ci fiindcă un profesor care folosește pronumele incorrect „împiedică sau slăbește siguranța celor din sala de curs”. Dacă studenților li s-a spus că pot solicita adresarea cu un pronume de gen neutru, iar apoi profesorul nu se conformează, studenții pot fi dezamăgiți sau supărați. Dar sunt acești studenți *lipsiți de siguranță*? Sunt acești studenți în vreun *pericol* dacă un profesor îi desemnează prin alt pronume personal? Dascălii ar trebui, într-adevăr, să fie conștienți de sentimentele studenților lor, dar cum i-ar putea schimba asta pe studenții de la Oberlin – și natura discuțiilor din clasă –, când membrilor respectivei comunități li se repetă întruna că ar trebui să judece discursul altora în termeni de siguranță și pericol pentru ei înșiși?

Pentru a înțelege modul în care un administrator de la Oberlin ar fi putut folosi cuvântul „siguranță”, facem acum referire la un articol din 2016 al psihologului australian Nick Haslam, intitulat „Concept Creep: Psychology’s Expanding Concepts of Harm and Pathology”⁴². Haslam a examinat o varietate de concepte-cheie din psihologia clinică și din cea socială – inclusiv abuzul, bullyingul, trauma și prejudecata – pentru a determina cum s-a schimbat utilizarea lor din anii 1980 încoace. El a descoperit că aria lor de aplicare s-a extins în două direcții: conceptele s-au extins „în jos”,

pentru a se aplica situațiilor mai puțin severe, și „în sus“, pentru a include fenomene noi, dar legate din punct de vedere conceptual.

Să luăm cuvântul „traumă“. În versiunile timpurii ale principalului manual de psihiatrie, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (DSM)⁴³, psihiatrii foloseau cuvântul „traumă“ doar pentru a descrie un agent fizic care provoca daune fizice, ca în cazul a ceea ce denumim acum *leziuni cerebrale traumatice*. Totuși, în varianta revizuită din 1980, manualul (DSM III) a recunoscut „tulburarea de stres posttraumatic“ (TSPT sau, în engleză, PTSD) ca tulburare mintală – primul tip de rănire traumatică diferită de cea fizică. TSPT este cauzată de o experiență extraordinară și terifiantă, iar criteriile pentru un eveniment traumatic ce justifică un diagnostic precum TSPT erau (și sunt) stricte: pentru a se califica, un eveniment trebuie „să inducă simptome semnificative de suferință la aproape toată lumea“ și să fie „în afara gamei obișnuite a experiențelor umane“.⁴⁴ DSM III a accentuat că evenimentul nu a fost bazat pe un *standard subiectiv*. Trebuia să fie ceva care i-ar determina pe mai toți oamenii să aibă o reacție severă. Războiul, violul și tortura intrau în această categorie. Pe de altă parte, divorțul și un doliu (precum în urma decesului din cauze naturale a unui soț) nu erau incluse, întrucât ele se considerau a fi întâmplări normale în viață, chiar dacă neașteptate. Aceste experiențe sunt triste și dureroase, însă durerea nu este același lucru cu trauma. Persoanele aflate în astfel de situații ce nu se încadrează în categoria „traumei“ ar putea beneficia de consiliere, dar în general ele se recuperează după acele pierderi fără intervenții terapeutice.⁴⁵ De fapt, majoritatea oamenilor care au trecut prin experiențe traumatiche se recuperează complet fără nicio intervenție.⁴⁶

Totuși, până la începutul anilor 2000, conceptul de „traumă“ din anumite cercuri ale comunității terapeutice s-a furișat „în jos“ atât de mult, încât a inclus „orice lucru experimentat de un individ și socotit ca fiind dăunător din punct de vedere fizic sau emoțional, având efecte negative îndelungate asupra traiului și bunăstării mintale, fizice, sociale, emoționale sau spirituale ale individului“⁴⁷. Latura subiectivă a „vătămării“ a devenit definitorie în evaluarea traumei. Ca rezultat, cuvântul „traumă“ a ajuns să fie foarte uzitat, nu doar de către profesioniștii din domeniul sănătății mintale, dar și de pacienții lor – pacienți printre care au început să se numere tot mai mulți studenți.

La fel ca în cazul traumei, o schimbare-cheie pentru majoritatea conceptelor examinate de Haslam a fost trecerea la un *standard subiectiv*.⁴⁸ Nu mai ținea de nimeni altcineva să decidă ceea ce se

socotea drept traumă, bullying sau abuz; dacă tu simți astfel, ai încredere în sentimentele tale. Dacă o persoană a declarat că un eveniment a fost traumatic (sau abuziv, sau hărțuitor), evaluarea subiectivă a acesteia a început să fie luată drept o dovadă suficientă. Iar dacă studenții, într-un număr ce crește rapid, au fost diagnosticați cu o tulburare mintală (așa cum vom vedea în Capitolul 7), atunci există o nevoie de a-i proteja care crește și ea rapid în comunitatea din campus.

Spațiile sigure

Puțini americani auziseră despre vreun „spațiu sigur“ în sens academic până în martie 2015, când *The New York Times* a publicat un eseu al lui Judith Shulevitz⁴⁹ despre un spațiu sigur creat de către studenții de la Brown University. Studenții respectivi se pregăteau pentru o dezbatere viitoare între două autoare feministe, Wendy McElroy și Jessica Valenti, despre „cultura violului“ – conceptul conform căruia „atitudinile sociale predominante au efectul de a normaliza sau trivializa agresiunea și abuzul sexual“⁵⁰. Susținătorii ideii, precum Valenti, argumentează că misoginia este endemică în cultura americană și că, într-o asemenea lume, agresiunea sexuală devine o infracțiune relativ minoră. Cu toții putem să vedem, mai ales în era #MeToo, că abuzul sexual a ajuns ceva comun. Dar ne îndreaptă oare acest lucru către o „cultură a violului“? Pare o idee demnă de a fi dezbătută.

McElroy contestă afirmația că Statele Unite au o cultură a violului și, pentru a-și susține ideea, compară situația din SUA cu cea din diverse țări în care violul este endemic și tolerat. (De exemplu, în anumite regiuni ale Afghanistanului, „femeile se căsătoresc împotriva voinței lor, sunt ucise pentru a salva onoarea bărbaților, sunt violate. Iar când sunt violate, sunt arestate pentru acest lucru, după care sunt ostracizate de propriile familii“, spune ea. „Acea este cultura violului.“⁵¹) McElroy are o experiență nemijlocită în ce privește violența sexuală: după cum a relatat publicului de la Brown, a fost violată pe când era adolescentă și, ca adult, a fost bătută atât de crunt de un iubit, încât și-a pierdut un ochi. Ea crede că ar fi un lucru fals și nefolositor să li se spună femeilor americane că ele trăiesc într-o cultură a violului.

Dar dacă unii studenți de la Brown University chiar *cred* că în Statele Unite există o cultură a violului? Ar trebui să i se permită lui McElroy să le conteste credința, sau acea contestație i-ar pune pe anumiți studenți în pericol? Un tânăr i-a explicat lui Shulevitz: „A aduce la Brown un asemenea vorbitor ar fi posibil să servească la

invalidarea experiențelor oamenilor.“ „Ar putea fi dăunător“, a răspuns ea.⁵² Unii studenți de la Brown cred că America este o cultură a violului și, din moment ce acest lucru se bazează în parte pe propria experiență de agresiune sexuală, logica pare să susțină că, dacă McElroy le spune în timpul dezbaterii că America *nu* este o cultură a violului, ea ar putea să fie înțeleasă ca afirmând că experiențele lor personale sunt „invalide“, asta pentru a dovedi faptul că în America există într-adevăr o cultură a violului. Acest lucru ar putea fi dureros de auzit – dar ar trebui ca studenții să interpreteze emoția cu pricina ca pe un semn că se află în pericol?

Ilustrând sintagma *concept creep* și extinderea termenului „siguranță“ pentru a include confortul emoțional, studentul citat anterior, împreună cu alți câțiva colegi de la Brown, a încercat să o excludă pe McElroy din dezbateri, cu scopul de a-și proteja colegii de „daune“ (ceea ce ar fi lăsat-o doar pe Valenti să-și prezinte punctul de vedere).⁵³ Deși acea încercare a eșuat, președinta Brown University, Christina Paxson, a anunțat că ea nu este de acord cu McElroy și că, exact în timpul dezbaterii, colegiul va organiza o prelegere combativă pe marginea respectivului subiect – fără nicio dezbateri –, astfel încât studenții să asculte despre cultura violului din America fără să se confrunte cu puncte de vedere diferite.⁵⁴

Totuși, prelegerea combativă nu a rezolvat în totalitate problema. Orice student care a ales să fie prezent la dezbateri principală tot putea fi provocat de prezența lui McElroy în campus și, prin urmare, traumatizat (asta presupunând că studenții sunt mai degrabă fragili decât antifragili). Așa că studentul citat mai devreme și alți câțiva de la Brown au lucrat pentru a crea un „spațiu sigur“, în care toți cei care se simțeau lezați să se poată recupera și să obțină ajutor. Încăperea era dotată cu fursecuri, cărți de colorat, baloane, plastilină, muzică relaxantă, perne, păături și un videoclip cu căței zburdalnici, iar acolo se adunaseră studenți și personal instruit să se confrunte cu trauma. Însă amenințarea nu era doar reactivarea amintirilor personale dureroase; era, de asemenea, o amenințare la credințele proprii. Un student care a ales spațiul sigur s-a exprimat astfel: „M-am simțit bombardat de puncte de vedere care contravin cu adevărat credințelor mele personale celor mai dragi și mai adânc înrădăcinate.“⁵⁵

Reacția generală la articolul lui Shulevitz a fost una încărcată de scepticism. Mulți americani nu puteau să înțeleagă de ce studenții aveau nevoie să se păstreze „în siguranță“ față de idei felurite. Nu puteau ei să facă asta pur și simplu neducându-se la dezbateri? Dar dacă înțelegi modelul studentului fragil – credința că mulți studenți sunt fragili, în sensul dat de Taleb cuvântului –, atunci devine

limpede că toți membrii unei comunități trebuie să lucreze împreună pentru a-i proteja pe unii dintre ei de amintirile traumelor trecute. Toți membrii comunității de la Brown ar fi trebuit să vină *in corpore* și să-i ceară președintelui (sau cuiva din conducere) să-l împiedice pe vorbitorul amenințator să pășească în campus. Dacă te vezi pe tine însuși sau pe colegii tăi studenți ca fiind niște lumânări, vei dori să faci din campus o zonă lipsită complet de vânt. Iar dacă președintele nu îi protejează pe studenți, atunci studenții trebuie să se organizeze pentru a avea grijă unii de alții – iată motivația pentru crearea aceluia spațiu sigur.

Și totuși, adulții tineri nu sunt lumânări cu flacără pâlpâitoare. Ei sunt antifragili, iar acest lucru este adevărat inclusiv pentru victimele violenței și pentru cei care suferă de TSPT. Cercetările privind „dezvoltarea posttraumatică” arată că *majoritatea* oamenilor declară că au devenit mai puternici sau mai buni într-un anumit fel după ce au suferit o experiență traumatică.⁵⁶ Asta nu înseamnă că ar trebui să încetăm să-i mai protejăm pe tineri de potențiale traume, ci înseamnă că această cultură a siguranței se bazează pe o neînțelegere fundamentală a naturii umane, precum și a dinamicii traumei și a recuperării. Este vital pentru persoanele care au supraviețuit violenței să se obișnuiască cu semnele și amintirile traumei, țesute în pânza vieții de zi cu zi.⁵⁷ Evitarea factorilor declanșatori este un *symptom* al TSPT, nu un tratament pentru această afecțiune. Despre avertismentele asupra factorilor declanșatori, Richard McNally, director de training clinic din Departamentul de psihologie al Harvard University, spune:

Avertismentele asupra factorilor declanșatori sunt contraterapeutice, pentru că ele încurajează evitarea reamintirii traumei, iar această evitare menține TSPT. Reacțiile emoționale severe declanșate de materialele de curs sunt un semn că studenții au nevoie să facă o prioritate din sănătatea lor mintală și să aibă parte de terapii cognitiv-comportamentale, care îi vor ajuta să depășească TSPT. Astfel de terapii implică expunerea treptată și sistematică la amintirile traumatiche, până când capacitatea acelor amintiri de a stârni suferință se diminuează.⁵⁸

Specialiștii în terapie cognitiv-comportamentală tratează pacienții afectați de o traumă expunându-i la aspectele pe care ei le găsesc supărătoare (la început, într-un mod delicat, rugându-i să-și imagineze lucruri sau să se uite la poze legate de ea), activându-le teama și ajutându-i să se acomodeze cu stimulii. De fapt, reactivarea anxietății este atât de importantă, încât unii terapeuți își sfătuiesc pacienții să evite folosirea medicației anxiolitice cât timp urmează terapia prin expunere.⁵⁹

Pentru un student care suferă realmente de TSPT, tratamentul adecvat este cu adevărat necesar. Dar prietenii și profesorii cu intenții bune care lucrează împreună pentru a ascunde potențialele amintiri traumatizante pe care studentul le-ar retrăi ar putea împiedica recuperarea acestuia. O cultură care permite conceptului „siguranței” să se strecoare până într-atât de departe, încât să pună semnul egal între disconfort și pericol fizic este o cultură care îi încurajează pe oameni să se protejeze în mod sistematic unul pe altul chiar de experiențe înglobate în viața de zi cu zi, experiențe care le sunt necesare pentru a deveni puternici și sănătoși.

La acest lucru ne referim când vorbim despre *cultura siguranței*. Siguranța este bună, evident, și a-i ține pe alții departe de lezări constituie o virtute, dar virtuțile pot deveni vicii atunci când sunt duse la extrem.⁶⁰ Cultura siguranței se referă la o cultură, sau la un sistem de credințe, în care siguranța a devenit o valoare sacră, ceea ce înseamnă că oamenii nu sunt doritori să facă acele compromisuri cerute de alte preocupări morale și practice. „Siguranța” surclasează orice altceva, indiferent cât de improbabil sau banal este pericolul. Când copiii sunt crescuți într-o cultură a siguranței care îi învață că trebuie să fie „în siguranță emoțională”, ocrotindu-i de orice pericol imaginabil, s-ar putea crea o buclă de feedback: copiii ajung să fie tot mai fragili și mai puțin rezilienți, iar asta le transmite adulților că au nevoie de mai multă protecție, ceea ce îi face și mai fragili, și mai puțin rezilienți. Rezultatul final poate fi asemănător cu ce s-a întâmplat atunci când am încercat să îi ținem pe copii în siguranță față de expunerea la arahide: am obținut efectul invers, răspândit la scară largă. „Vindecarea” s-a dovedit a fi, de fapt, cauza principală a bolii.

iGen și curentul siguranței

Preocuparea în privința siguranței excesive se remarcă cel mai clar la generația care a început să intre la facultate în 2013. Timp de mulți ani, sociologii și specialiștii în vânzări au presupus că „generația milenialilor” cuprinde pe toată lumea născută (cu aproximație) între 1982 și 1998 sau 2000. Dar Jean Twenge, psihologă la San Diego State University și o autoritate în privința diferențelor dintre generații, a descoperit o discontinuitate acută care începe cu persoanele născute în jurul anului 1995. Specialista îi denumeste pe cei născuți în și după 1995 „iGen”, abreviere de la „Generația internetului”. (Alții folosesc termenul „Generația Z”.) Twenge arată că iGen suferă de rate mai mari de anxietate și depresie decât s-a întâmplat în cazul milenialilor la aceeași vârstă –

și de rate mai mari de suicid. Ceva se petrece; ceva a schimbat experiența copilăriei celor veniți pe lume la sfârșitul anilor 1990. Twenge se concentrează asupra dezvoltării rapide a rețelelor sociale în perioada de după apariția iPhone-ului, în 2007. Până în 2011, sau pe acolo, majoritatea adolescenților puteau să își verifice statusul din rețeaua lor socială la fiecare câteva minute, iar mulți dintre ei chiar o făceau.

Vom explora informațiile și argumentele lui Jean Twenge în Capitolul 7. Deocamdată, să remarcăm numai două lucruri. În primul rând, membrii iGen sunt „obsedați de siguranță“, așa cum se exprimă Twenge, și definesc siguranța incluzând neapărat în termen „componenta emoțională“.⁶¹ Concentrarea asupra „siguranței emoționale“ îi conduce pe mulți dintre ei să creadă că „ar trebui să fie în siguranță nu doar față de accidente rutiere și agresiuni sexuale, ci și față de oameni care nu sunt de acord cu ei“⁶².

Al doilea lucru pe care vrem să îl remarcăm privitor la iGen este că tendințele din campusuri care ne-au determinat să scriem articolul nostru inițial din *The Atlantic* – în special solicitările de spații sigure și avertismentele privind factorii declanșatori – au început să se răspândească atunci când iGen a intrat în universități, aproximativ în anul 2013. Cererile pentru siguranță și cenzură s-au înmulțit accelerat în următorii patru ani, pe măsură ce ultimii mileniali absolveau⁶³, fiind înlocuiți de iGen. Aceasta nu este o carte despre mileniali; într-adevăr, milenialii au o reputație destul de proastă în prezent, lumea atribuindu-le – în mod eronat – tendințele recente din campusuri. Aceasta este o carte despre atitudinile foarte diferite față de discurs și siguranță ce se propagă în universități după plecarea milenialilor. Nu blamăm iGen – este generația care îi include și pe copiii lui Jon. Mai degrabă sugerăm că studenții de astăzi au fost educați de părinți și profesori grijulii, care au ținut cont de interesele copiilor, dar care adesea nu le-au oferit libertatea de a-și dezvolta antifragilitatea.

Concluzie

- Copiii, ca multe alte sisteme adaptative complexe, sunt antifragili. Creierii lor necesită o gamă largă de date din mediile lor, pentru a se configura pentru acele medii. Asemenea sistemului imunitar, copiii trebuie expuși la provocări și factori de stres (cu anumite limitări și în moduri adecvate vârstei lor); în caz contrar, vor eșua să se dezvolte astfel încât să devină adulți abili și puternici, capabili să interacționeze în mod

productiv cu oameni și idei care le pun la încercare credințele și convingerile morale.

- Conceptele capătă uneori proporții nebănuite. Concepte precum trauma și siguranța s-au extins atât de mult din anii 1980 și până acum, încât ele sunt folosite adesea în moduri nefundamentate pe o cercetare psihologică reală. Extinse în mod grosolan, concepte ca trauma și siguranța sunt utilizate astăzi pentru a justifica protejarea exagerată a minorilor de toate vârstele; chiar și studenților li se spune că au nevoie de spații sigure și de avertismente pentru factorii declanșatori, ca nu cumva cuvintele și ideile să îi pună în pericolul unei recurențe a traumelor din trecut.
- Curentul siguranței este un cult al siguranței – o obsesie în privința eliminării amenințărilor (reale și imaginare), ajunsă până la punctul în care oamenii devin refractari la a face compromisuri rezonabile cerute de alte preocupări practice și morale. Curentul siguranței îi privează pe tineri de experiențele de care au nevoie mințile lor antifragile, astfel că aceștia devin mai fragili, mai anxioși, mai predispuși să se perceapă drept victime.

Note:

25 *The Book of Mencius*, în Chan (1963), p. 78. (N. a.)

26 B. Hendrick, „Peanut allergies in kids on the rise“, 14 mai 2010. Preluat de pe <http://www.webmd.com/allergies/news/20100514/peanut-allergies-in-kids-on-the-rise>. (N. a.)

27 Du Toit, Katz *et al.* (2008). (N. a.)

28 Christakis (2008). (N. a.)

29 Du Toit, Roberts *et al.* (2015). (N. a.)

30 LEAP Study Results, februarie 2015. Preluat de pe <http://www.leapstudy.com/leap-study-results>. (N. a.)

31 LEAP Study Results, februarie 2015. Preluat de pe <http://www.leapstudy.com/leap-study-results>. (N. a.)

32 S. Chan, „Complex adaptive systems“, 2001. Preluat de pe <http://web.mit.edu/esd.83/www/notebook/Complex%20Adaptive%20Systems.ppt> și Holland, 1992. (N. a.)

33 Okada, Kuhn, Feillet și Bach (2010). (N. a.)

34 A. Gopnik, „Should we let toddlers play with saws and knives?“, *The Wall Street Journal*, 31 august 2016. Preluat de pe <http://www.wsj.com/articles/should-we-let-toddlers-play-with-saws-and-knives-1472654945>. (N. a.)

35 Taleb, *Antifragil*, p. 17. (N. red.)

36 *Ibidem*, p. 15. (N. red.)

37 „Infant, child, and teen mortality“, Child Trends Databank, noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.childtrends.org/indicators/infant-child->

and-teen-mortality. (N. a.)

38 Gopnik (2016); vezi nota 34. (N. a.)

39 Termenul se referă la extinderea conceptelor în domeniul vătămării și patologiilor psihice. (N. trad.)

40 Office of Equity Concerns 2014, „Support resources for faculty“, Oberlin College & Conservatory (via Wayback Machine Internet Archive). Preluat de pe <http://web.archive.org/web/20131222174936>. (N. a.)

41 „Zhe“ este folosit ca pronume personal de genul neutru, deși nu e recunoscut în gramatica limbii engleze; diferă de „it“, care se referă la obiecte sau animale. (N. trad.)

42 Haslam (2016). (N. a.)

43 „DSM History“, American Psychiatric Association. Preluat de pe <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm/history-of-the-dsm>. (N. a.)

44 M.J. Friedman, „PTSD: National Center for PTSD“, U.S. Department of Veterans Affairs, 31 ianuarie 2007. Preluat de pe <https://www.ptsd.va.gov/professional/ptsd-overview/ptsd-overview.asp>. (N. a.)

45 Bonanno, Westphal și Mancini (2011). (N. a.)

46 „Majoritatea supraviețuitorilor traumei sunt foarte rezilienți și își dezvoltă mecanisme de apărare potrivite, inclusiv folosirea sprijinului social, pentru a face față consecințelor și efectelor traumei. Cei mai mulți se recuperează în timp, arată suferință minimă și funcționează eficient în sferele importante ale vieții și ale stadiilor de dezvoltare“, Center for Substance Abuse Treatment, U.S., 2014, *Trauma-informed care in behavioral health services*, capitolul 3, „Understanding the impact of trauma“; vezi și Rockville, MD: „Substance Abuse and Mental Health Services Administration“. Preparate de pe <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK207191/>. (N. a.)

47 „Trauma“, SAMHSA-HRSA Center for Integrated Health Solutions. Preluat de pe <https://www.integration.samhsa.gov/clinical-practice/trauma>. Notă: Această definiție tautologică a „traumei“ folosește reacția la „experiență“ ca definiție a existenței traumei. (N. a.)

48 Acest lucru este în mod special îngrijorător, pentru că dacă efectul este inclus în definiția „traumei“, când o persoană trece prin ceea ce se numește „dezvoltare posttraumatică“, orice s-ar fi întâmplat nu va mai fi definit ca „traumă“, indiferent cât de mult s-ar îndepărta de spectrul experiențelor normale. Acest lucru va elimina posibilitatea ca oamenii să experimenteze „dezvoltarea posttraumatică“, fiindcă dacă ei nu suferă, evenimentele originare nu vor mai fi definite ca „traumatice“. Vezi: Collier (2016). (N. a.)

49 J. Shulevitz, „In college and hiding from scary ideas“, *The New York Times*, 21 martie 2015. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2015/03/22/opinion/sunday/judith-shulevitz-hiding-from-scary-ideas.html>. (N. a.)

f. Vezi

50 „Rape culture“, English Oxford Living Dictionaries. Preluat de pe https://en.oxforddictionaries.com/definition/rape_culture. (N. a.)

51 W. McElroy, dezbateri cu Jessica Valenti despre „cultura violului“, 7 septembrie 2015. Preluată de pe <https://wendymcelroy.liberty.me/debate-with-jessica-valenti-on-rape-culture>. (N. a.)

52 Shulevitz (2015); vezi nota 49. (N. a.)

53 La Brown, climatul era atât de dogmatic, încât studenții care doreau să exploreze sau să dezbată alte variante decât cele acceptate de campus au

simțit nevoia să creeze un grup secret pe Facebook, unde să se poată exprima liber. Vezi: A. Morey, 28 decembrie 2015, FIRE Q&A: Reason@Brown's Christopher Robotham. Preluat de pe <https://www.thefire.org/fire-qa-reasonbrowns-christopher-robotham>. Vezi și: J. Nordlinger, „Underground at Brown“, *National Review*, 30 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://www.nationalreview.com/article/427713/underground-brown-jay-nordlinger>. (N. a.)

54 Acesta este exemplul perfect a ceea ce critică William Deresiewicz, fost profesor la Yale, considerând ca fiind tendința nefastă a colegiilor de arte libérale de a evita conversațiile complexe, provocatoare, și de a favoriza în schimb conversațiile dogmatice, care creează consensuri ortodoxe. Vezi: W. Deresiewicz, „On political correctness“, *The American Scholar*, 6 martie 2017. Preluat de pe <https://theamericanscholar.org/on-political-correctness>. (N. a.)

55 Shulevitz (2015); vezi nota 49. (N. a.)

56 Pentru un rezumat al studiilor, vezi: Haidt (2006), Capitolul 7. Vezi și lucrările lui Lawrence Calhoun și Richard Tedeschi, Posttraumatic Growth Research Group, UNC Charlotte, <https://ptgi.uncc.edu>. (N. a.)

57 Foa și Kozak (1986). (N. a.)

58 R. McNally, „If you need a trigger warning, you need P.T.S.D. treatment“, *The New York Times*, 13 septembrie 2016. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2016/09/13/do-trigger-warnings-work/if-you-need-a-trigger-warning-you-need-ptsd-treatment>. (N. a.)

59 R. Leahy, relatare personală, 29 decembrie 2017. Vezi și: McNally (2016), nota 58. (N. a.)

60 Așa cum a spus Aristotel în *Etica nicomahică*. Singura excepție de la acest principiu la care ne putem gândi este înțelepciunea. (N. a.)

61 Twenge (2017), p. 3. (N. a.)

62 *Ibidem*, p. 154. (N. a.)

63 Cel puțin printre studenții grupului de vârstă tradițional al colegiilor, care alcătuiesc majoritatea studenților din instituțiile selective de patru ani, unde cultura siguranței s-a răspândit galopant. (N. a.)

CAPITOLUL 2

Neadevărul despre gândirea emoțională: Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale

Pe oameni îi tulbură nu lucrurile în sine, ci părerile pe care și le fac cu privire la acestea. Nu lucrurile ne înspăimântă, ci interpretarea pe care o dăm semnificației lor.

Epictet, secolele I–II d.H.⁶⁴

Imaginează-ți că tocmai urmezi al doilea an de facultate. Este mijlocul iernii, iar tu te simți trist și anxios. Nu atribui niciun stigmat ideii de a merge la un psihoterapeut, așa că profiți de avantajul existenței serviciului de consiliere din campus pentru a vedea dacă o discuție despre problemele tale îți va fi de ajutor.

Stai jos, față în față cu noul tău terapeut, și îi spui cum te-ai simțit în ultima vreme. El răspunde: „O, nu! Oamenii se simt anxioși când se află într-un mare pericol. Te simți uneori *foarte* anxios?”

Această constatare conform căreia trăirea anxietății înseamnă că te afli în mare pericol te face foarte anxios *acum*. Tu răspunzi afirmativ. Terapeutul comentează: „O, vai! Atunci înseamnă că te afli într-un pericol *foarte* mare.”

Rămâi în tăcere un moment, confuz. În trecut, terapeutii te-au ajutat să îți pui la îndoială temerile, nu să le îmbrățișezi. Mai apoi, psihoterapeutul campusului adaugă: „Ai experimentat cumva ceva cu adevărat neplăcut sau dificil în viața ta? Pentru că, în plus, ar trebui să te avertizez că experiența traumei te distruge – și poți rămâne astfel pentru tot restul vieții.”

Specialistul ridică puțin ochii din caietul său. „Acum, din moment ce știm că te afli în mare pericol, hai să discutăm despre felul în care te poți ascunde.” Pe măsură ce anxietatea ta crește, îți dai seama că ai făcut o imensă greșală când ai venit la întâlnirea cu acest psihoterapeut.

„Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale“, a spus Misoponos, și acest dicton poate părea înțelept și familiar. Ai auzit versiuni ale lui dintr-o mulțime de romane siropoase și de la diverși

guru ai psihologiei populare. Dar al doilea Mare Neadevăr – Neadevărul despre gândirea emoțională – vine în contradicție directă cu înțelepciunea antică. Am deschis acest capitol cu un citat din marele filozof grec Epictet, dar i-am fi putut cita la fel de bine pe Buddha („Viața noastră este creația minților noastre”⁶⁵), pe Shakespeare („Căci nu se află lucru, fie bun, fie rău, pe care gândul să nu-l facă să fie așa”⁶⁶) ori pe Milton („Al său propriu lăcaș își este mintea, și doar ea poate din Rai un Iad și-un Iad din Rai să facă”⁶⁷).

Sau am fi putut să îți spunem povestea lui Anicius Boethius, așteptându-și execuția în anul 524. Boethius a atins culmile succesului în lumea romană antică târzie, dar l-a mâniat pe regele ostrogot Teodoric. În *Consolarea filosofiei*, scrisă în celula sa din temniță, descrie întâlnirea lui (fantezistă) cu „Doamna Filozofie”, care îl vizitează noaptea și dirijează ceea ce ar fi în esență o sesiune de terapie cognitiv-comportamentală. Doamna cu pricina îl mustră blând pentru frica și amărăciunea sa în fața sorții de-acum potrivnice, apoi îl ajută să-și reconfigureze gândirea și să-și stăvilească emoțiile negative. Îl face să priceapă că norocul e schimbător și că ar trebui să fie recunoscător că s-a bucurat de el foarte mult timp. Îl ghidează să reflecteze asupra faptului că soția sa, copiii săi și tatăl său sunt sănătoși și că fiecare dintre ei îi este mai drag decât propria viață. Fiecare exercițiu îl ajută pe Boethius să vadă situația într-o lumină nouă; fiecare îi slăbește strânsoarea emoțiilor și îl pregătește să accepte ultima lecție a Doamnei Filozofie: „Nimic nu e mizerabil decât dacă tu crezi astfel; și, pe de altă parte, nimic nu îți aduce fericire decât dacă ești împăcat cu situația.”⁶⁸

Înțelepții din multe societăți au aderat la convingerea că sentimentele sunt întotdeauna atrăgătoare, dar nu întotdeauna de încredere. Adesea ele distorsionează realitatea, ne privează de perspectivă și ne strică inutil relațiile. Fericirea, maturitatea și chiar iluminarea ne cer să respingem Neadevărul gândirii emoționale și, în schimb, să învățăm să punem sub semnul întrebării sentimentele noastre. Sentimentele în sine sunt reale și uneori ne avertizează asupra adevărurilor pe care mintea noastră conștientă nu le-a observat, dar alteori ne conduc pe căi rătăcitoare.

În *Teoria fericirii*, Jon s-a inspirat din Buddha și din alți înțelepți pentru a oferi metafora minții divizate în părți care uneori intră în conflict, precum un mic călăreț așezat pe spinarea unui elefant. Călărețul reprezintă procesele conștiente sau „controlate” – gândirea bazată pe limbaj care ne umple mintea conștientă și pe care o putem controla până într-un anumit punct. Elefantul

reprezintă restul de 99% din ceea ce se petrece în creierii noștri, în afara percepției conștiente. Pot fi procese numite intuitive, inconștiente sau „automate“, aici referindu-ne la faptul că aproape tot ce se întâmplă în mințile noastre se află în afara controlului nostru direct, deși câteodată rezultatele proceselor automate își croiesc o cale spre conștiință.⁶⁹ Metafora cu elefantul și călărețul surprinde ideea că cel de pe urmă crede adesea că se află în control, deși elefantul este mult mai puternic și câștigă aproape orice conflict apărut între cei doi. Jon a trecut în revistă cercetările psihologice pentru a putea arăta că, în general, călărețul acționează mai degrabă ca *servitor* al elefantului decât ca stăpân al lui, dat fiind că se dovedește foarte abil în a aduce justificări ulterioare pentru orice face sau crede elefantul.

Gândirea emoțională este distorsiunea cognitivă ce apare ori de câte ori călărețul interpretează ceea ce se întâmplă în moduri care sunt în concordanță cu starea emoțională reactivă a elefantului, fără să investigheze ce e adevărat. Apoi, călărețul se comportă precum un avocat sau un secretar de presă a cărui slujbă necesită să raționalizeze și să justifice concluziile prestabilite ale elefantului, mai degrabă decât să se întrebe – sau chiar să fie curios în legătură cu – ceea ce este efectiv adevărat.

În mod obișnuit, călărețul își face treaba fără obiecții, dar se dovedește că el are capacitatea de a-i răspunde elefantului, mai ales dacă poate învăța să vorbească folosind limbajul acestuia, care este mai degrabă un limbaj al intuiției decât logică pură. În cazul în care călărețul poate reîncadra o situație astfel încât elefantul să o vadă într-o lumină nouă, atunci îi poate influența starea emoțională. Și atunci elefantul poate să schimbe direcția după cum preferă călărețul. Boethius a exemplificat acest proces de „răspuns“ prin crearea „Doamnei Filozofie“, determinând-o să pună genul de întrebări pe care înveți să ți le pui în cadrul terapiei cognitiv-comportamentale (TCC). Pe măsură ce răspunde întrebărilor ei, Boethius își vede viața în feluri noi. Simte valuri de iubire pentru membrii familiei lui și recunoștință că toți sunt în siguranță. Schimbând lentilele prin care interpretează lucrurile, i se schimbă sentimentele, după care gândirea sa se schimbă chiar mai mult.

Dacă te angajezi în acest proces al „răspunsurilor“ în mod regulat, îți va fi din ce în ce mai ușor să o faci în continuare. Cu timpul, călărețul devine un dresor tot mai abil, iar elefantul, mai bine dresat. Cei doi lucrează în armonie. În asta constau puterea și promisiunea TCC.

Ce este TCC?

Terapia cognitiv-comportamentală a fost dezvoltată în anii 1960 de Aaron Beck, psihiatru la University of Pennsylvania. La acea vreme, ideile freudiene dominau psihiatria. Clinicienii presupuneau că depresia și gândirea distorsionată pe care o produce erau doar manifestările de suprafață ale unor probleme mai profunde, care de obicei se estindeau în urmă, până la traumele sau conflictele nerezolvate din copilărie. Pentru a trata depresia, trebuia să îți rezolvi problema principală, și acest lucru putea să însemne ani lungi de terapie. Însă Beck a sesizat o legătură între gândurile pe care le avea o persoană și sentimentele ce se asociau cu ele. A observat că pacienții tindeau să se împotmolească într-o buclă de feedback: credințele iraționale negative cauzau emoții negative puternice, care la rândul lor păreau să conducă raționamentul pacienților, motivându-i să găsească dovezi care să le susțină credințele negative. Beck a remarcat un tipar comun de credințe, pe care el l-a denumit „triada cognitivă a depresiei”: „Nu sunt bun de nimic”, „Lumea mea este sumbră” și „Viitorul meu este fără speranță”.

Mulți oameni experimentează în treacăt unul sau două dintre aceste gânduri, dar persoanele depresive tind să păstreze toate cele trei credințe într-o structură psihologică stabilă și durabilă. Psihologii numesc asemenea structuri *scheme*. Schemele se referă la tipare de gândire și comportament construite în timp, pe care oamenii le folosesc pentru a procesa repede și fără efort informații, pe măsură ce interacționează cu lumea. Schemele sunt adânc întipărite în elefantul din poveste; sunt unul dintre modurile prin care elefantul îl ghidează pe călăreț. Oamenii depresivi dezvoltă scheme complet descurajante despre ei înșiși și despre căile lor în viață.

Marea descoperire a lui Beck a fost aceea că este posibil să rupi bucla de feedback inefficient dintre credințele negative și emoțiile negative. Dacă îi poți face pe pacienți să examineze acele credințe și să ia în considerare dovezile contrare, asta le oferă cel puțin câteva momente de alinare față de emoțiile negative, iar dacă reușești să-i eliberezi de emoțiile negative, devin mai deschiși la ideea de a pune la îndoială credințele negative. Este nevoie de o anumită abilitate pentru a izbuti acest lucru, deoarece persoanele depresive sunt foarte bune în a găsi dovezi pentru credințele din triadă. Și aproape niciodată procedeul nu funcționează de la prima încercare – o schemă negativă nu poate fi dezasamblată într-un singur moment de profundă înțelegere (motiv pentru care asemenea momente de

iluminare se estompează adesea cu repeziciune). Totuși, este cu putință să îi antrenezi pe oameni în metoda lui Beck, astfel încât să-și pună la îndoială gândurile automate pe cont propriu, în fiecare zi. Repetând timp de câteva săptămâni sau luni, oamenii își pot schimba schema și își pot face un obicei din formarea unor credințe diferite, folositoare (cum ar fi: „Pot înfrunta majoritatea provocărilor“ sau „Am prieteni în care mă încred“). Cu TCC, nu este nevoie să îți petreci ani la rând vorbind despre copilăria ta.

Dovezile că TCC dă roade – și încă repede – sunt copleșitoare.⁷⁰ O descoperire frecventă este că TCC funcționează aproape la fel de bine ca Prozac și alte medicamente similare pentru ameliorarea simptomelor depresiei ușoare până la moderate⁷¹, iar asta cu beneficii pe termen lung și fără efecte adverse. Dar TCC este eficace deopotrivă pentru probleme ori afecțiuni care merg dincolo de anxietate și depresie, precum anorexia, bulimia, tulburarea obsesiv-compulsivă, furia cronică, discordia maritală și dereglările legate de stres.⁷² TCC este ușor de efectuat, a fost folosită pe scară largă, s-a dovedit utilă și reprezintă forma de psihoterapie cel mai bine studiată.⁷³ Reprezintă, prin urmare, terapia care beneficiază de cele mai puternice dovezi că este atât sigură, cât și eficientă.

Lista de mai jos arată nouă dintre cele mai frecvente distorsiuni cognitive pe care oamenii învață să le recunoască în cadrul TCC. Acestea sunt tiparele de gândire deformată pe care Greg a început să le observe în campus, fapt ce l-a determinat să îl invite pe Jon la un prânz, iar ulterior să scrie împreună articolul din *The Atlantic* și, în cele din urmă, cartea de față. (Diferiți experți și practicieni ai TCC folosesc alte liste de distorsiuni cognitive. Cele nouă detectate de noi fac parte dintr-o listă mai lungă din cartea *Planuri de tratament și intervenții pentru depresie și anxietate* de R. Leahy, S. Holland și L. McGinn. Pentru a afla mai multe despre TCC – cum acționează și cum trebuie practică –, vezi Anexa 1.)

JUDECATA EMOȚIONALĂ: Îți lași sentimentele să-ți ghideze interpretarea realității. „Sunt depresiv; prin urmare, căsnicia mea nu merge.“

CATASTROFAREA: Te concentrezi pe cel mai rău rezultat posibil și îl vezi ca fiind cel mai probabil. „Va fi îngrozitor dacă voi eșua.“

SUPRAGENERALIZAREA: Percepi un tipar global negativ bazându-te pe un singur incident. „Asta mi se întâmplă în general. Se pare că dau greș în majoritatea privințelor.“

GÂNDIREA DIHOTOMICĂ (cunoscută și ca „gândire în alb și negru“): Privești evenimentele sau oamenii în paradigma „totul sau

nimic“. „Toată lumea mă respinge“ sau „A fost o totală pierdere de vreme“.

CITIREA GÂNDURILOR: Presupui că știi ceea ce gândesc oamenii fără să ai suficiente dovezi asupra gândurilor lor reale. „El/ea crede că sunt un ratat.“

ETICHETAREA: Atribui trăsături negative ție sau altora (adesea în sprijinul gândirii dihotomice). „Sunt o persoană indezirabilă“ sau „El este un om putred“.

FILTRAREA NEGATIVĂ: Te concentrezi aproape exclusiv pe lucrurile negative și doar rareori le observi pe cele pozitive. „Iată, sunt o mulțime de oameni care nu mă plac.“

DESCONSIDERAREA ASPECTELOR POZITIVE: Susții că lucrurile pozitive pe care le faci tu sau pe care le fac alții sunt triviale, astfel încât să îți menții judecata negativă. „Asta trebuie să facă nevestele, prin urmare nu contează dacă e drăguță cu mine“ sau „Aceste succese sunt ușoare, așa că n-au nicio importanță“.

BLAMAREA: Te concentrezi asupra celeilalte persoane, considerând-o *sursa* sentimentelor tale negative; refuzi să îți asumi responsabilitatea pentru a te schimba. „Ea este de vină pentru felul cum mă simt“ sau „Părinții mi-au cauzat toate problemele din viață“.⁷⁴

Pe măsură ce parcurgi lista distorsiunilor, observi ușor cum cineva care gândește în mod obișnuit în asemenea moduri ar putea dezvolta scheme ce se rotesc în jurul credințelor dezadaptative de bază, care interferează cu interpretările realiste și adaptative ale situațiilor sociale curente.

Deoarece toată lumea se lasă angrenată din când în când în astfel de distorsiuni, TCC este folositoare oricărui dintre noi. Oare nu ar fi relațiile noastre mai bune dacă nu i-am mai învinovăți atât de des pe alții și am gândi mai puțin dihotomic, dacă am recunoaște că adesea împărțim responsabilitatea pentru conflicte? Nu ar fi dezbaterile politice mai productive dacă am suprageneraliza și eticheta mai puțin, ambele îngreunând compromisul? Noi nu sugerăm aici că toată lumea are nevoie să-și găsească un terapeut și să înceapă ședințe de TCC. Observația inițială a lui Greg despre distorsiunile cognitive a fost că simplul fapt de a învăța cum să le recunoști și cum să le înfrânezi este un obicei intelectual ce ar trebui cultivat de oricare om. A învăța despre distorsiunile cognitive este în mod special un lucru important într-un campus universitar.

Imaginează-ți că ești student și că te afli într-o clasă, la un seminar, unde câțiva colegi practică frecvent judecata emoțională, suprageneralizarea, gândirea dihotomică și etichetarea simplistă. În această situație, sarcina profesorului este să corecteze cu blândețe

asemenea distorsiuni care, toate, interferează cu învățarea – atât pentru cazul studenților ce se angajează în distorsiuni, cât și pentru restul clasei. De exemplu, dacă un student se arată insultat de un pasaj dintr-un roman și face o generalizare extinsă despre motivele rău intenționate ale scriitorilor care împărtășesc caracteristicile demografice ale autorului considerat insultător, alți studenți ar putea să nu fie de acord, dar să fie reticenți în a spune în mod public acest lucru. Într-un astfel de caz, ar fi de dorit ca profesorul să pună o serie de întrebări care să îl încurajeze pe student să își susțină afirmațiile, cu dovezi textuale, și să ia în considerare interpretări alternative. Cu timpul, o educație universitară bună ar putea să amelioreze abilitatea gândirii critice pentru toți studenții.

Nu există o definiție universal acceptată a „gândirii critice”, dar majoritatea tratărilor conceptului⁷⁵ includ angajamentul de a lega afirmațiile cuiva de dovezi de încredere într-o manieră adecvată – ceea ce reprezintă baza cunoașterii academice și, de asemenea, esența TCC. (Gândirea critică e necesară totodată pentru a recunoaște și a anihila așa-numitele *fake news*.) Nu se poate accepta ca un erudit să spună: „Mi-ai arătat dovezi că afirmația mea este greșită, dar eu *simt* în continuare că este corectă, așa că rămân la ea.” Dacă un erudit nu poate contrazice sau accepta dovezile invalidante, trebuie să renunțe la afirmația sa, în caz contrar pierzând respectul colegilor de breaslă. Pe măsură ce oamenii de știință se provoacă reciproc în cadrul unei comunități care împărtășește normele de argumentare și care se responsabilizează unii pe alții pentru o judecată corectă, ipotezele se rafinează, teoriile capătă nuanțe, iar înțelegerea tuturor asupra adevărului avansează.

Dar ce s-ar întâmpla dacă unii profesori i-ar *încuraja* pe studenți să folosească distorsiunile din lista noastră anterioară?

Microagresiunile:

Triumful impactului asupra intenției

Un prim exemplu al modului în care unii profesori (și unii administratori) încurajează obiceiurile mentale similare distorsiunilor cognitive constă în promovarea conceptului de „microagresiuni”, popularizat într-un articol⁷⁶ din 2007 al lui Derald Wing Sue, profesor la Columbia University’s Teachers College. Sue și câțiva colegi ai săi au definit microagresiunile ca fiind „insulte scurte și comune, verbale, comportamentale sau de mediu, intenționate sau nu, care comunică idei rasiale ostile, peiorative sau negative și jigniri față de persoanele de culoare”.

(Termenul a fost aplicat mai întâi afro-americanilor, dar acum este utilizat într-un sens mult mai larg.)

Mulți membri ai grupurilor marginalizate din punct de vedere istoric continuă să aibă de-a face cu acte ținând de prejudecată și părtinire. Câteodată, lumea aruncă în mod voalat remarci obraznice, răuvoitoare și bigote la adresa lor, iar pe unele dintre remarci, atunci când vorbitorul își exprimă clar ostilitatea sau sfidarea, noi considerăm adecvat să le denumim agresioni. Dacă actul agresiv este minor sau subtil, termenul „microagresiune” pare a fi potrivit pentru a descrie situația. Dar *agresiunea* nu este neintenționată sau accidentală. Când te lovești de cineva din întâmplare, fără a dori nicidecum să-i faci rău, nu vorbim despre un act de agresiune, deși cealaltă persoană îl poate *percepe greșit* ca fiind chiar asta.

Din nefericire, când Sue a inclus insultele „neintenționate” și când a definit insultele, integral, în termenii *interpretării ascultătorului*, el i-a încurajat pe oameni să aibă asemenea percepții greșite. I-a încurajat să se angajeze în judecata emoțională – să înceapă cu sentimentele lor și apoi să justifice acele sentimente, trăgând concluzia că cineva a comis un act de *agresiune* la adresa lor. Acele sentimente indică uneori o deducție corectă, și este important să afli dacă o cunoștință simte ostilitate față de tine. Dar nu este o idee bună să începi prin *a presupune cel mai rău lucru despre oameni* și să le interpretezi acțiunile cât se poate de superficial. Iată distorsiunea cunoscută drept „citirea gândurilor”; dacă este făcută din obișnuință și în mod negativ, atunci, foarte probabil, va conduce la disperare, anxietate și la compromiterea unei întregi rețele de relații sociale.

Eseul original al lui Sue includea o serie de exemple de microagresioni, dintre care unele implicau faptul că anumiți oameni au stereotipuri negative față de diverse grupuri – de pildă, o femeie albă care își strânge poșeta la piept atunci când pe lângă ea trece o persoană de culoare; un șofer de taxi care ignoră apelul unei persoane de culoare pentru a lua un pasager alb; o persoană albă care laudă o persoană de culoare pentru că „vorbește articulat”. Cine a experimentat aceste lucruri în mod repetat poate fi îndreptățit să suspecteze că bigotismul sau stereotipurile negative au motivat respectivele comportamente.⁷⁷

Totuși, multe dintre exemplele oferite de Sue *nu* sugerează neapărat că vorbitorul simte ostilitate sau are stereotipuri negative față de vreun grup. Lista lui de microagresioni include o persoană albă care îl întreabă pe un american de origine asiatică dacă vrea să o învețe cuvinte din „limba nativă” a asiaticului; o persoană albă

care spune: „America este un *melting pot*“ și altă persoană albă care spune: „Cred că solicitantul cel mai calificat ar trebui să obțină slujba“. Toate acestea se agață de faptul că ascultătorii ar putea *alege* să interpreteze afirmația sau întrebarea într-un mod care îi face să se simtă insultați sau marginalizați. Sue explică faptul că un american de origine asiatică ar putea interpreta întrebarea privind limba în sensul „tu ești un străin“; un student de origine latino-americană ar putea să interpreteze comentariul despre *melting pot*-ul american ca pe o somație de „a asimila cultura dominantă“; un student de culoare ar putea interpreta aprecierea despre cel mai calificat solicitant al unui job ca pe o afirmație implicită conform căreia „oamenilor de culoare li se oferă avantaje nedrepte dată fiind rasa lor“.

Da, cu siguranță că cineva *ar putea* interpreta astfel de întrebări și comentarii din viața cotidiană ca însemnând mici acte de agresiune, muștrare sau excludere, iar uneori chiar sunt. Dar există și alte modalități de a percepe aceste afirmații – și, mai la obiect, s-ar cuveni oare să îi *învățăm* pe studenți să le considere acte de agresiune? Dacă un student simte o licărire de insultă în calitate de receptor al unor asemenea afirmații, este oare mai bine să *îmbrățișeze* sentimentul și să se eticheteze singur ca victimă a unei microagresiuni, sau ar fi preferabil să se întrebe dacă o interpretare mai favorabilă ar putea fi justificată de fapte? O interpretare favorabilă nu înseamnă că receptorul comentariului nu trebuie să facă nimic; dimpotrivă, ea declanșează o serie de răspunsuri constructive. O abordare binevoitoare ar consta în a spune: „Cred că nu ai avut vreo intenție rea când ai zis acest lucru, dar ar trebui să știi că unii oameni l-ar putea interpreta...“ Această abordare le-ar ușura studenților sarcina de a replica atunci când se simt răniți, ar transforma o poveste despre victimizare într-una despre intervenția proprie a cuiva și ar face mult mai probabil ca schimbul interpersonal să aibă un rezultat pozitiv. Cu toții putem fi mai atenți la discursul nostru, dar este nedrept să tratăm oamenii ca și cum ar fi bigoți, când ei nu au nicio intenție rea. Făcând asta, ai putea să-i descurajezi să fie receptivi la un feedback valoros. De asemenea, ar deveni mai puțin interesați să aibă de-a face cu oameni care nu sunt întru totul asemenea lor.⁷⁸

Prin urmare, după logica lui Sue, *chiar TCC* poate fi o microagresiune, întrucât necesită interogarea asupra premiselor și presupunerilor care dau naștere sentimentelor. Sue oferă exemplul unui terapeut care își întreabă pacientul: „Crezi cu adevărat că problema ta e cauzată de rasism?“ În funcție de intenția terapeutului, o asemenea întrebare poate fi într-adevăr una

ofensatoare. Dar dacă intenția terapeutului este să îl ajute pe om să-și reamintească emoțiile, să caute dovezi pentru a justifica interpretările și să facă o evaluare realistă a evenimentelor, care vor conduce la cel mai bun mod de a trăi într-o lume plină de ambiguități, atunci întrebarea poate fi adecvată și foarte constructivă. A-i învăța pe oameni să vadă *mai multă* agresiune în interacțiunile ambigue, să se simtă *mai* insultați, să perceapă *mai multe* emoții negative și să evite să pună la îndoială interpretările lor inițiale ne duce cu gândul la ceva lipsit de înțelepciune (asta, în cel mai bun caz). De asemenea, este contrar scopurilor obișnuite ale unei psihoterapii eficiente.

Shadi Hamid, om de știință la Brookings Institution, descrie abordarea sa în privința microagresiunilor într-un articol din *The Atlantic*: „Ca arab și ca musulman, mi se pun adesea întrebările: «De unde ești?» – prin care, de obicei, oamenii vor să spună: «De unde ești tu, *în realitate?*» – și: «Te-ai născut aici?». Nu mi se întâmplă, de cele mai multe ori, să mă simt jignit.”⁷⁹ Așa cum remarcă Hamid: „În epoca noastră marcată de identitate, ștacheta pentru jigniri a fost coborâtă considerabil, ceea ce face mai dificilă dezbaterea democratică – cetățenii sunt înclinați să își păstreze pentru ei părerile reale, dacă se tem că vor fi etichetați ca bigoți sau insensibili.”

Punctul de vedere al lui Hamid are implicații importante pentru provocarea de a construi o comunitate într-un campus, unde studenții interacționează liber unii cu alții, fără a-și păstra ascunse gândurile. Imaginează-ți că răspunzi de orientarea noilor studenți într-o universitate din Statele Unite, care este una foarte diversă, în sensul că există studenți dintr-o gamă largă de grupuri rasiale, etnice, religioase și provenind din medii socio-economice variate. Există tineri veniți la studii din Asia, Africa, Europa și America Latină, dintre care unii nu vorbesc foarte bine engleza; mulți dintre ei nu înțeleg nuanțele limbii engleze și obiceiurile din Statele Unite, iar ca rezultat, aleg și câte un cuvânt greșit atunci când se exprimă. Există, de asemenea, studenți cu afecțiuni din spectrul autist, care au dificultăți în a recunoaște indiciile sociale subtile.⁸⁰

Având în vedere toată această diversitate, în campus vor apărea sute de neînțelegeri în fiecare zi. Potențialul de a fi jignit este aproape nelimitat. Cum ar trebui să îi pregătești pe studenți să interacționeze unii cu alții în cel mai productiv și benefic mod? Le-ai oferi o zi pentru instruire în microagresiuni și i-ai încuraja să raporteze microagresiunile ori de câte ori le sesizează? Pe lângă această instruire, ai forma o echipă de intervenție – un grup alcătuit

din membri ai personalului administrativ însărcinat cu investigarea eventualelor discriminări sau prejudecăți, incluzând aici microagresiunile?⁸¹ Sau, mai degrabă, le-ai oferi tuturor studenților o zi de instruire pentru a-i învăța să-și acorde unul altuia prezumția de nevinovăție și să interpreteze acțiunile celorlalți în moduri care să genereze o reactivitate emoțională minimă? O astfel de instruire în „prezumția de nevinovăție“ ar trebui suplimentată cu sfaturi despre cum să fii politicos și să eviți jignirea accidentală sau necugetată într-o comunitate extrem de diversă.

Extinzând discuția, conceptul de microagresiune⁸² dezvăluie o schimbare morală crucială în campusuri: trecerea de la „intenție“ la „impact“. În judecata morală, așa cum a fost studiată mult timp de psihologi, intenția este esențială pentru evaluarea vinovăției.⁸³ În general, îi considerăm pe oameni responsabili de actele pe care *au intenționat* să le comită. Dacă Bob încearcă să o otrăvească pe Maria și dă greș, el a comis o infracțiune foarte gravă, chiar dacă nu a avut niciun impact asupra Mariei. (Bob rămâne însă vinovat de tentativă de omor.) De cealaltă parte, dacă Maria îl omoară accidental pe Bob sărutându-l (consensual), după ce Maria (fără ca Bob să știe) a mâncat un sandvici cu unt de arahide, ea nu a comis nicio infracțiune, de vreme ce nu avea habar că el suferea de o alergie mortală la arahide.

Cei mai mulți oameni înțeleg concepte legate de rasism, sexism, homofobie și alte forme de bigotism în acest fel – ei se concentrează pe intenție. Dacă, în baza apartenenței la un grup, îți displac anumiți oameni, le dorești răul sau intenționezi să le faci rău, ești un bigot, chiar dacă spui sau faci ceva care, în mod nesăbuit sau neintenționat, îi ajută pe membrii acelui grup. Invers, dacă accidental faci sau spui ceva ce un membru al unui grup consideră ofensiv, dar nu simți dispreț sau rea-voință pe baza apartenenței sale la acel grup, atunci nu ești bigot, chiar dacă ai spus o stângăcie ori un lucru lipsit de sensibilitate, care ar necesita să-ți ceri iertare. O gafă nu face din cineva un om rău sau un agresor.

Totuși, unii activiști susțin în mod explicit că bigotismul are legătură doar cu impactul (așa cum îl definesc ei); intenția nu este necesară. Dacă un membru al unui grup identitar *se simte* jignit sau oprimat de acțiunile altei persoane, atunci, conform paradigmei „impact *versus* intenție“, acea persoană *se face vinovată* de un act de bigotism. Într-un eseu de pe EverydayFeminism.com se spune: „În cele din urmă, oare chiar contează intenția din spatele acțiunilor noastre, dacă acțiunile noastre au impactul de a perpetua marginalizarea sau oprimarea celor din jur?“⁸⁴

Este incontestabil faptul că membrii unor grupuri identitare se confruntă frecvent cu jigniri din pricina apartenenței la acel grup. Chiar dacă persoanele care jignesc nu au pic de rea-voință, întrebările lor insensibile sau ignorante ar putea deveni apăsătoare și greu de tolerat. Karith Foster, actriță de comedie și educatoare în domeniul diversității, o femeie de culoare căsătorită cu un alb, a avut parte de o experiență foarte neplăcută când soțul ei a fost dus la serviciul de urgențe după un accident de motocicletă aproape fatal. În timp ce personalul spitalului îl întreba despre istoricul său medical, bărbatul își pierdea din când în când cunoștința, așa că Foster a început să răspundă în locul lui, atât că nimeni nu părea s-o asculte. „Pentru prima dată în viața mea m-am simțit invizibilă“, a spus femeia. Un medic s-a uitat la ea cu indiferență și într-un final a întrebat-o – pe un ton detașat – care este relația ei cu pacientul. Apoi, în vreme ce îi tratau soțul, mai mulți membri ai personalului, cu toții albi, i-au pus aceeași întrebare cu o intonație asemănătoare, până când, în cele din urmă, Foster a ajuns pe punctul de a izbucni în lacrimi. „Nu era vorba despre întrebare“, ne-a spus ea. „Înțeleg că, potrivit legii și regulamentului spitalului, trebuia pusă acea întrebare. Ceea ce a fost extrem de deranjant a fost tonul pe care l-am perceput.“ Ea își amintește clar ce gândea atunci: „Pe bune, chiar trebuie să am de-a face cu porcăriile astea rasiste EXACT ACUM? Când viața soțului meu e pe muchie de cuțit?!“ Foster descrie ce s-a întâmplat în continuare:

Mi-aș fi dorit să-mi pierd cumpătul și să zbier la personalul spitalului: „Trăim în secolul al XXI-lea! Asta se numește o căsătorie mixtă!“ Dar îmi dădeam seama că emoțiile mă copleșeau în acel moment extrem de stresant și mă îndemneau să-i etichetez pe medici și pe asistente drept rasiști. Presupuneam că știu ce gândeau. Dar nu acesta este felul în care gândesc eu în mod normal, când nu mă aflu într-o situație îngrozitoare. A fost nevoie să-mi adun toate resursele rămase, am respirat adânc și am exersat modelul C.A.R.E.⁸⁵ pe care îl predau. Mi-am reamintit că lumea face tot ce e posibil pentru a-i salva viața soțului meu, că stresul situației ar putea să-mi influențeze interpretările și că trebuia să las deschise toate căile de comunicare. Făcând aceste lucruri, mi-am schimbat modul în care mă afișam, pentru că, deși nu-mi aduc aminte să mă fi purtat diferit, dintr-odată medicii au început să-mi arate radiografii și să-mi explice procedurile pe care le efectuau. Unul dintre asistenți chiar a plecat să-mi aducă o ceașcă de cafea și a refuzat să mă lase să i-o plătesc. În acel moment am avut revelația că ceea ce experimentasem nu era rasism. Nimeni nu se purta malițios fiindcă eu eram de culoare, pe când soțul meu era alb. Dar pentru ca ei să înțeleagă pe deplin relația noastră, au trebuit să-și revizuiască ideile implicite asupra felului în care arată un cuplu căsătorit.⁸⁶

Legat de lipsa sensibilității personalului din spital, Foster ne-a spus: „Dacă nu m-aș fi dat cu un pas înapoi, aș fi făcut dintr-o situație îngrozitoare una și mai cruntă.“ După rezolvarea urgenței – soțul lui Karith se simte bine acum –, Foster n-a ezitat să stea de vorbă cu administrația spitalului despre insensibilitatea și lipsa de conștientizare pe care ea și soțul ei le-au experimentat, iar conducerea a fost receptivă și le-a prezentat scuze.

Este crucial să îi învățăm pe proaspeții studenți să fie atenți în privința interacțiunilor cu ceilalți. O parte din ceea ce e luat în derâdere drept „corectitudine politică“ este numai un efort de a promova interacțiunile politicoase și respectuoase prin descurajarea utilizării unor termeni care sunt considerați în mod rezonabil ca înjositori (precum un profesor în vârstă care se referă la un grup de studenți numindu-le „fătuci“).⁸⁷ Însă dacă îi înveți pe studenți că intenția nu contează și, *totodată*, îi încurajezi să considere mai multe lucruri ca fiind jignitoare (direcționându-i spre experimentarea mai multor efecte negative) și, *de asemenea*, îi înveți că oricine spune sau face lucruri pe care ei le consideră jignitoare e „un agresor“, atunci probabil că le hrănești acelor tineri sentimentele de victimizare, furie și lipsă de speranță. Lumea – chiar și universitatea lor – este un loc ostil, unde situația pare că nu se va îmbunătăți niciodată.

Dacă dorește cineva să creeze un mediu de furie permanentă și de conflict între grupuri, atunci acesta este modul perfect de a reuși. Faptul de a-i învăța pe studenți să adopte cele mai puțin generoase interpretări posibile face mai probabil să dea naștere tocmai sentimentelor de marginalizare și opresiune pe care aproape toată lumea vrea să le elimine. Și, pentru a înrăutăți lucrurile și mai mult, acest gen de mediu este mai favorabil adoptării unui locus de control extern. Conceptul „locus de control“ provine din vremea behavioriștilor, când psihologii au observat că animalele (inclusiv oamenii) puteau fi dresate astfel încât să se aștepte că pot obține tot ce vor prin intermediul propriului comportament (adică, puterea controlului asupra rezultatelor era „internă“ pentru ele însele). De cealaltă parte, animalele puteau fi dresate să se aștepte că nimic din ceea ce făceau ele nu conta (adică, puterea controlului asupra rezultatelor era „externă“ pentru ele însele).⁸⁸ O cercetare amplă arată că, în cazul oamenilor, a avea un locus de control intern generează mai multă sănătate, fericire, efort depus, succes la școală și la locul de muncă.⁸⁹ S-a descoperit că un locus de control intern face mai puțin dureroase multe tipuri de adversități.⁹⁰

Retragerea invitațiilor și investigarea ideologică a vorbitorilor

O altă modalitate prin care se manifestă în campusuri gândirea emoțională o constituie „dezinvitarea” oaspeților care trebuiau să țină cuvântări în fața studenților. Logica folosită în mod obișnuit este aceea că, dacă un speaker îi face pe unii studenți să se simtă inconfortabil, să se supere sau să devină furioși, acest lucru e suficient pentru a justifica interzicerea vorbitorului în campus, din cauza „pericolului” pe care îl reprezintă pentru studenții respectivi. Într-un caz tipic⁹¹, studenții pun presiune pe organizația care a emis invitația ori trimit o petiție președintelui colegiului sau decanilor, cerând ca o persoană cu autoritate să retragă invitația. Amenințarea pe care o fac (uneori implicit, alteori explicit) este că, dacă vorbitorul ajunge în campus, vor avea loc proteste zgomotoase, susținute de un efort organizat de a opri desfășurarea prelegerii. Strategiile includ blocarea căilor de acces în clădire; strigăte precum: „Rușine! Rușine! Rușine!”⁹² sau adresarea de injurii oricui încearcă să participe; bătutul puternic în uși și ferestre din exteriorul aulei și umplerea sălii cu protestatari, care în cele din urmă țipă sau strigă sloganuri oricât de mult e nevoie pentru a-l împiedica pe vorbitor să-și țină discursul.

Pe măsură ce ideea că simpla prezență a unui speaker în campus poate fi „periculoasă” s-a răspândit, eforturile de a retrage invitațiile vorbitorilor au devenit tot mai frecvente. Organizația lui Greg, The Foundation for Individual Rights in Education (FIRE), a contorizat încercările de retragere a invitațiilor începând cu anul 2000; baza de date a FIRE conține până în prezent 328 de evenimente de acest gen. În jur de 36% dintre încercări au fost încununate de succes: vorbitorului i-a fost retrasă invitația sau evenimentul a fost anulat complet. Dintre prelegerile care totuși au avut loc, aproximativ o treime au fost întrerupte într-o anumită măsură de proteste. În cazul majorității evenimentelor, efortul de a retrage invitația poate fi catalogat în mod clar ca venind dintr-o parte sau alta a spectrului politic.

Încercările de retragere a invitațiilor în funcție de an și sursa politică a criticilor

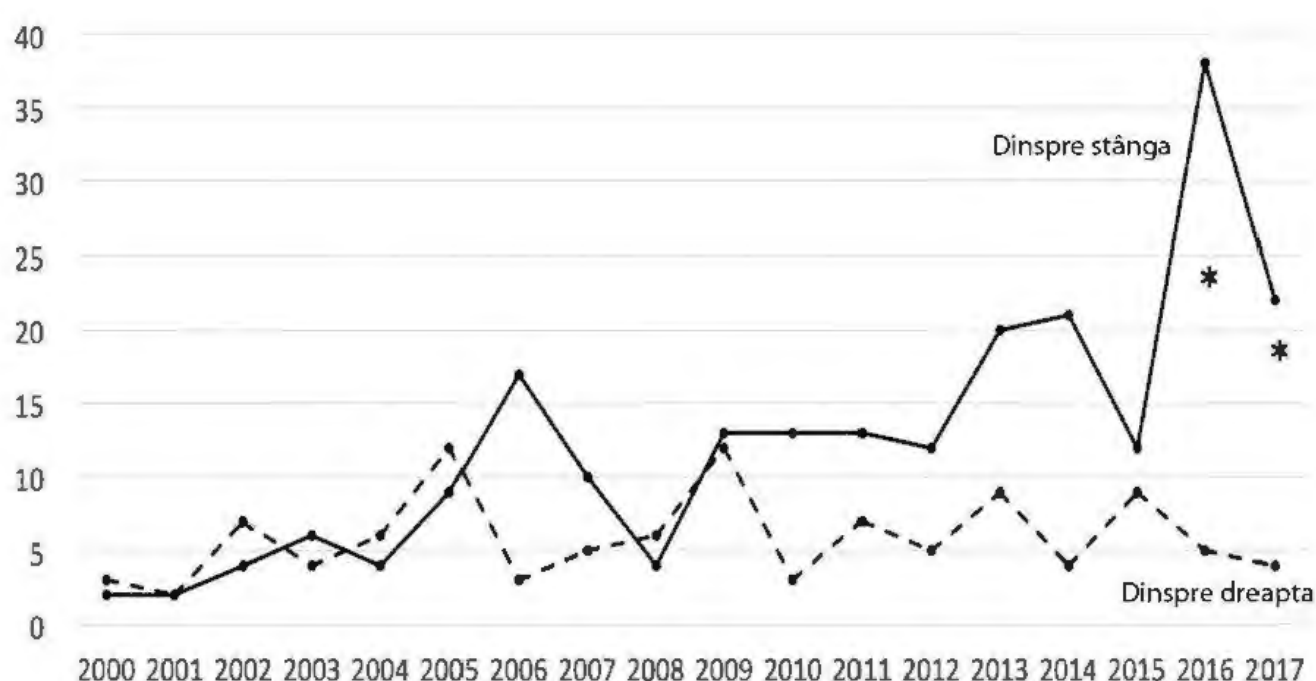

Figura 2.1. Încercările de a retrage invitațiile începând cu anul 2000. Linia continuă arată numărul încercărilor/an inițiate de oameni și grupuri din stânga politică; linia întreruptă arată încercările drepte. Asteriscurile indică unde s-ar fi aflat linia continuă dacă Milo Yiannopoulos ar fi fost eliminat din setul de date. (Sursa: FIRE.)

Așa cum poți vedea în Figura 2.1, din 2000 până în 2009, încercările de a retrage invitațiile au fost la fel de susceptibile să vină atât din dreapta, cât și din stânga.²³ Dar, după 2009, apare un decalaj care apoi se mărește începând cu 2013 – cam la vremea când Greg a început să observe că lucrurile din campusuri se schimbă.

O parte a acestei schimbări a fost determinată de faptul că, în unele campusuri, grupurile conservatoare au început să invite mai mulți provocatori, în special pe Milo Yiannopoulos, care se numește deschis pe sine „trol” și care declară că scopul lui este să stârnească furia și să provoace stânga la o reacție exagerată.²⁴ Deși trolii există de mult timp, dinamica „trolli *versus* protestatari” a devenit mai acută în 2016; în Figura 2.1, am folosit asteriscuri pentru a arăta unde ar fi fost linia corespunzătoare tentativelor stângii dacă nu am fi inclus cele 17 retrageri de invitații ale lui Yiannopoulos.²⁵ Mulți dintre vorbitorii care au avut de-a face cu încercările de a li se retrage invitațiile din partea stângii în 2013 și 2014 erau persoane erudite și politicieni serioși, inclusiv jurnalistul politic conservator George Will și directorul general al Fondului Monetar Internațional, Christine Lagarde. Unii erau clar orientați către stânga – precum fostul secretar de stat Madeleine Albright, comedianul Bill Maher și Eric Holder, fost procuror general al Statelor Unite.

Ceva a început să se schimbe în multe campusuri în jurul lui 2013²⁶, iar ideea conform căreia studenții nu ar trebui să fie expuși ideilor „ofensatoare” deține acum o poziție majoritară în universități. În 2017, 58% dintre studenți au spus că „este

important să facă parte dintr-o comunitate în care nu sunt expuși ideilor intolerante și ofensatoare⁹⁷. Afirmția a fost aprobată de 63% dintre studenții foarte liberali, dar punctul de vedere nu a fost consemnat la stânga. Aproape jumătate dintre studenții foarte conservatori (45%) au aprobat, la rândul lor, această afirmație.

Noțiunea conform căreia o universitate ar trebui să-și protejeze studenții de idei pe care unii dintre ei le găsesc ofensatoare este o repudiare a moștenirii lui Socrate, care se descrie pe sine ca fiind „tăunul“ populației ateniene. Învățătorul credea că slujba lui este să înțepe, să deranjeze, să pună la îndoială și, prin urmare, să îi provoace pe atenieni să gândească prin filtrul credințelor lor curente și să schimbe ideile pe care ei nu le pot susține.⁹⁸

În acest spirit, Zachary Wood, un student afro-american de la Williams College din Massachusetts, om cu înclinații de stânga, a pus bazele seriei „Uncomfortable Learning“. Asemenea lui Socrate, Wood dorea să îi expună pe studenți la idei pe care altminteri nu le-ar întâlni, cu scopul de a-i stârni să gândească mai judicios. În octombrie 2015, Wood a invitat-o pe Suzanne Venker⁹⁹, un critic conservator al feminismului și un apărător al rolurilor tradiționale de gen, pentru a vorbi în cadrul acestei serii. Coorganizatorul lui Woods, Matthew Hennessy, a explicat:

Am ales-o [pe Venker] pentru că milioane de americani cred că punctele ei de vedere au greutate sau chiar sunt de acord cu acestea. Noi considerăm că este important să înțelegem de ce atât de mulți americani au asemenea gânduri interesante și complexe, astfel încât să le putem combate, iar în plus, să ne înțelegem mai bine propriile comportamente și gânduri.¹⁰⁰

Reacția studenților de la Williams a fost atât de feroce, încât, în cele din urmă, Wood și Hennessy au decis că trebuie să anuleze evenimentul. Un student a scris pe o pagină de Facebook:

Când aduci în campus un activist susținător al supremației albilor și al drepturilor bărbaților, în numele „dialogului“ și „al celeilalte părți“, nu numai că le provoci studenților un rău mental, social, psihic și fizic, dar totodată plătești pentru continuarea răspândirii ideologiilor violente care neucid surorile (trans) de culoare... Să știi că îți înmoi degetele în sângele lor, Zach Wood!¹⁰¹

Acest răspuns ilustrează clar distorsiunile cognitive ale catastrofării, etichetării, suprageneralizării și gândirii dihotomice. Este, de asemenea, un exemplu ca la carte al gândirii emoționale, cum a spus chiar Wood când a explicat decizia de a anula prelegerea:

Când un individ merge până într-atât de departe, încât descrie pe cineva ca având sânge pe mâini pentru că susține ideea de a aduce un lector foarte controversat la Williams, respectivul avansează convingerea că ceea ce îl ofensează pe el nu ar trebui să fie permis în campus exact din cauză că îl ofensează pe el, precum și pe oamenii care sunt de acord cu el.¹⁰²

Ar trebui să fie un student care spune „Mă simt ofensat“ un motiv suficient pentru a anula o prelegere? Ce se întâmplă dacă sunt mai mulți studenți? Ce se întâmplă dacă și staff-ul facultății se simte ofensat?

Asta depinde de ceea ce crezi tu că este scopul educației. Hanna Holborn Gray, președintă a University of Chicago din 1978 până în 1993, a formulat odată următorul principiu: „Educația nu ar trebui să aibă intenția de a-i face pe oameni să se simtă confortabil; educația este menită să îi facă să gândească.”¹⁰³ Desigur, aceasta era și credința lui Zach Wood, iar principiul lui Gray ne permite să distingem provocările lui Wood și Socrate de provocările lui Yiannopoulous. Din nefericire, președintele de la Williams College a avut o altă filozofie și a intervenit personal, anulând invitația ulterioară a altui lector controversat.¹⁰⁴ Făcând asta, a aprobat implicit dictatul lui Misoponos conform căruia „învățatul incomod“ este un oximoron. El ar fi putut foarte bine să afișeze o pancartă la porțile de intrare ale colegiului pe care să scrie: EDUCAȚIA NU TREBUIE SĂ ÎI FACĂ PE OAMENI SĂ GÂNDEASCĂ; EA ESTE MENITĂ SĂ ÎI FACĂ SĂ SE SIMTĂ CONFORTABIL.

Concluzie

- Printre cele mai generalizate perspective psihologice ale înțelepciunii tradițiilor lumii, *ceea ce ne sperie și ne dezorientează cel mai mult nu sunt evenimentele externe înseși, ci felul în care ne gândim la ele*, așa cum a fost de părere Epictet.
- TCC este o metodă pe care o poate învăța oricine pentru a identifica distorsiunile cognitive comune, ca mai apoi să-și schimbe tiparele obișnuite de gândire. TCC îl ajută pe călăreț (procesarea controlată) să dresze elefantul (procesarea automată), rezultatul constând într-o gândire critică și o sănătate mintală mai bună.
- Judecata emoțională se numără printre cele mai obișnuite distorsiuni cognitive; majoritatea oamenilor ar fi mai fericiți și mai eficienți dacă ar practica-o într-o mai mică măsură.

- Termenul „microagresiune“ se referă la un mod de a gândi despre jignirile și afronturile minore și comune care sunt aduse oamenilor de culoare (precum și altora). Actele mărunte de agresiune sunt reale, așa că termenul ar putea fi util, dar pentru că definiția include ofense *accidentale* și *neintenționate*, cuvântul „agresiune“ este înșelător. Folosind lentila microagresiunilor, durerea experimentată și conflictul care se ivește se pot amplifica. (Pe de altă parte, nu există nimic „micro“ în privința actelor intenționate de agresiune și bigotism.)
- Încurajându-i pe studenți să interpreteze acțiunile altora în cel mai puțin generos mod posibil, universitățile care îi învață pe tineri despre microagresiuni îi pot îndemna pe aceștia să se angreneze în gândirea emoțională și în alte distorsiuni cognitive, pregătindu-i pentru niveluri mai înalte de neîncredere și conflict.
- Apelând la empatie, Karith Foster oferă un exemplu de reevaluare a anumitor acțiuni care ar fi putut să fie considerate microagresiuni. Când ea a interpretat acele acțiuni ca fiind neînțelegeri nevinovate (chiar dacă insensibile), a ajuns la un rezultat mai bun pentru toată lumea.
- Numărul încercărilor de a „dezinvita“ lectori care urmau să țină prelegeri în campusuri a crescut în ultimii ani; asemenea încercări sunt adesea justificate prin argumentul că vorbitorul în cauză le va face rău studenților. Dar disconfortul nu este un pericol. Studenții, profesorii și personalul administrativ ar trebui să înțeleagă conceptul antifragilității și să țină minte principiul Hannei Holborn Gray: „Educația nu ar trebui să aibă intenția de a-i face pe oameni să se simtă confortabil; educația este menită să îi facă să gândească.“

Note:

64 *Manualul lui Epictet*, p. 9. (N. trad.)

65 Mascaró (1995), capitolul 1, versetul 1. (N. a.)

66 *Hamlet*, actul II, scena 2, p. 361. (N. red.)

67 *Paradisul pierdut*, p. 12. (N. red.)

68 Boethius (cca 524 d.H./2011). De observat că psihanalistul Victor Frankl, reflectând asupra anilor petrecuți de el într-un lagăr de concentrare, a ajuns la aceeași concluzie: „Un om poate să piardă orice în afară de un singur lucru: ultima dintre libertățile umane – alegerea răspunsului în orice situație, alegerea felului propriu de a reacționa.“ Vezi: Frankl, partea I, p. 76. (N. a.)

69 În bestsellerul său *Gândire rapidă, gândire lentă*, psihologul Daniel Kahneman, laureat al Premiului Nobel, se referă la procesele automate ca fiind

„Sistemul 1“, care este rapid, și la procesele controlate ca reprezentând „Sistemul 2“, care este lent. (N. a.)

- 70 Mii de studii și sute de metaanalize au examinat eficacitatea TCC pentru tratarea tulburărilor precum anxietatea și depresia. Pentru o sinteză recentă și accesibilă a lucrărilor științifice, vezi: Hollon și DeRubeis (în curs de apariție). Putem rezuma un punct de vedere larg împărtășit redând următoarea frază de pe site-ul United Kingdom's Royal College of Psychiatrists: „TCC este unul dintre cele mai eficiente tratamente pentru cazurile în care anxietatea sau depresia e problema principală (...), cea mai bună abordare psihologică pentru depresia moderată și severă, [și] la fel de eficace precum antidepressivele pentru multe tipuri de depresie“, P. Blenkiron, „Cognitive behavioural therapy“, Royal College of Psychiatrists, iulie 2013. Preluat de pe <https://www.rcpsych.ac.uk/mentalhealthinformation/therapies/cognitivebehaviouraltherapy/> (N. a.)
- 71 „Terapia cognitivă poate fi la fel de eficientă ca medicamentele antidepressive. Spre deosebire de medicație, beneficiile ei persistă și după ce tratamentul încetează. (...) TCC este tot atât de folositoare, fiind posibil să dureze chiar mai mult decât abordările alternative [pentru tulburarea de anxietate generalizată]“, Hollon și DeRubeis (în curs de apariție). (N. a.)
- 72 Blenkiron (2013); vezi nota 70. Vezi și: „CBT outcome studies“, *Academy of Cognitive Therapy*, 25 noiembrie 2016. Preluat de pe <http://www.academyofct.org/page/OutcomeStudies>. (N. a.)
- 73 Nu facem afirmația că TCC s-a dovedit eficientă pentru *toate* tulburările psihice, dar fiindcă este ușor de pus în aplicare și, de asemenea, cea mai documentată formă de psihoterapie, majoritatea specialiștilor în domeniu o consideră standardul de aur cu care ar trebui comparate alte forme de tratament, inclusiv cel medicamentos. Vezi: Butler, Chapman, Forman și Beck (2006). (N. a.)
- 74 Nouă distorsiuni cognitive des întâlnite, extrase din lista prezentată în: Robert L. Leahy, Stephen J.F. Holland și Lata K. McGinn, *Treatment Plans and Interventions for Depression and Anxiety Disorders*, ediția a II-a, Guilford Press, New York, 2012. (N. a.)
- 75 Pentru diverse definiții ale „gândirii critice“, vezi: „Defining critical thinking“, *The Foundation for Critical Thinking*. Preluat de pe <https://www.criticalthinking.org/pages/defining-critical-thinking/766>. (N. a.)
- 76 Sue *et al.* (2007). Definiția citată se află la p. 271. Termenul a fost folosit și analizat pentru prima dată de Pierce (1970). (N. a.)
- 77 Asocierile implicite sau inconștiente sunt foarte reale, deși relațiile unor asemenea asocieri cu comportamentul discriminatoriu par să fie extrem de complexe; în prezent, ele sunt dezbătute de specialiștii în psihologie socială. Vezi: Rubinstein, Jussim și Stevens (2018). Pentru o apărare a rolului gândirii părtinitoare implicite în cauzarea comportamentului discriminatoriu, vezi Greenwald, Banaji și Nosek (2015). (N. a.)
- 78 Chiar și atunci când o persoană interacționează cu un bigot, TCC poate ajuta respectiva persoană să reducă probabilitatea și/sau intensitatea suferinței. (N. a.)
- 79 S. Hamid, „Bari Weiss, outrage mobs, and identity politics“, *The Atlantic*, 17 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2018/02/bari-weiss-immigrants/553550>. (N. a.)

- 80 G. Miller, „The neurodiversity case for free speech“, *Quillette*, 18 iulie 2017. Preluat de pe <http://quillette.com/2017/07/18/neurodiversity-case-free-speech>. (N. a.)
- 81 FIRE (2017), „Bias Response Team Report“, postare pe blog. Preluat de pe <https://www.thefire.org/first-amendment-library/special-collections/fire-guides/report-on-bias-reporting-systems-2017>. (N. a.)
- 82 Lilienfeld (2017). (N. a.)
- 83 De exemplu, Heider (1958). O excepție de la acest principiu îl reprezintă cazul copiilor foarte mici, care vor judeca adesea un act bine intenționat ca fiind rău, dacă din întâmplare le provoacă un rău. Vezi: Piaget (1932/1965). (N. a.)
- 84 J. Utt, „Intent vs. impact: Why your intentions don't really matter“, *Everyday Feminism*, 30 iulie 2013. Preluat de pe <http://everydayfeminism.com/2013/07/intentions-dont-really-matter>. (N. a.)
- 85 Karith a creat și predă modelul C.A.R.E. (Conscious Empathy, Active Listening, Responsible Reaction, and Environmental Awareness – empatie conștientă, ascultare activă, reacție responsabilă și conștientizare a mediului) în workshopurile și prelegerile ei. (N. a.)
- 86 K. Foster (relatare personală, 17 februarie 2018). (N. a.)
- 87 J. Zimmerman, „Two kinds of PC“, *Inside Higher Ed.*, 16 iunie 2016. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/views/2016/06/16/examination-two-kinds-political-correctness-essay>. (N. a.)
- 88 Rotter (1966). (N. a.)
- 89 Pentru mai multe cercetări, vezi Cobb-Clark (2015). (N. a.)
- 90 Buddelmeyer și Powdthavee (2015). (N. a.)
- 91 Vezi, de exemplu, huiduielile lui Charles Murray la Middlebury College și ale lui Heather Mac Donald la Claremont McKenna College, pe care le vom descrie în Capitolul 4. FIRE deține o bază de date cu privire la încercările de retragere a invitațiilor: Disinvitation Database. Preluat de pe <https://www.thefire.org/resources/disinvitation-database>. (N. a.)
- 92 J. Bauer-Wolf, „Free speech advocate silenced“, *Inside Higher Ed.*, 6 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2017/10/06/william-mary-students-who-shut-down-aclu-event-broke-conduct-code>. (N. a.)
- 93 În aproximativ o treime dintre cazuri, impulsul a venit de la dreapta și din afara campusului, iar jumătate dintre aceste cazuri au implicat organizații religioase ce se opuneau cuiva care vorbea despre probleme legate de avort și contracepție. Din încercările de a retrage invitațiile de către stânga, mai puțin de 5% au fost inițiate de surse externe campusului. Pentru a examina singur datele, vizitează <https://www.thefire.org/resources/disinvitation-database>. (N. a.)
- 94 M. Yiannopoulos, „How to beat me (Spoiler, you won't)“, 21 martie 2016. Preluat de pe <http://www.breitbart.com/social-justice/2016/03/21/how-to-beat-me-spoiler-you-wont>. (N. a.)
- 95 S. Stevens, „Campus speaker disinvitations: Recent trends (Part 2)“, Heterodox Academy, 7 februarie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/02/07/campus-speaker-disinvitations-recent-trends-part-2-of-2>. (N. a.)
- 96 Pentru mai multe analize ale acestor tendințe, inclusiv un răspuns pentru criticii care afirmă că sondajele nu arată schimbări recente în atitudinile față

de discursul din campusuri, vezi S. Stevens și J. Haidt, „The skeptics are wrong, part 2: Speech culture on campus is changing“, 11 aprilie 2018. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/the-skeptics-are-wrong-part-2>. (N. a.)

97 K. Naughton, „Speaking freely – What students think about expression at American colleges“, FIRE, octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.thefire.org/publications/student-attitudes-free-speech-survey>. (N. a.)

98 Concetățenii lui Socrate l-au acuzat de impietate și de corupere a tineretului din Atena. El a fost condamnat de un juriu și forțat să bea otravă. Ne-ar plăcea să credem că astăzi suntem mai deschiși la a tolera „impietatea“. (N. a.)

99 S. Venker, „Williams College’s «Uncomfortable Learning» speaker series dropped me. Why?“, Fox News, 20 octombrie 2015. Preluat de pe <http://www.foxnews.com/opinion/2015/10/20/williams-college-dropped-me-from-its-uncomfortable-learning-speaker-series-why.html>. (N. a.)

100 F. Paris, „Organizers cancel Venker lecture“, *The Williams Record*, 21 octombrie 2015. Preluat de pe <http://williamsrecord.com/2015/10/21/organizers-cancel-venker-lecture>. (N. a.)

101 Z. Wood, „Breaking through a ring of motivated ignorance“, *Williams Alternative*, 18 octombrie 2015. Preluat de pe <http://williamsalternative.com/2015/10/breaking-through-a-ring-of-motivated-ignorance-zach-wood>. Vezi și discursul lui Wood pentru TED: „Why it’s worth listening to people you disagree with“, preluat de pe http://www.ted.com/talks/zachary_r_wood-why-it_s-worth_listening_to_people_we_disagree_with. (N. a.)

102 *Ibidem.* (N. a.)

103 H.H. Gray (2012), p. 86. (N. a.)

104 A. Falk, „John Derbyshire’s Scheduled Appearance at Williams“, *Williams College Office of the President*, 18 februarie 2016. Preluat de pe <https://presidentfrom-the-president/john-derbyshires-scheduled-appearance-at-williams>. (N. a.)

CAPITOLUL 3

Neadevărul despre „noi *versus* ei“:

Viața este o luptă între
oamenii buni și oamenii răi

Există moralismul dual, care vede binele și răul ca instincte din interiorul nostru, iar noi putem să alegem între ele. Dar există și ceea ce voi numi dualism patologic, care vede omenirea însăși ca fiind radicalizată (...), împărțită în bine incontestabil și rău iremediabil. Tu ești fie unul, fie celălalt.

Rabinul Jonathan Sacks¹⁰⁵

Un protest este întotdeauna o atenționare că se petrece o nedreptate. Când un grup se adună pentru a protesta laolaltă, acei oameni construiesc împreună o narațiune despre ce este greșit, cine este vinovat și ce trebuie făcut pentru a remedia lucrurile. Cu toate că realitatea se dovedește întotdeauna mai complexă decât acea narațiune, protestul are ca rezultat faptul că anumite persoane sunt demonizate sau idolatrizate – adesea pe nedrept. Un asemenea conflict a avut loc în octombrie 2015 la Claremont McKenna College (CMC), aproape de Los Angeles.

O studentă pe nume Olivia¹⁰⁶, ai cărei părinți au emigrat din Mexic în California înainte ca ea să se fi născut, a publicat un eseu într-o revistă studențească în care a vorbit despre sentimentele ei de marginalizare și excludere. Olivia a observat că latino-americanii sunt mai bine reprezentați de personalul care se ocupă cu munca de jos la CMC (inclusiv oamenii de serviciu și grădinarii) decât de personalul administrativ și profesional. Tinerei i s-a părut dureros acest lucru. Ea a scris că simte că a fost admisă doar pentru a completa „norma rasială“. A sugerat că există un anumit tip de persoană-standard la CMC, iar ea nu este așa ceva: „Climatul din campusul nostru și cultura instituțională sunt bazate, în mare parte, pe valorile occidentale ale albilor heteronormativi, care fac parte din clasa de mijloc superioară și din clasa de sus.“ („Heteronormativitatea“ descrie o societate în care oamenii presupun că alți oameni nu sunt transsexuali și nici homosexuali decât dacă există informații care să ateste contrariul.¹⁰⁷)

Drept răspuns la acest eseu, pe care Olivia l-a trimis staff-ului CMC, Mary Spellman, decanul studenților din colegiu, i-a trimis

un e-mail privat două zile mai târziu. Iată conținutul integral al mesajului:

Olivia,

Îți mulțumesc pentru că mi-ai scris și ai împărtășit acest articol cu mine. Avem multe de făcut la nivel de colegiu și de comunitate. Ai fi dispusă să vorbim la un moment dat despre aceste probleme? Ele sunt importante pentru mine și pentru staff-ul meu, al decanului studenților, și ne preocupă modul în care le putem fi de un mai mare folos studenților, în special celor care nu se încadrează în șablonul nostru de la CMC.

Mi-ar plăcea să discut mai mult cu tine.

Cu bine,

Decanul Spellman¹⁰⁸

Ce părere ai despre e-mailul decanului? Crud sau binevoitor? Majoritatea cititorilor observă, probabil, că Mary Spellman își arată îngrijorarea și că lansează oferta de a asculta și de a fi de ajutor. Însă Olivia a fost jignită de folosirea cuvântului „șablon“. Ea a părut să îl interpreteze în cel mai puțin generos mod posibil: că Spellman insinua că Olivia (și alți studenți de culoare) nu se potrivesc șablonului și, prin urmare, nu au ce căuta la CMC. În mod clar, nu aceasta a fost intenția lui Spellman; Olivia însăși a afirmat că la CMC există un prototip sau un tipar de identități în care nu se încadrează și, așa cum a explicat ulterior Spellman,¹⁰⁹ ea a folosit cuvântul „șablon“ pentru a-și exprima empatia față de Olivia, deoarece este un cuvânt pe care îl întrebuințează *alți* studenți de la CMC în conversațiile cu ea, atunci când semnalează faptul că li se pare că nu se potrivesc acolo.

Sigur, orice student care se percepea deja ca un străin putea simți o licărire de negativitate atunci când citea cuvântul „șablon“. Dar ce ar trebui să faci cu acea licărire? Există un principiu în filozofie și retorică, denumit „principiul carității“, care susține că ar trebui să interpretezi spusele altor oameni în forma lor cea mai bună și mai rezonabilă, nu în sensul cel mai rău sau mai jignitor posibil. Dacă Olivia ar fi fost învățată să judece oamenii mai ales în funcție de intențiile lor, ar fi putut să folosească „principiul carității“ în această situație, așa cum a făcut-o Karith Foster în povestirea din capitolul anterior. Dacă un student aflat în postura Oliviei ar fi avut obiceiul să își pună sub semnul întrebării reacțiile inițiale, căutând dovezi și oferindu-le oamenilor prezumția de nevinovăție, acel student ar fi putut depăși emoția inițială și ar fi profitat de invitația din partea decanului, care dorea să afle ce putea face pentru a rezolva problemele din campus.

Însă nu s-a întâmplat așa. Olivia a postat e-mailul lui Spellman pe pagina ei de Facebook (la aproape două săptămâni după ce l-a

primit) cu comentariul: „Eu pur și simplu nu mă potrivesc cu minunatul șablon al CMC! Simțiți-vă liberi să dați *share*.“ Prietenii ei au redistribuit e-mailul, iar în campus au izbucnit proteste.¹¹⁰ Au fost marșuri, demonstrații, solicitări către președinte de a face o instruire obligatorie în diversitate, precum și cereri vizând demisia lui Spellman. Doi studenți au intrat în greva foamei, jurând că nu se vor hrăni până când Spellman nu va pleca¹¹¹. Într-o scenă pe care o poți viziona pe YouTube¹¹², studenții au format un cerc și timp de o oră și-au difuzat nemulțumirile – prin megafoane – față de Spellman și alți administratori care se aflau acolo, în mijlocul cercului, ascultând. Spellman și-a cerut iertare pentru faptul că e-mailul său a fost „enunțat greșit“ și a spus mulțimii că „intenția ei era să susțină sentimentele și experiențele exprimate în articol și să ofere sprijin“¹¹³. Dar studenții nu i-au acceptat scuzele. La un moment dat, o femeie i-a reproșat decanului (spre bucuria studenților) că „a adormit“¹¹⁴ în timpul evenimentului, fapt pe care femeia l-a interpretat drept lipsă de respect. Dar din videoclipul confruntării rezultă limpede că Spellman nu dormea, ci încerca să-și înăbușe plânsul.

Universitatea nu a concediat-o pe Spellman, însă nici liderii CMC nu și-au exprimat public sprijinul pentru ea.¹¹⁵ În fața furiei crescânde a studenților – amplificată de rețelele sociale și apoi transmisă de presă la nivel național –, Spellman a demisionat.¹¹⁶

În timp ce se întâmplau aceste lucruri, un alt conflict pornit de la un e-mail se desfășura la Yale.¹¹⁷ Erika Christakis, lector la Yale Child Study Center și director adjunct la Silliman College (unul dintre colegiile rezidențiale de la Yale), a scris un e-mail în care se întreba dacă este adecvat ca membrii personalului administrativ să le dea sfaturi studenților în privința costumelor de Halloween potrivite și nepotrivite, așa cum făcuse decanul universității.¹¹⁸ Erika Christakis le-a lăudat „spiritul de a evita rănirea și jignirea“, dar s-a arătat neliniștită că „tendința crescândă de a cultiva vulnerabilitatea studenților aduce costuri nerecunoscute“¹¹⁹. În mesaj, ea și-a exprimat îngrijorarea față de „înclinația la nivel instituțional de a controla implicit studenții“ și a invitat comunitatea să reflecteze asupra faptului că, în calitate de adulți, studenții ar putea să își stabilească singuri normele și să facă față dezacordurilor la nivel interpersonal. „Vorbiți unii cu alții“, a scris ea. „Libertatea de exprimare și abilitatea de a tolera ofensele sunt caracteristicile de bază ale unei societăți libere și deschise.“

E-mailul a stârnit reacții furioase din partea unor studenți, care l-au interpretat ca pe un indiciu că profesoara Christakis favoriza

costumele rasiste.¹²⁰

Câteva zile mai târziu, un grup format din aproximativ 150 de studenți a apărut în curtea din fața casei lui Christakis (din interiorul Silliman) și a scris pe ziduri mesaje cu creta, inclusiv: „Știm unde locuiești.“ Soțul Erikăi, Nicholas Christakis, era director la Silliman College. Când a ieșit în curte, studenții agitați l-au somat să își ceară scuze pentru e-mailul soției sale și să se dezică de conținutul lui.¹²¹

Nicholas a ascultat, s-a angajat într-un dialog cu ei și și-a cerut scuze de câteva ori pentru că le-a provocat neplăceri, dar a refuzat să blameze e-mailul soției sau ideile de acolo.¹²² Studenții i-au acuzat pe Erika și Nicholas că sunt „rasiști“ și „ofensatori“, că „îi dezbracă pe oameni de umanitatea lor“, „creând un spațiu nesigur și susținând violența“. L-au înjurat pe director, l-au criticat că „nu ascultă“ și că nu ține minte numele studenților. I-au cerut să nu zâmbească, să nu se aplece, să nu gesticuleze. I-au mai spus că își doresc ca el să-și piardă slujba.

În cele din urmă, într-o scenă care s-a viralizat¹²³, un student a tipat la Nicholas: „Cine dracu’ te-a angajat? Ar trebui să demisionezi! Nu e vorba despre a crea un spațiu intelectual! Nu! E vorba despre a crea un cămin aici... Nu ar trebui să dormi noaptea! Ești dezgustător!“¹²⁴

A doua zi, președintele de la Yale a trimis un e-mail prin care le recunoștea studenților durerile și se angaja „să ia măsuri care ne vor face mai buni“¹²⁵. Nu a menționat niciun sprijin pentru familia Christakis decât după câteva săptămâni de la incidentul din curtea celor doi, până la acel moment atitudinile împotriva cuplului fiind deja înrădăcinate. Pe fondul solicitărilor continue de a fi concediați¹²⁶, Erika și-a dat demisia din postul de la catedră¹²⁷, Nicholas și-a luat concediu, iar până la sfârșitul anului universitar perechea a demisionat și din posturile de la colegiul rezidențial. Erika a relatat ulterior că mulți profesori îi încurajau în privat, dar nu erau dispuși să îi apere sau să îi susțină public pe soții Christakis, socotind asta „prea riscant“ și temându-se de represalii.¹²⁸

De ce au reacționat studenții atât de violent la e-mailul decanului Spellman și la cel al Erikăi Christakis, ambele mesaje fiind destinate în mod clar sprijinirii studenților? Desigur că există o poveste de fundal la fiecare școală; în trecut, fuseseră incidente legate de rasism, sau de alte lucruri, din pricina cărora studenții erau într-un conflict aproape constant cu administrația.¹²⁹ Protestele nu erau *doar* despre e-mailuri. Dar, în măsura în care ne

putem pronunța, acele povești de fundal nu le implicau pe Spellman sau pe Christakis. Așadar, de ce studenții interpretează e-mailurile drept ofense atât de grave, încât să justifice concedierea autorilor lor? E ca și cum unii dintre studenți ar avea propriul prototip mental, o schemă cu două căsuțe de completat: *victimă* sau *opresor*. Și absolut toată lumea este plasată într-o căsuță sau în alta.

Grupuri și triburi

Există o cunoscută serie de experimente în psihologia socială denumită *paradigma grupului minimal*, dezvoltată de psihologul polonez Henri Tajfel, care a servit în Armata Franceză în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, ajungând apoi prizonier de război în Germania. Profund afectat de experiențele lui în calitate de evreu în perioada respectivă, inclusiv uciderea întregii sale familii de către naziști, Tajfel a vrut să înțeleagă condițiile în care anumite persoane i-ar discrimina pe membrii unui grup exterior. Așa că, în anii 1960, a condus o serie de experimente, fiecare începând cu împărțirea subiecților în două grupuri pe baza unor criterii simple și arbitrare, precum datul cu banul. De exemplu, într-un studiu, mai întâi fiecare individ a estimat numărul de puncte desenate pe o foaie de hârtie. Indiferent de estimările făcute, unei jumătăți dintre subiecți i s-a spus că a supraestimat numărul de puncte; așadar, acei oameni au fost incluși în grupul „celor care au supraestimat”. Cealaltă jumătate a fost plasată în grupul „celor care au subestimat”. Apoi, subiecților li s-a cerut să le dea note sau bani tuturor celorlalți subiecți, care erau identificați doar în funcție de apartenența la grupul lor. Tajfel a descoperit că, indiferent cât de banal sau de „minimal” făcea el distincția între grupuri, oamenii tindeau să distribuie orice era de oferit doar membrilor din propriul grup.¹³⁰

Studii ulterioare au utilizat o varietate de tehnici pentru a ajunge la aceeași concluzie.¹³¹ Cercetătorul în neuroștiințe David Eagleman a folosit imagistica prin rezonanță magnetică funcțională (IRMf) pentru a examina creierii unor subiecți în timp ce se uitau la videoclipuri în care mâinile altor oameni erau înțepate cu un ac sau atinse cu un bețișor pentru urechi. Când mâna înțepată de ac a fost etichetată cu religia participantului la studiu, zona din creierul său responsabilă pentru durere a arătat o creștere bruscă de activitate, mai mare decât atunci când mâna era etichetată cu o religie diferită. Când au fost create grupuri arbitrare (cum ar fi prin a da cu banul), imediat înainte ca subiectul să intre în aparatul IRM și mâna înțepată din videoclip să fie etichetată ca aparținând

aceluiași grup *arbitrar* al subiectului, chiar dacă grupul nici nu exista cu câteva momente în urmă, creierul participantului la studiu tot arăta o creștere bruscă semnificativă.¹³² Pur și simplu, nu simțim la fel de multă empatie față de cei pe care îi percepem drept „ceilalți“.

În concluzie, mintea omenească este pregătită pentru tribalism. Evoluția umană nu este doar povestea indivizilor care concurează cu alți indivizi din cadrul grupului; este, de asemenea, povestea grupurilor care concurează cu alte grupuri – uneori, în mod violent. Cu toții suntem descendenți ai aparținătorilor unor grupuri care au câștigat, în mod constant, o anumite competiție. Tribalismul este înzestrarea noastră evoluționistă de a ne uni pentru a fi gata să facem față conflictului dintre grupuri.¹³³ Când „comutatorul tribului“¹³⁴ se activează, ne legăm mai strâns de grup, îmbrățișăm și apărăm matricea morală a acestuia și ne oprim din a gândi pentru noi înșine. Un principiu de bază al psihologiei morale este că „moralitatea unește și orbește“¹³⁵, lucru de folos unui grup ce se pregătește pentru o bătălie între „noi“ și „ei“. În modul tribal, se pare că devenim orbi în fața argumentelor și informațiilor care contrazic povestea echipei noastre. Contopirea cu grupul în acest fel ne place mult – așa cum se poate observa din comportamentul pseudotribal care precede și acompaniază meciurile de fotbal.

Dar *a fi pregătit* pentru tribalism nu înseamnă că trebuie să trăim în moduri tribale. Mintea omului are în dotare multe „unelte“ cognitive evaluate. Nu le folosim pe toate în permanență. Folosim lădița cu unelte pe măsură ce avem nevoie. Condițiile locale pot regla tribalismul mai mult sau mai puțin – sau îl pot stinge complet. Orice conflict între grupuri (real sau perceput) aprinde imediat tribalismul, făcându-i pe oameni foarte atenți la semnele care arată din ce echipă face parte un altul. Trădătorii sunt pedepsiți; la fel și fraternizarea cu inamicul. Starea de pace și prosperitate, în schimb, domolește tribalismul.¹³⁶ Oamenii nu simt nevoia să țină evidența membrilor grupului la fel de vigilent și nu simt presiunea de a se conforma așteptărilor grupului. Când o comunitate reușește să închidă circuitele tribale ale tuturor, se creează mai mult loc pentru fiecare individ în parte, acesta putând să-și construiască viața pe care și-o alege. Atunci există mai multă libertate pentru manifestarea unui amalgam creativ al oamenilor și al ideilor.

Așadar, ce se întâmplă cu o comunitate precum un colegiu (sau, din ce în ce mai des, un liceu¹³⁷) atunci când diferențele dintre grupuri nu sunt banale și arbitrare; și când ele sunt mai degrabă accentuate decât reduse? Ce se întâmplă când îi instruiști pe

studenți să îi vadă pe alții – și pe ei înșiși – ca pe membrii unor grupuri distincte, definite de rasă, gen ori factori sociali semnificativi, și le spui că acele grupuri sunt veșnic implicate într-un conflict pentru statut și resurse?

Două tipuri de politică a identității

„Politica de identitate“ este un termen controversat, dar sensul său de bază este simplu. Jonathan Rauch, profesor la The Brookings Institution, îl definește ca „o mobilizare politică organizată în jurul caracteristicilor de grup, cum ar fi rasa, genul și sexualitatea, spre deosebire de cele privind interesele de partid, ideologice sau pecuniare“. El observă: „În America, acest tip de mobilizare nu este nouă, neobișnuită, ilegală, nefastă sau ținând în mod special de stânga.“¹³⁸ Politica se referă la grupuri care formează coaliții pentru a-și atinge scopurile. Dacă crescătorii de bovine, iubitorii vinului sau libertarienii care se reunesc pentru a-și promova interesele sunt considerați că fac o politică normală, atunci femeile, afro-americanii sau homosexualii care se unesc sunt și ei formatorii unei politici normale.

Dar *cum* este mobilizată identitatea schimbă lucrurile considerabil – pentru țară, pentru șansele de succes ale grupului și pentru bunăstarea oamenilor care se alătură mișcării. Identitatea poate fi mobilizată în moduri care accentuează îmbrățișarea umanității comune, în timp ce demonstrează că unor *ființe umane* li se refuză demnitatea și drepturile pentru că aparțin unui anumit grup – sau identitatea poate fi mobilizată în moduri ce amplifică tribalismul ancestral și îi unește pe oameni într-o ură comună la adresa *grupului* care servește drept inamicul comun unificator.

Politica de identitate a umanității comune

Reverendul dr. Martin Luther King, Jr., a rezumat ceea ce vom numi *politica de identitate a umanității comune*. El încerca să vindece o rană deschisă – rasismul de secole, care a fost legiferat în statele sudiste și a intrat în tradițiile, obiceiurile și instituțiile din toată țara. Nu era suficient să fii răbdător, așteptând ca lucrurile să se schimbe treptat. Mișcarea pentru drepturi civile a reprezentat o mișcare politică dirijată de afro-americieni, cărora li s-au alăturat și alții, constând în proteste nonviolente și nesupunere civică, boicoturi și strategii sofisticate de relații publice, pentru a exercita presiune politică asupra legiuitorilor intransigenți; totodată,

susținătorii mișcării lucrau pentru a schimba, pe scară largă, mințile și inimile oamenilor din SUA.

O parte din genialitatea doctorului King a constat în aceea că el făcea apel la identitățile și codurile morale comune ale americanilor folosind limbajele unificatoare ale religiei și patriotismului. Folosea în mod repetat metafora familiei, referindu-se la oamenii de toate rasele și religiile ca la „frați” și „surori”. Vorbea adesea despre nevoia de dragoste și iertare, amintind mereu cuvintele lui Iisus și repetând înțelepciunea străveche din multe culturi: „Dragostea este singura forță capabilă să transforme un dușman într-un prieten”¹³⁹ și „Întunericul nu poate alunga întunericul; doar lumina poate face asta. Ura nu poate alunga ura; doar iubirea poate face asta”.¹⁴⁰ (Compară cuvintele lui Martin Luther King cu cele ale lui Buddha: „Ura nu este cucerită de ură; ura este cucerită de iubire. Aceasta e o lege eternă.”¹⁴¹)

Discursul cel mai cunoscut al doctorului King s-a bazat pe limbajul și iconografia a ceea ce sociologii numesc „religia civilă americană”¹⁴². Unii americani folosesc cuvinte, cadre și povești cvasireligioase pentru a vorbi despre documentele fondatoare ale națiunii și despre părinții fondatori, iar doctorul King a făcut același lucru. „Când arhitecții republicii noastre au scris acele cuvinte magnifice ale Constituției și ale Declarației de Independență”, a proclamat el pe treptele Monumentului lui Lincoln, „ei se refereau la obligația respectării unei promisiuni”.¹⁴³ King a îndreptat întreaga forță morală a religiei civile americane spre scopurile mișcării pentru drepturile civile:

Chiar dacă ne confruntăm cu dificultățile zilelor de azi și de mâine, eu am un vis. Este un vis ale cărui rădăcini sunt adânc ancorate în visul american. Am un vis, și anume că într-o bună zi această națiune se va ridica și va trăi conform adevăratului sens al credințelor sale. Acest adevăr este de la sine înțeles pentru noi: toți oamenii sunt egali.¹⁴⁴

Abordarea lui Martin Luther King a făcut clar faptul că victoria sa nu va distruge America, ci o va vindeca și o va reunifica.¹⁴⁵ Această abordare incluzivă a umanității comune a fost explicită, de asemenea, în cuvintele lui Pauli Murray, preoteasă episcopaliană și activistă pentru drepturi civile, care, în 1965, la vârsta de 55 de ani, a obținut o diplomă de la Yale Law School (astăzi, un colegiu rezidențial de la Yale îi poartă numele).¹⁴⁶ În 1945, Murray a scris:

Intenționez să alung segregarea prin metode pozitive, pline de iubire... Când frații mei încearcă să traseze un cerc din care să mă excludă, eu voi trasa un cerc și mai mare, care să-i includă. Când ei vorbesc despre

privilegiile unui grup minuscul, eu voi striga pentru drepturile întregii omeniri.¹⁴⁷

O variantă a acestei abordări înnobilitoare a umanității comune a jucat un rol important în mișcarea ce a obținut egalitate în privința drepturilor maritale pentru homosexuali în cadrul alegerilor din mai multe state, în 2012, pavând calea pentru Curtea Supremă de a statua căsătoriile dintre homosexuali în întreaga țară. Unele dintre cele mai influente reclame ale acelor campanii din 2012 au folosit tactica doctorului King de a apela la dragoste și la valorile morale comune. Dacă vrei să experimentezi emoția înălțării morale, pur și simplu intră pe YouTube și caută „Mainers United for Marriage“. Vei găsi videoclipuri scurte arătând pompieri, republicani, creștini și așa mai departe – toți apelând la principii morale puternice, inclusiv la religie și patriotism, pentru a explica de ce doresc ca fiul/fiica/colegul lor să se poată căsători cu persoana pe care el/ea o iubește. Iată transcrierea unei astfel de reclame, care îi prezintă pe un preot episcopalian și pe soția sa:¹⁴⁸

SOTUL: Fiul nostru, Hal, a condus un pluton în Irak.

SOTIA: Când s-a întors, ne-am așezat la masă și ne-a spus: „Mamă, tată, sunt homosexual.“

SOTUL: Acest lucru a necesitat un timp de acomodare, dar îl iubim și suntem mândri de el.

SOTIA: Căsnicia noastră a fost fundația vieții noastre timp de 46 de ani.

SOTUL: Înainte consideram că parteneriatele civile sunt suficiente pentru cuplurile homosexuale.

SOTIA: Dar căsnicia este un angajament al inimii. Un parteneriat civil nu îl poate înlocui.

SOTUL: Fiul nostru a luptat pentru libertățile noastre. El ar trebui să aibă libertatea de a se căsători.

Aceasta este modalitatea de a câștiga inimile, mințile și voturile: trebuie să apelezi la elefant (procesele intuitive și emoționale), precum și la călăreț (raționamentul).¹⁴⁹ King și Murray au înțeles acest lucru. În loc să-și blameze sau să-și demonizeze oponentii, ei i-au *umanizat*, după care au apelat neconținut la umanitatea lor.

Politica de identitate a inamicului comun

Forma umanității comune a politicii de identitate poate fi găsită încă în multe campusuri, dar în ultimii ani am remarcat o creștere rapidă a unei forme foarte diferite, bazată pe încercarea de a uni și a

mobiliza numeroase grupuri să lupte împotriva unui inamic comun. Aceasta activează un mecanism psihosocial puternic, înglobat într-un vechi proverb beduin: „Eu împotriva fraților mei. Eu și frații mei împotriva verilor mei. Eu, frații și verii mei împotriva lumii.”¹⁵⁰ Identificarea unui inamic comun este un mod eficient de a-ți mări și a-ți motiva propriul trib.

Pentru că, în ceea ce urmează în capitolul de față, vom încerca să înțelegem ce se întâmplă în universități, ne vom concentra pe politicile de identitate ale stângii de acolo. Observăm totuși că evoluțiile din campusuri sunt adesea influențate de provocări din partea drepte, pe care le vom discuta în Capitolul 6. Provocările drepte provin, în mare parte, din afara campusurilor (unde dreapta este la fel de dedicată politicii de identitate cum este și stânga).

Nu a existat niciodată o demonstrație mai spectaculoasă a ororilor politicii de identitate a inamicului comun decât cea folosită de Adolf Hitler la adresa evreilor, pentru a uni și a-și extinde cel de Al Treilea Reich. Iar printre aspectele cele mai șocante ale epocii noastre este acela că unii americani (și europeni), în mare parte bărbați tineri albi, au îmbrățișat deschis ideile și simbolurile neonaziste. Ei, precum și alte grupuri naționaliste de albi se adună în jurul urii nu doar față de evrei, ci și față de negri, feministe și „SJW” (*social justice warriors*¹⁵¹). Aceste grupuri extremiste de dreapta par să nu fi jucat roluri importante în politicile din campusuri înainte de 2016, dar, din 2017 încolo, multe dintre ele au dezvoltat metode de a trola¹⁵² și a hărțui online, care au început să aibă o influență asupra evenimentelor din campusuri (vom discuta mai multe despre ele în Capitolul 6).

În privința politicilor de identitate din universități ce provin din surse care vin dinspre stânga, iată un exemplu recent care a suscitat foarte multă atenție. În decembrie 2017, un student latino-american de la Texas State University a scris un articol de opinie în ziarul independent al colegiului, cu titlul „ADN-ul tău este o oroare”¹⁵³. Eseul începea așa:

Când mă gândesc la toți oamenii albi pe care i-am întâlnit vreodată – indiferent că mi-au fost profesori, colegi, iubite, prieteni, ofițeri de poliție etc. –, probabil că numai pe vreo 12 i-aș considera „decenți”.

Studentul a argumentat apoi că „albeața” (pielii) este „un construct folosit pentru a perpetua un sistem al puterii rasiste” și a afirmat că „printr-o luptă ideologică permanentă, în care țintim să deconstruim «albeața» și tot ce este legat de ea, vom câștiga”. Eseul se încheie astfel:

Din punct de vedere ontologic, moartea albă va însemna eliberare pentru toți. (...) Până atunci, țineți minte asta: vă urăsc pentru că nu ar trebui să existați. Voi sunteți atât sistemul dominant de pe planetă, cât și vidul în care toate celelalte culturi, la impactul cu voi, sucombă.

Site-urile de dreapta au interpretat eseul ca pe o chemare la un genocid real împotriva albilor. Autorul pare mai degrabă să fi instigat la genocid *cultural*: sfârșitul dominației albe și a culturii albe în Statele Unite. În orice caz, reacția a fost rapidă și dură, și a venit atât din interiorul campusului, cât și din exteriorul lui.¹⁵⁴ Din afara campusului s-au primit mesaje încărcate de ură, cereri de demiteri și chiar amenințări cu moartea. Mai mult de două mii de oameni au semnat o petiție pentru a se tăia fondurile ziarului studențesc.¹⁵⁵ (FIRE a apărat drepturile ziarului, invocând Primul Amendament.) Redactorii studenți și-au cerut iertare de îndată¹⁵⁶, au retras articolul și l-au concediat pe autor. Președintele universității a numit eseul „un șir de opinii rasiste” și a spus că s-ar fi așteptat de la redactorii studenți „să își exerseze corecta judecată în stabilirea conținutului pe care îl publică”¹⁵⁷.

În chemarea lui la dezasamblarea structurilor de putere, autorul a utilizat un set de termeni și concepte comune în anumite departamente academice; principala linie de argumentare a intrat fățiș în cadrul familiei de abordări marxiste de analiză socială și politică. Este un set de abordări în care lucrurile sunt analizate în principal prin termeni de putere. Grupurile se luptă pentru putere. În cadrul acestei paradigme, când puterea e percepută ca fiind deținută de un grup doar pentru a le asupra pe altele, există o polaritate morală: grupul văzut ca puternic este rău, în timp ce grupurile văzute ca oprimăte sunt bune. Este o variantă a dualismului patologic pe care l-a descris rabinul Sacks în citatul de la începutul capitolului.

Scriind în timpul Revoluției Industriale din secolul al XIX-lea, Karl Marx s-a concentrat pe conflictul dintre clasele economice, precum proletariatul (clasa muncitoare) și capitaliștii (deținătorii mijloacelor de producție). Dar o abordare marxistă poate fi folosită pentru a interpreta orice luptă între grupuri. Unul dintre cei mai importanți gânditori marxiști, ale cărui idei ajută la înțelegerea evoluțiilor din campusurile de astăzi, este Herbert Marcuse, filozof și sociolog german, care a fugit de naziști și a devenit profesor la câteva universități americane. Scrierile sale au avut influență în anii 1960 și 1970, pe măsură ce stânga americană își îndepărta atenția anterioară de la chestiunea muncitori *versus* capital, pentru a deveni „Noua Stângă”, care se concentra pe drepturile civile, pe drepturile femeilor și pe alte mișcări sociale ce promovau egalitatea și justiția.

Aceste mișcări au avut adesea o dimensiune stânga–dreapta: progresiștii doreau progresul, iar conservatorii doreau să păstreze ordinea existentă. Marcuse a analizat conflictul dintre stânga și dreapta în termeni marxiști.

Într-un eseu din 1965, intitulat „Repressive Tolerance”¹⁵⁸, Marcuse a argumentat că toleranța și libertatea de exprimare oferă beneficii societății doar în condiții speciale, care aproape că nu se întrunesc niciodată: când există egalitate absolută. El credea că atunci când există putere diferențiată între grupuri, toleranța conferă putere doar celor deja puternici și facilitează controlul asupra unor domenii precum educația, mass-media și majoritatea canalelor de comunicare. O asemenea toleranță nediscriminatorie este „represivă”, conchidea filozoful. „Ea blochează agenda politică și suprimă vocile celor mai puțin puternici.”

Dacă toleranța nediscriminatorie este nedreaptă, atunci e nevoie de o formă de toleranță care *discriminează*. O adevărată „toleranță eliberatoare”, susținea Marcuse, este una care îi favorizează pe cei slabi și îi constrânge pe cei puternici. Cine sunt cei slabi și cei puternici? Pentru Marcuse – care scria aceste lucruri în 1965 –, cei slabi aparțineau stângii politice, iar cei puternici, dreptei. Chiar dacă democrații controlau Washingtonul la acea vreme, Marcuse asocia dreapta cu comunitatea de business, cu armata și cu alte categorii investite, pe care el le vedea ca deținând puterea, adunând bogății și uneltind să blocheze schimbarea socială.¹⁵⁹ Stânga includea studenții, intelectualii și minoritățile de toate felurile. Pentru Marcuse, nu exista o echivalență morală între cele două părți. Din punctul său de vedere, dreapta insista pentru război, stânga se pronunța pentru pace; dreapta era partidul „urii”, stânga era partidul „umanității”.¹⁶⁰

Cineva care acceptă această încadrare – faptul că dreapta este puternică (și, prin urmare, opresivă) în timp ce stânga este slabă (și, prin urmare, oprimată) – poate fi receptiv la argumentul că toleranța nediscriminatorie este rea. În locul ei, *toleranța eliberatoare*, explică Marcuse, „ar însemna intoleranță față de mișcările de dreapta și toleranță pentru mișcările de stânga”¹⁶¹.

Marcuse a recunoscut faptul că pledoaria lui părea să violeze atât spiritul democrației, cât și tradiția liberală a nediscriminării, dar a argumentat că, atunci când majoritatea societății este reprimată, se justifică folosirea „represiunii și a îndoctrinării” pentru a-i permite „majorității subversive” să obțină puterea pe care o merită. Într-un pasaj înfricoșător, ce prevestește evenimentele din unele campusuri de astăzi, Marcuse susține că o democrație adevărată ar necesita negarea drepturilor de bază unor oameni care

susțin cauze sau politici conservatoare, pe care el le vedea ca agresive sau discriminatoare, și că adevărata libertate de gândire le-ar putea cere profesorilor să-și îndoctrineze studenții:

Căile nu ar trebui să fie blocate de ceea ce ar putea dezvolta o majoritate subversivă, iar dacă ele sunt blocate prin represiune organizată și îndoctrinare, redeschiderea lor ar putea necesita mijloace aparent nedemocratice. Acestea ar include revocarea toleranței exprimării și formării grupurilor și mișcărilor care promovează politicile agresive, armamentul, șovinismul, discriminarea pe criterii de rasă și religie sau ceea ce se opune extinderii serviciilor publice, sociale, medicale etc. Mai mult decât atât, restaurarea libertății de gândire ar putea necesita restricții noi și rigide în privința învățăturilor și practicilor din instituțiile educaționale care, prin propriile metode și concepte, servesc la închiderea minții în cadrul universului stabilit al discursului și comportamentului.¹⁶²

Scopul final al revoluției marcuseane nu constă în egalitate, ci în inversarea puterii. Marcuse a oferit această viziune în 1965:

Ar trebui să fi devenit evident până acum faptul că exercitarea drepturilor civile de către cei care nu le au presupune retragerea drepturilor civile de la cei care împiedică exercitarea lor, iar eliberarea de Blestemații Pământului presupune suprimarea nu numai a stăpânilor vechi, ci și a celor noi.¹⁶³

Studentul de la Texas State University care a scris acel articol poate că nu l-a citit pe Marcuse, și totuși el a ajuns, într-un fel, la un punct de vedere marcusean asupra lumii. Marcuse era cunoscut drept „părintele” Noii Stângi; ideile sale erau preluate de generațiile de studenți din anii 1960 și 1970, deveniți profesorii mai în vârstă de astăzi, așa că o viziune marcuseană este răspândită încă la scară largă. Dar de ce continuă să înflorească această viziune după 50 de ani de la publicarea eseului „Repressive Tolerance”, într-o țară ce a făcut progrese enorme în privința extinderii drepturilor civile pentru grupuri care nu le aveau în 1965 și într-un sistem educațional despre care nu se poate spune că ar fi controlat de dreapta? Chiar dacă argumentele lui Marcuse aveau sens pentru mulți oameni în 1965, oare ideile lui pot fi justificate în campusurile din ziua de azi?

Marcuseanismul modern

În deceniile de după publicarea lucrării „Repressive Tolerance”, în departamentele umaniste și de științe sociale din campusuri a înflorit o varietate de teorii și abordări care ofereau căi de a analiza societatea printr-o lentilă a relațiilor de putere dintre grupuri.

(Exemplele includ deconstructivismul, poststructuralismul, postmodernismul și teoria critică.) Una dintre teorii merită o mențiune specială, pentru că terminologia și ideile ei se regăsesc astăzi pe scară largă în discursul activiștilor din campusuri. Abordarea cunoscută ca *intersecționalitate* a fost avansată de către Kimberlé Williams Crenshaw, profesoară de drept la UCLA (și acum la Columbia, unde coordonează Center for Intersectionality and Social Policy Studies¹⁶⁴). Într-un eseu din 1989, doamna Crenshaw a remarcat că experiența unei femei de culoare din America nu este captată de însumarea experienței de a fi o persoană de culoare cu experiența de a fi femeie.¹⁶⁵ Ea și-a întărit punctul de vedere prin analizarea unui caz în care femeile de culoare erau victimele discriminării la General Motors, chiar și atunci când compania angajase o mulțime de persoane de culoare (în joburi din fabrici dominate de bărbați) și o mulțime de femei (în joburi de birou dominate de albi).¹⁶⁶ Așadar, în pofida faptului că GM nu discriminase persoanele de culoare sau femeile, totuși nu prea angajase femei de culoare. Concluzia importantă a lui Crenshaw a fost că nu poți privi doar la câteva „efecte principale” mari ale discriminării; trebuie să privești interacțiunile sau „intersecțiunile”. La modul general, așa cum au explicat într-o carte recentă Patricia Hill Collins și Sirma Bilge:

Intersecționalitatea, ca unealtă analitică, examinează cum sunt interconectate și cum se construiesc reciproc relațiile de putere. Rasa, clasa socială, genul, sexualitatea, (diz)abilitatea, etnia, naționalitatea, religia și vârsta sunt categorii de analiză, termeni care fac referire la divizări sociale importante. Dar ele sunt, de asemenea, categorii care își extrag sensul din relațiile de putere ale rasismului, sexismului, heterosexismului și exploatării de clasă.¹⁶⁷

Intersecționalitatea este o mișcare extinsă, bazată pe câteva idei despre care credem că sunt valide și folositoare: puterea contează, membrii grupurilor se poartă uneori crud sau nedrept pentru a-și păstra puterea, iar oamenii care fac parte din mai multe grupuri de identitate se pot confrunta cu diverse forme de dezavantajare, în moduri adesea invizibile pentru cei care nu fac parte din grupurile respective. Scopul utilizării terminologiei „intersecționalismului”, așa cum a spus Crenshaw în discursul său la TED Talks 2016, este că „acolo unde nu există o denumire pentru o problemă, nu poți vedea problema, iar acolo unde nu poți vedea problema, nu prea ai cum s-o rezolvi”¹⁶⁸.

Aici, scopul nostru nu este de a critica teoria în sine, ci mai degrabă de a explora efectele pe care anumite *interpretări* ale

intersecționalității le pot avea în prezent asupra situației din campusuri. Mentea omenească este pregătită pentru tribalism, iar intersecționalitatea are un mare potențial de a-l activa.

Aceste interpretări ale intersecționalității îi învață pe oameni să vadă dimensiunile bipolare ale privilegiului și opresiunii ca fiind omniprezente în interacțiunile sociale. Nu este vorba doar despre ocuparea forței de muncă sau alte oportunități, și nu este vorba doar despre rasă și gen. Figura 3.1 ilustrează tipul de diagramă care este folosită uneori pentru a preda intersecționalitatea. Noi am întocmit-o pe a noastră după o schemă¹⁶⁹ a lui Kathryn Pauly Morgan, profesoară de filozofie la University of Toronto. (Pentru simplificare, arătăm doar șapte dintre cele 14 axe care se intersectează în schema lui Morgan.) Într-o lucrare în care își descrie abordarea, Morgan explică faptul că punctul din centru reprezintă un anumit individ care trăiește la „intersecția” mai multor dimensiuni ale puterii și privilegiului; persoana se poate afla mai sus sau mai jos pe oricare dintre axe. Autoarea definește termenii astfel: „Privilegiul implică puterea de a domina în moduri sistematice. Opresiunea implică experiența trăită sistematic de a fi dominat în virtutea poziției altcuiva pe anumite axe diferite.”¹⁷⁰

Morgan pornește de la scrierile filozofului francez Michel Foucault pentru a argumenta faptul că „fiecare dintre noi ocupă un punct pe fiecare dintre aceste axe (la un minim) și că acest punct este simultan un loc al acțiunii, puterii, lipsei de putere, opresiunii și rezistenței noastre. Capetele reprezintă privilegiul maxim sau opresiunea extremă față de o anumită axă”¹⁷¹. Specialista analizează cum două dintre axe, rasa și genul, interacționează pentru a structura școlile în feluri care privilegiază ideile și perspectivele bărbaților albi. Fetele și femeile, susține ea, sunt efectiv „o populație colonizată”. Cu toate că ele alcătuiesc majoritatea studenților, sunt forțate să trăiască și să învețe în cadrul ideilor și al instituțiilor structurate de bărbați albi.

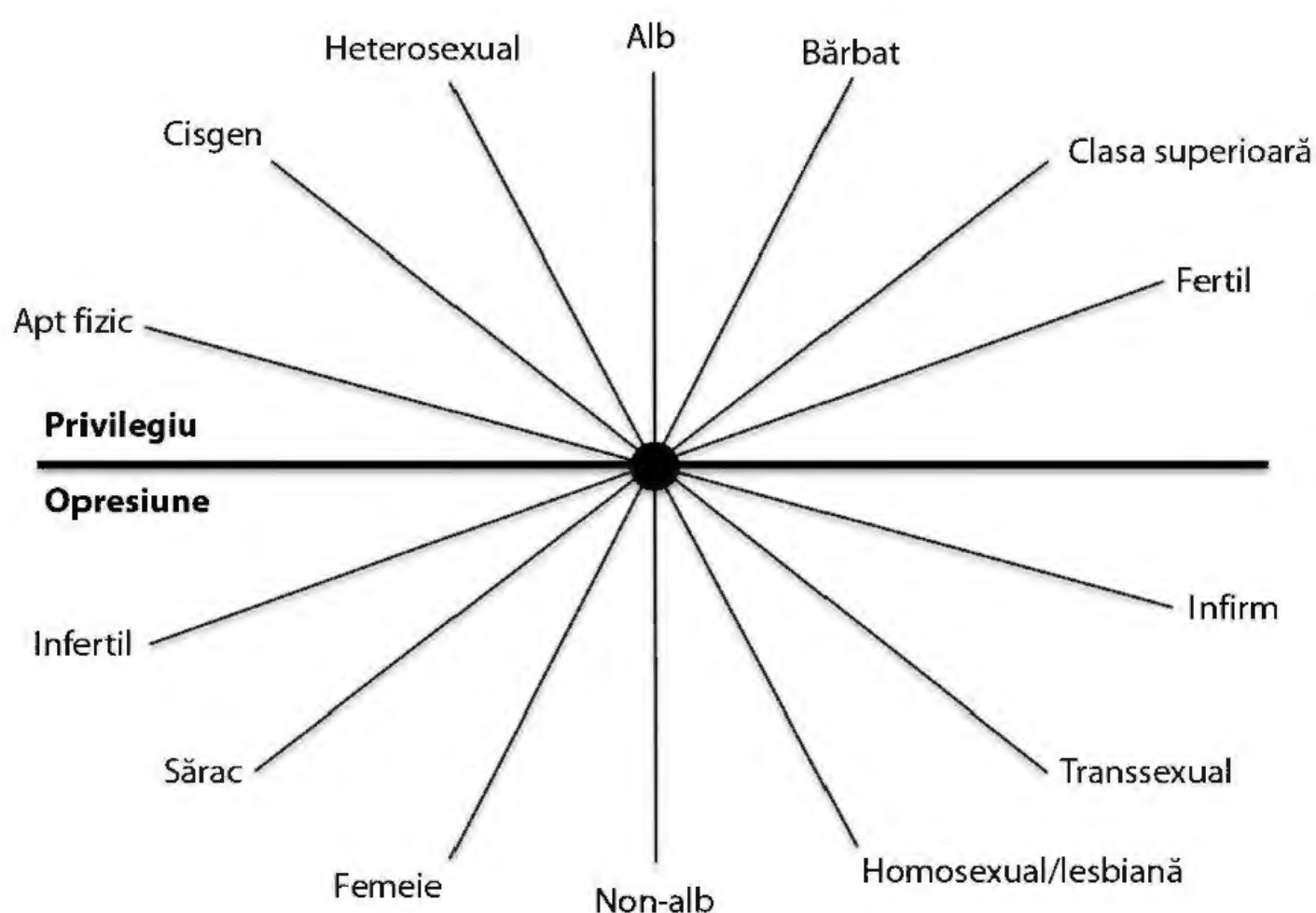

FIGURA 3.1. Șapte axe de privilegiu și opresiune care se intersectează. Experiența trăită de fiecare persoană este modelată de poziția sa pe aceste (și multe alte) dimensiuni. (Imaginea creată de noi reprezintă o versiune simplificată a celei din schema lui Morgan din 1996. Am omis axele ei pentru gen tipic vs. deviant, tânăr vs. bătrân, european vs. non-european, cu studii vs. fără studii, anglofon vs. vorbitor de engleză ca a doua limbă, deschis la culoare vs. închis la culoare, non-evreu vs. evreu.)

Cu siguranță, Morgan are dreptate când afirmă că bărbații albi sunt, în majoritate, cei care au creat sistemul educațional și care au pus bazele aproape tuturor universităților din Statele Unite. Acele școli au exclus cândva femeile și persoanele de culoare. Dar oare asta înseamnă că femeile și persoanele de culoare ar trebui să se gândească astăzi la ele însele ca la niște „populații colonizate”? Le-ar da vreo putere acest lucru, sau ar încuraja un locus extern al controlului? Le-ar face mai mult sau mai puțin dispuse să interacționeze cu profesorii, să muncească din greu și să beneficieze la maximum de timpul petrecut la școală?

La modul mai general, ce se va întâmpla cu gândirea studenților care sunt antrenați să vadă totul în termenii axelor bipolare care se intersectează, un capăt al fiecăreia fiind marcat ca „privilegiu”, iar celălalt ca „opresiune”? Din moment ce „privilegiul” este definit ca „puterea de a domina” și cauzează „opresiune”, axele sunt în mod inerent dimensiuni *morale*. Oamenii de sus sunt răi, oamenii de jos sunt buni. Acest tip de predare din universități pare să trimită Neadevărul despre „noi *versus* ei” direct în schemele cognitive ale studenților: *Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi*. Mai mult decât atât, nu există scăpare de la concluzia cu privire la identitatea oamenilor răi, căci axele principale ale opresiunii arată într-o singură direcție intersecțională: bărbații albi heterosexuali.

Un exemplu al acestui tip de gândire a putut fi întâlnit la Brown University în noiembrie 2015, când studenții au luat cu asalt biroul președintelui și le-au prezentat respectivei doamne și rectorului (directorul academic, considerat, în general, ca ocupând a doua cea mai înaltă poziție) lista lor de revendicări.¹⁷² Într-un moment din videoclipul confruntării, rectorul, un bărbat alb, spune: „Nu putem să avem o discuție despre...?“, dar este întrerupt de negații și de pocniturile din degete ale studenților. Un protestatar oferă această explicație pentru întrerupere: „Problema pe care o avem este că bărbații albi heterosexuali ne-au dominat întotdeauna spațiul.“ Atunci, rectorul precizează că el este homosexual. Studentul se bâlbâie puțin, însă continuă, nedescurajat de faptul că Brown University era condusă de o femeie și de un homosexual: „Ei bine, homosexual... nu contează... Bărbații albi sunt mereu în fruntea ierarhiei.“

Așadar, ca rezultat al lungii noastre evoluții pentru competiția tribală, mintea omenească are de-a gata o gândire binară de tipul „noi *versus* ei“. Dacă ne dorim să creăm comunități primitive și incluzive, ar trebui să facem tot ce ne stă în putință pentru a domoli tribalismul și a activa simțul umanității comune. Însă unele abordări teoretice folosite în universitățile de astăzi ar putea suprastimula tendințele noastre tribale străvechi, chiar dacă nu aceea a fost intenția profesorului. Desigur, unii profesori sunt cu adevărat rasiști, sexiști și homofobi; la fel anumite instituții, chiar și atunci când oamenii care le conduc sunt bine intenționați, câtă vreme sfârșesc prin a fi mai puțin primitive pentru unele grupuri. Noi susținem că trebuie să ne învățăm studenții despre varietatea tipurilor de bigotism și prejudecăți, ca un pas esențial către reducerea acestor aspecte. Intersecționalitatea poate fi explicată cu pricepere, așa cum o face Crenshaw în discursul ei din cadrul TED Talks.¹⁷³ Poate fi folosită pentru a promova compasiunea și pentru a dezvălui nedreptățile care nu au fost sesizate anterior. Și totuși, cumva, mulți studenți din ziua de azi par să adopte gândirea intersecțională și să îmbrățișeze Neadevărul despre „noi *versus* ei“.

De ce politica de identitate a inamicului comun este dăunătoare pentru studenți

Imaginează-ți o serie întreagă de studenți din anul I ale căror cursuri de orientare includ formarea în gândirea intersecțională descrisă anterior, laolaltă cu instruirea în depistarea microagresiunilor. Până la sfârșitul primei lor săptămâni în campus, studenții vor fi învățați deja să calculeze nivelurile de privilegiu, atât

pe cele proprii, cât și pe ale altora, să identifice mai multe grupuri de identitate și să vadă mai multe diferențe între oameni.¹⁷⁴ Vor fi învățat să interpreteze mai multe cuvinte și acțiuni drept acte de agresiune. Să asocieze agresiunea, dominația și opresiunea cu grupurile privilegiate. Să se concentreze doar pe impactul perceput și să ignore intenția. Cum ar reacționa studenții aceștia la genul de e-mailuri precum cele trimise de Erika Christakis și decanul Spellman?¹⁷⁵

Combinția dintre politica de identitate a inamicului comun și instruirea în microagresiuni creează un mediu foarte favorabil pentru dezvoltarea „culturii criticii publice”, în care studenții capătă prestigiu identificând micile jigniri comise de membrii comunității lor și apoi „criticându-i în public” pe făptași.¹⁷⁶ Nimeni nu câștigă nici puncte, nici merite dacă vorbește blând și între patru ochi cu acela care a jignit – de fapt, un asemenea lucru ar putea fi interpretat drept complot cu inamicul. Cultura criticii publice presupune o cale simplă de a ajunge la un public care atribuie un statut înalt oamenilor care îi fac de rușine sau îi pedepsesc pe presupușii răufăcători. Iată un motiv pentru care rețelele sociale au fost intens transformatoare: există mereu un public dornic să se uite cum sunt batjocoriți alții, în special când e atât de ușor pentru spectatori să se alătore și să contribuie la asta.

Viața într-o cultură a criticii publice necesită vigilență, frică și autocenzură constante. Mulți din public pot simți simpatie pentru persoana care este făcută de rușine, dar se tem să vorbească, dând falsa impresie că toată lumea e de acord cu acea condamnare. O studentă de la Smith College descrie inițierea sa în cultura criticii publice, în toamna lui 2014:

În primele mele zile la Smith, am fost martoră la nenumărate discuții care au constat în aceea că o persoană îi spunea alteia că opinia ei era greșită. Cuvântul „jignitor” apărea aproape întotdeauna în raționament. După nu multe săptămâni, membrii seriei mele de studenți din anul I asimilaseră deja acest mod de non-gândire. Foarte curând, puteau să detecteze o idee incorectă din punct de vedere politic și să critice public persoana care o emisese pentru „greșeala” ei. Am început să-mi exprim părerile mai rar, pentru a evita să fiu ridiculizată și judecată de o comunitate care pretindea că susține exprimarea liberă a ideilor. Am învățat, împreună cu ceilalți studenți, să umblu cum umbli cu oul, de frică să nu spun ceva „jignitor”. Aceasta este norma socială aici.¹⁷⁷

Relatări venite din întreaga țară sunt șocant de asemănătoare: studenți din multe colegii de astăzi umblă cum umbli cu oul, fiindu-le teamă ca nu cumva să spună vreun lucru greșit, să le placă vreo postare neagreată ori să sară în apărarea cuiva despre care știu

că e nevinovat, înspăimântați că vor fi criticați ei înșiși în public de o gloată întreagă pe rețelele sociale.¹⁷⁸ Conor Friedersdorf, care scrie despre învățământul superior în *The Atlantic*, a analizat problema, ca răspuns la articolul nostru inițial din 2015. Tinerii din campusuri i-au spus lucruri precum acesta: „Studentii își fac griji pentru cele mai mici probleme (...), ceea ce a condus la dezintegrarea spiritului universitar și la o fractură în campus.” Iată mărturisirea altui student:

Probabil că sunt reținut în privința a 90% dintre lucrurile pe care aș vrea să le spun, din cauza fricii de a fi criticat în public. Oamenii nu te vor critica pentru că opinia ta este greșită. Oamenii te vor critica pentru absolut orice. Astăzi, pe Twitter, am dat peste niște indivizi care batjocoreau o fată: ea postase un videoclip în care se filmase vorbind despre cât de mult îl iubește pe Dumnezeu și cum se roagă ea pentru toată lumea. Acolo, sub videoclip, curgeau sute de comentarii – sute de comentarii obraznice. Ajunseseră la punctul în care nici măcar nu-și mai băteau joc de lucrurile pe care fata le susținea. Se luau de sprâncenele ei, de felul în care își mișca gura, de vocea, de pieptănătura ei... Oribil!¹⁷⁹

În acest comentariu putem începe să observăm felul în care rețelele sociale amplifică cruzimea și „semnalarea virtuților”, trăsături recurente ale culturii criticii publice. (Semnalarea virtuților se referă la lucrurile pe care oamenii le spun și le fac nu pentru a avansa un argument, ci pentru a se lăuda că ei sunt persoane virtuozitate. Acest lucru îi ajută să rămână în grațiile echipei lor.) Mulțimile furioase îi pot jefui pe oamenii buni de conștiința lor, în mod special când participanții poartă măști (în mulțimile reale) ori când se ascund în spatele unei porecle sau unui avatar (într-o mulțime din mediul online). Anonimatul găzduiește dezindividualizarea – pierderea simțului individual al sinelui –, ceea ce diminuează autoreținerea și sporește dorința fiecăruia de a se alătura mulțimii.¹⁸⁰

Devastarea intelectuală cauzată de un asemenea mod de gândire poate fi văzută într-un text al lui Trent Eady, un activist queer canadian care a scăpat din acest context mental în 2014. El a scris eseul intitulat „Everything is Problematic: My Journey Into The Centre of a Dark Political World, and How I Escaped”. Eady identifică patru trăsături ale culturii: dogmatismul, gândirea de grup, mentalitatea de cruciadă și antiintelectualismul. De cea mai mare relevanță pentru Neadevărul despre „noi *versus* ei” este pasajul următor:

Gândind în acest fel, lumea se separă repede într-un grup intern și unul extern – credincioși și păgâni, virtuozitate și răufăcători... Fiecare mică erezie te îndepărtează tot mai mult de grup. Când făceam parte din astfel de

grupuri, toată lumea era exact pe aceeași lungime de undă în privința unei game suspect de mare de chestiuni. Dezacordurile interne erau rare.¹⁸¹

Cu greu ți-ai putea imagina o cultură care este mai antitetica față de misiunea unei universități.¹⁸²

Puterea umanității comune de astăzi

Michelle Alexander, în bestsellerul ei *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*¹⁸³, ilustrează ce se întâmplă cu milioanele de bărbați de culoare târați în sistemul de justiție penală – adesea, pentru posesia sau utilizarea unor cantități mici de marijuana. Ei sunt eliberați într-o societate unde se luptă să-și găsească un loc de muncă, unde nu beneficiază de ajutoare de stat, iar uneori se confruntă cu pierderea dreptului la vot, ducându-se spre o „sub-castă” a societății americane în feluri care amintesc de Sudul lui Jim Crow.

Cartea a avut un impact puternic asupra stângii politice. Dar problemele pe care le ridică rezonează, de asemenea, cu tot spectrul politic. În cărți precum *Rise of the Warrior Cop: The Militarization of America's Police Forces*¹⁸⁴ a lui Radley Balko și în *Three Felonies a Day: How Feds Target the Innocent*¹⁸⁵ a lui Harvey Silverglate, cofondator FIRE, libertarienii și-au exprimat opoziția față de apelarea exagerată la forțele de ordine și față de excesele războiului declarat drogurilor. Grupul conservator Right on Crime se opune criminalizării excesive, încarcerării în masă și luptei împotriva drogurilor.¹⁸⁶ Chiar și personalități cu ideologii diferite, precum megadonatorul conservator Charles Koch și megafilantropul progresist George Soros, se concentrează pe această problemă. Există oportunități pentru o cooperare reală în privința problemelor serioase, dar rezolvabile.¹⁸⁷

Pentru activiștii care doresc reforma, chestiunea principală este să găsească un teren comun. Marșurile și mitingurile sunt bune pentru a-ți energiza „echipa”, dar – așa cum subliniază Mark Lilla, profesor de științe umaniste la Columbia University, în cartea sa *The Once and Future Liberal: After Identity Politics* – ele nu sunt suficiente pentru a aduce o schimbare de durată. Trebuie să câștigi alegerile pentru a face acest lucru, iar ca să câștigi alegerile trebuie să atragi un număr foarte mare de oameni din grupuri diferite. Lilla arată că stânga a reușit asta de la președinția lui Franklin D. Roosevelt și de-a lungul epocii Great Society a anilor 1960, dar că apoi a apucat pe un drum greșit, cotind spre un nou tip de politică, mai dezbinătoare și de mai puțin succes:

În schimb, ei s-au aruncat într-o mișcare a politicii de identitate, pierzându-și simțul a ceea ce împărtășim cu toții, ca cetățeni, și a ceea ce ne leagă ca națiune. O imagine grăitoare pentru liberalismul lui Roosevelt și pentru syndicatele care l-au susținut a fost aceea a două mâini strângându-se. O imagine recurentă a liberalismului de identitate este cea a unei prisme care refractă o singură rază de lumină în culorile constituente, rezultând un curcubeu. Acest lucru spune totul.¹⁸⁸

Și totuși, astăzi, apelurile la umanitatea comună funcționează încă la fel de bine ca pe vremea când le făcea doctorul King. În 16 septembrie 2017, la National Mall din Washington, D.C., un grup de susținători ai lui Trump a organizat un miting pe care l-a numit „The Mother of All Rallies Patriot Unification Gathering”¹⁸⁹. Și-au făcut apariția contraprotestatari de la mișcarea Black Lives Matter (BLM), care au țipat la susținătorii lui Trump. Aceștia din urmă au ripostat similar. Cineva de pe scenă le-a spus susținătorilor lui Trump să nu îi ia în seamă pe contraprotestatari. „Ei nu există”, a declamat respectivul. Hawk Newsome, liderul contraprotestatarilor BLM, a spus ulterior că se aștepta „să stea acolo cu pumnul în aer, într-o atitudine militantă, și să facă schimb de insulte”. Tensiunile au crescut, iar privitorii au înregistrat un videoclip al acelei situații cu potențial exploziv. Apoi, organizatorul mitingului pentru Trump, care se prezintă sub numele Tommy Gunn, a mers la microfon. „Aici este vorba despre libertatea de exprimare”, a spus el. Și, făcând o mișcare neașteptată, i-a invitat pe scenă pe Newsome și alți susținători ai BLM. „Vă vom acorda două minute pe platforma noastră pentru a vă transmite mesajul”, i-a spus Gunn lui Newsome. „Acum, dacă oamenii vor fi sau nu de acord cu mesajul vostru este irelevant. E vorba despre faptul că aveți dreptul să lansați un mesaj.”

Newsome a urcat pe scenă. „Eu sunt american”, a început el, și mulțimea l-a aclamat. „Iar frumusețea Americii este că atunci când vezi că nu merge ceva în țară, te poți mobiliza ca să îndrepti lucrurile.” Dar ulterior, pe măsură ce s-a pornit să vorbească despre un bărbat de culoare omorât de polițiști, mulțimea a început să se întoarcă împotriva lui. Oamenii l-au huiduit. „Taci din gură! Acela era un criminal!” a țipat o femeie. Newsome a explicat: „Nu suntem împotriva polițiștilor!” – „Ba da, sunteți!” a strigat lumea. „Suntem doar împotriva polițiștilor *răi*!” a insistat Newsome. Părea că, treptat, își pierde publicul. „Nu vrem gratuități”, a susținut el în continuare. „Nu vrem nimic din ce este al vostru. Noi vrem dreptul libertății și al căutării fericirii, daruri primite de la Dumnezeu.” Acum, publicul revenea alături de el. Oamenii îl aclamau. Cineva din mulțime a strigat: „Toate viețile contează!” – ceea ce, de obicei,

e spus intenționat ca o mustrare la adresa celor care afirmă că „viețile negrilor contează“. Newsome a răspuns în tradiția lui Pauli Murray, trasând un cerc mare în jurul tuturor indivizilor din mulțime: „Ai dreptate, fratele meu, ai dreptate. Ai mare dreptate. Toate viețile contează, așa-i! Dar când se pierde o viață neagră, noi nu primim dreptate. De aceea spunem că «viețile negrilor contează»... Dacă vrem cu adevărat să facem America măreață, o vom face împreună.“

Mulțimea l-a aclamat și a scandat „SUA! SUA!“ . Într-o clipită, cele două grupuri nu mai erau *ei* și *noi*. Firește, diferențele ideologice au rămas, dar în interiorul aceluși cerc din jurul lor, dușmănia s-a topit. Și, cel puțin pentru o perioadă scurtă, membrii unor grupuri opuse au interacționat ca ființe umane și camarazi americani. „Aproape că asta mi-a redat credința“, a spus Newsome, când a fost intervievat ulterior. „Două părți care nu se ascultă niciodată una pe alta au făcut progrese astăzi.“¹⁹⁰ Unul dintre liderii Bikers for Trump a venit după aceea la Newsome și i-a strâns mâna. Cei doi au stat de vorbă, apoi au publicat o fotografie în care apăreau împreună, Newsome ținându-l în brațe pe băiețelul celuilalt.

Concluzie

- Minte omenească a evoluat din vremurile în care traiul se petrecea în triburi care se angrenau frecvent (și adesea violent) în conflicte; mințile noastre din vremurile moderne sunt gata să împartă lumea în „noi“ și „ei“ chiar și în funcție de criterii banale sau arbitrare, așa cum au demonstrat experimentele psihologice ale lui Henri Tajfel.
- Politica de identitate îmbracă multe forme. Unele, precum cea practică de Martin Luther King Jr. și Pauli Murray, pot fi denumite *politici de identitate ale umanității comune*, deoarece practicanții lor își umanizează oponenții și fac apel la umanitatea acestora, în timp ce aplică presiune politică pe alte căi.
- *Politica de identitate a inamicului comun*, pe de altă parte, încearcă să alcătuiască o coaliție folosind psihologia înglobată în proverbul beduin: „Eu împotriva fraților mei. Eu și frații mei împotriva verilor mei. Eu, frații mei și verii mei împotriva lumii.“ Este folosită atât de extrema dreaptă, cât și de extrema stângă.

- Intersecționalitatea reprezintă un cadru intelectual care este popular în campusurile de astăzi; îi învață pe studenți să vadă mai multe axe ale privilegiului și opresiunii, axe ce se intersectează. Deși există merite ale acestei abordări, modul în care este interpretată și practică în colegii poate amplifica uneori gândirea tribală și Neadevărul despre „noi *versus* ei”: *Viata este o luptă între oamenii buni și oamenii răi.*
- Politica de identitate a inamicului comun, atunci când e combinată cu teoria microagresiunii, produce o cultură a criticii publice în care aproape orice spune sau face o persoană are ca rezultat umilirea publică. Acest lucru poate provoca sentimentul „de a merge ca pe coji de ouă” și îi poate determina pe studenți să se autocenzureze. Culturile criticii publice sunt în detrimentul educației studenților și dăunează sănătății lor mintale. Culturile criticii publice și gândirea de tipul „noi *versus* ei” sunt incompatibile cu misiunile educaționale și de cercetare ale universităților, care presupun libertatea de a adresa întrebări, de a nu fi de acord, de a argumenta pe bază de probe și de a dovedi onestitate.

Aceste concluzii încheie Partea I a cărții noastre. În primele trei capitole, am prezentat trei idei foarte nocive și am arătat cum fiecare dintre ele îndeplinește criteriile pentru a fi numită Mare Neadevăr, criterii expuse în capitolul introductiv. Fiecare contrazice înțelepciunea antică și infirmă cercetările psihologiei moderne, dăunând indivizilor și comunităților care o adoptă.

În Partea a II-a, vom examina câteva dintre evenimentele dramatice recente din campusuri, care au părut de neînțeles pentru majoritatea privitorilor din exterior. Vom arăta că astfel de evenimente devin din ce în ce mai inteligibile pe măsură ce conștientizezi efectele celor trei Mari Neadevăruri și efectele lor asupra indivizilor și grupurilor.

Note:

105 Sacks (2015), p. 51. (*N. a.*)

106 Pentru a-i proteja identitatea, am schimbat numele studentei. (*N. a.*)

107 Adaptat după definiția de aici: „Cisnormativity”, *The Queer Dictionary*, 2017. Preluat de pe <http://queerdictionary.blogspot.com/2014/09/definition-of-cisnormativity.html>. (*N. a.*)

108 În afară de schimbarea numelui studentei și înlocuirea abrevierii „DOS” cu „decanul studenților” (*dean of students*), acesta este textul exact al e-mailului. (*N. a.*)

109 Poți să asculți explicația ei în minutul 48 al acestui clip: „CMCers of color lead protest of lack of support from administration” (fișier video), The CMC

- Forum (producător), 11 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://youtube/OlB7VylZZ8?t=48m1s>. (N. a.)
- 110 S. Miller, „CMCers of color lead protest of dean of students administration“, video, *The Forum*, 18 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://cmcforum.com/news/11112015-video-cmcers-of-color-protest-dean-of-students-administration>. (N. a.)
- 111 K. Tidmarsh, „CMC students of color protest for institutional support, call for dean of students to resign“, *The Student Life*, 11 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://tsl.news/news/5265>. (N. a.)
- 112 Vezi întreaga filmare aici: „CMCers of color lead protest of lack of support from administration“ (fișier video), The CMC Forum (producător), 11 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://youtube/OlB7Vy-lZZ8?t=3s>. (N. a.)
- 113 K. Tidmarsh; vezi nota 111. (N. a.)
- 114 Vezi acel moment în minutul 41:33 al videoclipului citat în nota 112. (N. a.)
- 115 Nu am reușit să găsim vreo declarație publică de sprijin, iar când am întrebat-o pe Spellman într-un e-mail dacă știe de vreo asemenea declarație, aceasta ne-a spus că nu. (N. a.)
- 116 T. Watanabe și C. Rivera, „Amid racial bias protests, Claremont McKenna dean resigns“, *Los Angeles Times*, 13 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-claremont-marches-20151112-story.html>. (N. a.)
- 117 „Email from Erika Christakis: «Dressing yourselves», email to Silliman College (Yale) students on Halloween costumes“, postare pe blog, FIRE, 30 octombrie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/email-from-erika-christakis-dressing-yourself-email-to-silliman-college-yale-students-on-halloween-costumes>. (N. a.)
- 118 „Email from The Intercultural Affairs Committee“, postare pe blog, FIRE, 27 octombrie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/email-from-intercultural-affairs>. Observă că Intercultural Affairs Committee este parte a oficiului decanului. (N. a.)
- 119 E. Christakis, „My Halloween email led to a campus firestorm – and a troubling lesson about self-censorship“, *The Washington Post*, 28 octombrie 2016. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/opinions/my-halloween-email-led-to-a-campus-firestorm--and-a-troubling-lesson-about-self-censorship/2016/10/28/70e55732-9b97-11e6-a0edab0774c1eaa5_story.html. Pentru e-mailul trimis de Erika Christakis, vezi nota 117. (N. a.)
- 120 Ryan Wilson, „Open letter to Associate Master Christakis“, *Down Magazine*, 31 octombrie 2015. Preluat de pe <https://downatnyale.com/open-letter-to-associate-master-christakis>. (N. a.)
- 121 Printr-o coincidență extraordinară, s-a întâmplat ca Greg să se afle în campusul Yale în acea zi și să fie prezent la confruntare. Pentru a viziona filmările pe care le-a făcut Greg la eveniment, vezi: R. Shibley, „New video of last year's Yale Halloween costume confrontation emerges“, postare pe blog, FIRE, 13 septembrie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/new-video-of-last-years-yale-halloween-costume-confrontation-emerges>. (N. a.)
- 122 James Kirchick, „New videos show how Yale betrayed itself by favoring cry-bullies“, *Tablet Magazine*, 22 septembrie 2016. Preluat de pe <http://www.tabletmag.com/jewish-news-and-politics/213212/yale-favoring-cry-bullies>. (N. a.)
- 123 FIRE (producător), „Yale University students protest Halloween costume email“ (video 3), 7 noiembrie 2015. Preluat de pe

https://youtube/9IEFD_JVYd0?t=1m17s. (N. a.)

- 124 În problema care vizează dacă directorul creează un spațiu intelectual sau un cămin: directorul joacă un rol mixt, în parte rezidențial și cvasiparental, în parte intelectual. Jon a absolvit Yale în 1985 și a participat la multe evenimente academice și discursuri în casa directorului de la Davenport College. (N. a.)
- 125 „President and Yale College dean underscore commitment to a better Yale“, *YaleNews*, 6 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://news.yale.edu/2015/11/06/president-and-yale-college-dean-underscore-commitment-better-yale>. (N. a.)
- 126 I. Stanley-Becker, „Minority students at Yale give list of demands to university president“, *The Washington Post*, 13 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2015/11/13/minority-students-at-yale-give-list-of-demands-to-university-president>.
Vezi și: „Next Yale demands for the Administration“, *Next Yale*, 18 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/next-yale-demands-for-the-administration>. (N. a.)
- 127 F. Schick, „Erika Christakis leaves teaching role“, *Yale Daily News*, 7 decembrie 2015. Preluat de pe <https://yaledailynews.com/blog/2015/12/07/erika-christakis-to-end-teaching>. (N. a.)
- 128 Profesorul de fizică Douglas Stone a lansat o scrisoare deschisă în apărarea soților Christakis, care a fost semnată în decursul câtorva săptămâni de 90 de profesori, majoritatea din domeniul științelor și medicinei. Vezi și: E. Christakis, „My Halloween email led to a campus firestorm – and a troubling lesson about self-censorship“, *The Washington Post*, 28 octombrie 2016. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/opinions/my-halloween-email-led-to-a-campus-firestorm--and-a-troubling-lesson-about-self-censorship/2016/10/28/70e55732-9b97-11e6-a0edab0774c1eaa5_story.html. (N. a.)
- 129 Pentru Claremont McKenna, vezi T. Watanabe și C. Rivera, „Amid racial protests, Claremont McKenna dean resigns“, *Los Angeles Times*, 13 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-claremont-marches-20151112-story.html>. Pentru Yale, vezi I. Stanley-Becker, „A confrontation over race at Yale: Hundreds of students demand answers from the school’s first black dean“, *The Washington Post*, 5 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2015/11/05/a-confrontation-over-race-at-yale-hundreds-of-students-demand-answers-from-the-schools-first-black-dean>. (N. a.)
- 130 Tajfel (1970). (N. a.)
- 131 Vezi analiza globală în Berreby (2005); vezi Hogg (2016), pentru o analiză a teoriei identității sociale; vezi Cikara și Van Bavel (2014), pentru o analiză a lucrărilor în neuroștiințe din această arie de studiu. (N. a.)
- 132 Vaughn, Savjani, Cohen și Eagleman (manuscris în curs de revizuire). Pentru mai multe despre acest studiu, vezi David Eagleman: „What makes us empathetic?“, iqsquared (producător), 1Q2 Talks, 22 iunie 2012 (fișier video). Preluat de pe <https://youtube/TDjWryXdVd0?t=7m42s>. (N. a.)
- 133 Pentru o trecere în revistă a lucrărilor de specialitate, inclusiv privind dezbaterile asupra faptului dacă „selecția grupului“ a jucat un rol mai important în istoria omenirii decât selecția individuală, vezi Haidt (2012), capitolul 9. Pentru un punct de vedere contrar, vezi: S. Pinker, „The false allure of group selection“, 18 iunie 2012. Preluat de pe

https://www.edge.org/conversation/steven_pinker-the-false-allure-of-group-selection. (N. a.)

- 134** Capitolul 10 din *Mintea moralistă* descrie „comutatorul de stup“, un reflex psihologic prin care interesul de sine se stinge, iar interesul grupului devine suprem; oamenii se pierd pe sine în grup. Oamenii pot deveni tribali și fără să se activeze comutatorul. Răspunsul stupului este ceea ce se întâmplă când se activează intens tribalismul, mai ales prin ritualuri multisenzoriale foarte antrenante. (N. a.)
- 135** Acesta este cel de-al treilea principiu de bază din cartea lui Jon din 2012, *Mintea moralistă*. (N. a.)
- 136** Folosim termenul „tribalism“ într-un sens care exagerează gradul de apropiere și de conflict al triburilor adevărate. Pentru o descriere a modului cum triburile adevărate își atrag unul de la altul practicile și formează alianțe pentru a reduce conflictul, vezi L. Rosen, „A liberal defense of tribalism“, *Foreign Policy*, 16 ianuarie 2018. Preluat de pe <http://foreignpolicy.com/2018/01/16/a-liberal-defense-of-tribalism-american-politics>. (N. a.)
- 137** Pentru a învăța mai multe despre modul cum tendințele din campusuri descrise în această carte influențează mediul din licee și pentru informații despre liceenii care vor să găsească o cultură mai deschisă și mai diversă din punct de vedere intelectual, vizitează heterodoxacademy.org/highschool. (N. a.)
- 138** J. Rauch, „Speaking as a...“, *The New York Review of Books*, 9 noiembrie 2017. Preluat de pe <http://www.nybooks.com/articles/2017/11/09/mark-lilla-liberal-speaking>. (N. a.)
- 139** King (1963/1981), p. 52. (N. a.)
- 140** *Ibidem*, p. 51. (N. a.)
- 141** Mascaró (1995), p. 2. (N. a.)
- 142** Bellah (1967). (N. a.)
- 143** M.L. King, „I Have a Dream...“, 28 august 1963. Preluat de pe <https://www.archives.gov/files/press/exhibits/dream-speech.pdf>. (N. a.)
- 144** M.L. King, „I Have a Dream...“, 28 august 1963. Poți asculta o înregistrare audio a discursului aici: <http://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkihaveadream.htm>. (N. a.)
- 145** Majoritatea albilor din acea vreme nu vedeau lucrurile așa. Într-un sondaj Harris, efectuat cu câteva luni înainte ca M.L. King să fie asasinat, aproape 75% dintre americani și-au exprimat dezaprobarea față de el, deși era cu mult mai popular decât în momentul discursului „I Have a Dream...“ din 1963; acum este foarte popular, cu un nivel de aprobare de peste 90%. A fost nevoie de timp, dar ideile lui din 1963 au schimbat țara. Vezi J.C. Cobb, „When Martin Luther King Jr. was killed, he was less popular than Donald Trump is today“, *USA Today*, 4 aprilie 2018. Preluat de pe <https://www.usatoday.com/story/opinion/2018/04/04/martin-luther-king-jr-50-years-assassination-donald-trump-disapproval-column/482242002>. (N. a.)
- 146** Pauli Murray College, „About Pauli Murray“. Preluat de pe <https://paulimurray.yalecollege.yale.edu/subpage-2>. (N. a.)
- 147** Murray (1945), p. 24. (N. a.)
- 148** „Yes on 1: Mainers United for Marriage – Will & Arlene Brewster“, Mainers United (producător), fișier video, 2 noiembrie 2012. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=rizfhtN6UVc>. (N. a.)

- 149 Capitolele 2, 3 și 4 din *Mintea moralistă* furnizează o analiză a lucrărilor științifice care vin în sprijinul acestei afirmații. (N. a.)
- 150 Am citat versiunea dată în Haji (2011), p. 185. (N. a.)
- 151 „Războinicii justiției sociale”. (N. trad.)
- 152 A antagoniza, a publica mesaje sau comentarii irelevante, jignitoare sau provocatoare, a răspândi intenționat știri false (*fake news*), a critica și a ridiculiza pe cineva în mediul virtual. (N. trad.)
- 153 Eseul a fost șters, dar capturile de ecran cu acesta pot fi găsite aici: J. Coyne (n.d.), „Texas college newspaper publishes op-ed calling white DNA an «abomination»”, postare pe blog. Preluat în 21 ianuarie 2018 de pe <https://whyevolutionistrue.wordpress.com/2017/11/30/texas-college-newspaper-publishes-op-ed-calling-white-dna-an-abomination>. (Primul rând este, de fapt, o variantă a unei expresii din *Bhagavad Gita*: „Acum devin alb, distrugătorul lumilor.”). (N. a.)
- 154 A. Cohn, „Students, faculty, and administrators launch attack on Texas State University newspaper”, FIRE, 13 decembrie 2017. Preluat de pe <https://www.thefire.org/students-faculty-and-administrators-launch-attack-on-texas-state-university-newspaper>. (N. a.)
- 155 „Defund the Racist University Star”, 30 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://www.change.org/p/bobcat-liberty-council-defund-the-racist-star>. (N. a.)
- 156 D. Cervantes, „Editor’s note”, *The University Star*, 28 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://star.txstate.edu/2017/11/28/letter-from-the-editor-3>. (N. a.)
- 157 Mai multe detalii se găsesc în Cohn (2017); vezi nota 154. Vezi și: D. Trauth, „Message from the president regarding University Star column”, *Texas State University Office of Media Relations*, 28 noiembrie 2017. Preluat de pe http://www.txstate.edu/news/news_releases/news_archive/2017/november-2017/statement112917.html. (N. a.)
- 158 „Toleranța represivă”. (N. trad.)
- 159 Așa cum a explicat Marcuse într-un post-scriptum al eseului, adăugat în 1968: „Stânga nu are o voce egală, un acces egal la mass-media și la facilitățile ei publice – nu pentru că o conspirație ar exclude-o, ci pentru că, în vechea manieră capitalistă, ea nu a solicitat să achiziționeze putere”, Wolff, Moore și Marcuse (1965/1969), p. 119. (N. a.)
- 160 Marcuse s-a referit la „toleranța oficială acordată atât dreptei, cât și stângii, atât mișcărilor ce încurajau agresiunea, cât și mișcărilor pentru pace, atât partidului urii, cât și celui al umanității”, *ibidem*, p. 85. (N. a.)
- 161 *Ibidem*, p. 109. (N. a.)
- 162 *Ibidem*, pp. 100–101. (N. a.)
- 163 *Ibidem*, p. 110. (N. a.)
- 164 „Center for Intersectionality and Social Policy Studies established”, Columbia Law School, 12 octombrie 2011. Preluat de pe http://www.law.columbia.edu/media_inquiries/news_events/2011/october2011/ (N. a.)
- 165 Crenshaw (1989). (N. a.)
- 166 „Degraffenreid v. General Motors Assembly Division”, 413 F. Supp. 142 (E.D. Mo, 1976). (N. a.)
- 167 Collins și Bilge (2016), p. 7. (N. a.)

- 168 „The urgency of intersectionality“, fișier video, TED (producător), octombrie 2016. Preluat de pe https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality. (N. a.)
- 169 Morgan (1996), p. 107. (N. a.)
- 170 *Ibidem*, p. 106. (N. a.)
- 171 Morgan (1996), p. 106. (N. a.)
- 172 Un videoclip al evenimentului este inclus în documentarul *Silence U*, care este disponibil aici (scena începe la minutul 7:53): „Silence U: Is the university killing free speech and open debate?“, fișier video, 14 iulie 2016. Preluat de pe <https://youtube/x5uaVfX3AQ?t=7m55>. (N. a.)
- 173 TED (2016); vezi nota 168. (N. a.)
- 174 De exemplu, Creighton University publică pe site-ul propriu un exercițiu „gândit pentru a determina un grup să ajungă la anumite concluzii cu privire la conceptul privilegiului și al dezavantajului“. În funcție de diferitele întrebări, subiecții fac un pas fie înainte, fie înapoi. Începe: „Câțiva oameni albi din istoria Statelor Unite au fost condamnați și executați pentru uciderea unei persoane de culoare. Toți albi să facă un pas în față.“ Urmează: „Rata de abandon școlar la nivel de liceu pentru latino-americieni, amerindieni și afro-americieni este de peste 55%. Latino-americieni, afro-americieni și amerindienii să facă un pas înapoi.“ La sfârșitul exercițiului, cine rămâne cel mai mult în fața camerei are cel mai mare „privilegiu“, iar cine se află cât mai în spate, cel mai mic. Instructorul spune atunci: „Observați ce grupuri de oameni se află în fața voastră și ce grupuri de oameni se află în spate.“ Vezi: Privilege exercise (race focus), n.d. Preluat de pe <https://people.creighton.edu/~idc24708/genes/diversity/privilege%20exercise.htm>. (N. a.)
- 175 Nu știm dacă ideile legate de intersecționalitate au fost incluse în procesul de orientare de la CMC; ideile ar fi putut să vină din cursurile colegiului sau din partea studenților. Dar limbajul intersecțional este comun în videoclipul confruntării cu Spellman: „CMCers of color lead protest of lack of support from administration“, fișier video, The CMC Forum (producător), 11 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=OLB7Vy-lZZ8>. (N. a.)
- 176 C. Friedersdorf, „The destructiveness of call-out culture on campus“, *The Atlantic*, 8 mai 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/05/call-out-culture-is-stressing-out-college-students/524679>. (N. a.)
- 177 K. Barrett, „Walking on eggshells – How political correctness is changing the campus dynamic“, *The Sophian*, 22 septembrie 2016. Preluat de pe <http://www.thesmithsophian.com/walking-on-eggshells-how-political-correctness-is-changing-the-campus-dynamic>. (N. a.)
- 178 Pentru o analiză extinsă a datelor din rapoarte care arată că dinamica legată de discursul din campusuri s-a schimbat în ultimii ani, vezi S. Stevens și J. Haidt, „The skeptics are wrong, Part 2: Speech culture on campus is intersectionalizing“, 11 aprilie 2018. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/the-skeptics-are-wrong-part2>. (N. a.)
- 179 Friedersdorf (2017); vezi nota 176. (N. a.)
- 180 Zimbardo (2007). (N. a.)
- 181 T. Eady, „Everything is problematic: My journey into the centre of a dark political world, and how I escaped“, *The McGill Daily*, 24 noiembrie 2014.

Preluat de pe <https://www.mcgilldaily.com/2014/11/everything-problematic>. (N. a.)

182 Pentru o argumentație extinsă asupra modului în care activitatea politică interferează cu abilitatea unei persoane din mediul academic de a găsi adevărul, vezi: Van der Vossen (2014). (N. a.)

183 Alexander (2010). (N. a.)

184 Balko (2013). (N. a.)

185 Silvergate (2009). (N. a.)

186 Right on Crime, n.d., „The conservative case for reform“. Preluat de pe <http://rightoncrime.com/the-conservative-case-for-reform>. (N. a.)

187 M. Hirsh, „Charles Koch, liberal crusader?“, *Politico*, martie/aprilie 2015. Preluat de pe <https://www.politico.com/magazine/story/2015/03/charles-koch-overcriminalization-115512>. (N. a.)

188 Lilla (2017), p. 9. (N. a.)

189 Pentru o variantă editată a interacțiunii, vezi extraordinarul videoclip: „This unexpected moment happened when Black Lives Matter activists were invited on stage at a pro-Trump rally“, fișier video, Now This Politics (producător). Preluat de pe <https://www.facebook.com/NowThisNews/videos/1709220972442719>. (N. a.)

190 T. Hains, „Black Lives Matter leader wins over Trump supporters: «If we really want America great, we do it together»“, 20 septembrie 2017. Preluat de pe https://www.realclearpolitics.com/video/2017/09/20/black_lives_matter_leader. (N. a.)

_wins_over_trump_supporters_if_we_really_want_america_great_we_do_it_together.htm

PARTEA A II-A

Ideile nocive în acțiune

PARTEA A III-A

PROIECTAREA ÎN ARHITECTURA

CAPITOLUL 4

Intimidarea și violența

*Când ne dezumanizăm, când ne demonizăm oponenții,
abandonăm posibilitatea rezolvării pașnice a neînțelegerilor
și căutăm să ne justificăm violența împotriva lor.*

Nelson Mandela¹⁹¹

În noaptea de 1 februarie 2017, în campusul University of California – Berkeley au izbucnit violențele. Aproximativ 1 500 de protestatari au înconjurat clădirea unde Milo Yiannopoulos, un tânăr britanic homosexual, susținător al lui Trump, era programat să țină un discurs. Yiannopoulos fusese redactor la *Breitbart News*, o publicație a mișcării „alternativa drepte” care ajunsese de importanță națională în timpul campaniei prezidențiale din anul anterior. Lui i se interzisese accesul pe Twitter în vara precedentă, când Twitter decisese că încălcase politica site-ului, care nu încuraja „incitarea sau implicarea în abuzul ținut sau în hărțuirea altora”¹⁹². Yiannopoulos era un provocator priceput – un maestru în arta stârnirii indignării și apoi a folosirii acelei indignări pentru a-și bate joc de oponenți și pentru a-și promova scopurile proprii.¹⁹³

Obiectivul protestatarilor consta în a împiedica desfășurarea discursului. Mulți dintre ei făceau parte din grupuri radicale anarhiste locale, ce se autodenumeau „antifasciste” – sau „Antifa”.¹⁹⁴ Oficialii de la UC Berkeley au susținut¹⁹⁵ că doar aproximativ 150 dintre protestatari erau responsabili de vandalismul și violența care au urmat: doborârea unui generator electric¹⁹⁶; aruncarea de petarde¹⁹⁷ în clădiri¹⁹⁸ și spre ofițerii de poliție¹⁹⁹; spargerea ATM-urilor²⁰⁰; provocarea unor incendii²⁰¹; demontarea baricadelor²⁰² și folosirea lor (precum și a bâtelor)²⁰³ pentru a sparge ferestre; aruncarea de pietre spre ofițerii de poliție²⁰⁴ și chiar azvârlirea de cocktailuri Molotov²⁰⁵. Pagubele materiale (de peste 500 000\$ pentru universitate și oraș laolaltă)²⁰⁶ erau mai puțin înfricoșătoare, totuși, în comparație cu atacurile fizice asupra studenților și asupra altora care au încercat să participe la discurs.

Un bărbat ce purta o pancartă pe care scria: PRIMUL AMENDAMENT ESTE PENTRU TOATĂ LUMEA a fost lovit în plină figură și lăsat însângerat.²⁰⁷ Alții au suferit de asemenea

lovituri crunte la față și la cap, pe măsură ce protestatarii au atacat cu pumni, țevi, bețe și prăjini.²⁰⁸ Înregistrată video, o tânără purtând o șapcă roșie de baseball cu mesajul SĂ FACEM BITCOIN-UL DIN NOU MARE i-a spus unui reporter: „Caut să fac o declarație prin simpla mea prezență aici și cred că protestatarii procedează la fel. Bravo celor care o fac nonviolent, însă cred că este într-adevăr un lucru foarte dificil.” Când s-a întors, camera a surprins o mână cu o mănușă neagră care i-a dat în față cu spray lacrimogen.²⁰⁹

Protestatari Antifa mascați, îmbrăcați în negru, au folosit bețele steagurilor pentru a molesta o femeie și pe soțul acesteia când erau blocați la barierele metalice, neputând să iasă de-acolo. Femeia, Katrina Redelsheimer, a fost lovită cu bățul în cap, iar soțul său, John Jennings, izbit în tâmplă, a început să sângereze. Imediat după aceea, alți protestatari i-au orbit pe aceștia și pe trei dintre prietenii lor pulverizându-le în ochi dintr-un spray lacrimogen. Pe când prietenii strigau după ajutor, protestatarii i-au luat la pumni și i-au lovit în cap, până când privitorii au tras victimele peste baricade. Între timp, cinci sau șase protestatari l-au împins pe Jennings câțiva metri mai departe, unde l-au lovit cu picioarele și l-au bătut până ce persoanele din jur i-au îndepărtat pe atacatori, atunci când bărbatul și-a pierdut cunoștința.²¹⁰

Conform spuselor lui Redelsheimer, poliția se baricadase în acel moment într-o clădire, refuzând să lase pe oricine să intre – lucru pe care l-a aflat când cineva a încercat s-o ajute să intre în clădire pentru a-și clăti ochii; însă poliția i-a alungat pe toți.²¹¹ Între timp, Pranav Jandhyala, un student jurnalist de la UC Berkeley care se descria pe sine ca „liberal moderat”, și-a folosit telefonul mobil pentru a înregistra evenimentele pe măsură ce se desfășurau, dar a fost atacat de protestatari, care au încercat să-i ia telefonul.²¹² Când a dat să fugă, l-au urmărit și l-au prins, lovindu-l cu pumnii în cap, bătându-l cu bețe și numindu-l „neonazist”.²¹³

Gloata și-a îndeplinit scopul. Discursul a fost anulat. Poliția a emis un ordin de protecție „prin adăpostire”²¹⁴ și de închidere a campusului, apoi l-a escortat pe Yiannopoulos către un loc neidentificat.²¹⁵

Toate acestea s-au întâmplat la doar zece zile de la investirea ca președinte a lui Donald Trump. Tensiunile din țară erau la cote înalte, iar discursul de inaugurare al președintelui, precum și primele ordine executive (printre care închiderea granițelor pentru persoane din șapte țări predominant musulmane)²¹⁶ nu au ajutat la calmarea lor. Faptul că unii studenți și rezidenți de la Berkeley au

reacționat puternic la un discurs anticipat al unui provocator pro-Trump nu dovedește că sunt înguști la minte sau că se tem de orice idee care le displace. Însă este important să privim îndeaproape revoltele din 1 februarie de la UC Berkeley deoarece ele au marcat un punct de cotitură – o amplificare a conflictelor legate de vorbitorii invitați în campusuri. Berkeley și evenimentele următoare au reprezentat începutul unei ere noi, mai periculoase. De atunci, mulți studenți de stânga au devenit din ce în ce mai receptivi la ideea că violența este uneori justificată, ca răspuns la discursuri pe care ei le considerau ca fiind „încărcate de ură”. Concomitent, mulți studenți de dreapta au devenit tot mai dornici să invite vorbitori în stare să provoace o reacție din partea stângii.

Unele dintre primele rapoarte susțineau că protestatarii violenți, parte a „blocului negru” purtător de măști, erau agitatori externi, nu studenți de la UC Berkeley.²¹⁷ Rămâne imposibil de știut câți studenți de la Berkeley au participat, deoarece universitatea nu a făcut niciodată o investigație publică a revoltelor pentru a determina cu exactitate cine erau protestatarii „blocului negru”. Un angajat al UC Berkeley s-a lăudat pe rețelele sociale că l-a bătut pe Jennings – chiar postând o fotografie cu Jennings inconștient la pământ –, iar câțiva studenți și-au recunoscut participarea.²¹⁸

Un student care a scris despre cum s-a alăturat grupului Antifa a explicat într-un articol că tacticile „blocului negru” (îmbrăcarea în negru, purtarea de mănuși negre și mascarea fețelor) au fost folosite în acea noapte pentru „a proteja identitățile indivizilor din bloc” și a susținut că „în spatele acelor bandane și tricouri negre erau colegii lui [studenți] de la UC Berkeley”.

Eșecul UC Berkeley de a disciplina deschis pe *oricare* dintre studenții care s-au angajat în violențe sau vandalism pe timpul haosului din acea noapte²¹⁹ – sau măcar pe cei care au recunoscut public că au participat – și faptul că poliția a arestat doar o singură persoană (fiindcă nu a vrut să plece)²²⁰ se pare că i-au învățat pe protestatari o lecție importantă: violența funcționează. Deloc surprinzător, activiștii Antifa, bazându-se pe succesul lor, au amenințat cu mai multă violență, în replică la invitațiile campusului către conservatorii David Horowitz, Ann Coulter și Ben Shapiro.²²¹

„Revolta Milo” de la UC Berkeley a atras atenția presei naționale și internaționale, nu doar din cauza proporțiilor, ci mai ales a simbolismului ei. Aici era, la urma urmei, chiar locul unde a început mișcarea pentru libertatea de exprimare în campusuri. În 1964, când studenții de stânga au cerut dreptul de a susține cauze politice și de a asculta vorbitori politici controversați, studentul

Mario Savio de la Berkeley, liderul mișcării, a exprimat faimoasa frază despre libertatea de exprimare: „Aceasta reprezintă însăși demnitatea a ceea ce este o ființă umană.”²²² Savio era un adept al nonviolentei. Cu o vară în urmă, el mășăluisse împreună cu membrii mișcării drepturilor civile din Mississippi și, inspirat de puterea metodelor lor pașnice, a început să lucreze pentru Student Nonviolent Coordinating Committee, odată întors în campus. Acea activitate l-a adus pentru prima dată în conflict cu autoritățile universității, iar asta a contribuit la activismul său plin de zel pentru libertatea de exprimare.²²³ Faptul că studenții de la Berkeley protestau acum pentru *a împiedica* un discurs – ba chiar apelând la vandalism și violență – părea ironic pentru numeroși observatori. Tulburătoare, mai ales, erau felurile în care unii studenți de la Berkeley justificau violența.

Cuvintele sunt violență; violența este siguranță

La câteva zile după revoltă, *The Daily Californian*, principalul ziar studentesc al UC Berkeley, a publicat cinci editoriale ale studenților sub titlul VIOLENȚA CA AUTOAPĂRARE²²⁴, toate oferind exemple ale Marilor Neadevăruri și ilustrând distorsiunile cognitive pe care le-am descris în Capitolul 2.

Mai jos este un extras dintr-un eseu intitulat „Condamnarea protestatarilor echivalează cu a tolera discursul urii”.

Dacă tu condamni acțiunile care au oprit discursul efectiv de ură al lui Yiannopoulos, îi accepți prezența, acțiunile și ideile, îți pasă mai mult de ferestrele sparte decât de corpurile schilodite. Eu nu îl pot pune sub acuzare pe Trump și nu pot opri ca mișcarea „alternativa drepte” să recruteze oameni din toată țara. Pot doar să lupt din răputeri pentru dreptul de a exista în orașul meu natal. Așadar, a sosit momentul pentru cei care așteaptă în centru ca să aleagă o tabără sau alta.²²⁵

Din ce vedem aici, autorul pare să se implice într-un număr de distorsiuni cognitive. Cea mai evidentă este catastrofarea: dacă lui Milo Yiannopoulos îi este permis să vorbească, vor fi „corpuri schilodite” în tabăra noastră. Aș putea să-mi pierd „dreptul de a exista”. Astfel, violența e justificată, deoarece se cheamă autoapărare. Autorul intră, de asemenea, în gândirea dihotomică. Dacă blamezi *violența* părții mele, asta înseamnă că susții *ideile* lui Yiannopoulos. Trebuie „să alegi o tabără”. Ești fie cu noi, fie împotriva noastră. Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi, iar dacă nu ești de acord cu noi, înseamnă că te numeri printre cei răi.

Celelalte eseuri sunt similare, părând a folosi multiple distorsiuni cognitive pentru a justifica violența fizică drept o cale rezonabilă de a preveni un discurs. Unele texte oferă inversiuni orwelliene pentru cuvinte comune englezești. De exemplu, din alt eseu: „Să le ceri oamenilor să mențină un dialog pașnic cu cei care în mod legitim nu cred că viețile lor contează este un act de violență.”²²⁶

Aici e necesar să contextualizăm puțin. Cu săptămâni în urmă, la alt colegiu, Yiannopoulos a afișat numele și fotografia unei persoane transsexuale pentru a o ridiculiza.²²⁷ În așteptarea evenimentului de la Berkeley, au circulat zvonuri cum că Yiannopoulos plănuia să identifice studenți din acel campus care erau imigranți ilegali. El a negat acuzația, protestatarii nu au oferit dovezi în favoarea ei și nu este clar cum interzicerea discursului său l-ar fi oprit de la a dezvălui numele respective, dacă asta i-ar fi fost intenția. (El ar fi putut cu ușurință să difuzeze informația pe internet.) Oricum, având în vedere situația, se observă de ce oamenii ar putea crede că apelurile la un dialog pașnic cu Yiannopoulos sunt greșite sau contraproductive.

În climatul nostru politic tulbure, nu e irațional să ne îngrijorăm că unele dintre lucrurile pe care el le-ar spune ar putea duce la hărțuiri online sau chiar la a le face rău fizic unor nevinovați.

Însă dacă *a cere* un dialog pașnic este ceva *violent*, atunci înseamnă că până și cuvântul „violență” capătă noi sensuri pentru unii studenți. Acesta este alt exemplu de *concept creep*. În doar câțiva ani, cuvântul „violență” s-a extins în campusuri și în unele comunități politice radicale din exteriorul lor pentru a acoperi o multitudine de acțiuni nonviolente, incluzând discursuri despre care această facțiune politică susține că ar avea un impact negativ asupra membrilor grupurilor de identitate protejate.

În afara culturii siguranței, cuvântul „violență” se referă la violența *fizică*. Termenul e folosit câteodată în sens metaforic (de exemplu: „Eu dezaprob violent”), dar puțini dintre noi, incluzându-i și pe cei care susțin că discursul este violență, au dificultăți să înțeleagă fraza: „Ar trebui să reducem încarcerarea pentru infracțiuni *nonviolente*.” Însă acum, că unii studenți, profesori și activiști etichetează *cuvintele* oponentilor lor drept violență, își dau singuri permisiunea de a se angaja în violență *fizică* motivată ideologic. Așa cum s-a argumentat într-un eseu din seria de editoriale a publicației de la Berkeley, logica este că acțiunile de violență fizică, dacă sunt folosite pentru a opri un discurs considerat a fi de ură, nu sunt „acte de violență”, ci mai degrabă „acte de autoapărare”.²²⁸

Acesta nu este un punct de vedere neobișnuit în numeroase campusuri. Unu din cinci studenți chestionați în cadrul unui sondaj din 2017 al Brookings Institution²²⁹ a fost de acord că utilizarea violenței pentru a preveni un vorbitor să țină un discurs era uneori „acceptabilă”. Deși unii critici au contestat eșantionul ales pentru sondajul citat, descoperirile unui al doilea studiu, condus de McLaughlin & Associates, au fost similare: 30% dintre studenții chestionați au aprobat această frază: „Dacă cineva folosește discursuri de ură sau face comentarii cu încărcătură rasială, violența fizică poate fi justificată pentru a o împiedica pe acea persoană să-și expună viziunile pline de ură.”²³⁰

Dacă asta ți se pare rezonabil, gândește-te doar la ce implică fraza de mai sus după ce *concept creep* și gândirea emoțională extind sensul „discursului de ură” și al „încărcăturii rasiale”. Într-o cultură a criticii publice, aproape orice discurs care poate fi interpretat de oricine ca având un impact negativ asupra membrilor vulnerabili ai comunității – indiferent de intenție – poate fi numit „discurs de ură”. John McWhorter, lingvist la Columbia University, descrie modul cum termenul „susținător al supremației albilor” e utilizat acum într-un mod „cu totul athletic, recreativ”, ca „berbece” pentru a lovi pe oricine se depărtează de linia partidului.²³¹ McWhorter însuși (care este afro-american) a fost numit „susținător al supremației albilor” deoarece a pus la îndoială înțelepciunea primită în chestiuni legate de rasă.²³² Dar dacă unii studenți cred acum că este în regulă să ia la pumni un fascist sau un susținător al supremației albilor²³³, și dacă oricine îi combate poate fi etichetat drept fascist sau susținător al supremației albilor, ei bine, atunci devine limpede că această mutație retorică i-ar putea face pe cei din campusuri să ezite în a-și exprima punctele de vedere divergente.²³⁴

Violența și intimidarea după Berkeley

Este greu de știut dacă evenimentele de la Berkeley au jucat un rol de cauzalitate în situațiile tensionate de mai târziu, dar în semestrul din primăvara lui 2017 s-a putut sesiza o creștere a violenței motivate politic, a vandalismului și intimidării, toate fiind justificate cu argumente morale despre violență și siguranță, în scopul de a împiedica discursurile în campusuri. Unul dintre cele mai mediatizate evenimente a avut loc pe 2 martie în Vermont, la Middlebury College. Charles Murray, un profesor liberal afiliat curentului de gândire conservator de la American Enterprise Institute, a fost invitat de un grup de studenți să vorbească despre cartea lui din 2012, *Coming Apart*. Departamentul de științe

politice al colegiului a cosponsorizat prelegerea. Cartea tratează unul dintre cele mai importante și mai larg discutate subiecte din 2017: disfuncționalitățile sociale și economice ale clasei muncitoare albe, care (potrivit multor comentatori) i-au făcut pe votanții din acel grup să răspundă cu mai mult entuziasm la mesajele antiimigrație și protecționiste ale lui Donald Trump.²³⁵ Însă, într-o carte anterioară, publicată în 1994 (*The Bell Curve*), Murray și coautorul Richard Herrnstein susținuseră că diferențele depistate între rezultatele testelor IQ pentru diversele grupuri rasiale nu ar fi determinate în totalitate de factori de mediu; diferențele genetice ar putea juca, de asemenea, un rol.²³⁶ Unii studenți și profesori de la Middlebury au susținut că oricine face o astfel de afirmație este un apărător al supremației albilor. Aceștia s-au adunat pentru a cere suspendarea discursului lui Murray despre cartea sa ulterioară.²³⁷

Atunci când încercarea anulării invitației a eșuat, un număr mare de studenți a mers la discursul lui Murray doar pentru a-l opri, scandând la unison și strigând într-atât de tare, încât vorbitorul să nu-și poată ține prelegerea. Administratorii colegiului au anticipat această posibilitate, așa că Murray și Allison Stanger, o profesoară de științe politice care fusese de acord să îi pună întrebări lui Murray după discurs, au fost mutați în altă încăpere, pentru ca autorul să-și poată transmite discursul via *livestream*, din spatele unei uși încuiate. Însă studenții au descoperit repede unde se aflau și și-au continuat tentativele de a-i închide gura lui Murray prin lovirea cu pumnii în pereți și prin activarea alarmelor de incendiu ale clădirii. După ce *livestream*-ul a luat sfârșit, iar Murray și profesoara Stanger au părăsit clădirea, au fost împresurați de protestatari. Unul dintre aceștia a îmbrâncit-o pe Stanger; altul a prins-o de păr și a tras cu atât de multă forță, încât profesoara a suferit o contuzie la cap și o leziune la coloana cervicală.²³⁸ Când Murray și Stanger au încercat să plece din campus cu mașina, protestatarii, unii dintre ei mascați, au lovit automobilul, clătinându-l în stânga și-n dreapta și sărind pe capotă.²³⁹ Cineva a aruncat un semn mare de circulație în fața mașinii pentru a-i împiedica pe cei doi să părăsească locul, însă oficialii responsabili de siguranța publică au eliberat calea, iar în cele din urmă mașina a demarat, Murray și Stanger urmând să se ducă la o cină cu studenți și profesori care-i agreau.²⁴⁰ Totuși, protestatarii au descoperit cumva unde s-a adunat grupul, așa că administratorii de la Middlebury i-au mutat la repezeală pe toți în alt local, de data aceasta la mai mulți kilometri depărtare de campus.²⁴¹

După cină, profesoara Stanger a mers la spital, unde i-au fost diagnosticate leziunile. A avut nevoie de kinetoterapie pentru

următoarele șase luni.²⁴² Mai târziu, Stanger și-a descris experiența într-un articol din *The New York Times*. „Faptul care m-a alarmat cel mai mult“, a scris ea, „a fost ceea ce am văzut în privirile mulțimii. Cei care voiau ca evenimentul să se desfășoare au stabilit un contact vizual cu mine. Cei care voiau să-l oprească au refuzat cu încăpățănare s-o facă. Nu au putut să se uite în ochii mei, pentru că, dacă ar fi făcut asta, ar fi văzut o altă ființă omenească“.²⁴³

După numai o lună, la colegiul Claremont McKenna, în apropiere de Los Angeles, aproximativ 250 de studenți²⁴⁴ și-au oprit colegii de la a participa la un discurs susținut de doamna Heather Mac Donald, jurnalist, avocat și comentator social.²⁴⁵ În cartea sa din 2016, *The War on Cops*, Mac Donald argumenta că protestele Black Lives Matter au făcut ca poliția să fie mai ezitantă în a intra și a se implica activ în cartierele minorităților, lăsându-i astfel pe locuitorii acelor cartiere mai puțin protejați și mai vulnerabili la infracțiuni. Teoria ei a reprezentat subiectul unei dezbateri naționale energice. Așa cum a scris Neil Gross, un sociolog cu înclinații de stânga, în *The New York Times*: „Acum există dovezi care arată că atunci când toate privirile sunt ațintite asupra abaterilor poliției, infracțiunile se pot înmulți. Progresiștii ar trebui să admită că această idee nu este exagerată.“²⁴⁶ Însă, pentru unii studenți, a-i permite lui Mac Donald să-și susțină teza ar fi însemnat să îngăduie „violența“ în campus, așa că vorbitoarea trebuia redusă la tăcere. Acești studenți s-au mobilizat printr-un apel pe Facebook, cerându-le și altora „să vină în negru“ și „să-și aducă tovarășii, ca să oprim chestia asta“.²⁴⁷ Studenții protestatari au împiedicat pe oricine să intre ca să audă discursul, pe care Mac Donald l-a ținut via *livestream*, în timp ce protestatarii băteau în peretele transparent din sticlă al sălii de lectură, aproape goală, de la parter. Mac Donald a fost evacuată din clădire mai târziu, printr-o ușă a bucătăriei, iar mai apoi transportată cu o mașină de poliție care o aștepta.

După eveniment, președintele Pomona College²⁴⁸ (care făcea parte din consorțiul Claremont, format din cinci colegii) a scris o declarație în apărarea libertății academice și a dreptului lui Mac Donald de a ține un discurs în campus. În replică la mesajul acestuia, trei studenți de la Pomona au formulat o scrisoare, semnată și de alți 24 de colegi ai lor, în care au explicat de ce Mac Donald nu trebuia lăsată să vorbească. La fel ca la Berkeley, studenții au susținut că discursul însuși era o formă de violență: „A-i permite să se exprime unui susținător fascist al supremației albilor și al statului polițienesc constituie o formă de violență.“

Scrisoarea a exemplificat gândirea dihotomică a Neadevărului despre „noi *versus* ei“:

Ori îi sprijiniți pe studenții grupurilor marginalizate, în special pe studenții de culoare, ori ne lăsați să ne protejăm și să ne organizăm singuri pentru apărarea comunităților noastre, fără impunerea ajutorului vostru, fără politicile de respectabilitate binară și fără percepțiile voastre monolitice privind protestul și organizarea.²⁴⁹

Studenții au continuat: „Dacă se poartă un dialog cu Heather Mac Donald, ea nu doar că va dezbate micile diferențe de opinie, ci va discuta despre dreptul oamenilor negri de a exista.“ Această frază include *prevestirea viitorului*, studenții prezicând ce va spune Mac Donald. Include, de asemenea, o înfloritură retorică ce a devenit comună în 2017: afirmația că un vorbitor le va „nega“ persoanelor din anumite grupuri identitare „dreptul de a exista“.²⁵⁰ Această gândire este o formă de *catastrofare*, în sensul că umflă presupuse orori din spusele cuiva mult dincolo de ceea ce vorbitorul ar spune de fapt. Studenții au mai numit-o pe Mac Donald „o fascistă, o susținătoare a supremației albilor, o instigatoare, o persoană cu fobie față de transsexuali și de alte minorități sexuale, o individă care discriminează pe criterii de clasă socială“. Aceasta este *etichetarea* atunci când o ia razna – o listă de acuzații foarte grave făcute fără dovezi capabile să le susțină.²⁵¹

Unde au învățat studenții să gândească astfel? Nu știm ce cursuri au urmat la Pomona sau dacă gândeau așa înainte să ajungă în campus, dar scrisoarea, în general, arată influența politicilor de identitate a inamicului comun pe care le-am descris în Capitolul 3 și face uz din plin de limbajul intersecționalității. De exemplu, studenții își încheie scrisoarea cu o cerere către președinte:

Trebuie să trimiteți un e-mail către întregul corp studentesc, profesoral și al angajaților până joi, 20 aprilie 2017, cerându-vă scuze pentru declarația condescendentă anterioară [apărarea libertății academice de către el], subliniind că Pomona College nu tolerează discursuri de ură și discursuri care proiectează violența asupra studenților săi marginalizați și oamenilor oprimați, în special asupra studenților negri, care se află în mijlocul intersecției identităților marginalizate.

Așa cum am văzut în Capitolul 3, acest gen de politici de identitate amplifică înclinația omenească spre gândirea de tip „noi *versus* ei“. Ea îi pregătește pe studenți pentru luptă, nu pentru învățare.

Violențe în Charlottesville

Întâmplările de la Berkeley, Middlebury și Claremont McKenna au fost, într-un fel, evenimente șocante venite dinspre stânga, care i-au mâniat și i-au radicalizat pe unii conservatori din campusuri și din afara lor. Însă a existat și o serie continuă de șocuri dinspre dreapta, care a mâniat și radicalizat stânga, așternându-ne în față un an întreg de indignări reciproce care se amplificau rapid. Cel mai izbitor eveniment dintre toate a avut loc în Charlottesville, Virginia. În noaptea de 11 august 2017, membri autointitulați ai „alternativei de dreapta“, incluzând mulți neonaziști și membri ai Ku Klux Klan, au mărșăluit de-a lungul terenurilor ce aparțineau University of Virginia, purtând torțe Tiki și scandând sloganuri neonaziste și susținătoare ale supremației albilor, printre care: „Evreii nu ne vor înlocui.“ Dacă ești în căutarea unor exemple de politici de identitate a inamicului comun, niciunul nu este mai elocvent decât acesta.

În ziua următoare, mulțimea rasistă a luat cu asalt centrul orașului Charlottesville, purtând steaguri cu svastici, în timp ce a făcut un pelerinaj la statuia lui Robert E. Lee, comandantul armatei confederate din Războiul Civil American. În cursul marșului, șase dintre membrii „alternativei de dreapta“ au bătut un bărbat negru cu țevi metalice și cu pari, cauzându-i fracturi, răni, hemoragii interne și o comoție.²⁵² De asemenea, mărșăluitoarii s-au bătut violent cu contraprotestatarii Antifa.²⁵³ Un susținător al supremației albilor care îl idolatriza pe Adolf Hitler²⁵⁴ și-a oprit mașina în fața unui grup de contraprotestatari, a dat înapoi, după care a accelerat și a intrat în ei, aruncând oameni în aer, rănind grav cel puțin 19 contraprotestatari pașnici și ucigând-o pe Heather Heyer, o juristă de 32 de ani descrisă de prieteni ca „un avocat pasionat al celor fără drepturi, o femeie care adesea era mișcată până la lacrimi de nedreptățile lumii“²⁵⁵. După uciderea lui Heather, mama ei a spus că a primit amenințări și, ca rezultat, victima a fost îngropată într-un loc secret, pentru ca mormântul ei să nu fie profanat de neonaziști.²⁵⁶

Apariția steagurilor naziste și uciderea lui Heyer au cutremurat profund o națiune deja divizată. A fost un moment care i-a forțat să se unească pe mulți republicani și democrați din poziții de conducere în denunțarea susținătorilor supremației albilor și a neonaziștilor. Însă o voce lipsea în mod vădit: cea a președintelui Trump. Președintele demonstrase până atunci că era dispus să condamne dur și prompt numeroși oameni, însă dovedea reticență și lentoare în a-i critica pe mărșăluitoarii susținători ai supremației

albilor din Charlottesville. În ziua morții lui Heyer, când majoritatea americanilor priveau spre președinte pentru a-i condamna clar și fără ambiguitate pe neonaziști și Ku Klux Klan-ul, el a condamnat ura, bigotismul și violența venite „din mai multe părți“. Două zile mai târziu, a citit public o declarație cuprinzând blamări, însă chiar în ziua următoare, în împrejurări neregizate, a spus că „existau oameni foarte buni de ambele părți“²⁵⁷. Cu acele trei cuvinte – „oameni foarte buni“²⁵⁸ –, președintele a arătat că îi simpatiza pe indivizii care au pus la cale cel mai mediatizat marș în favoarea rasismului și antisemitismului din Statele Unite din ultimele câteva decenii.

Toamna lui 2017

Charlottesville a fost o tragedie care, totuși, a prezentat o oportunitate. Cu mulți republicani, conservatori și lideri, atât din afaceri, cât și din armată, care se distanțau de președinte și de remarcile lui²⁵⁹, ar fi fost un moment bun de a trasa cercuri mai largi și de a schimba fața politicii americane.²⁶⁰ Dar în campus, unde nivelul fricii și mâniei era crescut, pe bună dreptate, în urma evenimentelor din Charlottesville, reacția părea a consta într-o extindere a modului de gândire „noi *versus* ei“, incluzând ostilitatea țintită către oameni și grupuri – multe, de stânga – care, altfel, s-ar fi putut alia. Toamna lui 2017 s-a caracterizat prin mai multe episoade în care studenții au folosit dreptul de veto al hărțuitorilor pentru a împiedica discursuri decât în oricare alte semestre anterioare.²⁶¹ De exemplu, studenții de la College of William & Mary au zădărnicit un discurs al lui Claire Guthrie Gastañaga, directorul executiv al filialei din Virginia a American Civil Liberties Union (ACLU), fiindcă ACLU luase apărarea drepturilor constituționale ale organizatorilor marșului „alternativei de dreapta“ din Charlottesville.²⁶² La modul general, ACLU a apărut în mod consistent drepturile săracilor, ale populațiilor minoritare, ale persoanelor LGBTQ și ale altora pe care progresiștii îi apără întotdeauna. Bunăoară, luptase pentru dreptul unei adolescente însărcinate, fără acte, de a face un avort²⁶³, pentru drepturile traducătorilor în engleză a textelor islamice radicale ce invocă jihadul²⁶⁴ și pentru drepturile Black Panthers.²⁶⁵ ACLU apără *drepturi*, nu ideologii. Însă studenții de la William & Mary au scandat, printre altele: „Revoluția nu va respecta Constituția!“ și „Liberalismul este supremația albilor!“²⁶⁶

Câteva săptămâni mai târziu, discursul „Starea Universității“ al președintelui de la University of Oregon a fost oprit de aproape 50

de studenți care au pus stăpânire pe scenă, scandând: „Nimic despre noi fără noi.” Un student, cu un megafon, a insistat: „Nu vom fi ignorați” și „Oricine ni se opune să se aștepte la rezistență”. Altul s-a plâns despre oprimarea studenților minoritari, creșterea taxelor de școlarizare și drepturile indigenilor, indicând „fascismul și neonazismul” ca motiv pentru protest.²⁶⁷ (Președintele, Michael Schill, în a cărui familie existau persoane ucise în timpul celui de Al Doilea Război Mondial de către fasciștii autentici, a răspuns cu un editorial în *The New York Times* intitulat „The misguided student crusade against «fascism»”²⁶⁸.) În săptămâna următoare, la sesiunea de întrebări și răspunsuri de la un eveniment al UCLA denumit „Ce este discursul civil? Sfidând discursul urii într-o societate liberă”, sponsorizat de United States Holocaust Memorial Museum, protestatarii din organizația „Refuse Fascism” au perturbat evenimentul.²⁶⁹

Apoi mai este Reed College din Portland, Oregon. Timp de 13 luni, începând cu septembrie 2016, activiștii din campus au încercat să desființeze cursul de științe umaniste al studenților din anul I, deoarece se axa pe gânditorii Greciei antice și ai lumii mediteraneene estice (care astăzi ar fi considerați doar niște albi).²⁷⁰ Aceste tactici lucrează adesea chiar împotriva obiectivelor protestatarilor, fiindcă îi îndepărtează pe mulți oameni care, altfel, le-ar fi susținut. De pildă, unul dintre lectorii cursului era Lucía Martínez Valdivia, care a încercat să predea operele lui Sappho, poetă antică din Insula Lesbos și un simbol atât pentru feminism, cât și pentru mișcarea pentru drepturile lesbieneleor.²⁷¹ Profesoara suferea de tulburare de stres posttraumatic și îi era greu să predea în timp ce studenții fluturau pancarte cu mesaje vulgare și agresive chiar lângă ea. Le-a mărturisit acelor tineri că suferă de respectivul sindrom și i-a rugat să nu mai protesteze în clasă. Studenții s-au plâns, într-o scrisoare deschisă, că cererea ei „creează o ierarhie [de traume], în care traumele proprii contează mai mult” și au acuzat-o că este „împotriva negrilor”, „că discriminează în favoarea persoanelor cu dizabilități” și că se implică în „manipularea prin mijloace psihologice pentru a-i determina să se îndoiască de sănătatea lor mintală”.²⁷² Martínez Valdivia a fost șocată de faptul că universitatea a îngăduit continuarea protestelor intimidante în clasă și a decis să semnaleze acest lucru. În octombrie 2017, a scris un eseu percutant în *The Washington Post*, intitulat „Professors like me can't stay silent about this extremist moment on campuses”. Iată mai jos un extras:

Nimeni nu ar trebui să treacă testul purității ideologice al altei persoane ca să i se permită să vorbească. În absența schimbului liber de idei, viața universitară – alături de viața civică – moare. În fața intimidării, educatorii trebuie să vorbească, nu să tacă. Poziția noastră implică o responsabilitate unică: noi îi învățăm pe oameni nu ce să gândească, ci cum să gândească. Faptul de a înțelege și a accepta asta m-a făcut pe mine – o profesoară netitularizată, ce poate fi înlocuită cu ușurință, lesbiană, metisă, cu tulburare de stres posttraumatic – să-mi dau seama că, indiferent cât de precară este situația mea, am responsabilitatea de a modela aprecierea diferenței și de a-mi păsa de gândurile pe care încerc să le sădesc în studenți. Dacă mie, asemenea multor colegi din țară, îmi este frică să spun ce cred, nu devin complice în această chestiune?²⁷³

* * *

Charlottesville a fost o tragedie națională, care a trimis unde de șoc în multe instituții americane, mai cu seamă în universități. A avut loc la mijlocul tumultuosului prim an al președinției lui Donald Trump. În lunile care au urmat, s-a înregistrat o creștere importantă a eforturilor depuse de organizațiile ce susțin supremația albilor din afara campusurilor pentru a-i provoca pe studenți și a recruta noi membri prin amplasarea de postere rasiste, prin răspândirea de fluturași și stickere în sute de campusuri.²⁷⁴ Înțelegem de ce extrem de mulți studenți au adoptat forme de protest mai active și mai conflictuale. Însă din pricina faptului că activismul lor este bazat adesea pe îmbrățișarea Marilor Neadevăruri și pe o anumită tendință de a-și ataca potențialii aliați, și deoarece manifestările agresive sunt exact ceea ce provocatorii de dreapta speră să obțină, noi credem că mulți activiști studenți își fac rău atât lor înșiși, cât și propriilor cauze.

„Cuvintele înseamnă violență” – o idee greșită transmisă studenților

Majoritatea studenților se opun folosirii violenței. Într-un sondaj efectuat de FIRE, când au fost întrebați dacă ei ar recurge la violență pentru a opri pe cineva de la a ține un discurs, numai 1% dintre studenți au răspuns afirmativ.²⁷⁵ Însă există un grup mult mai mare – de 20-30%, conform celor două sondaje prezentate mai devreme – care este dispus să-i sprijine pe *alți* studenți ce apelează la violență, bazându-se pe genul de justificări oferite de studenții de la Berkeley. Cea mai obișnuită justificare constă în aceea că discursul urii înseamnă violență; prin urmare, unii studenți cred că este legitim să folosești violența pentru a opri discursul urii. Lăsând

la o parte întrebările privind legitimitatea morală și constituțională, care sunt consecințele psihologice ale unei astfel de gândiri?

Cu siguranță că membrii unor grupuri de identitate au parte mult mai frecvent de insulte la adresa demnității lor decât bărbații albi heterosexuali. O atitudine față de discurs disponibilă pentru toți, care le permite oamenilor să spună orice vor fără a se teme de consecințe, poate să afecteze diferit persoane cu alte identități sociale. Așa cum am notat în Capitolul 2, o parte din ceea ce se numește în mod uzual „corectitudine politică” înseamnă doar a fi grijuliu sau politicos²⁷⁶ – a folosi cuvintele într-o manieră care să denote amabilitate față de alții. Însă studenții fac o greșală serioasă atunci când interpretează cuvintele – chiar și pe cele spuse cu ură – ca fiind violență.

Într-un articol intens mediatizat din *The New York Times*, din iulie 2017, raționamentul conform căruia cuvintele pot fi o formă de violență a fost expus de Lisa Feldman Barrett, profesoară de psihologie și cercetătoare a emoțiilor foarte respectată de la Northeastern University.²⁷⁷ Barrett a propus acest silogism: „Dacă cuvintele pot provoca stres și dacă stresul prelungit poate provoca rău fizic, atunci se pare că discursul – cel puțin anumite tipuri de discurs – poate fi o formă de violență.”

Noi i-am dat replica într-un eseu din *The Atlantic*,²⁷⁸ în care am subliniat că este o eroare logică să pretinzi că răul – chiar răul fizic – înseamnă același lucru ca violența. Silogismul lui Barrett îmbracă forma: dacă A îl cauzează pe B și dacă B îl cauzează pe C, atunci A îl poate cauza pe C. Prin urmare, dacă cuvintele pot induce stres și stresul poate face rău, atunci cuvintele *pot face rău*, dar asta nu înseamnă că sunt *violență*. Stabilește doar faptul că, într-adevăr, cuvintele pot fi dăunătoare – uneori chiar fizic –, lucru de care nu ne îndoim. Pentru a sesiza mai bine diferența, reia silogismul înlocuind cu „a te despărți de prietena ta” sau „a le da studenților mai multe teme”. Ambele lucruri pot cauza stres altcuiva (incluzând niveluri ridicate de cortizol), iar stresul poate face rău, așa că ambele pot face rău. Însă asta nu înseamnă că ele sunt acte violente.

A interpreta un discurs ținut în campus ca fiind violență este o alegere – și este una care îți sporește durerea cu privire la acea prelegere, în timp ce îți reduce opțiunile în privința manierei de a răspunde. Dacă tu interpretezi un discurs al lui Milo Yiannopoulos ca pe un atac violent asupra colegilor tăi studenți, atunci ai obligația morală să faci ceva în legătură cu asta, poate chiar ceva violent. Este reacția la care spera Yiannopoulos; exact acesta este modul în care trolii își manipulează victimele.

Dar dacă, în mintea ta, păstrezi o distincție clară între discurs și violență, atunci îți stau la dispoziție mult mai multe opțiuni. Mai întâi, poți adopta răspunsul stoic, dezvoltându-ți abilitatea de a rămâne impasibil. Așa cum a spus Marcus Aurelius: „Înlăturând părerea, grabnic se stinge și văicăreala provocată, cum că am fost vătămat; înlăturând plângerea, este îndepărtată dauna însăși.”²⁷⁹ Cu cât identificezi mai multe moduri în care identitatea ta poate fi amenințată de interacțiuni obișnuite de zi de zi, cu atât va fi mai de folos pentru a-ți cultiva abilitatea stoică (și budistă) de *a nu fi reactiv emoțional*, de a nu-i lăsa pe alții să îți controleze mintea și nivelul cortizolului. Stoicii au înțeles asta: cuvintele nu cauzează stres în mod direct; ele pot doar să provoace stres și suferință unei persoane care a interpretat acele cuvinte drept o amenințare. Poți alege dacă să interpretezi un lector oaspete ca fiindu-ți dăunător. Îți poți alege bătăliile, îți poți dedica eforturile schimbării politicilor care contează pentru tine și poți deveni imun la troluri. Internetul va fi acolo întotdeauna; extremiștii vor posta mereu imagini și afirmații cu potențial ofensator; unele grupuri vor fi țintite mai mult decât altele. Nu este corect, însă cu toții trebuie să învățăm să ignorăm lucruri pe care le observăm și să ne vedem de treaba noastră.

Un al doilea răspuns, mai radical, apare atunci când respingi viziunea potrivit căreia „discursul este violență”: poți folosi ideile și argumentele oponentului tău pentru a deveni tu însuși mai puternic. Activistul progresist Van Jones (care a fost consilierul președintelui Barack Obama pentru locurile de muncă din domeniul protejării mediului) a susținut acest punct de vedere în februarie 2017, într-o dezbatere la University of Chicago’s Institute for Politics. Când strategul democrat David Axelrod l-a întrebat pe Jones despre modul cum ar trebui să reacționeze studenții progresiști când oameni pe care îi consideră ofensivi ideologic (precum cineva asociat cu administrația Trump) sunt invitați să vorbească în campusuri, Jones a început prin a menționa diferența pe care am evidențiat-o în Capitolul 1 între siguranța fizică și cea emoțională:

Există două idei despre spațiile sigure: una este o idee foarte bună, alta este groaznică. Ideea de a fi sigur din punct de vedere fizic în campus – de a nu fi supus hărțuirii sexuale și abuzului fizic, sau de a nu fi ales, special și personal, pentru un anume tip de discurs al urii (precum: „Ești doar un negru”) –, ei bine, sunt perfect de acord cu asta. Însă există și o altă idee, cred că în expansiune, pe care o consider oribilă, potrivit căreia: „Trebuie să mă simt în siguranță din punct de vedere ideologic. Trebuie să fiu în siguranță emoțional. Trebuie să mă simt bine tot timpul, și dacă

cineva spune un lucru care nu-mi place, asta este o problemă pentru toată lumea, inclusiv pentru administrația universității.”²⁸⁰

Apoi, Jones a oferit unul dintre cele mai bune sfaturi pentru studenții din colegii pe care le-am auzit vreodată. El a respins Neadevărul despre fragilitate și a dat peste cap cultura siguranței:

Nu vreau ca voi să fiți în siguranță din punct de vedere *ideologic*. Nu vreau ca voi să fiți în siguranță *emoțională*. Vreau să fiți *puternici*. Asta e ceva diferit. Nu voi asfalta jungla pentru voi. Puneți-vă niște bocanci și învățați cum să înfrunțați adversitatea. Nu voi scoate toate greutatea din sala de forță; asta e scopul sălii. Aceasta este sala de forță.

Jones înțelege antifragilitatea. Jones vrea ca studenții progresiști să nu se vadă pe sine ca pe niște lumânări fragile, ci ca flăcări puternice, primind bucuros vântul prin căutarea de vorbitori și idei ce susțin ideologii diferite.

Concluzie

- „Revolta Milo“ de la UC Berkeley, din 1 februarie 2017, a marcat o schimbare majoră în privința protestelor din campusuri. Violența a fost folosită cu succes pentru a împiedica susținerea prelegerii unui invitat; au fost răniți oameni și, din câte cunoaștem noi, nu au existat repercusiuni pentru cei violenți. Unii studenți au justificat ulterior violența drept o formă legitimă de „autoapărare“, cu scopul de a preveni discursuri pe care ei le considerau violente.
- Doar câțiva studenți au afirmat că ar recurge la violență pentru a opri un discurs, însă două sondaje efectuate la sfârșitul lui 2017 au relevat faptul că minorități substanțiale de studenți (20% într-unul și 30% în celălalt) au spus că uneori era „acceptabil“ pentru *alți* studenți să folosească violența ca să împiedice un vorbitor să țină un discurs în campus.
- Marșul numit „Unite the Right“ din Charlottesville, Virginia, în care un naționalist alb a ucis un contramanifestant pașnic, a escaladat tensiunile din campus, mai ales în lunile următoare, când provocările din partea grupurilor de extremă dreaptă s-au intensificat.
- În toamna anului 2017, numărul încercărilor de a-i opri pe vorbitori de la a-și ține prelegerile au atins un nivel-record.
- În 2017, ideea că discursul poate însemna violență (chiar și atunci când nu include amenințări, hărțuiri sau apeluri la violență) a părut să se extindă, ajutată de tendința unor cercuri

de a se axa doar pe impactul perceput, nu pe intenție. Cuvintele care provoacă stres sau teamă pentru membrii unor grupuri sunt privite acum, tot mai frecvent, ca fiind o formă de violență.

- Discursul nu este violență. Dacă îl tratezi astfel, faci o alegere interpretativă, o alegere care face rău, dând deoparte răspunsuri mai eficiente, inclusiv răspunsul stoic (cultivarea lipsei de reacție) și răspunsul antifragil sugerat de Van Jones: „Puneți-vă niște bocanci și învățați cum să înfrunțați adversitatea.”

În citatul care a deschis acest capitol, Nelson Mandela a avertizat asupra pericolului demonizării oponentilor și asupra folosirii violenței împotriva lor. La fel ca Mahatma Gandhi, Martin Luther King Jr. și alți susținători ai rezistenței nonviolente, Mandela a atras atenția că tacticile violente și dezumanizante sunt autodistructive, anulând posibilitatea găsirii unei soluții pașnice pentru o anumită problemă. Dar ce se întâmplă dacă obiectivul unei mișcări nu este în totalitate o soluționare pașnică, ci mai degrabă – cel puțin în parte – păstrarea coeziunii grupului? Ce vom putea remarca dacă vom apela la o abordare sociologică a noii culturi a siguranței?

Note:

191 Mandela (2003), p. 545. (N. a.)

192 C. Warzel, „Twitter just permanently suspends Conservative writer Milo Yiannopoulos”, *Buzz-Feed*, 19 iulie 2016. Preluat de pe <https://www.buzzfeed.com/charliewartzel/twitter-just-permanently-suspends-conservative-writer-milo>. (N. a.)

193 În cuvintele lui Milo Yiannopoulos: „Trollingul este foarte important. (...) Îmi place să cred despre mine că sunt un trol virtuos, știi? Fac munca lui Dumnezeu”, T. Moran, E. Taguchi și C. Pedersen, „Leslie Jones’ Twitter Troll Has No Regrets Over Attaching the «Ghostbusters» Actress”, *ABC News*, 1 septembrie 2016. Preluat de pe <https://abcnews.go.com/Entertainment/leslie-jones-twitter-troll-regrets-attacking-ghostbusters-actress/story?id=41808886>. Vezi și declarația lui Yiannopoulos: „Desigur, un trol adevărat are scopul de a provoca. Trolii țin să declanșeze o furie moderată. Ei vor să facă farse, să înțepe, să încordeze oamenii. (...) Așa că, trol, mesajul meu de astăzi pentru voi este: de îndată ce alegerile se încheie, ridicați-vă de la laptopuri și îndreptați-vă spre campusurile voastre locale”, M. Yiannopoulos, „Trolls will save the world”, *Breitbart*, 20 august 2016. Preluat de pe <http://www.breitbart.com/milo/2016/08/20/trolls-will-save-world>. (N. a.)

194 Scott Crow, fost organizator al Antifa, explică: „Ideea Antifa este că noi mergem unde merg ei [cei de dreapta]. Acel discurs al urii nu înseamnă libertate de exprimare. Dacă pui în pericol oamenii prin ceea ce spui și prin acțiunile din spatele acelor spuse, atunci nu ai dreptul să faci asta. Așa că mergem să provocăm conflicte, să îi facem să tacă acolo unde se află.” Vezi J.

- Suerth, „What is Antifa?“, CNN, 17 august 2017. Preluat de pe <https://www.cnn.com/2017/08/14/us/what-is-antifa-trnd/index.html>. (N. a.)
- 195 G. Kell, „Campus investigates, assesses damage from Feb. 1 violence“, *Berkeley News*, 2 februarie 2017. Preluat de pe <http://news.berkeley.edu/2017/02/02/campus-investigates-assesses-damage-from-feb-1-violence>. (N. a.)
- 196 T. Lochner, „UC Berkeley: Protesters shut down Milo Yiannopoulos event, clash with police“, *East Bay Times*, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.eastbaytimes.com/2017/02/01/uc-berkeley-cancels-breitbart-provocateur-milo-yiannopoulos-event>. (N. a.)
- 197 M. Park și K. Lah, „Berkeley protests of Yiannopoulos caused \$100,000 in damage“, CNN, 2 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.cnn.com/2017/02/01/us/milo-yiannopoulos-berkeley/index.html>. (N. a.)
- 198 „Riot forces cancellation of Yiannopoulos talk at UC Berkeley“, CBS SF Bay Area, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://sanfrancisco.cbslocal.com/2017/02/01/berkeley-braces-for-protests-at-yiannopoulos-talk>. (N. a.)
- 199 Park și Lah (2017); vezi nota 197. (N. a.)
- 200 C. Arnold, „Violence and chaos erupt at UC Berkeley in protest against Milo Yiannopoulos“, *USA Today College*, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://college.usatoday.com/2017/02/01/violence-and-chaos-erupt-at-uc-berkeley-in-protest-against-milo-yiannopoulos>. (N. a.)
- 201 „Riot forces cancellation...“ (2017); vezi nota 198. (N. a.)
- 202 „Rioters break windows, set fire to force cancellation of Breitbart editor's UC Berkeley talk“, *Fox News*, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.foxnews.com/us/2017/02/01/rioters-break-windows-set-fire-to-force-cancellation-breitbart-editors-uc-berkeley-talk.html>. (N. a.)
- 203 „Kiara Robles talks to RT International“, fișier video, RTQuestionsMore (producător), 1 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=SUQdlc8Gc-g&feature=youtube>. (N. a.)
- 204 Park și Lah (2017); vezi nota 197. (N. a.)
- 205 „Trump threatens UC Berkeley with funds cut after Breitbart editor's speech is canceled following riot“, CNBC, Reuters și AP, 1 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.cnbc.com/2017/02/01/uc-berkeley-on-lockdown-amid-protest-over-milo-yiannopoulos.html>. (N. a.)
- 206 „Demonstrații au cauzat un prejudiciu estimat la 100 000\$ în campus, spune universitatea, și încă 400 000\$ până la 500 000\$ daune în alte locuri, conform lui John Caner, CEO al Downtown Berkeley Association.“ Vezi: M. Kutner, „Inside the black bloc protest strategy that shut down Berkeley“, *Newsweek*, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.newsweek.com/2017/02/24/berkeley-protest-milo-yiannopoulos-black-bloc-556264.html>. (N. a.)
- 207 W. Freedman, „Trump supporter pepper sprayed at Milo protest“, video, ABC7 News, 1 februarie 2017. Preluat de pe <http://abc7news.com/news/video-trump-supporter-pepper-sprayed-at-milo-protest/1733004>. (N. a.)
- 208 R. Mackey, „Amid the chaos in Berkeley, a grinning face, covered in blood“, *The Intercept*, 4 februarie 2017. Preluat de pe

<https://theintercept.com/2017/02/04/amid-chaos-berkeley-grinning-face-covered-blood>. (N. a.)

209 Freedman (2017); vezi nota 207. (N. a.)

210 K. Redelsheimer și J. Jennings (relatare personală, 1 martie 2017). Vezi și: P. Fabian, „Protestors beating people at Milo Yiannopoulos event @ U.C. Berkeley“, fișier video, 2 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=GSMKGRyWKas>. (N. a.)

211 K. Redelsheimer (relatare personală, 1 martie 2017). (N. a.)

212 J. Gale, „Exclusive footage: Anarchists smash windows and riot at UC Berkeley after Milo Yiannopoulos’s talk is canceled“, *The Tab*, februarie 2017. Preluat de pe <http://thetab.com/us/uc-berkeley/2017/02/02/exclusive-footage-anarchist-group-smashes-windows-sets-fire-sprout-riots-uc-berkeley-milo-yiannopoulos-talk-cancelled-3244>. (N. a.)

213 P. Jandhyala (relatare personală, 11 iulie 2017). (N. a.)

214 UC Berkeley Campus Police a scris pe Twitter: „@UCBerkeley Milo event cancelled. Shelter in place if on campus. All campus buildings on lockdown. #miloatcal“. Preluat de pe https://twitter.com/ucpd_cal/status/826978649341440000?lang=en. (N. a.)

215 „Riot forces cancellation...” (2017); vezi nota 198. (N. a.)

216 A. Zoppo, A. Proença Santos și J. Hudgins, „Here’s the full list of Donald Trump’s executive orders“, NBC News, 14 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.nbcnews.com/politics/white-house/here-s-full-list-donald-trump-s-executive-orders-n720796>. (N. a.)

217 P. Helsel, „Protests, violence prompt UC Berkeley to Cancel Milo Yiannopoulos event“, NBC News, 2 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.nbcnews.com/news/us-news/protests-violence-prompts-uc-berkeley-cancel-milo-yiannopoulos-event-n715711>. (N. a.)

218 N. Lawrence, „Black bloc did what campus should have“, *The Daily Californian*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.dailycal.org/2017/02/07/black-bloc-campus>. Vezi și o revendicare similară din partea altui student de la UC Berkeley: D. Meagley, „Condemning protesters same as condoning hate speech“, *The Daily Californian*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.dailycal.org/2017/02/07/condemning-protesters-condoning-hate-speech>. (N. a.)

219 Când am contactat Biroul de Afaceri Publice al UC Berkeley, acesta a refuzat să ne dezvăluie dacă vreun student a fost pedepsit de universitate în legătură cu protestele, făcând referire la legile federale privind confidențialitatea. Ulterior s-a lămurit faptul că, în luna februarie, doi studenți au fost arestați: unul pentru vandalism și altul pentru refuzul de a părăsi zona. Din câte știm noi, niciun student nu a fost sancționat de universitate, așa că nu se cunoaște vreo pedeapsă care să acționeze ca mijloc de descurajare pentru proteste violente viitoare. (N. a.)

220 M. Bodley, „At Berkeley Yiannopoulos protest, \$100,000 in damage, 1 arrest“, *SFGate*, 2 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.sfgate.com/crime/article/At-Berkeley-Yiannopoulos-protest-100-000-in-10905217.php>. Vezi și: „Berkeley free speech protests: Arrests, injuries, damages since February“, Fox News, 25 aprilie 2017. Preluat de pe <http://www.foxnews.com/politics/2017/04/25/berkeley-free-speech-protests-arrests-injuries-damages-since-february.html>. (N. a.)

221 În 2016, la California State University din Los Angeles, președintele universității a anulat unilateral un discurs despre diversitate al

conservatorului Ben Shapiro, cerând, în loc, ca el „să apară ca parte a unui grup de lectori cu diferite puncte de vedere asupra diversității“ (ceva care nu îi mai fusese cerut niciunui vorbitor vreodată). În cele din urmă, președintele s-a răzgândit, dar la eveniment studenții au blocat ușa cu brațele, pentru a împiedica pe oricine să intre. Cei care au încercat totuși să intre au fost trântiți la pământ. După ce UC Berkeley a eșuat în prevenirea violențelor din campus în februarie 2017, iar Ben Shapiro a fost programat să vorbească mai târziu în acel an, amenințările cu violența ca răspuns la prezența lui Shapiro au necesitat aproximativ 600 000\$ în măsuri de securitate. Cel puțin nouă oameni au fost arestați, se presupune că trei dintre ei pentru deținere de arme, dar, altfel, Shapiro a vorbit fără incidente. (În 2016, Shapiro conferențiasse la Berkeley fără vreun protest semnificativ.) Vezi: J. Logue, „Another speaker blocked“, *Inside Higher Ed.*, 24 februarie 2016. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2016/02/24/cal-state-los-angeles-cancels-conservative-speakers-appearance>. Vezi și: A. Steinbaugh, „CSU Los Angeles President fails to prevent Shapiro talk, but protesters try their hardest anyway“, *FIRE*, 26 februarie 2016. Preluat de pe <https://www.thefire.org/csu-los-angeles-president-fails-to-prevent-shapiro-talk-but-protesters-try-their-hardest-anyway>. Vezi și: M. Gomez, „Nine people arrested at Ben Shapiro event at UC Berkeley“, *The Mercury News*, 15 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.mercurynews.com/2017/09/15/nine-people-arrested-at-ben-shapiro-event-at-uc-berkeley>. Vezi și: „Cal State L.A. agrees to drop discriminatory speech policies, settles lawsuit“, *Alliance Defending Freedom*, 28 februarie 2017. Preluat de pe <https://adflegal.org/detailspages/press-release-details/cal-state-l.a.-agrees-to-drop-discriminatory-speech-policies-settles-lawsuit>. Vezi și: „UC Berkeley declares itself unsafe for Ann Coulter“, *The Atlantic*, 20 aprilie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/04/uc-berkeley-declares-itself-unsafe-for-ann-coulter/523668>. Vezi și: D. Fehely, „Conservative writer David Horowitz's talk at UC Berkeley cancelled“, *CBS SF Bay Area*, 11 aprilie 2017. Preluat de pe <http://sanfrancisco.cbslocal.com/2017/04/11/uc-berkeley-presses-campus-republicans-to-cancel-another-conservative-speaker>. Vezi și: M. McPhate, „California today: Price tag to protect speech at Berkeley: \$600,000“, *The New York Times*, 15 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/09/15/us/california-today-price-tag-to-protect-speech-at-berkeley-600000.html>. (N. a.)

222 R. Cohen, „What might Mario Savio have said about the Milo protest at Berkeley?“, *The Nation*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.thenation.com/article/what-might-mario-savio-have-said-about-the-milo-protest-at-berkeley>. (N. a.)

223 J. Ashenmiller (2013), Mario Savio, *Encyclopaedia Britannica Online*. Preluat de pe <https://www.britannica.com/biography/Mario-Savio>. (N. a.)

224 H. Senju, „Violence as self-defense“, *The Daily Californian*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.dailycal.org/2017/02/07/violence-self-defense>. (N. a.)

225 D. Meagley, „Condemning protesters same as condoning hate speech“, *The Daily Californian*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.dailycal.org/2017/02/07/condemning-protesters-condoning-hate-speech>. (N. a.)

- 226 N. Dang, „Check your privilege when speaking of protests“, *The Daily Californian*, 7 februarie 2017. Preluat de pe <http://www.dailycal.org/2017/02/07/check-privilege-speaking-protests>. (N. a.)
- 227 Overpass Light Brigade, „Hate’s insidious face: UW-Milwaukee and the «alt-right»“, 14 decembrie 2016. Preluat de pe <http://overpasslightbrigade.org/hates-insidious-face-uw-milwaukee-and-the-alt-right>. (N. a.)
- 228 Lawrence (2017); vezi nota 218. (N. a.)
- 229 J. Villasenor, „Views among college students regarding the First Amendment: Results from a new survey“, 18 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.brookings.edu/blog/fixgov/2017/09/18/views-among-college-students-regarding-the-first-amendment-results-from-a-new-survey>. Pentru critică, vezi: L. Beckett, „«Junk science»: Experts cast doubt on widely cited college free speech survey“, *The Guardian*, 22 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.theguardian.com/us-news/2017/sep/22/college-free-speech-violence-survey-junk-science>. Pentru răspunsul lui Villasenor, vezi: E. Volokh, „Freedom of expression on campus: An overview of some recent surveys“, *The Washington Post*, 23 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/wp/2017/10/23/freedom-of-expression-on-campus-an-overview-of-some-recent-surveys>. (N. a.)
- 230 J. McLaughlin și R. Schmidt, „National Undergraduate Study“, McLaughlin & Associates, 28 septembrie 2017. Preluat de pe <http://c8.nrostatic.com/sites/default/files/NATL%20Undergrad%209-27-17%20Presentation%20%281%29.pdf>. (N. a.)
- 231 J. McWhorter, „A Columbia professor’s critique of campus politics“, *The Atlantic*, 30 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/06/a-columbia-professors-critique-of-campus-politics/532335>. (N. a.)
- 232 „Ideea este că, dacă mergi împotriva unei ortodoxii, atunci nu numai că nu ești de acord, ci și vrei ca oamenii albi să dețină controlul pe mai departe, vrei ca oamenii de culoare să stea jos și să tacă din gură.“ Vezi: J. McWhorter, „The difference between racial bias and white supremacy“, *Time*, 26 noiembrie 2016. Preluat de pe <http://time.com/4584161/white-supremacy>. (N. a.)
- 233 L. Stack, „Attack on alt-right leader has Internet asking: Is it O.K. to punch a Nazi?“, *The New York Times*, 21 ianuarie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/01/21/us/politics/richard-spencer-punched-attack.html>. (N. a.)
- 234 De fapt, putem face o predicție chiar acum, în timp ce scriem cartea de față, în 2017: majoritatea recenziilor negative și a criticilor la adresa acestei cărți vor scoate în evidență, la un moment dat, rasa și sexul nostru, apoi vor afirma direct sau vor insinua că noi suntem rasiști sau sexiști, motivați în primul rând de dorința de a ne păstra privilegiul. Atunci vom răspunde cu o replică a lui Mark Lilla, autorul unei critici a politicii de identitate, intitulată *The Once and Future Liberal*. Lilla, un liberal declarat care și-a scris cartea pentru a-i ajuta pe democrați să înceapă să câștige alegeri, răspunde insultelor repetate spunând, în esență: „Acea este o înjurătură, nu un argument. Formulează un argument, și îți voi răspunde.“ Vezi, de exemplu, E.R. Goldstein, „Campus identity politics is dooming liberal causes, a professor charges“, *Chronicle of Higher Education*, 15 decembrie 2016.

Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/Campus-Identity-Politics-Is/238694>. (N. a.)

235 Vezi, de pildă, succesul extraordinar al cărții lui J.D. Vance, din 2016, *Hillbilly Elegy* și al cărții lui Arlie Russell Hochschild, tot din 2016, *Strangers in Their Own Land*, care acoperă câteva chestiuni similare. (N. a.)

236 N. Goodnow și J. Pethokoukis, „«The Bell Curve» 20 years later: A Q&A with Charles Murray“, American Enterprise Institute, 16 octombrie 2014. Preluat de pe <http://www.aei.org/publication/bell-curve-20-years-later-qa-charles-murray>. (N. a.)

237 A. Stanger, „Understanding the angry mob at Middlebury that gave me a concussion“, *The New York Times*, 13 martie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/03/13/opinion/understanding-the-angry-mob-that-gave-me-a-concussion.html>. (N. a.)

238 A. Independent, „Middlebury College professor injured by protesters as she escorted controversial speaker“, *Addison County Independent*, 6 martie 2017. Preluat de pe <http://www.addisonindependent.com/201703middlebury-college-professor-injured-protesters-she-escorted-controversial-speaker>. (N. a.)

239 K. Seelye, „Protesters disrupt speech by «Bell Curve» author at Vermont College“, *The New York Times*, 3 martie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/03/03/us/middlebury-college-charles-murray-bell-curve-protest.html>. (N. a.)

240 Independent (2017); vezi nota 238. (N. a.)

241 C. Murray, „Reflections on the revolution in Middlebury“, American Enterprise Institute, 5 martie 2017. Preluat de pe <http://www.aei.org/publication/reflections-on-the-revolution-in-middlebury>. (N. a.)

242 A. Stanger (relatare personală, 5 ianuarie 2018). Observă că gloata de la Middlebury pare să fi fost alcătuită în mare parte din studenții de acolo. În total, 74 de studenți au fost pedepsiți: 48 au fost sancționați pentru evenimentele din timpul prelegerii și 26 au primit o formă de pedeapsă pentru participarea la evenimentele ulterioare discursului. Vezi: „Middlebury College completes sanctioning process for March 2 disruptions“, 23 mai 2017. Preluat de pe <http://www.middlebury.edu/newsroom/archive/2017-news/node/547896>. (N. a.)

243 Stanger (2017); vezi nota 242. (N. a.)

244 H. Blume, „Protesters disrupt talk by pro-police author, sparking free-speech debate at Claremont McKenna College“, *Los Angeles Times*, 9 aprilie 2017. Preluat de pe <http://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-macdonald-claremont-speech-disrupted-20170408-story.html>. (N. a.)

245 C.R. Wootson Jr., „She wanted to criticize Black Lives Matter in a college speech. A protest shuts her down“, *The Washington Post*, 10 aprilie 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2017/04/10/she-wanted-to-criticize-black-lives-matter-in-a-college-speech-a-protest-shut-her-down>. (N. a.)

246 N. Gross, „Is there a «Ferguson Effect»?“, *The New York Times*, 30 septembrie 2016. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2016/10/02/opinion/sunday/is-there-a-ferguson-effect.html>. (N. a.)

247 ShutDown Anti-Black Fascists, „Shut down anti-black fascist Heather Mac Donald“ (pe Facebook, via archive.is, captură de ecran), aprilie 2017.

Preluat de pe <http://archive.fo/qpbtW>. (N. a.)

- 248 Când Jon a vizitat Claremont McKenna College și a ținut o prelegere în aceeași sală, un an mai târziu, a aflat de la cadrele didactice că majoritatea protestatarilor nu fuseseră studenți de la Claremont McKenna. Protestatarii fuseseră, în majoritate, studenți de la colegiile Pomona, Pitzer și Scripps, care fac parte dintr-un consorțiu de cinci colegii ai căror studenți sunt liberi să participe la cursuri și la evenimente din toate cele cinci universități. (N. a.)
- 249 „We, few of the black students here at Pomona College and the Claremont Colleges (n.d.). Response to Pomona College president David Oxtoby's: Academic freedom and free speech“, e-mail din 7 aprilie 2017. Archive of Pomona Student Petition (document online). Preluat de pe https://docs.google.com/document/d/1_y6NmxoIBLcZJxYkN9V1YfaPYzVSMI (N. a.)
- 250 S. Harris, „The spurious move to stifle speech on campus because it is «dehumanizing»“, *Reason*, 17 noiembrie 2017. Preluat de pe <http://reason.com/archives/2017/11/17/the-move-to-stifle-speech-on-campus-beca>. (N. a.)
- 251 Lingvistul John McWhorter spune că asemenea termeni sunt „unelte menite să rănească, nu doar cuvinte din dicționar“, 29 noiembrie 2016. Vezi: „The difference between racial bias and white supremacy“, *Time*. Preluat de pe <http://time.com/4584161/white-supremacy>. (N. a.)
- 252 E. Levenson și A. Watts, „Man beaten by white supremacists in Charlottesville is arrested“, CNN, 13 octombrie 2017. Preluat de pe <http://www.cnn.com/2017/10/13/us/charlottesville-deandre-harris-arrest/index.html>. (N. a.)
- 253 T. Jackman, „Three men charged in Charlottesville attacks on counterprotesters“, *The Washington Post*, 27 august 2017. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/local/public-safety/three-men-charged-in-charlottesville-attacks-on-counterprotesters/2017/08/27/f08930a4-8b5a-11e7-84c0-02cc069f2c37_story.html. (N. a.)
- 254 A.K. Raymond, „Man who rammed crowd at Charlottesville rally charged with first-degree murder“, *New York Magazine*, 15 decembrie 2017. Preluat de pe <http://nymag.com/daily/intelligencer/2017/12/first-degree-murder-charge-for-man-who-killed-heather-heyer.html>. (N. a.)
- 255 C. Caron, „Heather Heyer, Charlottesville victim, is recalled as «a strong woman»“, *The New York Times*, 13 august 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/08/13/us/heather-heyer-charlottesville-victim.html>. (N. a.)
- 256 A. Buncombe, „Heather Heyer was buried in secret grave to protect it from neo-Nazis after Charlottesville, reveals mother“, *The Independent*, 15 decembrie 2017. Preluat de pe <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/heather-heyer-grave-secret-hide-nazis-charlottesville-attack-mother-reveals-a8113056.html>. (N. a.)
- 257 L. Nelson și K. Swanson, „Full transcript: Donald Trump's press conference defending the Charlottesville rally“, *Vox*, 15 august 2017. Preluat de pe <https://www.vox.com/2017/8/15/16154028/trump-press-conference-transcript-charlottesville>. (N. a.)
- 258 Vezi istorisirea și interpretarea lui Jon asupra acestor evenimente ca un exemplu de sacrilegiu și încălcare a tabuului: J. Haidt, „Trump breaks a taboo – and pays the price“, *The Atlantic*, 21 august 2017. Preluat de pe

<https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/08/what-happens-when-the-president-commits-sacrilege/537519>. (N. a.)

259 Vezi, de exemplu, A. Phillip, „Trump’s isolation grows in the wake of Charlottesville“, *The Washington Post*, 17 august 2017. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/politics/trumps-isolation-grows-in-the-wake-of-charlottesville/2017/08/17/5bf83952-81ec-11e7-82a4-920da1aeb507_story.html. (N. a.)

260 Unele grupuri religioase au făcut acest lucru începând cu ziua marșului din Charlottesville, când o mare coalitie de lideri clericali s-au prins de brațe, i-au înfruntat pe rasiștii înarmați și au cântat despre dragoste. Vezi: J. Jenkins, „Meet the clergy who stared down white supremacists in Charlottesville“, 16 august 2017. Preluat de pe <https://thinkprogress.org/clergy-in-charlottesville-e95752415c3e>. (N. a.)

261 S. Stevens, „Campus speaker disinvitations: Recent trends (Part 2 of 2)“, postare pe blog, 7 februarie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/02/07/campus-speaker-disinvitations-recent-trends-part-2-of-2>. (N. a.)

262 J. Bauer-Wolf, „ACLU speaker shouted down at William & Mary“, *Inside Higher Ed.*, 5 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/quicktakes/2017/10/05/aclu-speaker-shouted-down-william-mary>. (N. a.)

263 S. Sullivan, „Jane Doe wants an abortion but the government is hell bent on stopping her“, postare pe blog, 19 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.aclu.org/blog/immigrants-rights/immigrants-rights-and-detention/jane-doe-wants-abortion-government-hell-bent>. (N. a.)

264 M.J. Stern, „Translating terrorism: Is publishing radical Islamic texts on the Internet a crime?“, *Slate*, 3 septembrie 2014. Preluat de pe http://www.slate.com/articles/technology/future_tense/2014/09/mehanna_at_the. (N. a.)

265 I. Glasser, „Thinking constitutionally about Charlottesville“, *Huffington Post*, 22 august 2017. Preluat de pe https://www.huffingtonpost.com/entry/aclu-charlottesville-free-speech_us_599c9bcae4b0d8dde9998c36. (N. a.)

266 F. Truitt, „Black Lives Matter protests American Civil Liberties Union“, *The Flat Hat*, 2 octombrie 2017. Preluat de pe <http://flathatnews.com/2017/10/02/black-lives-matter-protests-american-civil-liberties-union>. (N. a.)

267 E. Carey, „President Schill speech suspended by protesting students“, *Daily Emerald*, 6 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.dailyemerald.com/2017/10/06/president-schill-speech-suspended-protesting-students>. (N. a.)

268 M. Schill, „The misguided student crusade against «fascism»“, *The New York Times*, 3 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/10/03/opinion/fascism-protest-university-oregon.html>. (N. a.)

269 R. Leou, „Panelists discuss constitutional rights in first Free Speech 101 event“, *Daily Bruin*, 17 octombrie 2017. Preluat de pe <http://dailybruin.com/2017/10/17/panelists-discuss-constitutional-rights-in-first-free-speech-101-event>. (N. a.)

270 J. Kolman, „Class struggle: How identity politics divided a campus“, *Spiked*, 13 octombrie 2017. Preluat de pe <http://www.spiked-online.com/newsite/article/how-identity-politics-divided-reed-college-black>

lives-matter-

free-speech/20417. (N. a.)

271 D. Mendelsohn, „Girl, interrupted: Who was Sappho?“, *The New Yorker*, 16 martie 2015. Preluat de pe <https://www.newyorker.com/magazine/2015/03/16/girl-interrupted>. (N. a.)

272 Reedies Against Racism, „An open letter to Lucia“, pe Facebook, 2 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.facebook.com/reediesagainstracism/posts/1186608438084694>. (N. a.)

273 L. Martínez Valdivia, „Professors like me can't stay silent about this extremist moment on campuses“, *The Washington Post*, 27 octombrie 2017. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/opinions/professors-like-me-cant-stay-silent-about-this-extremist-moment-on-campuses/2017/10/27/fd7aded2-b9b0-11e7-9e58-e6288544af98_story.html?utm_term=.3ed87775cc29.

Pentru mai multe despre intimidarea de la Reed College, vezi R. Soave, „Reed College professor on social justice left: «I am a gay mixed-race woman. I am intimidated by these students»“, postare pe blog, 13 decembrie 2016. Preluat de pe <http://reason.com/blog/2016/12/13/reed-college-professor-on-social-justice>. Și observă acest comentariu pe care Martínez Valdivia l-a făcut în 8 decembrie 2016, la începutul protestelor: „Predau la Reed. Sunt intimidată de acești studenți. Mă tem să predau cursuri despre rasă, gen sau sexualitate, ori chiar texte care aduc în discuție astfel de subiecte în orice fel – și sunt o femeie metisă, lesbiană. Există o problemă serioasă aici și la alte colegii de științe umaniste, și nu știu cum să abordez această chestiune, în special pentru că majoritatea studenților nu cred în istoricitate sau fapte obiective. (Ei se detașează de ultimele, socotind că ar fi o unealtă a cisheteropatriarhatului alb.)“, L. Martínez Valdivia, comentariu pe blog, 8 decembrie 2016. Re: J. Halberstam, „Hiding the tears in my eyes supreme_courts_idontcry_a_legacy_by_jack_halberstam“, postare pe blog, 7 decembrie 2016. Preluat de pe <https://bullybloggers.wordpress.com/2016/12/07/hiding-the-tears-in-my-eyes-boys-dont-cry-a-legacy-by-jack-halberstam/#comment-13710>. (N. a.)

274 E. Kerr, „White supremacists are targeting college campuses like never before“, *The Chronicle of Higher Education*, 1 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/white-supremacists-are/242403>. (N. a.)

275 K. Naughton, „Speaking freely – What students think about expression at American colleges“, FIRE, octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.thefire.org/publications/student-attitudes-free-speech-survey/student-attitudes-free-speech-survey-full-text/#executiveSummary>. (N. a.)

276 A. de Botton (n.d.), „Political correctness vs. politeness“, *The School of Life*. Preluat de pe <http://www.thebookoflife.org/political-correctness-vs-politeness>. (N. a.)

277 L. Feldman Barrett, „When is speech violence?“, *The New York Times*, 14 iulie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/07/14/opinion/sunday/when-is-speech-violence.html>. (N. a.)

278 J. Haidt și G. Lukianoff, „Why it's a bad idea to tell students words are violence“, *The Atlantic*, 18 iulie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/education/archive/2017/07/why-its-a-bad-idea-to-tell-students-words-are-violence/533970>. (N. a.)

279 *Meditații. Gânduri către sine însuși*, p. 106. (N. red.)

280 J. Haidt, „Van Jones’ excellent metaphors about the dangers of ideological safety“, postare pe blog, Heterodox Academy, 2 martie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/03/02/van-jones-excellent-metaphors>. (N. a.)

CAPITOLUL 5

Vânătoarea de vrăjitoare

Mișcările de masă pot să apară și să capete amploare fără credința într-un Dumnezeu, însă niciodată fără credința într-un diavol.

Eric Hoffer, *The True Believer*²⁸¹

„Maoism“, „mccarthy-ism“, „iacobinism“ și, mai presus de toate, „vânătoare de vrăjitoare“. Asemenea termeni sunt aplicați câteodată genului de evenimente pe care le-am descris în capitolul anterior. Cei care folosesc astfel de termeni susțin că ceea ce vedem în campusuri exemplifică o situație studiată îndelung de sociologi, când o comunitate devine obsedată de puritatea religioasă sau ideologică și simte nevoia să-i găsească și să-i pedepsească pe dușmanii din propriile rânduri pentru a se menține încheată.

Din secolul al XV-lea și până în secolul al XVII-lea, Europa a trecut prin valuri nenumărate de vânători de vrăjitoare, determinate în principal de războaie religioase, de conflictele ce au urmat după Reforma protestantă, precum și de fricile aduse de epidemiile repetate de ciumă.²⁸² Zeci de mii de oameni nevinovați – sau poate sute de mii – au fost uciși, adesea după ce au fost „supuși interogării“ (adică torturați) cu ajutorul uleiului încins, al barelor de fier înroșite sau al menghinelor pentru zdrobit degete.²⁸³

Cea mai cunoscută vânătoare de vrăjitoare din istoria Statelor Unite a avut loc în Salem, Massachusetts. În ianuarie 1692, două tinere au început să sufere de convulsii și de tremurături, pe care bătrânii localnici le-au atribuit vrăjitoriei. În lunile următoare, zeci de oameni au susținut că au fost chinuiți de vrăjitoare sau că ei ori animalele lor au fost vrăjite. Au fost luate măsuri legale împotriva a cel puțin 144 de oameni (dintre care 38 erau bărbați), puși sub acuzația că practicau vrăjitoria. Nouăsprezece persoane au fost executate prin spânzurare; una a fost omorâtă cu pietre.²⁸⁴

În general, analizele istorice și sociologice ale proceselor vrăjitoarelor au explicat aceste izbucniri drept răspunsuri ale unui grup care percepe fie un sentiment de amenințare din exterior, fie o divizare și o pierdere a coeziunii în interior. Un război de frontieră terifiant izbucnise cu câțiva ani mai devreme împotriva francezilor

și aliaților lor amerindieni în Salem, în zona care acum face parte din Maine (dar care, la vremea respectivă, aparținea statului Massachusetts). Orășenii erau încă furioși din cauza atacurilor.²⁸⁵ Oare evenimentele din campusuri care ocupă prima pagină a ziarelor încă din toamna lui 2015 intră în acest cadru sociologic?

Unul dintre gânditorii preferați ai lui Jon din toate timpurile este Émile Durkheim, sociolog francez din secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Durkheim vedea grupurile și comunitățile ca fiind, în anumite moduri, precum organismele – entități sociale care au o nevoie cronică de a-și îmbunătăți coeziunea internă și simțul împărtășit al ordinii morale. Sociologul descria ființa umană ca „homo duplex“, sau „omul cu două niveluri“²⁸⁶. Suntem foarte buni în a fi indivizi separați în urmărirea scopurilor zilnice (nivelul „profanului“ sau al normalului, în accepțiunea lui Durkheim). Însă, de asemenea, avem capacitatea de a tranzita, temporar, într-un plan colectiv superior, pe care Durkheim l-a numit nivelul „sacruului“. El a spus că avem acces la un set de emoții pe care le trăim doar atunci când suntem parte dintr-un colectiv; sentimente precum „efervescenta colectivă“, pe care Durkheim a descris-o ca „electricitate“ socială, sunt generate atunci când un grup se adună și realizează o stare de uniune. (Probabil că ai simțit așa în timp ce făceai lucruri precum practicarea unui joc sportiv de echipă, sau cântatul într-un cor, sau participarea la o slujbă religioasă.) Oamenii pot alterna între aceste două niveluri de-a lungul unei singure zile, și este funcția ritualurilor religioase de a-i ridica pe oameni la un nivel colectiv superior, de a-i lega de grup, ca apoi aceștia să se întoarcă la viața cotidiană având identitatea și loialitatea de grup consolidate. Ritualurile în care oamenii cântă sau dansează împreună, sau scandează la unison, sunt extrem de puternice în sensul acesta.

O abordare durkheimiană este folositoare mai ales când se aplică la izbucniri bruște de violență moralistă care sunt mistificatoare pentru persoane din afara comunității. În 1978, sociologul Albert Bergesen a scris un eseu numit „A Durkheimian Theory of «Witch-Hunts» with the Chinese Cultural Revolution of 1966–1969 as an example“²⁸⁷. Bergesen a utilizat teoriile lui Durkheim pentru a face lumină asupra nebuniei care erupsesse la Beijing în mai 1966, când Mao Zedong a început să avertizeze în privința amenințării crescânde a infiltrării de inamici procapitaliști. Studenții zeloși au răspuns prin formarea Gărzilor Roșii, menite să-i descopere și să-i pedepsească pe dușmanii revoluției. Universitățile din întreaga țară au fost închise mai mulți ani. În cursul acelor ani, Gărzile Roșii au scos la iveală orice urmă pe care o puteau găsi – sau

închipui – ca fiind a capitalismului, a influenței străine sau a valorilor burgheze. În practică, asta a însemnat că orice om de succes sau împlinit era un suspect – și mulți profesori, intelectuali și administratori de campusuri au fost încarcerați sau omorâți.²⁸⁸

Printre multele fapte pline de cruzime ale Revoluției Culturale se numărau „sesiunile de luptă“, în care cei acuzați de impuritate ideologică erau înconjurați de acuzatorii lor, batjocoriți, umiliți și adesea bătuți, în timp ce respectivii, terorizați, își recunoșteau „crimele“, își cereau iertare și jurau să facă lucruri mai bune. Uneori, studenții își turnau propriii profesori. De-a lungul următorilor câțiva ani, zeci de milioane de oameni au fost persecutați și sute de mii au fost uciși.²⁸⁹

Cum a putut avea loc o asemenea urgie autodistructivă? Bergesen notează că există trei trăsături comune cu vânătorile politice de vrăjitoare: ele apar rapid, implică acuzații de crime împotriva colectivității, iar acuzațiile care duc la pedepse sunt adesea banale sau inventate. Iată cum explică Bergesen:

1. *Ele apar rapid:* „Vânătorile de vrăjitoare par să se ivească în cadrul unei izbucniri dramatice; ele nu sunt o trăsătură normală a vieții sociale. O comunitate are impresia că a fost subit infestată cu tot felul de elemente subversive, ce reprezintă o amenințare față de colectivitate ca întreg. Indiferent că ne gândim la domnia terorii din timpul Revoluției Franceze, la procesele-simulacru staliniste, la perioada McCarthy din Statele Unite, fenomenul este același: o comunitate devine intens mobilizată pentru a se descotorosi de inamicii interni.“²⁹⁰
2. *Crime împotriva colectivității:* „Diversele acuzații lansate în timpul uneia dintre aceste vânători de vrăjitoare se referă la crime comise împotriva națiunii, ca un întreg corporal. Este în joc întreaga existență colectivă; națiunea, poporul, revoluția, statul sunt subminate și se dorește a fi compromise.“²⁹¹
3. *Acuzațiile sunt adesea banale sau inventate:* „Acele deviații aberante par să indice spre cele mai mărunte, mai ne semnificative sau închipuite acte de comportament, care sunt percepute, cumva, drept crime împotriva națiunii ca întreg. De fapt, unul dintre principalele motive pentru care denumim astfel de evenimente «vânători de vrăjitoare» este că adesea sunt implicați și acuzați, evident pe nedrept, oameni nevinovați.“²⁹²

La lista lui Bergesen vom adăuga o a patra trăsătură, ce derivă obligatoriu din primele trei:

4. *Frica de a-l apăra pe cel acuzat*: Odată făcută o acuzație publică, mulți prieteni și spectatori știu că victima e nevinovată, dar le este frică să o spună. Oricine sare în apărarea acuzatului obstrucționează efectuarea unui ritual colectiv. A lua partea acuzatului constituie *într-adevăr* o ofensă față de grup și va fi tratată ca atare. Dacă patimile și temerile sunt suficient de intense, oamenii chiar vor depune mărturie împotriva prietenilor lor și împotriva membrilor propriei familii.

Oare analiza durkheimiană a lui Bergesen privitoare la Revoluția Culturală din China ajută la explicarea evenimentelor dramatice care s-au petrecut în campusurile americane din 2015 încoace? Ca evenimente istorice, mișcările sunt radical diferite, cea mai notabilă distincție constând în aceea că membrii Gărzilor Roșii răspundeau la apelul unui dictator totalitar, care îi încuraja să folosească violența, în timp ce studenții colegiilor americane se organizaseră singuri și aproape complet fără violență. Totuși, există și similitudini. De exemplu, ambele mișcări au fost inițiate de studenți idealști, care luptau pentru ceea ce li se părea a fi un țel nobil: refacerea societății de-a lungul liniilor egalitariste. Analiza lui Bergesen surprinde faptul că ambele mișcări au început cu „izbucniri dramatice“, urmate de o mobilizare intensă și rapidă în campusurile universităților, de-a lungul și de-a latul țării.²⁹³ De asemenea, surprinde faptul că reacții puternice au fost lansate adesea ca răspuns la acte mărunte, precum e-mailul Erikăi Christakis despre costumele de Halloween de la Yale²⁹⁴ ori folosirea de către Mary Spellman a cuvântului „șablon“ când a contactat-o pe o studentă de la Claremont McKenna College.²⁹⁵ Observatorii externi nu reușesc nici acum să înțeleagă cum două e-mailuri banale au declanșat mișcări în masă, cerându-se denunțarea și concedierea celor două femei care le-au scris.

Abordarea lui Bergesen funcționează bine, de asemenea, când este aplicată la violența de la Middlebury College. Filmările principalelor acțiuni ostile îi arată pe studenți scandând, cântând și uneori legănându-se la unison pentru a-l împiedica pe Charles Murray să vorbească.²⁹⁶ Este o demonstrație frapantă a „efervescentei colective“ a lui Durkheim, acumulându-se o încărcătură de electricitate socială care pregătește grupul de acțiune. Cercetările arată că mișcări sincrone, precum cântatul și legănatul, fac grupurile mai cooperante, iar pe oameni, mai puternici fizic în

provocările pe care urmează să le înfrunte după aceea.²⁹⁷ Poate că atacul violent asupra profesorului Stanger nu ar fi avut loc, dacă Murray ar fi fost mutat imediat și studenții nu ar fi avut atât de mult timp pentru a se legăna și a cânta la unison.

Numim o campanie ca fiind „vânătoare de vrăjitoare” când credem că țintele atacurilor (precum Erika Christakis și Mary Spellman) sunt nevinovate, dar chiar dacă avem dreptate, asta nu înseamnă că indivizii care organizează vânătoarea nu au motive valide pentru mânia și frica lor. Până în 2015, majoritatea oamenilor au văzut filmări cu poliția împușcând sau sugrumând negri neînarmați. E de înțeles de ce mulți studenți de culoare erau încordați, aveau o senzație generalizată de amenințare, astfel că au devenit din ce în ce mai activi, pentru a se opune rasismului sistemic, în special în ce privește justiția. Însă de ce și-au direcționat studenții atât de mult din pasiunea și efortul lor spre schimbarea universităților lor și găsirea inamicilor *în interiorul* propriilor comunități? Și aici este un puzzle similar: de ce protestele cele mai puternice și mai frecvente s-au petrecut în școli cunoscute pentru politicile progresiste, școli situate în cele mai progresiste zone ale Statelor Unite (New England și Coasta de Vest)?²⁹⁸ Nu erau acestea universitățile deja cele mai deschise la a adopta politici sociale emancipate și incluzive?

Pentru a avansa în ancheta noastră, să ne abatem atenția, pentru moment, de la activitatea studenților. Vom examina o tendință printre *profesori*, care pare să se potrivească destul de bine în cadrul durkheimian: utilizarea tot mai intensă a scrisorilor deschise de denunțare.

Profesorii încearcă să adune sute de alți profesori pentru a-l condamna pe un coleg al lor sau pentru a cere ca un articol academic să fie retras (în loc de a-l respinge pur și simplu). Ceva s-a schimbat nu doar printre studenți, ci și printre mentorii lor. (Vom discuta despre aceste schimbări în contextul național mai larg al polarizării politice crescânde în capitolul următor, când vom analiza rolul pe care provocarea dinspre dreapta exterioară campusului îl joacă în evenimentele neobișnuite din universități.)

O idee provocatoare

Pe 29 martie 2017, publicația academică *Hypatia: A Journal of Feminist Philosophy* a postat pe site-ul propriu un articol intitulat „In Defense of Transracialism”²⁹⁹. În eseu, Rebecca Tuvel, asistentă universitară de filozofie la Rhodes College din Memphis, Tennessee, a juxta pus reacția publică preponderent pozitivă la știrea schimbării

de sex (din bărbat în femeie) a lui Caitlyn Jenner cu „ridiculizarea și condamnarea” care acompaniau revelația că Rachel Dolezal, o fostă președintă de filială a organizației drepturilor civile NAAPC, nu era negresă, ci, de fapt, o femeie albă care pretinsese că „se identifică drept negresă”.³⁰⁰ Tuvel, notând că grijile ei nu erau legate de particularitățile cazului Dolezal, ci „de argumentele pentru și împotriva transrasialității”, a susținut că, în timp ce societatea este ostilă transrasialității și mai deschisă transsexualității, cele două feluri de schimbare de identitate au multe puncte comune.

În articolul respectiv, Tuvel a evidențiat faptul că ea este o susținătoare ferventă a drepturilor transsexualilor și că „nu sugerează că rasa și sexul sunt echivalente”. Rebecca Tuvel explorase idei similare în trecut, fără controverse; pe pagina ei web de la Rhodes College se spune că cercetarea ei „se situează la intersecția dintre filozofia feministă, filozofia rasei și etica animalelor”. În majoritatea lucrărilor sale, asistenta ia în considerare modurile în care oprimarea „animalelor, a femeilor și a grupurilor subordonate rasial” se suprapun, pentru „a menține concepții eronate și nocive despre umanitate”.³⁰¹ Tuvel este o cercetătoare care știe cum să se poziționeze în cadrul dezbaterilor contemporane – și, cu siguranță, nu le dorea răul persoanelor transsexuale.

Dar, în cultura siguranței de astăzi, intenția nu mai contează; doar impactul perceput contează și, dată fiind extinderea conceptului, aproape orice poate fi perceput ca având un impact dăunător – chiar violent – asupra grupurilor vulnerabile. Conform lui Bergesen, orice lucru care are potențialul de a fi interpretat ca un atac asupra unui grup poate reprezenta o bună ocazie pentru pedeapsa colectivă și pentru consolidarea solidarității de grup.

În câteva săptămâni de la apariție, articolul a generat atât de multă zarvă, încât a fost publicată o scrisoare deschisă, adresată unui editor de la *Hypatia* și „comunității largi *Hypatia*”.³⁰² În scrisoare se solicita ca articolul să fie retras – nu *respins*, ci *retras*. Semnatarii nu cereau o șansă de a-i răspunde lui Tuvel și a corecta presupusele sale greșeli (o practică obișnuită în comunitatea academică); ei cereau ca articolul să dispară din evidențele științifice (o întâmplare foarte rară, de regulă rezervată cazurilor de fraudă sau plagiat). Ei susțineau că „accesibilitatea permanentă” a articolului le cauza „un rău” femeilor de culoare și comunității transsexuale. Însă, deși autorii scrisorii au susținut că „multe rele” au fost „comise de publicare [a articolului]”, acel pretins „rău” nu a fost descris, explicitat. De fapt, spunând că scrisoarea nu este un sumar al relor provocate de articol, ei au ocolit lipsa dovezilor că articolul ar fi provocat totuși vreun rău.³⁰³

Anumiți critici individuali au intervenit rapid în discuție, numind articolul „transfob“, „violent“ și o expresie a „tot ce este greșit la feminismul alb“. Nora Berenstain, asistentă de filozofie la University of Tennessee, a apelat la Facebook pentru a expune „violența discursivă transmisogină“ a articolului. Ea a afirmat că Tuvel „adoptă violența și perpetuează răul în numeroase feluri prin eseul ei“, pentru că „numește direct o femeie trans“ (faptul că Tuvel a menționat fostul nume de bărbat al lui Jenner, Bruce, adică un *deadnaming*)³⁰⁴, pentru că „folosește termenul transsexualitate“, „vorbește despre sex biologic“ și „utilizează termeni precum «organe genitale masculine»“. Este frapant câte dintre plângerile lui Berenstain se referă nu la *argumentele* lui Tuvel, ci la *alegerea* cuvintelor ei. De fapt, unul dintre motivele pentru retragere din scrisoarea deschisă a fost că Tuvel a folosit „vocabular și tipare de vorbire care nu sunt recunoscute, acceptate sau adoptate de convențiile subdomeniilor relevante“. Exact ca atunci când decanul Spellman a folosit cuvântul „șablon“ în e-mailul ei, „acte de comportament banale și ne semnificative“ (pentru a întrebuința expresia lui Bergesen) pot fi considerate „crime împotriva grupului ca întreg“³⁰⁵.

Jesse Singal, un jurnalist specializat în științe sociale, cu înclinații de stânga, a citit lista acuzațiilor din scrisoarea deschisă, apoi a citit și eseul original al lui Tuvel. Așa cum a scris într-un articol online din revista *New York*: „Toate acuzele, falsificabile fără excepție, pe care scrisoarea deschisă le aduce sunt, pe baza unei lecturi lejere a articolului lui Tuvel, pur și simplu false și înșelătoare.“ El a conchis:

Una peste alta, este uluitor câte idei de bază sunt greșite în această scrisoare despre lucrarea lui Tuvel. Fie autorii pur și simplu au mințit despre conținutul articolului, fie nu l-au citit deloc. Fiecare dintre sutele de semnatori ai scrisorii deschise și-a pus numele pe un document care defăimează sever (și, fără îndoială, malițios) munca unuia dintre colegii lor. Acesta nu este genul de lucruri care se întâmplă în mediul academic – este un exemplu foarte ciudat, tulburător, de spirit de turmă, poate alimentat de dinamicele umilirii specifice din spațiul online.³⁰⁶

Reacția la articolul lui Tuvel se încadrează bine într-un cadru durkheimian: este o erupție surprinzătoare, venită de nicăieri, un exemplu de gândire de turmă, în care lucruri mărunte (precum folosirea expresiei „organe genitale masculine“) sunt luate drept atacuri grave asupra unei comunități vulnerabile. Apoi, aceste atacuri justifică un răspuns colectiv, de sporire a solidarității: o scrisoare deschisă ce recrutează sute de oameni pentru a-și expune numele public și a arăta cu degetul, la modul colectiv, spre

vrăjitoarea acuzată. Singal chiar și-a intitulat articolul: „Așa arată o vânătoare de vrăjitoare în epoca modernă“.

De asemenea, afacerea Tuvel ilustrează al patrulea criteriu al vânătorii de vrăjitoare: frica de a-l apăra pe acuzat.³⁰⁷ Îndrumătorul de doctorat al lui Tuvel, profesoara Kelly Oliver, a scris un eseu în care îi lua apărarea fostei sale doctorande, în care s-a plâns de lașitatea multora dintre colegii ei:

În mesaje private [către Oliver și către Tuvel], unii confrăți compătimeau acuzata, își exprimau susținerea și își cereau scuze pentru ceea ce se întâmpla și pentru că nu-și arătau sprijinul în public. Așa cum mi-a scris un universitar într-un mesaj personal: „Îmi pare rău că nu o spun public (nu am niciun interes să mă lupt cu fetele rele de pe Facebook), dar FWIW [for what it's worth] îmi este absolut clar că nu ai comis niciun act de violență împotriva profesorilor marginalizați.“

Oliver a notat și faptul că o serie de cadre universitare au mers dincolo de lașitate:

Alții o susțineau pe Tuvel în particular, în timp ce în public o atacau, de fapt. În privat, acești oameni se arătau revoltați față de situația nedreaptă prin care trecea ea, dar totodată stârneau flăcările urii și ale irascibilității în mediile sociale. Întrebarea este: de ce atât de mulți cercetători, în special feministi, și-au exprimat un anume sentiment dincolo de ușile închise, și cu totul altul în public? De ce multor oameni le este atât de frică să spună ceva în gura mare?³⁰⁸

Durkheim și Bergesen ne dau un răspuns limpede la întrebarea lui Oliver.³⁰⁹ Asta este exact ceea ce fac oamenii în cursul unei vânătorii de vrăjitoare.

Retragerea este noua respingere

Alte scrisori deschise și cereri de retragere a unor texte publicate au urmat curând.³¹⁰ În august 2017, doi profesori de drept, Amy Wax, de la University of Pennsylvania, și Larry Alexander, de la University of San Diego, au scris un scurt eseu de opinie într-un ziar din Philadelphia, intitulat „Paying the price for breakdown of the country's bourgeois culture“³¹¹. Ei au argumentat că multe dintre problemele sociale de astăzi – inclusiv șomajul, crimele, folosirea drogurilor și transmiterea sărăciei între generații – sunt cauzate, parțial, de dispariția „scenariului cultural de tip burghez“, care obișnuia să-i constrângă pe americani „să se căsătorească înainte de a avea copii și să se străduiască să rămână căsătoriți de dragul lor. Să obțină educația necesară pentru munca retribuită, să trudească și să evite leneveala“. Autorii au inclus o anumită

afirmație care a stârnit o furtună aprigă: „Culturile nu sunt egale. Sau, cel puțin, ele nu sunt egale în a-i pregăti pe oameni pentru a fi productivi într-o economie avansată.” Enunțul este provocator deoarece încalcă un tabu larg răspândit în lumea academică: o persoană nu trebuie să afirme că o cultură dominantă este superioară unei culturi nedominante, în orice fel. Însă antropologii, în general, sunt de acord că culturile și subculturile însuflă obiective diferite, îndeletniciri și virtuți diferite în membrii lor³¹² și că nu poate fi adevărat că absolut toate culturile îi pregătesc pe copii la fel de bine pentru succes. Dacă vrem să îmbunătățim rezultatele imigranților și pe ale săracilor într-o economie de piață liberă, capitalistă, precum a noastră, Wax și Alexander au susținut în articolul lor că ar fi util să vorbim despre o cultură de tip burghez.

O săptămână mai târziu, 54 de masteranzi și absolvenți ai University of Pennsylvania au publicat o declarație care condamnă eseul și pe autorii lui pentru exemplificarea „logicii maligne heteropatriarhale, bazată pe ideologia claselor sociale și a susținătorilor supremației albilor”. În manieră pur durkheimiană, scrisoarea deschisă a transmis un puternic apel la solidaritate către „toți membrii comunității University of Pennsylvania care susțin că luptă împotriva inegalității sistemice” și a inclus o solicitare ca președintele universității să combată rasismul lui Wax și Alexander și „să ceară o investigație asupra susținerii de către Wax a supremației albilor”³¹³. Apelul la denunț a fost preluat de 33 dintre colegii lui Wax de la Universitatea de drept (aproape jumătate dintre cadrele facultății), care și-au scris propria scrisoare de delimitare. Ei nu au făcut ceea ce ar fi trebuit să facă niște savanți: să își folosească erudiția pentru a arăta unde greșeau Wax și Alexander. Pur și simplu, ei au „condamnat” și au „respins categoric” afirmațiile lui Wax.³¹⁴

Solidaritate sau diversitate?

Solidaritatea este nemaipomenită pentru un grup care trebuie să muncească la unison sau să mărșăluiască spre un câmp de luptă. Solidaritatea aduce încredere, muncă în echipă și ajutor reciproc. Însă ea poate să alimenteze gândirea de turmă, ortodoxismul și o frică paralizantă de a sfida colectivul. Solidaritatea poate interveni în eforturile grupului de a găsi adevărul, și căutarea adevărului poate interveni în solidaritatea grupului. Istoricul grec Tucidide a văzut acest principiu în acțiune cu peste două mii de ani în urmă. Scriind despre o perioadă de războaie și revoluții din secolul al V-lea î.H., el a notat că „abilitatea unui individ de a înțelege o

problemă din toate părțile îl face total nepotrivit pentru acțiune“³¹⁵.

Iată un motiv pentru care diversitatea punctelor de vedere se dovedește esențială într-un grup de cercetători. Fiecare profesor este – ca toate ființele umane – un gânditor imperfect, având o tendință puternică de a crede că propriile idei sunt adevărate. Fiecare cercetător suferă de prejudecata de confirmare – năzuința de a căuta viguros dovezi care să confirme ceea ce el crede deja.³¹⁶ Una dintre trăsăturile remarcabile ale universităților este că, atunci când ele funcționează corespunzător, sunt comunități de savanți care își anulează reciproc prejudecățile de confirmare. Chiar dacă profesorii nu pot vedea defectele din propriile argumente, alți profesori și studenți le fac favoarea de a le găsi și a le semna. Apoi, comunitatea academică judecă ce idei au supraviețuit dezbaterii. Putem numi acest proces *infirmare instituționalizată*. Instituția (academia ca întreg, sau o disciplină, precum știința politică) garantează că fiecare afirmație obținută ca rezultat al cercetării – și, cu siguranță, fiecare articol revizuit de către colegi – a supraviețuit unui proces de dezbateră și verificare. Asta nu oferă pe deplin garanția că e adevărat, dar *este* un motiv să credem că afirmația este mai sigură decât altele, făcute de grupuri de gândire partizane, oameni de marketing din corporații sau unchiul tău, care are o groază de păreri. Doar ca urmare a infirmării instituționalizate, universitățile și grupurile de cercetători pot revendica o oarecare *autoritate* de a fi arbitrii întrebărilor factuale, cum ar fi dacă anumite vaccinuri au cauzat creșterea cazurilor de autism (nu au făcut-o³¹⁷) sau dacă programele sociale menite să-i ajute pe copiii săraci să obțină rezultate la fel de bune precum copiii bogați funcționează cu adevărat (unele da, altele nu).³¹⁸

Dar ce s-ar întâmpla cu o universitate, sau cu un domeniu academic, dacă toată lumea ar fi în aceeași echipă și toată lumea ar împărtăși aceeași prejudecată de confirmare? Procesul de infirmare s-ar descompune. Studiile arată că referenții sunt mai permisivi cu articolele și propunerile de granturi care sprijină echipa lor politică și că sunt mai critici cu articolele și propunerile care contrazic valorile sau credințele echipei lor.³¹⁹ Asta, într-o oarecare măsură, este ceea ce s-a întâmplat în multe domenii academice din anii 1990, cu ramificații bogate în cultura universitară de astăzi.

Nu este nicio surpriză că, luați în ansamblu, profesorii înclină spre stânga. La fel artiștii, poeții și oamenii cărora le place să vadă filme străine. Una dintre cele mai puternice corelări ale personalității cu politicile de stânga este trăsătura *deschiderii către experiențe*, o trăsătură care îi descrie pe oamenii care tânjesc după

idei și experiențe noi și care tind să fie interesați de schimbarea aranjamentelor tradiționale.³²⁰ De cealaltă parte, membrii armatei, ai personalului din poliție, precum și studenții care au camerele de cămin bine organizate înclină către dreapta. (Serios! Poți ghici cu destulă acuratețe înclinațiile politice ale oamenilor dacă vezi poze ale birourilor lor.³²¹) Conservatorii sociali tind să fie mai puțin deschiși spre a experimenta și mai înclinați spre *conștiinciozitate* – ei preferă ca lucrurile să fie ordonate și previzibile, sunt mai predispuși să ajungă la timp la întâlniri și mai dornici să aprecieze valorile tradiționale.

Într-o societate liberă, nu va fi *niciodată* cazul ca fiecare ocupație să fie echilibrată politic. În general, se va întâmpla ca profesorii să tindă spre stânga, mai ales cei din domeniul științelor umaniste și sociale. Aceasta nu este o problemă atât timp cât există destui profesori care înclină spre dreapta, pentru a se garanta infirmarea instituționalizată în orice domeniu care se adresează subiectelor politizate. O proporție stânga–dreapta de doi sau trei la unu ar trebui să fie suficientă pentru a susține infirmarea instituționalizată. Și chiar asta a fost proporția în cea mai mare parte a secolului al XX-lea.

Figura 5.1 arată procentul profesorilor (din toate domeniile de studiu) care s-au autoidentificat, într-un sondaj, ca fiind de stânga (linia de sus), ca fiind de dreapta (linia de jos) sau moderați (linia de la mijloc). Proporția stânga–dreapta la începutul anilor 1990 era în jur de doi la unu. De asemenea, cele câteva studii disponibile³²² care merg până la jumătatea secolului al XX-lea arată, în general, că profesorii tindeau spre stânga sau votau cu democrații, dar nu cu o marjă foarte dezechilibrată. Însă lucrurile au început să se schimbe rapid la sfârșitul anilor 1990. Atunci, profesorii „generației de aur” au început să se retragă, pentru a fi înlocuiți de membrii generației *baby boom*. Până în 2011, proporția a ajuns de cinci la unu. Profesorii „generației de aur” au fost predominant bărbați albi, care luptaseră în Al Doilea Război Mondial și care apoi au primit sprijin pentru a accede în învățământul superior, datorită legislației concepute astfel încât să-i ajute pe aceștia în perioada postbelică; valul de profesori universitari a inclus mulți republicani și mulți conservatori.

Înclinațiile politice ale profesorilor

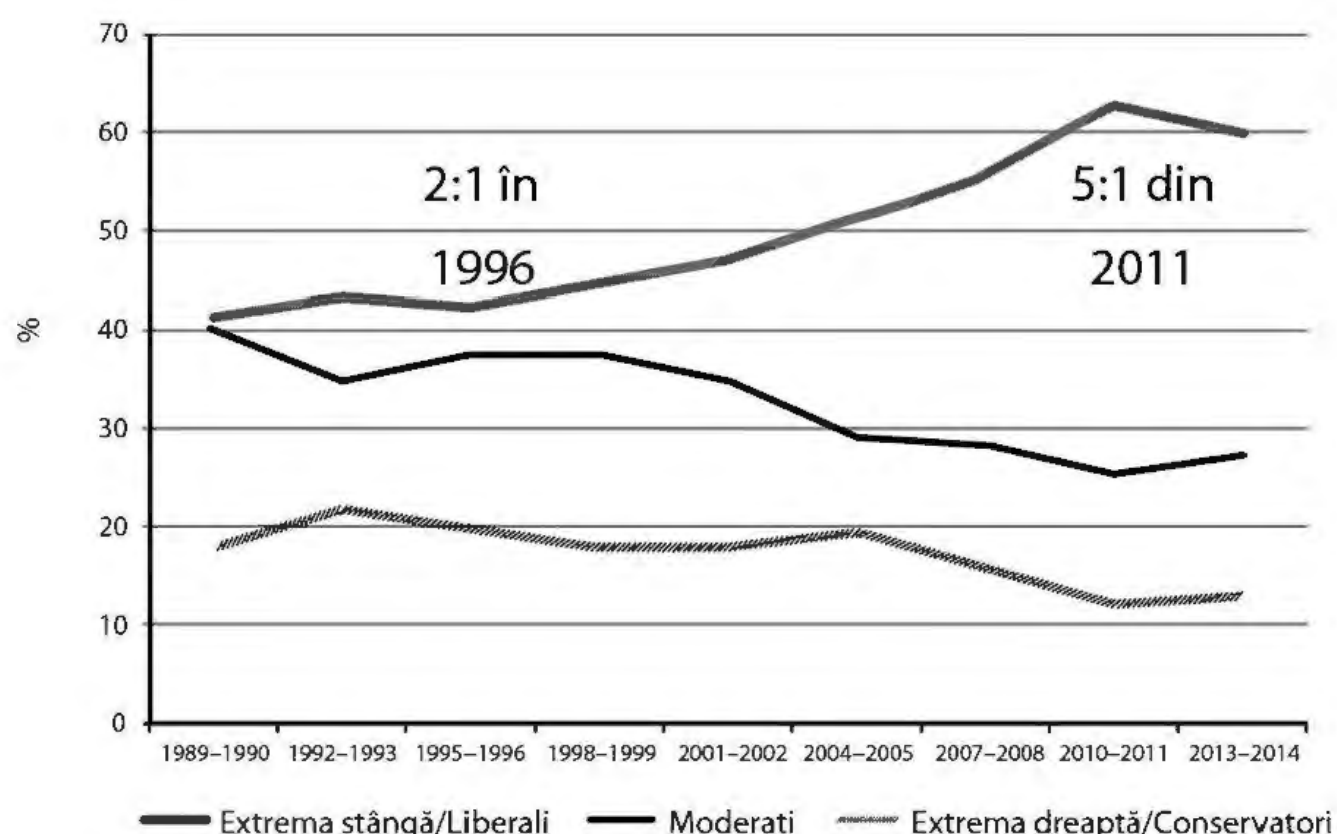

FIGURA 5.1. Cum s-au descris profesorii din punct de vedere politic. Proporția stânga–dreapta a crescut rapid începând de la jumătatea anilor 1990. (Sursa: Higher Education Research Institute.³²³ Datele provin din sondaje reprezentative la nivel național asupra profesorilor din Statele Unite. Grafic realizat de Sam Abrams.)

Prin contrast, profesorii din generația *baby boom* au fost mai diversificați ca rasă și gen, dar mai puțin diverși în privința tendințelor politice. Mulți dintre ei erau influențați de marele val al protestelor sociale din anii 1960; mulți au ales cariere academice în științe sociale și educație, pentru a continua lupta pentru justiție socială și cauze sociale progresiste.

De aceea proporția se schimbă spectaculos când privim către domenii asociate cu abordarea problemelor justiției sociale. În domeniul lui Jon – psihologia academică –, proporția stânga–dreapta a fost între doi la unu și patru la unu din anii 1930 până la jumătatea anilor 1990, dar apoi a început să urce rapid, ajungând la 17 la unu până în 2016.³²⁴ Proporțiile în alte domenii-cheie din științele umaniste și sociale sunt aproape toate peste 10 la unu. Dintre științele umaniste și sociale, singurul domeniu cunoscut ca având suficientă diversitate politică pentru a permite infirmarea instituționalizată este cel economic, unde proporția stânga–dreapta descoperită de un studiu, în urma înregistrării preferințelor profesorilor, a fost scăzută, prin comparație cu restul domeniilor: patru la unu.³²⁵ De regulă, dezechilibrul este mai pronunțat la universitățile mai prestigioase și în New England.³²⁶

Pierderea diversității politice printre profesori, mai ales în domenii care au de-a face cu un conținut politizat, poate submina calitatea și rigoarea cercetării academice. Șase specialiști în științe sociale (inclusiv Jon) au scris un articol academic în 2015 care explică în ce mod.³²⁷ De exemplu, când unui domeniu îi lipsește diversitatea politică, cercetătorii tind să se adune în jurul

întrebărilor și metodelor de studiu care, în general, confirmă ideea lor comună, în timp ce ignoră întrebări și metode ce nu le oferă sprijin.

Pierderea diversității politice printre profesorii universitari are, de asemenea, consecințe negative asupra studenților, în trei moduri. În primul rând, se ridică problema că numeroși studenți de colegiu sunt puțin sau deloc expuși opiniilor profesorilor dintr-o jumătate a spectrului politic.³²⁸ Mulți studenți absolvă facultatea având o înțelegere inexactă a conservatorilor, a politicii și a curentelor din Statele Unite. La trei zile după victoria electorală neașteptată a lui Donald Trump, editorii principalului ziar studențesc de la Harvard au analizat exact această situație într-un editorial, invocând mottoul Harvard, *Veritas* – cuvântul latin pentru „adevăr” –, în care au făcut un apel către administrație pentru a le oferi mai multă diversitate politică:

Căutarea „*Veritas*” care susține viața intelectuală necesită nu doar ca fiecare membru al comunității noastre să fie capabil să dezbată liber pe teme politice, dar, totodată, presupune ca noi să avem acces la multitudinea de vederi politice existente în cadrul națiunii. Sufocând asemenea discuții în campus, se face un deserviciu studenților din minoritatea politică și propriei noastre creșteri educaționale.³²⁹

În al doilea rând, pierderea diversității punctelor de vedere în rândul profesorilor înseamnă că ceea ce învață studenții despre subiecte controversate politic va fi adesea „încălinat spre stânga” față de adevăr.

Există o serie de opinii rezonabile asupra majorității chestiunilor factuale. (De exemplu: cât de mult va spori șomajul în rândul clasei muncitoare sărace ca urmare a creșterii salariului minim.) Însă studenții din departamente omogene politic vor fi expuși, în general, la cărți și studii extrase din jumătatea de stânga a paletei, astfel încât cei mai mulți vor fi susceptibili să ajungă „la stânga adevărului”. (De exemplu, vor avea tendința să subestimeze elasticitatea piețelor de muncă, în special dacă au urmat universități prestigioase din New England.)

Uneori, privirea care tinde spre stânga se dovedește corectă, alteori se dovedește corectă cea de dreapta, dar, în medie, studenții s-ar apropia mai mult de adevăr dacă ar fi expuși la debateri între cercetători reputați care abordează chestiunile din perspective diferite.

Pentru a dezvolta această a doua problemă, pe măsură ce profesorii au devenit mai omogeni din punct de vedere politic, și în cazul studenților s-a petrecut un lucru similar.

Sondajele asupra tinerilor studioși care abia intrau în anul I, efectuat de Higher Education Research Institute, au arătat că aproape 20% dintre viitorii studenți se identificau drept conservatori, cifră rămasă constantă încă de la începutul anilor 1980.

Autodescrișii „moderați” însumau aproape jumătate dintre toți viitorii studenți în anii 1980 și 1990, însă cifra a scăzut de la începutul anilor 2000 – acum fiind în jur de 40% –, în timp ce procentajul progresiștilor (cei care s-au autodescris ca fiind „liberali”) a crescut la peste 35.³³⁰ Schimbarea s-a accelerat din 2012 încolo.³³¹

Nu afirmăm că ar fi ceva inerent în neregulă cu numărul crescând al studenților din campusuri care au înclinații de stânga. Noi spunem că diversitatea punctelor de vedere este necesară pentru dezvoltarea gândirii critice, în timp ce omogenitatea punctelor de vedere (indiferent că sunt de stânga sau de dreapta) lasă comunitatea la cheremul gândirii de turmă și al ortodoxismului. Dacă atât profesorii, cât și studenții au pierdut din moderați și au câștigat progresiști încă din anii 1990, și dacă această schimbare printre studenți s-a accelerat din 2012, atunci nu e de mirare că observăm unele modificări în cultura și dinamica sociale din universitățile americane, în special după anul 2012.³³²

Iată și a treia problemă. Este problema durkheimiană. Este riscul ca *unele* comunități academice – în special comunitățile din cele mai progresiste regiuni ale țării – să ajungă la niveluri atât de ridicate de omogenitate politică și solidaritate, încât să treacă printr-o fază de schimbare în care să adopte proprietățile unei *entități colective* cu scopuri antitetice Țelurilor normale ale unei universități. O entitate colectivă mobilizată pentru acțiune este mai susceptibilă la a impune ortodoxie politică și mai puțin predispusă la a tolera sfidarea crezurilor-cheie ideologice ale ei. Comunitățile omogene politic vor fi foarte înclinate către vânători de vrăjitoare, în special atunci când se simt amenințate din exterior.

Bine ați venit la Evergreen

Evergreen State College, o mică universitate publică, aflată la o oră distanță de Seattle, avea de mult timp reputația găzduirii unui progresivism ciudat. Campusul este amplasat într-o rezervație naturală și dispune de propria fermă organică. În loc de note, studenții primesc așa-numite „rapoarte narrative”. Evergreen a fost listat ca unul dintre cele mai liberale zece colegii din țară.³³³ În 2011, colegiul și-a schimbat declarația misiunii sale pentru a

include această frază: „Evergreen sprijină și beneficiază de angajamentul local și global pentru justiție socială, diversitate, administrarea mediului înconjurător și serviciul în interes public.”³³⁴ Dar, în mai 2017, Evergreen a căzut într-o stare de anarhie care ar fi dificil de explicat fără ajutorul lui Durkheim.

Tensiunile din campus erau deja în creștere când, pe 15 martie, Bret Weinstein, un profesor de biologie progresist din punct de vedere politic, a trimis un e-mail către o listă de contacte ale facultății³³⁵ în care își exprima îngrijorarea cu privire la planurile pentru „Ziua Absenței” din acel an³³⁶, programată să aibă loc în luna următoare. Inspirați de o piesă a lui Douglas Turner Ward cu același nume³³⁷, personalul și profesorii de culoare ai facultății (iar mai târziu și studenții) petreceau o zi în afara campusului în fiecare an, încă din 1970, pentru a-și face simțită absența – și a evidenția astfel importanța contribuției lor. Însă, în urma alegerii ca președinte a lui Donald Trump, organizatorii evenimentului din 2017 au decis să facă o schimbare: în loc ca ziua să fie o ocazie pentru oamenii de culoare să absenteze voluntar, în acel an au fost rugați să nu se apropie de campus studenții și profesorii albi.³³⁸

Profesorul Weinstein considera acest lucru greșit.³³⁹ El a scris: „Există o diferență imensă între un grup sau coaliție care decide să absenteze voluntar dintr-un spațiu comun, pentru a-și sublinia rolul vital neapreciat” și „încurajarea plecării altui grup”.³⁴⁰ „Într-un spațiu comun, dreptul unuia de a vorbi – sau de a fi – nu trebuie niciodată să fie bazat pe culoarea pielii.” De asemenea, profesorul se temea că studenții și profesorii albi care nu sprijineau *organizarea* „Zilei Absenței” și alegeau să vină în campus în ziua respectivă ar fi fost văzuți la modul negativ; însăși prezența lor ar fi putut fi interpretată ca un indiciu că ei nu sprijină *obiectivele* evenimentului.³⁴¹ Weinstein își exprimase și alte îngrijorări în legătură cu direcția în care se îndrepta colegiul, atunci când, cu un an mai devreme, președintele, administratorii și alți membri ai colegiului se implicaseră într-un program de promovare a echității în întregul campus, incluzând o propunere de politică ce le solicita tuturor noilor angajați să aibă „o justificare a echității”. Președintele de la Evergreen, George Bridges, începuse să folosească logoul „educație–solidaritate–incluziune” în notele și scrisorile lui. În plus, el și al său „consiliu al echității” se angajaseră în diferite exerciții de construire a solidarității; unul dintre ele presupunea un eveniment pe durata căruia profesorii facultății, pe ale căror nume se punea presiune publică, trebuiau să se suie într-o canoe imaginară, cu care, mai apoi, conducerea și membrii administrației călătoreau simbolic spre echitate, împreună (în sunetele valurilor ce se

spărgeau și ale unei tobe amerindiene).³⁴² Aceste ritualuri și discuția în tot campusul despre „solidaritate” aveau sens dintr-o perspectivă durkheimiană – erau moduri de pregătire a comunității pentru o acțiune colectivă.

„Ziua Absenței” a sosit și a trecut aproape fără incidente, conform spuselor lui Weinstein³⁴³, deși nu toți membrii albi ai comunității s-au supus cererii conducerii. Dar, o lună mai târziu, pe 23 mai, după alte evenimente neliniștitoare în campus, un grup multietnic de studenți furioși a mărșăluit până la ușa clasei lui Weinstein, l-a încolțit pe profesor în hol și l-a ocărât.³⁴⁴ Tinerii l-au înjurat, numindu-l „un rahat” și spunându-i „să iasă dracului afară”. Ei au susținut că făcuse afirmații rasiste în e-mailul său³⁴⁵ și i-au cerut nu doar să își ceară iertare, ci și să demisioneze. Weinstein nu a fost de acord cu catalogarea e-mailului său ca fiind „nociv” și „rasist”, refuzând totodată să își ceară scuze. În schimb, a încercat să-i implice pe studenți într-o discuție, așa cum a numit-o el, „dialectică, adică eu te ascult pe tine și tu mă ascuți pe mine”. Răspunsul nu a fost unul pozitiv: „Nu ne pasă în ce termeni vrei să vorbești. Noi nu vorbim în termenii privilegiaților albi.”³⁴⁶

Grupul beligerant a continuat să-l atace pe profesor, iar tensiunile s-au amplificat. Îngrijorați pentru siguranța lui Weinstein, studenții lui au contactat poliția, însă protestatarii i-au împiedicat fizic pe polițiști să ajungă la el.³⁴⁷ Forțele de ordine ale campusului au cerut întăriri de la alte departamente de poliție.³⁴⁸

Susținând că „se tem pentru viețile lor”, protestatarii au mărșăluit către clădirea administrativă, unde l-au găsit și l-au luat la întrebări pe președintele Bridges, în afara biroului său. Filmări ale evenimentului îi arată pe protestatari spunând: „Du-te-n mă-ta, George, nu vrem să auzim nimic din ce ai de zis. Taci naibii din gură!”³⁴⁹ Președintele a consimțit să se întâlnească cu protestatarii, împreună cu personalul și administratorii care îi sprijineau, în cadrul unei ședințe, și i-a asigurat că, legat de profesorii „rătăciți” de la departamentul de științe (precum Weinstein), „ei vor spune unele lucruri care nu ne plac, și rolul nostru este să îi aducem înăuntru pe toți sau să îi dăm afară. Și ne vor auzi declarând că lucrăm să îi aducem, să îi învățăm și, dacă nu pricep, să îi sancționăm”³⁵⁰. (Da, acesta este președintele unui colegiu public din Statele Unite, care se supune Primului Amendament și apără libertatea academică, propunând să-i concedieze sau să-i pedepsească pe profesorii care nu acceptă învățăturile unui program obligatoriu de reeducare politică!)

Unii dintre protestatari au insistat ca șeful poliției campusului, doamna Stacy Brown, să participe la ședință – neînarmată. Brown, care nu a vrut să se dezarmeze câtă vreme era în uniformă, s-a schimbat în haine civile și a ajuns la locul faptei, unde i-a găsit pe studenți strigând înjurături și insulte rasiste, unele direcționate către ea.³⁵¹ Mai târziu în acea zi, unii protestatari au urmărit-o la o altă întâlnire, la care participau sute de persoane. La acea întâlnire mai mare, din sala primăriei, protestatarii i-au încercuit pe Brown, pe Weinstein și pe alți câțiva profesori și studenți necooperanți. În toate momentele, beligeranții au controlat ieșirile.³⁵² Când studenții lui Weinstein i-au auzit pe protestatari spunând că aveau spray-uri lacrimogene și că plănuiau să-l împiedice pe Weinstein să părăsească clădirea, i-au trimis un SMS ca să-l avertizeze. Apoi acesta i-a expediat un mesaj soției sale, Heather Heying, profesor de biologie la aceeași universitate: „Am aflat că nu mi se va permite să plec. Nu știu ce să fac...”³⁵³

Filmarea acelei întâlniri este înfricoșătoare.³⁵⁴ Studenții pot fi auziți insistând ca Weinstein să fie concediat pentru a-l împiedica de la – așa cum a relatat ulterior un protestatar alb – „a răspândi o retorică dăunătoare”³⁵⁵. Studenții de culoare care vorbeau în sprijinul lui Weinstein sau care au cerut informații de la oameni din afara taberei protestatarilor au fost huiduiți și numiți „trădători de rasă”³⁵⁶. (Studenților albi care nu protestau li s-a ordonat să rămână în spate și nu li s-a permis să vorbească.³⁵⁷)

În mod repetat, protestatarii l-au ridiculizat public pe președintele colegiului, chiar certându-l pentru că la un moment dat a zâmbit. Un student a strigat la președintele Bridges (care avea obiceiul să gesticuleze): „Lasă mâna jos!”, în timp ce altul îi imita batjocoritor gesturile, adăugând: „Asta e problema *mea* [cu tine], George, că dai întruna din mâini.” Imediat, președintele și-a dus mâinile la spate, în vreme ce studentul se învârtea în jurul lui, în râsete și aplauze, anunțând că „decoloniza spațiul”. Bridges a bâiguit: „Mâinile mele sunt deja jos.”³⁵⁸

În ziua următoare, pe 24 mai, protestatarii au cercetat toate mașinile, în căutarea lui Weinstein.³⁵⁹ Au întrerupt o întrunire a cadrelor didactice și au furat tortul menit a-l sărbători pe un profesor care se pensiona, în timp ce întrebau retoric: „Nu voi ne-ați educat să facem rahaturi ca ăsta?”³⁶⁰ Apoi, conform ziarului campusului, studenții protestatari au baricadat intrarea principală în sediul administrativ³⁶¹ și, pentru câteva ore, au ocupat clădirea. Au adunat conducerea colegiului, inclusiv pe președintele Bridges³⁶², și i-au ținut pe toți închiși într-un birou. Între timp,

studentii au pregătit și, mai târziu, și-au prezentat solicitările. Acestea includeau, pentru profesori, cursuri obligatorii despre discriminare, iar pentru protestatari, permisiunea de a nu-și preda temele la timp.³⁶³

În afara biroului, studenții s-au filmat pe ei înșiși, asigurându-se mai întâi că încăperea nu avea alte ieșiri și că era suficientă „prezență” studențească pentru ca administratorii să nu poată evada. Bridges a ordonat poliției campusului să nu intervină. Un organizator al protestului le-a spus studenților că era o cameră pregătită pentru ei, ca să se „odihnească”, și i-a sfătuit „să se asigure că toată lumea are grijă de sine”. Imediat după ce a dat aceste instrucțiuni, același organizator a intrat în biroul președintelui și i-a întrebat pe administratori dacă aveau nevoie de ceva. În filmare, Bridges poate fi văzut spunând: „Am nevoie să urinez.” Organizatorul a replicat: „Abține-te”, în timp ce alte câteva persoane râdeau. (Ulterior, protestatarii l-au escortat pe Bridges la toaletă.³⁶⁴)

În biroul președintelui, unul dintre studenții revoltați i-a întrebat pe administratorii captivi: „Nu credeți că supremația albilor continuă câtă vreme conducerea e compusă doar din oameni albi?” Câțiva administratori au dat din cap afirmativ, validând astfel definiția extinsă grosolan de studenți cu privire la supremația albilor.³⁶⁵ În afara biroului, alți studenți scandau: „Acești profesori rasiști trebuie să plece!” În noaptea care a urmat, într-un e-mail către comunitatea campusului, un profesor de la Evergreen a scris, aprobator, că protestatarii făceau „exact ce i-am învățat noi să facă”.

A doua zi, pe 25 mai, forțele de ordine au primit informații că protestatarii intenționau să atace clădirea departamentului de poliție a campusului. Deoarece li se ordonase să nu intervină³⁶⁶, polițiștii au evacuat sediul, înjghebând un punct de comandă în afara campusului și monitorizând situația foarte tensionată cu ajutorul camerelor de supraveghere din interiorul campusului și cu un elicopter al poliției locale.³⁶⁷ Studenții care l-au apărat pe Weinstein au fost hărțuiți de protestatari cu amenințări online doar ușor voalate, iar șeful poliției l-a informat pe Weinstein că, pentru siguranța lui, credea că ar fi fost mai bine dacă ar fi părăsit campusul.³⁶⁸ Profesorul a ținut toate orele rămase din acel semestru în exteriorul campusului.³⁶⁹

În afara soției sale, Heather Heying, doar un cadru didactic din toată universitatea³⁷⁰, Mike Paros, profesor de științe veterinare, l-a sprijinit deschis pe Weinstein.³⁷¹ Weinstein a aflat mai târziu că și alți profesori îl susțineau, dar se temeau să o afirme public.³⁷² Cu

atât de puțin sprijin, cu poliția rugându-l să rămână în afara campusului, lipsit de o presă care să ofere acoperire națională asupra căderii Evergreen în anarhie și intimidare, pe 26 mai Weinstein a acceptat invitația de a fi intervievat în emisiunea *Tucker Carlson Tonight* de pe Fox News TV.³⁷³

Odată ce povestea a devenit publică, a atras atenția drepte, însă și hărțuire din partea alternativei de dreapta, despre care vom discuta mai mult în următorul capitol. În ziua de joi, 1 iunie, un bărbat din New Jersey a sunat la linia telefonică de urgență din Thurston County și i-a spus operatorului că se îndreaptă spre Evergreen, „ca să execut cât de mulți oameni din campus apuc”³⁷⁴. Poliția a informat universitatea că nu există nicio amenințare serioasă, însă, ca măsură de precauție, campusul a fost închis până sâmbătă, 3 iunie.³⁷⁵ Pe 3 și 4 iunie, bande de studenți au început să mișune prin campus, înarmate cu bâte de baseball și pistoale cu electroșocuri, în căutarea susținătorilor supremației albilor. Au vandalizat clădiri și au lovit câțiva studenți.³⁷⁶ Bărbatul din New Jersey a fost arestat o lună mai târziu.

Cum s-a terminat această grozăvie? Cine a fost socotit responsabil? Pe 2 iunie, aproape o cincime dintre profesorii colegiului au semnat o scrisoare în care se cerea ca Weinstein să fie investigat, dând vina pe el pentru provocarea „ripostei la adresa supremației albilor” și susținând că, prin faptul că a vorbit despre evenimentele din campus la Fox News TV, i-a „pus în pericol” pe studenți.³⁷⁷ Weinstein și Heying au respins afirmația că profesorul ar fi avut vreo vină. Ca angajați ai colegiului, cei doi au depus o plângere delictuală împotriva universității pentru tolerarea, și chiar susținerea, diverselor încălcări ale codului de conduită aferent studenților – inclusiv comportament criminal – și pentru favorizarea unui mediu de lucru ostil din punct de vedere rasial. În septembrie 2017, cuplul Weinstein și direcția Evergreen College au căzut de acord asupra unor daune, iar cei doi profesori au demisionat.³⁷⁸ Șefa poliției campusului, Stacy Brown, a făcut ulterior acuzații similare, susținând că „mediul ostil nu i-a oferit decât varianta de a-și da demisia”³⁷⁹.

Președintele Bridges, care la începutul anului universitar criticase University of Chicago pentru politica sa de încurajare a discursului liber și a libertății academice³⁸⁰, a acceptat multe dintre solicitările protestatarilor.³⁸¹ El a anunțat că era „recunoscător” pentru „pasiunea și curajul” dovedite de studenții respectivi³⁸² – și, mai târziu, l-a angajat pe unul dintre liderii protestatarilor în grupul consultanților prezidențiali pentru echitate.³⁸³ Sarcina

principală a acelor consultanți consta în rescrierea codului de conduită a studenților.

Marile Neadevăruri în acțiune

Evenimentele de la Evergreen ilustrează aproape toate ideile despre care am vorbit până acum în această carte. Stadiile timpurii exemplifică cele trei trăsături ale vânătorii politice de vrăjitoare ale lui Bergesen: mișcarea a părut să vină de nicăieri, s-a ivit ca răspuns la o provocare banală (un e-mail politicos trimis către ceilalți profesori), iar provocarea a fost interpretată drept un atac la adresa întregii comunități din campus. Pe parcursul desfășurării dramei, s-a făcut simțit și al patrulea criteriu, enunțat de noi: profesorii și administratorii ar fi dorit să-l apere pe Weinstein, dar s-au temut să o facă.

Studenții protestatari de la Evergreen – și cadrele didactice sau administratorii care i-au încurajat – au demonstrat în repetate rânduri toate Marile Neadevăruri. De exemplu, un profesor care îi sprijinea pe protestatari a ținut în fața câtorva colegi un monolog furios, din care două fraze trimit la Neadevărul despre fragilitate (*Ceea ce nu te omoară te face mai slab*): „Sunt groaznic de obosit. Rahatul ăsta mă va omorî la propriu!”³⁸⁴

La întrunirea de la primărie, un student a ilustrat Marele Neadevăr despre gândirea emoțională (*Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale*), atunci când și-a folosit propria anxietate drept dovadă că era ceva extrem de greșit la Evergreen: „Îmi vine să plâng, și nu vă pot spune cât de tare îmi bate inima. Îmi tremură picioarele în ghete.”³⁸⁵

Și, desigur, întregul șir de evenimente a fost o ilustrare a Neadevărului despre „noi *versus* ei” (*Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi*). Studenții protestatari și susținătorii lor din corpul profesoral s-au angajat într-un joc infernal al politicilor identificării inamicului comun prin interpretarea unui colegiu progresist, cu o conducere progresistă politic și cu un personal așijderea, ca pe un exemplu viu al supremației albilor. Exact așa cum a spus ulterior un student, dintre cei care au refuzat să se alăture protestatarilor, pe când depunea mărturie în fața administratorilor colegiului: „Dacă vii cu orice punct de vedere alternativ, înseamnă că tu ești «dușmanul».”³⁸⁶

Colegiul de stat Evergreen nu este un caz tipic. Din câte știm noi, căderea lui în anarhie, în primăvara lui 2017, a fost un eveniment radical, mai grav decât oricare altul petrecut în deceniile din urmă în campusurile universitare. Însă noi am prezentat

povestea lui în detaliu fiindcă poate servi drept avertisment pentru toți cei cărora le pasă de studenți sau de universități. Povestea Evergreen arată ce se poate întâmpla atunci când diversitatea politică este foarte redusă, când conducerea instituției se dovedește slabă și ușor de intimidat, când profesorii și administratorii permit sau chiar încurajează răspândirea celor trei Mari Neadevăruri.

Concluzie

- Oamenii sunt creaturi tribale, care formează cu ușurință grupuri pentru a concura cu alte grupuri (așa cum am văzut în Capitolul 3). Cercetările sociologului Émile Durkheim fac lumină asupra modurilor cum aceste grupuri se angajează în ritualuri – incluzând pedepsirea deviațiilor – pentru a-și întări coeziunea și solidaritatea.
- Grupurile coezive și omogene moral sunt predispuse la vânătorii de vrăjitoare, în special atunci când simt o amenințare, indiferent dacă aceasta vine din afară sau din interior.
- Vânătorile de vrăjitoare au, în general, patru caracteristici: ele par să se ivească de nicăieri, apărând rapid; implică acuzații de crime împotriva colectivității; ofensele care duc la acele acuzații sunt adesea minore sau inventate; și cei care știu că persoanele blamate n-au nicio vină tac, de frică, sau, în cazuri extreme, se alătură mulțimii.
- Unele dintre cele mai bizare evenimente și tendințe din campusuri, începând din 2015, se mulează pe tiparul vânătorii de vrăjitoare. Protestele de la Yale, Claremont McKenna și Evergreen State College au început, toate, ca reacții la e-mailuri scrise politicos și au dus la cereri ca autorii lor să fie concediați. (Repetăm ideea că fricile care oferă contextul pentru o vânătoare de vrăjitoare pot fi valide, dar într-o vânătoare de vrăjitoare acele frici sunt canalizate în moduri injuste și distructive.)
- Noua tendință, apărută în 2017, ca profesorii să lanseze scrisori deschise denunțându-și colegii și cerând retragerea lucrărilor lor (așa cum s-a întâmplat cu Rebecca Tuvel, Amy Wax și alții) se încadrează, de asemenea, în acest tipar. În toate cazurile, colegii acuzaților s-au temut să iasă în față și să-i apere public.
- Diversitatea punctelor de vedere reduce susceptibilitatea unei comunități la vânătorile de vrăjitoare. Unul dintre cele mai importante tipuri de diversitate a punctelor de vedere,

diversitatea gândirii politice, a scăzut substanțial în universitățile americane, atât printre profesori, cât și printre studenți, din anii 1990 încoace. Acest declin, combinat cu polarizarea politică accentuată din Statele Unite (asupra căreia ne vom concentra în capitolul următor), poate reprezenta, în parte, motivul pentru care noua cultură a siguranței s-a răspândit extrem de rapid în jurul anului 2013.

Aici se încheie partea a doua a cărții noastre. În aceste ultime capitole am examinat câteva evenimente dramatice care au zguduit campusurile colegiilor americane în cei doi ani după publicarea articolului din *The Atlantic*, în care evidențiam grijile noastre în privința distorsiunilor cognitive din mediul universitar. Noile tendințe din campusuri au mult mai mult sens odată ce înțelegi cele trei Mari Neadevăruri și le poți vedea în acțiune. În secțiunea următoare ne vom întreba: „De ce acum?” și „Din ce cauză au apărut și de ce s-au răspândit atât de repede cele trei neadevăruri și cultura siguranței?”

Note:

281 Hoffer (2010), p. 19. (N. a.)

282 Pavlac (2009). (N. a.)

283 *Ibidem*. (N. a.)

284 Norton (2007), Introducere. (N. a.)

285 *Ibidem*. (N. a.)

286 Durkheim (1915/1965). Pentru o analiză actualizată a satisfacției acțiunii colective și a ritualului de grup, vezi și: Ehrenreich (2006). (N. a.)

287 Bergesen (1978). (N. a.)

288 Pentru o prezentare generală a Revoluției Culturale, vezi: MacFarquhar și Schoenhals (2006). Vezi și acest interviu cu o femeie care s-a alăturat Gărzilor Roșii la vârsta de 13 ani: Y. Xiangzhen, „Confessions of a Red Guard, 50 years after China's Cultural Revolution“, CNN, 15 mai 2016. Preluat de pe <http://www.cnn.com/2016/05/15/asia/china-cultural-revolution-red-guard-confession/index.html>. (N. a.)

289 Y. Song, „Chronology of mass killings during the Chinese Cultural Revolution (1966–1976)“, *Sciences Po*, 25 august 2011. Preluat de pe <http://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/en/document/chronology-mass-killings-during-chinese-cultural-revolution-1966-1976>. (N. a.)

290 Bergesen (1978), p. 20. (N. a.)

291 *Ibidem*, p. 20. (N. a.)

292 *Ibidem*, p. 21. (N. a.)

293 De exemplu, vezi TheDemands.org, un site care a apărut la câteva săptămâni după protestele de la Yale din 2015, unde studenții de la 80 de universități și-au postat revendicările. (N. a.)

294 Vezi Capitolul 3. Vezi și: C. Friedersdorf, „The perils of writing a provocative email at Yale“, *The Atlantic*, 26 mai 2016. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2016/05/the-peril-of-writing->

a-provocative-email-
at-yale/484418. (N. a.)

- 295 Vezi Capitolul 3. Vezi și: J. Haidt, „True diversity requires generosity of spirit“, postare pe blog, 18 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2015/11/18/true-diversity-requires-generosity-of-spirit>. (N. a.)
- 296 W. DiGravio (editor), „Students protest lecture by Dr. Charles Murray at Middlebury College“, fișier video, 2 martie 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=a6EASuhefeI>. (N. a.)
- 297 Wiltermuth și Heath (2009). Vezi și: Cohen, Ejsmond-Frey, Knight și Dunbar (2009). (N. a.)
- 298 Vezi Woodard (2011). Cultura siguranței și cele mai viguroase proteste și huiduieli par să se manifeste în special în numai două dintre cele 11 „națiuni“ pe care le identifică Woodard: în Yankeedom (din New England până în Vestul Mijlociu Superior) și pe Coasta de Vest (fâșia de coastă a celor trei state de acolo). (N. a.)
- 299 Tuvel (2017). (N. a.)
- 300 K. Johnson, R. Pérez-Peña și J. Eligon, „Rachel Dolezal, in center of storm, is defiant: «I identify as black»“, *The New York Times*, 16 iunie 2015. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2015/06/17/us/rachel-dolezal-nbc-today-show.html>. (N. a.)
- 301 Vezi <https://www.rhodes.edu/bio/tuvelr>. (N. a.)
- 302 „Open letter to Hypatia“ (n.d.). Preluat de pe <https://archive.is/lUeR4#selection-71.0-71.22>. (N. a.)
- 303 Notă: Un paragraf nou – conținând fraza „Declarația nu este un «sumar exhaustiv» al tuturor rănilor produse de acest articol” – a fost adăugat scrisorii deschise la aproximativ cea de-a 520-a semnătură, pe 1 mai 2017. Vezi: „Open letter to Hypatia“. Preluat de pe https://docs.google.com/forms/d/1efp9C0MHch_6KfgtIm0PZ76nirWtcEsqWtts=59066d208&edit_requested=true. (N. a.)
- 304 Tuvel se referă la Caitlyn Jenner ca la „Caitlyn (fostul Bruce) Jenner“. „Deadnaming“ este un termen utilizat pentru a lua în derâdere practica de a face trimitere la persoanele transsexuale prin folosirea fostelor lor nume, „numele moarte“. Versiunea online a articolului a fost editată după publicare, pe 4 mai 2017, iar corectura include și: „La cererea autorului, referirea din paranteză la numele primit la naștere de Jenner a fost eliminată.“ Vezi: Tuvel (2017). Totuși, nu contează că până și Caitlyn Jenner însăși insistă pe ideea: „Mă voi referi la numele Bruce când voi considera că este adecvat.“ Vezi: K. Oliver, „If this is feminism...“, *The Philosophical Salon*, 8 mai 2017. Preluat de pe <http://thephilosophicalsalon.com/if-this-is-feminism-its-been-hijacked-by-the-thought-police>. Vezi și: N. Berenstain, „Nora Berenstain on Rebecca Tuvel and Hypatia“, *Gender/Trender*, 29 aprilie 2017. Preluat de pe <https://gendertrender.wordpress.com/nora-berenstain-on-rebecca-tuvel-and-hypatia>. (N. a.)
- 305 Bergesen (1978), p. 21. (N. a.)
- 306 J. Singal, „This is what a modern-day witch hunt looks like“, *New York*, 2 mai 2017. Preluat de pe <http://nymag.com/daily/intelligencer/2017/05/transracialism-article-controversy.html>. (N. a.)
- 307 Sally Scholz, editorul căruia i-a fost adresată scrisoarea deschisă, a transmis o declarație puternică în apărarea publicării articolului lui Tuvel: „Cred cu fermitate, și această credință nu va fluctua, că este absolut inadecvat pentru

editori să respingă un articol pe care l-au acceptat spre publicare (cu excepția problemelor precum plagiatul sau falsificarea datelor). În acest sens, editorii trebuie să stea de partea autorilor lucrărilor acceptate. Aceasta este poziția mea. Lucrarea profesoarei Tuvel a trecut de procesul de evaluare *inter pares* și a fost acceptată de recenzori și de mine.” Vezi: J. Weinberg, „Hypatia’s editor and its board president defend publication of Tuvel article“, *Daily Nous*, 6 mai 2017. Preluat de pe <http://dailynous.com/2017/05/06/hypatias-editor-board-president-defend-publication-tuvel-article>. (N. a.)

308 Oliver (2017); vezi nota 304. (N. a.)

309 În afara filozofilor feminiști, mulți profesori din comunitatea filozofică mai largă s-au exprimat totuși în favoarea lui Tuvel și împotriva eforturilor de a i se retrage eseul. (N. a.)

310 O altă scrisoare deschisă de blamare și cerere pentru retragere a fost ținută spre Bruce Gilley, specialist în științe politice de la Portland State University, pentru că a scris un eseu în care argumenta că colonialismul a oferit anumite beneficii țărilor colonizate. Articolul a fost retras, după ce editorul jurnalului a primit amenințări cu moartea. Vezi V. Patel, „Last fall this scholar defended colonialism. Now he’s defending himself“, *The Chronicle of Higher Education*, 21 martie 2018. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/last-fall-this-scholar/242880>. (N. a.)

311 A. Wax și L. Alexander, „Paying the price for breakdown of the country’s bourgeois culture“, *The Inquirer*, 9 august 2017. Preluat de pe <http://www.philly.com/philly/opinion/commentary/paying-the-price-for-breakdown-of-the-countrys-bourgeois-culture-20170809.html>. (N. a.)

312 Shweder (1996). (N. a.)

313 În scrisoare se spunea că toți cei care sunt împotriva ideilor pline de ură privind superioritatea rasială „trebuie să îi denunțe pe membrii corpului profesoral care sunt complici și susțin supremația albilor“, tratând idei precum cele ale lui Wax „ca element fundamental pentru supremația albilor“. Vezi: „Guest column by 54 Penn students & alumni – Statement on Amy Wax and Charlottesville“, *The Daily Pennsylvanian*, 21 august 2017. Preluat de pe <http://www.thedp.com/article/2017/08/guest-column-amy-wax-charlottesville>. (N. a.)

314 Jon a scris un rezumat al cazului, luându-i apărarea lui Wax. Vezi: J. Haidt, „In defense of Amy Wax’s defense of bourgeois values“, postare pe blog, Heterodox Academy, 2 septembrie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/09/02/in-defense-of-amy-waxs-defense-of-bourgeois-values>. Câteva săptămâni mai târziu, inițiatorul scrisorii de blamare a profesorilor, Jonah Gelbach, a publicat un lung eseu ca răspuns la detaliile din articolul lui Wax și Alexander. Vezi: J. Haidt, „Jonah Gelbach responds to Amy Wax and Jon Haidt“, postare pe blog, 21 septembrie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/09/21/jonah-gelbach-responds-to-wax-and-haidt>. (N. a.)

315 Tucidide (431 î.H./1972), cartea a III-a, capitolul 82, secțiunea 4. (N. a.)

316 Vezi: Haidt (2012), capitolele 2 și 4. (N. a.)

317 Eggertson (2010). (N. a.)

318 Una dintre cele mai reușite experiențe ale carierei academice a lui Jon a constat în moderarea grupului de lucru al experților în sărăcie, care au lucrat împreună pentru a elimina partizanatul din literatura științifică de specialitate și pentru a identifica programele care funcționează cu adevărat. Vezi: „Opportunity, Responsibility, and Security“, American Enterprise

- Institute/Brookings Working Group on Poverty and Opportunity, 3 decembrie 2015. Preluat de pe <http://www.aei.org/publication/opportunity-responsibility-and-security>. Capitolul 5 evaluează situația copiilor și programele favorabile acestora. (N. a.)
- 319 Duarte *et al.* (2015). Vezi, mai ales: Abramowitz, Gomes și Abramowitz (1975). Vezi și: Crawford și Jussim (2018). (N. a.)
- 320 Pentru corelațiile de personalitate, politice și comportamentale ale deschiderii, vezi: McCrae (1996). Vezi și: Carney, Jost, Gosling și Potter (2008). (N. a.)
- 321 Gosling (2008). (N. a.)
- 322 McClintock, Spaulding și Turner (1965). (N. a.)
- 323 Pentru mai multe despre HERI Survey, vizitează <https://heri.ucla.edu>. (N. a.)
- 324 Vezi analiza tuturor studiilor relevante de dinaintea anului 2014 în Duarte *et al.* (2015). Pentru cele mai recente date, cele din 2016, vezi Langbert, Quain și Klein (2016). (N. a.)
- 325 Langbert *et al.* (2016). (N. a.)
- 326 Conform lui Langbert *et al.* (2016), care au confirmat descoperirea anterioară despre faptul că New England folosește date de la HERI ale lui Samuel Abrams, vezi: S.J. Abrams, „There are conservative professors, just not in these states“, *The New York Times*, 1 iulie 2016. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2016/07/03/opinion/sunday/there-are-conservative-professors-just-not-in-these-states.html>. (N. a.)
- 327 Duarte *et al.* (2015). (N. a.)
- 328 Desigur, un profesor progresist ar putea prezenta încă idei conservatoare. Dar așa cum a scris John Stuart Mill: „Nu este de ajuns ca el să audă argumentele adversarilor săi, așa cum sunt prezentate de propriii profesori și însoțite de contraargumentele oferite de ei. Trebuie să le poată auzi din gura celor care cred realmente în ele. (...) Trebuie să le cunoască în forma lor cea mai plauzibilă și mai convingătoare.“ Vezi: John Stuart Mill, capitolul 2, p. 94. (N. a.)
- 329 The Crimson Editorial Board, „Elephant and man at Harvard“, *The Harvard Crimson*, 11 noiembrie 2016. Preluat de pe <http://www.thecrimson.com/article/2016/11/11/ideological-diversity>. (N. a.)
- 330 K. Eagen, E.B. Stolzenberg, H.B. Zimmerman, M.C. Aragon, H.W. Sayson și C. Rios-Aguilar, „The American freshman: National norms fall 2016“, Higher Education Research Institute, 15 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.heri.ucla.edu/monographs/TheAmericanFreshman2016.pdf>. (N. a.)
- 331 În mod interesant, această schimbare din 2012 este datorată în totalitate unei schimbări printre femei. Studenții bărbați nu s-au mutat spre stânga. Mai degrabă, decalajul dintre sexe, prin care femeile înclină mai mult spre stânga decât bărbații, s-a mărit – de la 6 puncte în 2011 până la aproximativ 12 puncte în 2016. Vezi: C. Rempel, „Political polarization among college freshmen is at a record high, as is the share identifying as «far left»“, *The Washington Post*, 2 mai 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/rampage/wp/2017/05/02/political-polarization-among-college-freshmen-is-at-a-record-high-as-is-the-share-identifying-as-far-left>. (N. a.)
- 332 Un val de eseuri publicate în martie 2018 a susținut că nu s-a schimbat nimic în campusuri cu privire la libertatea de exprimare. Vezi, de pildă, M. Yglesias, „Everything we think about the political correctness debate is

wrong“, *Vox*, 12 martie 2018. Preluat de pe <https://www.vox.com/policy-and-politics/2018/3/12/17100496/political-correctness-data>. Dar, după o analiză mai atentă a datelor, Jon și colegii lui de la Heterodox Academy au arătat că s-au produs numeroase schimbări în privința atitudinii față de discursurile controversate și în legătură cu o disponibilitate mai mare de a folosi metode neliberale pentru a împiedica asemenea discursuri. Vezi S. Stevens și J. Haidt, „The skeptics are wrong: Attitudes about free speech on campus are changing“, Heterodox Academy, 19 martie 2018. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/skeptics-are-wrong-about-campus-speech>. (N. a.)

333 Bestcolleges.com (n.d.), „The 10 most liberal colleges in America“. Preluat de pe <http://www.bestcolleges.com/features/most-liberal-colleges>. (N. a.)

334 M. Paros, „The Evergreen Meltdown“, *Quillette*, 22 februarie 2018. Preluat de pe <http://quillette.com/2018/02/22/the-evergreen-meltdown>. Vezi misiunea Evergreen aici: <http://www.evergreen.edu/about/mission>. (N. a.)

335 B. Weiss, „When the left turns on its own“, *The New York Times*, 1 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/06/01/opinion/when-the-left-turns-on-its-own.html>. (N. a.)

336 The Evergreen State College (n.d.), „Day of Absence & Day of Presence“. Preluat în data de 24 ianuarie 2018 de pe <https://evergreen.edu/multicultural/day-of-absence-day-of-presence>. (N. a.)

337 Ward (1994). O versiune online este disponibilă aici: D.T. Ward (1965), „Day of absence – A satirical fantasy“, *National Humanities Center*. Preluat de pe <http://nationalhumanitiescenter.org/pds/maai3/protest/text12/warddayofabsence>. (N. a.)

338 Weiss (2017); vezi nota 335. (N. a.)

339 S. Jaschik, „Who defines what is racist?“, *Inside Higher Ed.*, 30 mai 2017. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2017/05/30/escalating-debate-race-evergreen-state-students-demand-firing-professor>. (N. a.)

340 E. Volokh, „Professor told he’s not safe on campus after college protests at Evergreen State College (Washington)“, *The Washington Post*, 26 mai 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/volokh-conspiracy/wp/2017/05/26/professor-told-hes-not-safe-on-campus-after-college-protests-at-evergreen-state-university-washington>. (N. a.)

341 K. Long, „Long-simmering discord led to The Evergreen State College’s viral moment“, *The Seattle Times*, 10 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.seattletimes.com/seattle-news/education/discord-at-evergreen-state-simmered-for-a-year-before-it-boiled-over>. (N. a.)

342 Sursa noastră pentru evenimentele din anul anterior este M. Paros (relatare personală, 10 ianuarie 2018). Poți să vezi un material video despre scena cu canoea imaginară, începând cu minutul 1:06, aici: „Equity and inclusion council community report back“, fișier video, The Evergreen State College Productions (producător), 18 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://youtube.com/watch?v=wPZT7CASvCs&feature=youtu.be&>. (N. a.)

343 B. Weinstein, „The campus mob came for me – and you, professor, could be next“, *The Wall Street Journal*, 30 mai 2017. Preluat de pe <https://www.wsj.com/articles/the-campus-mob-came-for-me-and-you-professor-could-be-next-1496187482>. (N. a.)

344 J. Haidt, „The blasphemy case against Bret Weinstein, and its four lessons for professors“, postare pe blog, 27 mai 2017. Preluat de pe

<https://heterodoxacademy.org/2017/05/27/this-weeks-witch-hunt>. (N. a.)

345 J. Caruso și A. Gockowski, „Video: White prof harassed for questioning diversity event“, *Campus Reform*, 25 mai 2017. Preluat de pe <https://www.campusreform.org/?ID=9233>. (N. a.)

346 E. Kaufman, „Another professor, another mob“, *National Review*, 26 mai 2017. Preluat de pe <http://www.nationalreview.com/article/448034/evergreen-state-pc-mob-accosts-liberal-professor>. (N. a.)

347 Într-un exemplu orwellian al culturii siguranței combinate cu Neadevărul despre „noi *versus* ei“, protestatarii au descris ulterior că s-a format „un cerc de protecție în jurul studenților de culoare care discutau cu Weinstein“. Vezi și: J. Kozak-Gilroy, „A year of events, a time line of protests“, *Cooper Point Journal*, 31 mai 2017. Preluat de pe <http://www.cooperpointjournal.com/2017/05/31/a-year-of-events-a-time-line-of-protests>. Pentru o conversație civilizată între Weinstein și protestatari după confruntare, vezi C. Lavelle, „This is what a discussion looks like“, postare pe Facebook, 23 mai 2017. Preluat de pe <https://www.facebook.com/celeste.lavelle/videos/10203256021397424>. (N. a.)

348 Anonim (relatare personală, 23 august 2017). (N. a.)

349 „Black Power activist students demand white professor resigns over «racism»“, fișier video, Andy Archive (producător), 28 mai 2017. Preluat de pe <https://youtube/ERd-2HvCOHI?t=4m2s>. (N. a.)

350 „Is Evergreen a cult?“, fișier video, B. Boyce (producător), 20 iunie 2017. Preluat de pe <https://youtube/VfVRaExw1II?t=4m24s>. Vezi și: H. Heying, „First, they came for the biologists“, *The Wall Street Journal*, 2 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.wsj.com/articles/first-they-came-for-the-biologists-150698433>. (N. a.)

351 Anonim (relatare personală, 23 august 2017). (N. a.)

352 „Glenn Loury & Bret Weinstein – Bloggingheads.tv“, fișier video, G. Loury și B. Weinstein (producători), 30 iunie 2017. Preluat de pe <https://bloggingheads.tv/videos/46681>. (N. a.)

353 „Protestatarii l-au lăsat pe Bret să plece, dar l-au predat unor «însoțitori» și unor studenți ai săi“, Heying și Weinstein. Vezi „Bonfire of the academies: Two professors on how leftist intolerance is killing higher education“, *Washington Examiner*, 12 decembrie 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonexaminer.com/bonfire-of-the-academies-two-professors-on-how-leftist-intolerance-is-killing-higher-education>. (N. a.)

354 „Student takeover of Evergreen State College“, fișier video, li5up6 (producător), 31 mai 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=ynnNAPi8GM>. (N. a.)

355 „Evergreen State College controversy (HBO)“, fișier video, VICE (producător), 16 iunie 2017. Preluat de pe <https://youtube.com/2cMYfxOFBBM?t=2m19s>. (N. a.)

356 Heying și Weinstein (2017); vezi nota 353. Vezi și B.A. Boyce, „Social Network Justice at Evergreen“, fișier video, 29 iulie 2017. Preluat de pe <https://youtube/Jye2C5r-QA0?t=8m23s>. (N. a.)

357 „Evergreen student: «I’ve been told several times that I’m not allowed to speak because I’m white»“, fișier video, J. Sexton (editor), 13 iulie 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=OQ8WQnsm14Y>. (N. a.)

- 358 „Student takeover of Evergreen State College“, fișier video, bestof evergreen (editor), 27 mai 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/bO1agIlLhg?t=6m14s>. (N. a.)
- 359 „Când au fost întrebați, ei au zis că sunt în căutarea «unui individ», dar au refuzat să spună care anume. Poliția din campus a tras concluzia că îl căutau pe Bret Weinstein.“ Anonim (relatare personală, 23 august 2017). (N. a.)
- 360 Heying și Weinstein (12 decembrie 2017); vezi nota 353. (N. a.)
- 361 Kozak-Gilroy (2017); vezi nota 347. (N. a.)
- 362 *Ibidem.* (N. a.)
- 363 „Ableist students demand no homework Evergreen College“, fișier video, I Hypocrite Too (producător), 29 mai 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=nh1wGFFsIts>. (N. a.)
- 364 „Student protesters at Evergreen hold administrators hostage over demands“, fișier video, CampusReform (producător), 1 iunie 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/Msfsp5Ofz4g>. (N. a.)
- 365 Într-un documentar ulterior al *VICE News*, intervievatorul Michael Moynihan i-a zis lui Bridges: „Un student mi-a spus că ești un susținător al supremației albilor.“ Bridges a replicat: „Nu *cred* că sunt.“ Moynihan, uimit, a întrebat: „Nu *crezi* că ești, dar accepți că *ai putea fi*?“ Bridges a răspuns: „Nu... Ei bine, depinde la ce te referi prin susținător al supremației albilor. Ce înseamnă asta? Eu sunt o persoană albă într-o poziție privilegiată“; vezi și nota 358. (N. a.)
- 366 „All white people leave campus OR ELSE! Tucker covers INSANE Evergreen State College story“, fișier video, The Liberty Hound (producător), 26 mai 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/n3SdJhJ2lps?t=4m10s>. Șeful poliției i-a spus lui Weinstein că trebuie să plece imediat din campus și, de asemenea, să nu mai meargă cu bicicleta pe termen nelimitat. Este o țintă mult prea ușoară pe bicicletă, iar poliția nu are cum să îl protejeze, pentru că i s-a ordonat să nu intervină; Heying și Weinstein, 12 decembrie 2017. (N. a.)
- 367 Anonim (relatare personală, 23 august 2017). (N. a.)
- 368 Loury și Weinstein (2017); vezi nota 352. Vezi și: M. Zimmerman, „The Evergreen State College: Is speaking with Tucker Carlson a punishable offense?“, *Huffington Post*, 10 iulie 2017. Preluat de pe https://www.huffingtonpost.com/entry/the-evergreen-state-college-is-speaking-with-tucker_us_596318a5e4b0cf3c8e8d59fc. Vezi și: Heying și Weinstein (2017); vezi nota 353. Vezi și: „Protesters lockdown Evergreen State College, situation spirals out of control“, comentariu de pe un forum online, Kanzenkankaku, 1 iunie 2017. Preluat de pe <http://forums.fstdt.net/index.php?topic=7607.0>. Vezi și: Jaschik (2017); nota 339. (N. a.)
- 369 „It's not safe to go back: Tucker follows up with Evergreen prof Bret Weinstein“, fișier video, The Liberty Hound (producător), 12 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=SNdNF93H3OU>. (N. a.)
- 370 Nu au fost incluși aici profesorii emeriti. (N. a.)
- 371 J. Haidt, „A second Evergreen professor speaks out“, postare pe blog, 7 iunie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/06/07/a-second-evergreen-professor-speaks-out>. (N. a.)
- 372 „Mulți dintre membrii corpului profesoral mi-au fost susținători în mediul privat, dar prea temători să vorbească în public și chiar prea temători să voteze după cum le dicta conștiința la întâlnirile profesorilor“, B. Weinstein (relatare personală, 19 februarie 2018). (N. a.)

- 373 „All white people leave campus OR ELSE! Tucker covers INSANE Evergreen State College story“, fișier video, The Liberty Hound (producător), 26 mai 2017. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=n3SdJhJ2lps>. (N. a.)
- 374 R. Jennings, „N.J. man accused of threat to «execute» college students out of jail“, NJ.com, 6 iulie 2017. Preluat de pe http://www.nj.com/morris/index.ssf/2017/07/morris_man_accused_of_threaten (N. a.)
- 375 S. Svrluga și J. Heim, „Threat shuts down college embroiled in racial dispute“, *The Washington Post*, 1 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2017/06/01/threat-shuts-down-college-embroiled-in-racial-dispute>. Vezi și: S. Svrluga, „Evergreen State College closes again after threat and protests over race“, *The Washington Post*, 5 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2017/06/05/college-closed-for-third-day-concerned-about-threat-after-protests-over-race>. Vezi și: Jennings (2017); nota 376. (N. a.)
- 376 Un student de la Evergreen i-a trimis un e-mail unui profesor: „Pentru că am afișat o atitudine oarecum critică față de protestul care a avut loc în campus în săptămânile precedente, am devenit o țintă și am fost hărțuit de un număr mare de indivizi din campus. Recent au apărut mulți studenți care patrulează prin campus cu arme, precum bâte de baseball și pistoale cu electroșocuri, care proclamă că fac din campus un loc mai sigur, dar în realitate îl fac mai ostil.“ Vezi și: J. Kabbany, „Evergreen official asks student vigilantes to stop patrolling campus with bats, batons“, *The College Fix*, 5 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.thecollegefix.com/post/33027>. (N. a.)
- 377 „Evergreen State faculty demand punishment of white professor who refused to leave on anti-white day“, *The College Fix*, 2 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.thecollegefix.com/post/32946>. Vezi și: The Liberty Hound (12 iunie 2017); nota 372. (N. a.)
- 378 A. Thomason, „Evergreen State will pay \$500,000 to settle with professor who criticized handling of protests“, *The Chronicle of Higher Education*, 16 septembrie 2017. Preluat de pe <http://www.chronicle.com/blogs/ticker/evergreen-state-will-pay-500000-to-settle-with-professor-who-criticized-handling-of-protests/120110>. (N. a.)
- 379 „Former Evergreen chief of police alleges hostile work environment“, *The Cooper Point Journal*, 7 martie 2018. Preluat de pe <http://www.cooperpointjournal.com/2018/03/07/former-evergreen-chief-of-police-alleges-hostile-work-environment-stacy-brown-makes-moves-towards-a-legal-claim-of-discrimination-based-on-race-and-gender>. (N. a.)
- 380 J. Chasmar, „Evergreen State College president slams Chicago's «tone deaf» approach to safe spaces“, *The Washington Times*, 2 septembrie 2016. Preluat de pe <http://www.washingtontimes.com/news/2016/sep/2/george-bridges-wash-college-president-slams-chicago>. (N. a.)
- 381 Jaschik (2017); vezi nota 339. (N. a.)
- 382 B. Richardson, „Evergreen State College president expresses «gratitude» for students who took over campus“, *The Washington Times*, 29 mai 2017. Preluat de pe <http://www.washingtontimes.com/news/2017/may/29/evergreen-state-college-president-expresses-gratit>. (N. a.)
- 383 M. Zimmerman, „A «Through the Looking Glass» perspective on The Evergreen State College“, *Huffington Post*, 25 iulie 2017. Preluat de pe

http://www.huffingtonpost.com/entry/a-through-the-looking-glass-perspective-on-the-evergreen_us_5971bd7ae4b06b511b02c271. (N. a.)

384 C. Parke, „Evergreen professor who made anti-white comments resigns, gets \$240G settlement“, *Fox News*, 14 decembrie 2017. Preluat de pe http://www.foxnews.com/us/2017/12/14/evergreen-professor-who-made-g_college_anti-white-comments-resigns-gets-240g-settlement.html. (N. a.)

385 „Student takeover of Evergreen State College“, fișier video, best of evergreen (editor), 27 mai 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/bOlagIILlhg?t=53s>. (N. a.)

386 „Evergreen student: Campus unsafe for white students who want to focus on education“, fișier video, Badger Pundit (producător), 12 iulie 2017, Fox News. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=pNwVWq8EjSs>. (N. a.)

PARTEA A III-A

Cum am ajuns aici?

PARTEA A III-A

Cum am ajuns aici?

CAPITOLUL 6

Ciclul polarizării

Când un corp acționează asupra altui corp cu o forță (numită forță de acțiune), cel de-al doilea corp acționează la rândul său asupra primului cu o forță (numită forță de reacțiune) de aceeași mărime și aceeași direcție, dar de sens contrar.

Isaac Newton, Principiul al III-lea al mecanicii

Am început această carte cu o prezentare a trei Mari Neadevăruri – idei aflate într-un dezacord atât de flagrant cu dezvoltarea umană, încât au capacitatea de a răni pe oricine le adoptă. În Partea a II-a, am relatat o varietate de evenimente petrecute în campusurile americane – care au atras atenția întregii națiuni și, în unele cazuri, a întregului glob – și am arătat cum studenții și profesorii implicați în acele evenimente par să fi adoptat Marile Neadevăruri. Acum, în Partea a III-a, facem un pas în urmă și încercăm să explicăm de ce s-a ajuns aici. De ce un set de idei interdependente – pe care le-am denumit *cultură a siguranței* – au cotropit numeroase colegii între 2013 și 2017? Studenții care au absolvit universități de elită în 2012 ne spun, în general, că ei au sesizat puține dovezi ale acestor tendințe. Dar studenții care și-au început studiile la unele dintre universitățile prestigioase în 2013 sau 2014 ne relatează că au văzut noua cultură ajungând acolo pe parcursul celor patru ani de facultate. Ce s-a întâmplat?

Nu există un răspuns simplu. În cele șase capitole ale Părții a III-a, prezentăm șase tipuri – sau șiruri – de explicații care interacționează: creșterea polarizării politice și a animozității dintre partide; mărirea nivelurilor de anxietate și depresie la adolescenți; schimbările apărute în practicile părinților; declinul jocului liber, neîngrădit, al copiilor; sporirea birocrăției din campusuri; pasiunea crescândă pentru justiție, ca răspuns la evenimente naționale importante, combinată cu ideile schimbătoare despre ceea ce presupune dreptatea. Noi credem că este imposibil să înțelegem starea învățământului superior de astăzi fără a le înțelege pe toate șase. Înainte de a dezbate aceste probleme, trebuie să exprimăm explicit și empatic două puncte de vedere.

Primul punct se referă la faptul că există diferite șiruri explicative pentru diferiți oameni. O parte a complexității poveștii

noastre provine din aceea că nu toate aceste șiruri au influențat în mod egal fiecare individ și fiecare grup din campusuri. Creșterea polarizării politice din Statele Unite, în care universitățile sunt văzute din ce în ce mai mult ca bastioane ale stângii, a condus la o creștere a ostilității și a hărțuirii din partea indivizilor și grupurilor de dreapta din afara campusului. Unele dintre aceste evenimente se califică drept nelegiuiri generate de ură și sunt țintite în special către negri și evrei. Vom discuta acest aspect în capitolul de față. Ratele crescânde ale depresiei și anxietății le-au afectat foarte mult în special pe tinere, așa cum vei vedea în Capitolul 7. Răspândirea tipului supraprotector, sau „elicopter“, al îngrijirii parentale și declinul jocului liber (capitolele 8 și 9) i-au afectat în mod negativ pe copiii din familiile înstărite – care sunt, în mare parte, formate din albi și asiatici³⁸⁷ –, în orice caz mai mult decât pe copiii care provin din clasa muncitoare ori din familii mai sărace. Sporirea numărului personalului administrativ din campusuri, împreună cu sfera atribuțiilor lor, ar putea avea un efect asupra tuturor școlilor (Capitolul 10), dar noile idei și înclinațiile mai puternice spre justiție socială pot conta doar în campusurile în care studenții sunt mai implicați politic (Capitolul 11).

Cel de-al doilea punct: aceasta este o carte despre intenții bune care duc la rezultate proaste. În toate cele șase capitole din Partea a III-a, vei citi despre oameni care acționează în principal din motive corecte sau nobile. În majoritatea cazurilor, motivația constă în a-i ajuta sau a-i proteja pe copii sau pe oamenii considerați vulnerabili ori victimizați. Dar, cum știm cu toții, drumul spre iad poate fi pavat cu bune intenții. Dacă încerci să „repari“ o parte a unui sistem complex, uneori faci ca lucrurile să se înrăutățească într-altă parte. Așa cum am văzut, în anumite cazuri, Neadevărul despre „noi *versus* ei“ transformă susținerea unor lucruri corecte în tribalism distrugător și lipsit de rațiune. În tot cazul, obiectivul nostru din Partea a III-a nu este de a împărți vina; noi vrem doar să înțelegem. Numai identificând și analizând toate cele șase fire explicative putem începe să vorbim despre soluții și să le descoperim – încercare pe care o vom face în Partea a IV-a.

Punctul de fierbere

În ultimele două capitole am spus multe povestiri despre studenți și profesori care au reacționat la diferite cuvinte în moduri care păreau inadecvate, exagerate și, în unele cazuri, agresive. Fie că a fost vorba despre reacția la un e-mail, fie despre încercarea de a-l împiedica pe un conferențiar să își țină prelegerea, fie despre o

petiție pentru a denunța un coleg, relatările din această carte au fost prezentate ca probleme din campusuri generate de stânga politică. Uneori, țintele au fost persoane de dreapta (precum Milo Yiannopoulos și Amy Wax), dar cel mai adesea țintele erau de stânga (precum Nicholas și Erika Christakis, Rebecca Tuvel, Bret Weinstein și profesorii care predau cursul de științe umaniste la Reed College). Dacă ar fi să ne limităm analiza la evenimentele din universități, aceasta ar fi cam toată povestea. În ultimii ani, un set de idei noi despre discurs, violență și siguranță a apărut dinspre extrema stângă, iar dezbaterea din campusuri este, în principal, o dezbateră *în interiorul* stângii. Asta îi asmute (în mare parte) pe progresiștii mai în vârstă, care au în general concepții mai largi în privința libertății de exprimare, împotriva (majorității) progresiștilor tineri, care sunt mai dispuși să susțină limitări ale discursului, în numele incluziunii.³⁸⁸

Dar dacă facem un pas înapoi și privim universitățile americane ca pe niște instituții complexe cuibărite în cadrul unei societăți mai mari, care devine din ce în ce mai divizată, mai furioasă și mai polarizată, începem să vedem încleștarea stângii și a drepte într-un joc de provocări mutuale și indignări reciproce ca fiind o piesă esențială a misterului pe care încercăm să îl rezolvăm în această carte. Allison Stanger, profesoara de la Middlebury care a suferit o contuzie în urma atacului protestatarilor, a spus acest lucru într-un eseu din *The New York Times*, intitulat „Understanding the angry mob at Middlebury that gave me a concussion”³⁸⁹. Stanger a notat:

În zilele ulterioare violențelor, unii au spus că această poveste este una despre ce e în neregulă cu universitățile de elită, cu tineretul nostru excesiv protejat sau cu liberalismul intolerant. Astfel de analize sunt incomplete. Viața politică și discursul politic din Statele Unite se află la punctul de fierbere, și nicăieri nu există o reacție mai accentuată la această fierbere precum în campusurile studențești.

Profesoara a enumerat apoi câteva moduri în care președintele Trump i-a insultat sau i-a jignit pe membrii grupurilor marginalizate, în timp ce a inspirat un discurs motivat de ură printre susținătorii săi, și a adăugat: „Acesta este contextul în care a pășit doctorul Murray, și de aceea a fost profund neînțeles.”

Suntem de acord cu Stanger că, în ultimii ani, contextul politic național este o parte esențială a oricărei povestiri despre ce s-a întâmplat recent în campusuri. Lucrurile au ajuns într-adevăr la un „punct de fierbere” în Statele Unite. Poți să vezi cum crește temperatura studiind următoarele două grafice.

Figura 6.1 provine de la Pew Research Center, care, în 1994, a început să ceară unui eșantion național reprezentativ de americani să-și arate acordul sau dezacordul cu privire la un set de 10 declarații politice, urmând să repete sondajul la fiecare câțiva ani. Printre acele declarații se numără: „Reglementările guvernamentale în domeniul afacerilor fac, de obicei, mai mult rău decât bine“, „Imigranții de astăzi sunt o povară pentru țara noastră, pentru că ne iau slujbele, casele și îngrijirea medicală“ și „Cel mai bun mod de a asigura pacea este prin folosirea puterii militare“.³⁹⁰ Centrul Pew determină cât de îndepărtați sunt membrii diverselor grupuri de fiecare problemă, apoi calculează o medie a valorilor absolute ale acelor diferențe pentru toate cele 10 afirmații. Așa cum poți vedea pe linia din partea de jos, cea marcată cu „Gen“, bărbații și femeile sunt aproape la fel de distanțați în 2017 (7 puncte) față de cum erau în 1994 (9 puncte). Doar două linii arată o creștere semnificativă. Persoanele care participă cu regularitate la slujbele religioase sunt acum la 11 puncte depărtare față de cele care nu participă niciodată, în comparație cu doar 5 puncte în 1994. Dar această creștere de 6 puncte este totuși minoră în comparație cu *creșterea de 21 de puncte* distanță între republicani și democrați, în aceeași perioadă de timp, aproape toate aceste tendințe apărând din 2004 încoace.

Polarizarea în privința declarațiilor politice

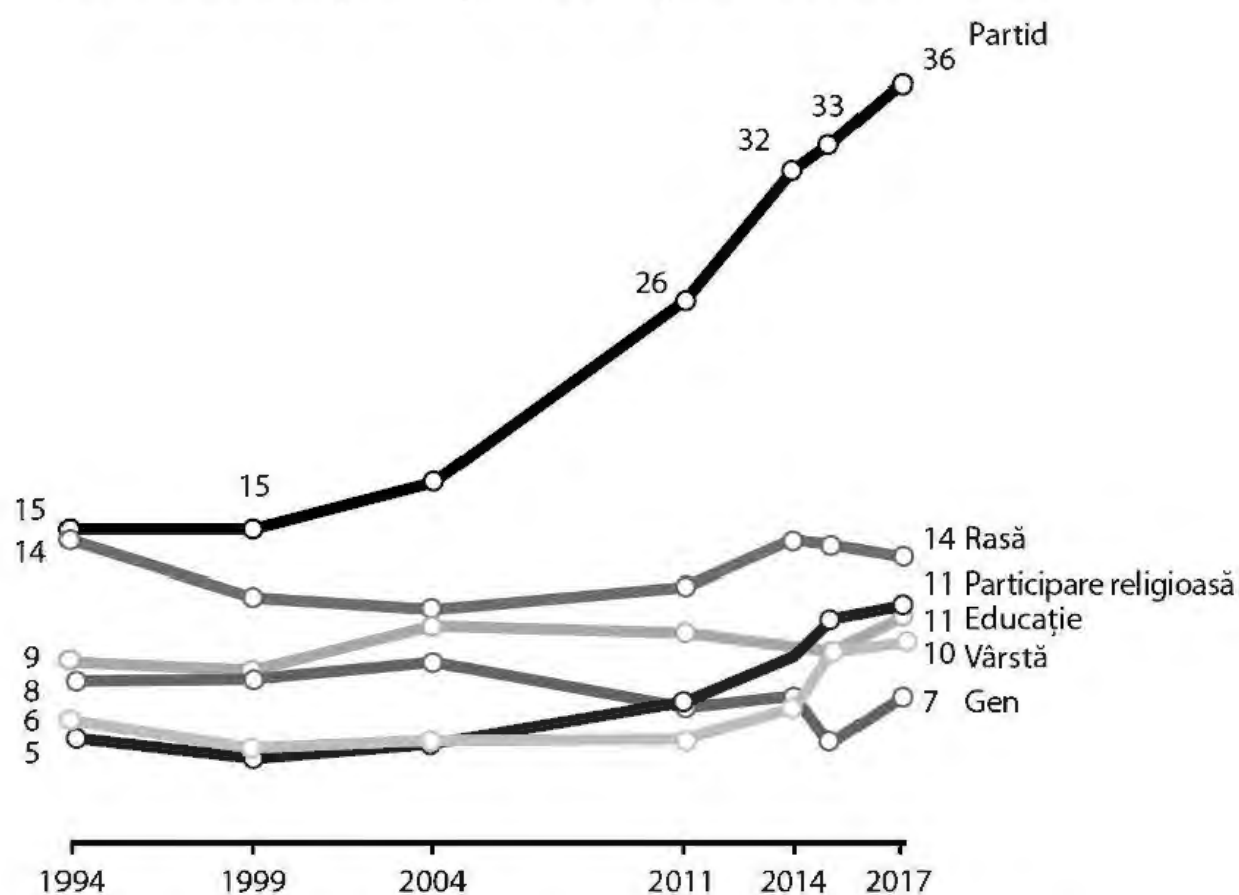
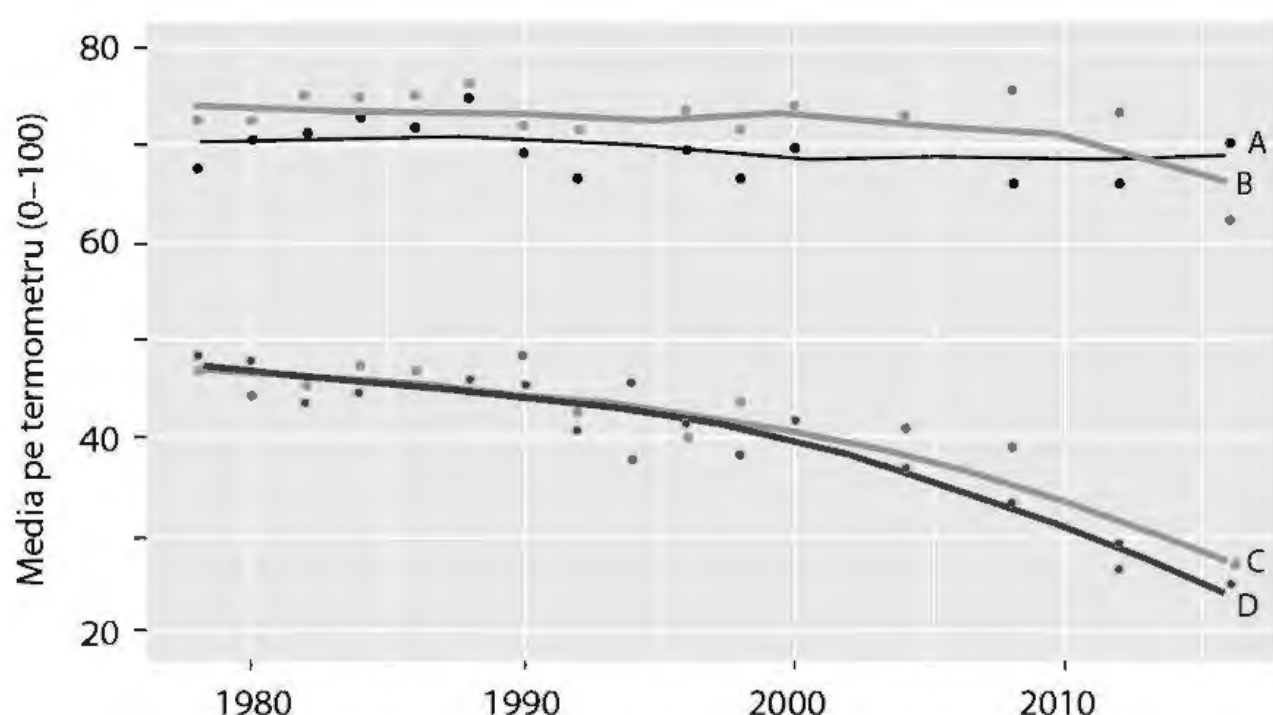

FIGURA 6.1. Distanța dintre republicani și democrați, stabilită în baza unui set de 10 declarații politice, a crescut semnificativ din 2004 încoace. Diferențele în funcție de rasă, gen, educație ori vârstă nu s-au schimbat mult începând din 1994. (Sursa: Pew Research Center.)

Polarizarea afectivă

A Raportarea democraților la propriul partid B Raportarea republicanilor la propriul partid
C Raportarea democraților la republicani
D Raportarea republicanilor la democrați

FIGURA 6.2. Polarizarea partizană afectivă. Sentimentele americanilor față de propriul partid s-au schimbat extrem de puțin din anii 1970 încoace, dar americanii au devenit din ce în ce mai „reci” sau ostili față de celălalt partid începând din anii 1990. (Sursa: American National Election Study³⁹¹; reprezentare grafică de Iyengar și Krupenkin, 2018.)

Dacă oamenii din „cealaltă parte” se îndepărtează tot mai mult de tine în privința unui set de aspecte morale și politice, este firesc să te raportezi la ei într-un mod din ce în ce mai negativ. Figura 6.2 arată că acest lucru s-a întâmplat, într-adevăr. La fiecare doi ani, American National Election Study măsoară atitudinile americanilor față de o mulțime de subiecte. Într-o secțiune a sondajului, cercetătorii folosesc un „termometru al sentimentelor” – un set de întrebări prin care oamenilor li se cere să evalueze o varietate de grupuri și de instituții pe o scară unde 0 este definit ca „foarte rece și nefavorabil”, iar 100, ca „foarte cald și favorabil”. Cele două linii de sus ale graficului arată că, atunci când republicanii și democrații sunt rugați să își evalueze propriul partid, liniile se află în zona pozitivă și nu s-au deplasat prea mult din anii 1970.³⁹² Cele două linii de jos arată ceea ce gândește fiecare în privința celuilalt partid. Aceste linii s-au aflat tot timpul în zona negativă, dar mulți vor fi surprinși să afle că „scorul” dintre partide nu a fost atât de negativ între anii 1970 și 1990. Doar în ultima perioadă a președinției lui Bill Clinton s-a întâmplat ca liniile să coboare, cu un plonjon între 2008 și 2012 (anii mișcărilor Tea Party și Occupy Wall Street).

De ce se întâmplă aceste lucruri? Există multe motive, dar pentru a înțelege măcar parțial situația încurcată din America zilelor noastre, trebuie să începem prin recunoașterea faptului că mijlocul secolului al XX-lea a marcat o anomalie istorică – o perioadă în care polarizarea și animozitatea dintre partide au fost neobișnuit de scăzute³⁹³, acest lucru combinându-se cu nivelurile

generale crescute ale încrederii sociale și încrederii în guvern.³⁹⁴ Din anii 1940 până în jurul anilor 1980, politica americană a fost atât de centristă și bipartizană cum nu mai fusese niciodată. Un motiv este că, în acea perioadă, țara s-a confruntat cu o serie de provocări și inamici comuni, inclusiv Marea Depresiune, puterile Axei din cel de Al Doilea Război Mondial, iar mai apoi sovieticii, în timpul Războiului Rece. Ținând cont de psihologia tribalismului pe care am descris-o în Capitolul 3, ne puteam aștepta ca dispariția inamicului comun după colapsul Uniunii Sovietice să ne conducă spre mai multe conflicte intratribale.

Un al doilea motiv important este că, din anii 1970, americanii s-au autoseparat tot mai mult în grupuri politice omogene, așa cum a arătat Bill Bishop în cartea sa influentă din 2008, *The Big Sort: Why The Clustering of Like-Minded America Is Tearing Up Apart*. Cercetările ulterioare au arătat că trăim în comunități tot mai segregate din punct de vedere politic și economic, până la nivel de cvartal de bloc.³⁹⁵ Cele două mari partide politice s-au „sortat” și ele după tendințe similare: pe măsură ce Partidul Republican devine în mod disproporționat din ce în ce mai vârstnic, rural, masculin și creștin, Partidul Democrat este din ce în ce mai tânăr, non-alb, urban, feminin și nereligios.³⁹⁶ Așa cum se exprimă Shanto Iyengar și Masha Krupenkin, specialiști în științe politice: „Rezultatul este că, astăzi, diferențele în afilierea la partide merg mână în mână cu diferențele de viziune asupra lumii și cu sentimentul indivizilor față de identitatea socială și culturală.”³⁹⁷

Un al treilea motiv important îl reprezintă configurația din mass-media, care s-a schimbat în moduri ce favorizează divizarea. A trecut de mult vremea când toată lumea se uita la unul dintre cele trei canale ale televiziunii naționale. Până în anii 1990, exista câte un canal de știri prin cablu pentru majoritatea chestiunilor din spectrul politic, iar până la începutul anilor 2000 exista câte un site sau un forum de discuții pentru fiecare grup de interese și nemulțumiri imaginabile. După 2010, cei mai mulți americani foloseau rețele sociale precum Facebook și Twitter, care îi permit oricui să se închidă cu ușurință într-o cameră cu ecou. Și apoi funcționează „filtrul bulei”³⁹⁸ – algoritmiile motoarelor de căutare și ai YouTube sunt proiectați astfel încât să îți ofere în principal lucruri de care pari a fi interesat, închizându-i pe conservatori și pe progresiști în matrice morale deconectate, susținute de lumi informatice reciproc contradictorii. Atât izolarea fizică, cât și cea electronică de oamenii cu care nu suntem de acord permit forțelor distorsiunii de confirmare, gândirii de grup și tribalismului să ne împingă și mai departe unii de alții.

Un al patrulea motiv este ostilitatea amară crescândă din Congres. Democrații au condus Camera Reprezentanților timp de aproape 60 de ani, doar cu mici întreruperi de la mijlocul spre sfârșitul secolului al XX-lea, însă dominația lor s-a terminat în 1995, când republicanii au obținut victoria sub Newt Gingrich, care a devenit purtătorul de cuvânt al Camerei. Gingrich a impus atunci un set de reforme menite să-i descurajeze pe noii membri de a stabili vreun tip de relații personale dincolo de liniile partidului, care fuseseră ceva normal în deceniile anterioare.³⁹⁹ De exemplu, Gingrich a schimbat programul de lucru pentru a se asigura că toată treaba se face la mijlocul săptămânii, apoi i-a încurajat pe colegii săi să își lase familiile în districtele de acasă și să zboare la Washington, unde să rămână doar câteva zile în fiecare săptămână. Gingrich și-a dorit o echipă republicană mai coerentă și mai combativă – și a obținut-o. Ulterior, reguli mai agresive au fost infiltrate și în Senat (chiar dacă într-o formă atenuată). Cu schimbarea controlului de mai multe ori începând din 1995 și cu o miză tot mai mare la fiecare schimbare, normele de civism și posibilitățile de coalizare aproape că au dispărut. Steven Levitsky și Daniel Ziblatt, specialiști în științe politice, explică: „Partidele au ajuns să se vadă unul pe altul nu ca rivali legitimi, ci ca dușmani periculoși. Pierderea puterii încetează să mai fie o parte acceptată a procesului politic, devenind, în schimb, o catastrofă.”⁴⁰⁰

Aceste patru tendințe, plus multe altele,⁴⁰¹ s-au combinat pentru a produce o schimbare nefericită în dinamica politicii americane, pe care specialiștii în științe politice o numesc *partizanat negativ*. Într-o revizuire recentă a datelor privind „polarizarea afectivă” (mai precis, a gradului în care membrii fiecărui partid îi percep negativ pe membrii celuilalt partid), Iyengar și Krupenkin rezumă schimbarea astfel:

Înainte de epoca polarizării, favoritismul din interiorul grupului, adică entuziasmul adeptilor pentru partidul sau candidatul lor, era forța motrice din spatele participării politice. Însă, mai recent, ostilitatea față de cei din exteriorul partidului a devenit cea care îi face pe oameni mai înclinați să participe.⁴⁰²

Cu alte cuvinte, americanii sunt acum mai motivați să se ridice de pe canapea și să participe la acțiuni politice nu din afecțiune pentru candidatul partidului, ci din ură pentru candidatul celuilalt partid. Partizanatul negativ înseamnă că politica americană este condusă mai puțin de speranță și mai mult de Neadevărul despre „noi *versus* ei”. „Ei” trebuie opriți cu orice preț.

Aceasta este o parte esențială a poveștii noastre. În ziua de azi, americanii resimt o asemenea animozitate unii față de alții, încât este ca și cum mulți dintre ei ar purta pancarte cu mesajul: „Te rog, spune-mi ceva oribil despre cealaltă parte, voi crede orice!“ Americanii sunt acum ușor de manipulat – și o rețea întinsă de platforme media, bazate pe profit, întreprinzători politici și agenți de informații străine profită din plin de această vulnerabilitate.

Vulnerabilitatea vine împreună cu o asimetrie nefericită: profesorii și studenții din universități s-au mutat la stânga din anii 1990, așa cum am arătat în capitolul precedent, în timp ce „industria scandalului“ de la radio, de la posturile TV de știri și de pe site-urile conspiraționiste este mai dezvoltată și mai eficientă în partea dreaptă.⁴⁰³ (Mass-media înclină în general spre stânga⁴⁰⁴, dar stânga pur și simplu nu a găsit niciodată un format sau o formulă care să poată egala influența unor comentatori precum Rush Limbaugh, Glenn Beck sau Sean Hannity.) De mult timp, mediei de dreapta i-a plăcut să se amuze pe seama profesorilor și să ațâțe furia asupra practicilor „corecte din punct de vedere politic“ reperate în campusurile universitare. Pe măsură ce activismul din campusuri a crescut, în 2015, și a oferit un flux nesfârșit de videoclipuri dramatice filmate cu telefonul (arătând inclusiv studenți care îi înjură pe profesori sau care îi huiduie pe vorbitorii invitați), canalele media de dreapta au început să dedice mult mai multă atenție evenimentelor din campusuri, pe care le-au descris cu bucurie, de obicei fără vreun context explicativ. Exprimările furiei crescânde din stânga politică a campusurilor, uneori direcționată spre lectorii conservatori, conduce la exprimările furiei crescânde dinspre dreapta, din afara campusului, uneori dirijate în moduri amenințătoare spre profesorii și studenții cu înclinații de stânga, ceea ce, mai departe, declanșează și mai multă furie din partea stângii politice din mediul universitar... și ciclul se repetă.

Indignarea dreptei din afara campusurilor

În ultimele două capitole, am examinat diverse proteste, huiduieli, scrisori deschise și vânători de vrăjitoare provenite dinspre stânga, pentru că stânga este forța dominantă în majoritatea campusurilor universitare (lăsând deoparte academiile militare și instituțiile de învățământ religios). Dar, dacă ne retragem în exteriorul lor, vedem că unii oameni și unele grupuri de dreapta se implică în acțiuni moraliste, agresive și intimidante, țintite, de asemenea, spre mediul universitar.

Am spus povestea evenimentelor de la Evergreen State College, dar am păstrat câteva dintre consecințele lor pentru acest capitol. Așa cum am relatat, la trei zile după ce a început implozia Evergreen de la ușa profesorului Weinstein, fără posturi de știri naționale care să mediatizeze haosul, Weinstein a fost de acord să apară la emisiunea *Tucker Carlson Tonight* de la Fox News. După ce emisiunea a fost difuzată, au apărut reacțiile. La câteva zile, o studentă protestatară a postat un articol pe platforma *Medium* în care a scris că o svastică pictată cu spray-ul a apărut pe zidul unei clădiri unde se țineau seminarele și că atât ei, cât și altor protestatari le-au fost publicate datele personale de către alternativa drepte. „Fețele, numele și numerele de telefon ale organizatorilor studenților au fost postate pe subreddits, pentru ca stângiștii și persoanele de culoare să fie hărțuite“, a susținut ea.⁴⁰⁵ Într-un articol publicat câteva săptămâni mai târziu în *The New York Times*, studenta a descris cum protestatarii erau agresați cu „sute de apeluri telefonice, mesaje anonime și amenințări cu violența terifiantă, ca să ne arate că știu unde trăim și lucrăm“. A relatat, de asemenea, că a descoperit amenințări cu violul direcționate către ea pe mesageria online.⁴⁰⁶ Sandra Kaiser, vicepreședintele Evergreen pentru relații publice, a spus că universitatea a primit, de pe rețelele sociale, „cel mai uimitor val de hărțuire pe care ți-l poți imagina“. Dar mulțimea nu făcea presiuni doar de la distanță. Deși s-a stabilit repede că amenințarea telefonică a bărbatului din New Jersey fusese o farsă, grupuri de dreapta chiar au pătruns în campus. De exemplu, formațiunea neonazistă Atomwaffen Division a lipit afișe pe clădirile din campus, pe care scria: „Viețile negre nu contează“ și „Alăturați-vă naziștilor locali!“ Apoi a publicat un videoclip care îi arăta pe membrii ei, îmbrăcați în negru, cu fețele ascunse, mergând prin campus noaptea și lipind acele afișe.⁴⁰⁷

În fizică, așa cum ne învață una dintre legile lui Newton, fiecare acțiune produce o reacțiune egală și opusă. Totuși, în cazul unei spirale a polarizării, pentru fiecare acțiune există o reacție disproporționată. În 2015, mulți critici ai protestatarilor din campusuri i-au acuzat pe aceștia că reacționează exagerat la lucruri mărunte (cum ar fi e-mailul decanului Spellman de la Claremont McKenna). Dar, de la finalul lui 2016, am început să vedem mai multe exemple de reacții exagerate dinspre dreapta politică din afara campusurilor, ca răspuns la discursurile profesorilor cu vederi de stânga.

Lisa Durden, profesor asistent la Essex County College din Newark, statul New Jersey, a fost angajată în primăvara lui 2017 pentru a preda cursuri de comunicare în masă și cultură populară.

Înainte de a veni la acel colegiu, Durden fusese speaker motivațional, avusese propriul talk-show, apăruse pe mai multe canale ca expert în cultura populară și lucrase ca producător și regizor TV. Apoi, pe 6 iunie 2017, a apărut la emisiunea lui Tucker Carlson de la Fox News pentru a apăra o petrecere „doar pentru persoane de culoare“, sub deviza Black Lives Matter, cu ocazia Memorial Day, în Brooklyn, New York. La un moment dat, ca răspuns la interogatoriul agresiv al lui Carlson, ea a răbufnit: „Smiorc-smiorc! Voi, oamenii albi, sunteți furioși că nu v-ați putut folosi cardul «privilegiului alb» pentru a veni la acel party!“⁴⁰⁸

Desigur, ceea ce a spus ea a fost provocator. Însă respectiva petrecere „doar pentru persoane de culoare“ nu avea loc la colegiu, deci Durden nu susținea excluderea studenților albi – de fapt, nimeni nu a afirmat vreodată că Durden ar fi discriminat studenți. Și totuși, apariția la televizor a profesoarei a fost întâmpinată cu furie din partea drepte; ea a primit mesaje de ură și amenințări anonime precum: „Voi veni la tine acasă și te voi omorî, cățea neagră și proastă“ sau „Vorbește-mi cum i-ai vorbit tipului ăluia de la Fox News, și te voi bate până când nu vei mai ști de tine, și îți voi frânge gâtul, diavol rasist ce ești!“. Durden ne-a arătat mult mai multe, pe care nu le vom reproduce aici; e suficient să spunem că mesajele erau înfiorătoare – rasiste și sexiste.

Atacul vitriolant a avut un efect de durată asupra lui Durden. „Încă simt noduri în stomac ori de câte ori mă gândesc sau vorbesc despre asta“, ne-a mărturisit ea într-un e-mail. „Oamenii mă asigură că situația se va îmbunătăți, pentru că acesta este lucrul corect din punct de vedere politic care i se poate spune unei persoane aflate în poziția mea. Dar lucrurile nu devin întotdeauna mai bune, uneori se înrăutățesc. Asta simt eu acum.“⁴⁰⁹ De parcă ar fi vrut să-i confirme temerile, colegiul a suspendat-o pe Durden și a lansat o investigație, susținând că membrii conducerii au fost „inundați“ de reclamații.⁴¹⁰ Organizația FIRE a depus cereri pentru a vedea acele presupuse plângeri; Essex County College a ignorat solicitarea, până când FIRE a intentat proces. Așa cum s-a dovedit, presupusul potop de reclamații de dinaintea suspendării s-a rezumat la un singur e-mail.⁴¹¹ Totuși, pe 23 iunie, președintele colegiului a anunțat că Lisa Durden fusese concediată.⁴¹² În ciuda tuturor acestor lucruri, profesoara ne-a spus fără echivoc că nu regretă faptul că a vorbit.

Povestea profesoarei Durden nu este singulară. În Ajunul Crăciunului din 2016, George Ciccariello-Maher, profesor la Drexel University din Philadelphia, a postat pe Twitter un mesaj provocator: „Tot ce îmi doresc de Crăciun este un genocid alb.“

Mesajul s-a viralizat, amplificat de un cont Twitter cu legături în Rusia, aparținând unui utilizator care pretindea că locuiește în Tennessee.⁴¹³ Luat ca atare, mesajul sună înfiorător, dar sensul se schimbă după ce află că „genocid alb” este un termen folosit de grupurile naționaliste albe pentru a-și exprima teama față de faptul că imigrația în masă și căsătoriile interracialle vor duce, într-un final, la dispariția albilor. Așa cum a explicat ulterior Ciccariello-Maher: „«Genocidul alb» este o expresie inventată de cei care susțin supremația albilor și pe care o folosesc pentru a denunța totul, de la relațiile interracialle la politicile multiculturale... Este o fantezie a imaginației rasiste care ar trebui ridiculizată – și mă bucur că am ridiculizat-o.”⁴¹⁴ În ciuda faptului că, inițial, profesorului i s-a promis că nu va fi pedepsit pentru acel mesaj, Drexel University a inițiat discret o investigație, în februarie 2017, după care i-a interzis o vreme să intre în campus. Investigația s-a încheiat doar pentru că Ciccariello-Maher a demisionat, la sfârșitul lui decembrie 2017, la un an după mesajul de pe Twitter. El a declarat că, în tot acel timp, a fost supus „hărțuirii din partea unor mulțimi de pe rețelele online de dreapta care susțin supremația albilor, după amenințări cu violența și cu moartea” direcționate spre el și familia lui.⁴¹⁵

Pe 20 mai 2017, Keeanga-Yamahtta Taylor, profesoară la Princeton și autoare a cărții *From #BlackLivesMatter to Black Liberation*, a ținut un discurs la Hampshire College în care l-a caracterizat pe președintele Trump ca fiind „un megaloman rasist și sexist, un adevărat pericol pentru viitorul studenților”. În săptămâna următoare, cei de la Fox News au făcut publice paragrafe din discursul ei, pe care l-au numit „o tiradă anti-POTUS”⁴¹⁶. Până pe 31 mai, Taylor a declarat că a primit „mai mult de 50 de e-mailuri pline de ură”, unele conținând „amenințări foarte explicite cu violența, mergând până la crimă”, precum „linșajul și tragerea unui glonț dintr-un 0.44 Magnum în cap”.⁴¹⁷ Îngrijorată pentru siguranța proprie și a familiei sale, Taylor și-a anulat următoarele discursuri programate.

Cititorii conservatori pot respinge cele trei cazuri pe care tocmai le-am prezentat pe motiv că profesorii au scris lucruri agresive sau provocatoare, așa că la ce reacție să se fi așteptat? Progresiștii pot sesiza umorul din povestea cu „genocidul alb”, dar dacă faci glume despre genocid pe Twitter, ar trebui să te aștepți ca unii să te ia în serios. Prin urmare, am putea conchide că, dacă cei trei profesori ale căror cazuri le-am descris s-ar fi exprimat într-un stil mai adecvat unui profesor, n-ar fi avut probleme. Dar vorbitul în stil academic nu este suficient întotdeauna. În iunie 2017, Sarah Bond, asistentă de filologie la University of Iowa, a publicat un articol

într-o revistă de arte online, *Hyperallergic*, intitulat „Why we need to start seeing the classical world in color“⁴¹⁸. Titlul se referă la faptul – puțin cunoscut – că, în Grecia și Roma antice, statuile erau de obicei pictate în nuanțele pielii și în culori vii; până când aceste statui îngropate au fost redescoperite, în timpul Renașterii, vopseaua se ștersese. Artiștii Renașterii și patronii lor au crezut că marmura albă neîmpodobită era parte a esteticii intenționate⁴¹⁹, iar acei sculptori au creat alte statui (precum David al lui Michelangelo) în spiritul a ceea ce socoteau, în mod eronat, a fi idealul greco-roman. Drept rezultat, statuile de marmură albă ale Renașterii au format imaginea noastră curentă despre cum ar fi trebuit să arate lumea antică: plină cu statui albe.

Conform lui Bond, ideea greșită că romanii din vechime vedeau marmura albă ca înfățișând trupul uman idealizat i-a condus pe erudiții din secolul al XIX-lea la ideea că romanii erau „albi“ (deși în Antichitate nu exista conceptul rasei albe). Bond a scris în eseu său că neînțelegerea despre statuile albe „furnizează muniție suplimentară pentru susținătorii supremației albilor de astăzi, inclusiv pentru grupuri precum Identity Evropa, care folosesc statuile clasice ca pe un simbol al superiorității masculilor albi“⁴²⁰. Aceasta ni se pare o idee nouă și interesantă, pe care Bond o ilustrează limpede cu fotografii convingătoare și cu trimiteri la articole academice. În ciuda prezentării ei atente, bine documentate, mașinăria oprobriului a intrat de îndată în acțiune.

„Profesor universitar: Folosirea marmurei albe în sculptură este rasistă și creează «supremația albilor»“, afirmă un titlu din presă.⁴²¹ „Un profesor de la Iowa University spune că «marmura albă» susține, de fapt, ideile «supremației albilor»“ clamează un altul.⁴²² Pe Twitter, Bond a fost denumită „o imbecilă de războinică pentru justiție socială“, oamenii scriind că speră să fie concediată sau să moară.⁴²³ Din spațiul online a primit amenințări cu moartea și un potop de insulte.⁴²⁴ Titlul unui articol a surprins cum arată spirala polarizării dinspre dreapta politică: „Profesorii liberali spun lucruri bizare – și apoi dau vina pe media conservatoare că le consemnează“⁴²⁵. (Perspectiva stângii politice ar putea fi foarte bine aceasta: „Profesorii liberali spun anumite lucruri – și apoi mass-media conservatoare le consemnează astfel încât să reiasă că profesorii sunt nebuni.“)

Ciclul polarizării care influențează viața universitară din 2017 încoace se desfășoară, de regulă, în următoarea succesiune:⁴²⁶

1. Un profesor de stânga, adesea de culoare sau femeie, spune sau scrie ceva provocator sau inflamator pe rețelele sociale,

în mass-media, într-o prelegere ori (mai rar) într-o publicație academică. Frecvent, declarația este o reacție la percepția nedreptăților comise de grupurile sau politicienii de dreapta din afara campusului. Un videoclip sau o captură de ecran apare pe rețelele sociale.

2. Canalele media de dreapta preiau povestea, apoi o relatează în moduri care amplifică indignarea, deseori scoțând faptele din context, iar câteodată distorsionându-le.⁴²⁷
3. Zeci, chiar sute de oameni care aud despre aceste „infamii” scriu comentarii furioase pe rețelele sociale sau îi trimit e-mailuri profesorului, adesea împănate cu insulte rasiste sau sexiste, uneori incluzând amenințări cu violul sau cu moartea. Unii cer public universității să îl concedieze pe nelegiuit.
4. Între timp, administrația colegiului eșuează în a-l apăra pe profesor. Uneori urmează o investigație, alteori cadrul didactic cu pricina este dat afară. În cazul profesorilor care nu sunt titulari, există un foarte mare risc de a fi concediați sau de a nu li se reînnoi contractele.
5. Majoritatea partizanilor care aud vreun fragment din poveste descoperă că li se confirmă cele mai rele credințe despre partea adversă. Dreapta se concentrează pe ceea ce a spus sau a scris profesorul. Stânga se concentrează pe reacțiile rasiste/sexiste la acel lucru. Furia fiind de-acum amplificată, oamenii din ambele zone politice sunt pregătiți să repete ciclul.

Acest tipar este diferit de tiparul potrivit căruia profesorii stârnesc mânia studenților din campusuri, iar a numi pe cineva rasist sau a cere să i se retragă invitația nu echivalează în niciun fel cu a lansa amenințări cu moartea sau violul. Distincția este recunoscută de lege; Primul Amendament nu acoperă amenințările credibile cu moartea sau cu violul. Acelea sunt infracțiuni. Dar, indiferent dacă reacția vine de la dreapta din exteriorul campusului sau de la stânga din interiorul campusului, răspunsul din partea universității este de obicei slab și rareori îl susține pe profesor. Lucrurile scapă rapid de sub control, iar observatorii din stânga și din dreapta ajung la aceeași concluzie: cealaltă parte este malefică.

Numeroși profesori mărturisesc că acum predau și vorbesc mai precaut, fiindcă o singură deraiere sau neînțelegere minuscule poate conduce la defăimare și chiar la amenințări din partea oricăror surse.⁴²⁸ La asta se adaugă o nouă problemă insidioasă: profesorii

sunt urmăriți îndeaproape din cauza înclinațiilor lor politice. Grupul conservator din campusuri Turning Point USA (TPUSA) chiar a întocmit o „Listă a profesorilor de urmărit“ (Professor Watchlist), pentru „a-i expune și a se documenta“ asupra membrilor corpului didactic „care-i discriminează pe studenții conservatori, promovează valorile antiamericane și încurajează propaganda de stânga în sălile de curs“.⁴²⁹ Mulți apărători ai libertății de exprimare au privit cu îngrijorare lista TPUSA – în definitiv, întocmirea unor liste cu idei dezaprobată și cu persoanele care le emit are o istorie urâtă în Statele Unite.⁴³⁰ Aceste liste erau menite să reprezinte o avertizare pentru cei care figurează acolo, în sensul de a avea grijă ce spun. A stârni gânduri incomode este o parte esențială a rolului unui profesor, dar acum profesorii au motive să se teamă, întrucât predarea ce implică exerciții mentale și căi de investigație provocatoare ar putea să însemne sfârșitul reputației și chiar al carierei lor.

Amenințarea sosește în campusuri

După un declin pe parcursul a 25 de ani, numărul infracțiunilor motivate de ură raportate a crescut subit în 2015.⁴³¹ Iar în 2016, acele cifre, urmărite de FBI, s-au mărit cu încă 5%.⁴³² Un studiu al California State University–San Bernardino asupra unor orașe mari din Statele Unite, din ianuarie până în august 2017, relevă o creștere cu 20% a infracțiunilor motivate de ură, în comparație cu primele opt luni ale lui 2016.⁴³³ Este extrem de dificil să obții statistici exacte privind acest gen de infracțiuni, iar unele evenimente mediatizate la scară largă ca fiind așa ceva s-au dovedit înșelătoare.⁴³⁴ Totuși, există o percepție răspândită în campusuri conform căreia infracțiunile motivate de ură cresc în epoca Trump – și, în măsura în care putem aprecia noi din analizarea lucrărilor de cercetare disponibile, este un oarecare adevăr aici.

În mediul universitar, amenințările iau forme concrete și, uneori, terifiante. În 2015, un student alb de la Missouri University of Science and Technology a fost arestat pentru că a scris pe rețelele sociale că va merge în Mizzou (campusul central al Missouri University), unde protestau niște studenți negri, și că va „împușca fiecare persoană de culoare“ pe care o va vedea.⁴³⁵ Acest lucru s-a întâmplat la cinci luni după ce Dylann Roof a ucis nouă enoriași de culoare într-o biserică din Charleston, Carolina de Sud. În octombrie 2017, un student alb de la University of Maryland a fost acuzat de crimă motivată de ură după ce l-a înjunghiat mortal pe

Richard Collins III, un student de la Bowie State aflat în vizită, care, aparent, fusese ales drept țintă pentru că era negru.⁴³⁶

În urma uciderii lui Heather Heyer și a violenței de la marșul susținătorilor supremației albilor prin Charlottesville, amenințarea fizică formulată de alternativa drepte și de neonaziști a devenit mult mai reală pentru o mulțime de observatori care, anterior, credeau că extrema dreaptă se rezumă la activitatea trolilor pe internet. În octombrie 2017, la doar două luni după marșul din Charlottesville, naționalistul alb declarat Richard Spencer a vorbit la University of Florida. La o oră și jumătate după ce s-a încheiat discursul lui Spencer, trei bărbați care s-au autoproclamat naționaliști albi au intrat cu mașina într-un grup de protestatari dintr-o stație de autobuz și au scandat spre ei lozinci neonaziste. După ce un protestatar a lovit cu un baston luneta vehiculului, bărbații au ieșit din mașină, strigând: „O să te omor!“ și „Să-i împușcăm!“. Unul dintre naționaliștii albi, Tyler Tenbrink, avea un pistol la el. A tras un foc, care i-a ratat pe protestatari, apoi bărbații au fugit. Cei trei au fost prinși ulterior și au fost acuzați de tentativă de omucidere.⁴³⁷ Câteva luni mai târziu, la Wayne State University din Michigan, un student a scos un cuțit, în cursul unei dispute cu un grup care înmâna fluturași în favoarea drepturilor imigranților, și a spus că vrea să-i „omoare pe toți imigranții ilegali, căci nu aparțin țării noastre“⁴³⁸.

Faptul că studenții de culoare au de-a face în permanență cu amenințări la siguranța lor nu este un fenomen nou; în definitiv, istoria raselor în America este o istorie a discriminării și a intimidării, interconectată cu istoria progresului. Și totuși, acest nou val de intimidare rasială poate fi în mod special supărător tocmai *din cauza* progreselor recente. În 2008, după alegerea lui Barack Obama, mulți americani au avut sentimentul că țara lor a ajuns la un punct de cotitură în privința rasismului.⁴³⁹ La sfârșitul lui 2016, studenții colegiilor din Statele Unite își petrecuseră ultimii opt ani din viață într-o țară cu un președinte de culoare, iar majoritatea specialiștilor le-au spus să se aștepte la tranziția spre primul președinte de sex feminin. Șocul victoriei lui Trump trebuie să fi fost extrem de dezamăgitor pentru mulți studenți de culoare și pentru femeile cu înclinații de stânga. În conjunctura provocărilor rasiale repetate din partea președintelui și a vizibilității crescânde a neonaziștilor, a devenit tot mai plauzibil faptul că „supremația albilor“, chiar folosind o definiție îngustă a ei, nu era doar o relicvă a trecutului.⁴⁴⁰

Încheiem prezentul capitol repetând spusele lui Allison Stanger: „Viața politică și discursul politic din Statele Unite se află la

punctul de fierbere, și nicăieri nu există o reacție mai accentuată la această fierbere precum în campusurile universitare.“ Iată contextul în care studenții de astăzi încearcă să înțeleagă evenimentele naționale importante și reacționează la ceea ce par a fi incidente locale ne semnificative. Am sugerat, de-a lungul cărții, că unele interpretări ale evenimentelor sunt mai constructive decât altele, dar punctul nostru de vedere în acest capitol este că nu lipsesc motivele pentru care studenții fac ceea ce fac. Există un background. Există un context național. Spirala polarizării și creșterea partizanatului negativ influențează activitatea politică din întreaga țară, determinându-i pe mulți americani să îmbrățișeze Neadevărul „noi *versus* ei“.

În următoarele trei capitole, vom arăta că nu numai campusurile colegiilor se schimbă, dar și tinerii care ajung acolo sunt altfel. Schimbările în privința sănătății mintale a adolescenților, precum și în modul de petrecere a copilăriei par să-i fi făcut pe mulți dintre studenții americani de azi să se „opărească“ mai ușor când dau de „fierberea“ pe care o descoperă atunci când ajung în campusuri.

Concluzie

- Statele Unite au înregistrat o creștere constantă a cel puțin unei forme de polarizare începând cu anii 1980: polarizarea afectivă (sau emoțională), asta însemnând că oamenii care se identifică cu oricare dintre cele două partide politice principale urăsc tot mai mult celălalt partid și se tem de reprezentanții lui. Este primul dintre cele șase aspecte care ne vor ajuta să înțelegem schimbările din campusuri.
- Polarizarea afectivă din Statele Unite este aproape simetrică, dar pe măsură ce studenții și profesorii lor s-au mutat spre stânga, în perioada în care ura dintre partide a crescut, conservatorii s-au confruntat cu scăderea încrederii și creșterea animozității față de universități.
- Din 2016 încoace, numărul cazurilor intens mediatizate de profesori care au fost hăituiți sau hărțuiți de dreapta politică pentru vreun lucru spus într-un interviu sau scris pe rețelele sociale a devenit din ce în ce mai mare.
- Creșterea polarizării politice, însoțită de înmulțirea provocărilor rasiale și politice ale dreptei, de obicei dirijate din afara campusurilor spre ținte din interiorul lor, reprezintă o parte

esențială a poveștii care explică de ce se schimbă comportamentul din campusuri, mai ales începând din 2016.

Note:

- 387 R.V. Reeves și N. Joo, „White, still: The American upper middle class“, *Brookings*, 4 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.brookings.edu/blog/social-mobility-memos/2017/10/04/white-still-the-american-upper-middle-class>. (N. a.)
- 388 Pentru dovada acestei schimbări, cu o preferință crescândă pentru incluziune atunci când este prezentată ca fiind în conflict cu libertatea de exprimare, vezi S. Stevens și J. Haidt (2018), „The skeptics are wrong: Attitudes about free speech are changing on campus“, Heterodox Academy. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/skeptics-are-wrong-about-campus-speech>. (N. a.)
- 389 A. Stanger, „Understanding the angry mob at Middlebury that gave me a concussion“, *The New York Times*, 13 martie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/03/13/opinion/understanding-the-angry-mob-that-gave-me-a-concussion.html>. (N. a.)
- 390 Pew Research Center, „The partisan divide on political values grows even wider“, 5 octombrie 2017. Preluat de pe <http://www.people-press.org/2017/10/05/1-partisan-divides-over-political-values-widen>. (N. a.)
- 391 Datele pot fi descărcate de la adresa: <http://www.electionstudies.org>. (N. a.)
- 392 Cu excepția faptului că scorurile republicanilor în privința propriului partid au scăzut puțin în 2016. (N. a.)
- 393 Au existat multe conflicte culturale în anii 1960 și 1970, dar dimensiunile polarizării politice din Congres au fost mici; cooperarea dintre partide a rămas la cote înalte (Hare și Poole, 2014). (N. a.)
- 394 Vezi Putnam (2000), despre capitalul social. (N. a.)
- 395 A. Greenblatt, „Political segregation is growing and «We’re living with the consequences»“, *Governing*, 18 noiembrie 2016. Preluat de pe <http://www.governing.com/topics/politics/gov-bill-bishop-interview.html>. (N. a.)
- 396 De exemplu, într-un sondaj din septembrie 2017 pe adulți cu vârste între 18 și 34 de ani, doar 11% dintre afro-americani, 18% dintre americanii de origine asiatică și 20% dintre latino-americani aveau percepții oarecum favorabile față de Partidul Republican. Prin contrast, acele grupuri aveau o percepție extrem de bună față de Partidul Democrat (61%, 68%, respectiv 52%). Vezi: NBC News & GenForward Survey, September 2017 Toplines, p. 4. Preluat de pe <http://genforwardsurvey.com/assets/uploads/2017/09/NBC-GenForward-Toplines-September-2017-Final.pdf>. (N. a.)
- 397 Iyengar și Krupenkin (2018). (N. a.)
- 398 Pariser (2011). Un „filtru al bulei“ este ceea ce se întâmplă când algoritmi pe care îi folosesc site-urile pentru a-ți prezice interesele în baza obiceiurilor tale de a citi/a vizualiza materiale lucrează pentru a evita să-ți arate puncte de vedere alternative. Vezi M. El-Bermawy, „Your filter bubble is destroying democracy“, *Wired*, 18 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.wired.com/2016/11/filter-bubble-destroying-democracy>. (N. a.)
- 399 Mann și Ornstein (2012). (N. a.)

- 400 S. Levitsky și D. Ziblatt, „How wobbly is our democracy?“, *The New York Times*, 27 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2018/01/27/opinion/sunday/democracy-polarization.html>. (N. a.)
- 401 Unii includ aici creșterea nivelului de educație (oamenii educați sunt mai partizani), intensificarea imigrației și a diversității, precum și sporirea importanței banilor în campanii. Vezi o listă în J. Haidt și S. Abrams, „The top 10 reasons American politics are so broken“, *The Washington Post*, 7 ianuarie 2015. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/01/07/the-top-10-reasons-american-politics-are-worse-than-ever>. (N. a.)
- 402 Iyengar și Krupenkin (2018), p. 202. (N. a.)
- 403 Berry și Sobieraj (2014). (N. a.)
- 404 C. Cilizza (2014), „Just 7 percent of journalists are Republicans. That’s far fewer than even a decade ago“, *The Washington Post*. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2014/05/06/just-7-percent-of-journalists-are-republicans-thats-far-less-than-even-a-decade-ago>. (N. a.)
- 405 J. Littleton, „The truth about the Evergreen protests“, *Medium*, 29 mai 2017. Preluat de pe <https://medium.com/@princessofthefaeries666/the-truth-about-the-evergreen-protests-444c86ee6307>. (N. a.)
- 406 J. Littleton, „The media brought the alt-right to my campus“, *The New York Times*, 16 iunie 2017. Preluat de pe https://www.nytimes.com/2017/06/16/opinion/media-alt-right-evergreen-college.html?_r=0. Vezi și: L. Pemberton, „Evergreen students, faculty, and alumni hold discussion after unrest“, *The Chronicle*, 13 iulie 2017. Preluat de pe http://www.chronline.com/news/evergreen-students-faculty-and-alumni-hold-discussion-after-unrest/article_c9d9f5f8-67ef-11e7-8b53-5ff0ef03700b.html. (N. a.)
- 407 „Atomwaffen Division visits Evergreen State College“ (n.d.). Preluat de pe <https://www.bitchute.com/video/bZMiTj2TC5bf>. (N. a.)
- 408 „Lisa Durden on her famous Fox News interview“, fișier video, TheFIREorg (producător), 8 februarie 2018. Preluat de pe https://www.youtube.com/watch?time_continue=310&v=PfmdlqdC3mE. (N. a.)
- 409 L. Durden (relatare personală, 24 martie 2018). (N. a.)
- 410 În declarația sa, președintele nou numit al colegiului a susținut că instituția a fost „inundată de un feedback din partea studenților, a profesorilor și a potențialilor studenți și familiilor lor, manifestându-și frustrarea, grija și chiar frica“ referitor la „punctele de vedere exprimate de un angajat al colegiului“; a spus că universitatea „are responsabilitatea de a investiga aceste chestiuni“. Președintele a mai declarat că universitatea „susține și afirmă dreptul la cuvântul liber, punctele de vedere diferite și exprimarea acestora pentru profesori și personal“ și că „administrația sa are datoria să ofere un exemplu puternic de toleranță“. Declarație a președintelui Anthony E. Munroe de la Essex County College, 23 iunie 2017. Preluare de pe <http://www.essex.edu/pr/2017/06/23/statement-from-essex-county-college-president-anthony-e-munroe-3>. (N. a.)
- 411 Cum rămâne cu feedbackul care a „inundat“ colegiul? Înregistrările publice arată că, în primele două zile după apariția televizată a doamnei Durden, doar o singură persoană a scris colegiului ca să se plângă de ea – și chiar înainte ca acea persoană să contacteze colegiul, administratorii deja

începuseră procesul care a condus la suspendarea profesoarei. După două săptămâni de la apariția ei, site-ul NJ.com a anunțat că Durden fusese suspendată. La puțin timp după aceea, administratorii au primit 29 de e-mailuri, două mesaje pe Facebook, un număr necunoscut de apeluri telefonice și un singur mesaj vocal care susțineau colegiul în suspendarea „profesoarei care vrea să răspândească discursul motivat de ură sub acoperirea libertății de exprimare”. Poți asculta întregul mesaj vocal aici: „Essex County College voicemail about Lisa Durden”, fișier audio, TheFIREorg (producător), 21 ianuarie 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/pTYM30Q4NsE>. Vezi și: A. Steinbaugh, „After FIRE lawsuit, Essex County College finally turns over documents about firing of Black Lives Matter advocate”, FIRE, 23 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://www.thefire.org/after-fire-lawsuit-essex-county-college-finally-turns-over-documents-about-firing-of-black-lives-matter-advocate>. Vezi și: B. Carter, „Going on Fox News cost me my job, professor claims”, NJ.com, 20 iunie 2017. Preluat de pe http://www.nj.com/essex/index.ssf/2017/06/essex_county_college_professor_sus (N. a.)

412 C. Flaherty, „Suspended for standing up to Fox News?”, *Inside Higher Ed.*, 21 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2017/06/21/college-allegedly-suspends-communications-adjunct-comments-about-race-fox-news>. Vezi și: H. Adely, „For speaking out, N.J. professors are punished”, *North Jersey*, 27 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.northjersey.com/story/news/2017/10/27/professors-punished-for-speaking-out/777819001>. Vezi și: A. Steinbaugh, „After FIRE lawsuit, Essex County College finally turns over documents about firing of Black Lives Matter advocate”, FIRE, 23 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://www.thefire.org/after-fire-lawsuit-essex-county-college-finally-turns-over-documents-about-firing-of-black-lives-matter-advocate>. (N. a.)

413 A. Steinbaugh, „Russia-linked Twitter account helped Drexel professor's «White Genocide» tweet go viral, prompting university investigation”, FIRE, 20 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.thefire.org/russia-linked-twitter-account-helped-drexel-professors-white-genocide-tweet-go-viral-prompting-university-investigation>. (N. a.)

414 I. Saffron, „How a Drexel prof's Christmas «wish» stirred a Twitter tempest”, *Philly.com*, 2 decembrie 2017. Preluat de pe http://www.philly.com/philly/news/20161227_How_a_Drexel_prof_s_Christmas_a_Twitter_tempest.html. (N. a.)

415 A. Thomason, „Drexel professor whose charged tweets drew fire from the right will leave the university”, *The Chronicle of Higher Education*, 28 decembrie 2017. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/Drexel-professor-whose-charged/242124>. (N. a.)

416 POTUS este numele de utilizator pe Twitter al președintelui Trump. Vezi: P. Cornwell, „Princeton professor cancels Seattle talk after Fox News segment, death threats”, *The Seattle Times*, 1 iunie 2017 (actualizat pe 2 iunie). Preluat de pe <https://www.seattletimes.com/seattle-news/princeton-professor-cancels-seattle-talk-after-fox-news-segment-death-threats>. Vezi și: „Trump a «racist, sexist megalomaniac», Princeton prof says in commencement speech”, *Fox News*, 28 mai 2017. Preluat de pe <http://www.foxnews.com/us/2017/05/28/trump-racist-sexist-megalomaniac-princeton-prof-says-in-commencement-speech.html>. (N. a.)

- 417 „A statement from Keeanga-Yamahtta Taylor“, postare pe Facebook, Haymarket Books (haymarketbooks), 31 mai 2017. Preluat de pe <https://www.facebook.com/haymarketbooks/posts/1494045207312386>. (N. a.)
- 418 S.E. Bond, „Why we need to start seeing the classical world in color“, *Hyperallergic*, 7 iunie 2017. Preluat de pe <https://hyperallergic.com/383776/why-we-need-to-start-seeing-the-classical-world-in-color>. (N. a.)
- 419 M. Gurewitsch, „True Colors: Archaeologist Vinzenz Brinkmann insists his eye-popping reproductions of ancient Greek sculptures are right on target“, *Smithsonian Magazine*, iulie 2008. Preluat de pe <https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/true-colors-17888>. (N. a.)
- 420 De exemplu, grupul american neonazist Identity Evropa a postat pe Twitter imaginea unei statui de marmură cu mesajul: „Protejează-ți moștenirea“, @IdentityEvropa, 3 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://twitter.com/IdentityEvropa/status/794368750346588160>. Citat în: *ended_after*, S. E. Bond, „Why we need to start seeing the classical world in color“, vezi nota 418. (N. a.)
- 421 Desigur, Bond nu a spus așa ceva. J. Hoft, „University prof: Using white marble in sculptures is racist and creates «white supremacy»“, *The Gateway Pundit*, 18 iulie 2017. Preluat de pe <http://www.thegatewaypundit.com/2017/07/university-prof-using-white-marble-sculptures-racist-creates-white-supremacy>. Vezi și: D. Jackson, „Prof: «white marble» in artwork contributes to white supremacy“, *Campus Reform*, 8 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.campusreform.org/?ID=9285>. Vezi și: D. Krayden, „Professor equates white marble statues with white supremacy“, *Daily Caller*, 10 iunie 2017. Preluat de pe <http://dailycaller.com/2017/06/10/professor-equates-white-marble-statues-with-white-supremacy>. (N. a.)
- 422 L. Mikelionis, „Iowa University professor says «white marble» actually influences «white supremacist» ideas“, *Education News*, 9 iunie 2017. Preluat de pe <http://www.educationviews.org/iowa-university-professor-white-marble-influences-white-supremacist-ideas>. (N. a.)
- 423 P. Osgerby, „UI professor receives death threats over article on classical art“, *Little Village*, 19 iunie 2017. Preluat de pe <http://littlevillagemag.com/ui-professor-receives-death-threats-over-article-on-classical-art>. (N. a.)
- 424 J. Charis-Carlson, „UI prof’s post on ancient statues, white supremacists wish stoning“, *Iowa City Press-Citizen*, 16 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.press-citizen.com/story/news/2017/06/16/ui-classics-professor-receives-threats-after-online-essay-statuary-race/403275001>. Vezi și: C. Quintana, „For one scholar, an online stoning tests the limits of public scholarship“, *The Chronicle of Higher Education*, 16 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/for-one-scholar-an-online/240384>. (N. a.)
- 425 C. Allen, „Liberal professors say bizarre things – and then blame the conservative media for reporting on them“, *Independent Women’s Forum*, 26 iunie 2017. Preluat de pe <http://iwf.org/blog/2804174/liberal-professors-say-bizarre-things--and-then-blame-the-conservative-media-for-reporting-on-them>. (N. a.)
- 426 Vezi J. Haidt, „Professors must now fear intimidation from both sides“, *Heterodox Academy*, 28 iunie 2017. Preluat de pe

<https://heterodoxacademy.org/professors-must-now-fear-intimidation-from-both-sides>. (N. a.)

427 P. Schmidt, „Professors’ growing risk: Harassment for things they never really said“, *The Chronicle of Higher Education*, 22 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/professors-growing-risk-/240424?cid=rclink>. (N. a.)

428 J. Haidt, „Intimidation is the new normal on campus“, *The Chronicle of Higher Education*, 26 aprilie 2017. Preluat de pe https://www.chronicle.com/article/intimidation-is-the-new-normal/239890?cid=wcontentgrid_hp_2. (N. a.)

429 C. Flaherty, „Being watched“, *Inside Higher Ed.*, 22 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2016/11/22/new-website-seeks-register-professors-accused-liberal-bias-and-anti-american-values>. (N. a.)

430 Heterodox Academy a criticat Professor Watchlist. Vezi: HxA Executive Team, „Heterodox Academy condemns Professor Watchlist“, Heterodox Academy, 24 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/heterodox-academy-condemns-professor-watchlist>. (N. a.)

431 H. Middlebrook, „The fascinating, if unreliable, history of hate crime tracking in the US“, CNN, 14 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://www.cnn.com/2017/11/15/health/hate-crimes-tracking-history-fbi/index.html>. Middlebrook observă în mod corect că ratele infracționalității nu au fost raportate în totalitate; și totuși, situația din anii de declin, urmați de o creștere bruscă în 2015, nu poate fi atribuită strict metodelor de măsurare. (N. a.)

432 „FBI: US hate crimes rise for second straight year“, BBC News, 13 noiembrie 2017. Preluat de pe <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-41975573>. (N. a.)

433 M. Farivar, „Hate crimes rise in major US cities in 2017“, *Voice of America*, 19 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.voanews.com/usa/hate-crimes-rise-major-us-cities-2017>. (N. a.)

434 K. Alfonseca, „When hate meets hoax“, *ProPublica*, 21 august 2017. Preluat de pe <https://www.propublica.org/article/when-hate-meets-hoax>. Vezi și: R. Soave, „Another hate crime at the University of Maryland turns out to be a hoax“, *Reason*, 19 ianuarie 2018. Preluat de pe <http://reason.com/blog/2018/01/19/a-second-hate-crime-at-the-university-of>. Vezi și: B. Gose, „Hate-crime hoaxes unsettle campuses“, *The Chronicle of Higher Education*, 8 ianuarie 1999. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/hate-crime-hoaxes-unsettle/2836>. (N. a.)

435 „Suspect in Mizzou threats identified as Lake St. Louis teen“, NBC12, 11 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://www.nbc12.com/story/30489913/um-police-arrest-suspect-who-made-racists-threats-on-social-media>. (N. a.)

436 L. Bui, „U-Md. student to face hate-crime charge in fatal stabbing on campus“, *The Washington Post*, 17 octombrie 2017. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/local/public-safety/u-md-student-to-face-hate-crime-charge-in-fatal-stabbing-on-campus/2017/10/17/a17bfa1c-b35c-11e7-be94-fabb0f1e9ffb_story.html. (N. a.)

437 O acuzație a fost redusă ulterior la complicitate. Vezi: D. Smithson, „Cases continue in shooting after Spencer protest“, *Ocala Star-Banner*, 9 noiembrie 2017. Preluat de pe <http://www.ocala.com/news/20171109/cases-continue-in-shooting-after-spencer-protest>. Vezi și: L. Rozsa și S. Svrluga, „3 men

charged in shooting after white nationalist Richard Spencer's speech in Florida", *Chicago Tribune*, 20 octombrie 2017. Preluat de pe <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/ct-shooting-richard-spencer-speech-20171020-story.html>. (N. a.)

438 „Student in Trump shirt detained after brandishing knife, saying «Kill all illegals», *The Daily Beast*, 16 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.thedailybeast.com/student-in-trump-shirt-who-brandished-knife-and-said-kill-all-illegals-detained>. (N. a.)

439 J. McWhorter, „Racism in America is over“, *Forbes*, 30 decembrie 2008. Preluat de pe https://www.forbes.com/2008/12/30/end-of-racism-oped-cx_jm_1230mcwhorter.html#72b1be9249f8. (N. a.)

440 J. McWhorter, „Trump is a disaster, but talk of a «whitelash» is misguided – and counterproductive“, *Vox*, 1 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.vox.com/the-big-idea/2016/11/15/13631980/trump-racism-demographics-whitelash>. (N. a.)

CAPITOLUL 7

Anxietate și depresie

Persoanele depresive înfig adesea ace în propriile plute gonflabile. Minte conștientă poate să intervină. Nimeni nu e lipsit de ajutor.

Andrew Solomon, *Demonul amiezii. O anatomie a depresiei*⁴⁴¹

Al doilea dintre șirurile noastre explicative constă în creșterea numărului de cazuri de depresie și anxietate printre adolescenții americani în anii 2010. Aceste tulburări de dispoziție au numeroase puncte comune cu cele trei Mari Neadevăruri.

Iată cum sună o relatare la persoana întâi despre depresie. Nu provine de la un adolescent, dar ilustrează afirmația de mai sus, din cartea lui Andrew Solomon, privind felul în care poate interveni mintea conștientă:

Mi-am petrecut o zi scotocind pe site-uri după metode prin care să mă sinucid. Aproape la fiecare cotitură, găseam povești despre cum poate eșua o metodă, lăsându-te în viață, dar handicapat pentru totdeauna. Acest lucru era valabil chiar și dacă te împușcai. Nu puteam să risc așa ceva, astfel că m-am dus vizavi, la magazinul de bricolaj, căutând saci de plastic rezistenți și niște sârmă. Ideea era să zdrobesc toate pastilele pentru somn, tranchilizantele și anxioliticele pe care le aveam, să le iau pe toate odată și apoi să îmi înfășor capul în plastic, astfel încât, chiar dacă pastilele nu m-ar fi dat gata, să mor prin sufocare. Dar sacul trebuia să fie îndeajuns de rezistent, ca să nu îl pot rupe dacă m-aș fi răzgândit.

Trebuia să înfăptuiesc această treabă *acum*, cât mai repede posibil. Pentru că... de ce? Pentru că era lucrul cel mai corect de făcut și, dacă aș mai fi așteptat, s-ar fi putut să nu-l duc până la capăt, iar eu trebuia să fac asta cât timp aveam suficientă voință. Dacă m-aș fi simțit mai bine ulterior, ar fi fost, cumva, o minciună. Aveam un puternic sentiment că atingeam un adevăr măreț, întunecat; că aveam nevoie să mor. Pentru o fracțiune de secundă, am realizat cât de ciudat e gândul meu, și probabil că asta mi-a oferit mica licărire de sănătate mintală care m-a determinat să sun la 911. Mai întâi, am început să explic într-un mod detașat ce am plănuit, dar în scurt timp m-am trezit plângând. Vocea de la celălalt capăt mi-a spus să merg imediat la un spital. Am ascultat-o.

Mi-am petrecut următoarele trei zile ale lui decembrie 2007 într-o clinică de psihiatrie din North Philadelphia. La acea vreme, deja planificasem să mă mut din Philly, unde mă simțeam complet izolat, și să

revin la New York, unde aveam prieteni și familie. Am dat peste un doctor, primul în ani buni, care mi-a micșorat – în loc să îmi crească – dozajul medicamentelor. Și am început terapia cognitiv-comportamentală imediat ce m-am mutat la New York.

La început, nu părea să se schimbe mare lucru. Doctorul mi-a explicat o dată, și încă o dată, cum mi-am folosit fiecare părticică din puterea creierului pentru a susține o percepție a mea – o schemă – conform căreia eram o ființă distrusă iremediabil. Mi-am făcut exercițiile TCC de două ori pe zi și am început să recunosc treptat că mintea mea furioasă, defensivă și zbuciumată încerca să protejeze acea viziune urâtă despre mine însumi.

Nu a existat un moment „Eureka!”. Mintea mea rațională putea să înțeleagă că gândurile îmi erau distorsionate, dar nimic nu s-a schimbat până când pur și simplu nu mi-am făcut un obicei din a asculta cele mai crude, mai nebunești și mai distructive voci din capul meu fără să cred că trebuie să acționez cum îmi cer ele. Când am încetat să las acele voci să câștige, au devenit mai liniștite. Datorită TCC, mintea mea are acum obiceiul să asculte cele mai rele gânduri ca și cum ar asculta voci caraghioase din desene animate. Deși tot mă mai simt deprimat uneori, frecvența și severitatea crizelor nu mai sunt la fel de mari ca înainte.

Autorul acestei relatări este chiar Greg. El crede că TCC i-a salvat viața. În doar câteva luni, a învățat cum să își surprindă propriile distorsiuni. Iar după ce a învățat să le identifice singur, a început să le audă ca și cum ar fi venit din partea altor oameni. Odată ce te obișnuiești să le cauți, nu este foarte greu să identifici catastrofarea, gândirea dihotomică, etichetarea și toate celelalte.

Curând după ce a început să practice TCC, în 2008, Greg a observat, în activitatea sa de președinte al FIRE, că personalul administrativ din campusuri modela uneori distorsiuni cognitive pentru studenți. Administratorii se purtau în așa fel încât lăsau impresia că studenții se află constant în pericol și au nevoie să fie protejați de o gamă întreagă de lucruri riscante sau incomode (așa cum vom vedea în Capitolul 10). Dar, pe atunci, studenții generației mileniale cel mai adesea își dădeau ochii peste cap la reacțiile exagerate ale administratorilor. Abia în momentul în care primii membri ai iGen au intrat la facultate, în jurul anului 2013, Greg a început să observe o atitudine mai temătoare față de cuvântul rostit, venind chiar din partea studenților. În noile discuții despre spațiile sigure, factorii declanșatori, microagresiuni și discursul ca violență, studenții foloseau adesea argumente și justificări care păreau extrase chiar din manualul de instruire în TCC. Acesta este motivul pentru care Greg l-a invitat la un prânz pe Jon, în 2014, și motivul pentru care am scris articolul nostru din *The Atlantic*, în 2015.

În acel eseu am vorbit pe scurt despre schimbările privind modul de a copilări în Statele Unite, precum scăderea timpului în care minorii sunt lăsați fără supraveghere, și despre extinderea, mai recentă, a rețelelor sociale, dar ne-am concentrat atenția pe ceea ce se întâmpla cu tinerii ajunși în colegii. La acea vreme, tocmai începuserăm să auzim primele alarme trase de profesioniștii din domeniul sănătății mintale din universități, care erau copleșiți de apelurile tot mai numeroase la ajutorul lor.⁴⁴² Am sugerat că, poate, chiar unele dintre lucrurile pe care le făceau colegiile ca să-i protejeze pe studenți de cuvinte și idei ajungeau să determine creșterea cererii pentru servicii de sănătate mintală, prin creșterea involuntară a folosirii distorsiunilor cognitive.

Totuși, până în 2017, era clar că înțeleserăm greșit ce se întâmplă. Nu colegiile erau cauza principală a valului de boli psihice ale studenților; mai degrabă, studenții care solicitau ajutor erau parte a unui val mult mai mare, național, de anxietate și depresie la adolescenți, nemaiîntâlnit în vremurile moderne. Universitățile se străduiau să facă față numărului crescând de studenți care sufereau de boli psihice – majoritatea, tulburări de dispoziție.⁴⁴³ Noua cultură a siguranței poate fi înțeleasă ca o încercare din partea studenților, a profesorilor și administratorilor de a remodela campusul ca răspuns la această tendință de dată recentă. Dacă mai mulți studenți spun că se simt amenințați de anumite tipuri de discurs, atunci trebuie oferită mai multă protecție. Mesajul nostru de bază din cartea de față este că acest tip de gândire ar putea fi greșit; studenții sunt antifragili, nu fragili. Unele măsuri de protecție bine intenționate se pot întoarce împotriva lor, înrăutățind lucrurile pe termen lung tocmai pentru tinerii pe care vrem să-i ajutăm.

În acest capitol, explorăm descoperirile recente privind declinul sănătății mintale la adolescenții americani. Există dovezi că tendințe similare par să se manifeste în Canada⁴⁴⁴ și în Marea Britanie⁴⁴⁵, deși dovezile din aceste țări nu sunt atât de clare și de consistente ca în SUA.⁴⁴⁶ În toate cele trei țări, fetele par să fie mai afectate decât băieții. Ce se întâmplă cu sănătatea mintală în campus și în afara lui – și de ce noua cultură a siguranței a apărut doar după 2013?

iGen

În cartea intitulată *iGen* din 2017, pe care am menționat-o în Capitolul 1, Jean Twenge, psihologă la San Diego State University, ne oferă cea mai detaliată imagine de până acum a comportamentului, valorilor și stării mintale a adolescenților și

studenților din ziua de azi. Doamna Twenge este expertă în privința modului în care diferă generațiile din punct de vedere psihologic, putând să explice perfect și de ce apar asemenea diferențe. Ea numește generația care a urmat celei a milenialilor folosind termenul „iGen“ (alcătuit similar cuvântului iPhone), o abreviere de la „generația internetului“, pentru că reprezintă prima generație care a crescut „cu internetul în buzunar“. (Unii specialiști folosesc termenul „Generația Z“.) Firește, cei mai în vârstă mileniali, născuți în 1982, căutau CD-uri cu muzică și indicații MapQuest utilizând Netscape și AltaVista pe PC-urile lor Compaq, la sfârșitul anilor 1990, dar motoarele de căutare nu schimbă relațiile sociale. Însă rețelele sociale o fac.

Trasarea unei linii de demarcație între generații este întotdeauna un lucru dificil, dar, pe baza profilurilor psihologice, Twenge apreciază că 1994 este ultimul an de naștere al milenialilor, iar 1995, primul an de naștere al iGen. Un posibil motiv pentru discontinuitatea trăsăturilor și atitudinilor autodeclarate dintre mileniali și iGen este că, în 2006, când cei mai în vârstă iGen împlineau 11 ani, Facebook a schimbat cerințele pentru membrii săi. Nu mai trebuia să dovedești înscrierea într-un colegiu; din acel moment, orice copil de 13 ani – sau mai mic, care declara că are 13 ani – putea să se alăture.

Dar Facebook și alte platforme sociale similare nu au atras cu adevărat mulți elevi de gimnaziu decât după apariția iPhone-ului, în 2007, și după ce noul gadget a fost adoptat pe scară largă, în următorii câțiva ani. Astfel că este cel mai bine să ne gândim la întreaga perioadă dintre 2007 și 2012 ca la un interval în care viața socială a adolescentului american obișnuit s-a schimbat considerabil. Atunci s-au înmulțit rețelele sociale, iar adolescenții au început să folosească Twitter (fondat în 2006), Tumblr (2007), Instagram (2010), Snapchat (2011) și o varietate de alte servicii asemănătoare. Cu timpul, companiile care le patronează au devenit tot mai abile în a-i capta și a-i păstra pe tineri „cu ochii ațintiți“ asupra lor. Rețelele sociale au început, din ce în ce mai mult, să creeze dependență. Într-un interviu îngrijorător din 2017, Sean Parker, primul președinte al Facebook, a explicat astfel cei dintâi ani:

Procesul de gândire implicat în construirea acestor aplicații – Facebook fiind prima dintre ele – a fost cam la modul: „Cum să facem să consumăm cât mai mult posibil din timpul și din atenția ta conștientă?“ Asta înseamnă că trebuie să-ți livrăm puțină dopamină din când în când, fiindcă un prieten ți-a dat *like* sau a comentat la o poză de-a ta, la o postare, la orice. Și asta o să te împingă să contribui cu mai mult

conținut, și asta o să îți aducă mai multe *like*-uri, mai multe comentarii... Este o buclă de feedback pentru validarea socială – exact genul de lucru pe care l-ar inventa un hacker ca mine. Noi exploatăm o vulnerabilitate în psihologia umană.⁴⁴⁷

Anterior în același interviu, Parker spusese: „Doar Dumnezeu știe ce le face asta creierilor copiilor noștri!”

Pe scurt, iGen este prima generație care și-a petrecut (și își petrece) anii de adolescență, anii de formare, scufundată în experimentul social și comercial gigantic al rețelelor de socializare. Ce ar putea fi oare atât de rău?

Cartea lui Twenge este bazată pe cercetările sale aprofundate asupra a patru studii, care acoperă cele câteva decenii din urmă. Un studiu se concentrează pe studenți, două dintre ele se axează pe adolescenți, în general, iar ultimul utilizează eșantioane din întreaga populație adultă a Statelor Unite. Mare parte a lucrării ei constă în grafice pe care le-a creat pornind de la aceste patru baze de date, arătând schimbări în comportamentul și atitudinile adolescenților din anii 1980 sau 1990. Liniile graficelor sunt, în mare parte, orizontale până într-un anumit punct, între 2005 și 2012, punct în care urcă subit ori se prăbușesc. Unele dintre tendințe sunt realmente îmbucurătoare: membrii iGen beau și fumează mai puțin; sunt șoferi mai prudenți și își încep viața sexuală mai târziu. Dar alte tendințe sunt mai puțin pozitive, iar câteva, de-a dreptul îngrijorătoare. Subtitlul cărții rezumă descoperirile expertei: *De ce copiii superconectați de azi sunt mai puțin rebeli, mai toleranți, mai nefericiți – și total nepregătiți pentru maturitate – și ce înseamnă asta pentru noi ceilalți.*

Analizele lui Twenge sugerează că există două schimbări importante între generații care pot conduce la creșterea culturii siguranței în campusuri, începând din 2013. Prima constă în aceea că, acum, copiii se maturizează mult mai lent. Acțiunile despre care se consideră în mod obișnuit că marchează tranziția de la copilărie la viața de adult debutează mai târziu – de exemplu, încadrarea în muncă, șofatul unui automobil, consumul de alcool, mersul la o întâlnire cu un potențial partener sau viața sexuală. Membrii iGen așteaptă mai mult timp să facă aceste lucruri, iar apoi le fac într-o măsură mai mică decât membrii generațiilor anterioare. În loc să se implice în aceste activități (care presupun interacțiunea față în față cu alți oameni), adolescenții de astăzi petrec semnificativ mai mult timp singuri, interacționând cu niște ecrane.⁴⁴⁸ Foarte important, combinația dintre îngrijirea părinților, care se tem mereu pentru siguranța odraslelor lor, și ispita ecranelor conduce la faptul că membrii iGen petrec considerabil mai puțin timp ieșind cu

prietenii, nesupravegheați de un adult, față de cei din generațiile precedente.

Concluzia este că, atunci când au ajuns în campusuri, la începutul toamnei lui 2013, membrii iGen acumulasera mai puțin timp nesupravegheați și mai puțină experiență de viață offline decât se întâmplase în cazul oricărei generații anterioare. Twenge explică: „Tinerii de 18 ani de acum se comportă așa cum o făceau puberii de 15 ani, iar cei de 13 ani se comportă ca niște puști de 10 ani. În ziua de azi, adolescenții se află în siguranță fizică mai mult decât oricând, dar sunt mai vulnerabili din punct de vedere mintal.”⁴⁴⁹ Majoritatea acestor tendințe se manifestă în toate clasele sociale, în cazul tuturor raselor și etniilor.⁴⁵⁰ Prin urmare, membrii iGen, în ansamblu, nu pot fi la fel de pregătiți pentru colegiu așa cum erau tinerii de 18 ani ai generațiilor anterioare. Asta ar putea explica de ce studenții cer dintr-odată mai multă protecție și intervenție din partea adulților în treburile și în conflictele lor interpersonale.

Al doilea mare efect generațional îl reprezintă o creștere rapidă a ratelor de anxietate și depresie.⁴⁵¹ Am creat trei grafice utilizând aceleași date pe care Twenge le raportează în cartea sa *iGen*. Graficele sunt clare și spun o poveste șocantă.

Studiile privitoare la bolile psihice au arătat de mult că fetele au rate mai mari de depresie și anxietate decât băieții.⁴⁵² Diferențele sunt minore sau inexistente înainte de pubertate, dar ele cresc de pe la 12-13 ani. Decalajul dintre adolescente și adolescenți era relativ constant la începutul anilor 2000, însă din 2011 acesta s-a mărit, iar rata tulburărilor psihice la fete a crescut rapid. Până în 2016, așa cum poți vedea în Figura 7.1, aproximativ *una din cinci fete* a îndeplinit criteriile pentru a se considera că a avut un episod depresiv major în ultimul an.⁴⁵³ Rata în cazul băieților a crescut, de asemenea, dar mai lent (de la 4,5% în 2011 la 6,4% în 2016).

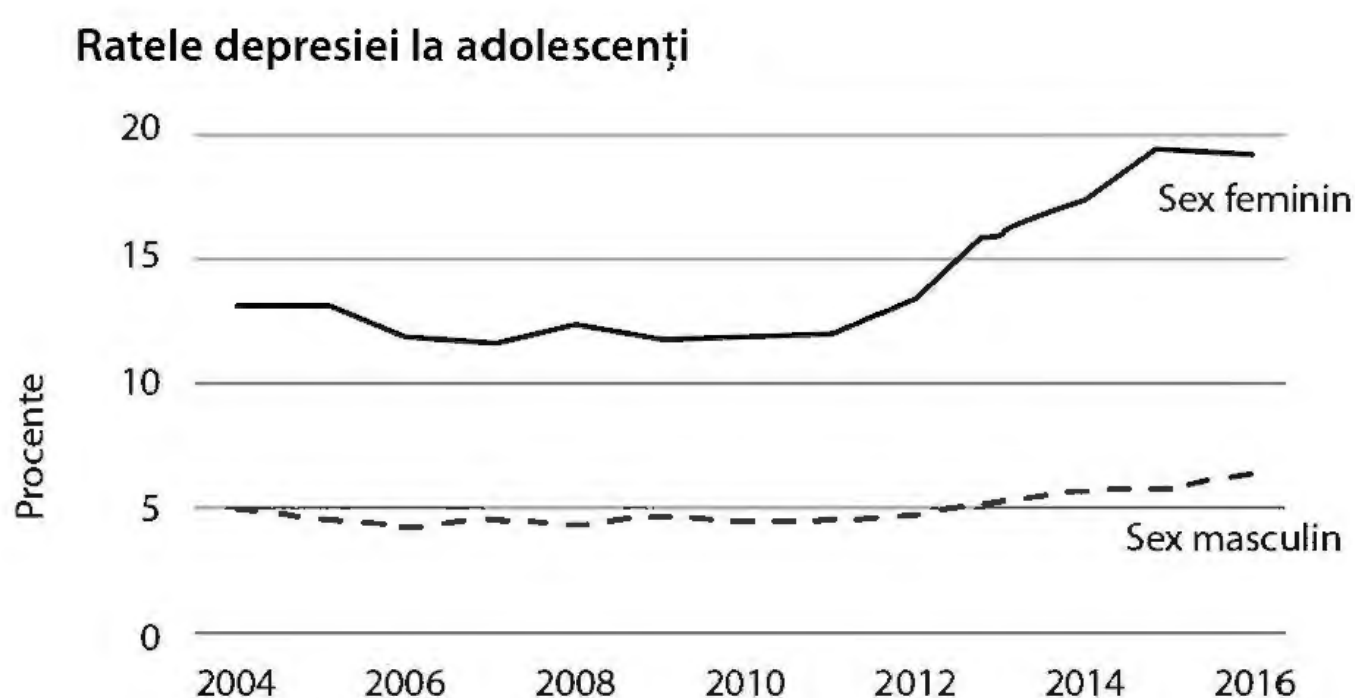

FIGURA 7.1. Procentul adolescenților cu vârste între 12 și 17 ani care au avut cel puțin un episod depresiv major în ultimul an. Ratele depresiei au crescut

cu repeziciune începând din 2011, mai ales în cazul fetelor. (Sursa: National Survey on Drug Use and Health.)

S-au schimbat chiar atât de mult lucrurile pentru adolescenți doar în ultimii șapte ani? Poate că Figura 7.1 reflectă mai degrabă schimbările în criteriile de diagnosticare? Sau poate că ștacheta pentru diagnosticarea depresiei a fost coborâtă, și acest lucru este bun, în ideea că mai mulți tineri au de-acum parte de ajutor specializat?

E probabil ca ultima supoziție să fie corectă, dar coborârea ștachetei pentru diagnosticare și încurajarea mai multor persoane să folosească limbajul terapiei și al bolilor psihice pot avea și efecte negative. Etichetarea oamenilor poate crea ceea ce se numește „efectul de buclă”: poate schimba comportamentul persoanei etichetate, devenind o profeție autoîmplinită.⁴⁵⁴ Din acest motiv, etichetarea este o distorsiune cognitivă extrem de puternică. Dacă depresia devine parte din identitatea ta, atunci, cu timpul, îți vei dezvolta scheme corespunzătoare despre tine însuși și despre perspectivele tale (*Nu sunt bun de nimic și viitorul meu este fără speranță*). Aceste scheme îți vor îngreuna sarcina de a-ți aduna energiile și a te concentra ca să abordezi problemele care, dacă ai putea să le depășești, ar slăbi strânsoarea depresiei. Noi nu negăm că depresia e o realitate. Nu le-am spune niciodată oamenilor depresivi doar „să se înzdrăvenească”, „să depășească momentul” – Greg cunoaște prea bine cât de inutilă ar fi o asemenea abordare. Spunem, mai degrabă, altceva: coborârea ștachetei (sau permiterea *concept creep*) în aplicarea etichetelor de sănătate mintală ar putea crește numărul suferinzilor.

Ratele suicidului la adolescenți

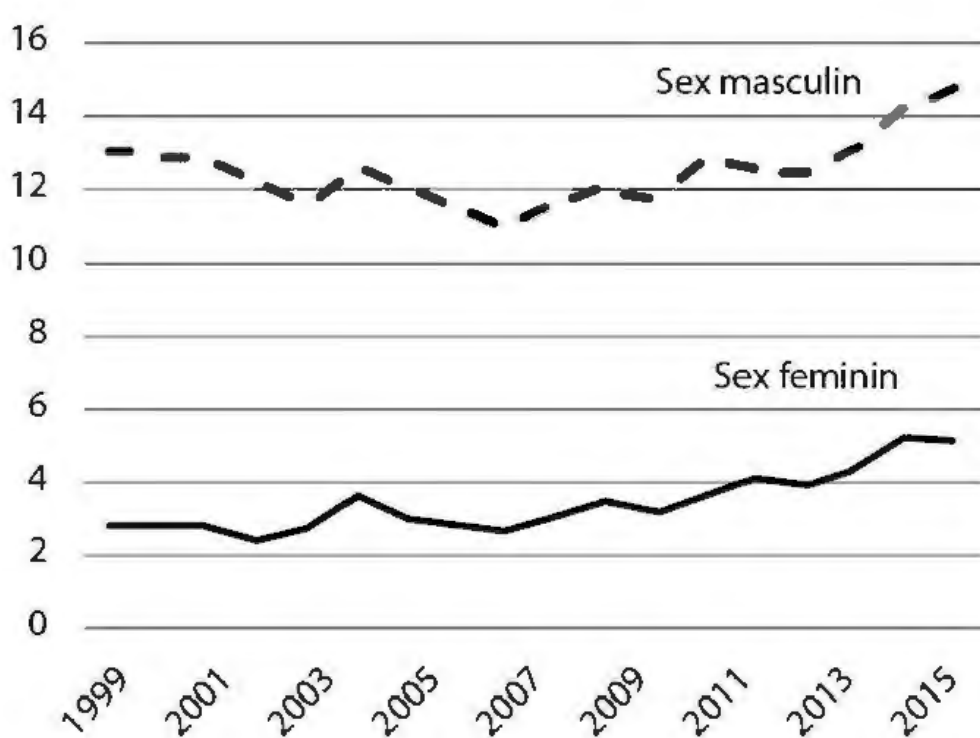

FIGURA 7.2. Rata sinuciderilor la 100 000 de persoane cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani, în funcție de sex. (Sursa: CDC, Fatal Injury Reports, 1999–2016.)

Există, în mod tragic, dovezi solide conform cărora incidența sporită a depresiei în rândul adolescenților ilustrată în Figura 7.1 nu este un rezultat al schimbării în privința criteriilor de diagnosticare. Procentajul sinuciderilor a crescut în tandem cu cel al depresiei. Figura 7.2 prezintă rata anuală de sinucideri la fiecare 100 000 de adolescenți (cu vârste între 15 și 19 ani) din Statele Unite. Ratele de suicid și tentativă de suicid variază în funcție de sex; fetele au mai multe tentative, dar băieții mor mai des de mâna lor pentru că ei tind să folosească metode categoric ireversibile (precum armele de foc sau clădirile înalte). Ratele de suicid la băieți au variat în ultimele decenii, atingând apogeul în anii 1980, în timpul valului gigantic de crimă și violență care avea să se retragă în anii 1990; creșterea începând cu 2007 nu mai ajunge la cotele cele mai înalte (ale anilor din jurul lui 1991), dar oricum rămâne îngrijorător de mare. În cazul fetelor, pe de altă parte, procentajul de suicid a fost oarecum constant în trecut, până în 1981, când începe statistica, și, cu toate că este substanțial mai mic decât cel al băieților, creșterea constantă începând cu 2010 aduce rata la cel mai înalt nivel înregistrat pentru fete din 1981 încoace. În comparație cu începutul anilor 2000, în prezent, *aproape de două ori mai multe adolescente își pun capăt zilelor*. (În Canada, rata sinuciderilor la adolescente a crescut, de asemenea, deși nu atât de abrupt, în timp ce în cazul adolescenților a scăzut.⁴⁵⁵ În Marea Britanie, nu există nicio tendință aparentă pentru niciunul dintre sexe în ultimii ani.⁴⁵⁶)

Confirmând această creștere a bolilor psihice cu un set diferit de date, un studiu recent⁴⁵⁷ a analizat „leziunile autoprovocate non-fatale”. Acestea sunt situațiile în care adolescenții au fost duși la camerele de urgență ale spitalelor pentru că se răniseră fizic singuri, tăindu-se cu un cuțit, dându-se cu capul de pereți sau bând otravă. Cercetătorii au examinat datele provenite de la 66 de spitale din Statele Unite, mergând în urmă până în 2001, și au putut estima ratele de autovătămare pe întreaga țară. Au descoperit astfel că ratele pentru băieți se menținuseră stabile; cele din cazul fetelor erau mult mai mari, dar fuseseră constante din 2001 până în 2008. Totuși, din 2009 încoace, procentul de autovătămare la fete a început să crească, iar cel mai rapid, la copilele cu vârste între 10 și 14 ani, cazurile aproape triplându-se din 2009 până în 2015.

Rețele antisociale?

Ce determină acest val al bolilor psihice și al sinuciderilor? Twenge crede că rapida acaparare a vieții adolescenților de

telefoanele inteligente și de rețelele sociale, începând din jurul lui 2007, este cauza principală pentru criza sănătății mintale ce a debutat cam prin 2011. În cartea ei, specialistă prezintă grafice care arată că utilizarea mass-mediei digitale și problemele de sănătate mintală sunt intercorelate: ele au crescut simultan în anii din urmă. Acest lucru face din mass-media digitală un vinovat mai probabil decât, să spunem, criza financiară globală și recesiunea asociată ei, începute în 2008. Până în 2011, economia și piața forței de muncă s-au îmbunătățit în mod constant în Statele Unite, așa că este greu de crezut ca factorii economici să fi reprezentat cauza deteriorării sănătății psihice la adolescenți în anii imediat următori.⁴⁵⁸

Corelațiile simple sunt sugestive, însă ele nu ne pot spune ce anume a provocat un fapt. În perioada respectivă se schimbau multe lucruri, așa că există multe oportunități pentru ceea ce numim *corelații false*. De pildă, consumul anual de brânză pe cap de locuitor din SUA se află într-o corelație aproape perfectă cu numărul de oameni care mor în fiecare an încâlciți în așternuturile lor⁴⁵⁹, dar asta nu se întâmplă fiindcă preferința pentru brânzeturi îi face pe americani să doarmă într-un mod mai ciudat. O astfel de corelație este falsă – e doar o coincidență că ambele cifre au crescut proporțional în aceeași perioadă.

Pentru a evita inducerea în eroare din pricina corelațiilor false, trebuie să luăm în calcul variabile suplimentare, care ar fi de așteptat să se schimbe dacă o anumită explicație cauzală ar fi adevărată. Twenge face acest lucru prin examinarea tuturor activităților zilnice declarate de elevi și studenți individuali, în două seturi de date ce includ asemenea acțiuni. Iar astfel descoperă că există doar două activități care sunt corelate semnificativ cu depresia și cu anumite aspecte legate de suicid (precum luarea în considerare a sinuciderii, crearea unui plan sau efectuarea unei tentative reale): este vorba despre folosirea dispozitivelor electronice (smartphone-ul, tableta sau computerul) și privitul la televizor. De cealaltă parte, există cinci activități care inversează relațiile cu depresia (însemnând că adolescenții care petrec *mai multe* ore pe săptămână făcând aceste lucruri au rate *mai scăzute* ale depresiei): practicarea de sporturi și alte forme de exercițiu fizic, participarea la slujbe religioase, citirea de cărți și publicații tipărite, interacțiunile sociale nemijlocite (față în față) și rezolvarea temelor pentru școală.

Observi ceva în legătură cu diferența dintre cele două liste? Ecran *versus* lipsa ecranului! Când elevii se uită la ecrane două ore pe zi, sau mai puțin, din timpul lor liber⁴⁶⁰, nu există o probabilitate crescută pentru depresie. Dar trecând de baremul celor două ore, riscurile devin mai mari cu fiecare oră suplimentară

petrecută în fața ecranului. Dimpotrivă, copiii care petrec mai mult timp fără ecrane, în special dacă sunt prinși în activități sociale ce nu implică așa ceva, prezintă un risc mai mic de depresie și ideeație suicidară.⁴⁶¹ (Twenge cercetează și posibilitatea ca relația să funcționeze invers – ca depresia să fie cea care îi determină pe copii să petreacă mai mult timp în fața ecranelor – și arată că acest lucru este puțin probabil.⁴⁶²)

O parte din ce se întâmplă poate consta în aceea că dispozitivele ne îndepărtează de semenii. Ființele umane aparțin unei specii „ultrasociale”. Cimpanzeii și câinii au vieți sociale foarte active, dar, ca specie *ultrasocială*, oamenii îi depășesc. La fel ca albinele⁴⁶³, ei sunt capabili să lucreze împreună în grupuri mari, cu o diviziune clară a muncii. Noi, oamenii, îndrăgim grupurile, sporturile de echipă, mișcările sincronizate și orice altceva ne dă sentimentul „unul pentru toți și toți pentru unul”. (Ultrasocialitatea e legată de psihologia tribalismului, despre care am vorbit în Capitolul 3. Trucul este să satisfaci nevoia oamenilor de apartenență și interacțiune fără să activezi aspectele defensive și cu potențial violent ale tribalismului.) Desigur, rețelele sociale ne permit să creăm grupuri mari, iar asta mai ușor ca niciodată, dar acele grupuri „virtuale” nu sunt similare conectării directe interpersonale; ele nu satisfac nevoia de apartenență în același fel. Așa cum au spus Twenge și coautorii cărții sale:

Merită să reținem că arhitectura neurală a oamenilor a evoluat în condiții de contact apropiat, față în față unii cu alții aproape continuu (ne referim inclusiv la contactul non-vizual și non-auditiv; de exemplu, atingerea, mirosul), și că o descreștere sau o eliminare în datele de intrare cheie ale unui sistem poate duce la destabilizarea sistemului.⁴⁶⁴

Această idee este susținută de descoperirea lui Twenge conform căreia timpul consumat cu folosirea dispozitivelor electronice nu era dăunător, în general, pentru copiii foarte sociabili, aceia care petreceau mai mult timp decât un copil obișnuit interacționând cu persoanele din jur în mod direct.⁴⁶⁵ Altfel spus, impactul cu potențial negativ al ecranelor și rețelelor sociale ar putea depinde de cantitatea de timp în care adolescenții se află în conexiune cu alți oameni. Dar dispozitivele electronice sunt nocive nu doar fiindcă îi îndepărtează pe copii sau pe adolescenți de interacțiunile față în față; există efecte mult mai insidioase, care sunt resimțite mai puternic de către fete.

De ce fetele sunt mai afectate?

Graficele anterioare arată că sănătatea mintală s-a deteriorat mai mult la fetele iGen decât la băieții iGen. În plus, în măsura în care rețelele sociale par să aibă o parte din vină, acest lucru poate fi adevărat doar pentru fete. În ce-i privește pe băieți, Twenge a descoperit că timpul total petrecut în fața ecranelor este într-adevăr corelat cu rezultate psihologice negative, însă nu și timpul petrecut pe rețelele sociale.⁴⁶⁶ De ce ar fi acestea mai dăunătoare pentru fete decât pentru băieți?

Există cel puțin două motive posibile. Primul este că rețelele sociale prezintă versiuni „selectate cu grijă” ale vieții utilizatorilor, iar fetele pot fi afectate negativ mai puternic de prăpastia dintre aparență și realitate. Mulți au observat că pentru fete, mai mult decât pentru băieți, viața socială se învâрте în jurul includerii și excluderii.⁴⁶⁷ Rețelele sociale măresc mult frecvența cu care adolescenții îi văd pe cunoscuți distrându-se și făcând diverse lucruri împreună, aici fiind vorba inclusiv despre evenimente la care ei n-au fost invitați. În timp ce acest lucru mărește FOMO (*fear of missing out*⁴⁶⁸), care îi afectează atât pe băieți, cât și pe fete, după ce parcurg sute și sute de poze fetele pot fi mai îndurerate decât băieții de ceea ce Deborah Tannen, profesoară de lingvistică la Georgetown University, numește FOBLO (*fear of being left out*).⁴⁶⁹ Când o adolescentă vede imagini cu prietenii ei făcând un lucru la care ea a fost invitată, dar nu a putut participa (a pierdut ceva), se produce un efect psihologic diferit comparativ cu situația în care nu a fost invitată în mod intenționat (lăsată pe dinafară). Și, așa cum relatează Twenge, fetele folosesc rețelele sociale mai des, ceea ce le dă ocazii suplimentare să se simtă excluse când își văd prietenii că se întâlnesc fără ele. Numărul adolescenților de toate vârstele care se simt lăsați pe dinafară, indiferent de sex, se află la cel mai ridicat nivel în ziua de azi, conform lui Twenge, dar creșterea este mai mare în cazul fetelor. Din 2010 până în 2015, procentul adolescenților de sex masculin care au mărturisit că adesea se simt lăsați pe dinafară a crescut de la 21 la 27. Pentru adolescente, procentul a sărit colosal – de la 27 la 40.⁴⁷⁰

O altă consecință a selecției grijulii de pe rețelele sociale este că adolescentele sunt bombardate cu imagini ale unor fete și femei a căror frumusețe e amplificată în mod artificial, făcându-le pe cele care privesc mai nesigure față de propriul aspect. În zilele noastre, nu doar imaginile cu manechine sunt „înfrumusețate”; platforme precum Snapchat și Instagram oferă „filtre” la care fetele apelează ca să-și îmbunătățească *selfie*-urile, iar după ce le editează, li se pare că

până și *prietenele* lor arată mai bine. Aceste filtre fac nasurile mai mici, buzele mai pline și pielea mai netedă.⁴⁷¹ Fapt ce a condus la un nou fenomen: destule tinere doresc să-și facă operații estetice ca să arate ca în *selfie*-urile lor îmbunătățite.⁴⁷²

Cel de-al doilea motiv pentru care rețelele sociale le pot da sentimente mai apăsătoare adolescentelor vine din faptul că fetele și băieții sunt agresivi în moduri diferite. Studiul realizat de psihologa Nicki Crick arată că băieții sunt mai agresivi din punct de vedere fizic – sunt mai predispuși să se îmbrâncească și să se lovească unul pe altul și afișează un interes mai mare pentru filmele și poveștile pline de violență fizică. În schimb, fetele sunt mai agresive din punct de vedere „relațional”; ele încearcă să destabilizeze relațiile, reputația și statutul social al rivalelor lor – de exemplu, prin folosirea rețelelor sociale, pentru a se asigura că rivalele știu care dintre ele a fost lăsată intenționat pe dinafară.⁴⁷³ Când se adună totul, nu există o diferență între sexe în ce privește cantitatea totală de agresivitate, dar există o diferență semnificativă între sexe în privința *modurilor* preferate de a-i răni pe ceilalți. (Cel puțin, aceasta a fost descoperirea lui Crick în anii 1990, înainte de apariția rețelelor sociale.) În plus, fiindcă, în general, agresivitatea băieților este livrată personal, țintele lor pot scăpa dacă părăsesc „câmpul de bătaie”. Pe rețelele sociale, fetele nu pot scăpa niciodată.

Ținând cont de diferența dintre formele preferate de agresivitate, ce s-ar întâmpla dacă un demon ar pune un pistol încărcat în buzunarul fiecărui adolescent din Statele Unite? Care dintre sexe ar avea de suferit mai mult? Cel mai probabil, băieții, deoarece ei ar găsi „jocul” cu pistolul mai atrăgător și l-ar folosi mai des pentru a-și rezolva conflictele. Pe de altă parte, ce s-ar întâmpla dacă, în locul pistolului, același demon ar pune un smartphone cu aplicațiile rețelelor sociale în buzunarul fiecărui adolescent? În afară de apariția demonului, cam asta s-a întâmplat între 2007 și 2012, iar acum este clar că fetele au suferit considerabil mai mult. Rețelele sociale le oferă numeroase beneficii adolescenților: îi pot ajuta să-și consolideze relațiile (deși uneori le pot deteriora) și, în unele moduri, sunt cu siguranță un exercițiu valoros în arta interacțiunii sociale. Dar, de asemenea, ele facilitează cel mai mult, de la inventarea limbajului și până în prezent, agresivitățile relaționale, iar dovezile disponibile astăzi arată că rezultatul a constat în afectarea mai pronunțată a sănătății mintale în cazul fetelor.

iGen merge la facultate

Primii membri iGen au ajuns în campusuri în septembrie 2013; până în mai 2017, când cei mai în vârstă dintre ei au început să absolve facultatea, corpul studentesc din universitățile americane era aproape în totalitate iGen (cel puțin în colegiile rezidențiale selective de patru ani). Aceștia sunt exact anii în care noua cultură a siguranței s-a înfiripat, părând să vină de nicăieri.

Aceștia sunt, de asemenea, anii în care clinicile de sănătate mintală ale colegiilor s-au trezit copleșite brusc de noua cerere – multe articole din ziare și reviste au relatat despre listele de așteptare tot mai lungi pentru consiliere psihologică în universitățile din Statele Unite.⁴⁷⁴ La vremea respectivă, profilul crizelor din universități părea mai degrabă empiric. Când scriam articolul nostru pentru *The Atlantic*, nu se făcuse încă vreun studiu reprezentativ la nivel național care să documenteze această tendință. Dar acum, trei ani mai târziu, există mai multe.

Un raport din 2016 al Center for Collegiate Mental Health, folosind date colectate din 139 de campusuri, a constatat că până în anul universitar 2015–2016 *jumătate* dintre studenții intervievați declaraseră că au avut parte de consiliere pentru probleme de sănătate mintală.⁴⁷⁵ Raportul arată că singurele tulburări psihice al căror număr creștea în ultimii ani erau anxietatea și depresia. Confirmând aceste tendințe ascendente prin utilizarea unui set de date diferit⁴⁷⁶, Figura 7.3 arată procentul studenților care se descriu ca având o tulburare mintală. Cifra respectivă a crescut de la 2,7 la 6,1 pentru studenți de sex masculin între 2012 și 2016 (adică, o creștere de 126%). Pentru studente, s-a mărit și mai mult: de la 5,9 la 14,5 (o creștere de 150%). Dacă toți acești studenți îndeplinesc criteriile unei diagnosticări riguroase, este clar că tinerii iGen din facultăți *gândesc despre ei înșiși* într-un mod foarte diferit față de cum o făceau milenialii. Schimbarea este majoră la persoanele de sex feminin: *una din șapte tinere din universitățile americane gândește despre sine că ar avea o tulburare psihică*, de la numai una din 18 în ultimii ani de studii ai milenialilor.

Procentajul studenților care declară că au probleme psihice

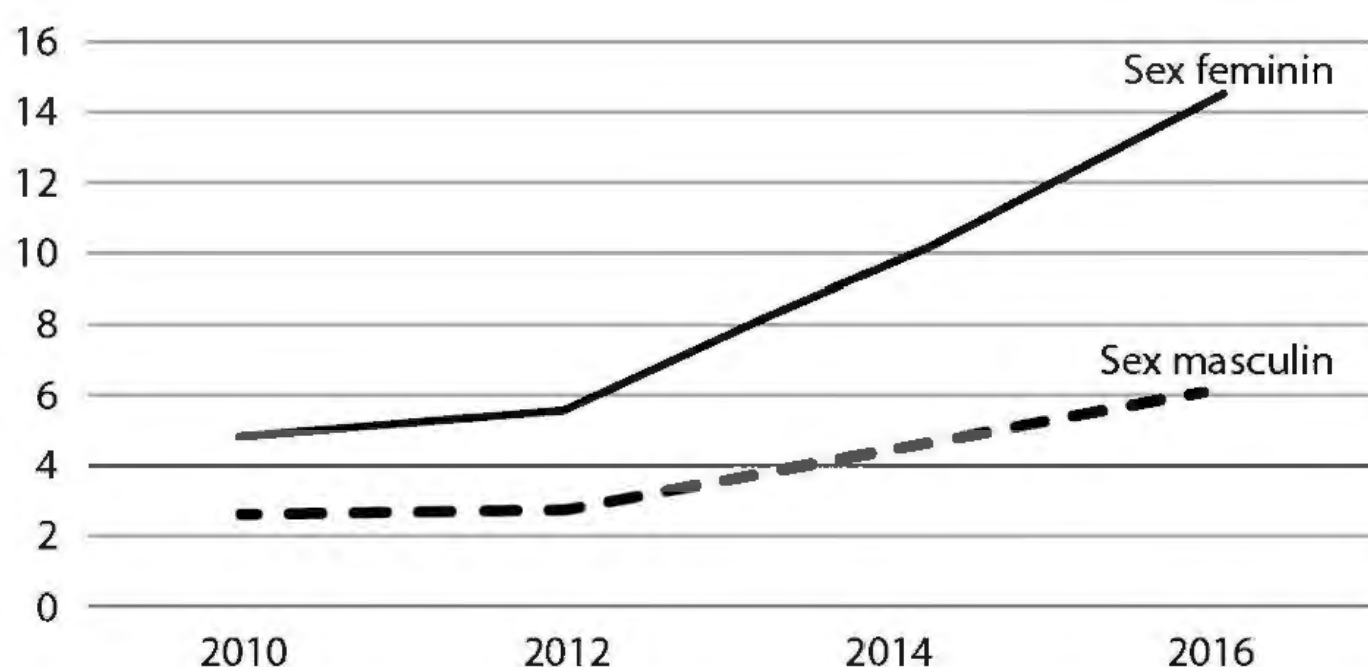

FIGURA 7.3. Procentul tinerilor din colegii care au răspuns afirmativ la întrebarea: „Suferi de vreo tulburare psihică (depresie etc.)?” (Sursa: Higher Education Research Institute.)

Acești ani au cunoscut, de asemenea, o creștere a autoraportării cazurilor de anxietate ca motiv pentru căutarea de ajutor. Un studiu amplu al centrelor de consiliere din universități⁴⁷⁷ a descoperit că doar 37% dintre studenții care le intraseră pe ușă în 2009 și în anii precedenți acuzaseră probleme de acest fel. Însă, de la începutul lui 2010, procentul studenților care se plâneau de anxietate a început să se mărească. A crescut cu 5 puncte în 2013, până la 46%, și a ajuns la 51% în 2016. Acum, anxietatea este de departe problema principală pentru care studenții solicită tratament. Totodată, în aceeași perioadă s-a înregistrat o creștere substanțială a procentelor autovătămării și sinuciderilor printre studenți.⁴⁷⁸ O parte a creșterii poate fi o urmare a tendinței tinerilor de azi, mai dispuși să se autodiagnosticeze – după cum am mai spus –, însă oricum ratele de bază ale sănătății mintale creșteau în mod evident. Ceva se schimbase în viețile și în mințile adolescenților înainte ca ei să ajungă la colegiu, iar atunci când numărul tot mai mare de tineri depresivi și anxioși a început să ajungă în campusuri, în 2013, cu siguranță că acest lucru urma să aibă anumite efecte asupra culturii și normelor universitare.

Acum poți să-ți dai seama de ce ne-a fost greu să argumentăm fără drept de apel faptul că universitățile îi determinau pe studenți să *devină* anxioși și depresivi, predându-le modalități de gândire distorsionată. Ratele anxietății și depresiei erau deja în creștere pentru toți adolescenții înainte ca ei să ajungă în colegii. Era limpede că nu universitățile provocau criza sănătății mintale la nivel național; ele *răspundeau* la una existentă – iar acest lucru poate explica de ce practicile și credințele culturii siguranței s-au răspândit atât de mult după 2013. Dar cultura siguranței nu îi ajută pe studenții care suferă de anxietate și depresie. De fapt, așa cum

demonstrăm în această carte, cultura siguranței poate să facă lucrurile chiar mai rele pentru tinerii care deja se luptă cu tulburări de dispoziție. Ea provoacă, de asemenea, daune colaterale asupra culturii universitare (ne referim aici la a pune orice întrebare în mod liber), pentru că îi deprinde pe studenți să vadă cuvintele ca reprezentând o formă de violență și să interpreteze ideile lectorilor în termeni de genul „sigur *versus* periculos“, mai degrabă decât „corect *versus* greșit“. Acest mod de gândire despre folosirea cuvintelor e de natură să promoveze cultura criticii publice, care, desigur, le dă studenților încă un motiv să fie anxioși.

Depresia și anxietatea tind să meargă mână în mână.⁴⁷⁹ Ambele tulburări stârnesc reacții negative puternice, care hrănesc gândirea emoțională. Anxietatea schimbă mintea extensiv, astfel încât amenințările par să sară asupra persoanei, chiar și în circumstanțe ambigue sau inofensive.⁴⁸⁰ În comparație cu colegii lor neafecțați de anxietate, studenții anxioși sunt, prin urmare, mai predispuși să perceapă un pericol în niște întrebări nevinovate (fapt care îi conduce la a îmbrățișa conceptul microagresiunilor), sau într-un pasaj de roman (fapt care îi conduce la a cere un avertisment pentru factori declanșatori), sau într-o prelegere ținută de un invitat (fapt care îi determină să dorească retragerea invitației lectorului, ori, dacă acest lucru eșuează, să solicite crearea unui spațiu sigur, ca alternativă la prelegere).

Și depresia distorsionează cogniția, inducându-le tinerilor mai multe percepții negative decât cele justificate despre ei înșiși, despre alți oameni, despre lume și viitor.⁴⁸¹ Problemele devin mai mari și mai răspândite. Resursele cuiva pentru a face față respectivelor probleme par să se împuțineze, iar locusul său de control devine mai degrabă extern⁴⁸², toate acestea descurajând încercările de a acționa cu tărie pentru a rezolva problemele respective. Eșecurile repetate de a scăpa din ceea ce e perceput ca o situație proastă pot crea o stare mentală pe care psihologul Martin Seligman a numit-o „neajutorare învățată“⁴⁸³, când o persoană crede că scăparea este imposibilă și se oprește din a mai încerca, chiar și în situații în care încercarea ar fi recompensată. Mai mult decât atât, dacă oamenii sunt depresivi sau dacă anxietatea le reglează sistemul de reacție la amenințare, setându-l pe „alertă ridicată“, ei se pot supune unei „gândiri părtinitoare de atribuire ostilă“, ceea ce înseamnă că sunt mai predispuși să vadă ostilitate în persoane, comunicări și situații benigne sau chiar binevoitoare.⁴⁸⁴ Neînțelegerile sunt din ce în ce mai susceptibile să escaladeze în conflicte la scară largă.

Avertizare privind timpul petrecut în fața ecranelor

Creșterea numărului de adolescenți cu boli psihice e foarte accentuată și se regăsește în multe seturi de date, dar procentul acestora care poate fi atribuit telefoanelor inteligente și, în general, timpului petrecut în fața ecranelor este mic, iar dovezile sunt mai degrabă indirecte. Jean Twenge folosește datele care i-au fost disponibile ei, și acele seturi de date oferă indicii brute despre ceea ce fac copiii – în special, numărul aproximativ de ore pe săptămână petrecute cu diferite activități, inclusiv utilizarea gadgeturilor. Experta descoperă relații semnificative din punct de vedere statistic, și totuși de o amplitudine redusă. Acest lucru nu înseamnă că efectele smartphone-urilor sunt mici; înseamnă doar că varianța bolilor psihice pe care o putem explica în prezent, folosind datele existente, este mică. Cea mai mare parte rămâne încă necunoscută; dacă am avea măsurători mai bune pentru lucrurile pe care le fac copiii și pentru ce se întâmplă cu sănătatea lor mintală, am fi capabili să explicăm mai mult din această varianță. Problemele în cauză fiind de dată foarte recentă, este nevoie de o cercetare mai intensă și de durată înainte de a ști exact de ce numărul tulburărilor de dispoziție a început să crească extrem de repede în anii 2010.

O concluzie la care vor ajunge, aproape cu siguranță, cercetările viitoare este că efectul telefoanelor inteligente și al rețelelor sociale presupune o mare complexitate, incluzând un amestec de beneficii și efecte dăunătoare, în funcție de tipurile de activități online/offline ale unuia sau altuia dintre copii. Un factor care deja pare a fi o variabilă centrală pentru studiu îl reprezintă calitatea relațiilor adolescenților și impactul tehnologiei asupra acestor relații. Într-o analiză recentă a cercetărilor în privința efectelor produse de rețelele sociale, Jenna Clark, Sara Algoe și Melanie Green, psihologi sociali, formulează următorul principiu: „Site-urile rețelelor sociale le aduc beneficii utilizatorilor lor atunci când ei sunt obișnuiți deja să stabilească legături sociale semnificative – și le dăunează, prin capcane precum izolarea și comparația socială, atunci când nu sunt.”⁴⁸⁵

Firește, nu dorim să declanșăm o panică morală și să îi speriem pe părinți, cerându-le să arunce din casă toate dispozitivele până când copiii lor împlinesc 21 de ani. Acestea sunt probleme complicate și este nevoie de mult mai multă cercetare. Deocamdată, așa cum vom detalia în Capitolul 12, există destule dovezi ca să recomandăm stabilirea unor limite de timp pentru folosirea dispozitivelor – probabil, două ore pe zi pentru adolescenți și ceva mai puțin pentru copii mai mici – și, totodată, limitarea sau

interzicerea frecventării platformelor care încurajează comparația socială în detrimentul conectării sociale. De asemenea, e nevoie de o regândire a utilizării dispozitivelor în contextul întregii filozofii a îngrijirii parentale și în contextul nevoii prioritare a copiilor de a se juca. Vom discuta aceste subiecte în următoarele două capitole.

Concluzie

- Creșterea la nivel național a anxietății și depresiei în rândul adolescenților, care a început în jurul lui 2011, este al doilea șir explicativ din demonstrația noastră.
- Generația născută între 1995 și 2012, denumită iGen (sau, uneori, Generația Z), e foarte diferită de cea care a precedat-o, a milenialilor. Conform lui Jean Twenge, expertă în studiul diferențelor dintre generații, o deosebire constă în faptul că iGen se dezvoltă mai lent. În medie, adolescenții de 18 ani din ziua de azi au petrecut mai puțin timp nesupravegheați și au atins mai puține etape de dezvoltare în drumul spre autonomie (până la obținerea unui loc de muncă sau a permisului de conducere auto), în comparație cu cei de 18 ani din generațiile anterioare.
- A doua deosebire este că în cazul iGen se înregistrează rate considerabil mai mari de anxietate și depresie. În general, creșterea acestora este mult mai accentuată la fete decât la băieți. Creșterea nu reflectă neapărat schimbările de definiții sau standarde; ele reies din ratele sporite ale internărilor în spitale pentru autovătămare și din procentele sporite de suicid. Rata sinuciderilor la adolescenții băieți este mai mare decât cea a adolescentelor, însă în cazul fetelor ea s-a dublat de la începutul anilor 2000 încoace.
- Potrivit lui Twenge, cauza principală a înmulțirii cazurilor de boli psihice o reprezintă utilizarea frecventă a smartphone-urilor și a altor dispozitive electronice. Un timp de folosire mai mic de două ore pe zi pare să nu aibă efecte dăunătoare, dar adolescenții care petrec multe ore conectați la ecrane, în special dacă încep să o facă din adolescența timpurie sau mai devreme, au o sănătate mintală mai precară decât aceia care folosesc asemenea dispozitive mai puțin și care sunt angajați mai mult timp în interacțiuni sociale față în față.
- Fetele par să sufere mai mult decât băieții, pentru că ele sunt mai afectate în mod negativ de comparațiile sociale (apărute, mai ales, ca urmare a frumuseții amplificate digital), de semnalele că

au fost „lăsate pe dinafară” și de agresiunea relațională, toate acestea fiind mai dificil de evitat de când adolescenții dețin telefoane inteligente și au acces nelimitat la rețelele sociale.

- Intrarea iGen la facultate coincide perfect cu apariția și intensificarea culturii siguranței – e vorba despre perioada 2013–2017. Membrii iGen pot fi atrași în mod special de supraprotejarea oferită de cultura siguranței în multe campusuri din pricina gradului ridicat de anxietate și depresie al acestor tineri. Ambele tulburări psihice cauzează schimbări cognitive, inclusiv o tendință de a vedea lumea ca fiind mai periculoasă și mai ostilă decât este în realitate.

Note:

441 Andrew Solomon, p. 150. (*N. red*)

442 Novotney (2014). (*N. a.*)

443 Până în 2015, 22% dintre studenți căutau ajutor medical pentru probleme psihice (10% în unele campusuri și până la 50% în altele). Și „54% dintre toți studenții au declarat că se simt copleșiți de anxietate, de la 46,4% în anul 2010“, vezi H. Estroff Marano, „Crisis U“, *Psychology Today*, 1 septembrie 2015. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/articles/201509/crisis-u>. (*N. a.*)

444 R. Levinson-King, „Teen suicide on the rise among Canadian girls“, BBC New Toronto, 13 martie 2017. Preluat de pe <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-39210463>. Vezi și: Canadian Institute for Health Information, „Intentional self-harm among youth in Canada“. Preluat de pe https://www.cihi.ca/sites/default/files/info_child_harm_en.pdf. (*N. a.*)

445 R. Sanghani, „Why are so many of Britain’s teen girls struggling with mental health problems?“, *The Telegraph*, 16 martie 2017. Preluat de pe <http://www.telegraph.co.uk/health-fitness/body/why-are-so-many-of-britains-teen-girls-struggling-with-mental-he>. Acest articol se referă la un vast studiu longitudinal din Marea Britanie, care poate fi accesat aici: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/5research_report.pdf. Vezi și: R. Pells, „Number of university students claiming special circumstances for mental health problems «soars»“, *The Independent*, 9 iulie 2017. Preluat de pe <http://www.independent.co.uk/news/education/education-news/number-of-university-students-mental-health-problems-illness-claiming-special-circumstances-a7831791.html>. (*N. a.*)

446 Datele colectate în 2018 și 2019 despre tendințele din Marea Britanie și Canada vor fi cruciale pentru determinarea existenței – sau nu – a aceleiași probleme ca în SUA. (*N. a.*)

447 M. Allen, „Sean Parker unloads on Facebook: «God only knows what it’s doing to our children’s brains»“, 9 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://www.axios.com/sean-parker-unloads-on-facebook-god-only-knows-what-its-doing-to-our-childrens-brains-1513306792-f855e7b4-4e99-4d60-8d51-2775559c2671.html>. (*N. a.*)

448 Twenge (2017), capitolul 2. (*N. a.*)

- 449 *Ibidem*, introducere. (N. a.)
- 450 Vezi Twenge (2017), anexa B, figurile B1 și B2. Anexa poate fi accesată la <http://www.jeantwenge.com/wp-content/uploads/2017/08/igen-appendix.pdf>. (N. a.)
- 451 *Ibidem*, capitolul 4. Vezi și: Twenge, Joiner, Rogers și Martin (2017). (N. a.)
- 452 În 1994, Nolen-Hoeksema și Girgus nu au găsit diferențe între sexe în privința ratelor depresiei pentru prepuberi, dar, după vârsta de 15 ani, fetele și femeile erau de aproximativ două ori mai predispuse să fie depresive față de băieți și bărbați. Într-o lucrare din 2017, Salk, Hyde și Abramson au relevat descoperirea că diferențele între sexe apăreau la 12 ani, adică mai devreme decât se crezuse inițial. (N. a.)
- 453 Criteriile presupun că o persoană declară că are cel puțin cinci din nouă simptome aproape în fiecare zi, pe o perioadă de două săptămâni, așa cum este descris în Hunter și Tice (2016). Preluat de pe <https://www.samhsa.gov/data/sites/default/files/NSDUH-MethodSummDefsHTML-2015/NSDUH-MethodSummDefs.htm#b4-8>. (N. a.)
- 454 Hacking (1991), așa cum este descris în Haslam (2016). (N. a.)
- 455 R. Levinson-King, „Teen suicide on the rise among Canadian girls“, 13 martie 2017. Preluat de pe <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-39210463>. (N. a.)
- 456 Office for National Statistics (UK), „Suicides in the UK: 2016 registrations (point 6: Suicides in the UK by age)“, 18 decembrie 2017. Preluat de pe <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/bulletins/suicidesintheunitedkingdom/2016registrations#suicides-in-the-uk-by-age>. (N. a.)
- 457 Mercado, Holland, Leemis, Stone și Wang (2017). (N. a.)
- 458 Twenge, Joiner, Rogers și Martin (2018). (N. a.)
- 459 T. Vigen (n.d.), „Spurious correlations“. Preluat de pe <http://www.tylervigen.com/spurious-correlations>. (N. a.)
- 460 Atunci când elevii au lucrări de scris sau alte teme pentru acasă ce necesită utilizarea unui computer, acel timp nu pare să fie corelat cu depresia. (N. a.)
- 461 Twenge (2017), pp. 82 și 84. Pentru o analiză aprofundată, vezi: Twenge *et al.* (2018). (N. a.)
- 462 Twenge abordează problema corelației inverse (adică, dacă depresia îi determină pe adolescenți să petreacă mai mult timp în fața ecranelor) și face legătura cu studii care sugerează că nu acest lucru este de vină. Unul dintre studiile pe care le discută l-a reprezentat un experiment real care a folosit atribuirea aleatorie. Tinerii aleși la întâmplare să renunțe la Facebook pentru o săptămână au declarat că se simțeau mai puțin depresivi la sfârșitul studiului. Vezi: J. Twenge, „With teen mental health deteriorating over five years, there's a likely culprit“, 14 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://theconversation.com/with-teen-mental-health-deteriorating-over-five-years-theres-a-likely-culprit-86996>. (N. a.)
- 463 Vezi discuția despre eusocialitate și ultrasocialitate în Haidt (2012), capitolul 9. (N. a.)
- 464 Twenge, Joiner, Rogers și Martin (2018), p. 4. (N. a.)
- 465 Twenge (2017). (N. a.)
- 466 Twenge (2017). (N. a.)
- 467 Maccoby (1998). (N. a.)

- 468 Frica de a pierde ceva, diferită de FOBLO, care se referă la frica de a fi lăsat pe dinafară. (*N. trad.*)
- 469 H. Wood Rudolph, „How women talk: Heather Wood Rudolph interviews Deborah Tannen“, *Los Angeles Review of Books*, 11 octombrie 2017. Preluat de pe <https://lareviewofbooks.org/article/how-women-talk-heather-wood-rudolph-interviews-deborah-tannen>. Twenge reflectă îngrijorarea lui Tannen când spune: „Fetele folosesc rețelele sociale mai des, acestea dându-le ocazii în plus să se simtă excluse și singure când își văd prietenii sau colegii că se întâlnesc fără ele“, în Twenge, „Have smartphones destroyed a generation?“, *The Atlantic*, septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2017/09/has-the-smartphone-destroyed-a-generation/534198>. (*N. a.*)
- 470 Twenge (2017), anexa F, figura F1. Anexa poate fi accesată la: <http://www.jeantwenge.com/wp-content/uploads/2017/08/igen-appendix.pdf>. (*N. a.*)
- 471 E. Arata, „The unexpected reason Snapchat’s «pretty» filters hurt your self-esteem“, *Elite Daily*, 1 august 2016. Preluat de pe <https://www.elitedaily.com/wellness/snapchat-filters-self-esteem/1570236>. (*N. a.*)
- 472 V. Jowett, „Inside the Snapchat filter surgery boom“, *Cosmopolitan*, 10 iulie 2017. Preluat de pe <http://www.cosmopolitan.com/uk/beauty-hair/a9617028/celebrity-cosmetic-surgery-snapchat-filter-boom>. (*N. a.*)
- 473 Crick și Grotpeter (1995). (*N. a.*)
- 474 De exemplu: M. Thielking, „Surging demand for mental health care jams college services“, *Scientific American*, 8 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.scientificamerican.com/article/surging-demand-for-mental-health-care-jams-college-services>. Vezi și: A. Peterson, „Students flood college mental-health centers“, *The Wall Street Journal*, 10 octombrie 2016. Preluat de pe <http://www.wsj.com/articles/students-flood-college-mental-health-centers-1476120902>. Vezi și: A. Tugend, „Colleges get proactive in addressing depression on campus“, *The New York Times*, 7 iunie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/06/07/education/colleges-get-proactive-in-addressing-depression-on-campus.html>. (*N. a.*)
- 475 Center for Collegiate Mental Health, Pennsylvania State University (2016), „2016 annual report“. Preluat de pe https://sites.psu.edu/ccmh/files/2017/01/2016-annual-report-final_2016_01_09-1gc2hj6.pdf. (*N. a.*)
- 476 Higher Education Research Institute (HERI). Noua întrebare a fost adăugată abia în 2010; era pusă doar o dată pe an. Formularea exactă a acesteia este: „Ai vreuna dintre următoarele dizabilități sau afecțiuni medicale? (Alege «Da» sau «Nu» pentru fiecare).“ Chestionarul enumeră apoi șapte tipuri diferite de dizabilități și afecțiuni, inclusiv „tulburare psihică (depresie etc.)“, cu opțiunea de a alege „Da“ sau „Nu“ pentru fiecare. Instrumentele folosite și datele chestionarului pot fi accesate la: <https://heri.ucla.edu/heri-data-archive>. (*N. a.*)
- 477 D.R. Reetz, C. Bershad, P. LeViness și M. Whitlock (2017), „The Association for University and College Counseling Center Directors annual survey“. Preluat de pe <https://www.aucccd.org/assets/documents/aucccd%202016%20monograph%20%20public.pdf>. Vezi și rezumatele și graficele în: E. Tate, „Anxiety on the rise“, *Inside Higher Ed.*, 29 martie 2017. Preluat de pe

<https://www.insidehighered.com/news/2017/03/29/anxiety-and-depression-are-primary-concerns-students-seeking-counseling-services>. (N. a.)

478 Un studiu realizat la o universitate urbană a descoperit că 38% dintre studenții participanți au declarat un istoric de autovătămare intenționată cel puțin o dată; 18% au declarat că s-au autovătămat de minimum 10 ori și 10% au declarat că s-au autovătămat de peste 100 de ori (Gratz, Conrad și Roeter, 2002). Vezi și anexa F, în anexele online ale lui Twenge (2017); Twenge oferă grafice suplimentare care arată rezultatele sănătății mintale preluate din American College Health Association Survey și Youth Risk Behavior Surveillance System. Anexele pot fi găsite pe <http://www.jeantwenge.com/wp-content/uploads/2017/08/igen-appendix.pdf>. (N. a.)

479 Zhiguo și Fang (2014). (N. a.)

480 Shin și Liberzon (2010). (N. a.)

481 Gotlib și Joormann (2010). (N. a.)

482 Prociuk, Breen și Lussier (1976). Vezi și: Costello (1982). (N. a.)

483 Peterson, Maier și Seligman (1993). Vezi și: Seligman (1990). (N. a.)

484 Chen, Coccaro și Jacobson (2012). (N. a.)

485 Clark, Algoe și Green (2017). (N. a.)

CAPITOLUL 8

Paranoia părinților

Foarte mulți adolescenți și-au pierdut capacitatea de a tolera suferința și nesiguranța, iar o cauză importantă pentru acest lucru este modul în care îi creștem noi, părinții.

Kevin Ashworth, director de clinică,
NW Anxiety Institute din Portland, Oregon⁴⁸⁶

La câteva zile după ce Greg și soția lui s-au întors acasă de la maternitate cu primul lor copil, au primit prin poștă un cadou neobișnuit: un extingtor roșu, nou, lucios. (Nu o mașină de pompieri de jucărie. Un extingtor adevărat.) Ceea ce a făcut cadoul deosebit de semnificativ a fost faptul că expeditorul era Lenore Skenazy din New York, scriitoare, jurnalistă și mamă a doi copii. Poate că ai auzit despre ea ca „America's Worst Mom“.

Călătoria lui Skenazy spre „infamie“ a început în 2008, când i-a permis fiului ei de nouă ani, Izzy, să meargă singur cu metroul prin New York City. Izzy o implorase săptămâni la rând să îl ducă undeva unde nu mai fusese niciodată și să îl lase acolo, pentru ca el să-și găsească singur drumul înapoi spre casă. Așa că, într-o duminică însorită, Skenazy a decis că a venit timpul. L-a luat pe băiețel cu ea la magazinul Bloomingdale's. Încrezătoare că Izzy va descoperi drumul de întoarcere acasă, eventual cerând ajutorul unui străin dacă s-ar fi rătăcit, mama l-a înarmat cu o hartă a metroului, o cartelă de metrou, o bancnotă de 20 de dolari și câteva monede de 25 de cenți, în caz că ar fi avut nevoie să dea vreun telefon, apoi l-a trimis la drum. După 45 de minute (exact la timp), Izzy a ajuns acasă, unde tatăl său îl aștepta. Copilul era extaziat de succesul lui – și nerăbdător să facă asta din nou.

Skenazy a publicat un articol în *The New York Sun* despre acest mic experiment al independenței în copilărie⁴⁸⁷, descriind atât bucuria lui Izzy, cât și reacțiile îngrozite pe care le-a primit din partea altor părinți când au auzit ce îi permisesse băiatului să facă. Două zile mai târziu, ea vorbea la *Today Show*, apoi la MSNBC, Fox News și NPR. Grupurile de discuții online erau înțesate de mesaje, majoritatea condamnându-i decizia, deși câteva o lăudau. În curând, Skenazy a primit eticheta de „Cea mai rea mamă din lume“.⁴⁸⁸

Cele mai multe mame probabil că s-ar fi simțit umilite la culme de un asemenea cognomen, dar Skenazy a îmbrățișat titlul căpătat. I-a oferit fiului ei genul de independență de care ea (și majoritatea părinților din ziua de astăzi) s-a bucurat în anii 1970 – când rata criminalității era mult mai mare. Așadar, de ce alegerea ei a generat atâta revoltă și condamnare? Skenazy și-a dat seama repede că era ceva foarte greșit în îngrijirea parentală modernă. Drept răspuns la critici, a creat un blog ca să-și explice acolo filozofia și să atragă atenția asupra paranoiei și a supraprotejării care au devenit trăsături obișnuite ale părinților americani. L-a denumit *Free-Range Kids*. De atunci, *Free-Range Kids* a tot crescut, a devenit o mișcare bine dezvoltată, incluzând o carte cu același nume, o emisiune de tip reality show, *World's Worst Mom*, și o organizație nonprofit, Let Grow (vezi LetGrow.org).

Extinctorul era un cadou foarte potrivit venind din partea lui Skenazy (care i-a atașat și un bilet cu mesajul: „Vezi, îmi pasă de siguranță!“), pentru că darul reprezenta, în linii mari, mesajul ei esențial: trebuie să ne luăm toate măsurile de precauție rezonabile pentru a proteja siguranța fizică a copiilor noștri – de pildă, prin deținerea unui extingtor. Dar, pe de altă parte, nu trebuie să ne supunem culturii siguranței – prin supraestimarea pericolului, fetișizarea siguranței și neacceptarea *niciunui* risc –, care îi privează pe micuți de unele dintre cele mai valoroase experiențe ale copilăriei.

În Capitolul 1, am discutat despre conceptul antifragilității al lui Nassim Taleb. Am explicat cum programul bine intenționat de a-i menține pe copii „în siguranță“ față de arahide a avut efectul contrar: a împiedicat sistemul imunitar al multor minori să învețe că proteinele din arahide sunt inofensive, fapt care, până la urmă, a dus la creșterea numărului copiilor alergici la arahide, aceștia putând chiar să moară din cauza expunerii la ele. Am opinat că aceeași dinamică ar putea fi responsabilă, măcar parțial, pentru creșterea culturii siguranței în campusurile colegiilor, începând din 2013. În Capitolul 7, am analizat descoperirea lui Jean Twenge conform căreia membrii iGen (născuți în 1995 și ulterior) au parte de copilării foarte diferite de ale celor din generațiile anterioare și, de asemenea, se confruntă cu niveluri mult mai ridicate de anxietate și depresie. În prezentul capitol, privim mai îndeaproape cum s-a schimbat copilăria americană în ultimele decenii. Sugerăm că practicile de îngrijire parentală moderne ar putea să îi învețe pe copii, în mod neintenționat, Marile Neadevăruri. Totodată, examinăm cum părinții și școlile primare par să lucreze împreună, în necunoaștință de cauză, pentru a-i introduce pe cei mici în

cultura siguranței. Schimbarea spre acest mod mai fricos și supraocrotitor de a crește copiii, care a debutat în anii 1980 și a atins niveluri ridicate în anii 1990 – în special printre părinții mai educați –, constituie al treilea șir explicativ al nostru.

Pentru a învăța mai multe despre îngrijirea parentală și copilărie, am apelat la trei experți în domeniu. Pe lângă Lenore Skenazy, am vorbit cu Julie Lythcott-Haims, autoarea bestsellerului pentru părinți *How to Raise an Adult*, și cu Erika Christakis, specialistă în dezvoltarea din copilăria timpurie și autoare a cărții *The Importance of Being Little*. (Îngrijorările profesionale ale lui Christakis privind efectele supravegherii excesive au fost cele care au determinat-o să scrie e-mailul despre costumele de Halloween de la Yale – poveste relatată de noi în Capitolul 3.) Toate cele trei experte au ajuns la concluzia că îngrijirea parentală modernă îi împiedică pe copii să devină puternici și independenți, dar fiecare dintre ele a ajuns la această concluzie pe o altă cale: Skenazy, prin experiențele pe care tocmai le-am descris, Christakis, prin munca sa de educator al preșcolarilor și prin cercetarea sa în educația timpurie, iar Lythcott-Haims, prin experiența ei, întinsă pe mai mult de zece ani, ca decan al studenților din anul I de la Stanford University. În plus, toate cele trei doamne și-au crescut propriii copii.

Cea mai mare frică a părinților

Pe 25 mai 1979, la câteva clădiri distanță de New York University, un băiat de șase ani pe nume Etan Patz și-a convins părinții să-l lase să meargă pe jos cele două străzi de la apartamentul lor până la stația unde oprea autobuzul școlii. Băiatul nu s-a mai întors niciodată acasă, iar cadavrul său nu a fost găsit nici până azi.⁴⁸⁹ Oricine a trăit în New York la acea vreme probabil își amintește că a văzut afișe prin tot orașul, precum și pe părinții lui disperați, la știrile de seară de la TV, implorând lumea care știa ceva să le furnizeze informații.

Dar a existat și un al doilea caz de crimă foarte mediatizat, în 1981, iar acesta a schimbat cursul copilăriei americane, prin inițierea unei mișcări susținute de a-i proteja pe minori de persoane străine. Adam Walsh avea șase ani. Mama lui l-a luat la cumpărături într-un mall Sears din orașul Hollywood, Florida, și l-a lăsat la un chioșc unde era promovat un nou sistem de jocuri video Atari. Chioșcul atrăsese o mulțime de băieți mai mari, așa că mama lui Adam l-a lăsat acolo să se uite, în vreme ce ea a intrat, pentru câteva minute, într-un magazin cu corpuri de iluminat. Între timp, s-a stârnit o încăierare printre copii pentru un loc mai în față; paznicii

magazinului Sears au venit imediat și i-au dat afară pe toți certăreții. Se pare că băieții ceilalți au părăsit zona, însă Adam, fiind prea mic și timid, nu le-a spus paznicilor că mama lui se afla în acel mall. Stând singur afară, a fost ademenit într-o mașină de un criminal în serie, care i-a promis jucării și bomboane. Două săptămâni mai târziu, capul tăiat al lui Adam a fost găsit într-un canal, la 200 de kilometri depărtare.

Tatăl lui Adam, John Walsh, și-a dedicat întreaga viață misiunii de a-i salva pe alți copii de la a avea o soartă similară. El a fondat Adam Walsh Child Resource Center, care a pledat pentru o reformă legislativă și a convins guvernul Statelor Unite să creeze National Center for Missing & Exploited Children, în 1984. Walsh a lucrat cu producătorii la realizarea filmului de televiziune *Adam*, care, atunci când a fost difuzat prima dată, a fost văzut de 38 de milioane de telespectatori. În 1988, a lansat o emisiune TV despre crime reale, *America's Most Wanted*, unde se prezentau cazuri de infracțiuni nerezolvate, inclusiv răpiri de minori, și se cerea ajutorul publicului. De asemenea, Walsh a contribuit la răspândirea unei noi metode de distribuire a fotografiilor copiilor dispăruți: afișarea lor pe cutiile din carton pentru lapte, sub cuvântul „DISPĂRUT” scris cu majuscule.⁴⁹⁰ Primele cartoane de acest fel au apărut în 1984, iar una dintre cele dintâi poze a fost a lui Etan Patz. Până la începutul anilor 1990, programul se extinsese mult, astfel că fotografiile copiilor dispăruți erau reproduse pe pungi de cumpărături, panouri publicitare, cutii de pizza, chiar și pe facturile la utilități. Normele se schimbaseră, fricile creșteau și mulți părinți ajunseseră să creadă că, dacă își luau ochii de pe odrasle o singură clipă în orice spațiu public, copilul lor putea fi răpit. Nu mai exista siguranța de a-i lăsa pe copii să se plimbe nesupravegheați nici măcar prin preajma casei proprii.

Cu siguranță, răpirea și uciderea unui copil de către un străin se numără printre cele mai oribile infracțiuni pe care și le poate imagina cineva. Ele sunt, din fericire, și printre cele mai rare. Conform FBI, aproape 90% dintre minorii care dispar fie au comunicat greșit ce planuri au, fie nu au înțeles instrucțiunile primite de la părinți, fie au fugit de acasă sau de la asistentul maternal⁴⁹¹, iar în 99,8% dintre cazuri micii dispăruți se întorc acasă.⁴⁹² Majoritatea copiilor răpiți sunt „furați” de către un părinte biologic care nu deține custodia asupra lor; numărul celor răpiți de un străin reprezintă un procent minuscul, de 1%, din toți copiii declarați dispăruți – aproape 100 pe an, într-o națiune cu peste 70 de milioane de minori.⁴⁹³ Și, din anii 1990 încoace, rata tuturor infracțiunilor în care sunt implicați copii a scăzut⁴⁹⁴, în timp ce

șansele unui copil răpit să supraviețuiască unei astfel de grozăvii au crescut simțitor.⁴⁹⁵

Riscul real *versus* riscul imaginar

Orașele și orașelele în care au crescut părinții iGen erau mult mai periculoase decât sunt în zilele noastre. Membrii *baby boom* și Gen X s-au dezvoltat într-un mediu cu rate în creștere ale infracționalității și haosului.⁴⁹⁶ Tâlhăriile făceau parte din normalul vieții urbane, încât uneori locuitorii orașelor purtau la ei „bani pentru tâlhari“, într-un portofel ieftin, ca să nu fie nevoiți să le dea infractorilor portofelul adevărat.⁴⁹⁷ Seringile cu heroină și, ulterior, fiolele cu cocaină deveniseră ceva obișnuit în peisajul citadin. Când combini valul gigantic de nelegiuiri, început în anii 1960, cu răspândirea rapidă a televiziunii prin cablu din anii 1980, inclusiv a posturilor de știri care transmiteau non-stop reportaje despre cazuri de copii dispăruți⁴⁹⁸, înțelegi de ce părinții americani au ajuns extrem de temători și defensivi până prin anii 1990.

Valul de infracțiuni s-a domolit brusc la începutul anilor 1990, când procentajele tuturor faptelor antisociale au intrat pe o pantă descendentă pretutindeni în Statele Unite.⁴⁹⁹ De exemplu, în 2013, rata crimelor a scăzut până la nivelul la care era în urmă cu *60 de ani*.⁵⁰⁰ Totuși, *teama* de infracțiuni nu s-a estompat încă multă vreme, iar obiceiurile părinților speriați par să fi rămas absolut intacte până azi. Îngrijirea parentală americană este acum total nesincronizată cu riscul real pe care îl reprezintă pentru copii oamenii necunoscuți.

Pentru a vedea cât de departe au mers unii părinți în sprijinirea culturii siguranței, ia în considerare cazul familiei din Missouri care a înscenat răpirea propriului fiu, în vârstă de șase ani, în 2015. Părinții voiau „să-i dea o lecție“ despre cât de periculos este să te împrietenești cu indivizi necunoscuți. După ce a coborât din autobuzul școlii, băiatul a fost ademenit într-o furgonetă de către un coleg de serviciu al mătușii sale. Omul i-a spus băiețelului că „n-o va mai vedea pe mama lui niciodată“, conform declarației șerifului. Poliția a raportat, de asemenea, că bărbatul i-a acoperit copilului fața cu o jachetă, ca să nu vadă că fusese dus chiar în subsolul casei lui. Băiatul a fost legat, împuns cu un pistol și amenințat că va fi vândut ca sclav sexual.⁵⁰¹

Desigur, puțini părinți și-ar teroriza vreodată copiii în acest fel, dar diverse forme ale culturii siguranței sunt predate în continuare, chiar dacă în moduri mai subtile. Lythcott-Haims și Skenazy ne-au împărtășit povești despre părinți cărora le era frică să își lase fii

adolescenți să meargă cu bicicleta până la casele vecinilor. Iar un psiholog care scrie pentru HealthyChildren.org a declarat: „National Center for Missing and Exploited Children e de părere că nu ar trebui să li se permită copiilor *de orice vârstă* să meargă singuri la o toaletă publică.”⁵⁰² Referindu-se la propriul fiu de nouă ani, psihologul oferă aceste sfaturi:

- Niciodată nu-ți lăsa copilul singur într-o toaletă publică.
- Instruiește-ți băiatul să folosească o cabină privată, nu pisoarul.
- Evită toaletele publice care au mai mult de o singură intrare.
- Stai lângă ușă și vorbește cu copilul tău pe tot parcursul timpului cât se află în toaletă.

Putem să înțelegem frica unei mame că fiul ei ar putea întâlni un pervers într-o toaletă publică. Dar oare nu ar fi mai bine să-l învețe pe băiat cum să recunoască un comportament deviant sau inadecvat, pentru ca mai degrabă copilul să plece urgent de-acolo, decât să îl învețe să se teamă pentru viața lui și să mențină contactul verbal cu un părinte oricând folosește o astfel de toaletă?

Pericolele culturii siguranței

Dacă obișnuiești să petreci mai mult timp pe Facebook, probabil că ai văzut un articol cu un titlu precum: „Opt motive pentru care copiii din anii 1970 ar trebui să fie morți cu toții”⁵⁰³. (Motivul nr. 1: tabla de darts era pusă pe perete, nu pe gazon; motivul nr. 4: se folosea ulei pentru bronzat, nu creme de protecție solară.) Asemenea articole sunt distribuite în mare parte de cei care erau copii în anii 1970 (ca noi), pentru ca generația noastră să se amuze de grijile pentru siguranță ale părinților de azi, semnalând că atunci când am crescut noi nimeni nu purta centuri de siguranță sau căști pentru bicicletă, majoritatea adulților fumau (chiar și în preajma celor mici), vopseaua și benzina conțineau plumb, iar copiii erau încurajați să meargă – singuri – în parcuri și locuri de joacă, unde oricine i-ar fi putut răpi.

Deși tonul este adesea disprețuitor, aceste articole subliniază, de asemenea, câteva succese importante în ce privește siguranța copilului. Utilizarea tot mai frecventă a centurilor de siguranță a salvat multe vieți⁵⁰⁴, căștile pentru biciclete au scăzut riscul leziunilor traumatice ale creierului⁵⁰⁵, fumatul departe de copii a oferit multe beneficii sănătății lor⁵⁰⁶, iar prin eliminarea plumbului din vopsea și din benzină s-au prevenit diferite probleme medicale, chiar și decese.⁵⁰⁷ Una peste alta, din 1960 până în 1990 s-a redus

cu 48% numărul morților cauzate de răni neintenționate și accidente în rândurile copiilor cu vârste între 5 și 14 ani, plus o scădere cu 57% a numărului de decese printre cei mai mici (cu vârste între un an și patru ani).⁵⁰⁸ Succesul campaniilor privind siguranța copiilor ajută la a ne explica de ce părinții moderni sunt preocupați în legătură cu acest aspect, ajungând până la extrema culturii siguranței. În definitiv, din moment ce concentrarea pe marile amenințări oferă astfel de recompense, de ce să nu mergem mai departe și să ducem copilăria cât mai aproape de siguranța perfectă?

Necazul în ce privește acest tip de gândire este că, atunci când ne străduim să producem sisteme perfecte, aproape inevitabil creăm probleme noi și neprevăzute. De exemplu, eforturile de a preveni instabilitatea financiară prin salvarea unor companii pot duce ulterior la mai multe crahuri dezastruoase⁵⁰⁹; încercările de a proteja pădurile prin stingerea incendiilor mici pot conduce la acumularea de lemn mort, care în cele din urmă va conduce la focuri catastrofale, mult mai mari decât suma incendiilor mici care au fost eradicate.⁵¹⁰ Regulile și programele de siguranță – la fel ca majoritatea eforturilor de a schimba sisteme complexe – au, adeseori, consecințe neintenționate. Iar câteodată aceste consecințe sunt atât de nefaste, încât beneficiarilor preconizați le este mai rău decât dacă nu s-ar fi făcut absolut nimic.

Noi credem că încercările de a-i proteja pe copii de pericolele provenite din mediu și de accidente de circulație au fost foarte bune pentru ei. Expunerea la plumb și expunerea la fumul de țigară nu oferă beneficii. A trece printr-un accident de mașină fără centură de siguranță nu îi face pe copii mai rezistenți la viitoare accidente rutiere. Dar încercările de a-i proteja prin împiedicarea lor de la a acumula *experiențe* – precum mersul către/dinspre școală, cățărutul într-un copac sau simpla folosire a foarfecilor – sunt cu totul altceva. Asemenea măsuri de protecție au costuri, deoarece copiii ratează ocaziile de a căpăta abilități, independență și de a învăța evaluarea riscului. (Printre altele, ținerea copiilor în casă le crește riscul de obezitate.) Skenazy explică succint: „Problema cu această viziune, cum că «totul e periculos», o reprezintă faptul că supraprotejarea este un pericol în sine.”⁵¹¹

Iar Lythcott-Haims întărește ideea:

Am întâlnit părinți care nu își lasă fiica de 17 ani să ia metroul. Și eu îi întreb: „Care vă este strategia pe termen lung pentru ea?”... Observ astfel de lucruri peste tot în jur. Văd copii care se tem să fie singuri afară pe trotuar. Nu le place să meargă nicăieri singuri. Nu le place să se plimbe

cu bicicleta singuri. Și asta este probabil din cauză că au fost făcuți să creadă că ar putea fi răpiți în orice moment.⁵¹²

Așa cum ne-a arătat Taleb în *Antifragil*, prin așezarea unui scut protector deasupra copiilor noștri, le încetinim dezvoltarea în mod neintenționat și îi privăm de experiențele de care au nevoie pentru a deveni adulți pe deplin funcționali și de succes. Jurnalista Hara Estroff Marano trage un semnal de alarmă asupra acestei tendințe de mai bine de 15 ani. „Părinții depun eforturi ridicole pentru a elimina obstacolele din viața copiilor lor“, spune ea. „Când, de fapt, îngrijorarea excesivă are efectul clar de a-i face pe copii mai fragili.“⁵¹³ La un anumit nivel, majoritatea părinților știu asta, dar tot se trezesc dându-le târcoale copiilor și protejându-i excesiv. Chiar și Lythcott-Haims s-a surprins într-o astfel de postură:

Așa eram eu, foarte critică la adresa părinților care nu puteau să le dea drumul odraslelor nici măcar la vârsta studenției... Într-o zi, când băiatul meu avea zece ani, m-am aplecat spre el la cină și am început să-i tai friptura din farfurie. Și mi-am dat seama în acel moment: „Doamne, Dumnezeu! Îi tai friptura, și el are zece ani! Eu făceam *babysitting* pentru alți copii pe când aveam zece ani, dar propriul copil are nevoie să-i tai friptura? Ce naiba se întâmplă?“⁵¹⁴

Vina pentru crearea culturii siguranței nu le revine în totalitate părinților. La nivelul de bază, îngrijirea parentală excesivă și cultura siguranței sunt „probleme ale progresului“, pe care le-am menționat în capitolul introductiv. Din fericire, au apus zilele în care familiile aveau în mod obișnuit cinci sau mai mulți copii și se așteptau ca unul sau mai mulți dintre ei să moară. Atunci când țările se bucură de prosperitate materială și femeile capătă drepturi egale în educație, drepturi totale în politică, precum și acces la o bună îngrijire medicală și la contracepție, rata nașterilor scade semnificativ, majoritatea cuplurilor având doar unul sau doi copii. Părinții investesc mai mult timp în acești copii mai puțini și mai sănătoși.⁵¹⁵ Chiar dacă mamele de astăzi au mai puțini copii și muncesc în afara casei mai mult timp decât se întâmpla în 1965, ele petrec, în total, o perioadă mai mare având grijă de copiii lor.⁵¹⁶ Iar timpul alocat de tați odraslelor lor a crescut încă și mai mult.

În general, este un lucru bun că părinții stau alături de copii, dar o protecție exagerată și o supraveghere prea strictă duc la cultura siguranței. Cultura siguranței îi transformă pe copii, care sunt antifragili prin natura lor, în tineri firavi, anxioși și receptivi la Neadevărul despre fragilitate: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab.*

Împinși către supraprotejare

Când părinții se adună și vorbesc despre sarcinile lor, este ceva obișnuit să auzi condamnări ale îngrijirii parentale de tip „elicopter”. Multe mame și mulți tați doresc să „survoleze” mai puțin, adică să le lase copiilor un plus de libertate, dar acest lucru se dovedește greu; există presiuni din partea altor părinți, a școlilor și chiar din partea legii, care îi împing să fie mai precauți în luarea fiecărei decizii – mai precauți decât și-ar dori atunci când fac un pas înapoi și reflectează asupra tipului de părinte care ar vrea să fie. Skenazy spune că, adesea, presiunile sociale îi determină pe părinți să se angreneze în gândirea de tip „să punem răul înainte”.⁵¹⁷ Câtă vreme ei nu sunt pregătiți pentru cele mai proaste rezultate posibile, sunt priviți de sus de către ceilalți părinți și de către profesori, fiind socotiți niște părinți răi (sau chiar „Cea mai rea mamă din America”). Lumea se așteaptă ca părinții buni să creadă că odraslele lor se află în pericol oricând nu le supraveghează.

Mai mult decât atât, părinții care nu sunt de acord cu protejarea excesivă și le oferă copiilor libertate pot fi chiar *arestați*. În 2015, doi părinți din Florida au fost acuzați de infracțiunea de neglijare a copilului fiindcă nu au ajuns acasă la ora preconizată.⁵¹⁸ Neputând să intre în locuință, fiul lor de 11 ani s-a jucat cu mingea de baschet în curtea casei 90 de minute. Un vecin a sunat la poliție. După ce au fost încătușați, perchezitionați corporal, amprentați și ținuti peste noapte în arest, părinții au fost condamnați la pedeapsa cu închisoarea pentru neglijență, iar fiul lor și fratele lui de patru ani (care nu fusese lăsat singur) au fost dați în plasament pentru o lună. Chiar și după ce s-au întors la părinții lor, copiii au fost nevoiți să participe la „terapie prin joacă”, în vreme ce părinții, care nu aveau un istoric de neglijență a copiilor, au fost obligați să meargă la terapie de cuplu și să ia lecții de îngrijire parentală.

În 2014, o femeie din Bristol, Connecticut, și-a lăsat fika singură în mașină în timp ce a mers la o farmacie. Acest lucru îți poate suna rău, mai ales când afli că era vară și că geamurile mașinii erau închise. Un trecător vigilant a sunat la poliție, care a sosit de îndată și a reușit să deschidă portierele. Agenții au raportat că „minora era conștientă și nu se afla în suferință”. Dar iată și poanta: acea fată avea 11 ani și îi spusese mamei sale că preferă să o aștepte în mașină, neavând chef să intre în magazin.⁵¹⁹ Înainte de apariția îngrijirii parentale paranoice, copiii de 11 ani puteau să câștige bani și să învețe ce înseamnă responsabilitatea făcând *babysitting* pentru vecini, cum au făcut Jon și surorile lui în anii 1970. Acum însă, potrivit părerii unor departamente de poliție, copiii de 11 ani au ei

înșiși nevoie de *babysitters*. Mama „denaturată” din Bristol a primit o sancțiune contravențională și a trebuit să ajungă în instanță.

Poveștile cu părinți arestați sau târați prin tribunale fiindcă și-au lăsat copiii să meargă pe-afară ori să se joace în parc singuri nu sunt ceva neobișnuit. În 2015, o femeie din Wallingford, Connecticut, a rămas până noaptea târziu la spital cu mătușa ei, aflată pe moarte, apoi a dormit prea mult acasă, în dimineața următoare. Fiul ei vitreg, în vârstă de opt ani (unul dintre cei șase copii ai familiei), s-a trezit și s-a pregătit pentru școală, dar a pierdut autobuzul, așa că a pornit-o pe jos spre școală, cale de trei kilometri. Cineva a sunat la poliție, care l-a condus pe băiat pe ultimul kilometru rămas până la școală, iar apoi a arestat-o pe femeie pentru că dormea, în loc să-și supravegheze copilul. După cum a declarat ea, un membru al echipajului de poliție i-a spus: „Este intolerabil să dormi în timp ce copilul tău are nevoie de tine ca să se pregătească pentru școală.”⁵²⁰ După ce a fost încătușată și dusă la secția de poliție, a aflat că poate primi 10 ani de închisoare pentru infracțiunea de a fi dormit după un act extenuant de îngrijire paliativă, în timp ce avea un fiu vitreg cu simțul inițiativei.

Când poliția susține cultura siguranței, ea îi forțează pe părinți să exagereze în privința protecției. Șeful poliției din New Albany, Ohio, recomandă să nu i se îngăduie niciunui copil *cu vârsta sub 16 ani* să iasă afară nesupravegheat.⁵²¹ Când combini presiunea din partea grupului cu umilirea publică și cu amenințarea că vei fi arestat, nu te mai miră că nenumărați părinți americani pur și simplu nu își mai scapă din priviri copiii, chiar dacă mulți dintre acești părinți declară că amintirile cele mai dragi din propria copilărie sunt aventurile nesupravegheate cu prietenii lor în aer liber.

CĂRȚI SIGURE PENTRU COPII ÎN SIGURANȚĂ

Lenore Skenazy subliniază faptul că majoritatea celor mai bune cărți pentru copii includ povești despre prichindei care pleacă în aventuri fără supraveghere din partea adulților. Pentru părinții care nu doresc să le bage în cap idei periculoase copiilor lor, ea și cititorii săi plini de umor oferă un set de titluri clasice actualizate pentru era culturii siguranței:

Oh, the Places You Won't Go!

The Playdates of Huckleberry Finn

Harold and the Purple Sofa

Encyclopedia Brown Solves the Worksheet

Harry Potter and the Sit-Still Challenge

Clasa socială contează

Diferite șiruri explicative contează pentru diferiți oameni, și probabil că cel mai însemnat factor discriminatoriu al experiențelor de viață din Statele Unite de astăzi este clasa socială. Pentru a înțelege cum influențează clasa socială modul de îngrijire parentală, vom apela la două cărți care combină profilurile familiale, cercetate în profunzime, cu teorii și date sociologice: *Unequal Childhoods: Class, Race, and Family Life* de Annette Lareau, sociologă la University of Pennsylvania, și *Our Kids: The American Dream in Crisis* de Robert Putnam, specialist în științe politice la Harvard. Ambii experți constată că, în privința practicilor de îngrijire parentală, clasa socială contează mai mult decât rasa, așa că vom lăsa deoparte rasa și ne vom concentra pe modurile în care diferențele de clasă din îngrijirea parentală pot fi relevante pentru a înțelege ce se întâmplă acum în campusurile universitare. Pentru simplificare, vom folosi termenii lui Lareau, „clasa mijlocie” și „clasa muncitoare”, unde „clasa mijlocie” înseamnă inclusiv clasa mijlocie superioară și elita societății. Termenul „clasă muncitoare” este folosit pentru toți cei aflați mai jos, inclusiv familiile sărace.

Marea diferență dintre practicile de îngrijire parentală se observă cel mai bine în contrastul dintre două tipuri de familii: pe de-o parte, acelea în care copiii sunt crescuți de doi părinți care au, ambii, diplome obținute la colegii de patru ani și sunt căsătoriți pe parcursul copilăriei odraslelor lor și, pe de altă parte, acelea în care copiii sunt crescuți de un părinte celibatar sau divorțat (ori diverse rude), lipsit de studii superioare. Primul tip de familie este foarte răspândit în treimea superioară a spectrului socio-economic, unde ratele de căsătorie sunt mari și cele de divorț sunt mici. În general, astfel de familii adoptă un stil de îngrijire parentală denumit de Lareau „cultivare coordonată”. Părinții care folosesc acest stil își văd sarcina ca fiind aceea de a cultiva talentele copiilor lor, în timp ce le stimulează dezvoltarea abilităților sociale și cognitive. Ei umplu agendele copiilor cu activități ghidate de adulți, cu lecții și experiențe atent supravegheate, și monitorizează îndeaproape ce fac micuții la școală. Vorbesc mult cu copiii lor, folosind argumentarea și persuasiunea, și apelează foarte rar la pedepse fizice.

Al doilea tip de familie este foarte întâlnit în treimea de jos a spectrului socio-economic, unde majoritatea copiilor sunt născuți de mame necăsătorite. Aceste familii adoptă, în general, un stil de îngrijire parentală pe care Lareau îl numește „creștere naturală”.

Părinții din clasa muncitoare înclină să creadă că minorii vor ajunge la maturitate fără o nevoie exagerată de îndrumare sau intervenție din partea lor. Prin urmare, copiii au parte de „perioade mari de timp liber, joacă inițiată de ei înșiși, limite clare între adulți și copii și interacțiuni zilnice cu amicii lor”⁵²². Părinții petrec mai puțin timp cu copiii și discută cu ei mult mai puțin în comparație cu părinții din clasa mijlocie, dându-le mai degrabă ordine și directive, iar uneori folosesc bătaia sau alt tip de disciplinare fizică.

Din aceste descrieri, ar părea că odraslele clasei muncitoare se bucură de un avantaj: au parte de mai mult timp de joacă nestructurată și nesupravegheată, care, așa cum vom discuta și în următorul capitol, este foarte benefică pentru dezvoltarea abilităților lor sociale și a simțului de autonomie. De fapt, Putnam arată spre această diferență dintre clase ca spre ceva relativ nou și foarte important. El notează că părinții generației *baby boom* au fost puternic influențați de scrierile dr. Benjamin Spock, expert în îngrijirea copilului, care i-a învățat că „trebuie să le permită micuților lor să se dezvolte în propriul ritm, nu să fie împinși către a respecta orarele și regulile vieții adulte”⁵²³. Spock i-a încurajat pe părinți să se relaxeze și să îi lase pe copii să fie copii – și, într-adevăr, generațiilor *baby boom* și Gen X le-a fost îngăduită libertatea de a se plimba prin cartierele lor și de a se juca fără supravegherea adulților. Dar Putnam observă că, începând din anii 1980 și tot mai pronunțat odată cu anii 1990, „ideile dominante și normele sociale despre îngrijirea parentală corectă s-au schimbat, trecându-se de la «îngrijirea parentală permisivă» a lui Spock la un model nou, «îngrijirea parentală intensivă»”⁵²⁴, adică ceea ce descrie „cultivarea coordonată” a lui Lareau. Schimbarea s-a produs doar printre părinții clasei mijlocii, bombardați de mass-media cu sfaturi despre importanța stimulării timpurii (de exemplu, ideea eronată conform căreia bebelușii care ascultă Mozart vor deveni mai inteligenți)⁵²⁵ – părinți care doreau să le ofere copiilor lor orice avantaj posibil într-o cursă tot mai competitivă de a intra la un colegiu prestigios. Această schimbare nu s-a petrecut printre părinții din clasa muncitoare.

Modificarea normelor de îngrijire parentală ale clasei mijlocii este crucială pentru povestea noastră. Putnam identifică faptul că schimbarea s-a produs cu puțin înainte de nașterea iGen. În măsura în care studenții iGen se comportă diferit față de generațiile anterioare de studenți, un factor care contribuie la acest lucru poate fi că, spre deosebire de generațiile anterioare, studenții iGen (și ultimii mileniali) din clasa mijlocie au fost copii cu un program supraîncărcat și cu o îngrijire excesivă din partea părinților.

Dar ar fi o greșeală să gândim că adolescenții proveniți din clasa muncitoare au un avantaj *per total*. Putnam și Lareau observă o varietate de factori care le reduc copiilor clasei muncitoare posibilitatea de a reuși, în general, și de a avea succes la colegiu, în particular, chiar dacă sunt admiși la o universitate selectă. Unul dintre acești factori constă în aceea că activitățile organizate îi ajută pe copiii clasei mijlocii să se familiarizeze cu metodele maturilor de a se descurca în mediile profesionale și în instituțiile conduse de adulți. Modelul îngrijirii parentale le oferă senzația că instituțiile pot fi făcute să le servească nevoile, dacă ei pot aduce argumentul potrivit persoanei potrivite la momentul potrivit. Copiii clasei muncitoare, pe de altă parte, au avut mai puțină expunere la instituțiile adulților și nu și-au văzut părinții interacționând cu asemenea instituții cu același sentiment de putere, conștienți de drepturile lor sau de necesitatea de a primi un tratament bun. Prin urmare, copiii clasei muncitoare sunt mai predispuși să se simtă „ca peștele pe uscat” la facultate. (Acest lucru poate să fi contribuit la „sentimentul de neapartenență” despre care a scris Olivia, din povestea de la CMC prezentată în Capitolul 3.)

Al doilea mare dezavantaj care îi pândește pe copiii clasei muncitoare, în comparație cu cei ai clasei mijlocii, este că primii sunt mai predispuși să fie afectați de adversitate cronică și severă. În anii 1990, un grup de cercetători a creat un chestionar pentru a standardiza evaluarea „Adverse Childhood Experiences” (ACE).⁵²⁶ Chestionarul le cerea subiecților să declare la care itemi, dintr-o listă de zece, au fost expuși în copilărie – întrebări precum: „Părinții au fost separați sau divorțați?”; „Ai dus lipsă de mâncare sau haine, sau părinții au fost prea beți/drogați pentru a avea grijă de tine?”; „Ai simțit că nimeni din familia ta nu te-a iubit sau nu te-a susținut?”; „Te-a abuzat sexual vreun adult?”. Pe măsură ce numărul răspunsurilor afirmative depășește două, cifrele privind sănătatea și succesul în viața adultă scad, iar acest lucru complică substanțial povestea noastră despre antifragilitate. Adversitatea severă care îi lovește pe copii de timpuriu și absența unui atașament securizant în relațiile cu adulții nu îi fac mai puternici, îi fac mai slabi. Adversitatea cronică severă creează „stres toxic”. Resetează răspunsurile la stres ale copilului, astfel încât ele apar mult mai repede și, în viitor, se perpetuează un timp mai îndelungat. Putnam rezumă aceste descoperiri astfel:

Stresul moderat la copii, amortizat de adulți susținători, nu este neapărat nociv; poate fi chiar util, în sensul că poate promova dezvoltarea abilităților de a depăși o situație. Pe de altă parte, stresul cronic sever, în special dacă nu este amortizat de adulți susținători, poate perturba

funcțiile executive de bază ce guvernează modul în care diferitele părți ale creierului lucrează împreună ca să răspundă corect provocărilor și să rezolve problemele. În consecință, copiii care experimentează stresul toxic întâmpină dificultăți în ce privește concentrarea, controlul comportamentului impulsiv și respectarea instrucțiunilor primite.⁵²⁷

În cadrul chestionarului ACE, copiii crescuți în familii aflate sub nivelul clasei mijlocii au, în medie, un scor mult mai mare. Situațiile lor familiale tind să fie mai instabile, viețile lor economice sunt adesea precare, iar ei sunt mult mai predispuși să fie martori ai violenței sau chiar victime ale violenței. Acest lucru înseamnă că, dacă vor ajunge la facultate, vor purta cu sine cicatricile și dezavantajele din copilărie. Pentru ca ei să se dezvolte la facultate, ar putea avea nevoie de alte tipuri de sprijin decât cele potrivite în cazul colegilor lor mai înstăriți, ai căror creieri au fost modelați prin „cultivarea coordonată“.

Lecția pe care o extragem din această scurtă analiză a claselor sociale și a tipurilor de îngrijire parentală este următoarea: copiii sunt în mod natural antifragili și există două moduri foarte diferite de a le prejudicia dezvoltarea. Unul constă în neglijare și protecție insuficientă, expunându-i de timpuriu la adversitate cronică severă; acest lucru s-a întâmplat cu unii dintre studenții colegiilor de azi, în special cu cei din clasa muncitoare sau din familii sărace. Celălalt îl reprezintă monitorizarea și protejarea excesive, refuzându-le copiilor miile de provocări, riscuri și mici adversități pe care ei au nevoie să le înfrunte singuri pentru a deveni adulți puternici și rezistenți.

Universitățile selecte din America sunt dominate de copii din clasa de sus și din clasa mijlocie superioară. O analiză recentă a descoperit că la 38 de colegii de vârf, inclusiv marea parte a Ivy League, există mai mulți studenți din familiile din top 1% al distribuirii veniturilor decât din cele 60% de la partea inferioară.⁵²⁸ Acest lucru înseamnă că îngrijirea parentală excesivă este, probabil, o cauză ce explică într-o măsură mult mai mare fragilitatea din campusuri decât îngrijirea parentală insuficientă.

Siguranță și lipsă de înțelepciune

Îngrijirea parentală paranoică și cultul siguranței îi învață pe copii exact distorsiunile cognitive despre care am vorbit în Capitolul 1. Am întrebat-o pe Skenazy care sunt distorsiunile întâlnite de ea cel mai frecvent în lucrul său cu părinții. „Aproape toate“⁵²⁹, mi-a răspuns experta.

Skenazy sesizează *diminuarea aspectelor pozitive* atunci când părinții își monitorizează excesiv copiii. „Orice beneficiu al

timpului liber, nesupravegheat, este văzut ca fiind ceva banal, în comparație cu răul infinit pe care l-ar putea suferi copilul dacă nu ești acolo. Nu există nimic pozitiv în afara siguranței.” Totodată, părinții folosesc *filtrarea negativă* în permanență, continuă Skenazy. „Părinții spun: «Privește toate aceste alimente/activități/cuvinte/persoane care le-ar putea face rău copiilor noștri!», mai degrabă decât: «Mă bucur atât de mult că, în sfârșit, am scăpat de difterie, poliomielită și foamete!»” Ea subliniază, de asemenea, modurile în care părinții folosesc *gândirea dihotomică*: „Dacă ceva nu este 100% sigur, este periculos.”

Îngrijirea parentală paranoică se dovedește o modalitate puternică de a-i învăța pe copii toate cele trei Mari Neadevăruri. Îi convingem că lumea este plină de pericole; răul pândește din umbră, pe străzi, în parcuri, în toaletele publice. Copiii crescuți în acest fel sunt pregătiți emoțional pentru a îmbrățișa Neadevărul „noi versus ei”: *Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi* – o percepție asupra lumii care îi face să se teamă de străini și să îi suspecteze mereu. Îi învățăm pe copii să se automonitorizeze în privința gradului în care se simt „în nesiguranță” și apoi să vorbească despre cât de mult se simt în nesiguranță. Astfel, pot să ajungă la punctul în care a se *simți* în nesiguranță (sentimentul de inconfort sau anxietate) devine un semn clar pentru ei că într-adevăr *nu sunt* în siguranță (Neadevărul gândirii emoționale: *Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale*). În fine, a avea astfel de emoții este neplăcut; prin urmare, ei pot conchide că emoțiile sunt periculoase pentru ei înșiși – dacă stresul nu îi va omorî, le va face rău (Neadevărul fragilității: *Ceea ce nu te omoară te face mai slab*).

Câtă vreme copiii sunt învățați să gândească în aceste moduri an după an, sunt predispuși să își dezvolte scheme corespunzătoare care le ghidează modul de a interpreta situații noi, odată ajunși la facultate. Ei pot să vadă mai mult pericol în mediul lor și mai multe intenții rele în acțiunile altora. Sunt mai înclinați decât copiii din generațiile anterioare să creadă că ar trebui să fugă de amenințări minore sau ambigue ori să le evite. Pot fi mai predispuși să interpreteze cuvinte, cărți și idei mai degrabă în termeni precum „siguranță versus pericol” și „bine versus rău”, decât în termeni precum „adevărat sau fals” și „seducător sau neinteresant”. Este ușor de văzut cum acest tip de gândire, atunci când pătrunde în campusurile universitare, poate să conducă spre cereri de spații sigure, avertismente față de factorii declanșatori, instruire în microagresiuni și echipe de ripostă la prejudecăți.

Acest lucru creează în campusuri condițiile pentru o mare neînțelegere între generații. Multor profesori, administratori și altor

adulți din generațiile mai vechi le poate fi dificil să înțeleagă astfel de solicitări. Chiar și atunci când oamenii mai în vârstă împărtășesc viziunile politice ale studenților care fac aceste solicitări, nu le împărtășesc și schemele de gândire.

Concluzie

- Îngrijirea parentală paranoică este al treilea șir explicativ al nostru. Când ne supraprotejăm copiii, le facem un rău. Copiii sunt în mod natural antifragili, așa că protejarea excesivă îi face mai slabi și mai puțin rezilienți mai târziu în viață.
- Micuții de astăzi au parte de o copilărie cu mai multe restricții decât copilăria de care s-au bucurat părinții lor, care, deși au crescut în vremuri considerabil mai periculoase, au avut mai multe ocazii să-și dezvolte antifragilitatea intrinsecă. În comparație cu generațiile anterioare, milenialii mai tineri și, în special, membrii iGen (născuți după 1995) au fost privați de timpul de joacă nesupravegheat și de explorarea pe cont propriu. Ei au ratat numeroase provocări, experiențe negative și riscuri minore de care aveau nevoie creierele lor pentru a se dezvolta într-un mod adecvat (așa cum vom arăta în următorul capitol).
- Copiii din Statele Unite și din alte țări prospere sunt mai în siguranță astăzi decât în oricare altă perioadă din istorie. Totuși, dintr-o varietate de motive, teama de răpire este încă foarte accentuată în rândul părinților americani, mulți dintre aceștia fiind de părere că niciodată copiii nu trebuie lăsați fără supravegherea adulților. Când copiilor li se inoculează ideea că lumea e periculoasă și că ei nu îi pot face față singuri, n-ar trebui să fim surprinși că mulți dintre ei chiar cred asta.
- Combinația dintre îngrijirea parentală de tip „elicopter” și normele sociale care le reduc copiilor posibilitatea de a dispune de timp nesupravegheat poate avea un impact negativ asupra sănătății mintale și rezilienței tinerilor din ziua de azi.
- Există mari diferențe între clasele sociale în ceea ce privește stilul de îngrijire parentală. Familiile din clasa mijlocie (și din cea superioară) tind să folosească un stil pe care sociologa Annette Lareau îl numește „cultivare coordonată”, spre deosebire de „creșterea naturală” folosită de părinții mai săraci. Unii studenți ce provin din familii avute s-ar putea să fi devenit fragili din cauza îngrijirii parentale axate pe supravegherea excesivă. Studenții din mediile de jos sunt expuși unui set de riscuri

foarte diferite, inclusiv expunerea la o adversitate cronică severă; aceasta îi lovește atunci când le lipsesc relațiile iubitoare cu părinții, care ar putea amortiza stresul și i-ar ajuta să transforme adversitatea în dezvoltare.

- Îngrijirea parentală paranoică îi pregătește pe copiii de astăzi să îmbrățișeze cele trei Mari Neadevăruri, ceea ce înseamnă că, atunci când vor ajunge la facultate, vor fi pregătiți psihic să se alăture culturii siguranței.

Note:

- 486 Citat în B. Denizet-Lewis, „Why are more American teenagers than ever suffering from severe anxiety?“, *The New York Times*, 11 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/10/11/magazine/why-are-more-american-teenagers-than-ever-suffering-from-severe-anxiety.html>. (N. a.)
- 487 L. Skenazy, „Why I let my 9-year-old ride the subway alone“, *The New York Sun*, 1 aprilie 2008. Preluat de pe <http://www.nysun.com/opinion/why-i-let-my-9-year-old-ride-subway-alone/73976>. (N. a.)
- 488 L. Skenazy, „I let my 9-year-old ride the subway alone. I got labeled the «World's Worst Mom»“, *The Washington Post*, 16 ianuarie 2015. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2015/01/16/i-let-my-9-year-old-ride-the-subway-alone-i-got-labeled-the-worlds-worst-mom/?utm_term=.7cbce60ca0e0. (N. a.)
- 489 Suspectul principal din acest caz nu a fost condamnat până în 2017. Pentru un rezumat, vezi: J.C. McKinley, „Pedro Hernandez gets 25 years to life in murder of Etan Patz“, *The New York Times*, 18 aprilie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/04/18/nyregion/pedro-hernandez-etan-patz-sentencing.html>. (N. a.)
- 490 A. Lafrance, „When bad news was printed on milk cartons“, *The Atlantic*, 14 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2017/02/when-bad-news-was-printed-on-milk-cartons/516675>. (N. a.)
- 491 National Crime Information Center (n.d.), „2016 NCIC missing person and unidentified person statistics“. Preluat de pe <https://www.fbi.gov/file-repository/2016-ncic-missing-person-and-unidentified-person-statistics.pdf/view>. (N. a.)
- 492 Polly Klaas Foundation (n.d.), „National child kidnapping facts“. Preluat de pe <http://www.pollyklaas.org/about/national-child-kidnapping.html>. (N. a.)
- 493 ChildStats.gov (n.d.), „POP1 Child population: Number of children (in millions) ages 0-17 in the United States by age, 1950–2016 and projected 2017–2050“. Preluat de pe <https://www.childstats.gov/americaschildren/tables/pop1.asp>. (N. a.)
- 494 K. Simpson, „Dispelled kidnap myths do little to allay parents' fears“, *The Denver Post*, 27 noiembrie 2010. Preluat de pe <http://www.denverpost.com/2010/11/27/dispelled-kidnap-myths-do-little-to-allay-parents-fears>. (N. a.)
- 495 Pentru mai multe informații despre tendințele răpirilor, vezi: U.S. Department of Justice, „Number of child abductions by strangers

- unchanged over past decade and a half; fewer end in homicide“, 14 iunie 2016. Preluat de pe <http://www.unh.edu/ccrc/Presspacket/Stereotypical%20Kidnapping%20.pdf>. Trei aspecte interesante: (1) 92% dintre copiii răpiți au fost aduși înapoi în siguranță familiilor lor în 2011, în comparație cu doar 57% în 1997. Tehnologii precum urmărirea telefonului mobil le-au fost de mare ajutor polițiștilor. (2) În 2011, patru din cinci copii răpiți de un străin nu locuiau într-un cămin cu doi părinți (biologici sau adoptivi). (3) O treime dintre copiii răpiți nu au fost niciodată declarați dispăruți. Niciun adult nu și-a asumat responsabilitatea pentru ei; aceștia erau copiii care „s-au strecurat printre crăpături“. Vezi: J.R. Flores, „Nonfamily abducted children: National estimates and characteristics“, octombrie 2002. Preluat de pe <http://www.pollyklaas.org/media/pdf/NISMARTIIInonfamily.pdf>. (N. a.)
- 496 FBI Criminal Justice Information Services Division (n.d.), „Preliminary semiannual uniform crime report, January-June, 2015“. Preluat de pe <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2015/preliminary-semiannual-uniform-crime-report-januaryjune-2015>. (N. a.)
- 497 S. Kurutz, „The age of the mugger“, *The New York Times*, 24 octombrie 2004. Preluat de pe <http://www.nytimes.com/2004/10/24/nyregion/thecity/the-age-of-the-mugger.html>. (N. a.)
- 498 Sau, cel puțin, de copii albi dispăruți. Din 1979 până în 1981, a existat un număr teribil de mare, de peste 25 de răpiri fatale de copii negri din Atlanta, episod care a devenit cunoscut ca Atlanta Child Murders. Acest val de ucideri a captat mai puțin atenția națională decât disparițiile lui Patz și Walsh, petrecute în aceeași perioadă. (N. a.)
- 499 Nu există un consens între criminologi referitor la motivul pentru care a scăzut infracționalitatea atât de repede în toată America. Jon crede că eliminarea benzinei cu plumb, de la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980, este unul dintre factori. Vezi: K. Drum, „Lead: America’s real criminal element“, *Mother Jones*, 11 februarie 2016. Preluat de pe <http://www.motherjones.com/environment/2016/02/lead-exposure-gasoline-crime-increase-children-health>. (N. a.)
- 500 Infoplease (n.d.), „Homicide rate per 100,000, 1950–2015“. Preluat de pe <https://www.infoplease.com/us/crime/homicide-rate-1950-2015>. (N. a.)
- 501 A.C. Stapleton, „Police: 6-year-old boy «kidnapped» for being too nice to strangers“, CNN, 6 februarie 2015. Preluat de pe <http://www.cnn.com/2015/02/05/us/missouri-fake-kidnapping/index.html>. (N. a.)
- 502 K. Berchermann, „When can my child use the public restroom alone?“, *HealthyChildren.org*, 4 mai 2017. Preluat de pe <https://www.healthychildren.org/english/tips-tools/ask-the-pediatrician/pages/when-can-my-child-use-the-public-restroom-alone.aspx>. (N. a.)
- 503 Y. Lowbrow, „8 reasons children of the 1970s should all be dead“, 9 iunie 2014. Preluat de pe <https://flashbak.com/8-reasons-children-of-the-1970s-should-all-be-dead-323>. (N. a.)
- 504 YOURS News, „Seatbelts – Saving thousands of lives around the world everyday...“, postare pe blog, 20 februarie 2012. Preluat de pe <http://www.youthforroadsafety.org/news-blog/news-blog->

item/t/seatbelts_saving_thousands_of_lives_around_the_world_everyday.
(N. a.)

505 Ganti *et al.* (2013). (N. a.)

506 D.J. DeNoon, „Quit smoking so your kids won't start“, *Web MD*, 13 mai 2003. Preluat de pe <https://www.webmd.com/smoking-cessation/news/20030513/quit-smoking-so-your-kids-wont-start>. (N. a.)

507 National Institute for Occupational Safety and Health (n.d.), „LEAD: Information for workers – Health problems caused by lead“. Preluat de pe <https://www.cdc.gov/niosh/topics/lead/health.html>. (N. a.)

508 Christakis (2016), p. 131. (N. a.)

509 Taleb (2007). (N. a.)

510 Pentru mai multe informații despre aceste efecte adverse, vezi cartea lui Greg Ip intitulată perfect: *Foolproof. Why Safety Can Be Dangerous and How Danger Makes Us Safe*. (N. a.)

511 Skenazy (2015); vezi nota 488. (N. a.)

512 J. Lythcott-Haims (relatare personală, 26 mai 2017). (N. a.)

513 H. Estroff Marano, „A Nation of Wimps“, *Psychology Today*, 1 noiembrie 2004. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/articles/200411/nation-wimps>. (N. a.)

514 J. Lythcott-Haims (relatare personală, 26 mai 2017). (N. a.)

515 Acest lucru se numește tranziție demografică. Vezi: D. Grover, „What is the Demographic Transition Model?“, *PopEd Blog*, 13 octombrie 2014. Preluat de pe <https://www.populationeducation.org/content/what-demographic-transition-model>. (N. a.)

516 K. Parker și W. Wang, „Modern parenthood: Roles of moms and dads converge as they balance work and family“, *Pew Research Center*, 14 martie 2013. Preluat de pe <http://www.pewsocialtrends.org/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family>. (N. a.)

517 L. Skenazy (relatare personală, 4 mai 2017). (N. a.)

518 L. Skenazy, „11-year-old boy played in his yard. CPS took him, felony charge for parents“, *Reason.com*, 11 iunie 2015. Preluat de pe <http://reason.com/blog/2015/06/11/11-year-old-boy-played-in-his-yard-cps-t>. (N. a.)

519 WFSB Staff, „Bristol mother charged with leaving child unattended in car“, *Eyewitness News 3*, 9 iulie 2014. Preluat de pe <http://wfsb.com/story/25982048/bristol-mother-charged-with-leaving-child-unattended-in-car>. Pentru mai multe povești ca aceasta, vizitează <https://letgrow.org/blog>. (N. a.)

520 L. Skenazy, „Mom handcuffed and arrested for oversleeping while son, 8, walked self to school“, 1 decembrie 2015. Preluat de pe <http://www.freerangekids.com/mom-handcuffed-and-arrested-for-oversleeping-while-son-8-walked-self-to-school>. Vezi și: L. Skenazy, „The mom arrested for oversleeping speaks out“, *Free Range Kids*, 4 decembrie 2015. Preluat de pe <http://www.freerangekids.com/the-mom-arrested-for-oversleeping-speaks-out>. (N. a.)

521 L. Skenazy, „«16 is the appropriate age to allow children to be outside by themselves» – New Albany, Ohio, police chief“, *Free Range Kids*, 17 iunie 2016. Preluat de pe <http://www.freerangekids.com/16-is-the-appropriate-age-to-allow-children-to-be-outside-by-themselves-new-albany-ohio-police-chief>. (N. a.)

522 Lareau (2011), p. 3. (N. a.)

523 Putnam (2015), p. 117. (N. a.)

524 *Ibidem.* (N. a.)

525 DeLoache *et al.* (2010). (N. a.)

526 Site-ul pentru proiectul de cercetare este găzduit de The Centers for Disease Control, la <http://www.cdc.gov/violenceprevention/acestudy>. (N. a.)

527 Putnam (2015), p. 112. (N. a.)

528 Chetty, Friedman, Saez, Turner și Yagen (2017). Vezi un rezumat al lucrării în acest infografic: „Some colleges have more students from the top 1 percent than the bottom 60. Find yours“, *The New York Times*, 18 ianuarie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/interactive/2017/01/18/upshot/some-colleges-have-more-students-from-the-top-1-percent-than-the-bottom-60.html>. (N. a.)

529 L. Skenazy (relatare personală, 4 mai 2017). (N. a.)

CAPITOLUL 9

Declinul jocului

Doar cu muncă și fără joacă, Jack devine un băiat prostuț.

Proverb din secolul al XVII-lea

De ce nu le place copiilor să fie „eu”? De ce, la începutul unui joc de leapșa, fiecare strigă: „Nu eu!” – și apoi arată spre cel care pierde, adică ultimul care respinge rolul?

Un răspuns interesant poate fi găsit uitându-te la joaca altor mamifere, cele mai multe dintre ele având o anumită versiune de zbenguială care include fugărirea. La speciile de prădători, cum ar fi lupii, se pare că puilor le place să fie vânătorii. La speciile care sunt pradă, precum șobolanii, puii preferă să fie cei fugăriți.⁵³⁰ Strămoșii noștri, primatele, erau atât pradă, cât și prădători, dar pentru mai mult timp s-au aflat în postura de pradă. Acesta ar putea fi motivul pentru care copiii noștri, puii de om, doresc mai cu seamă să-și exerseze abilitățile de a fugi și de a se ascunde.⁵³¹

Privit de la distanță, jocul copiilor pare un lucru straniu. Peter LaFreniere, psiholog în domeniul dezvoltării umane la University of Maine, observă că jocul copiilor „combină consumul unei cantități mari de energie cu un risc aparent fără rost”⁵³². Dar dacă aproape toate mamiferele o fac, și dacă unele dintre ele se rănesc serios în timp ce o fac, înseamnă că oferă niște beneficii importante, care compensează riscurile.

Da, exact asta se întâmplă. Joaca este esențială pentru dezvoltarea rețelei din creierul unui pui de mamifer pentru a deveni un adult funcțional. Mamiferele care sunt private de joacă nu se dezvoltă la capacitatea lor maximă. Într-un experiment care demonstrează acest efect al jocului, niște pui de șobolan au fost crescuți într-una dintre următoarele trei situații: (1) complet singuri într-o cușcă; (2) singuri, cu excepția unei ore pe zi alături de un șobolan tânăr, normal și jucăuș, timp în care s-a produs jocul normal, inclusiv lupte; și (3) la fel ca în cazul 2, doar că șobolanului tânăr „vizitator” i s-a administrat un medicament care îl oprea de la jocul violent, în timp ce alte comportamente sociale, cum ar fi mirositul și alintatul, se păstrau. Ulterior, când puii de șobolan au fost puși în situații cu totul diferite, cei care avuseseră parte de

jocuri cu lupte au arătat mai puține semne de frică și s-au implicat mai mult în explorarea noilor medii.⁵³³

Un concept-cheie din biologia dezvoltării este „experiență = dezvoltare așteptată”⁵³⁴. Ființele umane au doar aproximativ 22 000 de gene, dar în creierii noștri există în jur de 100 miliarde de neuroni, cu sute de trilioane de legături sinaptice. Genele noastre nu ar putea oferi niciodată o carte de coduri sau un plan pentru a realiza ceva de o complexitate atât de mare. Chiar dacă un plan ar putea fi transmis prin gene, nu ar fi suficient de flexibil cât să „construiască” copii atât de bine adaptați la gama vastă de medii și de probleme în care s-a aventurat specia umană. Natura a găsit o metodă mai ingenioasă pentru a dezvolta rețeaua creierilor noștri mari, și aceasta funcționează astfel: genele sunt esențiale pentru obținerea diferitelor seturi de celule apărute în embrion și ghidează dezvoltarea creierului spre „o primă schiță” *in utero*. Dar experiența contează de asemenea, chiar și atunci când fătul se află în uter; iar după naștere, contează enorm. Experiența este atât de importantă pentru crearea rețelei dintr-un creier mare, încât „prima schiță” a creierului include o motivație puternică de a exersa comportamentele care îi vor oferi creierului tipul potrivit de feedback pentru a se optimiza singur, încât să aibă succes în mediul care se întâmplă să-l înconjoare. De aceea mamiferele tinere sunt atât de dornice să se joace, în ciuda tuturor riscurilor.

Este ușor de sesizat acest lucru în cazul oamenilor și al limbajului lor. Genele pun lucrurile în mișcare pentru dezvoltarea structurilor aferente limbajului din creier, dar copilul trebuie să-i întâlnească pe alții și să exerseze limbajul, pentru a încheia procesul. Creierul lingvistic „se așteaptă” la anumite tipuri de date de intrare; prin urmare, copiii sunt motivați să se angreneze în schimburi reciproce cu adulții pentru a obține acele date. Este amuzant pentru ei „să facă schimb” de sunete și, ulterior, de cuvinte cu alte persoane. Un copil care a fost privat de aceste interacțiuni lingvistice până la pubertate nu ar fi capabil să vorbească normal, ratând „perioada critică” pentru învățarea limbajului, care este o parte a procesului de dezvoltare normală.⁵³⁵

Acceași logică se aplică pentru abilitățile fizice (cum ar fi fuga de prădători) și pentru abilitățile sociale (cum ar fi negocierea conflictelor și cooperarea). Genele pun lucrurile în mișcare la prima schiță a creierului, dar creierul „se așteaptă” de la copil să se implice în joacă, în mii de ore de joacă – asta presupunând o mulțime de căzături, jolituri, conflicte, insulte, alianțe, trădări, competiții pentru statut și acte de excluziune –, pentru a se dezvolta adecvat. În cazul copiilor care au fost privați de joacă, e mai puțin probabil

să se dezvolte astfel încât să devină adolescenți și adulți competenți din punct de vedere fizic și social.⁵³⁶

Cercetarea asupra jocului s-a dezvoltat rapid începând din anii 1980. Dovezile pentru beneficiile jocului sunt acum puternice, și există un număr din ce în ce mai mare de studii academice – sugestive, deși nu neapărat concludente – care leagă privarea de joc de tulburări ulterioare, precum anxietatea și depresia.⁵³⁷ Așa cum relevă o sinteză a acestor lucrări:

Cercetările au arătat că acei copii care sunt anxioși pot „smulge” comportamente exagerat de ocrotitoare din partea altora, cum ar fi părinți sau îngrijitori, iar acest lucru întărește percepția copilului asupra amenințării și îi descrește percepția de a controla pericolul. Astfel, protejarea în exces ar putea avea ca rezultat niveluri înalte de anxietate. Ocrotirea exagerată prin controlul instituțional al locurilor de joacă publice și teama exagerată de accidente la joacă duc la o creștere a anxietății în societate. *Ar putea fi nevoie să furnizăm mai degrabă medii mai stimulatoare pentru copii decât să le înfrânăm dezvoltarea* [sublinierea noastră].⁵³⁸

Având în vedere aceste studii, precum și nivelurile crescânde ale anxietății și depresiei în rândul adolescenților, sistemul nostru educațional și practicile de îngrijire parentală ar trebui să le ofere copiilor mai mult timp de joacă. Dar realitatea este că s-a întâmplat exact invers.

În prezentul capitol, investigăm de ce formele de joacă cele mai benefice au suferit un declin abrupt din anii 1970 încoace și ne întrebăm ce efecte ar putea avea această schimbare din copilărie asupra adolescenților și tinerilor ajunși în colegii. Declinul jocului nesupravegheat, incluzând ocazii pentru asumarea de mici riscuri, constituie al patrulea șir explicativ al nostru.

Regresul jocului liber

Peter Gray, un reputat cercetător al jocului, definește „jocul liber” ca fiind „o activitate care este aleasă în mod benevol, condusă de participanți și întreprinsă doar de dragul ei, nu urmărită în mod conștient pentru a atinge niște scopuri diferite de activitatea în sine”⁵³⁹. Lecțiile de pian și antrenamentul de fotbal nu sunt jocuri libere, dar pozele în jurul unui pian sau organizarea spontană a unui meci de fotbal sunt. Gray și alți cercetători observă că nu toate tipurile de joc sunt la fel. Joaca liberă și plină de vigoare fizică – în aer liber, cu grupuri de copii – este un tip esențial, unul pe care mințile noastre evaluate îl „așteaptă”. De asemenea, se întâmplă să fie chiar tipul de joacă despre care copiii spun că îl îndrăgesc cel

mai mult.⁵⁴⁰ (Există o bună argumentație în favoarea importanței jocului imaginativ sau al rolurilor⁵⁴¹, care se regăsește atât în jocurile de interior, mai puțin exuberante, cât și în cele presupunând lupte sau hârjoneli libere în exterior.)

Gray remarcă tendința copiilor de a introduce pericolul și riscul în jocul neîngrădit din aer liber, așa cum fac atunci când se cațără pe ziduri sau în copaci ori când se dau cu skateboard-ul pe scări și balustrade:

Ei par să-și administreze doze moderate de frică, de parcă ar intenționa să învețe cum să facă față atât provocărilor fizice, cât și celor emoționale în condițiile relativ periculoase pe care ei înșiși le generează. Toate activitățile copiilor sunt distractive pentru ei câtă vreme sunt moderat de înfricoșătoare. Dacă este indusă prea puțină frică, activitatea li se pare plicticoasă; dacă este indusă prea multă, atunci nu o mai percep ca joc: devine teroare. Nimeni altcineva decât copilul însuși nu cunoaște doza cea mai potrivită.⁵⁴²

Din nefericire, jocul fizic în aer liber este tipul de joc care s-a redus cel mai mult în viața majorității copiilor americani. Studiul care oferă cea mai clară imagine asupra tendințelor a fost efectuat în 1981 de către sociologii de la University of Michigan; ei le-au cerut părinților unor minori sub 13 ani să țină jurnale detaliate despre cum își petrec timpul copiii lor în câteva zile alese la întâmplare.⁵⁴³ Specialiștii au repetat studiul în 1997 și au descoperit că timpul petrecut cu orice fel de joc a scăzut, per total, cu 16%, iar marea parte a jocului s-a transformat în activități de interior, adesea implicând un computer și absența vreunui alt copil. Acest tip de joc nu dezvoltă puterea fizică și nu se dovedește atât de eficient în amplificarea rezilienței psihice sau a competenței sociale, așa că declinul jocului liber adevărat, sănătos și sociabil a fost mult mai mare de 16%. Studiul a comparat Generația X (cei care erau copii în 1981) cu milenialii (cei care erau copii în 1997). Analiza lui Twenge asupra iGen, adică generația adolescenților din zilele noastre, arată că jocul liber a intrat într-un regres încă mai accelerat. Spre deosebire de mileniali, membrii iGen petrec mai puțin timp ieșind afară cu prietenii, mai mult timp interacționând cu părinții și considerabil mai mult timp interacționând cu niște ecrane (ceea ce poate fi o formă de interacțiune socială, dar cu potențiale efecte negative, așa cum am discutat în Capitolul 7).⁵⁴⁴

În comparație cu generațiile precedente, membrii iGen au avut parte, așadar, de mai puțin joc liber nesupravegheat, despre care Gray spune că este cel mai valoros. Ei au fost privați în mod sistematic de ocaziile de „a-și doza singuri” riscul. În loc să se bucure de o cantitate sănătoasă de risc, această generație este mai

predispusă decât cele anterioare să-l evite. Twenge arată cum s-au schimbat răspunsurile la următoarea afirmație din chestionar: „Mă distrez cu adevărat făcând lucruri care sunt un pic periculoase.“ Din 1994 până în 2010, procentul adolescenților care au fost de acord cu afirmația s-a menținut stabil, în jur de 50%. Dar pe măsură ce iGen și-a făcut intrarea în setul de date, acordul a scăzut, coborând până la 43% în 2015. Dacă membrii iGen au fost privați de risc și, prin urmare, sunt mai reticenți față de risc, atunci este mai probabil ca ei să aibă o toleranță mai scăzută la ceea ce consideră a fi intimidant sau amenințător. Ei vor privi sarcinile obișnuite din viață ca fiind dincolo de abilitatea lor de a le face față dacă nu dispun de ajutorul unui adult. Nu ar trebui să fie nicio surpriză pentru noi că ratele de anxietate și depresie au început să crească rapid în campusuri pe măsură ce membrii iGen au sosit în facultăți, aducând cu sine tendința de a privi cuvintele, ideile și vorbitorii mai degrabă prin lentila „siguranță *versus* pericol“ decât prin altele, cum ar fi „adevărat *versus* fals“.

Pe lângă reducerea timpului destinat jocului între 1981 și 1997, același studiu a descoperit că timpul petrecut la școală a crescut cu 18%, iar timpul petrecut acasă, cu lecțiile, s-a mărit cu 145%.⁵⁴⁵ O altă cercetare, întreprinsă de Harris Cooper, psiholog la Duke University, indică faptul că, în vreme ce există beneficii ale temelor în liceu, cu condiția de a fi relevante și în cantitatea adecvată, în ciclul primar asemenea beneficii sunt mai mici, iar temele nerealiste în ceea ce privește lungimea și gradul de dificultate pot chiar diminua realizările copiilor.⁵⁴⁶ Și totuși, elevii din ciclul primar au avut parte de o creștere în privința lecțiilor pentru acasă în ultimii 20 de ani.⁵⁴⁷ Unele instituții de învățământ le dau teme chiar și copiilor de grădiniță. Lenore Skenazy ne-a spus că, atunci când a întrebat-o pe educatoarea fiului ei de ce se dau teme la grădiniță, femeia a răspuns: „Ca să fie copiii pregătiți pentru cele din clasele primare.“⁵⁴⁸

De ce se întâmplă asta? De ce ne-am privat copiii de cele mai sănătoase forme de joacă și, în schimb, le-am dat mai multe lecții de făcut și mai multă supraveghere? Unul dintre motivele importante ale declinului tuturor formelor de activități în aer liber este, desigur, teama cu totul exagerată de răpiri, pe care am descris-o în capitolul anterior. Într-un sondaj la scară largă, publicat în 2004, 85% dintre mame au spus despre copiii lor că se joacă mai rar afară decât se jucau ele la aceeași vârstă. Când li s-a cerut să explice de ce micuții nu petrec mai mult timp distrându-se în aer liber, 82% dintre mame au menționat „grijile pentru siguranță“, inclusiv teama de acte criminale.⁵⁴⁹

Dar există și un al doilea motiv, o a doua frică ce îi bântuie pe părinții americani și pe copiii lor – în special pe aceia din clasele sociale mijlocie și superioară – mult mai mult decât o făcea la sfârșitul secolului al XX-lea: procedura de admitere la facultate.

Copilăria, ca pregătire pentru teste

Când părinții milenialilor și ai iGen se aflau la vârsta copilăriei, educația timpurie diferea foarte mult de cea din ziua de azi. Privește o listă din 1979⁵⁵⁰ care îi ajuta pe părinți să hotărască în ce măsură copilul lor de șase ani era pregătit să înceapă clasa întâi. Avea doar 12 întrebări, majoritatea referindu-se la maturizarea fizică și emoțională și la independența copilului (observă că include și o chestiune pentru care părinții ar putea fi arestați în zilele noastre, cea de la punctul 8).

ESTE PREGĂTIT COPILUL TĂU PENTRU CLASA ÎNTÂI? (EDIȚIA DIN 1979)

1. Va avea copilul tău șase ani și șase luni împliniți – sau mai mult – când va pași în clasa întâi și va începe să învețe să citească?
2. Are copilul tău între doi și cinci dinți permanenți?
3. Poate să vorbească în așa fel încât ceea ce spune să fie înțeles de coordonatorul traficului din fața școlii sau de un ofițer de poliție, acolo unde locuiește?
4. Poate să deseneze și să coloreze, astfel încât să păstreze contururile desenului care trebuie colorat?
5. Poate să stea într-un picior, cu ochii închiși, între cinci și zece secunde?
6. Poate să meargă pe o bicicletă mică, fără roți ajutătoare?
7. Poate diferenția stânga de dreapta?
8. Se poate deplasa singur prin cartier (între patru până la opt străzi distanță), la un magazin, la școală, la locul de joacă sau acasă la un prieten?
9. Poate rămâne departe de tine toată ziua, fără să fie abătut?
10. Poate repeta o frază de 8–10 cuvinte, dacă i-o spui o dată, cum ar fi: „Băiatul a fugit tot drumul de la magazin până acasă“?
11. Poate să numere corect de la 8 până la 10 bănuți?
12. Copilul tău încearcă să scrie sau să copieze litere sau cifre?⁵⁵¹

Compară lista de mai sus cu una din ziua de astăzi. Lista cerințelor unei școli primare din Austin, Texas, conține 30 de puncte, multe ținând de învățământul superior, printre care:

- Să identifice și să scrie cifrele până la 100.
- Să numere din 10 în 10 până la 100, din 2 în 2 până la 20, din 5 în 5 până la 100.
- Să completeze și să interpreteze datele de pe un grafic.
- Să citească toate cuvintele des întâlnite la grădiniță.
- Să poată citi cărți cu câte cinci până la zece cuvinte pe pagină.
- Să aștearnă pe hârtie fraze complete folosind scrierea fonetică (de exemplu, să scrie un jurnal sau o poveste).⁵⁵²

În 1979, grădinița era dedicată în mare parte interacțiunilor sociale și jocului autodirijat, cu un pic de instruire în desen, muzică, numere și alfabet. Erika Christakis observă că sălile de clasă ale grădinițelor erau aranjate astfel încât să faciliteze relațiile sociale și explorarea practică (aveau în dotare cuburi și alte obiecte manevrabile) și să încurajeze activitățile imaginative și simbolice (prin amenajarea unui colț cu recuzită pentru joaca de-a magazinul sau de-a menajul). Pe atunci, grădinița, unde majoritatea copiilor își petreceau jumătate din zi, probabil că părea ceva ce ar trece azi drept „ocupație preșcolară progresivă”, constând în „joc liber fără scop, luarea de gustări, cântat cântecele cu rimă pentru puțină expunere a limbajului, depănarea unor povești, probabil un proiect cu tentă artistică și ceva jocuri de sortare sau construire din cuburi, pentru conștientizarea matematicii”⁵⁵³. Astăzi, grădinița este mult mai structurată și mai sedentară; copiii petrec mai mult timp stând la măsuțele lor și primind instrucțiuni directe pentru lucrări de nivel școlar – este metoda denumită „instruire și îndemânare” (pe care educatorii o numesc peiorativ „instruire și omorâre”).⁵⁵⁴ Asemenea metode sunt uneori moduri eficiente de a le comunica informații copiilor mai mari, dar ele nu sunt adecvate pentru folosirea la copiii mici, existând tot mai multe dovezi că, în cazul lor, pot avea efecte negative asupra creativității, precum și asupra dezvoltării sociale și emoționale.⁵⁵⁵

Comparând generațiile de grădiniță din 1998 (compuse din ultimii reprezentanți ai milenialilor) cu acelea din 2010, cercetătorii de la University of Virginia au descoperit că, până în 2010, folosirea testelor standardizate în grădinițe devenise un lucru comun. Metodele de învățare și organizarea claselor se schimbaseră, iar de-acum se petrecea mult mai mult timp cu lectura avansată și

conținutul matematic. Studiul a relevat, de asemenea, că așteptările profesorilor de la copiii de grădiniță din 2010 erau mult mai ridicate față de cele din 1998⁵⁵⁶, o tendință care pare să meargă mai departe. De exemplu, standardele matematice de grădiniță includ „construcția unor argumente viabile și critica raționamentului altora“⁵⁵⁷, iar abilitățile de lectură includ „citirea de texte pentru dezvoltare, cu scop și înțelegere“⁵⁵⁸.

Ca urmare a No Child Left Behind Act, din 2001, care a impus standardele de stat pentru preșcolari, punând accentul pe testare, iar apoi a introducerii standardelor Common Core, peisajul grădinițelor și al claselor pregătitoare s-a schimbat enorm.⁵⁵⁹ Christakis se plânge că timpul pentru joacă și activități sociale a fost sacrificat la clasa pregătitoare, astfel încât să se țină pasul cu așteptările teoretice impuse pregătirii din grădiniță. Asta chiar dacă, după cum declară ea, educatorii încă susțin că abilitățile cele mai importante pentru copilași nu sunt cele teoretice, ci abilitățile sociale și emoționale.⁵⁶⁰

Începând cu clasa pregătitoare și continuând cu întregul ciclu primar, zilele de lucru ale copiilor sunt acum mai rigid structurate. Ocaziile pentru autodirijare, explorare socială și descoperire științifică se pierd tot mai mult în favoarea instruirii conform programei de bază, care este determinată adesea de concentrarea școlii asupra pregătirii elevilor încât să îndeplinească cerințele de testare impuse la nivel de stat. În privința „timpului liber“ al copiilor, în loc ca aceștia să fie lăsați să se întâlnească după ore cu alți copii din cartier și să se implice în jocuri libere, le sunt impuse activități extrașcolare, precum lecții de muzică, sporturi de echipă, meditații și alte activități structurate.⁵⁶¹ Pentru cei mai mici, părinții planifică întâlniri de joacă⁵⁶², întâlniri care au loc obligatoriu sub supravegherea atentă a unui adult.

Pentru copiii din familii educate, cu mijloace financiare, în locul după-amiezilor și al weekendurilor petrecute cu prietenii sau odihnindu-se, acel timp din afara școlii este din ce în ce mai mult folosit pentru a le cultiva abilități care le vor permite să se evidențieze ulterior în „meciul“ admiterii la colegiu. Nu este de mirare că părinții muncesc extrem de intens pentru a planifica timpul odraslelor lor. Care copil de opt ani se gândește să cânte la tubă sau să joace golf – activități ce l-ar putea face „mai eligibil“ în viziunea colegiilor?⁵⁶³ Care copil de 13 ani are calitățile organizatorice și gândirea anticipativă (nu mai vorbim despre un plan de transport), încât să urmeze sfaturile din *The Princeton Review*, care îi îndeamnă pe viitorii studenți să își sporească atractivitatea pentru colegii prin alegerea timpurie a unei activități

în folosul comunității și menținerea ei an după an, oferindu-se ca voluntari două ore pe săptămână pe tot parcursul ultimei clase de liceu?⁵⁶⁴

Cursa înarmării CV-urilor

A devenit din ce în ce mai dificil să fii admis la universitățile de top din SUA. De exemplu, în anii 1980 și 1990, rata de acceptare la Yale plana în jurul lui 20%. Până în 2003, procentul de admitere a coborât până la 11, iar în 2017 ajunsese la 7.⁵⁶⁵ Prin urmare, e de înțeles de ce tot mai mulți părinți încearcă să stea cât mai aproape de copiii lor, elevi de liceu, pentru a-i ajuta să își umple CV-urile cu activități extrașcolare. Este ceea ce William Deresiewicz, fost profesor de engleză la Yale, numea „cursa înarmării CV-urilor”, iar orice familie care nu se adună pentru a da această bătălie își pune copilul în dezavantaj. „Singurul scop este să deții mai multe lucruri decât restul lumii”, explică Deresiewicz în cartea sa *Excellent Sheep*. „Nimeni nu a avut nevoie de 20 000 de bombe atomice până când cealaltă parte n-a avut 19 000. La fel, nimeni nu are nevoie de 11 activități extrașcolare – cărui țel servește faptul că ai atât de multe? – decât dacă un altul are 10.”⁵⁶⁶

Având în vedere competiția aprigă, părinții din unele cercuri sociale transmit un sentiment de panică în legătură cu notelor copiilor lor, chiar aflați abia în școala gimnazială – de parcă, dacă nu ia o notă de 10 în clasa a VI-a, cursul vieții copilului se va schimba. Acesta ar fi un exemplu clar de catastrofare, dar în unele districte școlare foarte competitive s-ar putea să nu fie ceva total nerealist. Julie Lythcott-Haims explică astfel: „Să spunem că e vorba de matematică. Dacă elevii nu iau o notă de 10 la matematica de clasa a VI-a, înseamnă că nu se vor afla pe traseul cu nivelul cel mai avansat al matematicii din liceu, ceea ce înseamnă că nu vor intra la Stanford.”⁵⁶⁷ Așadar, nu este de mirare că atât de mulți părinți „planează” asupra copiilor și îi supraveghează excesiv, nu doar pentru a le oferi siguranță, dar și pentru a se asigura că își fac temele serios și că se pregătesc pentru teste.⁵⁶⁸ Unii dintre acești părinți se pot gândi că își ajută copiii să-și dezvolte „tăria de caracter” dacă muncesc din greu și fac tot ce e posibil ca să aibă succes mai departe. Însă adesea „tăria de caracter este înțeleasă greșit ca perseverență fără pasiune, iar acest lucru mi se pare tragic”, ne spune Angela Duckworth, profesoară de psihologie și autoare a cărții *Grit*. „Perseverența fără pasiune e pură corvoadă.” Ea și-ar dori ca tinerii „să se dedice unor activități care sunt intrinsec împlinitoare”.⁵⁶⁹

În ziua de azi, procedura de admitere la facultate aproape că îi împiedică pe elevii de liceu să se bucure de școală și să își urmeze împlinirea intrinsecă. Procesul „deformează valorile elevilor atrași într-o frenezie competitivă” și „le periclitează sănătatea mintală”⁵⁷⁰, susține Frank Bruni, editorialist la *The New York Times* și autor al lucrării *Where You Go Is Not Who You Will Be: An Antidote to the College Admissions Mania*. Nimic nu poate fi mai relevant decât numărul mare de sinucideri printre elevii de la liceele foarte competitive, cum ar fi cele din Palo Alto, California, și din suburbiile orașului Boston, despre care s-a scris în *The Atlantic*⁵⁷¹ și în *The New York Times*⁵⁷². Într-un sondaj din 2015, 95% dintre elevii de la Lexington High School din Massachusetts au declarat că se simt extrem de stresați de cursuri, iar 15% au recunoscut că s-au gândit la sinucidere în ultimul an.⁵⁷³

Și tocmai aceste districte școlare bogate, de elită și hipercompetitive sunt cele care furnizează cea mai mare parte a studenților din universitățile de top din Statele Unite.⁵⁷⁴ „Tinerii sunt pregătiți din punct de vedere academic, dar nu sunt pregătiți să facă față vieții de zi cu zi”, spune Gray, „ceea ce vine din lipsa oportunităților de a gestiona probleme obișnuite”⁵⁷⁵. Un paradox al vieții americane a clasei mijlocii/superioare este că unele dintre lucrurile pe care le fac părinții și școlile pentru a-i ajuta pe adolescenți să fie admiși la universități pot reduce capacitatea lor de a se dezvolta, odată ajunși acolo.

Copilăria, ca pregătire pentru democrație

Efectele privării de joacă și ale supravegherii excesive se pot extinde mult după terminarea colegiului. Steve Horwitz, economist la Ball State University din Indiana, a preluat cercetarea asupra jocului pe care am analizat-o în acest capitol și a formulat câteva consecințe posibile pentru viitorul democrațiilor liberale.⁵⁷⁶ El a atras atenția asupra lucrărilor lui Elinor Ostrom⁵⁷⁷ și Vincent Ostrom⁵⁷⁸, specialiști în științe politice; ambii studiaseră modurile prin care comunitățile care se autoguvernează reușesc să își rezolve pașnic conflictele. Democrațiile de succes fac asta prin dezvoltarea unei varietăți de instituții și norme ce le permit oamenilor cu scopuri diferite și dorințe opuse să își soluționeze problemele, rareori apelând la poliție sau la stat ca să-și constrângă concetățenii. Aceasta este „arta asocierii”, care l-a impresionat foarte mult pe Alexis de Tocqueville când a călătorit prin Statele Unite, în 1835.

Cetățenii unei țări democratice nu își dezvoltă subit această artă în ziua în care împlinesc 18 ani. Cultivarea abilităților necesare

durează mulți ani, iar astfel de abilități coincid cu cele despre care Peter Gray afirma că se învață prin joc liber. De o mare importanță în jocul liber este faptul că el e întotdeauna voluntar; oricine poate renunța oricând și poate întrerupe activitatea, astfel încât copiii trebuie să fie foarte atenți la nevoile și grijile celorlalți dacă vor să continue să se joace laolaltă. Trebuie ca ei să-și rezolve singuri conflictele; niciun adult nu poate fi chemat să i se alăture unui copil împotriva altuia.

Horwitz arată că, atunci când activitățile supravegheate de adulți înăbușă jocul liber, copiii sunt mai puțin înclinați să deprindă arta asocierii:

Refuzându-le copiilor libertatea de a explora singuri, le răpim ocazii importante de învățare, care i-ar putea ajuta să-și dezvolte nu doar independența și responsabilitatea, ci și o gamă largă de abilități sociale care sunt esențiale pentru a trăi alături de alții într-o societate deschisă. Dacă acest argument este corect, strategiile de îngrijire parentală și legile care îi împiedică pe copii să se joace împreună după bunul-plac reprezintă o amenințare serioasă la adresa societăților liberale, prin schimbarea cadrului prestabilit, prin trecerea de la „dă-ți seama singur cum să rezolvi acest conflict“ la „apelează la forță și/sau la terți ori de câte ori se ivește un conflict“. Iată una dintre vulnerabilitățile democrației remarcate de către Vincent Ostrom.⁵⁷⁹

Consecințele pentru democrații ar putea fi înfricoșătoare, mai ales pentru o democrație precum cea din Statele Unite, care deja se confruntă cu ostilitatea tot mai accentuată dintre partide⁵⁸⁰ și cu încrederea în scădere față de instituții⁵⁸¹. Iată de ce se teme Horwitz că se poate întâmpla:

O societate care slăbește capacitatea copiilor săi de a învăța aceste abilități îi privează de ceea ce au nevoie pentru a aduce pacea în interacțiunile sociale. Înăsprirea interacțiunilor sociale care va rezulta va crea o lume cu mai multe conflicte și violență, una în care oamenii vor invoca instinctiv, din ce în ce mai mult, constrângerea celorlalte părți de a rezolva problemele pe care ei înșiși ar trebui să fie capabili să le rezolve singuri.⁵⁸²

Acest lucru este ceea ce a început să observe Greg în jurul anului 2013: creșterea numărului de solicitări din partea studenților către administratori și profesori de a reglementa cine și ce poate să spună, cine poate să vorbească în campusuri și cum ar trebui să interacționeze studenții între ei chiar și în particular. Apelurile la mai multă reglementare și impulsul birocratic de a furniza acea reglementare constituie subiectul următorului nostru capitol.

Totuși, să încheiem capitolul de față pe un ton mai optimist. În contrast cu totala lipsă de înțelepciune la care sunt expuși copiii,

sub forma celor trei Mari Neadevăruri, iată o metodă mai bună de a încadra experiențele copilăriei și ale adolescenței. În iunie 2017, John Roberts, șeful Curții Supreme de Justiție a Statelor Unite ale Americii, a fost invitat să fie vorbitorul care să deschidă ceremonia de absolvire a fiului său și a colegilor lui, la gimnaziul unde învățase adolescentul. La fel ca Van Jones (pe care l-am citat în Capitolul 4), Roberts înțelege antifragilitatea, astfel că le-a dorit tinerilor să aibă parte de tipurile de experiențe dureroase care îi vor face oameni și cetățeni mai buni.⁵⁸³ Iată un fragment din discursul său:

Din când în când, în anii ce vor urma, eu sper că veți fi tratați nedrept, astfel încât să vă dați seama de valoarea justiției. Sper că veți cunoaște trădarea, pentru că acest lucru vă va învăța importanța loialității. Îmi pare rău s-o spun, dar sper că vă veți simți singuri câteodată, pentru a nu vă subestima prietenii. Vă doresc ghinion din când în când, astfel încât să deveniți conștienți de rolul norocului în viață și să înțelegeți că succesul nu este complet meritat și că, de asemenea, nici eșecul altora nu este complet meritat. Iar când veți pierde, așa cum o veți face uneori, sper că rivalul vostru se va bucura de eșecul vostru. Este o modalitate prin care veți învăța importanța fairplay-ului. Sper că veți fi ignorați, astfel încât să înțelegeți importanța de a-i asculta pe ceilalți, și sper că veți avea parte de atâta durere cât să învățați ce înseamnă compasiunea. Indiferent dacă eu vă doresc sau nu aceste lucruri, oricum se vor întâmpla. Și dacă veți beneficia sau nu de ele depinde doar de abilitatea voastră de a vedea mesajul în aceste nefericiri.⁵⁸⁴

Concluzie

- Declinul jocului liber, nesupravegheat, este al patrulea și explicativ al nostru. Asemenea puilor altor mamifere, copiii noștri au nevoie de joc neîngrădit pentru a-și încheia procesul complex al dezvoltării rețelei neuronale. Copiii privați de jocul liber sunt predispuși să fie mai puțin competenți – din punct de vedere fizic și social – odată ajunși adulți, mai puțin toleranți la risc și mai înclinați spre tulburări precum anxietatea.
- Jocul liber, conform lui Peter Gray, este „o activitate aleasă în mod benevol, condusă de participanți și întreprinsă doar de dragul ei, nu urmărită în mod conștient pentru a atinge niște scopuri diferite de activitatea în sine“. Acest tip de joc e cel despre care experții spun că se dovedește cel mai valoros pentru copii – și totuși este tipul de joc care a suferit cel mai abrupt declin în viața copiilor americani.
- Regresul jocului liber a fost determinat de mai mulți factori, inclusiv frica nerealistă de persoanele necunoscute și de pericolul răpirii minorilor (începând cu anii 1980); creșterea

competitivității pentru admiterea la universitățile de top (pe parcursul mai multor decenii); un accent tot mai mare pus pe testare, pe pregătirea pentru examene și pe teme de casă; și o reducere corespunzătoare a accentului pus pe abilitățile fizice și sociale (începând cu anii 2000).

- Creșterea accesului la telefoanele inteligente și la rețelele sociale a interacționat cu celelalte tendințe, iar combinația a schimbat semnificativ modul în care copiii americani își petrec timpul, precum și tipurile de experiențe fizice și sociale care le ghidează procesul complex al dezvoltării neuronale.
- Jocul liber îi ajută pe copii să-și dezvolte abilitățile de cooperare și de soluționare a conflictelor, care sunt strâns legate de „arta asocierii”, esențială într-o democrație. Când cetățenii nu sunt pricepuți în această artă, sunt mai puțin capabili să își rezolve singuri conflictele obișnuite ale vieții cotidiene. Ei vor apela mai des la autorități pentru a aplica măsuri coercitive asupra oponenților lor.

Note:

530 LaFreniere (2011). (*N. a.*)

531 LaFreniere (2011), p. 479, afirmă: „În jocurile care implică urmărirea, copiii preferă să fie în poziția de fugar (de exemplu, în leapșa sau în de-a v-ați ascunselea), ceea ce sugerează că asemenea jocuri au mai multă legătură cu moștenirea noastră ancestrală de a fi pradă decât cu moștenirea rolului de vânători.” (*N. a.*)

532 *Ibidem*, p. 465. Vezi și: Sandseter și Kennair (2011). Vezi și: P. Gray, „Risky play: Why children love it and need it”, *Psychology Today*, 7 aprilie 2014. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/blog/freedom-learn/201404/risky-play-why-children-love-it-and-need-it>. (*N. a.*)

533 Einon, Morgan și Kibbler (1978). Vezi și: Hol, Berg, Ree și Spruijt (1999) pentru un alt studiu cu pui de șobolani; vezi Mustoe, Taylor, Birnie, Huffman și French (2014) pentru un studiu corelațional cu marmosete. Vezi o analiză a acestor lucrări în Gray (în curs de apariție). (*N. a.*)

534 Black, Jones, Nelson și Greenough (1998). (*N. a.*)

535 Johnson și Newport (1989). Pentru o analiză a faimosului caz al copilului sălbatic „Genie”, vezi Curtiss (1977). Pentru copiii surzi, lucrurile funcționează în același fel, însă prin semne; cuvintele vorbite nu sunt esențiale, dar comunicarea cu ceilalți este. (*N. a.*)

536 Acesta este argumentul adus de mulți cercetători care studiază jocul, inclusiv Gray (în curs de apariție), LaFreniere (2011), Sandseter și Kennair (2011). Observăm că nu există o dovadă experimentală directă a acestei versiuni puternice a ipotezei – că privarea de joacă în copilărie afectează personalitatea adultului. Experimentele controlate precum cele pe care le-am descris, cu pui de șobolan, nu pot fi făcute niciodată pe oameni. În restul capitolului vom arăta de ce noi credem că ipoteza e plauzibilă și, foarte probabil, adevărată. (*N. a.*)

- 537 Gray (2011). Vezi și: Gray (în curs de apariție). (N. a.)
- 538 Sandseter și Kennair (2011), p. 275. (N. a.)
- 539 Gray (2011), p. 444. (N. a.)
- 540 Singer, Singer, D'Agostino și DeLong (2009), citat în Gray (2011). (N. a.)
- 541 Hirsh-Pasek, Golinkoff, Berk și Singer (2009). (N. a.)
- 542 Gray (2011), p. 456. (N. a.)
- 543 Hofferth și Sandberg (2001), citat în Gray (2011). (N. a.)
- 544 Așa cum au dovedit analizele de mediere, în Twenge *et al.* (2018), care au constatat că toate formele de petrecere a timpului în fața ecranelor sunt asociate cu rezultate negative pentru sănătatea mintală. Peter Gray are o viziune mai optimistă asupra interacțiunii sociale mediate de ecrane. Acesta crede că există o interacțiune socială adevărată și că jocurile video cu mai mulți participanți sunt o formă de joacă. Gray semnalează și faptul că interacțiunea socială în spațiul virtual prezintă avantajul de a se petrece, în mod obișnuit, fără supravegherea adulților. Totuși, este de acord că „interacțiunii online îi lipsesc beneficiile jocului fizic viguros și că unele forme ar putea fi dăunătoare psihicului“, P. Gray (relatare personală, 8 februarie 2018). (N. a.)
- 545 Hofferth și Sandberg (2001). (N. a.)
- 546 Vezi analiza în H. Shumaker, „Homework is wrecking our kids: The research is clear, let's ban elementary homework“, *Salon*, 5 martie 2016. Preluat de pe https://www.salon.com/2016/03/05/homework_is_wrecking_our_kids_the_rese
Vezi și: R. Marzano și D. Pickering, „Special topic: The case for and against homework“, *Educational Leadership*, vol. 64, nr. 6, martie 2007. Preluat de pe <https://www.lincnet.org/cms/lib05/MA01001239/Centricity/Domain/108>
Vezi și: Cooper, Lindsay, Nye și Greathouse (1998). Vezi și: Cooper, Civey Robinson și Patall (2006). Vezi și: Cooper, Steenbergen-Hu și Dent (2012). (N. a.)
- 547 „În ultimii 20 de ani, temele pentru acasă s-au înmulțit doar la nivelul claselor mai mici, iar această creștere este asociată cu efecte neutre – și uneori negative – asupra realizărilor elevilor“, National Education Association (n.d.), „Research spotlight on homework“. Preluat de pe <http://www.nea.org/tools/16938.htm>. (N. a.)
- 548 L. Skenazy (relatare personală, 23 ianuarie 2018). (N. a.)
- 549 Clements (2004), citat în Gray (2011). (N. a.)
- 550 C. Whitley, „Is your child ready for first grade: 1979 edition“, *Chicago Now*, 1 august 2011. Preluat de pe <http://www.chicagonow.com/little-kids-big-city/2011/08/is-your-child-ready-for-first-grade-1979-edition>. (N. a.)
- 551 *Ibidem.* (N. a.)
- 552 St. Theresa's Catholic School (Austin, TX), „Expectations for incoming first graders“, ianuarie 2012. Preluat de pe https://www.st-theresa.org/wp-content/uploads/2012/02/1st_Expectations.pdf. (N. a.)
- 553 E. Christakis (relatare personală, 21 octombrie 2017). (N. a.)
- 554 Christakis (2016). (N. a.)
- 555 A. Gopnik, „Why preschool shouldn't be like school: New research shows that teaching kids more and more, at ever-younger ages, may backfire“, *Slate*, 16 martie 2011. Preluat de pe http://www.slate.com/articles/double_x/doublex/2011/03/why_preschool_shoul
Vezi și: P. Gray, „Early academic training produces long-term harm“, *Psychology Today*, 5 mai 2015. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/blog/freedom-learn/201505/early-academic-training-produces-long-term-harm>. (N. a.)

- 556 Bassok, Latham și Rorem (2016). (N. a.)
- 557 Common Core State Standards Initiative (n.d.), „Introduction to Common Core“. Preluat de pe <http://www.corestandards.org/math/content/introduction>. (N. a.)
- 558 Common Core State Standards Initiative (n.d.), „English language arts standards. Reading: Foundational skills, Kindergarten“. Preluat de pe <http://www.corestandards.org/ELA-Literacy/RF/K>. (N. a.)
- 559 E. Christakis (relatare personală, 2 iunie 2017). (N. a.)
- 560 „În mod ironic, când educatorii de grădiniță și învățătorii de la clasa întâi de astăzi sunt rugați să numească cele mai importante abilități de pregătire pentru școală care să fie stăpânite de preșcolari, invariabil ei așază mai presus abilitățile sociale și emoționale, cum ar fi a aștepta la rând sau a asculta un prieten, decât abilitățile preacademice, cum ar fi identificarea numerelor și a literelor. Dar părinții văd lucrurile foarte diferit“, Christakis (2016). (N. a.)
- 561 Pew Research Center, „Parenting in America: Children’s extracurricular activities“, 17 decembrie 2015. Preluat de pe <http://www.pewsocialtrends.org/2015/12/17/5-childrens-extracurricular-activities>. (N. a.)
- 562 Mose (2016). (N. a.)
- 563 Scholarship America, „Make your extracurricular activities pay off“, *U.S. News & World Report*, 25 august 2011. Preluat de pe <https://www.usnews.com/education/blogs/the-scholarship-coach/2011/08/25/make-your-extracurricular-activities-pay-off>. (N. a.)
- 564 *Princeton Review* (n.d.), „14 summer activities to boost your college application“. Preluat de pe <https://www.princetonreview.com/college-advice/summer-activities-for-college-applications>. (N. a.)
- 565 Yale University Office of Institutional Research, „Summary of Yale College admissions class of 1986 to class of 2020“, 30 noiembrie 2016. Preluat de pe https://oir.yale.edu/sites/default/files/w033_fresh_admissions.pdf. (N. a.)
- 566 Deresiewicz (2015), p. 39. (N. a.)
- 567 J. Lythcott-Haims (relatare personală, 26 mai 2017). Așa cum se exprimă Lenore Skenazy, acești părinți „sunt urmăriți de fricile gemene potrivit cărora copiii lor vor fi răpiți... sau nu vor intra la Harvard“ (relatare personală, 23 ianuarie 2018). (N. a.)
- 568 P. Morrison, „How «helicopter parenting» is ruining America’s children“, *Los Angeles Times*, 28 octombrie 2015. Preluat de pe <http://www.latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-morrison-lythcott-haims-20151028-column.html>. (N. a.)
- 569 A. Duckworth (relatare personală, 19 martie 2018). (N. a.)
- 570 F. Bruni, „Rethinking college admissions“, *The New York Times*, 19 ianuarie 2016. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2016/01/20/opinion/rethinking-college-admissions.html>. (N. a.)
- 571 H. Rosin, „The Silicon Valley suicides“, *The Atlantic*, 20 noiembrie 2015. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/12/the-silicon-valley-suicides/413140>. (N. a.)
- 572 K. Spencer, „It takes a suburb: A town struggles to ease student stress“, *The New York Times*, 5 aprilie 2017. Preluat de pe https://www.nytimes.com/2017/04/05/education/edlife/overachievers-student-stress-in-high-school-.html?_r=0. (N. a.)
- 573 A. Farrell, J. McDevitt și R. Austin (2015), „Youth risk behavior survey Lexington High School – 2015 results: Executive summary“. Preluat de pe

<https://lps.lexingtonma.org/cms/lib2/MA01001631/Centricity/Domain/547/YRBSLHSExecSummary08Mar16.pdf>. Vezi și: Luthar și Latendresse (2005). Vezi și I. Chawla și L. Njoo, „CDC releases preliminary findings on Palo Alto suicide clusters“, *The Stanford Daily*, 21 iulie 2016.

Preluat de pe <https://www.stanforddaily.com/2016/07/21/cdc-releases-preliminary-findings-on-palo-alto-suicide-clusters>. (N. a.)

574 Chetty, Friedman, Saez, Turner și Yagen (2017). Vezi un rezumat al lucrării în acest infografic: „Some colleges have more students from the top 1 percent than the bottom 60. Find yours“, *The New York Times*, 18 ianuarie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/interactive/2017/01/18/upshot/some-colleges-have-more-students-from-the-top-1-percent-than-the-bottom-60.html>. (N. a.)

575 Citat în J.E. Brody, „Parenting advice from «America’s worst mom»“, *The New York Times*, 19 ianuarie 2015. Preluat de pe <https://well.blogs.nytimes.com/2015/01/19/advice-from-americas-worst-mom>. (N. a.)

576 Horwitz (2015). (N. a.)

577 E. Ostrom (1990). (N. a.)

578 V. Ostrom (1997). (N. a.)

579 Horwitz (2015), p. 10. (N. a.)

580 Iyengar și Krupenkin (2018). (N. a.)

581 E. Ortiz-Ospina și M. Roser (2017), „Trust“. Preluat de pe <https://ourworld-indata.org/trust>. (N. a.)

582 Horwitz (2015), p. 3. (N. a.)

583 Adăugăm că aceste sfaturi le sunt mai puțin necesare studenților care provin din medii neprivilegiate, care sunt mai predispuși să perceapă nedreptatea și „ghinionul“ ca parte normală a vieții. (N. a.)

584 K. Reilly, „«I wish you bad luck.» Read Supreme Court Justice John Roberts’ unconventional speech to his son’s graduating class“, *Time*, 5 iulie 2017. Preluat de pe <http://time.com/4845150/chief-justice-john-roberts-commencement-speech-transcript>. (N. a.)

CAPITOLUL 10

Birocrația culturii siguranței

Puterea suverană [sau despotul blând] își întinde brațele peste întreaga societate; ea acoperă suprafața societății cu o rețea de reguli mărunte, complicate, detaliate și uniforme... Nu tiranizează, dar împiedică, reprimă, enervează, stinge, stupefiază și, în final, reduce fiecare națiune la a fi nimic altceva decât o turmă de animale timide și muncitoare, al cărei păstor este guvernul.

Alexis de Tocqueville, *Despre democrație în America*⁵⁸⁵

Îți amintești experimentul asupra gândirii din Capitolul 2, în care ai vizitat centrul de consiliere al campusului, iar psihologul de acolo te-a făcut să te simți mai anxios decât erai deja, în loc să se întâmple invers?

Acum, imaginează-ți că au trecut câteva zile de la vizita la psiholog și că primești un e-mail de la decanul adjunct al studenților, pe rândul dedicat subiectului scriind: „Reamintire a politicii privind conduita“. Deschizi neliniștit mesajul, întrebându-te de ce decanul adjunct ți-ar vorbi iarăși despre asta. Nu îți amintești să fi făcut ceva care să fi încălcat respectiva politică. Acolo citești:

Am primit un raport din care am aflat că anumite persoane sunt îngrijorate de starea ta. Vreau să ne întâlnim ca să discutăm opțiunile de sprijin, să văd ce pot face ca să te ajut. (...) Angajarea în orice discuție cu alți studenți despre gânduri sinucigașe ori de autovătămare interferează cu – sau poate împiedica – urmarea procesului lor educativ și afectează comunitatea noastră. Este important să te abții de la a discuta astfel de probleme cu alți studenți și să folosești resursele adecvate, pe care le voi indica mai jos. Dacă implici alți studenți în gânduri sau acțiuni sinucigașe sau de autovătămare, ți se vor aplica măsuri disciplinare. Speranța mea este că, știind exact ce înseamnă asta, vei evita să te pui într-o asemenea situație.⁵⁸⁶

Ești total confuz. Nu ai menționat nimic despre „gânduri sau acțiuni sinucigașe sau de autovătămare“ când ai fost la centrul de consiliere și nu ai nicio intenție de a te răni. O mie de supoziții îți trec prin cap. Cum a aflat decanul adjunct al studenților despre vizita ta la centru? Terapia nu trebuia să fie confidențială? De ce îți

trimite decanul un avertisment și o amenințare? Și chiar are el dreptul să-ți spună ce poți și ce nu poți să vorbești cu prietenii tăi?

Acest scenariu nu este ficțiune. În 2015, o studentă de la Northern Michigan University (NMU) a mers la centrul de consiliere al campusului pentru a primi ajutor, ca urmare a unei agresiuni sexuale suferite cu un an înainte. Pe durata sesiunii, ea nu a menționat nimic cu privire la a-și face rău, nu a pomenit despre gânduri suicidare, și totuși e-mailul pe care l-a primit de la decanul adjunct al studenților NMU a inclus exact textul pe care l-am reprodus mai sus. Și nu era singura;⁵⁸⁷ fata se număra printre cei 25-30 de studenți ai NMU *pe semestru* care primeau o versiune a acelei scrisori – indiferent dacă își exprimaseră sau nu gânduri despre suicid sau autoagresiune. Aceasta era politica NMU: studenții puteau fi cercetați disciplinar (și chiar exmatriculați) în cazul în care împărtășeau astfel de gânduri colegilor. Dat fiind că o asemenea politică era nu doar stigmatizantă, ci, foarte probabil, una care îi supunea pe studenții depresivi unor riscuri crescute, profesioniștii în sănătate mintală au criticat-o deschis. Totuși, într-un interviu pentru un ziar local, decanul a luat apărarea practicii, susținând că „a te bizui pe prietenii tăi poate fi foarte perturbator pentru aceștia”⁵⁸⁸. Te rog să citești încă o dată textul e-mailului. Decanul pare să creadă că, dacă le spui prietenilor tăi că suferi, asta le va face rău. Este o ilustrare a Neadevărului despre fragilitate (*Ceea ce nu te omoară te face mai slab*), sfidând bunul-simț și preceptele de bază ale umanității.

Ce anume ar putea constrânge o universitate – și, în particular, pe decanul adjunct al studenților de acolo – să fie atât de crudă? Acest tip de exces administrativ este ceea ce l-a făcut pe Greg să reflecteze asupra modurilor în care universitățile îi deprind pe tineri cu distorsiunile cognitive. Când a început să studieze TCC, în 2008, Greg i-a văzut pe administratori purtându-se în feluri care îi încurajau pe studenți să adopte un simț al realității distorsionat, pentru că le-ar fi lipsit rezistența; cu alte cuvinte, se purtau ca și cum studenții nu puteau face față (sau doar puțini dintre ei) conversațiilor inconfortabile cu colegii lor. Studenții mileniali din momentul respectiv au crezut, în mare parte, că asta era ceva prostesc, însă, de prin 2014, tinerii studioși au părut mult mai receptivi la modelul studentului fragil. Pentru a înțelege pe deplin succesul celor trei Mari Neadevăruri în campusuri, este esențial să înțelegem cum o birocratie crescândă a încurajat neintenționat, ani întregi, asemenea obiceiuri intelectuale proaste – și încă o fac. Acesta este al cincilea fir explicativ al nostru.

Corporatizarea universității

Când Oficiul Federal al Educației a început să adune date, în 1869, erau doar 63 000 de studenți înscriși în instituțiile de învățământ superior din țară; ei reprezentau numai 1% dintre toți tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani.⁵⁸⁹ Astăzi, se estimează că există 20 de milioane de studenți care frecventează cursurile din învățământul superior american, adică aproximativ 40% dintre tinerii cu vârste între 18 și 24 de ani.⁵⁹⁰ În anul universitar 2015–2016, cel mai recent an pentru care sunt disponibile statistici, veniturile instituțiilor postsecundare din SUA însumau circa 548 de miliarde de dolari.⁵⁹¹ Pentru a putea face o comparație, o țară care ar avea acel PIB⁵⁹² s-ar clasa pe locul 22, între Suedia (aproape 542 de miliarde de dolari) și Taiwan (aproape 571 de miliarde de dolari). La finele anului fiscal 2015, cele mai dotate 120 de universități americane dețineau un total de 547 de miliarde de dolari.⁵⁹³ Instituțiile de elită ale Statelor Unite sunt, de asemenea, instituțiile de elită ale lumii; ele atrag înscrieri internaționale substanțiale⁵⁹⁴ și, conform unor clasamente, 17⁵⁹⁵ sau 18⁵⁹⁶ dintre primele 25 de universități din lume se află în SUA. Această extindere enormă – ca scop, mărime și bogăție – necesită profesionalizare, specializare și mult personal auxiliar.

În 1963, Clark Kerr, președintele sistemului University of California, a numit structura rezultată din comasarea mai multor colegii „multiversitate”. Într-o multiversitate, departamente și structuri de putere diferite din cadrul unei universități urmăresc în paralel obiective diferite – de exemplu, cercetarea, educația, strângerea de fonduri, consolidarea unui brand, respectarea legilor.⁵⁹⁷ Kerr a prezis că, pe măsură ce personalul didactic se va concentra din ce în ce mai mult pe departamentele proprii, angajații non-instrucționali vor pune stăpânire pe conducerea instituției. Exact așa cum a anticipat, numărul administratorilor a crescut constant;⁵⁹⁸ în același timp, responsabilitățile lor s-au extins spre exterior.⁵⁹⁹

O oarecare creștere administrativă este necesară și logică, dar când rata extinderii personalului auxiliar devine de câteva ori mai mare decât rata angajării profesorilor⁶⁰⁰, apar dezavantaje semnificative, cel mai evident fiind acela al costului sporit al taxelor pentru colegiu⁶⁰¹. Un dezavantaj imediat, însă mai puțin evident, este că obiectivele diferite de excelența academică încep să capete importanță pe măsură ce universitățile ajung să semene cu marile corporații – o tendință adesea deplânsă și taxată drept „corporatizare”⁶⁰². Cercetătorul politic Benjamin Ginsberg, autorul

cărții *The Fall of the Faculty: The Rise of the All-Administrative University and Why It Matters*, din 2011, arată că, de-a lungul deceniilor, profesorii, care jucau un rol important în administrația universităților, au cedat mult din acea putere către personalul administrativ care

nu era format din profesori.⁶⁰³ Ginsberg notează că, odată ce s-a consolidat clasa specialiștilor administrativi și a devenit distinctă de categoria profesorilor, era aproape sigur că prima se va extinde; administratorii sunt mai predispuși decât profesorii să susțină că soluția pentru rezolvarea unei probleme nou apărute în campus constă în crearea unui nou birou pentru a o aborda corect.⁶⁰⁴ (În general, profesorii sunt mulțumiți să fie eliberați de sarcinile administrative, chiar dacă se plâng de corporatizare.)

Clientul are întotdeauna dreptate

Protestele din campusuri care au început în 2015 au primit cu precădere răspunsuri ezitante ori serviabile din partea conducerii universitare. Foarte puține colegii au impus sancțiuni la adresa studenților fiindcă strigau către vorbitori sau fiindcă deranjau orele, chiar dacă, de obicei, aceste acțiuni încălcau diferitele coduri de conduită. Precum George Bridges la Evergreen, mulți președinți de universități au acceptat ultimatumuri⁶⁰⁵ de la studenți, apoi au încercat să le îndeplinească numeroase cereri, adesea fără a rosti vreun cuvânt acuzator despre tacticile solicitanților. Existau câteva motive pentru comportamentul atâtor președinți, însă criticii abordării respective au evidențiat faptul că acesta este modul de răspuns al organizațiilor atunci când etosul conducerii lor e axat pe „servirea clienților”.

Eric Adler, profesor de filologie clasică la University of Maryland, a sintetizat raționamentul într-un articol din 2018, în *The Washington Post*. El scrie: „Cauza fundamentală [a intoleranței în campusuri] nu este stângismul extrem al studenților sau orice altă ideologie politică”, ci „o decizie mînată de economia de piață a universităților, luată cu decenii în urmă, de a-i trata pe studenți ca pe niște consumatori – aceștia plătesc până la 60 000\$ pe an pentru cursuri, mâncare excelentă, cazare confortabilă și o viață de campus înviorătoare”. Cu privire la studenții care opresc anumite persoane din a ține prelegeri în campusuri, Adler explică:

Chiar și la universitățile publice, tinerii de 18 ani cumpără ceea ce este, în esență, un produs de lux. Să ne mai mire că ei se simt îndreptățiți să controleze totul? (...) Studenții, obișnuiți să autorizeze orice fațetă a experienței lor universitare, acum vor ca instituțiile să le oglindească

punctele de vedere. Câtă vreme clienții pot stabili programa și își aleg toate facilitățile pe care le doresc, este logic ca ei să poată, de asemenea, să hotărască ce vorbitori ar trebui să fie invitați în campus și ce opinii pot fi propagate în mijlocul lor. Pentru studenții de astăzi – ar putea spune cineva – *vorbitorii sunt facilitați*.⁶⁰⁶

Teoria consumeristă se mulează pe tendința creșterii cheltuielilor pentru facilități în privința stilului de viață, pe care școlile le folosesc atunci când concurează cu alte școli pentru a-i atrage pe studenții de top. Din 2003 până în 2013, universitățile publice de cercetare au crescut cheltuielile aferente serviciilor studențești cu 22,3%, adică mult mai mult decât pentru cercetare (9,5%) sau pentru procesul de învățământ (9,4%).⁶⁰⁷ Campusurile au devenit mai puțin asemenea unor mănăstiri academice, ci mai degrabă asemenea unor „cluburi private”⁶⁰⁸. Tendința este exemplificată de „piscina cu apă curgătoare”, de 163 de metri lungime, a Louisiana State University, plătită cu 85 de milioane de dolari din taxele studenților. Curentul lent îi împinge cu grijă pe studenții care plutesc pe apă printr-o piscină în curbe, având forma inițialelor școlii – LSU.⁶⁰⁹ La tăierea panglicii pentru inaugurarea „piscinei cu apă curgătoare”, președintele LSU a subliniat că viziunea sa asupra educației combină consumerismul și cultura siguranței: „Sincer, nu vreau ca voi să părăsiți campusul niciodată. Așa că, vom face orice e nevoie pentru a vă ține aici, și vă vom ține în siguranță. Suntem aici ca să vă dăm tot ce vă trebuie.”⁶¹⁰

Schimbarea către a-i vedea pe studenți drept consumatori explică multe lucruri, însă nu poate explica ce s-a întâmplat la Northern Michigan University sau ce gândesc administratorii când le impun restricții „consumatorilor”. Pentru a înțelege acele evenimente, trebuie să depistăm alte forțe care acționează asupra administratorilor, incluzând aici frica de publicitate negativă și amenințările cu procese. Administratorii sunt bombardați cu directive (din partea consiliului intern, a profesioniștilor externi în managementul riscului, a echipei de relații publice a școlii, a eșaloanelor administrative superioare) conform cărora trebuie să limiteze răspunderea legală a universității în orice chestiune – de la procese pentru rănire personală până la concediere abuzivă, de la drepturi de proprietate intelectuală până la acțiuni soldate cu decese suspecte.

Cum modelează administratorii campusurilor gândirea distorsionată

În primul deceniu al secolului al XXI-lea, FIRE era singura organizație concentrată total pe prelegerile neîngrădite, pe libertatea academică și pe respectarea garanțiilor procedurale în campusurile colegiilor. Lipsa atenției publice în privința vorbirii libere în universități pe durata acelui deceniu a derivat din faptul că discursul aflat în centrul dezbaterii nu era întotdeauna empatic – așa cum s-a întâmplat în cazul profesorului care și-a pierdut slujba pentru că a glumit, în ziua atacurilor din 11 septembrie, spunând că „oricine poate arunca în aer Pentagonul are votul meu“. Însă, din perspectiva Primului Amendament, cazurile erau limpezi. Principiul de bază al Primului Amendament susține că doar caracterul ofensator nu justifică interzicerea sau restricționarea discursului, mai ales în campusuri.⁶¹¹

În cea mai mare parte a carierei lui Greg, studenții au fost în mod constant componenta cea mai tolerantă și sprijinitoare a vorbirii libere din campusuri, depășindu-i chiar pe profesori. Dar, în jurul lui 2013, Greg a început să observe o schimbare. Tot mai mulți studenți păreau să fie de acord cu ideea administratorilor, și anume că *ei nu erau în siguranță*, că multe aspecte din viața studenților *trebuiau să fie reglementate cu atenție de către adulți* și că era mult mai bine *să reacționeze exagerat la riscurile și amenințările potențiale* decât să reacționeze insuficient. În acest fel, administratorii campusurilor, de obicei animați de bune intenții, modelau gândirea distorsionată.⁶¹²

Două tipuri de cazuri legate de Primul Amendament în campus încurajează destul de direct un asemenea mod de gândire: reacția exagerată și reglementarea excesivă.

Cazuri de reacție exagerată

Definim cazurile de reacție exagerată exact așa cum sugerează și numele lor: sunt răspunsuri disproporționate la niște ofense percepute. Aproape toate cazurile de reacție exagerată modelează obiceiul mental al catastrofării și comunică faptul că dezastrul este iminent fără intervenția administrației.⁶¹³ Iată două exemple:

- *Bergen Community College* (New Jersey, 2014). Un profesor de artă a fost trecut în concediu fără plată și trimis la consiliere psihologică pentru o postare pe rețelele sociale. Postarea consta într-o fotografie a fiicei sale adolescente purtând un tricou pe care era pictat un dragon, alături de cuvintele „Voi lua ce mi se

cuvine cu foc și sânge“. Școala a considerat că postarea era „amenințătoare“. Profesorul a explicat că tricoul făcea trimitere la celebrul serial *Game of Thrones*, însă un administrator a insistat că „foc“ putea să însemne și un... AK-47.⁶¹⁴

- *Oakton Community College* (Illinois, 2015). Un profesor a primit o scrisoare prin care i se cerea întreruperea activității de la locul de muncă, din pricina unui e-mail pe care l-a trimis câtorva colegi. În e-mail, acesta nota că 1 Mai (May Day) este o zi „când muncitorii din toată lumea sărbătoresc lupta pentru drepturile sindicale și își amintesc revolta Haymarket din Chicago“. Universitatea a susținut că referirea la revolta Haymarket i s-a părut amenințătoare președintelui colegiului, care se număra printre destinatarii e-mailului. De ce? Pentru că marșul Haymarket din 1886 „s-a soldat cu 11 morți și peste 70 de răniți“⁶¹⁵. Firește, destule sărbători importante ale americanilor comemorează evenimente mult mai costisitoare în termeni de vieți omenești pierdute. Când se vorbește despre Memorial Day, Veterans Day sau 4 Iulie, nimeni nu presupune că ar fi la mijloc vreo amenințare.

Cazuri de reglementare excesivă

Reglementarea excesivă se referă mai puțin la sancționarea contravențiilor săvârșite, fiind vorba mai degrabă despre prevenirea delictelor. Este ca o continuare a „părinților-elicopter“, exagerat de protectori; administratorii reglementează foarte strict tot ce are de-a face cu studenții, pentru a-i ține „în siguranță“. Discursul rămâne o țintă frecventă a reglementării excesive, chiar dacă au fost peste 70 de procese împotriva codurilor discursurilor, încă de la apariția „codurilor discursurilor corecte din punct de vedere politic“, la sfârșitul anilor 1980. Aproape toate codurile atacate în tribunale au fost revizuite sau abandonate în vederea procesului – sau au fost declarate neconstituționale.

Iată în continuare două dintre cele mai absurde categorii de reglementare a discursului, care apar adesea în campusurile colegiilor americane:

- *Coduri ale discursului vagi și deplasate*. Primul cod care a întruchipat neclaritatea și extinderea valului de coduri moderne pentru discursuri corecte din punct de vedere politic (aproximativ la sfârșitul anilor 1980 și mijlocul anilor 1990) a apărut la University of Connecticut și a constatat în interzicerea „râsului direcționat nepotrivit“. Școala a fost dată în judecată. Ea a renunțat la cod, ca parte dintr-o înțelegere din 1990, însă

același cod a fost regăsit, cuvânt cu cuvânt, la Drexel University din Philadelphia, 15 ani mai târziu. Codul a fost respins în cele din urmă, după ce a fost numit de organizația FIRE unul dintre „Codurile lunii”⁶¹⁶. Similar, un cod al discursului de la Jacksonville State University din Alabama susținea că „niciun student nu va insulta pe nimeni pe proprietatea universității”, iar codul University of West Alabama interzicea „SMS-urile sau e-mailurile dure”⁶¹⁷. Aceste coduri nu numai că îi învață pe studenți să folosească un standard exagerat și complet subiectiv pentru a determina încălcările, dar ele exemplifică Neadevărul despre gândirea emoțională: *Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale*. Dacă te simți jignit, atunci a avut loc o infracțiune ce poate fi pedepsită. Coduri de discursuri precum acestea învață și Neadevărul despre fragilitate, comunicând faptul că discursul jignitor și/sau râsul nepotrivit ar putea fi atât de dăunătoare, încât administratorii trebuie să intervină pentru a-i proteja pe studenții vulnerabili și fragili. Totodată, îi împuternicesc pe administratorii colegiilor să se asigure că persoanele cu autoritate vor fi întotdeauna disponibile pentru a „rezolva” conflictele verbale.

- *Zone de discurs liber*. Niciodată universitățile nu par să obosească din a crea așa-numitele „zone de discurs liber” (ZDL), ce restricționează anumite tipuri de discurs și expresie la anumite arii din campus – niște zone mici și adesea izolate. Zonele de discurs liber au apărut pentru prima dată în anii 1960–1970, însemnând un loc de onoare unde studenții se puteau angaja în discursuri libere, precum Colțul Vorbitorilor din Hyde Park, de la Londra. Însă, în anii 1990, multe universități au făcut din ele *singurul* loc din campus unde studenții puteau vorbi liber. Unele ZDL-uri au fost revizuite după ce au intrat în atenția publicului și a criticii, precum la McNeese State University din Louisiana, unde folosirea ZDL-urilor de către grupuri de studenți fusese limitată la o dată pe semestru.⁶¹⁸ Altele au fost demontate în tribunale, precum ZDL-ul de la University of Cincinnati, care acoperea 0,1% din campus și le cerea vorbitorilor să se înregistreze cu zece zile lucrătoare înainte.⁶¹⁹ Și totuși, școlile continuă să le mențină într-un fel sau altul.

Dacă privești într-un ghid al studentului de astăzi, vei găsi politici care afectează și alte aspecte din viața studenților, inclusiv ce pot posta online pe platformele sociale, ce își pot spune unii altora în cămine și ce pot face în afara campusului – dar și în ce organizații se pot înscrie.⁶²⁰

Reacția exagerată și reglementarea excesivă sunt, de regulă, aportul oamenilor din cadrul structurilor birocratice, care au dezvoltat o gândire cunoscută ca „CYA” (*Cover Your Ass*⁶²¹). Ei știu că pot fi făcuți responsabili pentru orice problemă apărută în timpul programului lor, în special dacă nu au luat măsuri pentru a o preveni, așa că administratorii adoptă adesea o poziție defensivă. În mințile lor, reacția exagerată este mai bună decât reacția slabă, reglementarea excesivă este mai bună decât reglementarea insuficientă, iar precauția este mai bună decât curajul. Această atitudine consolidează mentalitatea culturii siguranței, pe care mulți studenți au deprins-o încă din copilărie.

Dacă vezi ceva, spune ce!

Cu siguranță, faptul că studenții de astăzi au fost crescuți în anii temători de după atacurile din 11 septembrie 2001 nu le-a fost de folos. Încă din acea zi îngrozitoare, guvernul SUA ne-a tot repetat: „Dacă vedeți ceva, spuneți!” Chiar și adulților li se cere să își dea curs celor mai anxioase senzații, așa cum se vede în Figura 10.1. Este un afișaj video dintr-o stație feroviară din New Jersey, prin care New Jersey Transit își roagă pasagerii să îmbrățișeze Neadevărul despre gândirea emoțională: *Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale*. „Dacă nu simți că este bine, probabil că nu este.” În mod evident, există milioane de momente în fiecare an când un american simte că ceva „nu pare că ar fi bine” și se îngrijorează cu privire la un posibil atac. Din fericire însă, au loc foarte puține atacuri teroriste de orice fel în fiecare an în Statele Unite⁶²², așa că sunt peste 99,99% șanse, în toate cazurile, ca sentimentul să fie greșit. Desigur, pasagerii care folosesc serviciile New Jersey Transit ar trebui să anunțe dacă văd un rucsac abandonat sau o valiză lăsată pe vreun peron, însă asta nu înseamnă că sentimentele lor sunt „probabil” adevărate.

FIGURA 10.1. Un afișaj video din stația feroviară Secaucus Junction, New Jersey. (Fotografie de Lenore Skenazy)

Astfel, tinerii au învățat că pericolul pândește pretutindeni – chiar și în sala de curs, chiar și în conversațiile particulare. Toată lumea trebuia să fie atentă și să raporteze amenințările către autorități. De pildă, la New York University, în 2016, administratorii au pus afișe în toalete, îndemnându-i pe studenți să adopte o atitudine de tipul „simți ceva, spune ceva” cu privire la vreun anume discurs. Afișele le explicau membrilor comunității NYU cum să se „toarne” unii pe alții, la modul anonim, dacă li se părea că se confruntă cu „prejudcăți, discriminare sau hărțuire”⁶²³, inclusiv prin a suna la un număr de telefon – „linia de răspuns la prejudecată”. NYU nu este un caz izolat; un raport al FIRE din 2017 a descoperit că, din 471 de instituții de top catalogate în baza de date a codurilor discursurilor FIRE, 38,4% (181) dețin încă o formă de „sistem pentru raportarea prejudcăților”⁶²⁴.

Desigur, ar trebui să existe o metodă simplă de raportare a cazurilor adevărate de hărțuire sau discriminare – astfel de acțiuni sunt imorale și reprezintă infracțiuni. Termenul nu e definit pe site-ul NYU Bias Reponse, dar experimentele psihologice au arătat în mod constant că este în firea umană să ai prejudcăți sau să te simți discriminat. Avem prejudcăți chiar cu privire la noi înșine și la grupurile apropiate nouă, tindem să fim partinitori și față de oamenii care ne-au făcut favoruri, ba până și față de cei care împart cu noi aceeași zi de naștere sau același nume.⁶²⁵ Se presupune că administratorii care conduc „linia de răspuns la prejudecată” sunt cel mai interesați de prejudcăți negative pe baza categoriilor de identitate precum rasa, sexul și orientarea sexuală. Însă, ținând cont de nivelul ridicat al extinderii *concept creep* în campusurile universitare și de ideea larg răspândită că microagresiunile sunt

omniprezente și periculoase, cu siguranță că vor exista câțiva studenți care vor atribui prejudecăți și unor enunțuri ambigue.

De asemenea, într-un astfel de mediu devine mai greu să se dezvolte un sentiment de încredere între profesori și studenți. Linia de răspuns la prejudecată le permite studenților să-l raporteze pe un profesor, pentru ceva spus sau arătat, chiar înaintea terminării orei de curs. Mulți dascăli mărturisesc acum că „predau ca pe ghimpi“ sau că „umblă cum umbli cu oul“⁶²⁶, ceea ce înseamnă că mai puțini dintre ei vor fi dispuși să abordeze vreun subiect mai provocator în clasă – sau să acopere o materie de curs problematică, deși importantă. Iar aceasta nu este doar o chestiune teoretică. Scriind despre experiența ei în predarea dreptului persoanelor supuse abuzurilor sexuale, profesoara Jeannie Suk Gersen de la Harvard Law School a observat, pentru *The New Yorker*: „A le cere studenților să se provoace reciproc implicându-se în discuții despre legea violului a devenit un lucru atât de dificil, încât profesorii încep să renunțe la abordarea subiectului. (...) Dacă subiectul abuzului sexual va fi eliminat din materia școlii de drept, va fi o pierdere enormă – în special pentru victimele violurilor.“⁶²⁷

Vom da doar un exemplu despre modul în care sistemele de răspuns la prejudecăți descurajează asumarea de riscuri. Mike Jensen, profesor suplinitor la University of Northern Colorado, a fost chemat la numeroase ședințe după ce un singur student a făcut un „raport pentru incident cu prejudecată“, în urma unei discuții pe marginea unor subiecte controversate la un curs de scriere din anul întâi.⁶²⁸ Prima sarcină de lectură oferită la curs a fost chiar articolul nostru din *The Atlantic* – „The Coddling of the American Mind“⁶²⁹. Profesorul a cerut clasei să citească articolul, apoi să se angajeze în discutarea unui subiect controversat din acesta, care va fi ales de clasă. Subiectul ales de studenți s-a referit la problemele persoanelor trans. (Una dintre știrile de senzație din acel semestru fusese revelarea identității lui Caitlyn Jenner ca transsexuală.) Atunci, profesorul Jensen a sugerat ca studenții să citească un articol despre părinții care se opun ca un elev trans de liceu să folosească vestiarele fetelor. El a explicat că, deși majoritatea studenților nu ar fi de acord cu anumite puncte de vedere, „lupta“ cu perspective dificile și controversate este de așteptat în mediul academic, lui părându-i-se important ca și asemenea puncte de vedere să fie abordate. Jensen și-a amintit mai târziu dezbaterea ca fiind una „foarte reușită în scopul înțelegerii altor perspective“. Dar apoi

a fost surprins să afle că un student a făcut un „raport pentru un incident cu prejudecată“ împotriva lui.⁶³⁰ Profesorului i s-a cerut să

evite subiectul problemelor transsexualilor pentru restul semestrului, iar ulterior nu i-a mai fost prelungită angajarea.

Inovația birocratică a uneltelor pentru „răspuns la prejudecată” e posibil să fi fost bine intenționată⁶³¹, însă aceste unelte pot avea efectul negativ de a crea în campusuri un climat de tip „noi *versus* ei”, care duce la hipervigilență și încredere scăzută. Unii profesori au ajuns la concluzia că nu merită riscul de a apărea în fața unei comisii birocratice, așa că le-ar fi mai bine dacă ar elimina orice text din manual sau orice prelegere care ar putea atrage plângeri. Astăzi, pe măsură ce tot mai mulți profesori se depărtează de materiale și subiecte de discuție cu potențial provocator, studenții lor pierd ocazii de a-și dezvolta antifragilitatea emoțională. Ca rezultat, ei vor ajunge să considere ofensator și mai mult material, cerând și mai multă protecție.

Hărțuire și *concept creep*

Universitățile au importanta datorie morală și legală de a preveni hărțuirea în campusuri. Însă ceea ce este socotit ca fiind hărțuire s-a schimbat destul de mult în ultimii ani. Concepțiile moderne ale hărțuirii discriminatorii își au originile în titlurile VI și VII ale Legii drepturilor civile, datând din 1964. Titlul IX din Education Amendments, din 1972, a extins acele dispoziții, interzicând colegiilor care primesc fonduri federale să le discrimineze pe femei cu privire la oportunitățile educaționale. O asemenea protecție era de mult timp necesară și includea hărțuirea prin discriminare.⁶³²

În lumina acelor prevederi, nivelul pentru ceea ce se consideră hărțuire este ridicat: un șablon de comportament grav, care face imposibil pentru studentul respectiv să își continue educația.⁶³³ Șablonul de comportament trebuie, de asemenea, să fie discriminatoriu – adică, actul să fie direcționat către cineva aparținând unei clase protejate, menționată în statut, aici fiind vorba mai ales despre sex, rasă ori religie.⁶³⁴ În practică, însă, nivelul este destul de scăzut; multe universități folosesc conceptul hărțuirii pentru a justifica pedepsirea unor acte singulare de discurs cu potențial ofensator, dar care nu seamănă a hărțuire – și unele care nu au nimic de-a face cu rasa sau genul.

De exemplu, în 2005, la University of Central Florida, un student a fost acuzat de hărțuire prin „abuz personal” pentru crearea unui grup pe Facebook unde alt student, candidat la intrarea în conducere, a fost numit „măgar și prost”.⁶³⁵ Poate că asta i-a stârnit respectivului un sentiment de ofensă, însă ar trebui

oare ca administratorii să fie gata să intervină oricând cineva se simte ofensat?⁶³⁶ Sau să luăm în considerare cazul unui student sancționat pentru că a fost văzut citind într-un loc public din campus cartea intitulată *Notre Dame vs. the Klan: How the Fighting Irish Defeated the Ku Klux Klan* – carte ce aplaudă înfrângerea Klan-ului, atunci când membrii lui au marșăluit spre Notre Dame, în anii 1920. (Dar imaginea de pe copertă l-a supărat pe colegul care l-a raportat.⁶³⁷) O asemenea scădere a nivelului trivializează adevăratul rău pe care îl poate face hărțuirea reală – și adesea chiar îl face – educației studenților.⁶³⁸ Scopul acestor legi este să-i protejeze pe studenți de acte nelegale, nu să-i promoveze pe cenzori.

Cu toate astea, colegiile au apărat cele mai vechi coduri ale discursului din anii 1980 considerându-le coduri antihărțuire, chiar susținând că Departamentul Educației avea nevoie de ele pentru a aplica Titlul IX și alte legi ale drepturilor civile.⁶³⁹ De pildă, codul discursului de la University of Michigan interzicea crearea unui mediu „înjositor” prin discursuri care „stigmatizau sau victimizau o persoană”.⁶⁴⁰ Tribunalele nu aveau probleme în a vedea dincolo de acest tip de explicație, și adesea interziceau codurile.⁶⁴¹ Totuși, în ciuda numeroaselor înfrângeri în instanță, avocații universităților apărau aceste coduri neconstituționale, susținând că ar fi fost impuse la nivel federal.⁶⁴²

În 2013, departamentele Educației și Justiției au emis o nouă definiție a hărțuirii: orice „conduită neavenită de natură sexuală”, incluzând „acte verbale, nonverbale sau fizice”.⁶⁴³ Această definiție nu era limitată la discursuri care ar putea fi ofensatoare pentru o persoană rezonabilă, nici care să fi necesitat ca presupusa țintă să fie realmente ofensată – ambele, cerințe ale acuzațiilor de hărțuire tradiționale. Eliminând standardul „persoanei rezonabile”, hărțuirea a rămas să fie definită de experiența subiectivă autoraportată a fiecărui membru din comunitatea universitară. Asta însemna, practic, raționalizarea emoțională transformată într-o reglementare federală.

Cel mai bun exemplu privind modul cum noțiunile extinse ale hărțuirii din Titlul IX au ajuns să amenințe discursul liber și libertatea academică îl reprezintă cazul Laurei Kipnis, profesoară la Northwestern University. Într-un eseu din mai 2015, publicat în *Chronicle of Higher Education*, Kipnis a criticat ceea ce ea a catalogat drept „paranoia sexuală” în campusul său, tendință care a crescut din pricina schimbării atitudinilor asupra sexului și din cauza noilor idei feministe, considerate de ea ca privându-le de putere pe femei. Kipnis a scris:

Feminismul cu care m-am identificat eu când eram studentă pune accent pe independență și reziliență. În anii care au urmat, climatul evlavios cu privire la vulnerabilitatea studentelor a devenit prea dens ca să mai poată fi străpuns; nimeni nu îndrăznește azi să îl pună la îndoială, pentru a nu fi etichetat drept antifeminist.⁶⁴⁴

Eseul lui Kipnis a criticat politicile „abaterii sexuale” de la Northwestern University – în particular, interzicerea relațiilor romantice între studenții adulți și profesori sau membri ai personalului auxiliar. După ce articolul a fost publicat, Kipnis a devenit ținta protestelor din partea studenților activiști – ei au cărat saltele de-a lungul campusului și au cerut administrației să condamne articolul. Apoi, doi masteranzi au depus o plângere pe Titlul IX împotriva profesoarei, susținând că articolul crease un mediu ostil în campus. Aceasta a dus la o investigație secretă pe Titlul IX asupra ei, care a durat 72 de zile.⁶⁴⁵ (S-a terminat după ce Kipnis a publicat alt articol, în *Chronicle*, intitulat „My Title IX Inquisition”.) Ulterior, după ce a scris o carte despre experiența sa, Kipnis a fost ținta unei *alte* investigații pe Titlul IX, de data asta ca urmare a plângerilor a patru profesori și șase studenți masteranzi de la Northwestern, care susțineau că discuția din carte pe marginea Titlului IX și acuzațiile false de comportament sexual neadecvat încălcau politicile universității în privința represaliilor și hărțuirii sexuale.⁶⁴⁶ Această a doua investigație a durat o lună. Profesoarei i s-a cerut să răspundă la peste 80 de întrebări scrise despre cartea sa și să predea comisiei materialul-sursă.⁶⁴⁷ Cu toate că, în cele din urmă, ambele investigații au fost anulate, procedura a durat, de la început până la sfârșit, peste doi ani.⁶⁴⁸

După tot calvarul la care fusese supusă, Kipnis a notat:

Impresia mea era că toate acele măsuri de protecție nu îi făceau pe oameni mai puțin vulnerabili, ci, dimpotrivă, îi făceau *mai* vulnerabili... [Studenții] se vor lovi de obstacole când vor părăsi universitatea, când vor ieși în lume. Nimeni nu îi va mai proteja de puzderia de răni, și desconsiderări, și altele asemenea cărora trebuie să le facem față cu toții în viața de fiecare zi.⁶⁴⁹

Cum se promovează dependența morală

Într-un articol profetic din 2014, doi sociologi – Bradley Campbell și Jason Manning – au explicat de unde s-a ivit această nouă cultură a vulnerabilității și cum acțiunile administrative au ajutat-o să crească.⁶⁵⁰ Ei au numit-o „cultura victimizării” și au interpretat-o ca fiind noul precept moral, aflat în conflict cu mai vechea „cultură a demnității”, care a rămas încă dominantă în

majoritatea regiunilor din Statelor Unite și din alte țări democratice occidentale.

Într-o cultură a demnității care funcționează optim, se presupune că oamenii au demnitate și valoare indiferent de ceea ce cred alții despre ei, așa că nu e de așteptat din partea lor să reacționeze exagerat la afronturi mărunte. Desigur că, la un moment dat, demnitatea era acordată pe deplin doar bărbaților albi; revoluțiile pentru drepturi sociale din ultimele două secole au contribuit esențial la extinderea ei pentru toată lumea. Asta, în contrast cu și mai vechile „culturi ale onoarei“, în care bărbații erau atât de obsedați să-și păzească reputația, încât reacționau violent la insulte neînsemnate aduse lor sau celor apropiați lor – poate printr-o provocare la duel. Într-o cultură a demnității, firește, duelarea pare ridicolă. Se așteaptă de la oameni să aibă suficient autocontrol încât să ignore iritățile, ofensele și conflictele minore, pe măsură ce se concentrează tot mai mult asupra proiectelor proprii. Iar pentru conflictele importante sau pentru violarea drepturilor personale, există remedii legale sau administrative de încredere – însă ar fi nedemn să apelezi la un astfel de ajutor în chestiuni mici, pe care orice om ar trebui să le poată rezolva singur. Perspectiva este un element-cheie într-o cultură a demnității; oamenii nu văd dezacordurile, afronturile neintenționate sau chiar insultele directe ca pe o amenințare la adresa demnității lor – o amenințare la care este neapărat necesar să răspundă.

De exemplu, un semn clar al culturii demnității este atunci când copiii învață o versiune a zicalei: „Bețele și pietrele îmi vor rupe oasele, dar cuvintele nu îmi vor face rău niciodată.“ Desigur, proverbul nu e adevărat în sens literal – oamenii simt realmente durere la auzul unor anumite cuvinte. (Dacă nimeni nu s-ar simți rănit de cuvinte, proverbul ar fi fost uitat de mult.) Însă „bețele și pietrele“ formează un scut pe care copiii culturii demnității îl pot folosi pentru a da deoparte o insultă cu indiferență disprețuitoare, ca și cum ar spune: „Hai, insultă-mă. Nu mă poți supăra. Chiar nu îmi pasă de ceea ce crezi.“

În 2013, Campbell și Manning au început să observe în campusuri aceleași schimbări pe care le remarcase și Greg – noile idei legate de microagresiuni, avertismentele pentru factori declanșatori și cererea de spații sigure. Ei au notat că moralitatea emergentă a culturii victimizării era diferită radical față de cea din cultura demnității. Cei doi sociologi au definit cultura victimizării ca având trei attribute distincte: primul, „indivizii și grupurile afișează o sensibilitate ridicată la desconsiderare“, al doilea, ei „au tendința de a gestiona conflictele prin plângeri la o terță parte“ și, al

treilea, ei „caută să-și cultive o imagine de victime care au nevoie de ajutor“.⁶⁵¹

De o relevanță specială pentru îngrijorările noastre expuse în acest capitol este al doilea atribut. Campbell și Manning au evidențiat că existența administratorilor, sau a oamenilor legii, care pot fi convinși să fie de o parte a baricadei și să intervină este fundamentală pentru apariția culturii victimizării. Sociologii au notat că, atunci când remediile administrative sunt disponibile cu ușurință și nu e nicio rușine să apelezi la ele, faptul poate conduce la o stare denumită „dependență morală“. Oamenii ajung să se bazeze pe autorități externe pentru a le rezolva problemele și, în timp, „disponibilitatea sau abilitatea lor de a folosi alte forme de gestionare a conflictelor se poate atrofia“.⁶⁵²

Aceasta este îngrijorarea căreia i-a dat glas Kipnis atunci când a spus că politicile de protejare exagerate îi fac pe studenți mai vulnerabili, în loc să se întâmple invers, și că școlile creează o cultură a vulnerabilității. Aceasta este îngrijorarea pe care a exprimat-o Erika Christakis când a scris că „tendința crescândă de a cultiva vulnerabilitatea studenților aduce costuri nerecunoscute“ și când le-a cerut tinerilor *să vorbească unii cu alții*, nu să se bazeze pe intervenții administrative.⁶⁵³ Aceeași îngrijorare a determinat-o pe Lenore Skenazy să pună bazele Free-Range Kids Movement.

Este, de asemenea, îngrijorarea lui Steven Horwitz (despre care am discutat la sfârșitul Capitolului 9) privind supravegherea excesivă ce împiedică dezvoltarea artei asocierii. O universitate care încurajează dependența morală este o universitate predispusă la a experimenta un conflict cronic – iar aceasta poate să ducă la mai multe cereri de remedii administrative și măsuri de protecție, care pot mai departe să ducă la și mai multă dependență morală.

Concluzie

- Creșterea birocrăției în campusuri și extinderea misiunii ei proteguitoare reprezintă al cincilea fir explicativ al nostru.
- Administratorii sunt, în general, bine intenționați; ei încearcă să protejeze atât universitatea, cât și pe studenții săi. Dar intențiile bune pot uneori să ducă la politici nefaste pentru studenți. La Northern Michigan University, o politică proiectată – bănuim noi – ca să apere colegiul de procese a dus la un tratament inuman al studenților care se aflau în căutarea unei terapii.
- Ca răspuns la o varietate de factori, inclusiv mandate federale și risc de procese, numărul administratorilor din campusuri a

crescut mai rapid decât numărul profesorilor, iar profesorii au ajuns, treptat, să joace un rol mai mic în administrarea universităților. Rezultatul a constat într-o tendință spre „corporatizare“.

- În același timp, presiunile pieței, precum și tot mai răspândita mentalitate consumeristă cu privire la învățământul superior au încurajat universitățile să concureze pe baza facilităților oferite, ajungând să-i considere pe studenți ca fiind niște clienți pe care trebuie să-i mulțumească.
- Administratorii campusurilor trebuie să jongleze cu multe responsabilități și să protejeze colegiul de tot felul de amenințări, așa că ei tind să adopte o abordare de tip „better safe than sorry“ (sau de tip „CYA“) când emit noi regulamente. Proliferarea, în timp, a reglementărilor imprimă un sentiment de pericol iminent, chiar dacă nu există nicio amenințare sau doar una insignifiantă. Astfel, administratorii modelează multiple distorsiuni cognitive, promovează Neadevărul despre fragilitate și contribuie la cultura siguranței.
- Unele regulamente promulgate de administratori restricționează libertatea discursului, adesea cu definiții extrem de subiective. Aceste reguli contribuie la o atitudine care îngheață discursul din campusuri – în parte, prin sugerarea că libertatea cuvântului poate, sau ar trebui, să fie restrânsă din cauza fricii ori disconfortului. Asta îi învață pe studenți catastrofa și citirea gândurilor (printre alte distorsiuni cognitive) și promovează Neadevărul despre gândirea emoțională.
- O inovație administrativă recentă este crearea „liniilor de răspuns la prejudecată“ și a „echipelor de răspuns la prejudecată“, care le dau puțința membrilor campusului să raporteze anonim o presupusă discriminare. Abordarea de tipul „simți ceva, spune ceva“ riscă să erodeze încrederea dintr-o comunitate. De asemenea, îi face pe profesori mai puțin doritori să încerce metode de predare inovative sau provocatoare; și ei se vor îndrepta spre o abordare de tip „CYA“.
- La modul mai general, eforturile de protejare a studenților prin crearea de politici birocratice pentru rezolvarea problemelor și a diferendelor pot avea consecința neintenționată de a promova dependența morală, care poate reduce abilitatea tinerilor de a-și rezolva singuri conflictele, atât în timpul colegiului, cât și ulterior în viață.

Note:

- 585 Tomul al IV-lea, capitolul 6. (N. a.)
- 586 „FIRE letter to Northern Michigan University, August 25, 2016“, FIRE, 19 septembrie 2016. Preluat de pe <https://www.thefire.org/fire-letter-to-northern-michigan-university-august-25-2016>. (N. a.)
- 587 „The «I Care Project»: Revise NMU Student Self-Destructive Behavior Policy“, petiție, *Change.org*. Preluat de pe <https://www.change.org/p/northern-michigan-university-the-i-care-project-revise-nmu-student-self-destructive-behavior-policy>. (N. a.)
- 588 J. Singal, „A university threatened to punish students who discussed their suicidal thoughts with friends“, *The Cut*, 22 septembrie 2016. Preluat de pe <https://www.thecut.com/2016/09/a-school-is-threatening-to-punish-its-suicidal-students.html>. (N. a.)
- 589 National Center for Education Statistics (1993), p. 64. (N. a.)
- 590 „Fast Facts: Back to school statistics“, National Center for Education Statistics (NCES). Preluat de pe <https://nces.ed.gov/fastfacts/display.asp?id=372>. (N. a.)
- 591 „Digest of Education Statistics (2016)“, tabelele 333.10 („Revenues of public institutions“) și 333.40 („Revenues of private institutions“), National Center for Education Statistics. Preluat de pe https://nces.ed.gov/programs/digest/current_tables.asp. (N. a.)
- 592 Produsul Intern Brut în 2016, „World Bank Development Indicators Database“, 15 decembrie 2017. Preluat de pe <https://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>. (N. a.)
- 593 „Digest of Education Statistics (2016)“, tabelul 333.90 („Endowments“), National Center for Education Statistics. Preluat de pe https://nces.ed.gov/programs/digest/d16/tables/dt16_333.90.asp?current=yes. (N. a.)
- 594 Vorbind despre primele 25 de universități listate de *Times Higher Education*, ponderea studenților internaționali variază între 16% la University of Michigan și 45% la Carnegie Mellon; cf. „World University Rankings 2018“, *Times Higher Education*. Preluat de pe https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2018/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats. (N. a.)
- 595 „World University Rankings 2018“, *Times Higher Education*. Preluat de pe https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2018/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats. (N. a.)
- 596 „Best Global Universities Rankings“, *U.S. News & World Report*. Preluat de pe <https://www.usnews.com/education/best-global-universities/rankings>. (N. a.)
- 597 Kerr (1963). (N. a.)
- 598 „Numărul serviciilor executive, administrative și manageriale a crescut cu 15% în timpul recesiunii, chiar dacă au existat tăieri bugetare, iar taxele școlare s-au mărit.“ Vezi: J. Marcus, „The Reason Behind Colleges' Ballooning Bureaucracies“, *The Atlantic*, 6 octombrie 2016. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/education/archive/2016/10/ballooning-bureaucracies-shrinking-checkbooks/503066>. (N. a.)

- 599 Vezi, de exemplu, D. Catropa și M. Andrews, „Bemoaning the Corporatization of Higher Education“, *Inside Higher Ed.*, 8 februarie 2013. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/blogs/strategy/bemoaning-corporatization-higher-education>. (N. a.)
- 600 „Din 1975, conform unui raport al American Association of University Professors, posturile administrative cu normă întreagă au crescut cu 369%, în timp ce ale profesorilor titulari cu normă întreagă au crescut cu 23%, iar cele ale profesorilor cu jumătate de normă cu 28%.“ Vezi: S. Braswell, „The fightin’ administration: The birth of a college bureaucracy“, *Point Taken*, 24 aprilie 2016. Preluat de pe <http://www.pbs.org/wgbh/point-taken/blog/ozy-fightin-administrators-birth-college-bureaucracy>. Vezi și: K. Christensen, „Is UC spending too little on teaching, too much on administration?“, *Los Angeles Times*, 17 octombrie 2015. Preluat de pe <http://www.latimes.com/local/education/la-me-uc-spending-20151011-story.html>. (N. a.)
- 601 P.F. Campos, „The real reason college tuition costs so much“, *The New York Times*, 4 aprilie 2015. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2015/04/05/opinion/sunday/the-real-reason-college-tuition-costs-so-much.html>. (N. a.)
- 602 Catropa și Andrews (2013), vezi nota 599. Vezi și: Lewis (2007), pp. 4–5. Vezi și: M. McArdle, „Sheltered students go to college, avoid education“, *Bloomberg View*, 13 august 2015. Preluat de pe <https://www.bloomberg.com/view/articles/2015-08-13/sheltered-students-go-to-college-avoid-education>. (N. a.)
- 603 Ginsberg (2011), capitolul 1, secțiunea „Shared Governance?“, paragrafele 2–6. (N. a.)
- 604 Ginsberg (2011), capitolul 1, secțiunea „Professors and Administrators?“, paragraful 16. (N. a.)
- 605 Într-una dintre foarte puținele excepții pe care le știm, președintele de la Oberlin, Marvin Krislov, a refuzat să accepte o listă de cereri „nenegociabile“. Vezi: S. Jaschik, „Oberlin’s president says no“, *Inside Higher Ed.*, 21 ianuarie 2016. Preluat de pe <https://www.insidehighered.com/news/2016/01/21/oberlins-president-refuses-negotiate-student-list-demands>. (N. a.)
- 606 E. Adler, „Students think they can suppress speech because colleges treat them like customers“, *The Washington Post*, 15 martie 2018. Preluat de pe http://wapo.st/2phMwCB?tid=ss_tw&utm_term=.75b5e44fa1d0. (N. a.)
- 607 Vezi figura 5 de la p. 11 din D.M. Desrochers și S. Hurlburt, „Trends in college spending: 2003–2013“, American Institutes for Research, *Delta Cost Project*, ianuarie 2016. Preluat de pe <https://www.deltacostproject.org/sites/default/files/products/15-4626%20Final01%20Delta%20Cost%20Project%20College%20Spending%20> (N. a.)
- 608 S. Carlson, „What’s the payoff for the «country club» college?“, *The Chronicle of Higher Education*, 2 ianuarie 2013. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/blogs/buildings/whats-the-payoff-for-the-country-club-college/32477>. Vezi și: College Ranker (n.d.), „Colleges as country clubs: Today’s pampered college students“. Preluat de pe <http://www.collegeranker.com/features/colleges-as-country-clubs/>. Vezi și: B. Jacob, B. McCall și K.M. Stange, „College as country club: Do colleges cater to students’ preferences for consumption?“, National Bureau of Economic Research, ianuarie 2013. Preluat de pe

<http://www.nber.org/papers/w18745.pdf>. *Forbes* a ridiculizat practica aceasta, comparând colegiile și cluburile private cu unități corecționale de minimă siguranță, „Club Fed“. K. Pierce, „College, country club or prison?“, *Forbes*, 29 iulie 2014. Preluat de pe <https://www.forbes.com/special-report/2014/country-college-prison.html>. (N. a.)

- 609** Un studiu din 2013 efectuat de NIRSA (fostul National Intramural-Recreational Sports Association) a descoperit că 92 de școli aveau proiecte în așteptare pentru centre recreaționale însumând 1,7 miliarde de dolari. Citat în C. Rubin, „Making a splash: College recreation now includes pool parties and river rides“, *The New York Times*, 19 septembrie 2014. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2014/09/21/fashion/college-recreation-now-includes-pool-parties-and-river-rides.html>. Vezi și: J.V. Koch, „Opinion: No college kid needs a water park to study“, *The New York Times*, 9 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2018/01/09/opinion/trustees-tuition-lazy-rivers.html>. (N. a.)
- 610** J. Stripling, „The lure of the lazy river“, *The Chronicle of Higher Education*, 15 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/the-lure-of-the-lazy-river/241434>. (N. a.)
- 611** *Papish v. Bd. of Curators of the Univ. of Missouri et al.*, 410 U.S. 667 (1973; reprimirea unui student exmatriculat pentru distribuirea ziarului studentesc secret, cu titlu și caricatură jignitoare); *Texas v. Johnson*, 491 U.S. 397 (1989; arderea steagului). (N. a.)
- 612** Pentru simplificare, vom folosi termenul „administratori“ pentru a-i numi pe cei care conduc universitatea, pe toți decanii și toate birourile care au de-a face cu viața studentescă. Aceasta include mare parte din – dar nu în integralitate – personalul profesional din campusuri, altul decât corpul profesoral – în general, oamenii la care studenții se referă când vorbesc despre „administrația“ unei universități. (N. a.)
- 613** Prima carte a lui Greg, *Unlearning Liberty* (care acoperă situația din campusuri, cu aproximație, din 2001 până în 2012), prezintă zeci de exemple de administratori care reacționează exagerat. (N. a.)
- 614** După trimiterea profesorului în concediu și forțarea sa de a i se face o evaluare psihiatrică, colegiul a anulat, în cele din urmă, pedeapsa. Vezi: „Victory: College backtracks after punishing professor for «Game of Thrones» picture“, FIRE, 28 octombrie 2014. Preluat de pe <https://www.thefire.org/victory-college-backtracks-punishing-professor-game-thrones-picture>. (N. a.)
- 615** „College declares Haymarket Riot reference a violent threat to college president“, FIRE, 8 iunie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/college-declares-haymarket-riot-reference-a-violent-threat-to-college-president>. FIRE a trimis la Oakton două scrisori, însă nu s-a mai întâmplat nimic în acest caz; școala nu și-a retras scrisoarea prin care cerea întreruperea activității, dar nici nu a fost luată vreo măsură formală împotriva profesorului. (N. a.)
- 616** S. Harris, „Speech code of the month: Drexel University“, FIRE, 1 septembrie 2016. Preluat de pe <https://www.thefire.org/speech-code-of-the-month-drexel-university>. (N. a.)
- 617** FIRE evaluează codurile pentru discurs ale colegiilor cu „roșu“, „galben“ și „verde“. (Modul de evaluare a codurilor este explicat în întregime aici: <https://www.thefire.org/spotlight/using-the-spotlight-database>.) Politicile

- „roșii“ ale University of West Alabama sunt încă în vigoare, inclusiv interzicerea mesajelor dure sau a insultelor. Codurile pentru discurs de la Jacksonville State s-au schimbat de-a lungul anilor, ultima oară în 2017; acum are un scor general „galben“. Poți să vezi ce colegii sunt evaluate cu „roșu“, „galben“ și „verde“ aici: <https://www.thefire.org/spotlight>. Vezi și: (n.d.), „Spotlight: Jacksonville State University“. Preluat de pe <https://www.thefire.org/schools/jacksonville-state-university>. Vezi și: (n.d.), „Spotlight: University of West Alabama“. Preluat de pe <https://www.thefire.org/schools/university-of-west-alabama>. (N. a.)
- 618** S. Harris, „McNeese State revises «public forum» policy but still prohibits «derogatory» speech“, FIRE, 29 mai 2009. Preluat de pe <https://www.thefire.org/mcneese-state-revises-public-forum-policy-but-still-prohibits-derogatory-speech>. (N. a.)
- 619** University of Cincinnati Chapter of Young Americans for Liberty v. Williams, 2012 U.S. Dist. LEXIS 80967 (S.D. Ohio, 12 iunie 2012). (N. a.)
- 620** Poți vedea o varietate de coduri pentru campusuri la: „Spotlight Database and Activism Portal (2018)“, FIRE. Preluat de pe <https://www.thefire.org/spotlight>. (N. a.)
- 621** Literal, „acoperă-ți fundul“, cu sensul „păzește-ți fundul“. (N. trad.)
- 622** În 15 ani, între 12 septembrie 2001 și 31 decembrie 2016, au fost 85 de „atacuri violente extremiste“ în SUA, adică mai puțin de șase pe an. Vezi: M. Valverde, „A look at the data on domestic terrorism and who's behind it“, *PolitiFact*, 16 august 2017. Preluat de pe <http://www.politifact.com/truth-o-meter/article/2017/aug/16/look-data-domestic-terrorism-and-whos-behind-it>. (N. a.)
- 623** Pagina web listată pe afișe explică: „Linia de răspuns la prejudecată de la New York University oferă un mecanism prin care membrii comunității noastre pot împărtăși sau raporta experiențele și preocupările pentru prejudecată, discriminare sau comportamentul hărțuitor, lucruri ce pot avea loc în comunitatea noastră.“ NYU Bias Response Line (n.d.). Preluat de pe <http://www.nyu.edu/about/policies-guidelines-compliance/equal-opportunity/bias-response.html>. (N. a.)
- 624** „2017 Report on Bias Reporting Systems“, postare pe blog, FIRE, 2017. Preluat de pe <https://www.thefire.org/first-amendment-library/special-collections/fire-guides/report-on-bias-reporting-systems-2017>. (N. a.)
- 625** Vezi o analiză a unor asemenea prejudecăți în Haidt (2006), capitolul 2. (N. a.)
- 626** L. Pappano, „In a volatile climate on campus, professors teach on tenterhooks“, *The New York Times*, 31 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/10/31/education/edlife/liberal-teaching-amid-partisan-divide.html>. Vezi și: D. Belkin, „College faculty's new focus: Don't offend“, *Wall Street Journal*, 27 februarie 2017. Preluat de pe <https://www.wsj.com/articles/college-facultys-new-focus-dont-offend-1488200404>. (N. a.)
- 627** J. Suk Gersen, „The trouble with teaching rape law“, *The New Yorker*, 15 decembrie 2014. Preluat de pe <https://www.newyorker.com/news/news-desk/trouble-teaching-rape-law>. (N. a.)
- 628** A. Steinbaugh, „University of Northern Colorado defends, modifies «Bias Response Team» as criticism mounts and recording emerges“, FIRE, 7 iulie 2016. Preluat de pe <https://www.thefire.org/university-of-northern-colorado-bias-response-team-recording-emerges>. (N. a.)

- 629 În traducere *ad litteram*, „Cocoloșirea minții americane”. (*N. red.*)
- 630 Observă că acest caz este foarte asemănător cu al lui Lindsay Shepherd de la Wilfrid Laurier University din Canada. Shepherd a arătat un videoclip dintr-o dezbatere televizată fără să condamne, în avans, vreuna dintre părțile implicate în controversă. Poate fi riscant să pornești o dezbatere în clasă dacă orice student simte puternic că una dintre părți este cea care are dreptate. Vezi: R. Grinberg, „Lindsay Shepherd and the potential for heterodoxy at Wilfrid Laurier University”, Heterodox Academy, 23 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/lindsay-shepherd-and-the-potential-for-heterodoxy-at-wilfrid-laurier-university>. (*N. a.*)
- 631 Sau, uneori, nu este chiar atât de bine intenționată. Având în vedere dinamica politicilor din multe campusuri, pe care am descris-o în capitolele 4 și 5, instrumentele de răspuns la prejudecată pot fi folosite cu ușurință în moduri răuvoitoare. În primele zile ale acestor sisteme, în 2009, unul dintre studenții care activau în echipa de răspuns la prejudecată de la California Polytechnical Institute a afirmat că o țintă a sistemului ar fi „profesorul care nu este corect din punct de vedere politic sau care rănește prin acțiunile sau cuvintele sale”. Într-un caz de la John Carroll University, mai mulți studenți au folosit aparatul de răspuns la prejudecată pentru a ținti un student în ceea ce a părut a fi o farsă. Vezi: „Cal Poly suspends reporting on «politically incorrect» faculty and students”, FIRE, 1 iunie 2009. Preluat de pe: <https://www.thefire.org/cal-poly-suspends-reporting-on-politically-incorrect-faculty-and-students-2>. Vezi și: „Bias reports 2014–2015”, John Carroll University, decembrie 2015. Preluat de pe <http://webmedia.jcu.edu/diversity/files/2015/12/2014-2015-bias-report-web-version.pdf>. (*N. a.*)
- 632 20 U.S.C. § 1681 *et seq.* (1972). (*N. a.*)
- 633 Vezi Davis v. Monroe County Board of Education, 526 U.S. 629, 633 (1999); Bryant v. Indep. Sch. Dist. No. I-38, 334 F.3d 928, 934 (10th Cir. 2003). (*N. a.*)
- 634 Civil Rights Act of 1964 § 7, 42 U.S.C. § 2000e-2 (a)(1) & (2), 1964 (interzicerea discriminării la angajare sau la locul de muncă în funcție de „rasă, culoare, religie, sex sau origine națională”); Education Amendments of 1972 § 9, 20 U.S.C. § 1681(a), 1972 (interzicerea discriminării în domeniul educației „în funcție de sex”). (*N. a.*)
- 635 „Student wins Facebook.com case at University of Central Florida”, FIRE, 6 martie 2006. Preluat de pe <https://www.thefire.org/student-wins-facebookcom-case-at-university-of-central-florida>. (*N. a.*)
- 636 Reține că o școală poate și trebuie să folosească un prag foarte scăzut pentru a pune la dispoziție servicii de asistență sau consiliere pentru oricine *se simte* hărțuit. Ștacheta pentru *pedepsirea* celor acuzați că au spus ceva hărțuitor ar trebui să fie mai ridicată. În conformitate cu Titlul IX, de exemplu, o victimă raportată este îndreptățită să facă pași spre ameliorare înainte, și chiar în lipsa, denunțării efectuării acelei infracțiuni de către acuzat. Greșala, credem noi, este alipirea celor două, astfel încât dacă o persoană *se simte* jignită de un act singular de vorbire, o altă persoană trebuie *pedepsită*, în general, pentru hărțuire. O școală care face o asemenea alipire codifică și îi învață pe studenți Neadevărul despre gândirea emoțională și încurajează dependența morală. (*N. a.*)
- 637 Studentul Keith John a primit o scrisoare în care era informat că a fost găsit vinovat de hărțuire rasială pentru că „a citit o carte în legătură cu un subiect istoric și rasial dezgustător”. Vezi: G. Lukianoff, „Judging a book by its cover

- literally“, FIRE, 2 mai 2008. Preluat de pe <https://www.thefire.org/judging-a-book-by-its-cover-literally-3>. (N. a.)
- 638 Pentru exemple, vezi N. Gluckman, B. Read, K. Mangan și B. Qulantan, „Sexual harassment and assault in higher ed: What’s happened since Weinstein“, *The Chronicle of Higher Education*, 3 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/Sexual-HarassmentAssault/241757>; M.D. Anderson, „How campus racism could affect black students’ college enrollment“, *The Atlantic*, 19 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/education/archive/2017/10/how-racism-could-affect-black-students-college-enrollment/543360>; A. Berteaux, „In the safe spaces on campus, no Jews allowed“, *The Washington Post*, 15 septembrie 2016. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/news/acts-of-faith/wp/2016/09/15/in-the-safe-spaces-on-campus-no-jews-allowed/?utm_term=.2bb76389a248. (N. a.)
- 639 H.A. Silvergate, „Memorandum to free speech advocates, University of Wisconsin“, FIRE, 26 ianuarie 1999. Preluat de pe <https://www.thefire.org/memorandum-to-free-speech-advocates-university-of-wisconsin>. (N. a.)
- 640 Doe v. University of Michigan, 721 F. Supp. 852, 865 (E.D. Mich. 1989). (N. a.)
- 641 Corry v. Leland Stanford Junior University, No. 740309 (Cal. Super. Ct. Feb. 27, 1995). (N. a.)
- 642 H.A. Silvergate, „Memorandum to free speech advocates, University of Wisconsin“, FIRE, 26 ianuarie 1999. Preluat de pe <https://www.thefire.org/memorandum-to-free-speech-advocates-university-of-wisconsin>. (N. a.)
- 643 A. Bhargava și G. Jackson, „Letter to President Royce Engstrom and University Counsel Lucy France, Esq., University of Montana“, U.S. Department of Justice, Civil Rights Division, & U.S. Department of Education, Office for Civil Rights, 9 mai 2013. Preluat de pe <https://www.justice.gov/sites/default/files/opa/legacy/2013/05/09/um-ltr-findings.pdf>. (N. a.)
- 644 L. Kipnis, „Sexual paranoia strikes academy“, *The Chronicle of Higher Education*, 27 februarie 2015. Preluat de pe <https://www.chronicle.com/article/sexual-paranoia-strikes/190351>. (N. a.)
- 645 În timpul investigației, lui Kipnis i s-a spus că nu poate implica un avocat, că nu are dreptul să înregistreze întâlnirile cu anchetatorii; și, inițial, i s-a spus că nu va fi nici măcar informată de acuzațiile aduse până când nu va participa la ședințele de „înfierare“. Vezi: R. Cooke, „Sexual paranoia on campus – and the professor at the eye of the storm“, *The Guardian*, 2 aprilie 2017. Preluat de pe <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/02/unwanted-advances-on-campus-us-university-professor-laura-kipnis-interview>. (N. a.)
- 646 „Title IX Coordinating Committee response to online petition and ASG resolution“, *Northwestern Now*, 4 martie 2014. Preluat de pe <https://news.northwestern.edu/stories/2014/03/title-ix-coordinating-committee-response-to-online-petition-and-asg-resolution>. (N. a.)
- 647 J. Suk Gersen, „Laura Kipnis’s endless trial by Title IX“, *The New Yorker*, 20 septembrie 2017. Preluat de pe <https://www.newyorker.com/news/news-desk/laura-kipniss-endless-trial-by-title-ix>. (N. a.)

- 648 Un proces de defăimare deschis împotriva lui Kipnis de către un student continuă și azi. Vezi: H. Meisel, „Harper Collins can't escape suit over prof's assault book“, *Law360*, 7 martie 2018. Preluat de pe <https://www.law360.com/articles/1019571/harpercollins-can-t-escape-suit-over-prof-s-assault-book>. (*N. a.*)
- 649 „In her own words: Laura Kipnis' «Title IX Inquisition» at Northwestern“, fișier video, FIRE (producător), 6 aprilie 2016. Preluat de pe <https://youtu.be/vVGOp0IffOQ?t=8m58s>. (*N. a.*)
- 650 Campbell și Manning (2014). Vezi și extinderea acestei lucrări a lor în Campbell și Manning (2018). (*N. a.*)
- 651 Campbell și Manning (2014), p. 695. (*N. a.*)
- 652 Campbell și Manning (2014), p. 697. (*N. a.*)
- 653 Citește aici e-mailul de la Erika Christakis: „Email from Erika Christakis: «Dressing Yourself», email to Silliman College (Yale) students on Halloween costumes“, FIRE, 30 octombrie 2015. Preluat de pe <https://www.thefire.org/email-from-erika-christakis-dressing-yourself-email-to-silliman-college-yale-students-on-halloween-costumes>. (*N. a.*)

CAPITOLUL 11

Căutarea dreptății

Justiția este prima virtute a instituțiilor sociale, la fel cum este adevărul pentru sistemele de gândire.

John Rawls, *A Theory of Justice*⁶⁵⁴

Iată o ciudățenie despre politica americană: majoritatea albilor votează cu republicanii pentru președinție – asta doar dacă nu sunt născuți după 1981 sau între 1950 și 1954. De ce americanii născuți după 1981 votează diferit este ușor de înțeles. Ei fac parte din generația milenialilor sau din iGen; ei înclină spre stânga în privința majorității problemelor sociale și a multora de natură economică (după cum a descoperit Bernie Sanders). Aceștia sunt mai puțin religioși decât reprezentanții generațiilor anterioare, iar Partidul Republican i-a lăsat deoparte în nenumărate moduri. Dar care este povestea celor născuți între 1950 și 1954? Ei i-au favorizat puternic pe democrați în anii 1980, iar de atunci au fost aproximativ egal împărțiți, cu o preferință ușor mai pronunțată pentru Partidul Democrat. (Poți să vezi asta singur dacă examinezi unul dintre cele mai interactive infografice politice realizate vreodată, căutând pe internet „How Birth Year Influences Political Views“⁶⁵⁵.)

De ce există o mică insulă a democraților printre americanii albi veniți pe lume la începutul anilor 1950? De ce votează ei, în secolul al XXI-lea, diferit de frații lor care au fost născuți cu numai câțiva ani înainte sau după, la mijlocul secolului al XX-lea?

Răspunsul ar putea să fie: 1968. Sau, mai exact, perioada evenimentelor politice naționale intense din punct de vedere emoțional care au cuprins anul 1968 și anii din jur (aproximativ intervalului 1965–1972).⁶⁵⁶ Yair Ghitza și Andrew Gelman, specialiști în științe politice, au examinat tiparele de vot ale americanilor, pentru a vedea dacă evenimentele politice sau climatul politic din copilărie le-a marcat cumva orientarea politică ulterioară.⁶⁵⁷ Ei au descoperit că există o fereastră de o impresionabilitate mai mare cuprinzându-i pe cei între 14 și 24 de ani, cu apogeul în jurul vârstei de 18 ani. E mai probabil ca evenimentele politice – sau poate spiritul general din perioada

istorică respectivă pe care l-au perceput tinerii vremii – să se „lipească“ mai mult de ei decât de persoanele aflate la alte vârste.

Pentru americanii născuți la începutul anilor 1950, tot ce trebuie să faci este să spui următoarele cuvinte pentru a evoca amintiri viscerale din 1968: Martin Luther King, Robert F. Kennedy, Black Panthers, Ofensiva Tet, masacrul de la My Lai, Chicago Democratic National Convention, Richard Nixon. Dacă aceste cuvinte nu te inundă cu sentimente, atunci caută pe internet „Chuck Braverman 1968“. Montajul video de cinci minute⁶⁵⁸ te va lăsa fără cuvinte. Doar imaginează-ți cum trebuie să fi simțit un tânăr, probabil de-abia ajuns în campusul unui colegiu, care își dezvoltă o identitate politică, în timp ce conflicte morale, tragedii cumplite și victorii de o importanță crucială se petreceau în jurul său.

Acum ne aflăm într-o altă epocă asemănătoare, iar dacă Ghitza și Gelman au dreptate, atunci evenimentele și climatul politic din ultimii ani ar putea influența modul în care adolescenții de astăzi vor vota pentru tot restul vieții. Să presupunem că te-ai născut în 1995, primul an al iGen. Ai intrat în cea mai impresionabilă perioadă din punct de vedere politic atunci când ai împlinit 14 ani, în 2009, tocmai la vremea investirii în funcție a lui Barack Obama. Ți-ai luat primul tău iPhone un an sau doi mai târziu, când telefoanele inteligente deveneau tot mai răspândite printre adolescenți. Dacă ai decis să urmezi o facultate, probabil că ai ajuns în campus în 2013, anul în care ai împlinit 18 ani. Despre ce evenimente politice vorbeai, scriai și protestați tu și prietenii tăi? Care erau problemele asupra cărora a trebuit să iei o poziție cu *tweet*-urile și *like*-urile tale? Încetarea operațiunilor guvernamentale din octombrie 2013? Creșterea susținută de la bursa de valori?

Probabil că nu. Pentru adolescenți, interesele și activismul au mai mult de-a face cu problemele și nedreptățile sociale decât cu cele pur economice sau politice, iar anii 2010 au fost extraordinar de bogați în astfel de probleme. În tabelul următor sunt enumerate câteva știri importante legate de ceea ce este cunoscut în mod obișnuit ca „justiție socială“ pentru fiecare an de când iGen a împlinit 14 ani. În 2009 și 2010, unele dintre cele mai însemnate știri din Statele Unite s-au referit la crizele continue din economie, la reforma sistemului de sănătate și la ascensiunea mișcării Tea Party. Poți sesiza că știrile despre justiția socială au devenit tot mai numeroase în anii următori, pe măsură ce membrii iGen se pregăteau să meargă la colegii.

Anul	Știri importante legate de justiția socială
2009	Învestirea ca președinte a lui Barack Obama
2010	Sinuciderea lui Tyler Clementi (crește conștientizarea despre bullying-ul tinerilor LGBT)
2011	Mișcarea Occupy Wall Street (trezește conștientizarea inegalității crescânde)
2012	Uciderea lui Trayvon Martin. Realegerea lui Barack Obama. Masacrul de la școala primară Sandy Hook (crește interesul pentru controlul armelor).
2013	George Zimmerman este achitat de crimă în cazul asasinării lui Trayvon Martin. Se fondează Black Lives Matter.
2014	Uciderea lui Michael Brown de către poliție, în Ferguson, Missouri. Uciderea lui Eric Garner de către poliție în New York City (filmată). Protestele Black Lives Matter se răspândesc în toată America. Plumbul descoperit în apa potabilă din Flint, Michigan, avertizează asupra necesității „justiției mediului“.
2015	Curtea Supremă legalizează căsătoriile între homosexuali; Caitlyn Jenner se identifică în mod public ca fiind femeie. Susținătorul supremației albilor Dylann Roof ucide nouă enoriași de culoare în Charleston, Carolina de Sud; drapelurile confederate sunt date jos de pe capitolul statului. Uciderea lui Walter Scott de către poliție (filmată). Protestele în privința rasismului erup în universități, începând cu Missouri și Yale, apoi se răspândesc în alte câteva zeci de colegii.

2016	<p>Teroristul Omar Mateen omoară 49 de oameni într-un club de noapte pentru homosexuali din Orlando, Florida.</p> <p>Uciderea lui Alton Sterling de către poliție (filmată). Uciderea lui Philando Castile de către poliție (filmată). Uciderea a cinci ofițeri de poliție în Dallas. Fundașul Colin Kaepernick refuză să se ridice în picioare pentru intonarea imnului național.</p> <p>Carolina de Nord le cere persoanelor transsexuale să folosească toaletele corespunzătoare sexului lor biologic.</p> <p>Proteste împotriva Dakota Access Pipeline de la Standing Rock Indian Reservation sunt întâmpinate cu violență.</p> <p>Nominalizarea și alegerea lui Donald Trump</p>
2017	<p>Învestirea lui Trump; acesta încearcă să pună în practică diferite „interdicții pentru musulmani“. Marșul femeilor din Washington. Proteste violente împotriva lectorilor din campusuri la UC Berkeley și Middlebury. Trump le interzice persoanelor transgender să servească în Armată. Trump îi laudă pe „oamenii foarte buni“ de la marșul din Charlottesville, în timpul căruia un neonazist o omoară pe Heather Heyer și rănește alte persoane, intrând cu o mașină în mulțime. Cel mai crunt atac armat în masă din istoria SUA, în Las Vegas, soldat cu 58 de morți. Începutul mișcării #MeToo, pentru demascarea și oprirea hărțuirii și atacurilor sexuale</p>
2018 (până în martie)	<p>Un fost elev, cu istoric de tulburări mintale, omoară 17 persoane la liceul din Parkland, Florida; elevii liceului organizează greve și marșuri, susținând controlul armelor pe tot cuprinsul SUA.</p>

Evenimente importante, terifiante și șocante se întâmplă în fiecare an, dar perioada 2012–2018 iese în evidență și pare să se apropie ca intensitate de intervalul 1968–1972. Iar dacă nu ești convins că ultimii ani sunt deosebiți prin acțiunile petrecute concret, atunci adaugă puterea amplificatoare a rețelelor sociale. De la Războiul din Vietnam și mișcările pentru drepturi civile din anii 1960, nu s-a mai întâmplat ca atât de mulți americani să fie expuși la ceea ce pare un flux nesfârșit de imagini care arată oameni nevinovați – majoritatea, de culoare – care sunt bătuți, omorâți sau deportați de către reprezentanți înarmați ai statului. Studenții de astăzi au trecut prin vremuri extraordinare, iar ca rezultat, mulți

dintre ei și-au dezvoltat o pasiune extraordinară pentru justiția socială. Această pasiune determină unele dintre schimbările pe care le vedem în campusurile colegiilor în ultimii ani – și ea reprezintă cel de-al șaselea fir explicativ al nostru.

Capitolul de față vorbește despre justiția socială. Vom explora această chestiune și vom îmbrățișa o versiune a ei, în timp ce o vom critica pe alta. Termenul în sine servește ca paratrăsnet în cultura războiului dintre stânga și dreapta, așa că acesta este un moment bun de a da cărțile pe față în ce ne privește pe noi doi, din punct de vedere politic: Greg se identifică drept liberal, cu o oarecare simpatie față de perspectivele libertariene. Înainte de a deveni director al FIRE, a lucrat pentru un grup dedicat justiției mediului și pentru o organizație ce pleda în favoarea drepturilor și protejării refugiaților din Europa Centrală; de asemenea, a lucrat ca intern la ACLU din Northern California. Jon se consideră un centrist, care se alătură Partidului Democrat și stângii în majoritatea problemelor sociale, dar care a învățat multe lucruri din scrierile unor intelectuali conservatori, de la Edmund Burke până la Thomas Sowell. Niciunul dintre noi nu a votat vreodată un republican pentru Congres sau Președinție. Amândoi împărtășim majoritatea scopurilor țintite de activismul pentru justiție socială, inclusiv egalitatea rasială deplină, încetarea hărțuirii și agresiunilor sexuale, controlul cât mai cuprinzător al armelor și gestionarea responsabilă a mediului. Dar credem că modul în care justiția socială este conceptualizată și urmărită astăzi în campusuri cauzează o mulțime de probleme; în plus, generează rezistență și resentimente, din motive pe care unii dintre susținătorii ei par să nu le recunoască. În acest capitol descriem unele dintre aceste conceptualizări. De asemenea, sugerăm un mod de a gândi asupra justiției sociale care facilitează obținerea ei și se armonizează cu scopul tradițional al unei universități: căutarea adevărului.

Ce este, mai exact, „justiția socială”? Nu există o definiție împărtășită pe scară largă. Vom încerca să îi extragem înțelesul începând cu termenul „justiție”. Apoi, vom arăta în ce privințe diferă „justiția socială”, din punct de vedere conceptual, și în ce privințe reprezintă același lucru.

Justiția intuitivă

Justiția este, probabil, cel mai important concept moral din istoria filozofiei occidentale. De la *Republica* lui Platon până la *A Theory of Justice* a lui John Rawls, înțelepții au încercat să propună reguli și principii care ar sta la baza unei societăți corecte sau

„juste“. În loc să trecem în revistă acea istorie pentru a extrage o definiție filozofică a justiției, o vom lua pe scurtătură și îți vom vorbi despre două arii de cercetare psihologică; acestea, atunci când sunt combinate, oferă o definiție funcțională a noțiunilor cotidiene, comune sau „intuitive“ privind justiția. Justiția intuitivă este combinația dintre *justiția distributivă* (percepția că oamenii primesc ceea ce merită) și *justiția procedurală* (percepția că procesul prin care lucrurile sunt distribuite, iar regulile sunt aplicate este corect și de încredere). Vom arăta unde anume afirmațiile cu privire la justiția socială se potrivesc bine cu justiția intuitivă și unde nu se potrivesc.

Justiția distributivă

A împărți ceva are un rol important în viața morală a copiilor, și ei capătă multă experiență prin împărțirea lucrurilor în mod egal. Dacă există 4 copii și 12 jeleur, fiecare ar trebui să primească 3. Evident. Dar cum procedează copiii când jeleurile sunt recompensa pentru curățarea sălii de clasă, iar unul a făcut mare parte din treabă, în timp ce altul nu a făcut nimic? Chiar și copiii mici par să recunoască importanța *proporționalității*. Într-un experiment, subiecții minori au fost uimiți când au văzut că două persoane sunt recompensate în mod egal, însă doar una dintre ele a muncit.⁶⁵⁹ Până la vârsta de șase ani, micuții arată o preferință clară pentru recompensarea celui care muncește din greu în cadrul unui grup, chiar dacă răsplata egală este o opțiune.⁶⁶⁰ La vârste fragede, au dificultăți în a-și urmări această intuiție dacă asta înseamnă că ei înșiși primesc o recompensă mai mică, dar până la adolescență devin mult mai pricepuți în aplicarea proporționalității asupra propriei persoane.⁶⁶¹ Christina Starmans, Mark Sheskin și Paul Bloom, specialiști în psihologia dezvoltării umane, au analizat studiile privind corectitudinea la copii și au conchis că „oamenii favorizează în mod natural distribuirea corectă, nu pe cea egală“ și că „atunci când corectitudinea și egalitatea intră în conflict, oamenii preferă inegalitatea corectă în locul egalității nedrepte“⁶⁶².

Pentru a limpezi lucrurile, uneori justiția distributivă necesită egalitate. De exemplu, americanii par să aibă intuiția comună că banii moșteniți de la un părinte decedat ar trebui să fie împărțiți în mod egal între frați, iar nu să se încerce o evaluare pentru a se afla cine a făcut mai mult pentru acel părinte sau cine are o nevoie mai mare de bani. Alteori, justiția distributivă necesită inegalitate; de pildă, în rezolvarea unei nevoi speciale – să spunem, în cadrul unei familii sau unui grup care are un sentiment comun și crede că ar fi

adecvat să se direcționeze resursele către acela care are nevoie de ele cel mai mult. Dar, așa cum indică analiza lui Starmans, Sheskin și Bloom, proporționalitatea sau meritul rămâne principiul preferat pe care îl adoptă copiii și adulții în cazul alocării recompenselor în afara familiei.

Proporționalitatea reprezintă inima „teoriei echității”⁶⁶³ – teoria majoră a justiției distributive din psihologia socială. Afirmția principală este că oamenii percep echitatea sau corectitudinea atunci când raportul dintre rezultat și contribuție („intrare”) este egal pentru toți participanții.⁶⁶⁴ Putem ilustra teoria cu o simplă ecuație, cum se vede în Figura 11.1.

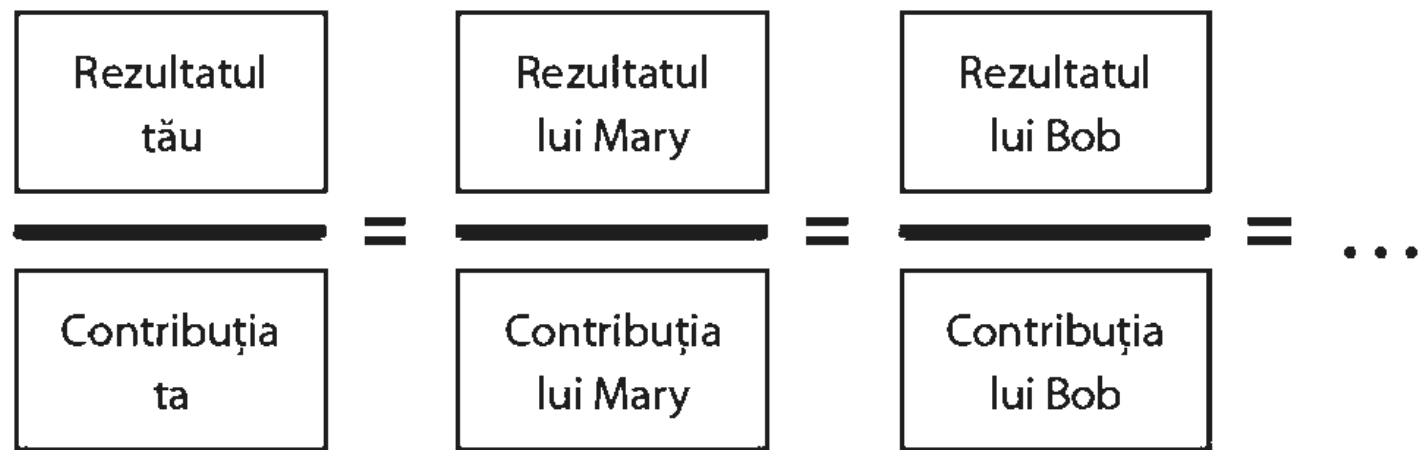

FIGURA 11.1. Teoria echității. Oamenii urmăresc îndeaproape raportul dintre rezultatele și contribuțiile tuturor. Când rapoartele sunt egale, lumea percepe că lucrurile sunt corecte.

Cercetarea teoriei echității arată cu prisosință că, în majoritatea relațiilor, oamenii monitorizează atent cât de mare e recompensa primită de fiecare individ (rezultatele lui, precum plăți și alte beneficii) în raport cu cât de mult contribuie („intrările” lui, precum orele muncite sau abilitățile pe care le aduce cu sine). Ei fac acest lucru mai mult în relațiile profesionale decât în cele personale, însă nici chiar în căsnicie oamenii nu sunt indiferenți față de aceste rapoarte – și, adesea, din cauza puterii prejudecăților egocentrice, au senzația că fac mai mult decât „partea lor echitabilă” din anumite sarcini.⁶⁶⁵ Când toată lumea percepe că toate proporțiile sunt egale, atunci toată lumea percepe că lucrurile sunt corecte, iar armonia este foarte probabilă. Când oamenii cred că, în fracție, numărătorul cuiva este prea mare față de numitor, atunci sunt predispuși să aibă resentimente față de persoana ale cărei recompense sunt disproporționate față de contribuții. Pot avea resentimente, de asemenea, față de șeful, compania sau sistemul care permite ca astfel de inechități să existe. Oamenii nu sunt lacomi. Un studiu timpuriu care a testat teoria echității a descoperit că, atunci când unii lucrători au fost determinați să creadă că sunt plătiți *prea mult* pentru un job, ei au muncit mai susținut pentru a merita acea plată – pentru ca raportul să revină la normal.⁶⁶⁶

Justiția procedurală

Justiția intuitivă nu se referă doar la *cât de mult* primește fiecare persoană. Este vorba, de asemenea, despre *procesul prin care* se iau deciziile privind distribuția (și alte chestiuni). Tom Tyler⁶⁶⁷, specialist în psihologie socială, se numără printre pionierii în cercetarea „justiției procedurale”. Descoperirea sa esențială este că oamenii sunt mult mai dispuși să accepte o decizie sau o acțiune, chiar dacă e împotriva lor înșiși, atunci când percep că procesul care a condus la luarea acelei decizii a fost unul corect.

Există două preocupări de bază pe care oamenii le iau în calcul în aprecierile lor asupra justiției procedurale. Prima este: *cum a fost luată decizia*. Acest lucru include în ce măsură factorii decizionali fac tot ce-i cu putință pentru a fi obiectivi și neutri și, prin urmare, sunt de încredere – sau, poate, există conflicte de interese, prejudecăți ori alți factori care îi determină pe aceștia să fie părtinitori, favorizând o anumită persoană sau un anumit rezultat. De asemenea, include transparența: le este clar tuturor cum funcționează procesul? A doua preocupare de bază privește *modul cum este tratată o persoană de-a lungul procesului*, ceea ce înseamnă, în linii mari: sunt oamenii tratați cu demnitate și au o voce, adică își pot expune situația în totalitate și sunt luați în serios atunci când o fac?

Descoperirile lui Tyler sunt importante mai ales pentru a înțelege cum reacționează oamenii față de poliție. Când cetățenii percep că forțele de ordine urmează proceduri corecte și îi tratează pe ei, și pe cei asemenea lor, cu demnitate, sunt mult mai dispuși să susțină poliția, să o ajute în lupta împotriva infracționalității, chiar să accepte ocazional să fie opriți și percheziționați de poliție, pe care o văd că muncește pentru a le menține cartierul în siguranță. Dar când cetățenii cred că forțele de ordine își aleg oamenii pe care îi percheziționează pe criterii rasiale, că indivizi ca ei sunt tratați cu lipsă de respect, cu ostilitate sau, chiar mai rău, cu violență, este de înțeles că oamenii aceia devin furioși și văd poliția ca pe un inamic. Într-un studiu publicat în 2002, Tyler și psihologul Yuen Huo au descoperit că rezidenții albi și de culoare din două orașe californiene aveau idei similare despre ceea ce presupune justiția procedurală, dar experiențele lor le-au oferit percepții diferite despre modul în care poliția îi trata pe oameni. Această diferență este cea care a explicat diferențele rasiale în privința atitudinii față de poliție.⁶⁶⁸

Combinând cele două forme de justiție, putem afirma că justiția intuitivă implică percepții ale justiției distributive (conform

teoriei echității) și ale justiției procedurale. Dacă vrei să-i motivezi pe oameni să susțină o politică nouă sau să se alăture unei mișcări în numele justiției, trebuie să activezi în ei o percepție clară, sau o intuiție, că cineva nu a primit ce a meritat (injustiție distributivă) sau că cineva a fost victima unui proces nedrept (injustiție procedurală). Dacă nu poți să stârnești măcar una dintre aceste senzații, atunci oamenii sunt mai predispuși să fie mulțumiți cu starea de fapt, chiar dacă în acest caz unele persoane/grupuri se aleg cu mai multe resurse sau cu un statut mai înalt decât altele.⁶⁶⁹

Justiția socială proporțional-procedurală

Unii conservatori și libertarieni au susținut că „justiția socială” este un termen inutil – există doar *justiție*, iar alipirea cuvântului „socială” nu vine cu nimic în plus.⁶⁷⁰ Noi nu suntem de acord. Credem că există două forme de justiție socială identificabile în dezbaterile politice moderne din lumea occidentală, dintre care una este un subset al justiției intuitive, iar alta nu.

Iată o definiție a justiției sociale care corespunde noțiunilor intuitive de justiție, oferită de National Association of Social Workers (NASW): „Justiția socială este punctul de vedere conform căruia toată lumea merită drepturi și oportunități economice, politice și sociale egale. Lucrătorii sociali țin să deschidă ușile de acces și șansă pentru toți, în special pentru cei care au cea mai mare nevoie.”⁶⁷¹ Majoritatea americanilor ar fi de acord că toată lumea ar trebui să aibă *drepturi și oportunități* egale și că *ușile ar trebui să fie deschise* pentru oricine.⁶⁷² O mare parte a divizării dintre stânga și dreapta în privința politicii sociale se referă la cât de departe ar fi cazul să meargă *guvernul* pentru a ajunge să egalizeze oportunitățile pentru copiii care se nasc în circumstanțe inegale (și dacă guvernul federal, guvernele de stat sau autoritățile locale ar trebui să fie responsabile pentru această egalizare).

Pornind de la enunțul NASW, vom defini *justiția socială proporțional-procedurală* ca fiind *încercarea de a găsi și de a rezolva cazurile în care justiția distributivă sau procedurală le este negată anumitor oameni, din pricina faptului că s-au născut în sărăcie sau că aparțin altor categorii sociale dezavantajate*. Unele dintre aceste cazuri sunt foarte evidente. Legile Jim Crow din Sudul american, anterioare anului 1965, erau încălcări explicite și șocante ale justiției procedurale: polițiștii, judecătorii și legiuitorii rasiști ignorau cu cruzime demnitatea afro-americanilor și le nesocoteau cu brutalitate drepturile. Aceste violări ale justiției procedurale au condus direct la încălcări flagrante ale justiției distributive în

aproape oricare aspect al vieții, inclusiv în ce privește cheltuielile publice pentru școli separate, în mod categoric inegale.

Campania pentru drepturi civile a constat într-o lungă luptă pentru justiție socială proporțional-procedurală. La început, nu toată lumea putea să vadă nedreptatea, iar mulți albi aveau motive să nu o vadă.⁶⁷³ De aceea politica de identitate a umanității comune – care generalizează umanitatea, ca ansamblu, în timp ce face lumină acolo unde oamenilor li se neagă demnitatea și drepturile – a fost, în cele din urmă, extrem de eficientă. Nu a încercat să îi forțeze pe americanii albi să accepte un *nou* concept al justiției; a încercat să îi ajute pe americanii albi să vadă că țara lor le încălca *propriile* concepții despre justiție.

În viziunea noastră, justiția socială proporțional-procedurală intră în întregime în domeniul mai larg al justiției intuitive. Acest lucru nu înseamnă că ar trebui să renunțăm la termenul „justiție socială”. Unele nedreptăți bazate pe rasă, gen sau alți factori (și intersectarea lor) sunt evidente, dar altele sunt subtile, iar oamenii care nu le experimentează nu pot fi conștienți de ele (așa cum a observat Kimberlé Crenshaw⁶⁷⁴). Este util să ai specialiști în cadrul domeniului cercetării justiției care se concentrează pe acest subset de nedreptăți. Mai mult, când asemenea nedreptăți sunt scoase în evidență, membrii grupului majoritar sunt adesea motivați să le ignore sau să le nege.⁶⁷⁵ A furniza o modalitate prin care oamenii și grupurile pot face noi revendicări cu privire la justiție se numără printre cele mai importante deziderate ale unei societăți democratice. O societate democratică deschisă ia în considerare astfel de revendicări, le dezbate și apoi le soluționează pe cele care combină argumentele convingătoare cu o presiune politică eficientă. Dacă rezultatul constă în legi noi, care sunt susținute pe scară largă de norme noi, așa cum s-a întâmplat în lupta pentru drepturi civile din anii 1960, atunci cam aceasta este, în mare, definiția progresului moral și social într-o democrație reală.

Vom da doar un singur exemplu de nedreptate subtilă. Să presupunem că există un liceu ai cărui elevi sunt în proporție de 80% albi și 20% negri. Comitetul elevilor care organizează balul absolvenților trebuie să aleagă melodiile pentru party, iar la această școală gusturile muzicale tind să varieze în funcție de rasă. Comitetul supune la vot modul în care se va proceda, iar planul câștigător constă în a-i lăsa pe elevi să întocmească o lungă listă de cântece, care apoi va fi votată de întregul corp al elevilor. Democrația presupune dreptul la vot, nu? Iar procesul în sine a fost decis în mod democratic, prin urmare avem corectitudine procedurală. Oare chiar așa să fie?

Lani Guinier, specialistă în drept la Harvard, a explorat cazuri precum acesta în cartea sa *The Tyranny of the Majority*.⁶⁷⁶ Ea a demonstrat că, uneori, ceea ce pare a fi un proces corect poate să determine ca un grup minoritar să fie complet exclus până la final. În exemplul anterior, al liceului ipotetic, este foarte posibil ca, în proporție de 100%, cântecele alese să fie dintre cele nominalizate de către elevii albi. Dacă exemplul nostru ți s-a părut banal, imaginează-ți că îi alegi pe legiuitorii statului în locul cântecelor. Guinier sugerează câteva soluții diferite prin care comunitățile ar putea să organizeze alegeri și să împartă puterea electorală într-un mod mai just, soluții prin care nu s-ar exclude sau dezavantaja minoritățile.

Trebuie să menționăm că ideile lui Guinier au stârnit reacții furibunde din partea unor politicieni de dreapta, în special când a sugerat metode care ar schimba sistemul de bază – „o persoană, un vot pentru un loc“. În *The Wall Street Journal*, specialistă a fost numită „regina cotelor“⁶⁷⁷, iar controversa din jurul ideilor sale i-a anulat nominalizarea la funcția de procuror general adjunct pentru drepturi civile, în timpul președinției lui Clinton.⁶⁷⁸ Dar *principiul* pe care Guinier îl elaborase era solid, chiar dacă metodele preferate de ea mai puteau fi îmbunătățite. Acest principiu – nevoia democrațiilor de a proteja drepturile minorităților – era unul dintre motivele pentru care fuseseră introduse atât de repede, în 1791, primele zece amendamente (The Bill of Rights) în Constituția SUA. (Într-un stat democratic, nu e necesară o lege precum Bill of Rights pentru a proteja drepturile majorității, deoarece votul face deja acest lucru.)

Când justiția socială se referă la căutarea și încetarea încălcărilor drepturilor civile sau ale omului, în special când acele încălcări sunt legate de apartenența la grupuri de identitate socială, atunci vorbim despre îndepărtarea obstacolelor și crearea egalității de șansă. Este exact ceea ce au cerut lucrătorii sociali când au definit justiția socială ca fiind misiunea „de a deschide ușile de acces și șansă pentru toți, în special pentru cei care au cea mai mare nevoie“. Justiția socială proporțional-procedurală este *justiție*, iar justiția nu este niciodată inamicul adevărului. Justiția *necesită* adevăr și onestitate, fiind complet compatibilă cu scopul, valorile și viața cotidiană a unei universități. Dar ce se întâmplă dacă activiștii pentru justiție socială se concentrează pe o stare de fapt finală, una dorită de ei, și își urmăresc scopurile în moduri care încalcă fie justiția distributivă, fie pe cea procedurală?

Justiția socială cu rezultate egale

Când Jon predă la University of Virginia (UVA), uneori angaja câțiva băieți din echipa masculină de canotaj a UVA să lucreze la grădina lui. În fiecare toamnă și primăvară, tinerii puneau fluturași în cutiile poștale ale tuturor profesorilor, promovându-și serviciul lor de „închiriere a unui canotor”. Cel puțin așa *credea* Jon – că angaja membri ai echipei masculine de canotaj de la UVA. Dar, după ce a vorbit cu acei băieți, a aflat că nu exista nicio echipă masculină de canotaj la UVA. Exista doar Virginia Rowing Association. Cei care făceau canotaj pentru asociație erau, într-adevăr, studenți la University of Virginia, dar universitatea nu oferea fonduri pentru sportul lor. Fiecare dintre ei trebuia să plătească peste 1 000 de dolari pe an pentru a face parte din asociație; de asemenea, li se cerea să participe la programul „închiriaza un canotor” ca să strângă bani pentru bărci, pentru personalul de instruire, pentru călătoriile la competiții și altele. Ei împărțeau un debarcader, la Rivanna Reservoir, cu echipa feminină de canotaj de la UVA – pentru care toate cheltuielile, inclusiv cele de transport, personal de instruire și așa mai departe, erau acoperite integral de universitate.

De ce studenții de la UVA care doreau să vâslească erau tratați diferit în funcție de sexul lor? Pentru că modul de implementare a Titlului IX a fost schimbat de-a lungul anilor. De la scopul său inițial de a oferi *acces egal* la oportunități educaționale pentru femei și bărbați, programul s-a metamorfozat într-unul care împinge universitățile să obțină *rezultate egale*, indiferent de contribuții.

În sine, Titlul IX este eminamente corect și rezonabil. El interzice colegiile care acceptă fonduri federale, dar discriminează femeile în privința „oportunității educaționale”. În 1979, administrația Carter a dat o anumită interpretare șanselor egale din Titlul IX atunci când se aplică sporturilor din facultăți: bursele trebuiau să fie „disponibile într-o măsură substanțial proporțională cu numărul participanților de sex masculin și feminin din programul athletic al instituției”. Mai mult decât atât, „principiul de guvernare din acest domeniu este că interesele sportive ale studenților și studentelor trebuie să fie satisfăcute cu o eficiență egală”⁶⁷⁹. Era necesar ca rezultatele (bursele și locurile în echipă) să fie proporționale cu „intrările” (interesul de a participa). Bărbaților și femeilor ar fi trebuit să le fie la fel de ușor să obțină o bursă sportivă sau un loc în echipă.

Dar, în 1996, administrația Clinton a început să pună presiune pe școli să obțină *rezultate egale*.⁶⁸⁰ Biroul pentru Drepturi Civile al

Departamentului pentru Educație al SUA a trimis o scrisoare de tip „Dear Colleague“ (o directivă generală privind respectarea Titlului IX) către toate universitățile ce primeau fonduri federale⁶⁸¹, clarificând modul în care școlile ar trebui să respecte obligațiile relevante din Titlul IX.⁶⁸² O opțiune de conformitate era ca școlile să arate că programele lor sportive (luate laolaltă) reflectă echilibrul între sexe în întregul corp studentesc. Scrisoarea oferea, de asemenea, alte două căi de conformare⁶⁸³; dar, în practică, dacă școlile ar fi recurs la acele opțiuni, s-ar fi aflat într-o zonă gri, care atrăgea monitorizarea și o posibilă anchetă din partea Biroului pentru Drepturi Civile, așa că majoritatea școlilor nu le-au ales. În plus, cu presa și diferite organizații privindu-le îndeaproape, școlile ar fi fost oricum judecate prin cifrele lor globale.⁶⁸⁴ Prin urmare, universitățile au început să se străduiască pentru a obține *rezultate* egale. Unele au eliminat câteva dintre echipele sportive masculine, ca parte a încercării lor de a îmbunătăți echilibrul între sexe, uneori invocând Titlul IX ca motiv pentru excluderi.⁶⁸⁵ În cazuri mai frecvente, școlile au adăugat echipe feminine, ceea ce rezonază mai mult cu spiritul original al Titlului IX, însă și asta a dus uneori la un tratament inegal. Exact acest lucru s-a întâmplat la UVA: echipele de canotaj de fete și de băieți făcuseră parte, amândouă, din cluburile sportive înainte de 1994 – pe atunci nu exista un program pentru vreo echipă oficială a universității. În tentativele ei de a se conforma Titlului IX, UVA a ridicat echipa fetelor la nivel de echipă oficială, dar nu a făcut același lucru pentru cea a băieților.

Desigur, dacă studenții și studentele ar fi avut același nivel de *interes* privind implicarea în sporturi, atunci ambele versiuni ale justiției sociale ar fi condus spre scopul final dorit al rezultatelor egale. Oferă tuturor același *acces* la sport, și echipele tale vor oglindi populația totală. Vă rog să remarcați că „rezultatele egale“ din aceste cazuri nu înseamnă neapărat 50–50; înseamnă un raport reprezentativ din întregul corp studentesc, care e majoritar de sex feminin. „Rezultate egale“ înseamnă că raportul dintre femeile și bărbații implicați în sporturi va fi același ca raportul dintre femeile și bărbații din întregul corp al studenților. La modul general, activiștii justiției sociale pentru rezultate egale par să creadă că toate instituțiile și domeniile de activitate ar trebui să reflecte componența întregii populații a Statelor Unite: 50% femei, cam 15% afro-americieni, 15% latino-americieni și așa mai departe. Orice îndepărtare de aceste cifre ar presupune că un grup este „subreprezentat“ – și subreprezentarea este luată adesea drept dovadă a unei nedreptăți sau prejudecăți sistemice.

Totuși, bărbații și femeile diferă în ce privește interesele lor asupra multor lucruri, inclusiv asupra sporturilor. O analiză a literaturii de specialitate, condusă de psihologul Robert Deaner⁶⁸⁶ de la Grand Valley State University (Michigan), a arătat că băieții și bărbații manifestă un interes mai mare de a juca și a se uita la sporturi decât fetele și femeile, iar acest lucru e adevărat în toate culturile, epocile și grupele de vârstă. Sigur, diferențele ar putea să reflecte doar o tendință transculturală universală de a le ține departe pe fete de domeniul sportului, privându-le de anumite oportunități, dar dacă asta ar fi adevărat – dacă fetele ar fi descurajate să facă ceea ce doresc să facă –, atunci diferențele dintre sexe ar fi mai mici în mediile informale, precum cel al copiilor care se joacă într-un parc, în comparație cu mediul școlar. În realitate, este adevărat exact contrariul. Diferența de gen este relativ mică la școală – fetele alcătuiesc în jur de 42% dintre sportivii echipelor de liceu –, însă devine mult mai mare când adolescenții sunt observați în parcurile publice sau când sunt chestionați despre modul cum își folosesc timpul liber.⁶⁸⁷ Datele relevă faptul că fetele și femeile sunt adesea tot atât de interesate ca băieții și bărbații în a face exerciții fizice, dar *nu* în a participa la sporturi de echipă.⁶⁸⁸

Dacă acest lucru este adevărat – dacă băieții sunt mai interesați, în general, de a practica sporturi de echipă –, atunci universitățile nu pot atinge ținta rezultatelor egale doar prin oferirea de oportunități egale. Ele trebuie să muncească din greu pentru a recruta fete și, probabil, pentru a-i descuraja pe băieți. De fapt, multe universități recurg la tehnici îndoielnice din punct de vedere etic, cunoscute ca „gestionarea listelor“, care uneori sunt la limita fraudei. După cum s-a arătat într-un expozeu din *The New York Times*, în 2011⁶⁸⁹, a devenit ceva foarte obișnuit ca școlile să își umple listele echipelor feminine cu studente care nu vin niciodată la antrenamente și care uneori nici nu știu că sunt înscrise. Unele facultăți îi invită pe băieți să exerseze laolaltă cu fetele și îi contorizează pe listele echipei feminine. Expozeul din *The New York Times* lasă impresia că universitățile din Statele Unite sunt instituții viclene și necinstite, dar acesta este răspunsul previzibil al birocrăției, așa cum am arătat în capitolul anterior. Când guvernul federal pune presiune pe universități să obțină rezultate egale în ciuda datelor de intrare inegale, administratorii fac tot ce pot pentru a proteja instituția. Acest lucru i-ar putea determina ca, pe parcurs, să încalce justiția procedurală, justiția distributivă și onestitatea.

Poți să sesizezi problema de fond dacă vei conecta cele de mai sus cu teoria echității, așa cum am făcut-o noi în Figura 11.2. La

University of Virginia, studenții care vor să vâslească trebuie să aibă o contribuție mai mare decât studentele (1 000\$ pe an, plus să se „închirieze“ pe sine pentru muncă). Dar chiar și așa, rezultatele lor sunt mai reduse decât cele ale fetelor (care primesc un buget mult mai mare). Aceste rapoarte nu sunt nicidecum egale.

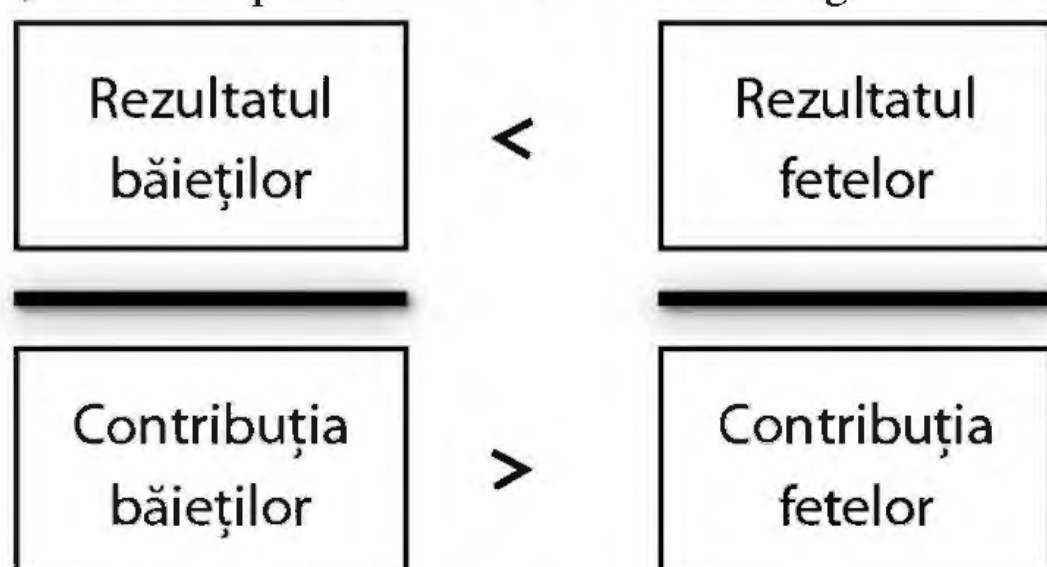

FIGURA 11.2. Când canotorii trebuie să vină cu bani din buzunarul propriu, raportul dintre rezultatele și contribuțiile lor este mult mai mic decât în cazul canotoarelor, care sunt susținute financiar de universitate.

Desigur, dacă ne uităm în ansamblu la sporturile practicate la UVA, imaginea arată diferit. Programul de fotbal masculin este gigantic și costisitor, iar acolo nu există o echipă de fotbal feminin. Universitatea, ca întreg, cheltuie în continuare mai mulți bani pe sporturile masculine decât pe cele feminine, iar dacă susții justiția socială a rezultatelor egale, vei spune că tratamentul discriminatoriu al studenților canotori este necesar pentru a compensa banii cheltuiți cu băieții implicați în alte sporturi.

Dar, când pleci din campus, un astfel de argument nu-i va convinge pe mulți; este foarte greu să-l faci convingător în mod intuitiv, legându-l de teoria echității sau de corectitudinea procedurală. Majoritatea oamenilor doresc ca *indivizii* să fie tratați bine și au o aversiune față de cazurile în care indivizii sunt tratați nedrept cu scopul de a aduce un soi de egalitate la nivel de grup. Din acest motiv „cotele“ produc, în general, o reacție negativă puternică: ele necesită o încălcare a justiției procedurale (oamenii sunt tratați diferit în funcție de rasa lor, de sex ori de alt factor) și a justiției distributive (recompensele nu sunt proporționale cu contribuțiile) pentru a se putea atinge scopul final al rezultatelor egale.

Pentru a face lucrurile mai clare: uneori, îndepărtarea de egalitate *arată* că funcționează un fel de prejudecată sau de nedreptate. Unele instituții sau companii îngreunează succesul membrilor unui grup, așa cum poate fi văzut în ultimele cărți și articole despre toxica „bro culture“ din Silicon Valley⁶⁹⁰, care încalcă demnitatea și drepturile femeilor (injustiție procedurală),

refuzându-le statutul, promovările și salariul pe care le merită potrivit calității muncii lor (injustiție distributivă).

Când vezi o situație în care unele grupuri sunt subreprezentate, apare tentația de a investiga și de a descoperi dacă acolo există anumite obstacole, un climat ostil sau factori sistemici care au un impact negativ asupra membrilor grupurilor respective. Dar cum poți ști dacă rezultatele inegale arată cu adevărat o încălcare a justiției?

Corelația nu presupune cauzalitate

Toți specialiștii în științe sociale știu că o corelație nu implică neapărat o legătură de cauzalitate. Dacă A și B par să fie conectate – adică se schimbă împreună odată cu trecerea timpului sau se găsesc laolaltă într-un grup la niveluri mai mari decât ar prezice întâmplarea –, atunci cu siguranță există o posibilitate ca A să cauzeze B. Dar este posibil și ca B să cauzeze A (corelația inversă) – sau ca o a treia variabilă, C, să le cauzeze pe A și B deopotrivă și să nu fie o relație directă între A și B. (De asemenea, e posibil – așa cum am descris în Capitolul 7 – să fie o „corelație falsă“, adică să nu existe nicio legătură între A și B, deci corelația să fie doar o coincidență.)

Iată un exemplu. Un studiu efectuat asupra a 7 500 de familii germane a descoperit că oamenii care fac sex de peste patru ori pe săptămână câștigă cu 3,2% mai mult decât cei care fac sex doar o dată pe săptămână. Frecvența activității sexuale și salariul sunt corelate (oarecum) – dar de ce? Care este traseul cauzal? Un articol despre acel studiu, care a fost publicat pe Gawker.com, a titrat astfel: „Oamenii care fac mai mult sex câștigă cei mai mulți bani.”⁶⁹¹ Titlul sugera că A (sexul) cauzează B (banii), ceea ce este cu siguranță cea mai bună cale de ales dacă scopul tău e să-i faci pe oameni să dea clic pe articolul tău. Dar orice specialist în științe sociale căruia i s-ar prezenta această corelație ar întreba aproape instantaneu despre corelația inversă (dacă au mai mulți bani, îi determină asta pe oameni să facă mai mult sex?) și apoi ar trece la explicația privind cea de-a treia variabilă, care aici pare să fie și cea corectă.⁶⁹² Chiar în articolul din *The Gawker* s-a relatat că oamenii extravertiți sau mai deschiși către experiențe noi fac mai mult sex și, de asemenea, câștigă mai mulți bani. În cazul de față, cea de-a treia variabilă, C (extraversiunea sau sociabilitatea ridicată) ar putea cauza atât A (mai mult sex), cât și B (mai mulți bani).

Experții în științe sociale analizează în mod constant asemenea corelații (spre enervarea imensă a prietenilor și a familiilor proprii).

Ei sunt arbitrii autoprocamați ai conversațiilor, arătând cartonașul galben ori de câte ori cineva încearcă să interpreteze o corelație ca fiind o dovadă a cauzalității. Dar, în ultimii ani, în campusuri a început să se întâmple un lucru curios. În ziua de azi, când cineva semnalează un decalaj al unor rezultate și face afirmația (implicit sau explicit) că acel decalaj în sine este *dovada* injustiției sistemice, destui specialiști în științe sociale dau din cap aprobator, împreună cu toți ceilalți din jur.

Un decalaj în rezultate este un tip de corelație. Dacă o persoană citează dintr-un studiu sau afirmă că un grup este suprareprezentat într-o categorie de joburi ori că acolo există o diferență salarială, adesea implicația este că a fi membru al unui anume grup îi *determină* pe membrii grupului să fie angajați preferențial sau să fie plătiți mai bine. Într-adevăr, ar fi o dovadă de discriminare, incorectă sau ilegală, dacă nu ar mai exista alt motiv pentru acel decalaj în afară de apartenența la grup. De exemplu, dacă cineva observă că programatorii de la firmele de elită sunt în majoritate bărbați, adesea implicația este că a fi bărbat îi face pe angajatori mai predispuși la a angaja sau promova personal masculin, ceea ce este evident nedrept dacă nu ar mai exista alte diferențe între programatori și programatoare.

Dar există alte diferențe? Nu cumva acționează o variabilă terță? În mod normal, dacă într-o încăpere sunt doi specialiști în științe sociale care discută dacă o anume corelație presupune o cauzalitate, vei avea cel puțin șase ipoteze în decurs de trei minute. Dar dacă subiectul este legat de justiția socială, oamenii vor fi mai lenți și ezitanți să sugereze mai multe variante. În cazul în care vei sugera o variantă, se va presupune că spui că problema nu este atât de gravă pe cât o consideră vorbitorul, iar dacă cineva din cameră e nemulțumit de acea sugestie, ai putea fi acuzat că ai comis o microagresiune (mai exact, o „microinvalidare”⁶⁹³). Dacă ipoteza ta include speculația că acolo ar putea exista diferențe provenite dintr-un anumit factor subiacent, din unele „date de intrare” posibil relevante pentru rezultat (de exemplu, o diferență între sexe în privința gradului în care le plac bărbaților sau femeilor sporturile ori programarea computerizată)⁶⁹⁴, atunci ai putea să încalci un tabu foarte serios.

Într-un articol intitulat „The Psychology of the Unthinkable”, Phil Tetlock, expert în psihologie socială, denumesc acest lucru folosirea „ratelor de bază interzise”⁶⁹⁵. Dar dacă acest tip de gândire este interzis, și specialiștii în științe sociale nu lucrează suficient de intens pentru a contesta teoriile favorizate din punct de vedere politic, atunci „infirmarea instituționalizată”, procesul contestării și

al testării ideilor, se întrerupe. Dacă profesorii și studenții sunt ezitanți în a oferi variante explicative pentru decalajele dintre rezultate, atunci teoriile despre aceste decalaje s-ar putea încheia în ortodoxie și conformism. Ideile pot fi acceptate nu pentru că sunt adevărate, ci pentru că grupul politic dominant *vrea* ca ele să fie adevărate, cu scopul de a-și promova scenariul preferat și setul de remedii preferat.⁶⁹⁶ În acel punct, susținute de pasiunea și certitudinea dovedite de activiști, teoriile academice ar putea să fie scoase din mediul academic și aplicate în licee, companii și alte organizații. Din nefericire, când reformatorii încearcă să intervină în instituții complexe folosind teorii care se bazează pe o înțelegere defectuoasă sau incompletă a forțelor cauzale aflate în acțiune, e puțin probabil ca tentativele lor de reformare să facă vreun bine – ba chiar ar putea înrăutăți lucrurile.

Studenții de astăzi trăiesc vremuri extraordinare, iar mulți dintre aceștia și-au dezvoltat o pasiune extraordinară pentru justiția socială. Ei identifică și contestă nedreptățile care au fost bine documentate și abordate fără succes de mult timp. În anii 1960, studenții s-au luptat pentru multe cauze care, din perspectiva zilei de azi, au fost în mod clar niște cauze nobile, inclusiv încheierea Războiului din Vietnam, extinderea completă a drepturilor civile pentru afro-americieni și pentru alte categorii sau protecția mediului. Studenții din zilele noastre luptă pentru multe cauze pe care le credem, de asemenea, nobile – încetarea nedreptăților rasiale în sistemul juridic și în experiențele cu poliția; oferirea de șanse egale la educație și alte oportunități pentru toată lumea, indiferent de circumstanțele nașterii; încetarea obiceiurilor culturale ce încurajează sau permit hărțuirea sexuală și inegalitățile de gen. Cu privire la acestea și la multe alte probleme, credem că studenții protestatari se află „de partea cea dreaptă a istoriei” – și noi le susținem țelurile. Dar dacă activiștii adoptă forma de justiție socială a rezultatelor egale – dacă interpretează toate deviațiile de la normele populației ca *dovadă* a unei prejudecăți sistemice –, ei vor fi atrași în campanii nesfârșite și contraproductive, chiar și împotriva oamenilor care le împărtășesc scopurile. Treptat, vor consolida obiceiurile mentale proaste pe care le-am descris pe parcursul întregii cărți.

În schimb, noi îi îndemnăm pe studenți să trateze aceste deviații de la normele populației ca pe o invitație la a investiga mai departe. Este prezentă o deviație în procesul de recrutare sau e aplicabilă

candidaților pentru un loc de muncă? Dacă se întâmplă așa, atunci caută la începutul procesului, mai mult decât spre sfârșitul lui, și fii dispus să accepți posibilitatea că sexe diferite și oameni din culturi diferite au preferințe diferite. Concentrează-te la fel de mult pe justiția procedurală ca pe cea distributivă: sunt toți oamenii din toate grupurile de identitate tratați cu același respect? Răspunsul la întrebare s-ar putea să fie „nu” într-o organizație care și-a atins egalitatea statistică și s-ar putea să fie „da” într-o organizație în care unele grupuri sunt subreprezentate. Fii lămurit care stări de fapt finale contează și de ce. Atât timp cât activiștii își ațintesc privirea asupra celor două componente ale justiției intuitive pe care le avem cu toții în minte – distributivă și procedurală –, ei își vor îndrepta eforturile spre zonele unde există probabilitățile cele mai mari de a face bine și, pe parcurs, vor câștiga un sprijin tot mai larg.

Concluzie

- Evenimentele politice din anii 2012–2017 au fost la fel de intense din punct de vedere emoțional precum cele de la sfârșitul anilor 1960. Studenții de azi, mai ales studenții protestatari, răspund la astfel de evenimente printr-un angajament puternic față de activismul pentru justiție socială. Acesta reprezintă cel de-al șaselea – și ultimul – fir explicativ al nostru.
- În viața de zi cu zi, noțiunile oamenilor obișnuiți asupra justiției includ două tipuri importante: justiția distributivă (percepția conform căreia oamenii primesc ceea ce merită) și justiția procedurală (percepția că procesul prin care lucrurile sunt distribuite, iar regulile sunt aplicate este corect și de încredere).
- Modul cel mai frecvent întâlnit prin care oamenii se raportează la justiția distributivă este captat de teoria echității, care afirmă că lucrurile sunt percepute ca fiind corecte atunci când raportul dintre rezultate și contribuții este egal pentru toți participanții.
- Justiția procedurală se referă la modul în care sunt luate deciziile și, de asemenea, la modul în care sunt tratați oamenii pe parcurs, pe măsură ce se desfășoară procedurile.
- Justiția socială este conceptul central al vieții din campusurile universitare de azi – și îmbracă o varietate de forme. Când eforturile justiției sociale sunt complet în acord cu justiția distributivă și cu cea procedurală, denumim asta *justiție socială proporțional-procedurală*. Asemenea încercări urmăresc, la modul general, să îndepărteze barierele egalității de șanse și să rectifice

inechitatea în privința demnității. Dar când eforturile justiției sociale sunt îndreptate spre egalitatea *rezultatelor* pentru grup, și când activiștii justiției sociale sunt dispuși să încalce, pe parcurs, corectitudinea distributivă sau procedurală pentru anumiți indivizi, eforturile calcă în picioare sentimentul de justiție intuitivă al multor oameni. Aceasta a fost numită de noi *justiția socială a rezultatelor egale*.

- Corelația nu implică o legătură de cauzalitate. Totuși, în numeroase discuții purtate în universitățile de astăzi, corelarea unei trăsături demografice sau a unui grup de identitate cu un decalaj al rezultatelor (o diferență între grupuri) este luată drept dovadă de discriminare (structurală sau individuală), *cauzată* de decalajul dintre rezultate. Uneori este așa, alteori nu, dar dacă oamenii nu pot să aducă explicații cauzale alternative fără să atragă consecințe negative, atunci este mai puțin probabil pentru comunitate să ajungă la o înțelegere exactă a problemei. Iar fără înțelegerea adevăratei naturi a problemei, șansele de rezolvare a acesteia sunt mici.

Aici se încheie Partea a III-a a cărții noastre. În ultimele șase capitole am arătat cum noua cultură a siguranței, pe care am descris-o în Partea I, și o serie de evenimente dramatice, pe care le-am prezentat în Partea a II-a, sunt rezultatul mai multor tendințe ce se intersectează, al mai multor fire explicative care s-au strâns laolaltă în ultimii câțiva ani. Aceste fire își au rădăcinile în istorie, în copilăria diverselor generații și în politicile noastre naționale. După această tentativă de a explica modul în care am ajuns aici, ne vom axa pe chestiunea drumului de urmat în continuare.

Note:

654 Rawls (1971), p. 3. John Rawls a fost unul dintre marii filozofi politici ai secolului al XX-lea, renumit pentru faptul că s-a întrebat ce tip de societate am proiecta dacă ar trebui să o facem de după „un vâl de ignoranță”, precum și ce rol am ocupa în acea societate. (*N. a.*)

655 Datele din Ghitza și Gelman (2014) sunt prezentate interactiv în A. Cox, „How birth year influences political views”, *The New York Times*, 7 iulie 2014. Preluat de pe https://www.nytimes.com/interactive/2014/07/08/upshot/how-the-year-you-were-born-influences-your-politics.html?_r=0. (*N. a.*)

656 În 1965 au avut loc adoptarea Actului pentru dreptul la vot, revolta Watts, marșul de la Selma și o intensificare a protestelor împotriva Războiului din Vietnam, pe măsură ce implicarea Americii creștea; 1972 a avut parte de realegerea lui Richard Nixon, în defavoarea „candidatului pacifist” George McGovern, cu majoritate covârșitoare de voturi – o lovitură zdrobitoare

- pentru opozanți. Cei mai mulți americani născuți în 1954 au putut vota la acele alegeri; nimeni născut în 1955 nu a avut acest drept. (*N. a.*)
- 657 Ghitza și Gelman (2014). Lucrarea folosește procentajele aprobării prezidențiale ca pe un indicator ușor accesibil al evenimentelor ce se petrec în fiecare an – dacă președintele este foarte popular în adolescența ta târzie (și ești alb), există o probabilitate mai mare să votezi cu acel partid pentru tot restul vieții tale. Dar autorii recunosc că o varietate de „șocuri politice” pot avea efecte; de exemplu, asasinatele, revoltele și așa mai departe. Modelul funcționează mai bine în cazul alegătorilor albi decât al celor negri sau hispanici. (*N. a.*)
- 658 „The World of ’68”, fișier video, Pyramid Film Producers (producător), 1969. Preluat de pe: <https://archive.org/details/worldof68>. (*N. a.*)
- 659 Sloane, Baillargeon și Premack (2012) au descoperit că bebelușii în vârstă de 21 de luni au privit mai mult timp aceste încălcări ale proporționalității decât scenele în care doar persoana care a muncit a fost recompensată. Vezi analiza studiilor asupra apariției timpurii a corectitudinii în Bloom (2014). (*N. a.*)
- 660 Damon (1979); Kanngiesser și Warneken (2012). (*N. a.*)
- 661 Almas, Cappelen, Sorensen și Tungodden (2010). (*N. a.*)
- 662 Starmans, Sheskin și Bloom (2017). (*N. a.*)
- 663 Vezi Adams (1963); Adams (1965); Huseman, Hatfield și Miles (1987); Walster, Walster și Berscheid (1978). (*N. a.*)
- 664 Walster, Walster și Berscheid (1978). (*N. a.*)
- 665 Ross și Sicoly (1979). Vezi Fiske (1992) pentru discuția despre modul în care preocupările legate de egalitate și proporționalitate variază în funcție de relații și contexte. (*N. a.*)
- 666 Adams și Rosenbaum (1962). (*N. a.*)
- 667 Lind și Tyler (1988). Vezi și: Tyler și Blader (2014). Vezi și lucrările timpurii ale lui Thibaut și Walker (1975). (*N. a.*)
- 668 Tyler și Huo (2002). (*N. a.*)
- 669 Există o serie de studii care argumentează că, uneori, cauzalitatea funcționează invers: mulți oameni vor să justifice starea de fapt, și această dorință îi motivează să raționalizeze nedreptățile existente. Vezi o prezentare recentă și accesibilă în J.T. Jost (2017), „A theory of system justification”, American Psychological Association. Preluat de pe <http://www.apa.org/science/about/psa/2017/06/system-justification.aspx>. (*N. a.*)
- 670 Hayek (1976); Nozick (1974). (*N. a.*)
- 671 Această definiție nu mai poate fi găsită pe site-ul National Association of Social Workers, dar a fost folosită cel puțin până în 11 august 2017. Poate fi accesată la: NASW (11 august 2017), „Social justice” (via web.archive.org). Preluat de pe <https://web.archive.org/web/20170811231830/https://www.socialworkers.org/p>. (*N. a.*)
- 672 Putnam (2015), pp. 31–32, observă: „Dacă li se cere să aleagă, americanii, indiferent de nivelul veniturilor, sunt de părere în proporție de trei la unu că este «mai important pentru această țară să se asigure că toată lumea are o șansă corectă de a-și îmbunătăți situația economică [decât] să se reducă inegalitatea în America».” Întrebările pe care le citează provin dintr-un sondaj efectuat în 2011 de Pew Economic Mobility Project. (*N. a.*)
- 673 Vezi studiile despre teoria justificării sistemului, de exemplu în Jost, Banaji și Nosek (2004). (*N. a.*)

- 674 Vezi discuția din Capitolul 3; vezi și discursul de la TED al lui Crenshaw: „Kimberlé Crenshaw at TEDWomen 2016 – The urgency of intersectionality“, fișier video, TED (producător), octombrie 2016. Preluat de pe https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality (N. a.)
- 675 Uneori, și membrii unui grup minoritar sunt motivați să nege aceste nedreptăți; vezi studiile despre teoria justificării sistemului, de exemplu în Jost, Banaji și Nosek (2004). (N. a.)
- 676 Guinier (1994). (N. a.)
- 677 C. Bolick, „Clinton’s quota queens“, *The Wall Street Journal*, 30 aprilie 1993. (N. a.)
- 678 N.A. Lewis, „Clinton abandons his nominee for rights post amid opposition“, *The New York Times*, 4 iunie 1993. Preluat de pe <http://www.nytimes.com/1993/06/04/us/clinton-abandons-his-nominee-for-rights-post-amid-opposition.html>. (N. a.)
- 679 Vezi U.S. Department of Education, Office for Civil Rights, „A policy interpretation: Title IX and intercollegiate athletics“, 11 decembrie 1979. Preluat de pe <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ocr/docs/t9interp.html>. (N. a.)
- 680 O decizie federală de apel din 1993, în cazul *Cohen vs. Brown University*, a prevestit ceea ce a devenit poziția oficială a Departamentului pentru Educație, trei ani mai târziu. Din partea Cohen, membrele echipelor feminine de gimnastică și de volei au dat în judecată Brown University, după ce echipele lor au fost eliminate, din presupuse motive financiare. Instanța a decis că Brown a încălcat Titlul IX, pentru că procentul de șanse pentru femei în ceea ce privește echipele oficiale ale universității era mai mic decât cel al femeilor înscrise; că era un interes substanțial nesatisfăcut al femeilor care doreau să facă sport; și că, pentru a se conforma cu Titlul IX, Brown University trebuia fie să țină cont pe deplin de sexul subreprezentat, fie să ofere șanse egale cu proporțiile de la înscrieri. Vezi: 991 F.2d 888, 899 (1st Cir. 1993). Cu alte cuvinte, dacă interesul sexului subreprezentat nu poate fi satisfăcut pe deplin, șansele sexului suprareprezentat trebuie reduse până când proporțiile ajung să fie egale. (N. a.)
- 681 Toate, cu excepția a cinci colegii din țară. Pentru detalii despre scrisorile „Dear Colleague“, vezi: Admin., „Frequently asked questions regarding the federal «blueprint» for sexual harassment policies on campus“, FIRE, 28 mai 2013. Preluat de pe <https://www.thefire.org/frequently-asked-questions-regarding-the-federal-blueprint-for-sexual-harassment-policies-on-campus/#whatisdcl>. (N. a.)
- 682 N.V. Cantú, „Clarification of intercollegiate athletics policy guidance: The three-part test. Dear Colleague letters“, U.S. Department of Education, 28 mai 2013. Preluat de pe <https://www2.ed.gov/about/offices/list/ocr/docs/clarific.html>. (N. a.)
- 683 O a doua modalitate prin care se realiza conformitatea era să se demonstreze că școala „făcuse progrese“ spre a atinge primul standard. O a treia modalitate era să arate că interesul genului subreprezentat fusese „îndeplinit complet și în mod eficient“, adică să arate că, în fapt, nu existau suficiente femei care doreau să joace vreun joc sportiv pentru a forma o echipă. Aceste două opțiuni păreau să scape școlile de realizarea rezultatelor egale, dar în practică singurele modalități de a satisface standardele invitau la o anchetă amănunțită din partea Biroului pentru Drepturi Civile – și unul dintre

scopurile principale ale unui responsabil cu respectarea normelor este să evite o investigație din partea unei agenții guvernamentale. Singura cale pentru a împiedica o investigație era satisfacerea primei metode de certificare, ceea ce au ales să facă aproape toate școlile. (N. a.)

684 Pentru dovezi că școlile au fost monitorizate la cele mai înalte standarde, vezi K. Thomas, „College teams, relying on deception, undermine gender equity“, *The New York Times*, 25 aprilie 2011. Preluat de pe <http://www.nytimes.com/2011/04/26/sports/26titleix.html>. (N. a.)

685 K. Thomas, „Colleges cut men's programs to satisfy Title IX“, *The New York Times*, 1 mai 2011. Preluat de pe <http://www.nytimes.com/2011/05/02/sports/02gender.html>. (N. a.)

686 Deaner, Balish și Lombardo (2016). Ei furnizează, de asemenea, o mulțime de dovezi conform cărora expunerea prenatală la testosteron în cazul fetelor se corelează cu un interes ulterior față de sport, în special față de sporturile preferate îndeobște de către bărbați. (N. a.)

687 Deaner *et al.* (2012). (N. a.)

688 Desigur, un sceptic ar putea susține că aceste diferențe sunt cauzate de diferențele în socializarea din copilăria timpurie, inclusiv de faptul că, în magazine, raioanele cu jucării pentru fete și pentru băieți sunt extrem de diferite, cu mult mai puține echipamente sportive oferite fetițelor. Totuși, încercările de a schimba comportamentul de joacă în funcție de sexul copiilor, tratându-i într-un mod neutru sau inversat genului lor, au o rată slabă de succes; vezi cazul trist al lui David Reimer, de exemplu, în O. Burkeman și G. Younge, „Being Brenda“, *The Guardian*, 12 mai 2004. Preluat de pe <https://www.theguardian.com/books/2004/may/12/scienceandnature.gender>. Magazinele de jucării par mai degrabă să răspundă preferințelor de gen decât să le cauzeze. Și chiar dacă preferințele față de sporturi în funcție de gen ar fi fost provocate mai mult de socializarea timpurie decât de hormonii prenatali, acest lucru tot nu ar justifica obligarea universităților să insiste asupra rezultatelor egale. (N. a.)

689 Thomas (25 aprilie 2011); vezi nota 685. (N. a.)

690 Chang (2018). (N. a.)

691 M. Rivlin-Nadler, „More buck for your bang: People who have more sex make the most money“, *The Gawker*, 17 august 2013. Preluat de pe <http://gawker.com/more-bang-for-your-buck-people-who-have-more-sex-make-1159315115>. (N. a.)

692 În esență, studiul arată că, deși „activitatea sexuală este considerată a fi un barometru pentru sănătate, calitatea vieții, starea de bine și fericire“, iar „sănătatea, abilitățile cognitive, non-cognitive și personalitatea sunt factori importanți pentru nivelul salarial“, „este neclar dacă această corelație reprezintă o relație cauzală“. Vezi: N. Drydakis (2013), „The effect of sexual activity on wages“, *IZA Discussion Paper*, No. 7529. Preluat de pe <http://ftp.iza.org/dp7529.pdf>. (N. a.)

693 Sue *et al.* (2007), p. 274, definesc microinvalidările ca fiind „comunicări ce exclud, neagă sau anulează gândurile, sentimentele sau realitatea experimentală a unei persoane de culoare“. (N. a.)

694 Diferențele dintre sexe în privința abilităților cognitive sunt, în general, mici sau inexistente. Diferențele dintre sexe privind lucrurile pe care oamenii le găsesc interesante și plăcute sunt de obicei mari, aceleași în toate culturile și legate de expunerea la hormonii prenatali. Pentru un rezumat al studiilor

despre diferențele dintre sexe privind alegerea ocupațională, vezi: S. Stevens și J. Haidt (2017), „The Google memo: What does the research say about gender differences“, Heterodox Academy. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/the-google-memo-what-does-the-research-say-about-gender-differences>. (*N. a.*)

695 Tetlock, Kristel, Elson, Green și Lerner (2000). (*N. a.*)

696 Vezi T. Nordhaus și M. Shellenberger, „Wicked polarization: How prosperity, democracy, and experts divided America“, The Breakthrough Institute, iarna 2013. Preluat de pe <https://thebreakthrough.org/index.php/journal/past-issues/issue-3/wicked-polarization>. (*N. a.*)

PARTEA A IV-A
Trezirea la înțelepciune

CAPITOLUL 12

Copii mai înțelepți

Ceva merge foarte prost pentru adolescenții americani, după cum putem vedea cercetând statisticile privind depresia, anxietatea și ratele de suicid. Ceva merge foarte prost în multe campusuri ale colegiilor, fapt observabil în răspândirea culturii criticii publice, în sporirea încercărilor de a boicota prelegerile sau de a-i huidui pe lectorii invitați, în normele schimbătoare privind discursul⁶⁹⁷ – aici incluzându-se și tendința recentă de a evalua o cuvântare în termeni de siguranță și pericol. Această nouă cultură a siguranței și a protecției vindicative este dăunătoare pentru studenți și, deopotrivă, pentru universități. Ce putem face pentru a schimba direcția în care merg lucrurile?

În următorul capitol vom oferi sugestii pentru îmbunătățirea universităților, dar mai întâi trebuie să ne uităm înapoi, spre copilăria studenților de astăzi. Am arătat în capitolele 8 și 9 că a existat o schimbare, mai cu seamă în clasa mijlocie și în familiile bogate – una orientată către o îngrijire parentală intensivă și exagerat de ocrotitoare, ca răspuns la fricile nerealiste de răpire și la temerile oarecum realiste legate de admiterea la o universitate prestigioasă. Am arătat că declinul jocului liber poate fi unul dintre motivele care au sporit fragilitatea copiilor. În acest capitol, vom oferi sfaturi pentru a crește copii mai înțelepți, mai puternici și antifragili, care se vor dezvolta adecvat atunci când li se va acorda mai multă independență, la colegiu și mai departe în viață.

Suntem conștienți de faptul că potecile care străbat copilăria diferă în funcție de națiune, deceniu, clasă socială și alți factori. Sugestiile pe care le facem aici sunt croite pentru familiile americane înclinate să apeleze la „cultivarea coordonată” în îngrijirea parentală, descrisă în Capitolul 8. Acesta este stilul pe care sociologa Annette Lareau l-a găsit ca fiind folosit de părinții aparținând clasei mijlocii din toate rasele, stil despre care politologul Robert Putnam a spus că a devenit normă, în anii 1990, pentru familiile din clasa mijlocie și din cea înaltă. Este o strategie intensivă, necesitând mult timp și efort pentru a supraproteja, a supraîncărca programul și a îngriji excesiv copiii, în speranța că astfel vor avea un avantaj într-o societate competitivă, care a uitat importanța jocului și a valorii experiențelor nesupravegheate.

Însă, chiar dacă sfaturile provin din analiza noastră asupra tendințelor din Statele Unite, ne așteptăm ca multe dintre ele să fie relevante și pentru părinții sau profesorii din alte țări. Părinții sud-coreeni, de pildă, nu au egal când vine vorba despre temeri privind admiterea la colegii și despre dorința lor de a înlocui aproape în totalitate timpul de joacă al copiilor cu pregătiri costisitoare și extenuante pentru teste.⁶⁹⁸ Luând un alt exemplu, școlile britanice pot concura cu brio cu americanii în a pune siguranța mai presus de bunul-simț. Chiar în timp ce ne pregătim să încheiem această carte, directorul unei școli primare din East London a emis o regulă conform căreia copiii nu trebuie nici măcar să *atingă* zăpada proaspăt depusă, pentru că atingerea poate conduce la... *bulgări de zăpadă*. „Din păcate, este nevoie doar de un singur elev și de o singură pietricică – o piatră înglobată într-un bulgăre de zăpadă care ajunge în ochiul cuiva și produce o vătămare – ca să ne schimbăm perspectiva“, a explicat el.⁶⁹⁹ Aceasta este, în rezumat, cultura siguranței: dacă putem preveni ca *un singur* copil să fie rănit, ar trebui să îi ferim pe *toți* copiii de un anumit risc atunci când se joacă.

De asemenea, înțelegem perfect că micuții noștri sunt „sisteme adaptative complexe“, așa cum i-am descris în Capitolul 9. Copiii nu sunt simple mașinării. În această carte am dat multe exemple de reforme bine intenționate care au avut efectul contrar, începând cu exemplul personal al interzicerii arahidelor pentru a-i feri pe copiii de grădiniță de alergiile la ele. Prin urmare, oferim aceste sugestii cu precizarea că orice încercare de a schimba o parte a vieții copiilor poate produce efecte neașteptate într-altă parte. Este nevoie de cercetare suplimentară, dar oricum credem că sfaturile noastre vor fi utile. Intenționăm să începem o dezbatere cu părinți, profesori și experți în domeniu, pe care o vom posta pe site-ul nostru, TheCoddling.com.

Am organizat sfaturile sub forma a șase principii generale. Primele trei sunt opusurile Marilor Neadevăruri.

1. Pregătește copilul pentru drum, nu drumul pentru copil

Primul dintre cele trei enunțuri pe care le-am așezat la începutul acestei cărți rezumă sfatul cel mai important: „Pregătește copilul pentru drum, nu drumul pentru copil.“ Este un sfat bun în toate timpurile, dar a devenit excelent odată cu apariția internetului, când o parte a drumului se derulează în mediul virtual. Ar fi fost un lucru prostesc să creadă cineva că ar putea curăța drumul pentru

copil înaintea inventării internetului. Acum este mai mult o iluzie. Pentru a ne întoarce la exemplul cu alergia la arahide: copiii au nevoie să își dezvolte mai degrabă un răspuns imun normal decât un răspuns alergic față de iritățile și provocările zilnice ale vieții.

Nu poți preda antifragilitatea în mod direct, însă le poți oferi copiilor tăi darul experienței – mii de experiențe de care au nevoie pentru a deveni adulți rezistenți și autonomi. Asta începe cu recunoașterea faptului că ei au nevoie de un timp nestructurat și nesupravegheat pentru a învăța să judece riscurile pentru ei înșiși și să exerseze cum să gestioneze probleme precum frustrarea, plictiseala ori conflictele interpersonale. Cel mai important lucru pe care pot să îl facă în acel timp este să se joace, mai cu seamă să se implice în jocuri alese de ei, în aer liber, alături de alți copii. În unele situații, ar putea fi nevoie de un adult în apropiere, pentru siguranța lor fizică, dar, în general, respectivul adult nu ar trebui să intervină în hârjonelile sau disputele dintre copii.⁷⁰⁰

În acest spirit, iată câteva sugestii concrete pentru părinți, profesori și pentru toți cei cărora le pasă de copii:

- A. *Presupune despre copiii tăi că sunt mai capabili luna asta decât au fost luna trecută.* În fiecare lună, întreabă-i ce sarcini cred ei că pot face singuri sau ce provocări le sunt la îndemână – de pildă, să meargă la un magazin aflat la două străzi distanță, să-și prepare ei înșiși micul dejun sau chiar să pornească o mică afacere plimbând câinii vecinilor. Rezistă tentației de a le sări în ajutor când se străduiesc să facă singuri anumite lucruri și par să le facă într-un mod greșit. A încerca și a greși reprezintă o metodă mai lentă de a învăța, dar, de obicei, este mai bună decât instruirea directă.
- B. *Lasă-ți copiii să își asume mai multe riscuri mărunte și lasă-i să învețe din dobândirea câtorva cucuie și vânătași.* Ei au nevoie de ocazii în care să deprindă cum să-și dozeze și să-și gestioneze riscurile, așa cum a explicat Peter Gray. Bunăoară, copiii lui Jon adoră „locul de joacă cu deșeuri“ de pe Governor’s Island din New York City.⁷⁰¹ Acolo, tatăl lor le permite să se joace cu materiale de construcții, inclusiv cu resturi de cherestea, ciocane și cuie (după ce părinții semnează o derogare de răspundere). La prima vizită, Jon a privit de dincolo de gard cum doi băieți de zece ani băteau cuie în niște scânduri. Unul dintre ei și-a dat din greșală cu ciocanul în deget. Băiatul a făcut o grimasă, și-a scuturat mâna și s-a reapucat de aceeași treabă. Micul accident s-a întâmplat de două ori, și nu l-a descurajat pe copil. El a învățat astfel cum trebuie bătute cuiele.

C. *Învată despre mișcarea Free-Range Kids a lui Lenore Skenazy și încorporează lecțiile ei în viața familiei tale.* Mai ții minte lista de verificare a gradului de pregătire pentru clasa întâi din 1979, unde părintelui i se puneă întrebarea dacă puștiul lui de șase ani „se poate deplasa singur prin cartier (între patru până la opt străzi distanță), la un magazin, la școală, la locul de joacă sau acasă la un prieten“? Începe să le îngădui copiilor să meargă și să se joace afară fără însoțitor, pe măsură ce devin capabili de asta. Dacă șase ani este o vârstă prea fragedă, atunci începe la șapte – și dacă a-ți ști copilul singur ți se pare cam înfricoșător, atunci trimite-l cu frații sau cu prietenii lui. Spune-le micuților tăi că este în regulă să vorbească cu oameni necunoscuți și să le ceară ajutor sau îndrumări, dar să nu plece niciodată cu un străin. Adu-ți aminte că rata criminalității a coborât până la nivelul de la începutul anilor 1960.

D. *Vizitează LetGrow.org, site-ul unei organizații fondate de Skenazy, împreună cu Jon, Peter Gray și investorul/filantropul Daniel Shuchman⁷⁰².* Astfel vei fi la curent cu studii, știri și idei pentru a le oferi prichindeilor tăi o copilărie care să ducă la reziliență. Una dintre cele mai simple idei: printează o „Let Grow License“, precum cea de la pagina următoare⁷⁰³, apoi trimite-ți copiii prin cartier cu mai puțină teamă că vor fi reținuți de persoane vigilente care ar putea suna la numărul de urgență.⁷⁰⁴

SUNT UN COPIL „LET GROW“!

Bună! Numele meu este

Nu sunt pierdut sau neglijat. Am fost învățat cum să traversez strada. Știu că nu trebuie să plec niciodată cu străinii... dar că pot sta de vorbă cu ei (inclusiv cu tine!). Statul le permite părinților să decidă la ce vârstă copilul lor poate face lucruri în mod independent. Ai mei cred că este sigur, sănătos și distractiv pentru mine să explorez vecinătățile. Dacă nu mă crezi, te rog, sună-i sau dă-le un mesaj la numărul de mai jos. Iar dacă încă mai ești de părere că nu e potrivit sau legal să fiu eu însumi, de unul singur, te rog:

- 1) Citește *Aventurile lui Huckleberry Finn*.
- 2) Amintește-ți propria copilărie! Stătea un părinte cu tine în fiecare secundă? Astăzi, rata criminalității a ajuns ca în 1963, așa că ACUM este mai sigur să mă joc pe-afară decât la vremea când tu erai de vârsta mea.
- 3) Uită-te pe site-ul LetGrow.org.

Numele părintelui

Semnătura părintelui

Numărul de telefon al unui părinte

Numărul de telefon al celuilalt părinte

- E. *Încurajează-ți copiii să meargă pe jos sau cu bicicleta la – și de la – școală* începând de la o vârstă cât mai mică, în concordanță cu circumstanțele locale privind distanța, traficul și infracționalitatea. Cere școlii să ofere o modalitate pentru a ține evidența când vin și când pleacă elevii, pentru ca părinții să știe despre copiii care merg singuri la școală fără să le dea un smartphone pentru a-i monitoriza direct.
- F. *Ajută-ți copiii să găsească o comunitate de copii în cartier*, proveniți din familii care îți împărtășesc dorința de a evita protejarea excesivă. Găsește căi de a aduce copiii laolaltă în parcuri din apropiere sau în anumite curți. Va fi nevoie să stabilești niște limite și reguli cu părinții celorlalți, pentru a te asigura că odraslele voastre sunt în siguranță, ferite de riscuri fizice majore, iar copiii să știe că trebuie să rămână împreună și să se ajute unul pe altul; de asemenea, e necesar să știe ce să facă în caz că vreunul dintre ei se rănește. Copiii se dezvoltă mai bine și devin mai rezistenți dacă petrec timp în astfel de grupuri, decât în jocuri planificate sau în alte activități organizate de adulți.
- G. *Trimite-i pe copii într-o tabără de vară unde să-și petreacă timpul într-un cadru natural* câteva săptămâni – fără dispozitive electronice. „Taberele de modă veche sunt locurile în care vedem cel mai mult impactul în privința lăsării copiilor să-și dezvolte propriile înclinații“, spune Erika Christakis. „Acolo, copiii pot face alegeri, după bunul lor plac, legate de ceea ce e bine sau nu să facă.“⁷⁰⁵ Taberele YMCA se încadrează adesea în această descriere, dar și alte câteva tabere de vară orientate spre interesele celor mici fac asta, iar unele oferă și burse. Cheia este, potrivit lui Christakis, ca micuții să fie eliberați de „îndrumarea“ adulților sau de preocuparea de a dezvolta abilități. Lasă-i să se joace și să facă lucruri de care se arată interesați, în timp ce exersează „arta asocierii“ – artă remarcată încă din 1835 de către Alexis de Tocqueville.
- H. *Încurajează-ți copiii să se implice într-o mulțime de „dezacorduri productive“*. Așa cum notează psihologul Adam Grant, majoritatea oamenilor creativi au crescut în familii în care disputele erau la ordinea zilei, dar puțini părinți din ziua de azi îi învață pe copii cum să se certe la modul productiv; în schimb, „îi oprim pe frați din ciondăneală și avem propriile certuri în spatele ușilor închise“⁷⁰⁶. Dar a învăța cum să faci reproșuri sau

să primești critici fără a fi rănit este o abilitate esențială în viață. Când gânditorii înțelepți respectă pe cineva, ei sunt dispuși să-l implice pe preopinent într-o argumentare serioasă. Grant propune următoarele patru reguli pentru dezacordurile productive:

- Consideră-le ca fiind mai degrabă dezbateri decât conflicte.
- Argumentează ca și cum ai avea dreptate, dar ascultă ca și cum te-ai înșela (și fii dispus să te răzgândești).
- Oferă cea mai respectuoasă interpretare a perspectivei celeilalte persoane.
- Admite când ești de acord cu aceia care te critică și recunoaște ce ai învățat de la ei.

2. Cel mai mare dușman al tău nu-ți poate dăuna la fel de mult ca propriile-ți gânduri necugetate

Copiii (la fel ca adulții) sunt predispuși la gândirea emoțională. Ei au nevoie să deprindă abilitățile cognitive și sociale care le vor tempera gândirea emoțională și îi vor ghida astfel încât să reacționeze mai adecvat la provocări. În special acum, când internetul garantează că vor avea de-a face cu mult „gunoi” pe drumul vieții, este esențial să învețe să-și gestioneze reacțiile emoționale și să aleagă cum să răspundă.

Al doilea epigraf al cărții îi aparține lui Buddha: „Cel mai mare dușman al tău nu-ți poate dăuna la fel de mult ca propriile-ți gânduri necugetate. Dar, odată stăpânite, nimeni nu te poate ajuta la fel de mult, nici măcar tatăl tău sau mama ta.” Sfaturile noastre sunt bazate pe această perspectivă.

A. *Învăță-i pe copiii tăi noțiunile de bază ale TCC.* Acronimul provine de la „terapia cognitiv-comportamentală”, dar în multe privințe se referă numai la tehnici cognitiv-comportamentale, pentru că, deși TCC este un tip de tratament, obiceiurile intelectuale pe care le predă sunt folositoare pentru toată lumea. Părinții îi pot învăța pe copii elementele de bază ale TCC la orice vârstă, începând cu lucruri simple, cum ar fi obiceiul de a le îngădui să-și vadă părinții răspunzând la propriile gânduri exagerate. O tehnică pe care a deprins-o Greg implică exersarea ascultării gândurilor sale automate anxioase și catastrofiste ca și cum ar fi spuse de voci amuzante precum cele ale unor personaje din desenele animate, ca Elmer Fudd sau Daffy Duck. Asta poate transforma rapid un moment anxios sau supărător

într-unul umoristic. Greg și soția sa, Michelle, experimentează acest lucru cu băiețelul lor de doi ani, ca o modalitate de a se calma cu toții în momentele stresante.

Doctorul Robert Leahy, directorul Institutului American de Terapie Cognitivă⁷⁰⁷, sugerează că atunci când copiii sunt supărați și, probabil, supuși unor distorsiuni cognitive, părinții îi pot remonta cu ajutorul următorului exercițiu:

Să luăm acest gând pe care îl ai și să punem niște întrebări despre el. Câteodată gândim un lucru despre cineva și credem că avem dreptate. Dar apoi asta ne supără, ne face să devenim furioși sau triști. Gândurile nu sunt întotdeauna adevărate. Poate că mă gândesc că afară plouă, însă apoi ies din casă și constat că nu plouă. Trebuie să descoperim care sunt faptele, nu-i așa? Uneori privim lucrurile printr-o lentilă întunecată, astfel că totul pare întunecat. Hai să ne punem alți ochelari!⁷⁰⁸

Părinții pot obține o imagine de ansamblu accesibilă asupra TCC din cartea *The Worry Cure* a doctorului Leahy. De asemenea, *Freeing Your Child From Anxiety*, lucrarea lui Tamar Chansky⁷⁰⁹, este recomandată de Institutul Beck⁷¹⁰ ca fiind o altă resursă importantă pentru inițierea în terapia cognitiv-comportamentală. Există nenumărate cărți, bloguri⁷¹¹, cursuri și chiar aplicații pentru telefon utile în deprinderea TCC. Două aplicații foarte apreciate de Anxiety and Depression Association of America sunt CPT Coach (pentru cei aflați în îngrijirea unui terapeut)⁷¹² și AnxietyCoach⁷¹³.

B. *Inițiază-i pe copii în mindfulness*. Potrivit doctorului Jon Kabat-Zinn, profesor emerit la University of Massachusetts Medical School, „mindfulness înseamnă a acorda atenție într-un mod particular: cu scop, în momentul prezent și fără a emite vreo judecată”⁷¹⁴. Studiile arată că practicarea mindfulness-ului reduce anxietatea, diminuează reactivitatea la stres, întărește mecanismele de apărare, ajută la concentrarea atenției, sporește compasiunea (inclusiv compasiunea de sine) și facilitează reglarea emoțiilor. Cercetătorii constată îmbunătățiri în cazul elevilor în ce privește comportamentul școlar, anxietatea față de teste, privirea în perspectivă, abilitățile sociale, empatia, chiar și notele.⁷¹⁵ Copiii și tinerii care se implică în practicile mindfulness sunt mai capabili să aibă grijă de ei, să se calmeze mai ușor și să fie mai „prezenți”.⁷¹⁶ Pentru mai multe informații și câteva exerciții simple de mindfulness destinate părinților și copiilor, vezi ghidul „Mindfulness for children” al lui David

Gelles⁷¹⁷ și Cognitively-Based Compassion Training, program aparținând Emory-Tibet Partnership⁷¹⁸.

3. Linia care separă binele și răul intersectează inima fiecărui om

Al treilea epigraf al cărții provine din *Arhipelagul Gulag*, celebra lucrare biografică a lui Aleksandr Soljenițin, disident rus din epoca sovietică. În 1945, Soljenițin l-a criticat pe Iosif Stalin în scrisorile personale trimise unui prieten. A fost arestat și condamnat la muncă silnică în rețeaua gulagurilor (lagăre de concentrare), răspândită în întreaga Siberie, în care numeroși prizonieri au înghețat, au fost înfometați sau bătuți până la moarte. În cele din urmă, Soljenițin a fost eliberat și trimis în exil. Într-un pasaj emoționant, în care descrie un episod de după arestarea sa, îl vedem supus la cazna de a mășălui zile întregi împreună cu alți câțiva tovarăși de suferință. Autorul reflectează asupra propriei virtuți, „dedicarea lui altruistă pentru patria-mamă“, când își dă seama că el însuși era gata să se alăture serviciilor de securitate (NKVD, ulterior KGB). Atunci înțelege că ar fi putut să devină executorul, nu condamnatul care mășăluia spre posibila lui execuție – și își avertizează cititorii să se păzească de Neadevărul „noi *versus* ei“:

Dacă totul ar fi atât de simplu! Dacă ar fi doar oameni negri la suflet, care săvârșesc insidios doar fapte negre, și nu ar trebui decât să-i deosebești de ceilalți și să-i distrugi... Dar linia care separă binele și răul intersectează inima fiecărui om.⁷¹⁹

Cum putem crește copii mai înțelepți, capabili să nu devină pradă a Neadevărului despre „noi *versus* ei“ și fățarniciei culturii criticii publice pe care o generează? Și cum pot adolescenții, cum pot studenții să creeze și să cultive un mod de gândire al umanității comune?

- A. *Oferă-le oamenilor prezumția de nevinovăție.* Aplică frecvent „principiul carității“. Acesta este principiul din retorică și filozofie care spune că ar trebui să interpretăm declarațiile celorlalți oameni în forma lor cea mai bună sau cea mai rezonabilă, nu în cel mai rău sau jignitor mod cu putință. Părinții pot exemplifica principiul carității folosindu-l în discuțiile și certurile familiale.
- B. *Practică virtutea „modestiei intelectuale“.* Modestia intelectuală înseamnă recunoașterea că gândirea noastră este atât de imperfectă, atât de predispusă la prejudecăți, încât rareori putem fi siguri că avem dreptate. Pentru elevii de gimnaziu,

caută discursul TED intitulat „On Being Wrong”⁷²⁰. Vorbitoarea, Kathryn Schulz, începe întrebând sala: „Cum te simți când nu ai dreptate?” Ea adună răspunsurile din public – „oribil”, „dezaprobator”, „jenant”. Apoi observă că oamenii care alcătuiesc publicul descriu, de fapt, ceea ce simt în momentul când *realizează* că nu au dreptate. Până în acel moment, sentimentul de *a nu avea dreptate* nu e diferențiat de sentimentul *de a avea dreptate*. Cu toții ne înșelăm asupra multor lucruri în fiecare clipă, dar până când nu știm asta, în majoritatea cazurilor trăim cu certitudinea că avem dreptate. A exista oameni în jur care nu sunt de acord cu noi este o binefacere. Așa că, atunci când conștientizezi faptul că nu ai dreptate, recunoaște că te-ai înșelat și mulțumește-le criticilor tăi că te-au ajutat să înțelegi asta.⁷²¹

C. *Cercetează atent modul în care școala gestionează politica de identitate*. Seamănă aceasta cu politica de identitate a umanității comune pe care am descris-o în Capitolul 3? Sau mai degrabă cu politica de identitate a inamicului comun, încurajându-i pe copii să se vadă unii pe alții nu ca indivizi, ci ca exemplare ale unor grupuri, dintre care unele sunt bune și altele rele? Dacă școala folosește o programă dezvoltată de o organizație exterioară, descoperă și cercetează site-ul acelei organizații. Iar dacă te îngrijorează că școala sau organizația exterioară îi împinge pe elevi să adopte Neadevărul despre „noi *versus* ei”, exprimă-ți îngrijorările, ca părinte, în fața directorului instituției de învățământ. Ca elev la acel liceu, întreabă în jur, să vezi dacă și unii colegi ai tăi au, de asemenea, preocupări în legătură cu asta. Caută moduri de a înfrânge Neadevărul „noi *versus* ei” și oferă școlii tale o perspectivă a umanității comune.

4. Ajută școlile să se opună Marilor Neadevăruri

Eforturile depuse de părinți au o șansă mai mare de succes dacă școlile împărtășesc îngrijorările părinților de a înfrânge Marile Neadevăruri, iar aceste eforturi vor fi subminate dacă școlile aderă la Marile Neadevăruri. În măsura în care poți influența politica unei școli primare – ca învățător, administrator sau părinte –, impactul va fi enorm. Iată câteva sugestii pentru schimbările educaționale în privința problemelor discutate în această carte. Începem cu idei pentru școlile primare:

A. *Temele la clasele mici ar trebui să fie minimale*. În primele clase, este întotdeauna bine să îi stimulăm pe copii să citească

împreună cu părinții și pe cont propriu, dar, dincolo de acest aspect, temele nu ar trebui să invadeze timpul de joacă sau cel petrecut cu familia. În afară de încurajarea cititului, redu sau elimină toate temele de la grădiniță și din clasa întâi. Pentru clasele următoare, ele ar trebui să fie simple și scurte. Harris Cooper, psiholog și expert în lecții pentru acasă la Duke University, afirmă:

În școala primară, temele *simple și scurte* pot ajuta la consolidarea abilităților de bază. În plus, îi pot ajuta pe elevii mici să înceapă să învețe despre gestionarea timpului, să-și dezvolte abilitățile organizatorice și simțul responsabilității, iar pe părinți, să fie informați cu privire la progresul copiilor lor. Dar pentru elevii din clasele primare, așteptarea unor îmbunătățiri semnificative în privința competențelor în urma unor teme lungi cel mai probabil nu va fi satisfăcută.⁷²²

B. *Oferă mai multe pauze cu mai puțină supraveghere.* În general, recreațiile petrecute pe domeniul aparținând școlii sunt excelente, garantând un cadru de siguranță fizică pentru jocul liber. Totuși, așa cum am mai spus, când adulții rămân în apropiere, gata să rezolve disputele sau să-i oprească pe copii din a-și asuma mici riscuri, le pot genera dependență morală. Pentru un exemplu al efectelor benefice care pot apărea când elevilor li se oferă o autonomie mai mare în pauze, caută pe internet videoclipul „No rules school”⁷²³. Acolo este vorba despre directorul unei școli primare din Noua Zeelandă care a eliminat treptat supravegherea adulților în timpul pauzelor, astfel încât copiii să aibă parte de „joc riscant, necontrolat”. Astfel, micuții se cațără în copaci, își inventează propriile jocuri și se distrează cu scânduri, crengi și diverse deșeuri. Au libertatea să-și calculeze riscurile, să și le asume pe unele și să experimenteze consecințele. Desigur, există riscuri (intenționate) acolo. Pentru a implementa o astfel de politică, trebuie luate multe măsuri în privința siguranței fizice și în prevenirea bullying-ului. Dar dacă discuțiile despre politicile pauzelor ar începe cu acest videoclip, concluziile trase probabil că ar fi mai bine aliniate conceptului antifragilității. (De fapt, directorul școlii din Noua Zeelandă a declarat că bullying-ul a scăzut de când a implementat pauzele fără reguli.) Un mod simplu de a le oferi copiilor timp pentru jocul nesupravegheat într-un cadru de siguranță fizică este crearea unui club de joacă, după școală, prin păstrarea deschisă a sălii de sport sau a locului de recreere niște ore în plus în fiecare zi, după cursuri.⁷²⁴ O asemenea joacă liberă, cu elevi de vârste diverse, poate fi mai

bună pentru copii decât multe activități extrașcolare structurate. Și, cu siguranță, considerabil mai bună decât a sta acasă după ore, interacționând cu un ecran.

C. *Descurajează folosirea cuvântului „sigur” sau „siguranță” pentru orice altceva care nu se referă la siguranța fizică.* Unul dintre prietenii lui Jon i-a forwardat recent un e-mail pe care un învățător de la clasa a III-a l-a trimis părinților, unde se vorbea despre obiceiul unor elevi de a crea „cluburi” – grupuri de copii ce se joacă împreună în pauze și nu le permit acelor care nu sunt membri să li se alăture. Probabil că mințile rezonabile nu vor fi de acord cu „înțelepciunea” de a le cere copiilor să fie incluzivi în pauze, dar ultimul rând al e-mailului l-a alarmat pe Jon: „Ne gândim cum să facem ca, în recreații, toată lumea *să se simtă în siguranță* și inclusă.” Aceasta este sămânța culturii siguranței. E neplăcut să fii exclus, și e bine că învățătorul folosește cazul respectiv ca bază de discuție pentru a-i ajuta pe micuți să se gândească de ce incluziunea are avantaje. Dar suferința unei excluderi ocazionale nu îi scoate pe elevi *în afara siguranței*. Dacă susținem includerea în orice și îi învățăm pe copii că excluderea îi pune în *pericol* – că faptul de a fi lăsați deoparte ar trebui să îi facă *să nu se simtă în siguranță* –, atunci le vom face experiențele viitoare de excludere mai dureroase și le vom crea așteptarea că un act de excludere justifică apelarea la o figură autoritară, pentru ca un asemenea act să înceteze.

D. *Adoptă politica „fără dispozitive”.* Unii părinți vor să le ofere copiilor lor un smartphone pentru a-i monitoriza când încep să meargă singuri la școală, sau pentru a le fi de ajutor lor înșiși în „logistica” luării acasă a micuților, sau pentru activitățile extrașcolare ale acestora. Politica școlii ar trebui să stipuleze ca telefoanele să rămână închise în dulapuri, ori să fie ținute departe prin altă metodă, în timpul orelor.⁷²⁵

În continuare, iată câteva idei pentru școlile gimnaziale/licee:

E. *Păstrează sau mărește durata pauzelor.* În licee, accentul se pune mai mult pe latura științifică, pe o pregătire intensivă, astfel că unele școli gimnaziale au eliminat recreațiile. Dar American Academy of Pediatrics atrage atenția, într-un comunicat din 2013, că „procesele cognitive și performanțele școlare depind și de pauzele luate de la efortul concentrat din sala de clasă. Acest lucru se aplică în egală măsură adolescenților și copiilor mai mici”⁷²⁶.

- F. *Cultivă virtuțile intelectuale.* Aici ne referim la calitățile necesare pentru a fi un gânditor critic și o persoană care învață eficient. Aceste virtuți includ curiozitatea, deschiderea și modestia mentale. Procesul de dezvoltare a virtuților intelectuale trebuie să înceapă cu mult timp înainte de a ajunge în campusul unei universități. Intellectual Virtues Academy, o școală gimnazială finanțată de stat din Long Beach, California, a fost creată în 2013 pentru a realiza exact acest lucru.⁷²⁷ Școala funcționează pe baza a trei valori fundamentale, care sunt antitetice Neadevărului despre gândirea emoțională: o cultură a rațiunii (pune întrebări, caută să înțelegi și practică obiceiurile unei gândiri corecte); cunoașterea de sine (practică în permanență reflecția asupra propriei persoane și conștientizarea de sine); deschiderea și respectul (luptă pentru un sentiment puternic al comunității, caracterizat prin colaborare, împuternicire, deschidere intenționată și considerație pentru gândirea celorlalți; acesta este, de asemenea, un antidot pentru Neadevărul despre „noi versus ei“). Poți afla mai multe despre cultivarea virtuților intelectuale și modul de a le implementa în licee de pe site-ul intellectualvirtues.org sau din scrierile lui Jason Baehr⁷²⁸, profesor de filozofie la Loyola Marymount University și unul dintre fondatorii Intellectual Virtues Academy.
- G. *Învăță-i pe elevi etica dezbaterii și înființează un club de dezbateri.* O modalitate excelentă pentru ca elevii să deprindă abilitățile rezolvării civilizate a unui dezacord constă în participarea la dezbateri formale și structurate. În special, e important ca ei să exerseze argumentarea în favoarea unor poziții contrare propriilor viziuni. Toți elevii vor beneficia din învățarea tehnicilor de dezbateri și din participarea la confruntări formale de idei. În plus față de câștigul evident al deprinderii modului de alcătuire a unei argumentații solide, dezbateri îi ajută să distingă între combaterea unei idei și atacul la persoană. International Debate Education Association are sugestii pentru felul cum poate fi creat un club de dezbateri.⁷²⁹ De asemenea, elevii (și părinții, și profesorii) pot să vadă „în plină acțiune“ dezbateri ale Intelligence Squared.⁷³⁰
- H. *Propune lecturi și cursuri care promovează discuția rațională.* Un angajament la nivelul școlii pentru dezbateri poate fi suplimentat de lecturi și cursuri care să îi învețe pe elevi obiceiurile bunei gândiri. Heterodox Academy (o asociație de profesori, cofondată de Jon, ce depune eforturi pentru

promovarea diversității punctelor de vedere) a realizat o ediție ilustrată a capitolului 2 din lucrarea clasică a lui John Stuart Mill, *Despre libertate*.⁷³¹ Cartea lui Mill oferă, probabil, cea mai convingătoare argumentație adusă vreodată în favoarea nevoii noastre de a interacționa cu oameni care văd lucrurile în mod diferit, cu scopul de a afla adevărul. De asemenea, Heterodox Academy a creat OpenMind, un program interactiv gratuit ce predă psihologia socială și morală de bază, ca preludiu pentru învățarea abilităților conversaționale necesare trecerii peste diferențe.⁷³² O a treia sugestie pe care v-o facem este cartea lui Annie Duke, din 2018, *Thinking in Bets: Making Smarter Decisions When You Don't Have All the Facts*. Autoarea pornește de la experiența ei de jucător de poker profesionist de succes și consultant în decizii strategice. Ea descrie practicile care îi pot ajuta pe elevi să observe de ce obiceiurile unei bune gândiri necesită respingerea Neadevărului despre gândirea emoțională. Prin examinarea „înclinării” (termenul folosit de jucătorii de poker pentru a descrie când cineva e prea emoționat pentru a lua decizii corecte), Duke explică limpede că nu putem avea încredere întotdeauna în sentimentele noastre. (Pentru mai multe sugestii de cărți utile în acest sens, vezi TheCoddling.com.)

5. Limitează și rafinează timpul petrecut cu dispozitivele electronice

Lăsați singuri cu propriile dispozitive, copiii și-ar consuma cea mai mare parte din timpul lor liber holbându-se într-un ecran. Conform organizației nonprofit Common Sense Media, adolescenții petrec, în medie, aproximativ *nouă ore pe zi* uitându-se în ecrane, iar cei cu vârste între 8 și 12 ani, circa *șase ore* – și acestea sunt în plus față de ceea ce lucrează pentru școală pe monitorul computerului.⁷³³ Multe cercetări indică faptul că o astfel de utilizare intensă este asociată cu rezultate negative în privința sănătății mintale și sociabilității. Întrucât subiectul e complicat, iar sursele pentru recomandări nu sunt deocamdată foarte bogate, oferim doar trei sugestii generale despre care credem că li se vor părea acceptabile atât părinților, cât și adolescenților. (Vom indica mai multe pe site-ul nostru, pe măsură ce apar alte studii.)

A. *Trasează limite clare în privința timpului de folosire a dispozitivelor.* Două ore pe zi par să fie un maxim rezonabil, din moment ce nu există dovezi asupra efectelor negative asupra sănătății mintale la acest nivel. În cazul copiilor mai mici, ar fi

bine să le interzici utilizarea dispozitivelor pe toată durata săptămânii școlare, cu scopul de a întârzia cât mai mult posibil încorporarea în rutina zilnică a timpului consumat de ei cu ochii în ecrane.

B. *Acordă multă atenție activității pe care o fac copiii cât sunt online.*

În Capitolul 7, am prezentat principiul conform căruia folosirea rețelelor sociale și a aplicațiilor ar trebui judecată în funcție de modul în care îi ajută sau îi împiedică pe adolescenți să construiască și să mențină relații apropiate.⁷³⁴ Vorbește cu copiii tăi despre aplicațiile utilizate de ei și de prietenii lor – și în ce mod fac acest lucru. Ce platforme sunt esențiale pentru comunicarea lor directă? Care dintre acestea amplifică FOMO („frica de a nu pierde ceva”), comparația socială și prezentările pozitive nerealiste ale vieții altor copii? Citește cartea *iGen* a lui Twenge (ar fi de dorit să facă asta toată lumea din familie) și apoi discută cu fiul sau fiica ta despre felul în care ați putea reduce la minimum potențialele pericole ale folosirii excesive a iPhone-ului. Dar fii realist: copiii nu vor fi prea entuziasmați de ideea limitării folosirii aparaturii lor, iar tu vei avea nevoie, probabil, să apelezi la aplicații de control parental⁷³⁵ sau să activezi restricțiile parentale pe dispozitivele copiilor, pentru a monitoriza utilizarea acestora.⁷³⁶ Și, totodată, fii atent la ce faci *tu*. Nu cumva chiar gadgetul tău reduce calitatea timpului petrecut alături de propriii copii?⁷³⁷

C. *Protejează somnul copilului tău.* Dacă va dormi suficient, asta îl va ajuta pe copil să obțină rezultate bune la școală, să evite accidentările și să prevină depresia, printre numeroase alte beneficii.⁷³⁸ Totuși, majoritatea adolescenților din America nu dorm îndeajuns, iar unul dintre motivele pentru care foarte mulți stau treji până târziu este că își privesc ecranele⁷³⁹, perturbându-și ciclurile de somn cu lumina lor și, adesea, făcând comparații sociale care îi îndurerează. Folosirea oricărui dispozitiv electronic ar trebui abandonată cu 30–60 de minute înaintea orei de culcare; atunci, toate dispozitivele ar trebui puse într-o cutie ori într-un sertar, în bucătărie (sau altundeva, departe de dormitorul copilului).

6. Susține o nouă regulă: serviciu militar sau un job înainte de colegiu

Așa cum am arătat în Capitolul 7, copiii din zilele noastre se dezvoltă mai lent.⁷⁴⁰ Această tendință – durata mai lungă până la

atingerea pragului maturității – a apărut de câteva decenii⁷⁴¹, dar a fost vizibilă în special la iGen. Nu este nimic intrinsec greșit în întârzierea maturizării, însă dacă așa se întâmplă, atunci nu ar trebui să ținem cont de ea și când vine vorba despre începerea colegiului? Studenții de azi suferă de anxietate și depresie într-o măsură mult mai mare decât milenialii sau oricare altă generație. Autovătămarea și sinuciderea sunt tot mai frecvente. Mulți adoptă cultura siguranței și se opun cărților și ideilor care nu le-au creat probleme milenialilor. Orice facem, e limpede că nu dă roade.

Prin urmare, propunem ca americanii să ia în considerare adoptarea unei noi norme naționale: luarea unui an de pauză de la studii după liceu – „un an liber” –, așa cum a făcut Malia Obama în 2016. Este o idee care se bucură de susținere din partea consilierilor din gimnazii, a experților în dezvoltarea adolescenților și a factorilor responsabili cu admiterea la colegii.⁷⁴² Absolvenții de liceu pot petrece un an muncind sau învățând departe de părinții lor, explorându-și preocupările și talentele, dezvoltându-și abilitățile interpersonale – în esență, maturizându-se, înainte să ajungă în campusuri. Anul de după terminarea liceului este, de asemenea, un moment bun pentru adolescenți să efectueze serviciul militar, ca un ritual de trecere.⁷⁴³ Generalul în rezervă Stanley McChrystal este președintele Service Year Alliance, o organizație ce îi susține pe absolvenții recenți de liceu și colegiu să-și găsească joburi plătite, cu normă întreagă, pentru a lucra o vreme la proiecte în beneficiul comunităților americane.⁷⁴⁴ McChrystal se află în avangarda eforturilor de a crea o așteptare națională în ideea ca toți americanii între 18 și 28 de ani să își petreacă un an într-un anume tip de serviciu. Generalul susține: „Printr-un asemenea serviciu, tinerii americani cu diferite niveluri de venit, de diverse etnii, afilieri politice și credințe religioase ar putea să învețe să lucreze împreună pentru a realiza lucruri importante.”⁷⁴⁵ Noi suntem de acord și credem că, dacă acel an implică serviciu militar sau muncă, ar fi benefic pentru democrația polarizată din SUA dacă perioada ar fi petrecută într-o regiune a țării diferită de cea în care a crescut respectivul tânăr.⁷⁴⁶

Robert Zimmer, președintele University of Chicago, a fost intervievat în 2018 despre reputația școlii sale în ce privește excelența intelectuală și investigația liberă. Cu această ocazie, el a subliniat faptul că mulți studenți ajung în campus nepregătiți pentru o cultură a libertății de exprimare:

Liceele îi instruiesc pe tineri astfel încât să facă față matematicilor superioare din universitate, să scrie lucrări savante despre istorie – și tot așa... Dar cum îi pregătesc liceele să devină studenți într-un colegiu al discursului deschis și al argumentării libere?⁷⁴⁷

Dacă părinții și profesorii pot crește copii care să fie antifragili, dacă școlile gimnaziale le pot cultiva virtuțile intelectuale, dacă toți absolvenții de liceu își petrec un an îndeplinind serviciul militar sau muncind departe de casă înainte de a începe facultatea, avem credința că majoritatea studenților vor fi pregătiți pentru absolut orice.

Note:

- ⁶⁹⁷ S. Stevens și J. Haidt, „The skeptics are wrong: Attitudes about free speech are changing on campus“, Heterodox Academy, 19 martie 2018. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/skeptics-are-wrong-about-campus-speech>. (N. a.)
- ⁶⁹⁸ A. Diamond, „South Korea’s testing fixation“, *The Atlantic*, 17 noiembrie 2016. Preluat de pe <https://www.theatlantic.com/education/archive/2016/11/south-korean-seniors-have-been-preparing-for-today-since-kindergarten/508031>. (N. a.)
- ⁶⁹⁹ G. Diebelius, „Head teacher bans children from touching snow for «health and safety» reasons“, *Metro News*, 27 februarie 2018. Preluat de pe <http://metro.co.uk/2018/02/27/head-teacher-bans-children-touching-snow-health-safety-reasons-7345840>. (N. a.)
- ⁷⁰⁰ Înțelegem că unii copii pot fi ținte ale bullying-ului real și că adulții nu ar trebui nici să ignore, nici să minimalizeze comportamentul de acest tip. „Definiția larg acceptată a bullying-ului include trei criterii: 1) Repetarea: un copil este ținta unui tipar de comportament agresiv – sau un copil se angajează într-un tipar de comportamente agresive împotriva altora. 2) Există un dezechilibru de putere între copiii implicați (copilul cu mai multă putere este agresiv față de copilul cu mai puțină). 3) Copilul agresiv intenționează să rănească alt copil sau alți copii.“ Vezi P. Paresky, „We’re giving bullying a bad name“, *Psychology Today*, 2016. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/blog/happiness-and-the-pursuit-leadership/201604/we-re-giving-bullying-bad-name>. (N. a.)
- ⁷⁰¹ „Play-ground NYC: built for children, by children“ (n.d.). Preluat de pe <https://play-ground.nyc>. Pentru o scurtă istorie a aventurilor la locurile de joacă, vezi <https://play-ground.nyc/history>. Pentru un videoclip despre tipurile de locuri de joacă, vezi https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=74vOpkEin_A. (N. a.)
- ⁷⁰² Daniel Shuchman este, de asemenea, președinte al consiliului FIRE. (N. a.)
- ⁷⁰³ „Let Grow License“ este disponibilă pe www.LetGrow.org/LetGrowLicense. (N. a.)
- ⁷⁰⁴ Desigur, natura unui „abuz de autoritate“ constă în faptul că depășește ceea ce este permis din punct de vedere legal; nefiind specialiști, noi nu putem garanta că cineva nu îți va reține copilul. Acesta nu este un sfat juridic; este unul de îngrijire parentală. Ar trebui să consulți un avocat licențiat din statul/provincia/țara ta, pentru sfaturi juridice în această speță. (N. a.)
- ⁷⁰⁵ E. Christakis (relatare personală, 18 februarie 2018). (N. a.)

- 706 A. Grant, „Kids, would you please start fighting?“, *The New York Times*, 4 noiembrie 2017. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2017/11/04/opinion/sunday/kids-would-you-please-start-fighting.html>. (N. a.)
- 707 The American Institute for Cognitive Therapy: <https://www.cognitivetherapynyc.com>. (N. a.)
- 708 R. Leahy (relatare personală, 23 ianuarie 2017). (N. a.)
- 709 Chansky (2004). (N. a.)
- 710 Beck Institute: <https://beckinstitute.org>. Alte resurse TCC includ cartea clasică a lui David Burns *Feeling Good: The New Mood Therapy* (1980), precum și *The Feeling Good Handbook* (1999). (N. a.)
- 711 R. Leahy, „Anxiety files“, *Psychology Today*. Preluat de pe <https://www.psychologytoday.com/blog/anxiety-files>. (N. a.)
- 712 PTSD: National Center for PTSD (n.d.), U.S. Department of Veterans Affairs. Preluat de pe https://www.ptsd.va.gov/public/materials/apps/cpt_mobileapp_public.asp. (N. a.)
- 713 AnxietyCoach (n.d.), Mayo Clinic. Preluat de pe <https://itunes.apple.com/us/app/anxietycoach/id565943257?mt=8>. Pentru mai multe informații despre aplicații TCC, vezi „ADAA-reviewed mental health apps“, la <https://adaa.org/finding-help/mobile-apps>. (N. a.)
- 714 Jon Kabat-Zinn, „Defining mindfulness“, *Mindful*, 11 ianuarie 2017. Preluat de pe <https://www.mindful.org/jon-kabat-zinn-defining-mindfulness>. (N. a.)
- 715 Mindful Schools (n.d.), „Research on mindfulness“. Preluat de pe <https://www.mindfulschools.org/about-mindfulness/research>. Programele școlare bazate pe mindfulness sunt și ele benefice. Vezi: Ohio Mental Health Network, Project Aware Information Brief (n.d.), „School-based mindfulness interventions“. Preluat de pe http://resources.oberlinkconsulting.com/uploads/infobriefs/Final_Mindfulness_1. (N. a.)
- 716 K. Rempel (2012). (N. a.)
- 717 D. Gelles (n.d.), „Mindfulness for children“ în *The New York Times*. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/guides/well/mindfulness-for-children>. (N. a.)
- 718 Emory-Tibet Partnership (n.d.), „CBCT“. Preluat de pe <https://tibet.emory.edu/cognitive-based-compassion-training>. Pentru un program de la University of Massachusetts Medical School care combină TCC cu mindfulness-ul, vezi Center for Mindfulness (n.d.), „A mindful way through depression. MBCT: Mindfulness-based cognitive therapy“. Preluat de pe <https://www.umassmed.edu/cfm/mindfulness-based-programs/mbct-courses>. (N. a.)
- 719 Aleksandr Soljenițin, *op. cit.*, p. 141. (N. red.)
- 720 „On Being Wrong – Kathryn Schulz“, fișier video, TED (producător), 26 aprilie 2011. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=QleRgTBMX88>. (N. a.)
- 721 Și noi ne așteptăm să ne fi înșelat în privința unor lucruri în această carte, astfel că vom ține deschisă o pagină pentru diverse îndreptări pe TheCoddling.com, unde le vom mulțumi criticilor pentru semnalarea greșelilor noastre. (N. a.)
- 722 H. Cooper (relatare personală, 27 februarie 2018). Vezi și: Cooper, Civey Robinson și Patall (2006). (N. a.)

- 723 „No rules school“, fișier video, SBS Dateline (producător), 21 octombrie 2014. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=r1Y0cuufVGI>. (N. a.)
- 724 Acest lucru se poate petrece și dimineața, înainte de școală. Pentru mai multe informații, vezi Let Grow, „Let Grow Play Club Final“, fișier video, 4 martie 2017. Preluat de pe <https://youtu.be/JX2ZG0b9I-U>. Cele șapte școli din districtul Patchogue-Medford din Long Island, New York, au testat Let Grow Play Club, care nu implică aproape nicio intervenție din partea adulților. Lori Koerner, directorul Tremont Elementary School de acolo, spune: „Aceasta este una dintre cele mai uimitoare experiențe din cei 28 de ani ai mei petrecuți în domeniul educației.“ Ea adaugă că nu a sesizat deloc bullying. „Copiii aproape că nu se ceartă, deoarece știu că nu se află nimeni în preajmă care să îi ajute să-și rezolve problemele, așa că trebuie să se descurce singuri.“ Vezi: News Desk, „Pat-Med debuts before school play program“, *Patchogue Patch*, 25 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://patch.com/new-york/patchogue/pat-med-debuts-school-play-program>. (N. a.)
- 725 O variantă ar fi ca elevii să își țină telefoanele într-un săculeț prevăzut cu un sistem de închidere. Telefoanele nu pot fi folosite până când săculețele nu sunt trecute printr-un dispozitiv special care le desface. Vezi: Yondr (n.d.), „How it works“. Preluat de pe <https://www.veryondr.com/howitworks>. (N. a.)
- 726 American Academy of Pediatrics Policy Statement, „The crucial role of recess in school“, 2013. Preluat de pe <http://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2012/12/25/peds.2012-2993.full.pdf>. (N. a.)
- 727 Intellectual Virtues Academy: <http://www.ivalongbeach.org>. (N. a.)
- 728 Poți citi recenzii de cărți, articole și capitole din volumele scrise de profesorul Jason Baehr vizitând site-ul său, la adresa <https://jasonbaehr.wordpress.com/research>. De asemenea, poți descărca de acolo *Educating for Intellectual Virtues: An Introductory Guide for College and University Instructors*, https://jasonbaehr.files.wordpress.com/2013/12/e4iv_baehr.pdf. (N. a.)
- 729 International Debate Education Association: <https://idebate.org/start-debate-club>. (N. a.)
- 730 Dezbaterele Intelligence Squared pot fi găsite la adresa <https://www.intelligencesquaredus.org/debates>. (N. a.)
- 731 Reeves, Haidt și Cicirelli (2018). Lucrarea este intitulată *All Minus One: John Stuart Mill's Ideas on Free Speech Illustrated*. O versiune gratuită, în format electronic, poate fi descărcată de pe HeterodoxAcademy.org/mill. (N. a.)
- 732 Disponibil pe OpenMindPlatform.org. (N. a.)
- 733 Studiul Common Sense Media este disponibil la adresa <https://www.common sense media.org/research>. (N. a.)
- 734 Clark, Algoe și Green (2018). (N. a.)
- 735 Organizațiile nonprofit Common Sense Media și Center for Humane Technology lucrează împreună pentru a schimba modul în care tehnologia afectează mintea. Poți găsi sugestii despre cum să reduci efectele negative ale folosirii iPhone-ului aici: <http://humanetech.com/take-control>. (N. a.)
- 736 În general, noi ne opunem să ne ocupăm în mod excesiv de copii sau să îi monitorizăm. Dar în acest caz, dat fiind gradul de sofisticare a manipulării utilizatorilor din partea companiilor ce dețin rețelele sociale și date fiind nivelul ridicat de dependență declarat chiar de adolescenți, precum și

posibilele legături ale dispozitivelor cu depresia și suicidul, credem că anumite constrângeri externe și restricționări din partea părinților sunt adecvate. (N. a.)

737 Oamenii declară niveluri scăzute de empatie față de partenerii de conversație în prezența unui dispozitiv mobil. Vezi: Misra, Cheng, Genevie și M. Yuan (2014). Vezi și: R. Nauert, „Parents’ digital distractions linked to kids’ behavioral issues“, *Psych Central*, 25 mai 2017. Preluat de pe <https://psychcentral.com/news/2017/05/25/parents-digital-distractions-linked-to-kids-behavioral-issues/121061.html>. (N. a.)

738 „A dormi în mod regulat un număr mai mic de ore decât este recomandat se asociază cu probleme de atenție, de comportament și învățare. Somnul insuficient crește, de asemenea, riscul de accidente, răniri, hipertensiune, obezitate, diabet și depresie. La adolescenți, somnul insuficient este asociat cu creșterea riscului de autovătămare, gânduri suicidare și tentative de suicid.“ Vezi S. Paruthi *et al.*, „Recommended amount of sleep for pediatric populations: A consensus statement of the American Academy of Sleep Medicine“, *Journal of Clinical Sleep Medicine*, vol. 12, nr. 6, pp. 785–786, 2016. Preluat de pe <https://aasm.org/resources/pdf/pediatricsleepdurationconsensus.pdf>. (N. a.)

739 Stanford Medicine News Center, „Among teens, sleep deprivation an epidemic“, 8 octombrie 2015. Preluat de pe <https://med.stanford.edu/news/all-news/2015/10/among-teens-sleep-deprivation-an-epidemic.html>. Vezi și Twenge (2017), capitolul 4. (N. a.)

740 Twenge (2017). De asemenea, în *Reclaiming Conversation* (2015), profesoara Sherry Turkle de la MIT povestește ce i-a spus decanul unei școli gimnaziale: „Copiii de 12 ani se comportă la locul de joacă precum cei de 8 ani.“ Turkle observă că minorii sunt întârziați în privința abilității lor de a citi emoțiile celorlalți, prietenii le sunt superficiale și există un declin general al empatiei în rândurile studenților. Vezi și: S. Turkle, „Stop Googling. Let’s talk“, *The New York Times*, 26 septembrie 2015. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2015/09/27/opinion/sunday/stop-googling-lets-talk.html>. (N. a.)

741 Arnett (2004) a scris despre „maturitatea emergentă“ ca fiind o nouă etapă a vieții, de la sfârșitul adolescenței și puțin peste vârsta de 20 de ani, din moment ce căsătoria și procrearea se petrec din ce în ce mai târziu în deceniile postbelice. (N. a.)

742 L. Dunn, „Why your brain would love it if you took a gap year“, *Forbes*, 24 aprilie 2017. Preluat de pe <https://www.forbes.com/sites/noodleeducation/2017/04/24/why-your-brain-would-love-it-if-you-took-a-gap-year/#7d59496e41e2>. Vezi și: N. Southwick, „What do college admissions really think of your gap year?“, 2 decembrie 2014. Preluat de pe <https://www.gooverseas.com/blog/what-do-college-admissions-really-think-of-your-gap-year>. (N. a.)

743 Aspen Ideas (n.d.), „A civic rite of passage: The case for national service“. Preluat de pe <https://www.aspenideas.org/session/civic-rite-passage-case-national-service>. (N. a.)

744 Service Year Alliance (n.d.), „What we do“. Preluat de pe http://about.serviceyear.org/what_we_do. (N. a.)

745 S. McChrystal, „How a national service year can repair America“, *The Washington Post*, 14 noiembrie 2014. Preluat de pe <https://www.washingtonpost.com/opinions/mcchrystal-americans-face-a->

gap-of-shared-experience-and-common-purpose/2014/11/14/a51ad4fa-6b6a-11e4-a31c-77759fc1eacc_story.html. (N. a.)

746 Află mai multe despre „anii liberi“ la adresa [https://www.GapYear Association.org](https://www.GapYearAssociation.org). (N. a.)

747 T. Varadarajan, „The free-speech university“, *The Wall Street Journal*, 16 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.wsj.com/articles/the-free-speech-university-1518824261>. (N. a.)

CAPITOLUL 13

Universități mai înțelepte

Adeseori, Aristotel evalua un lucru ținând cont de *telos* – scopul, finalitatea, obiectivul propus. *Telos*-ul unui cuțit este acela de a tăia. Un cuțit care nu taie cum trebuie nu este un cuțit bun. *Telos*-ul unui doctor îl reprezintă sănătatea sau vindecarea. Un doctor care nu e în stare să vindece nu poate fi numit un doctor bun. Care este *telos*-ul unei universități?

Cel mai evident răspuns este „adevărul” – cuvântul apare pe multe embleme universitare. De exemplu, *Veritas* („adevăr”) figurează pe emblema Harvard, iar *Lux et Veritas* („lumină și adevăr”), pe emblema Yale. Dacă admitem „cunoașterea” ca fiind înrudită cu „adevărul”, atunci putem cita aici și alte numeroase mottouri universitare, precum cel al University of Chicago, care, tradus din latină, sună astfel: „Să lăsăm cunoașterea să crească de la mult la mai mult, și astfel viața omului să se îmbogățească.” (Până și fictivul Faber College din filmul *Animal House* avea drept logo „Cunoașterea este bună“.)⁷⁴⁸

Desigur, în zilele noastre universitățile sunt multiversități complexe, cu numeroase departamente, centre, acționari și funcții. Biroul președintelui are multe obiective pe lângă căutarea adevărului; la fel, departamentul sportiv sau centrul studențesc de sănătate. La fel, studenții și profesorii. Dar de ce se află laolaltă toți acești oameni și toate aceste utilități? De ce consideră lumea că universitățile sunt importante și, până recent, niște instituții de încredere⁷⁴⁹, care merită să primească miliarde de dolari din taxe publice? Pentru că există o largă înțelegere că descoperirea și transmiterea adevărului constituie un țel nobil și un serviciu public de mare însemnătate.

Dacă *telos*-ul unei universități este adevărul, atunci o universitate care eșuează în a adăuga ceva la suma de cunoștințe a umanității sau care nu izbutește să transmită cea mai înaltă cunoaștere studenților ei nu este o universitate bună. Dacă cercetătorii nu împing tot mai departe frontierele cunoașterii în disciplinele lor sau dacă trădează adevărul pentru a-și atinge alte obiective (precum acumularea de averi sau promovarea unei ideologii), atunci ei nu sunt cercetători buni. Dacă profesorii nu le transmit studenților o înțelegere îmbogățită a adevărului, așa cum a fost descoperit în materia lor, precum și deprinderile care îi vor face

mai pricepuți în a descoperi adevărul după ce vor absolvi, atunci ei nu sunt profesori buni.

Există, cu siguranță, variante care ar putea fi propuse pentru *telos*-ul unei universități. Probabil cea mai comună ar consta într-un lucru legat de progres, schimbare sau de crearea unei lumi mai bune. Cândva, Karl Marx a criticat mediul academic folosind aceste cuvinte: „Filozofii doar au interpretat lumea, în feluri diverse – dar ideea este să o schimbăm.”⁷⁵⁰ Unii studenți și profesori de astăzi par să creadă că misiunea lor ar fi să aducă schimbări sociale, iar scopul educației ar consta în antrenarea studenților, astfel încât să se producă mai rapid și eficient astfel de schimbări.⁷⁵¹

Noi dezaprobăm această idee. Adevărul este puternic, și totuși procesul prin care ajungem la adevăr se dovedește ușor coruptibil de dorințele căutătorilor și de dinamica sociale ale comunității. Dacă o universitate este unită în jurul unui *telos* al schimbării sau progresului social, cercetătorii vor fi motivați să ajungă la concluzii compatibile cu acea viziune, iar comunitatea le va impune costuri sociale celor care ajung la concluzii diferite – sau care doar pun întrebările greșite, așa cum am văzut în capitolele 4 și 5. Întotdeauna vor exista chestiuni incomode pentru orice agendă politică, și întotdeauna vei putea judeca o universitate sau un domeniu academic prin prisma felului în care gestionează disidența.

Noi suntem de acord cu Alice Dreger, fostă profesoară la Northwestern University, care-i ruga pe studenții și profesorii activiști să obțină datele sau dovezile („Carpe datum”).⁷⁵² În cartea sa *Galileo's Middle Finger*, Dreger susține că un sistem educativ bun „trebuie să pună pe primul plan căutarea adevărului și abia pe planul secund căutarea justiției sociale”. Ea explică:

Dovada ține, într-adevăr, de o problemă etică, cea mai importantă problemă etică într-o democrație modernă. Dacă vrei dreptate, trebuie să muncești pentru adevăr. Și dacă vrei să muncești pentru adevăr, trebuie să faci mai mult decât să îți dorești dreptate.⁷⁵³

Pentru cei care doresc să urmeze, să predea la, sau să conducă universități de tipul celor imaginate de Dreger, unde adevărul este *telos*-ul, oferim câteva sfaturi bazate pe ideile și cercetarea pe care le-am explicat mai devreme în această carte. Am organizat sugestiile noastre în patru principii generale, ce pot ajuta universitățile să prospere, chiar și în epoca noastră plină de ofense și polarizare. Elevii de liceu ar trebui să ia în considerare aceste principii atunci când se înscriu la facultăți, iar consilierii colegiilor ar trebui să ia în considerare aceste principii atunci când le recomandă anumite școli potențialilor candidați și părinților lor. Sperăm că studenții,

profesorii, masteranzii și funcționarii vor discuta sugestiile de mai jos cu administrația și cu liderii propriilor universități.

1. Împletește identitatea ta cu libertatea de a pune întrebări

A. *Susține Declarația de la Chicago.* Majoritatea universităților, atât publice, cât și private, promit libertatea discursului, libertatea academică și libertatea de a pune întrebări – totul, într-un limbaj strălucit.⁷⁵⁴ Însă aceste angajamente preexistente privind libera exprimare, dintre care multe au fost scrise la începutul secolului al XX-lea, nu au pus capăt pedepsirii profesorilor și studenților pentru ceea ce spun.

Din acest motiv, recomandăm ca fiecare colegiu din țară să își reînnoiască angajamentul față de exprimarea liberă prin adoptarea unei declarații modelate după cea înaintată de University of Chicago în 2015. Acea declarație, scrisă de un comitet prezidat de un expert în drept, profesorul Geoffrey Stone, conține un angajament privind exprimarea liberă și libertatea academică actualizat pentru o epocă precum a noastră, din care nu lipsesc retragerea invitațiilor, huiduirea lectorilor și impunerea de coduri pentru discursuri. Până în prezent, a fost adoptată de administratori sau corpuri profesionale din 40 de colegii și universități, inclusiv Amherst, Columbia, Johns Hopkins, Princeton și Vanderbilt.⁷⁵⁵

FIRE a creat o versiune modificată a Declarației de la Chicago, care poate servi drept model pentru alte școli (vezi Anexa 2). Iată pasajul-cheie:

Angajamentul fundamental al nostru [INSTITUȚIA] este față de principiul conform căruia dezbaterile sau deliberările nu pot fi suprimate pentru că ideile expuse sunt considerate de către unii, sau chiar de către majoritatea membrilor din comunitate [INSTITUȚIA], ca fiind jignitoare, neînțelepte, imorale sau greșite. Rămâne la latitudinea membrilor individuali din comunitate [INSTITUȚIA], nu pentru noi, ca instituție, să facă acele judecăți pentru ei înșiși și să acționeze asupra acelor judecăți nu prin suprimarea discursului, ci prin contestarea deschisă și viguroasă a ideilor cărora li se opun.

Colegiile ar trebui, totodată, să își revizuiască politicile, pentru a se asigura că sunt în concordanță cu Primul Amendament. Colegiile publice au, conform legii, obligația de a proteja drepturile de exprimare ale studenților și profesorilor din campusuri;

asigurarea că politicile nu încalcă libertatea de exprimare nu numai că le este benefică studenților, dar, de asemenea, evită posibilitatea colegiului de a fi partea perdantă într-un proces întemeiat pe Primul Amendament. Cât despre colegiile private care promit libertatea de exprimare, libertatea academică și libertatea de a pune întrebări, revizuirea (sau eliminarea) codurilor de discurs reprezintă un semn excelent că sunt instituții serioase. Potențialii candidați ar trebui să țină cont de codurile pentru discurs ale colegiilor atunci când hotărăsc unde să-și continue studiile, iar tinerii care studiază deja ar trebui să fie conștienți de politicile proprii ale universităților lor.⁷⁵⁶

B. *Stabilește o metodă practică de a nu răspunde la indignarea publică.* Politicile puternice și clare cu privire la libertatea de exprimare și libertatea academică sunt inutile dacă oamenii de la vârf nu sunt dispuși să le susțină în momentele dificile, atunci când conducerea este supusă unei campanii care pune presiune asupra ei – indiferent că vine din campus sau din exteriorul lui. O universitate va putea apăra mai ușor aceste principii dacă președintele le susține public la începutul fiecărui an, înainte de izbucnirea oricăror controverse. Desigur, dacă discursul ori comportamentul unui student sau profesor, fie online, fie în sala de curs sau în alte contexte din campus, include amenințări reale, hărțuiri, incitarea la acțiuni ilegale iminente sau orice alt fel de discurs care nu e protejat de Primul Amendament, universitatea trebuie să ia măsuri. Dar chiar și în aceste cazuri, președinții universităților nu ar trebui să ia decizii pripite; e necesar ca ei să urmeze propriile politici scrise și proceduri disciplinare, care să fie concepute astfel încât să existe asigurarea că orice profesor sau student va beneficia de o audiere corectă. Cu cât universitățile sunt mai reactive față de indignarea publică sau față de cererile neliberale pentru cenzură și pedeapsă, cu atât mai multă indignare vor avea de înfruntat și cu atât mai multe cereri neliberale vor primi. Într-o epocă în care revolta poate fi rapidă și intensă, însă cu o durată scurtă de viață, universitățile ar trebui să lase timp pentru calmarea spiritelor. Acest lucru este deosebit de important mai cu seamă pentru protejarea profesorilor debutanți și suplinitori, care pot fi concediați mult mai ușor decât profesorii titulari.

C. *Nu permite „vetoul scandalagiului”.* Președinții universităților trebuie să evidențieze categoric faptul că nimeni nu are dreptul de a-i interzice vreunui coleg din comunitate să participe la o prelegere sau să o audieze. Protestul care nu afectează libertatea

de exprimare a altora este un discurs protejat și o formă legitimă de dezacord productiv; protestele zgomotoase ce interferează *pentru scurt timp* cu drepturile altor membri ai publicului pot fi, eventual, îngăduite. Însă dacă totalitatea acțiunilor protestatarilor interferează substanțial cu posibilitatea celor din public de a asculta, sau a lectorului de a vorbi, atunci persoanele responsabile pentru bruiaj trebuie să suporte o pedeapsă. Viitorii studenți ar trebui să evite colegiile care le permit scandalagiilor să întrerupă evenimente fără a fi sancționați.⁷⁵⁷

2. Alege cel mai bun amalgam de oameni pentru misiune

- A. *Primește mai mulți studenți care sunt mai în vârstă și pot face dovada abilității lor de a trăi independent.* Așa cum am arătat în capitolul precedent, vârsta adultă este atinsă din ce în ce mai târziu, iar această tendință durează de câteva decenii.⁷⁵⁸ Credem că ar exista numeroase beneficii pentru studenți, pentru universități și pentru națiune dacă s-ar adopta noua normă propusă de noi, prin luarea unui an de pauză de la studii – în fapt, a unui an pentru muncă în folosul comunității sau pentru serviciul militar – înainte de a urma un colegiu. Universitățile prestigioase ar avea o putere enormă în a promova o astfel de regulă, dacă ar anunța că îi preferă ca studenți pe aceia care își petrec un timp în moduri ce îi pregătesc pentru independență. Dacă universitățile vor înceta să primească atât de mulți studenți ale căror copilării au fost dedicate pregătirii pentru teste și construirii de CV-uri și vor începe să admită un număr mai mare de tineri care pot demonstra un grad mai înalt de autonomie, cultura din campusuri se va îmbunătăți spectaculos.
- B. *Primește mai mulți studenți care au urmat școli ce predau „virtuțile intelectuale”.* Dacă universitățile de renume își vor atrage majoritatea studenților din școli care pun accent pe virtuțile intelectuale, precum cea descrisă de noi în capitolul anterior, și le vor îngădui studenților practicarea dezbaterii libere și civilizate, atunci tot mai multe licee vor adopta această abordare. Astfel, următoarea generație de studenți va fi mai bine pregătită în a se angaja în schimburi de idei provocatoare și în conversații productive cu colegi dintre cei mai diferiți.
- C. *Inserează varietatea punctelor de vedere printre politicile diversității.* Diversitatea oferă beneficii pentru comunitate mai ales fiindcă adună oameni care abordează problemele din

puncte de vedere felurite. În ultimele decenii, așa cum am notat în Capitolul 5, corpul profesoral și cel al studenților au devenit mai diverse ca rasă, gen și alte caracteristici, însă mai puțin diverse în ceea ce privește orientările politice. Sugerăm ca universitățile să adauge „diversitatea punctelor de vedere” la declarațiile și strategiile lor cu privire la diversitate, în general. Asta nu necesită reprezentarea egală sau proporțională a viziunilor politice printre profesori sau studenți, nici nu e necesar ca toate punctele de vedere să fie reprezentate, însă universitatea va evita astfel uniformitatea politică sau ortodoxia.⁷⁵⁹

3. Orientează și educă în spiritul dezacordului productiv

A. *Refuză explicit Neadevărul despre fragilitate (Ceea ce nu te omoară te face mai slab).* O universitate devotată căutării adevărului trebuie să își pregătească studenții pentru conflict, controverse și argumentare. Deoarece mulți dintre ei își vor vedea atacate cele mai dragi credințe, trebuie să învețe că asta nu înseamnă hărțuire sau atac la persoană; este o parte din procesul prin care oamenii își fac unii altora favoarea de a-și contrazice propriile prejudecăți de confirmare. De asemenea, tinerii trebuie să învețe cum să poarte o discuție în contradictoriu la modul rațional, evitând argumentele *ad hominem*, care critică persoanele mai degrabă decât ideile lor. Prin sugestiile de lectură pe perioada verii și prin materialele de orientare pentru noii studenți, ar fi de dorit ca universitățile să transmită clar mesajul lui Ruth Simmons, fosta președintă a Brown University și primul președinte de culoare al unei universități din Ivy League: „Vocea cuiva devine mai puternică în întâlnirile cu oameni care au opinii contrare. (...) Ciocnirea punctelor de vedere și a ideologiilor este în ADN-ul mediului academic. Aici nu avem nevoie de tehnologii pentru evitarea coliziunilor.”⁷⁶⁰ Mai apoi, explică-le studenților că orele de curs și prelegerile publice de la universitatea ta nu sunt „spații sigure” intelectuale. (Desigur, ei au dreptul libertății de asociere, așa că pot să le creeze pe acelea în altă parte, în timpul lor liber.⁷⁶¹) Descurajează infiltrarea termenului „nesigur”, pentru a-l include, în schimb, pe „incomod”. Arată-le studenților scurtul videoclip pe care l-am descris în Capitolul 4, al lui Van Jones, în care îi ruga pe ai lui să renunțe la siguranța emoțională din sala de curs și să se raporteze la colegiu precum la „sala de forță”⁷⁶².

- B. *Refuză explicit Neadevărul despre gândirea emoțională (Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale).* În cadrul orientărilor generale, colegiile ar trebui să pună accent pe puterea prejudecății de confirmare și pe prevalența distorsiunilor cognitive. E dificil să gândești corect; adesea, suntem furăți de sentimente și de loialitatea față de grup. În epoca rețelelor sociale, a trolilor cibernetici și a știrilor false, există o criză națională și globală în care oamenii își urmează sentimentele extrem de ușor, pentru a îmbrățișa povești dubioase despre adversarii lor. O comunitate în care membrii se fac răspunzători unii pe alții pentru folosirea dovezilor ca să își demonstreze afirmațiile este o comunitate care poate, la modul colectiv, să caute adevărul în sfera indignării. Pune accent pe importanța gândirii critice, apoi dă-le studenților unelte necesare angajării într-o gândire critică mai bună. O astfel de unealtă este TCC. E relativ ușor să-i instruiești direct pe studenți în TCC – sau oferă-le acces gratuit la site-uri și aplicații pe care le pot folosi singuri. (Vezi Anexa 1.) O altă unealtă este programul OpenMind, care îi echipează pe studenți cu abilitățile de „a naviga” chiar și prin conversațiile cele mai problematice (vezi OpenMindPlatform.org).
- C. *Refuză explicit Neadevărul despre „noi versus ei” (Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi).* Uită-te cu atenție la modul în care sunt introduse politicile de identitate în rândul studenților din anul I, mai ales în lecturile sugerate pentru vară și în materialele de orientare. Propune lecturi care au o abordare nemoralizatoare la nivel de sistem pentru înțelegerea problemelor sociale. Ținând cont de diversitatea tinerilor studioși de la clasă, inclusiv studenți internaționali, este o idee bună să se poarte o discuție referitoare la numeroasele moduri în care, fără voia lor, studenții pot să se jignească sau să se excludă reciproc, mai cu seamă în această epocă supraîncărcată din punct de vedere tehnologic. Încurajează purtarea politicoasă și empatică, fără a eticheta neînțelegerile ivite ca microagresiuni. Încearcă, în schimb, să folosești un șablon caritabil – ca într-o familie, în care membrii ei își acordă reciproc prezumția de nevinovăție, iar când apar probleme, fac tot posibilul să le rezolve în cadru privat și la modul informal.

4. Trasează un cerc mai mare în jurul comunității

Pe parcursul acestei cărți, am subliniat un principiu de bază al psihologiei sociale: cu cât separi mai mult oamenii și evidențiezi

diferențele dintre ei, cu atât mai divizați și mai neîncrezători vor deveni.⁷⁶³ În schimb, cu cât scoți mai mult în relief scopurile sau interesele comune, destinul comun și umanitatea comună, cu atât mai mult se vor vedea unii pe alții ca semenii, se vor trata bine reciproc și vor ajunge să aprecieze contribuțiile fiecăruia la dezvoltarea comunității. Pauli Murray a exprimat puterea acestui principiu atunci când a scris: „Când frații mei încearcă să traseze un cerc din care să mă excludă, eu voi trasa un cerc și mai mare, care să-i includă.”⁷⁶⁴ Studenții, profesorii și administratorii pot juca, toți, un rol important în lărgirea cercului.

A. *Întreține spiritul școlii.* Unele colegii muncesc din greu, încă din primele săptămâni ale unui nou an universitar, pentru a întreține „spiritul școlii” și a făuri o identitate comună. „Spiritul școlii” poate suna banal, însă poate crea o comunitate unde există încredere sporită, una în care problemele mai grele pot fi abordate ulterior cu succes.

B. *Protejează siguranța fizică.* De-a lungul întregii cărți am susținut că nu ar trebui confundat niciodată confortul emoțional cu siguranța fizică. Însă, așa cum am arătat în Capitolul 6, trăim într-o perioadă în care extremiștii încep să folosească din ce în ce mai mult internetul și rețelele sociale pentru a-i amenința și hărțui pe studenți și profesori, în special pe aceia care sunt membri ai unor grupuri marginalizate istoric. Câteodată, aceste amenințări părăsesc spațiul virtual și ajung în campusuri. Universitățile trebuie să plătească pentru o securitate adecvată; ele au datoria să răspundă viguros și să colaboreze cu poliția campusului, cu poliția locală, cu FBI-ul și cu alte autorități pentru a investiga și a pedepsi amenințările sau actele de violență, iar acest lucru trebuie făcut în mod consecvent. Ținând cont de relatările frecvente ale studenților de culoare din întreaga țară cu privire la maniera în care sunt tratați uneori de poliția campusurilor și de cea locală, este esențial ca forțele de ordine să fie mai atente, să nu îi considere aprioric potențiali infractori. Este esențial, de asemenea, ca studenții din toate mediile sociale să fie în siguranță – feriți de atacuri fizice – și să știe că poliția campusului lor se află la datorie, gata oricând să-i protejeze.

C. *Găzduiește evenimente pașnice pentru studenți, cu invitați de orientări politice diverse.* Când un grup din campus invită lectori nu pentru calitatea ideilor lor, ci pentru abilitatea lor de a șoca, a jigni și a provoca o reacție exagerată, acest lucru exacerbează tendința de revoltă pe care am descris-o în Capitolul 6. Sunt

multe organizații care pot ajuta la aducerea în campusuri a unor lectori interesanți, cu ideologii diferite, care pot demonstra valoarea expunerii la diversitatea politică. Dacă ești student, încearcă să atragi republicani și democrați din colegiu pentru a organiza laolaltă evenimente. Indiferent dacă vei reuși sau nu, ia în considerare fondarea unei sucursale a BridgeUSA, o rețea a studenților care organizează dezbateri politice constructive.⁷⁶⁵

IDENTIFICAREA UNEI UNIVERSITĂȚI ÎNȚELEPTE

Iată cinci întrebări pe care absolvenții de gimnaziu, părinții, consilierii pentru înscrierea la colegii și potențialii studenți ar trebui să le pună universităților:

1. Ce măsuri luați (dacă luați) pentru a-i învăța pe viitorii studenți despre libertatea academică și libertatea de a pune întrebări, înainte ca ei să înceapă cursurile facultății?
2. Cum ați gestiona o posibilă cerere ca un profesor să fie concediat din pricina unei opinii pe care a exprimat-o într-un articol sau interviu, opinie pe care alți oameni au considerat-o ofensatoare?
3. Ce ar face instituția dumneavoastră dacă un lector controversat ar fi programat să țină un discurs și ați ști că în campus se pun la cale proteste mari, posibil violente?
4. Cum răspunde instituția dumneavoastră la problema creșterii numărului de studenți care suferă de anxietate și depresie?
5. Ce face universitatea dumneavoastră pentru a stimula sentimentul de identitate comună în campus?

Caută răspunsuri care arată că instituția dă dovadă de o toleranță ridicată la dezacorduri viguroase, însă nu admite violența sau intimidarea. Caută răspunsuri care indică presupunerea universității că studenții sunt antifragili, combinată cu recunoașterea că mulți studenți de astăzi au nevoie de sprijin, pe măsură ce lucrează pentru dezvoltarea emoțională. Caută răspunsuri care arată că instituția încearcă să traseze un cerc cuprinzător în jurul tuturor membrilor săi, în care diferențele pot fi explorate într-un mod productiv.

În zilele noastre, multe universități americane au dificultăți, dar noi credem că problemele pe care le-am discutat în această carte sunt rezolvabile. Alături de schimbările sugerate în capitolul anterior, schimbările propuse în prezentul capitol pot crește abilitatea unei universități de a căuta *telos*-ul adevărului. O școală care face din libertatea de a pune întrebări o parte esențială a identității ei alege studenți care au o predispoziție pentru căutarea adevărului, îi orientează și îi pregătește pe aceștia pentru dezacorduri productive și apoi trasează un cerc mai mare în jurul întregii comunități, unde toți știu că, din punct de vedere fizic,

sunt în siguranță și că locul lor e acolo – o astfel de școală ar merita din plin să i te alături, ar fi o bucurie să o frecventezi și ar reprezenta o binecuvântare pentru societate.

Note:

- 748 Vom mai enumera câteva, menționând doar formele în traducere (aproximativă). Brandeis University: „Adevăr până în cele mai intime gânduri”; California Institute of Technology și Johns Hopkins University: „Adevărul te va elibera”; Colgate University: „Pentru Dumnezeu și Adevăr”; Howard University: „Adevăr și Serviciu”; Northwestern University: „Orice lucru este adevărat”; University of Michigan: „Artă, știință, adevăr”. (N. a.)
- 749 Pew Research Center, „Sharp partisan divisions in views of national institutions: Republicans increasingly say colleges have negative impact on U.S.”, *U.S. Politics and Policy*, 10 iulie 2017. Preluat de pe <http://www.people-press.org/2017/07/10/sharp-partisan-divisions-in-views-of-national-institutions>. (N. a.)
- 750 Marx a scris această frază în 1845, în lucrarea *Teze despre Feuerbach*, care a fost publicată ca o anexă la Engels (1888/1976, p. 65). Este de asemenea gravată pe mormântul său, la Londra. (N. a.)
- 751 Așa cum am arătat în Capitolul 5, Evergreen State College și-a schimbat declarația misiunii sale în 2011, pentru a include enunțul: „Evergreen susține și beneficiază de un angajament local și global față de justiția socială.” Brown University a luat în considerare o mișcare similară, așa cum se poate vedea în minidocumentarul: R. Montz (2016), „Silence U: Is the university killing free speech and open debate? We the Internet documentary”. Preluat de pe <https://www.youtube.com/watch?v=x5uaVFfX3AQ>. După ce președintele a vorbit despre „angajamentul solid față de justiția socială și echitate” de la Brown, un grup ce făcea parte din corpul profesoral a scris: „Aplaudăm și suntem plini de speranță în legătură cu apelul președintelui și al rectorului să se unească în jurul unei agende a universității în favoarea justiției sociale.” Vezi: „Brown faculty members: Supporting students of color in changing Brown”, *The Brown Daily Herald*, 13 noiembrie 2015. Preluat de pe <http://www.browndailyherald.com/2015/11/13/brown-faculty-members-supporting-students-of-color-in-changing-brown>. (N. a.)
- 752 Dreger (2015), p. 262. (N. a.)
- 753 *Ibidem*. (N. a.)
- 754 O mare parte a acestui limbaj provine de la American Association of University Professors (AAUP), organizație care a fost fondată în 1915 pentru a lupta pentru libertatea academică în campusuri. Declarațiile AAUP din 1915 până în 1940 sunt angajamente bine gândite și inspiraționale față de libertatea academică și libertatea de a pune întrebări, iar declarațiile ulterioare ale AAUP cu referire la discursul studenților și discursul „exterior” (când un profesor vorbește în afara campusului) fac, de asemenea, un lucru excelent. Vezi: AAUP, „Statement of principles on academic freedom and tenure”, 1940. Preluat de pe <https://www.aaup.org/report/1940-statement-principles-academic-freedom-and-tenure>. Vezi și: AAUP, „Declaration of principles on academic freedom and tenure”, 1915. Preluat de pe <https://www.aaup.org/NR/rdonlyres/A6520A9D-0A9A-47B3-B550-C006B5B224E7/0/1915Declaration.pdf>. (N. a.)

- 755 FIRE (n.d.), „Adopting the Chicago Statement“. Preluat de pe <https://www.thefire.org/student-network/take-action/adopting-the-chicago-statement>. (N. a.)
- 756 Poți să găsești politicile a peste 450 de colegii/universități pe www.thefire.org. Universitățile se pot alătura numărului aflat în creștere de instituții ale căror politici câștigă evaluarea „verde“ din partea FIRE, ceea ce aduce publicitate pozitivă unei universități. La momentul versiunii finale a acestui manuscris, 40 de colegii/universități au obținut evaluarea „verde“. Poți să vezi care sunt cele evaluate cu „roșu“, „galben“ sau „verde“ pe <https://www.thefire.org/spotlight/using-the-spotlight-database>. (N. a.)
- 757 Poți găsi informații despre deschiderea față de diversitatea punctelor de vedere în fiecare școală, inclusiv răspunsul la întreruperile recente ale discursurilor, prin consultarea ghidului pentru colegii al Heterodox Academy, disponibil la <http://heterodoxacademy.org/guide-to-colleges>. (N. a.)
- 758 J.J. Arnett (2004). (N. a.)
- 759 Profesorii și decanii pot folosi Campus Expression Survey, o unealtă gratuită creată de Heterodox Academy pentru a măsura climatul discursurilor în campusuri. Preluat de pe <http://heterodoxacademy.org/campus-expression-survey>. (N. a.)
- 760 R.J. Simmons, „Commencement address, Smith College“, 18 mai 2014. Preluat de pe <https://www.smith.edu/about-smith/smith-history/commencement-speakers/2014>. Simmons a fost aleasă ca înlocuitor al purtătorului de cuvânt, după ce Christine Lagarde, fost director executiv al Fondului Monetar Internațional, s-a retras, ca răspuns la protestele studenților. (N. a.)
- 761 Această distincție putea fi făcută mai clar în scrisoarea mult dezbătută, din 2016, trimisă studenților din anul I care urmau să vină la University of Chicago de către decanul studenților, Jay Ellison. El a scris: „Nu aprobăm crearea de «spații sigure» intelectuale, unde oamenii se pot retrage din fața ideilor și a punctelor de vedere care sunt în contradicție cu ale lor.“ Poți citi întreaga scrisoare a decanului la adresa https://news.uchicago.edu/sites/default/files/attachments/Dear_Class_of_2020_9. (N. a.)
- 762 J. Haidt, „Van Jones’ excellent metaphors about the dangers of ideological safety“, Heterodox Academy, 2 martie 2017. Preluat de pe <https://heterodoxacademy.org/2017/03/02/van-jones-excellent-metaphors>. (N. a.)
- 763 Vezi, de exemplu, Sidanius, Van Laar, Levin și Sinclair (2004), care au descoperit o varietate de efecte negative (inclusiv diminuarea sentimentului identității comune și accentuarea tentației de victimizare pe criterii etnice) din cauza separării în „enclave etnice“ la colegiu. Efectele au fost similare pentru studenții minoritari și pentru studenții albi din cadrul frățiilor. (N. a.)
- 764 P. Murray, „An American Credo“, *CommonGround*, vol. 5, nr. 2, 1945, p. 24. Preluat de pe <http://www.unz2.com/print/CommonGround-1945q4-00022>. (N. a.)
- 765 Vezi BridgeUSA.org și un profil al grupului în: S.T. Khadaroo, „The anti-Washington: College group offers a model for debating politely“, *The Christian Science Monitor*, 26 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.csmonitor.com/EqualEd/2017/1026/The-anti-Washington-College-group-offers-a-model-for-debating-politely>. (N. a.)

CONCLUZIE

Societăți mai înțelepte

Aceasta este o carte despre înțelepciune și despre opusul ei. Este o carte despre trei principii psihologice și despre ceea ce se întâmplă cu tinerii când părinții și educatorii – animați de cele mai bune intenții – impun anumite politici care nu sunt conforme cu principiile respective. Putem rezuma cartea noastră prin reliefarea contrastului dintre cele trei citate din deschidere și cele trei Mari Neadevăruri.

Principiul psihologic	Înțelepciunea	Marele Neadevăr
Tinerii sunt antifragili.	Pregătește copilul pentru drum, nu drumul pentru copil.	Ceea ce nu te omoară te face mai slab.
Cu toții suntem predispuși la gândirea emoțională și la prejudecata de confirmare.	Cel mai mare dușman al tău nu-ți poate dăuna la fel de mult ca propriile-ți gânduri necugetate. Dar, odată stăpânite, nimeni nu te poate ajuta la fel de mult, nici măcar tatăl tău sau mama ta.	Ai încredere întotdeauna în sentimentele tale.
Cu toții suntem predispuși la gândirea dihotomică și la tribalism.	Linia care separă binele și răul intersectează inima fiecărui om.	Viața este o luptă între oamenii buni și oamenii răi.

În prima parte, am explicat cele trei principii psihologice și am arătat cum unele practici și politici recente din multe campusuri americane îi încurajează pe studenți să se îndrepte mai degrabă spre lipsa de înțelepciune decât spre înțelepciune. În partea a doua, am arătat ce se întâmplă când studenții îmbrățișează toate cele trei neadevăruri, odată intrați într-o instituție cu o mică diversitate a punctelor de vedere, cu o conducere slabă și unde au o senzație acută de amenințare (cauzată, în parte, de creșterea polarizării

politice și de provocările venite din exteriorul campusului). În partea a treia, am încercat să demonstrăm că nu există o explicație simplă pentru ceea ce se petrece. Trebuie să privești către șase tendințe ce interacționează: amplificarea polarizării politice; ratele în creștere ale depresiei și anxietății la adolescenți; trecerea la o îngrijire parentală mai temătoare, protectoare și intensivă în clasele de mijloc și în familiile bogate; privarea de joc și de risc, larg răspândită pentru copiii aparținând iGen; birocrația în creștere din campusuri, administratorii vădind o atitudine tot mai protectoare și o pasiune sporită pentru justiție, combinate cu un angajament puternic pentru obținerea de „rezultate egale” în toate domeniile. În partea a patra, am oferit sugestii bazate pe cele trei principii psihologice pentru îmbunătățirea modului de creștere a copiilor, precum și pentru îmbunătățirea sistemului educațional în gimnazii și universități.

Am analizat în carte unele tendințe alarmante – mai ales în capitolele despre amploarea sporită a polarizării politice din America și creșterea ratelor depresiei, anxietății și suicidului în rândurile adolescenților. Aceste probleme sunt serioase, și nu vedem niciun semn că vreuna dintre tendințe va fi reversibilă în următorul deceniu. Totuși, suntem încurajați și convinși de argumentele psihologului Steven Pinker, din cartea sa *Iluminismul azi*, conform căreia, pe termen mai lung, majoritatea lucrurilor se îmbunătățesc la nivel global. Pinker notează că sunt multe motive psihologice pentru care oamenii sunt – și au fost dintotdeauna – înclinați spre a catastrofa când evaluează viitorul. Bunăoară, unele dintre chestiunile pe care le-am discutat în această carte sunt exemple de „probleme ale progresului”, enumerate în introducere. Pe măsură ce avansăm în domenii precum siguranța, confortul și incluziunea, așteptările noastre cresc. Progresul este real, însă deoarece ne adaptăm repede la condițiile mai bune, adesea nu reușim să-l observăm.

Desigur, nu vrem să cădem pradă catastrofării, așa că am căutat dovezi contrare și feluri contrare de a evalua circumstanțele din prezent. Iată un antidot puternic pentru pesimism – e un citat asupra căruia ne-a atras atenția pentru prima dată cercetătorul și scriitorul Matt Ridley în cartea sa *The Rational Optimist*, apărută în 2010:

Noi nu putem demonstra la modul absolut că se înșală aceia care ne spun că societatea a ajuns la un moment de răscruce, că zilele cele mai bune ale omenirii au rămas undeva în trecut. Însă același lucru l-au afirmat toți antecesorii noștri, folosind cam aceleași argumente. (...) Pe ce principiu ne bazăm atunci când, neobservând nimic altceva decât îmbunătățiri în

spatele nostru, nu ne așteptăm la nimic altceva decât degradare în fața noastră?⁷⁶⁶

Aceste cuvinte au fost scrise în 1830 de Thomas Babington Macaulay, istoric și membru al Parlamentului britanic. Cu siguranță, cele mai bune zile ale Marii Britanii nu erau în spatele lui.

Atât Pinker, cât și Ridley își întemeiază optimismul, în parte, pe o observație simplă: cu cât o problemă este mai gravă, cu atât oamenii, companiile și guvernele sunt mai intens stimulate să găsească soluții inovatoare pentru a o rezolva, indiferent că sunt mânate de un angajament personal, de forțe de piață sau de presiuni politice.

Cum s-ar putea schimba lucrurile? Să creionăm o posibilă viziune, pe baza unor „semnale luminoase” pe care deja le întrezărim. Acestea sunt contratendințe care *pot fi în curs în desfășurare* astăzi, chiar în timp ce cartea de față pornește spre tipar, în mai 2018.

1. *Mediile de socializare*. Rețelele sociale sunt o parte însemnată a problemei, fiind implicate atât în creșterea ratei bolilor mintale, cât și în amplificarea polarizării politice. Însă, după doi ani de scandaluri, revoltă publică și apeluri la reglementare guvernamentală, în cele din urmă companiile importante au început să răspundă; în fine, au început să modifice algoritmi, să verifice unele identități și să ia măsuri pentru a reduce hărțuirea. Ca urmare al fiascoului Cambridge Analytica, probabil că se va aplica și mai multă presiune din partea guvernelor. Părinții, școlile și studenții vor răspunde, de asemenea, adoptând treptat practici mai bune, așa cum și noi ne-am adaptat (imperfect) la viața înconjurați de junk-food și țigări.

Semnale luminoase: Atât Facebook⁷⁶⁷, cât și Twitter angajează specialiști în psihologie socială și fac apeluri către cercetători pentru a afla cum ar putea schimba platformele lor, astfel încât „să sporească sănătatea colectivă, să promoveze deschiderea și civilitatea conversației publice”⁷⁶⁸. Sperăm să asistăm, în următorii câțiva ani, la schimbări substanțiale care vor reduce polarizarea ideologică, inducerea depresiei și încurajarea hărțuirii de către mediile sociale. Un parteneriat între Common Sense Media și Center for Humane Technology (fondat de un grup alcătuit din primii angajați ai Facebook și Google) lucrează cu industria tehnologică pentru a reduce efectele negative ale folosirii dispozitivelor electronice, mai ales în cazul copiilor. Campania lor, Truth About Tech, îi

informează pe elevi, părinți și profesori despre efectele în privința sănătății ale diverselor tehnologii și are drept scop să reformeze industria, astfel încât gadgeturile să fie mai puțin nocive pentru utilizatori.⁷⁶⁹

2. *Jocul liber și libertatea.* Criza sănătății mintale a adolescenților a captat, în sfârșit, atenția publicului. Pe măsură ce un număr tot mai mare de părinți și profesori ajung să constate că protecția exagerată le face rău copiilor și pe măsură ce ne depărtăm mai mult de valul de infracțiuni din anii 1970 și 1980, din ce în ce mai mulți părinți vor încerca din răsuputeri să își lase copiii să se joace afară laolaltă și fără supervizare din partea unui adult.

Semnale luminoase: În martie 2018, Utah a devenit primul stat care a promulgat o lege pentru „îngrijirea parentală liberă” – și cu sprijin bipartizan unanim.⁷⁷⁰ Așa cum am notat în Capitolul 8, părinții din unele localități riscă în prezent să fie arestați pentru că își lasă copiii afară de unii singuri. Legea din Utah afirmă dreptul copiilor la timp nesupravegheat și dreptul părinților de a nu fi pedepsiți atunci când îl oferă. Pe măsură ce mai multe state promulgă astfel de legi, părinții și școlile vor fi mai dornice să încerce politici și practici care să le dea copiilor mai multă autonomie și responsabilitate.

3. *Politici de identitate mai bune.* După intensificarea mișcării alternativei de dreapta și a naționalismului alb din 2016, mai mulți cercetători americani au început să scrie despre felurile în care sublinierea identității rasiale duce la rezultate proaste într-o societate multirasială. A devenit din ce în ce mai clar că extremiștii identitarieni din ambele tabere se bazează pe cele mai exagerate acte ale celeilalte părți pentru a face scut în jurul inamicului comun. Acest proces nu se petrece doar în Statele Unite, fapt remarcat în noua carte a Juliei Ebner, *The Rage: The Vicious Circle of Islamist and Far Right Extremism*. Ebner, cercetătoare la Institute for Strategic Dialogue din Londra, a făcut muncă de teren epuizantă, împrietenindu-se cu membri ai ISIS și ai grupărilor de extremă dreaptă, precum English Defense League. Într-un interviu, specialistă și-a rezumat concluziile:

Ceea ce avem noi este extrema dreaptă, care îi prezintă pe extremiștii islamiști ca fiind reprezentativi pentru întreaga comunitate musulmană, în timp ce extremiștii islamiști înfățișează extrema dreaptă, ca fiind reprezentativă pentru întregul Occident. Pe măsură ce extremele atrag mai mulți oameni din

grupurile politice de centru, aceste idei devin curentul principal, iar rezultatul este o narațiune despre ciocnirea civilizațiilor care se transformă într-o profecție autoîmplinită.⁷⁷¹

Semnale luminoase: Mai mulți scriitori specializați în diferite domenii solicită o regândire a politicilor de identitate. Politologul turco-american Timur Kuran⁷⁷², profesoara în drept de la Yale, sino-americanca Amy Chua⁷⁷³, și autorul și activistul homosexual Jonathan Rauch⁷⁷⁴ (printre mulți alții) au tras un semnal de alarmă în privința modului în care politicile de identitate a inamicului comun, aparținând extremei drepte și extremei stângi, se alimentează reciproc. Acești autori caută metode de a scurtcircuita procesul și a face trecerea către o perspectivă a umanității comune; în general, ei ajung la o versiune a principiilor de bază ale psihologiei sociale pe care le-am discutat în cartea de față. Iată ce spune Rauch, care recenzează laudativ ultima carte a lui Chua, *Political Tribes: Group Instinct and Fate of Nations*:

Cercetarea psihologică arată că tribalismul poate fi combătut și depășit prin lucrul în echipă – prin proiecte care unesc indivizii într-o sarcină comună, toți fiind pe picior de egalitate. Se pare că o astfel de sarcină poate să reducă tribalismul. Cu alte cuvinte, cu efort conștient, oamenii pot rupe spirala tribală, și mulți chiar se străduiesc să o facă. „Nu vei afla de la știrile de televiziune sau de pe rețelele sociale“, scrie Chua, „însă peste tot în țară sunt semne că oamenii încearcă să traverseze prăpăstii și să evadeze din triburile lor politice“.⁷⁷⁵

Dalai Lama a făcut apel de multă vreme la o abordare bazată, de asemenea, pe psihologia socială. În mai 2018, el a scris pe Twitter:

Sunt tibetan, sunt budist și sunt Dalai Lama, însă dacă subliniez aceste diferențe față de alți oameni, faptul mă evidențiază și ridică bariere între noi. Ceea ce trebuie să facem este să acordăm mai multă atenție aspectelor în care ne asemănăm unii cu alții.⁷⁷⁶

4. *Universități care se angajează în susținerea adevărului ca proces.*

University of Chicago a fost de mult timp o excepție în ce privește intensitatea culturii sale academice. (Ea îmbrățișează cu mândrie mottoul neoficial: „Unde distracția urmează să moară“.⁷⁷⁷) Când cultura siguranței prindea aripi în multe alte universități americane de top, aceasta a avut un efect mai mic la Chicago. Nu este o coincidență faptul că cea mai bună declarație recentă privind libertatea de exprimare a fost redactată acolo (vezi Anexa 2).

Semnale luminoase: Numeroase universități adoptă Declarația de la Chicago și încep să opună rezistență infiltrării culturii siguranței.

Dacă astfel le va merge mai bine și dacă acele școli vor crește ca poziție în diferitele clasamente, atunci cu siguranță că și alte universități le vor urma opțiunea.

Pentru a pune totul laolaltă, noi prezicem că lucrurile se vor îmbunătăți și că schimbarea se poate întâmpla destul de rapid la un moment dat, în următorii ani. Din câte putem constata în urma unor discuții private, mulți dintre președinții de universități, poate majoritatea, resping cultura siguranței. Aceștia înțeleg faptul că este dăunătoare pentru studenți, pentru libera lor exprimare, însă le vine greu din punct de vedere politic să o afirme în mod public. Iar din conversațiile noastre cu tinerii, deducem că majoritatea elevilor din licee și a studenților din facultăți disprețuiesc cultura „arătării cu degetul“ și că ar prefera să învețe la o școală unde ea nu se practică. Adolescenții nu sunt fragili, nu sunt „fulgi de zăpadă“, nu se tem de idei. Prin urmare, dacă un număr de universități pot să dezvolte un tip diferit de cultură academică – una care găsește modalități de a-i face pe studenții din toate grupurile de identitate să se simtă bine-veniți fără a folosi metode de divizare, metode ce par să eșueze în numeroase campusuri –, credem că forțele pieței se vor ocupa de restul. Candidații și înscrierile la universitățile respective vor crește. Donațiile absolvenților vor crește, de asemenea. Mai multe licee vor pregăti elevi care să concureze pentru un loc în acele școli; mai mulți părinți își vor pregăti copiii pentru a fi admiși în acele școli. Asta va însemna mai puțin stres în privința testelor, mai puțină protejare excesivă, mai mult joc liber, mai multă independență. Orașe și districte școlare întregi se vor organiza pentru a susține și a încuraja îngrijirea parentală liberă. Și o vor face nu în primul rând pentru a-i ajuta pe copii să intre la colegiu, ci pentru a opri epidemia de anxietate, depresie, autovătămare și suicid care afectează tânără generație. Va exista o recunoaștere din ce în ce mai mare, pretutindeni în țară, a faptului că impunerea culturii siguranței reprezintă un pericol și întârzie dezvoltarea armonioasă a copiilor noștri.

Cele dintâi instituții de învățământ superior din coloniile americane ale Marii Britanii au fost fondate pentru a instrui clerul. Dar, pe măsură ce s-a dezvoltat o cultură americană distinctă, mai practică, tot mai frecvent colegiile au fost înființate cu scopul de a-i învăța pe tineri abilitățile și virtuțile esențiale într-o societate civilă ce se autoguvernează. În 1750, când punea piatra de temelie a școlii

care a devenit mai târziu University of Pennsylvania, Benjamin Franklin i-a scris lui Samuel Johnson:

Nimic nu are o importanță mai mare pentru prosperitatea publică decât să formezi și să instruiești tinerii întru înțelepciune și virtute. După părerea mea, oamenii înțelepți și buni formează puterea unui stat – infinit mai mult decât bogățiile sau armele, care, sub conducerea Ignoranței și a Răutății, atrag de multe ori distrugere, în loc să ofere siguranță unui popor.⁷⁷⁸

Aceasta este o carte despre educație și înțelepciune. Dacă îi putem educa pe tinerii din noua generație într-o manieră mai înțeleaptă, ei vor fi mai puternici, mai bogați, mai virtuoși – și vor trăi într-o lume mai sigură.

Note:

766 Thomas Babington Macauley, din recenzia sa a cărții *Southey's Colloquies on Society*, recenzie publicată în *Edinburgh Review*, în ianuarie 1830. Preluat de pe <http://www.econlib.org/library/Essays/macS1.html>. (N. a.)

767 Facebook susține că acum stimulează mai mult „interacțiunile semnificative”; vezi F. Vogelstein, „Facebook tweaks newsfeed to favor content from friends, family”, *Wired*, 11 ianuarie 2018. Preluat de pe <https://www.wired.com/story/facebook-tweaks-newsfeed-to-favor-content-from-friends-family>. (N. a.)

768 H. Tsukayama, „Twitter's asking for help on how to be less toxic”, *The Washington Post*, 1 martie 2018. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/news/the-switch/wp/2018/03/01/twitters-asking-for-help-on-how-to-be-less-toxic/?utm_term=.4b28ef8a631b. Vezi mai ales acest mesaj publicat de cercetătorii care lucrează cu Twitter: „Measuring the health of our public conversations”, *Cortico*, 1 martie 2018. Preluat de pe <https://www.cortico.ai/blog/2018/2/29/public-sphere-health-indicators>. (N. a.)

769 „Common Sense partners with the Center for Humane Technology announces «Truth About Tech» Campaign in response to escalating concerns about digital addiction”, Common Sense Media, 5 februarie 2018. Preluat de pe <https://www.common Sense Media.org/about-us/news/press-releases/common-sense-partners-with-the-center-for-humane-technology-announces>. (N. a.)

770 D. de la Cruz, „Utah passes «free-range» parenting law”, *The New York Times*, 29 martie 2018. Preluat de pe <https://www.nytimes.com/2018/03/29/well/family/utah-passes-free-range-parenting-law.html>. (N. a.)

771 Vezi: S. Illing, „Reciprocal rage: Why Islamist extremists and the far right”, *VOX*, 19 decembrie 2017. Preluat de pe <https://www.vox.com/world/2017/12/19/16764046/islam-terrorism-far-right-extremism-isis>. (N. a.)

772 Vezi: S. Illing, „20 of America's top political scientists gathered to discuss our democracy. They're scared”, *VOX*, 13 octombrie 2017. Preluat de pe <https://www.vox.com/2017/10/13/16431502/america-democracy-decline-liberalism>. (N. a.)

773 Chua (2018). (N. a.)

774 Vezi: J. Rauch, „Speaking as a...“, *The New York Review of Books*, 9 noiembrie 2017. Preluat de pe <http://www.nybooks.com/articles/2017/11/09/mark-lilla-liberal-speaking>. (N. a.)

775 J. Rauch, „Have our tribes become more important than our country?“, *The Washington Post*, 16 februarie 2018. Preluat de pe https://www.washingtonpost.com/outlook/have-our-tribes-become-more-important-than-our-country/2018/02/16/2f8ef9b2-083a-11e8-b48c-b07fea957bd5_story.html. (N. a.)

776 @DalaiLama, tweet, 21 mai 2018. Preluat de pe <https://twitter.com/DalaiLama/status/998497410199437312>. (N. a.)

777 A. Klein, „Not cool: The U of C tops HuffPo’s anti-party list“, *The Chicago Maroon*, 26 aprilie 2010. Preluat de pe <https://www.chicagomaroon.com/2010/04/26/not-cool-the-u-of-c-tops-huffpo-s-anti-party-list>. (N. a.)

778 B. Franklin (1750). Disponibil la adresa <https://founders.archives.gov/documents/Franklin/01-04-02-0009>. (N. a.)

Mulțumiri

O premisă nedeclarată a acestei cărți constă în faptul că gândirea este socială. Luat individual, fiecare dintre noi nu este teribil de deștept – cu toții suntem predispuși la distorsiuni cognitive și la prejudecata de confirmare. Dar dacă vei plasa oamenii în tipurile de grupuri și rețele potrivite, în care ideile pot fi împărtășite, criticate și îmbunătățite, probabil că va apărea ceva mai bun, mai adevărat. Am dori să le mulțumim nenumăratelor persoane din grupurile și rețelele noastre care au făcut această carte mai bună și mai adevărată.

Mai întâi o vom numi pe Pamela Paresky, care ni s-a alăturat în stadiile incipiente ale proiectului, ca director de cercetare al lui Greg la FIRE. Scriitoare consacrată, cu un doctorat interdisciplinar de la Committee on Human Development din cadrul University of Chicago, Pamela s-a alăturat proiectului deoarece a scris, a predat și a vorbit despre teme similare celor din cartea de față. Colaborator regulat al revistei online *Psychology Today*, Pamela a devenit expertul nostru în mai multe arii de cercetare, iar editarea făcută de ea ne-a ajutat să armonizăm cele două stiluri ale noastre. Îi suntem deosebit de recunoscători, apreciind într-un grad înalt profunzimea cunoștințelor și competențele sale. Ea a jucat rolul „avocatului diavolului“, ne-a presat să ne ascuțim punctele de vedere și a contribuit cu idei importante la această carte – inclusiv în ce privește definirea termenului „cultură a siguranței“.

Greg ar dori să le mulțumească multor alora de la FIRE, începând cu membrii consiliului director, pentru că i-au facilitat realizarea acest proiect. Vrea să îi evidențieze pe asistentul său executiv, imperturbabilul Eli Feldman, și pe fosta sa asistentă de cercetare, extraordinara Haley Hudler. Eli a absolvit Yale în 2016, obținând o diplomă în psihologie, și a fost de un ajutor enorm de la prima schiță până la încheiere, dovedind o înțelegere profundă a psihologiei și a trăsăturilor iGen, generația lui. Haley ne-a stat alături când scriam articolul original din *The Atlantic* și a efectuat mai multe luni de cercetare pentru carte, înainte să părăsească FIRE pentru a frecventa University of Georgia School of Law. Am vrea să le mulțumim și avocatului de la FIRE, Adam Goldstein, pentru munca sa riguroasă și rapidă din ultimele luni ale procesului de editare, precum și întregului personal de la FIRE, ca ansamblu. Tuturor – începând de la directorul executiv Robert Shibley (alături

de soția sa, Araz Shibley, care ne-a ajutat să documentăm mai multe cazuri) la cei mai în vârstă angajați și până la cei mai proaspeți studenți „cooptați” (Alyssa Bennett, Kelli Kushner și Matthew Williams), care ne-au ajutat pe parcurs. Întrucât nu putem enumera pe toată lumea de la FIRE care ne-a susținut, le mulțumim în mod special lui Sarah McLaughlin și Ryne Weiss, pentru feedbackul lor incisiv și punctele de vedere referitoare la climatul din campusurile de azi, și lui Will Creeley, ale cărui competențe remarcabile de a scrie ne-au ajutat să finisăm manuscrisul. De asemenea, suntem recunoscători pentru sprijinul oferit de către Laura Beltz și Cynthia Meyersburg, precum și pentru sfaturile primite de la Peter Bonilla, Samantha Harris, Nico Perrino și Bonnie Snyder.

Mulțumirile lui Jon se îndreaptă mai întâi spre Caroline Mehl, absolventă la Yale, pe care a angajat-o ca asistentă de cercetare înaintea începerii acestui proiect. Caroline a contribuit cu multe idei și cu majoritatea graficelor. Ea a devenit repede cel mai bun critic al nostru din interior. Ne-a convins să preluăm multe puncte de vedere și, într-o inițiativă pe care John Stuart Mill ar fi lăudat-o, ea ne-a găsit cinci cititori care au văzut evenimentele din campusuri foarte diferite față de noi. Le mulțumim acestor cititori, adevărați maeștri ai criticii constructive și nuanțate: Travis Gidado, Madeline High, Ittai Orr, Danielle Tomson și o persoană care dorește să rămână anonimă. Dorim, în egală măsură, să le mulțumim cititorilor care ne-au oferit comentarii detaliate și foarte valoroase asupra întregului manuscris, criticându-l din partea stângii: Helen Kramer, Shuli Passow și Khalil Smith; criticându-l din partea drepte: Steve Messenger și William Modahl; și criticându-l dintr-o zonă neidentificată: Larry Amsel, Heather Heying și Daniel Shuchman.

Jon îi datorează, de asemenea, mulțumiri speciale Valeriei Purdie-Greenaway, ale cărei critici inteligente asupra primei ciorne a manuscrisului au marcat un punct de cotitură în proiect. Ca întotdeauna, el este recunoscător echipei de la Heterodox Academy, în special lui Raffi Grinberg, Nick Phillips și Jeremy Willinger, care au parcurs și au analizat întregul text; lui Sean Stevens, care a ajutat în cercetare; și lui Deb Mashek, care s-a alăturat pentru a conduce organizația într-o nouă direcție ce va face universitățile mai înțelepte.

Unii dintre profesorii universitari și experții ale căror lucrări stau la baza argumentelor esențiale ale cărții ne-au ajutat frecvent și pe parcurs. Mulțumirile noastre se îndreaptă către Erika Christakis,

Hara Estroff Marano, Peter Gray, Stephen Holland, Robert Leahy, Julie Lythcott-Haims, Lenore Skenazy și Jean Twenge.

Le suntem recunoscători multor prieteni, colegi și cunoștințe care ne-au oferit comentarii valoroase la unul sau mai multe capitole, ne-au ajutat să analizăm datele ori ne-au împărtășit din experiența lor profesională: Jason Baehr, Andrew Becker, Caleb Bernard, Paul Bloom, Samantha Boardman, Bradley Campbell, Clark Freshman, Brian Gallagher, Andrew Gates, Christopher Gates, Benjamin Ginsberg, Jesse Graham, Dan Griswold, Benjamin Haidt, Rebecca Haidt, Terry Hartle, Ravi Iyer, Robb Jones, Christina King, Susan Kresnicka, Calvin Lai, Marcella Larsen, Harry Lewis, Vanessa Lobue, Brian Lowe, Jason Manning, Ian McCready-Flora, John McWhorter, John Palfrey, Steven Pinker, Mike Paros, Nando Pelusi, Anne Rasmussen, Fabio Rojas, Kathleen Santora, Sally Satel, Steve Schultz, Mark Shulman, Joshua Sullivan, Marianne Toldalagi, John Tomasi, Tracy Tomasso, Rebecca Tuvell, Lee Tyner, Steve Vaisey, Robert Von Hallberg, Zach Wood și Jared Zuker. Îi mulțumim lui Omar Mahmood, pentru că s-a oferit voluntar să creeze site-ul nostru, TheCoddling.com.

Le mulțumim agentului nostru, John Brockman, și echipei sale de la Brockman Inc. fiindcă ne-au îndrumat spre Penguin Press și spre editorul nostru genial, Virginia „Ginny” Smith. Ea ne-a rafinat ideile și modul de exprimare, muncind tot mai din greu odată cu fiecare termen de predare pe care l-am ratat.

Și, în cele din urmă, le datorăm grațitudine familiilor noastre. Greg îi mulțumește soției sale, Michelle LaBlanc, pentru răbdarea, flexibilitatea și sprijinul ei nemărginite în acest proces intens – în decursul căruia l-a născut pe Maxwell (în noiembrie 2017), continuând totodată să fie o mamă minunată pentru năzdrăvanul Benjamin, în vârstă de doi ani, în timp ce tati era extrem de ocupat.

Jon îi mulțumește soției sale, Jayne Riew. Ea îmbunătățește tot ce scrie Jon, sesizând multe lucruri care lui îi scapă – în scris și în viață –, și îndeplinește cu succes munca nepublicată de a-i crește pe Max și pe Francesca. Jon încheie cu un omagiu pentru mama sa, Elaine Haidt, decedată în mai 2017. Aceasta a luat lecții de îngrijire parentală, în anii 1960, de la psihologul Haim Ginott, care a învățat-o maxima: „Nu te mulțumi doar să faci ceva, fi mereu prezentă.” Jon și surorile lui, Rebecca și Samantha, au fost binecuvântați să aibă o mamă care a știut ce să facă și ce să nu facă.

ANEXA 1

Cum să lucrezi cu TCC

Uneori, persoanele care doresc să practice TCC găsesc terapeuți care le instruiesc în tehnici de diagnosticare și apoi de modificare a tiparelor de gândire distorsionată. În alte cazuri, pur și simplu parcurg cărți despre cum să-și aplice singure TCC. Cartea cel mai frecvent recomandată de către profesioniștii americani din domeniul sănătății mintale pentru tratarea depresiei este bestsellerul lui David Burns *Feeling Good: The New Mood Therapy*. Mai multe studii au descoperit că citirea acestei cărți – da, numai citirea ei – reprezintă un tratament eficient pentru depresie.⁷⁷⁹ De asemenea, noi recomandăm excelenta carte a doctorului Robert Leahy *The Worry Cure: Seven Steps to Stop Worry from Stopping You*, care se concentrează mai mult pe anxietate și care e actualizată cu ultimele tehnici din TCC.

Frumusețea terapiei cognitiv-comportamentale constă în cât de ușor se învață: tot ce îți trebuie sunt un pix și câteva foi de hârtie (sau un laptop, sau un dispozitiv cu o aplicație care îți permite să iei notițe). Detaliile specifice pentru practicarea TCC diferă de la o lucrare la alta și de la un doctor la altul, însă procesul de bază decurge cam în felul acesta:

1. Când te simți anxios, depresiv sau te tulbură ceva, ia-ți un moment de răgaz și scrie ceea ce simți.
2. Apreciază în cifre nivelul de afectare. (Ai putea să folosești, de pildă, o scară de la 1 la 100.)
3. Scrie ce s-a întâmplat și care a fost gândul tău automat când te-ai simțit deodată anxios sau depresiv. (De exemplu: „O persoană care mă interesa a anulat întâlnirea noastră. Atunci mi-am spus: «Așa se întâmplă întotdeauna. Nimeni nu va vrea să iasă cu mine niciodată. Sunt un ratat iremediabil.»“)
4. Privește categoriile de gânduri distorsionate automate de la paginile următoare și întreabă-te: „Este acest gând o distorsiune cognitivă?“ Notează distorsiunile cognitive pe care le observi. (Bunăoară, analizând gândurile automate din exemplul de la punctul 3, ai putea scrie „personalizare, suprageneralizare, etichetare și catastrofare“.)

5. Caută dovezi în favoarea și în defavoarea gândului tău.
6. Întreabă-te ce ar spune cineva care nu este de acord cu tine. Există vreun lucru valoros în acea opinie?
7. Analizează din nou ce s-a întâmplat și reevaluează situația fără distorsiuni cognitive.
8. Scrie care îți sunt noile gânduri și sentimente. (De exemplu: „Sunt trist și dezamăgit că întâlnirea pe care o așteptam cu nerăbdare a fost anulată.“)
9. Notează iarăși, folosind aceeași scară ca mai devreme, cât de anxios, depresiv sau supărat te simți. Probabilitatea este ca cifra să fie mai mică – poate chiar mult mai mică.

TCC necesită disciplină, efort și angajament. Mulți terapeuți recomandă efectuarea acestui tip de exercițiu cel puțin o dată sau de două ori pe zi. Alocând timp și exersând mereu, ai șanse să descoperi că gândurile tale distorsionate negative nu te mai țin în strânsoare așa cum o făceau cândva. (Reține că, în unele cazuri, gândurile tale automate inițiale s-ar putea să nu fie distorsionate. Uneori, ele se dovedesc complet rezonabile.)

Așa cum am argumentat în această carte, practicarea TCC și aplicarea principiilor ei le sunt folositoare chiar și oamenilor care nu suferă de depresie sau anxietate. Îi încurajăm pe toți cititorii noștri să învețe mai multe despre TCC. Dacă ești interesat să lucrezi cu un terapeut, poți găsi o listă de medici în apropierea ta la Association for Behavioral and Cognitive Therapies (<http://www.findcbt.org>) și la Academy of Cognitive Therapy (<http://www.academyofct.org>).

Desigur, oricine suferă de o afecțiune psihică severă trebuie să ceară ajutorul unui profesionist.

Mai jos, redăm lista completă de distorsiuni cognitive din a doua ediție a cărții *Planuri de tratament și intervenții pentru depresie și anxietate* de Robert L. Leahy, Stephen J.F. Holland și Lata K. McGinn (reprodusă cu permisiunea autorilor).

Categorii de gânduri automate distorsionate

1. CITIREA GÂNDURILOR. Presupui că știi ce gândesc ceilalți, fără să ai suficiente dovezi privind gândurile lor. „El crede că sunt un ratat.“
2. PREDICȚII ASUPRA VIITORULUI. Ai o viziune sumbră asupra viitorului. Crezi că lucrurile se vor agrava sau că te

pândesc primejdii. „Voi pica examenul acela“ sau „Nu voi reuși să mă angajez“.

3. CATASTROFAREA. Consideri că evenimentele care s-au petrecut sau cele care urmează să se întâmple sunt atât de groaznice și imposibil de tolerat, încât nu vei putea suporta situația. „Ar fi oribil dacă n-aș lua examenul.“
4. ETICHETAREA. Atașezi caracteristici negative atât propriei persoane, cât și celorlalți. „Sunt neatrăgător“ sau „Ea e o ființă mizerabilă“.
5. DESCONSIDERAREA ASPECTELOR POZITIVE. Susții că lucrurile pozitive pe care le faceți tu sau ceilalți sunt neînsemnate. „Acesta este rolul unei soții, deci nu înseamnă nimic faptul că se poartă drăguț cu mine“ sau „Am obținut prea ușor acest succes, deci nu contează“.
6. FILTRAREA NEGATIVĂ. Te concentrezi aproape exclusiv asupra aspectelor negative și rareori le observi pe cele pozitive. „Uite cât de multă lume nu mă place!“
7. SUPRAGENERALIZAREA. Extragi un tipar general negativ pe baza unui singur incident. „Asemenea lucruri mi se întâmplă doar mie. Nu-mi reușește aproape nimic.“
8. GÂNDIREA DIHOTOMICĂ. Evaluezi evenimentele și oamenii în paradigma „totul sau nimic“. „Toată lumea mă respinge“ sau „A fost o pierdere de vreme, n-am avut nimic de câștigat“.
9. AFIRMAȚIILE DE TIPUL „AR TREBUI“. Interpretezi întâmplările în funcție de „cum ar trebui să fie“, în loc să te concentrezi asupra situației concrete. „Ar trebui să fac totul bine. Dacă nu reușesc, înseamnă că sunt un ratat.“
10. PERSONALIZAREA. Te învinovățești mai mult decât e cazul pentru evenimente negative și nu reușești să observi că acele evenimente au fost cauzate și de alții. „Căsnicia mea s-a încheiat fiindcă eu sunt cel care a greșit.“
11. ÎNVINOVĂȚIREA. Te concentrezi asupra altora, pe care îi consideri surse ale emoțiilor tale negative, și refuzi să îți asumi răspunderea pentru a te schimba chiar tu. „Din pricina ei mă simt în halul ăsta“ sau „Părinții mei sunt de vină pentru toate problemele cu care mă confrunt“.
12. COMPARAȚIILE INCORECTE. Interpretezi lucrurile pe baza unor standarde nerealiste – de exemplu, îți concentrezi

atenția asupra altor persoane, care par să reușească mai bine decât tine, astfel că, prin comparație, ajungi să te simți inferior. „Ea are mai mult succes decât mine“ sau „Alții s-au descurcat mai bine la test decât am făcut-o eu“.

13. ORIENTAREA SPRE REGRETE. Te concentrezi mai degrabă asupra lucrurilor pe care le-ai fi putut face mai bine în trecut decât asupra celor pe care le poți face mai bine acum. „Dacă m-aș fi străduit mai mult, aș fi avut un job mai acătării“ sau „N-ar fi trebuit să spun niciodată acest lucru“.
14. ÎNTREBĂRI DE TIPUL „DAR DACĂ?“. Îți pui tot timpul întrebări de tipul „Dar dacă?“, însă nu reușești să îți dai răspunsuri care să te satisfacă. „Dar dacă devin anxios?“ sau „Dar dacă îmi pierd suflul când alerg?“.
15. JUDECATA EMOȚIONALĂ. Le îngădui propriilor emoții să te ghideze în interpretarea realității. „Sunt depresiv; prin urmare, căsnicia mea nu merge.“
16. INCAPACITATEA DE COMBATERE. Respingi orice dovadă sau argument care ți-ar putea infirma gândurile negative. De pildă, când te bântuie gândul: „Sunt o persoană care nu poate fi iubită“, respingi ca irelevante toate dovezile ce vin în sprijinul ideii că oamenii te îndrăgesc. În consecință, opinia ta nu poate fi contrazisă. „Nu asta este problema reală. De fapt, sunt alte probleme mult mai profunde. Există și alți factori.“
17. AXAREA PE JUDECATĂ. Te percepi pe sine, pe ceilalți, precum și evenimentele din jur prin prisma unor judecăți de valoare – „bun–rău“, „superior–inferior“ –, și nu prin descriere, acceptare sau înțelegere. Te evaluezi în mod constant, și îi evaluezi și pe alții, folosind standarde arbitrare și ajungi mereu la concluzia că nu te ridici la nivelul așteptărilor. Ești centrat pe judecarea altora, precum și pe judecarea propriei persoane. „Nu m-am descurcat bine la liceu“ sau „Dacă m-aș apuca de tenis, cu siguranță că aș juca prost“ sau „Uite ce succes are ea! Eu am parte doar de eșecuri“.

Note:

779 Pentru o listă a cărților de autoajutorare în caz de depresie, vezi Anderson *et al.* (2005). (N. a.)

ANEXA 2

Declarația de la Chicago privind libertatea de exprimare

Declarația de la Chicago (The Chicago Statement), cuprinzând principiile referitoare la exprimarea liberă, a fost întocmită în ianuarie 2015 de un comitet condus de către Geoffrey Stone, profesor de drept, laureat al Premiului „Edward H. Levi”. Comitetul a fost însărcinat cu elaborarea unui raport „care să exprime angajamentul general al universităților față de dezbateră și deliberarea libere, robuste și dezinhibate pentru toți membrii comunității universitare”⁷⁸⁰. Mai jos este o variantă puțin modificată și prescurtată, creată de FIRE în scopul ajutării școlilor să adapteze conceptele Declarației de la Chicago la situația din propriile colegii. Până la începutul lui 2018, au adoptat-o peste 40 de instituții de învățământ superior. Unul dintre cele mai simple lucruri pe care le poți face pentru a îmbunătăți situația din campusuri este să îndemni orice școală cu care ai o relație să îmbrățișeze declarația, în versiunea potrivită de la caz la caz.

Pentru că [INSTITUȚIA] se angajează să elibereze și să deschidă porțile cercetării în toate privințele, ea le garantează tuturor membrilor din comunitatea noastră cea mai largă posibilitate de a vorbi, a scrie, a asculta, a provoca și a învăța. Cu excepția cazului în care limitările acelei libertăți sunt necesare pentru funcționarea universității, [INSTITUȚIA] respectă și susține pe deplin libertatea tuturor membrilor din comunitatea [INSTITUȚIEI] să discute orice problemă care se ridică.

Desigur, ideile diferiților membri ai comunității noastre vor intra adesea în conflict, ceea ce e un lucru normal. Însă nu este rolul [INSTITUȚIEI] să încerce să îi protejeze pe indivizi de idei și opinii pe care ei le consideră neavenite, dezagreabile sau chiar profund jignitoare. Deși [INSTITUȚIA] apreciază într-un grad înalt civilitatea, și deși toți membrii comunității [INSTITUȚIEI] împart responsabilitatea menținerii unui climat de respect reciproc, preocuparea pentru bună-cuviință și respect reciproc nu poate fi folosită niciodată ca o justificare pentru oprirea discuțiilor pe marginea ideilor, oricât de ofensatoare sau neplăcute ar putea fi acele idei pentru unii membri ai comunității noastre.

Libertatea de a purta dezbateri despre calitățile ideilor concurente nu înseamnă, evident, că indivizii pot spune orice doresc, oriunde doresc. [INSTITUȚIA] poate restrânge exprimarea care încalcă legea, care defăimează pe nedrept o anumită persoană, care constituie o amenințare sau hărțuire reală, care invadează nejustificat și în mod substanțial

interesele cuiva sau care este, prin alt mod, incompatibilă cu buna funcționare a instituției. În plus, [INSTITUȚIA] poate reglementa în mod rezonabil timpul, locul și modul de exprimare, pentru a se asigura că nu sunt afectate activitățile obișnuite ale [INSTITUȚIEI]. Dar acestea sunt excepții înguste de la principiul general al libertății de exprimare, și este de o importanță majoră ca asemenea excepții să nu fie folosite niciodată într-o manieră care nu se află în concordanță cu angajamentul [INSTITUȚIEI] privind discuția complet liberă și deschisă a ideilor.

Pe scurt, angajamentul fundamental al nostru [INSTITUȚIA] este luat față de principiul conform căruia dezbaterile sau deliberările nu pot fi suprimate pentru că ideile expuse sunt considerate de către unii, sau chiar de către majoritatea membrilor din comunitate [INSTITUȚIA], ca fiind jignitoare, neînțelepte, imorale sau greșite. Rămâne la latitudinea membrilor individuali din comunitate [INSTITUȚIA], nu la a noastră, ca instituție, să facă acele judecăți pentru ei înșiși și să acționeze asupra acelor judecăți nu prin suprimarea discursului, ci prin contestarea deschisă și viguroasă a ideilor cărora li se opun. Într-adevăr, stimularea abilității membrilor comunității de a se implica într-o astfel de dezbateri/deliberare într-o manieră eficientă și responsabilă constituie o parte esențială a misiunii educaționale a [INSTITUȚIEI].

Ca un corolar al angajamentului nostru de a proteja și promova exprimarea liberă, membrii din comunitatea [INSTITUȚIEI] trebuie, de asemenea, să se comporte în conformitate cu principiul libertății de exprimare. Deși membrii comunității sunt liberi să critice și să conteste opiniile exprimate în campus, să îi critice și să îi conteste pe lectorii care sunt invitați să își expună punctele de vedere în campus, ei nu pot obstructiona – sau interfera în vreun alt mod cu – libertatea altor persoane de a-și exprima anumite puncte de vedere pe care ei le resping sau chiar le detestă. În acest scop, [INSTITUȚIA] își asumă solemn răspunderea nu numai de a promova o libertate de dezbateri/deliberare animată și curajoasă, dar și de a proteja acea libertate când alții încearcă să o limiteze.

Această rezoluție adaptată a fost extrasă din raportul Committee on Freedom of Expression, elaborat pentru University of Chicago în 2015.

Întreaga declarație poate fi găsită online la adresa: <https://free-expression.uchicago.edu/page/report-committee-freedom-expression>.

Note:

780 Poți să citești raportul comitetului la adresa <https://freeexpression.uchicago.edu/sites/freeexpression.uchicago.edu/files/FOEC> (N. a.)

BIBLIOGRAFIE

Această secțiune bibliografică include toate cărțile și eseurile academice la care s-a făcut referire în text și în notele de subsol. Nu conține articole preluate din ziare și reviste, nici postări pe bloguri sau videoclipuri online; acestea din urmă au fost indicate în notele de subsol, cu adresele corespunzătoare.

- Abramowitz, S.I., Gomes, B. și Abramowitz, C.V., „Publish or politic: Referee bias in manuscript review“, *Journal of Applied Social Psychology*, vol. 5, nr. 3, 1975, pp. 187–200.
- Adams, J.S., „Towards an understanding of inequity“, *Journal of Abnormal and Social Psychology*, vol. 67, nr. 5, 1963, pp. 422–436.
- Adams, J.S., „Inequity in social exchange“, în *Advances in experimental social psychology*, L. Berkowitz (ed.), vol. 2, Academic Press, New York, 1965, pp. 267–299.
- Adams, J.S. și Rosenbaum, W.B., „The relationship of worker productivity to cognitive dissonance about wage inequities“, *Journal of Applied Psychology*, vol. 69, 1962, pp. 161–164.
- Alexander, M., *The new Jim Crow: Mass incarceration in the age of colorblindness*, The New York Press, New York, 2010.
- Almas, I., Cappelen, A.W., Sorensen, E.O. și Tungodden, B., „Fairness and the development of inequality acceptance“, *Science*, vol. 328, 2010, pp. 1176–1178.
- Anderson, L., Lewis, G., Araya, R., Elgie, R., Harrison, G., Proudfoot, J. și Williams, C., „Self-help books for depression: How can practitioners and patients make the right choice?“, *British Journal of General Practice*, vol. 55, nr. 514, 2005, pp. 387–392.
- Aristotel, *Nichomachean ethics*, trad. W.D. Ross, Random House, New York, 1941. (Vezi și ediția în română: *Etica nicomahică*, trad. de Traian Brăileanu, Editura Antet, București, 2003.)
- Arnett, J.J., *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*, Oxford University Press, New York, 2004.
- Aurelius, M., *Meditations*, Penguin Books, Londra, 1964. (Vezi și ediția în română: *Meditații. Gânduri către sine însuși*, trad. de Cristian Bejan, Humanitas, București, 2013.)
- Balko, R., *Rise of the warrior cop: The militarization of America's police forces*, Public Affairs, New York, 2013.
- Bassok, D., Latham, S. și Rorem, A., „Is kindergarten the new first grade?“, *AERA Open*, vol. 1, nr. 4, 2016, pp. 1–31.
- Bellah, R.N., „Civil religion in America“, *Journal of the American Academy of Arts and Sciences*, vol. 96, nr. 1, 1967, pp. 1–21.
- Bergesen, A.J., „A Durkheimian theory of «witch-hunts» with the Chinese Cultural Revolution of 1966–1969 as an example“, *Journal for the Scientific Study of Religion*, vol. 17, nr. 1, 1978, p. 19.

- Berreby, D., *Us and them: Understanding your tribal mind*, Little, Brown, New York, 2005.
- Berry, J.M. și Sobieraj, S., *The outrage industry: Public opinion media and the new incivility*, Oxford University Press, New York, 2014.
- Bishop, B., *The big sort: Why the clustering of like-minded America is tearing us apart*, Houghton Mifflin Harcourt, Boston, 2008.
- Black, J.E., Jones, T.A., Nelson, C.A. și Greenough, W.T., „Neuronal plasticity and the developing brain“, în *Handbook of child and adolescent psychiatry*, N.E. Alessi, J.T. Coyle, S.I. Harrison și S. Eth (ed.), vol. 6, Wiley & Sons, New York, 1998, pp. 31–53.
- Bloom, P., *Just babies: The origins of good and evil*, Penguin Random House, New York, 2014.
- Boethius, *The consolation of philosophy*, Martino, Mansfield Centre, 2011. (Vezi și ediția bilingvă: *Consolarea filosofiei*, traducere în română de Otniel Veres, îngrijire critică de Alexander Baumgarten, postfață de Adrian Papahagi, comentarii de Anca Crivăț *et al.*, Polirom, București, 2011.)
- Bok, D., *Higher education in America*, Princeton University Press, Princeton, 2015.
- Bonanno, G.A., Westphal, M. și Mancini, A.D., „Resilience to loss and potential trauma“, *Annual Review of Clinical Psychology*, vol. 7, 2011, pp. 511–535.
- Buddelmeyer, H. și Powdthavee, N., „Can having internal locus of control insure against negative shocks? Psychological evidence from panel data“, *Journal of Economic Behavior and Organization*, vol. 122, 2015, pp. 88–109.
- Burns, D.D., *Feeling good: The new mood therapy*, Avon Books, New York, 1980.
- Burns, D.D., *The feeling good handbook*, Plume, New York, 1999.
- Butler, A.C., Chapman, J.E., Forman, E.M. și Beck, A.T., „The empirical status of cognitive-behavioral therapy: A review of meta-analyses“, *Clinical Psychology Review*, vol. 26, nr. 1, 2006, pp. 17–31.
- Byrom, T. (ed. și trad.), *Dhammapada: The sayings of the Buddha*, Shambhala, Boston, 1993.
- Campbell, B. și Manning, J., „Microaggression and moral cultures“, *Comparative sociology*, vol. 13, 2014, pp. 692–726.
- Campbell, B. și Manning, J., *The rise of victimhood culture: Microaggressions, safe spaces, and the new culture wars*, Palgrave Macmillan, 2018.
- Carney, D.R., Jost, J.T., Gosling, S.D. și Potter, J., „The secret lives of liberals and conservatives: Personality profiles, interaction styles, and the things they leave behind“, *Political Psychology*, vol. 29, nr. 6, 2008, pp. 807–840.
- Chan, W.T. (ed. și trad.), *A source book in Chinese philosophy*, Princeton University Press, Princeton, 1963.
- Chang, E., *Brotopia: Breaking up the boys' club of Silicon Valley*, Portofolio/Penguin, New York, 2018.
- Chansky, T., *Freeing your child from anxiety: Powerful, practical solutions to overcome your child's fears, worries, and phobias*, Random House, New York, 2004.
- Chen, P., Coccaro, E.F. și Jacobson, K.C., „Hostile attributional bias, negative emotional responding, and aggression in adults: Moderating effects of

- gender and impulsivity“, *Aggressive Behavior*, vol. 38, nr. 1, 2012, pp. 47–63.
- Chetty, R., Friedman, J.N., Saez, E., Turner, N. și Yagen, D., „Mobility report cards: The role of colleges in intergenerational mobility“, articol nepublicat, 2017, preluat de pe: http://www.equality-of-opportunity.org/papers/coll_mrc_paper.pdf.
- Christakis, E., *The importance of being little: What young children really need from grownups*, Viking Press, New York, 2016.
- Christakis, N.A., „This allergies hysteria is just nuts“, *BMJ*, vol. 337, 10 decembrie 2008.
- Chua, A., *Political tribes: Group instinct and the fate of nations*, Penguin Press, New York, 2018.
- Cikara, M. și Van Bavel, J.J., „The neuroscience of intergroup relations: An integrative review“, *Perspectives on Psychological Science*, vol. 9, nr. 245, 2014.
- Clark, J.L., Algae, S.B. și Green, M.C., „Social network sites and well-being: The role of social connection“, *Current Directions in Psychological Science*, vol. 27, nr. 1, 2017, pp. 32–37.
- Clements, R., „An investigation of the status of outdoor play“, *Contemporary Issues in Early Childhood*, vol. 5, nr. 1, 2004, pp. 68–80.
- Cohen, E.E., Ejsmond-Frey, R., Knight, N. și Dunbar, R.I., „Rowers high: Behavioural synchrony is correlated with elevated pain thresholds“, *Biology Letters*, vol. 6, nr. 1, 2009, pp. 106–108.
- Collier, L., „Growth after trauma“, *APA Monitor*, vol. 47, 2016, p. 48.
- Collins, P.H. și Bilge, S., *Intersectionality*, Polity Press, Cambridge, 2016.
- Cooper, H., Civey Robinson, J. și Patall, E., „Does homework improve academic achievement? A synthesis of research, 1987–2003“, *Review of Educational Research*, vol. 76, nr. 1, 2006, pp. 1–62.
- Cooper, H., Lindsay, J.J., Nye, B. și Greathouse, S., „Relationships among attitudes about homework, amount of homework assigned and completed, and student achievement“, *Journal of Educational Psychology*, vol. 90, nr. 1, 1998, pp. 70–83.
- Cooper, H., Steenbergen-Hu, S. și Dent, A., „Homework“, în *APA educational psychology handbook; Vol. 3: Application to learning and teaching*, K.R. Harris, S. Graham, T. Urdan, A.G. Bus, S. Major și H.L. Swanson (ed.), American Psychological Association, Washington, D.C., 2012, pp. 475–495.
- Costello, E.J., „Locus of control and depression in students and psychiatric outpatients“, *Journal of Clinical Psychology*, vol. 38, nr. 2, 1982, pp. 340–343.
- Crawford, J.T. și Jussim, L.J., *The politics of social psychology*, Routledge, New York, 2018.
- Crenshaw, K.M., „Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics“, *University of Chicago Legal Forum*, vol. 1989, nr. 1.
- Crick, N.R. și Grotpeter, J.K., „Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment“, *Child Development*, vol. 66, nr. 3, 1995, pp. 710–722.
- Curtiss, S., *Genie: A psycholinguistic study of a modern-day „wild child“*, Academic Press, Boston, 1977.

- Damon, W., *The social world of the child*, Jossey-Bass, San Francisco, 1979.
- de Tocqueville, A., *Democracy in America*, vol. 1, Scatcherd and Adams, New York, 1839; Liberty Fund, Indianapolis, 2012. (Vezi și ediția în română: *Despre democrație în America*, trad. de Magdalena Boiangiu, Beatrice Staicu și Claudia Dumitriu, Humanitas, București, 2017.)
- Deaner, R.O., Balish, S.M. și Lombardo, M.P., „Sex differences in sports interest and motivation: An evolutionary perspective“, *Evolutionary Behavioral Sciences*, vol. 10, nr. 2, 2016, pp. 73–97.
- Deaner, R.O., Geary, D.C., Puts, D.A., Ham, S.A., Kruger, J. *et al.*, „A sex difference in the predisposition for physical competition: Males play sports much more than females even in the contemporary U.S.“, *PLOS One*, vol. 7, e43979, 2012.
- DeLoache, J.S., Chiong, C., Sherman, K., Islam, N., Vanderborgh, M., Troseth, G.L., Strouse, G.A. și K. O'Doherty, „Do babies learn from baby media?“, *Psychological Science*, vol. 21, nr. 11, 2010, pp. 1570–1574.
- Deresiewicz, W., *Excellent sheep: The miseducation of the American elite and the way to a meaningful life*, Free Press, New York, 2015.
- Dreger, A., *Galileo's middle finger: Heretics, activists, and one scholar's search for justice*, Penguin Books, New York, 2015.
- Duarte, J.L., Crawford, J.T., Stern, C., Haidt, J., Jussim, L. și Tetlock, P.E., „Political diversity will improve social psychological science“, *Behavioral and Brain Sciences*, vol. 38, 2015, pp. 1–13.
- Dülmer, H., Inglehart, R. și Welzel, C., „Testing the revised theory of modernization: Measurement and explanatory aspects“, *World Values Research*, vol. 8, nr. 2, 2015, pp. 68–100.
- Durkheim, E., *The elementary forms of the religious life*, Free Press, New York, 1965. (Vezi și ediția în română: *Formele elementare ale vieții religioase*, trad. de Magda Jeanrenaud și Silviu Lupescu, Polirom, Iași, 1995.)
- Du Toit, G.D., Katz, Y., Sasieni, P., Mesher, S.J., Fisher, H.R. *et al.*, „Early consumption of peanuts in infancy is associated with a low prevalence of peanut allergy“, *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, vol. 122, nr. 5, 2008, pp. 984–991.
- Du Toit, G.D., Roberts, G., Sayre, P.H., Bahnson, H.T., Radulovic, S., Santos, A.F. *et al.*, „Randomized trial of peanut consumption in infants at risk for peanut allergy“, *New England Journal of Medicine*, vol. 372, nr. 9, 2015, pp. 803–813.
- Ebner, J., *The rage: The vicious circle of Islamist and far right extremism*, Tauris, New York, 2017.
- Eggertson, L., „Lancet retracts 12-year-old article linking autism to MMR vaccines“, *CMAJ: Canadian Medical Association Journal*, vol. 182, nr. 4, 9 martie 2010, E199–E200, <http://doi.org/10.1503/cmaj.109-3179>.
- Ehrenreich, B., *Dancing in the streets: A history of collective joy*, Metropolitan Books, New York, 2006.
- Einon, D., Morgan, M.J. și Kibbler, C.C., „Brief periods of socialization and later behavior in the rat“, *Developmental Psychobiology*, vol. 11, 1978, pp. 213–225.
- Engels, F., *Ludwig Feuerbach and the end of classical German philosophy*, Foreign Languages Press, Beijing, 1976.

- Epictet & Lebell, S., *Art of living: The classical manual on virtue, happiness, and effectiveness*, HarperOne, New York, 1995. (Vezi și ediția în română: *Manualul lui Epictet*, trad. de Ioana Costa, Editura Seneca, București, 2016.)
- Fiske, A.P., „The four elementary forms of sociality: Framework for a unified theory of social relations“, *Psychological Review*, vol. 99, nr. 4, 1992, pp. 689–723.
- Foa, E.B. și Kozak, M.J., „Emotional processing of fear: Exposure to corrective information“, *Psychological Bulletin*, vol. 99, 1986, pp. 20–35.
- Frankl, E., *Man's search for meaning*, Beacon Press, Boston, 1959/2006. (Vezi și ediția în română: *Omul în căutarea sensului vieții*, trad. Florin Tudose, cuvânt înainte de Harold F. Kushner, postfață de William J. Winsdale, colecția Versant, Vellant, București, 2018.)
- Ganti, L., Bodhit, A.N., Daneshvar, Y., Patel, P.S., Pulvino, C. *et al.*, „Impact of helmet use in traumatic brain injuries associated with recreational vehicles“, *Advances in Preventive Medicine*, 2013, pp. 1–6.
- Ginsberg, B., *The fall of the faculty: The rise of the all-administrative university and why it matters*, Oxford University Press, New York, 2011.
- Gosling, S., *Snoop: What your stuff says about you*, Basic Books, New York, 2008.
- Gotlib, I.H. și Joormann, J., „Cognition and depression: Current status and future directions“, *Annual Review of Clinical Psychology*, vol. 6, 2010, pp. 285–312.
- Gratz, K.L., Conrad, S.D. și Roemer, L., „Risk factors for deliberate selfharm among college students“, *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 1, 2002, pp. 128–140.
- Gray, H.H., *Searching for utopia: Universities and their histories*, University of California Press, Berkeley, 2012.
- Gray, P., „The decline of play and the rise of psychopathology in children and adolescents“, *American Journal of Play*, vol. 3, nr. 4, 2011, pp. 443–463.
- Gray, P., „Evolutionary functions of play: Practice, resilience, innovation, and cooperation“, în *The Cambridge handbook of play: Developmental and disciplinary perspectives*, P. Smith și J. Roopnarine (ed.), Cambridge University Press, New York, 2018.
- Greenwald, A.G., Banaji, M.R. și Nosek, B.A., „Statistically small effects of the Implicit Association Test can have societally large effects“, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 108, nr. 4, 2015, pp. 553–561.
- Guinier, L., *The tyranny of the majority: Fundamental fairness in representative democracy*, Free Press, New York, 1994.
- Hacking, I., „The making and molding of child abuse“, *Critical Inquiry*, vol. 17, 1991, pp. 253–288.
- Haidt, J., *The happiness hypothesis: Finding modern truth in ancient wisdom*, Basic Books, New York, 2008. (Vezi și ediția în română: *Ipoteza fericirii. Armonia dintre știința modernă și vechea înțelepciune*, trad. de Simona Drelciuc, Humanitas, București, 2020.)
- Haidt, J., *The righteous mind: Why good people are divided by politics and religion*, prima ediție, Pantheon Books, New York, 2012. (Vezi și ediția în română: *Mintea moralistă. De ce ne dezbină politica și religia?*, trad. de Simona Drelciuc, Humanitas, București, 2016.)
- Haji, N., *The sweetness of tears*, William Morrow, New York, 2011.

- Hare, C. și Poole, K.T., „The polarization of contemporary American politics“, *Polity*, vol. 46, 2014, pp. 411–429.
- Haslam, N., „Concept creep: Psychology’s expanding concepts of harm and pathology“, *Psychological Inquiry*, vol. 27, nr. 1, 2016, pp. 1–17.
- Hayek, F.A., *The mirage of social justice*, vol. 2 din *Law, legislation, and liberty*, University of Chicago Press, Chicago, 1976.
- Heider, F., *The psychology of interpersonal relationships*, John Wiley & Sons, New York, 1958.
- Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R.M., Berk, L.E. și Singer, D.G., *A mandate for playful learning in preschool: Presenting the evidence*, Oxford University Press, New York, 2009.
- Hoffer, E., *The true believer: Thoughts on the nature of mass movements*, Harper Perennial Modern Classics, New York, 1951/2010.
- Hofferth, S.L. și Sandberg, J.F., „Changes in American children’s time, 1981–1997“, în *Children at the millennium: Where have we come from? Where are we going?*, S.L. Hofferth și T.J. Owens (ed.), Elsevier, Amsterdam, 2001, pp. 193–229.
- Hogg, M.A., „Social identity theory“, *Encyclopedia of Identity*, 2016, pp. 3–17.
- Hol, T., Berg, C.V., Ree, J.V. și Spruijt, B., „Isolation during the play period in infancy decreases adult social interactions in rats“, *Behavioural Brain Research*, vol. 100, nr. 1–2, 1999, pp. 91–97.
- Holland, J.H., „Complex adaptive systems“, *Daedalus*, vol. 121, 1992, pp. 17–30.
- Hollon, S.D. și DeRubeis, R.J., „Outcome studies in cognitive therapy“, *Contemporary cognitive therapy: Theory, research, and practice*, ed. a II-a, R.L. Leahy (ed.), Guilford Press, New York, 2006.
- Horwitz, S., „Cooperation over coercion: The importance of unsupervised childhood play for democracy and liberalism“, *Cosmos+Taxis*, 2015, pp. 3–16.
- Hunter, D. și Tice, P., „2015 national survey on drug use and health: Methodological summary and definitions: B.4.8 Major depressive episode (depression)“, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville, septembrie 2016.
- Huseman, R.C., Hatfield, J.D. și Miles, E.W., „A new perspective on equity theory: The equity sensitivity construct“, *Academy of Management Review*, vol. 12, 1987, pp. 222–234.
- Ip, G., *Foolproof: Why safety can be dangerous and how danger makes us safe*, Little, Brown, New York, 2015.
- Iyengar, S. și Krupenkin, M., „The strengthening of partisan affect“, *Advances in Political Psychology*, vol. 39, suppl. 1, 2018, pp. 201–218.
- Johnson, J.S. și Newport, E.L., „Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language“, *Cognitive Psychology*, vol. 21, nr. 1, 1989, pp. 60–99.
- Jost, J.T., Banaji, M.R. și Nosek, B.A., „A decade of system justification theory: Accumulated evidence of conscious and unconscious bolstering of the status quo“, *Political Psychology*, vol. 25, nr. 6, 2004, pp. 881–919.
- Juhan, S.C., „Note: Free speech, hate speech, and the hostile speech environment“, *Virginia Law Review*, vol. 98, nr. 7, 2012, pp. 1578–

- Kahneman, D., *Thinking fast and slow*, Farrar, Straus and Giroux, New York, 2011. (Vezi și ediția în română: *Gândire rapidă, gândire lentă*, trad. de Dan Crăciun, Publica, București, 2012.)
- Kanngiesser, P. și Warneken, F., „Young children consider merit when sharing resources with others“, *PLOS One*, vol. 7, e43979, 2012; vezi la adresa <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0043979>.
- Kerr, C., *The uses of the university*, Harvard University Press, Cambridge, 1963.
- King, M.L., *Strength to love*, Fortress Press, Philadelphia, 1963/1981.
- LaFreniere, P., „Evolutionary functions of social play: Life histories, sex differences, and emotion regulation“, *American Journal of Play*, vol. 3, nr. 4, 2011, pp. 464–488.
- Langbert, M., Quain, A.J. și Klein, D.B., „Faculty voter registration in economics, history, journalism, law, and psychology“, *Econ Journal Watch*, vol. 13, nr. 3, 2016, pp. 422–451.
- Lareau, A., *Unequal childhoods: Class, race, and family life*, ediția a II-a, University of California Press, Berkeley, 2011.
- Leahy, R.L., Holland, S.F.J. și McGuinn, L.K., *Treatment plans and interventions for depression and anxiety disorders*, ediția a II-a, Guilford Press, New York, 2011. (Vezi și ediția în română: *Planuri de tratament și intervenții pentru depresie și anxietate*, trad. Mihaela Mihăilaș, Editura ASCR, Cluj-Napoca, 2017.)
- Lewis, H.R., *Excellence without a soul: Does liberal education have a future?*, Public Affairs, New York, 2007.
- Lilienfeld, S.O., „Microaggressions“, *Perspectives on Psychological Science*, vol. 12, nr. 1, 2017, pp. 138–169.
- Lilla, M., *The once and future liberal: After identity politics*, Harper, New York, 2017.
- Lind, E.A. și Tyler, T.R., *The social psychology of procedural justice*, Plenum Press, New York, 1988.
- Lukianoff, G., *Unlearning liberty: Campus censorship and the end of American debate*, Encounter Books, New York, 2014.
- Luthar, S. și Latendresse, S., „Children of the affluent: Challenges to well-being“, *Current Directions in Psychological Science*, vol. 14, 2005, pp. 49–53.
- Maccoby, E.E., *The two sexes: Growing up apart, coming together*, Harvard University Press, Cambridge, 1998.
- MacFarquhar, R. și Schoenhals, M., *Mao's last revolution*, Harvard University Press, Cambridge, 2006.
- Mandela, N., *In his own words*, Little, Brown, New York, 2003.
- Mann, T.E. și Ornstein, N.J., *It's even worse than it looks: How the American constitutional system collided with the new politics of extremism*, Basic Books, New York, 2012.
- Marano, H.E., *A nation of wimps*, Crown Archetype, New York, 2008.
- Mascaró, J. (ed. și trad.), *Buddha's teachings*, Penguin Classics, New York, 1995.
- McClintock, C.G., Spaulding, C.B. și Turner, H.A., „Political orientations of academically affiliated psychologists“, *American Psychologist*, vol. 20, nr. 3, 1965, pp. 211–221.

- McCrae, R.R., „Social consequences of experiential openness“, *Psychological Bulletin*, vol. 120, nr. 3, 1996, pp. 323–337.
- Mercado, M.C, Holland, K., Leemis, R.W., Stone, D.M. și Wang, J., „Trends in emergency department visits for nonfatal self-inflicted injuries among youth aged 10 to 24 years in the United States, 2001–2015“, *JAMA*, vol. 318, nr. 19, 2017, p. 1931.
- Mill, J.S., *On liberty*, Yale University Press, New Haven, 1859/2003. (Vezi și ediția în română: *Despre libertate*, trad. de Adrian-Paul Iliescu, Humanitas, București, 2017.)
- Milton, J., *Paradise lost*, Sirius Publishing, Londra, 2017. (Vezi și ediția în română: *Paradisul pierdut*, trad. de Adina Begu, Aldo Press, București, 2004.)
- Misra, S., Cheng, L., Genevie, J. și Yuan, M., „The iPhone effect: The quality of in-person social interactions in the presence of mobile devices“, *Environment and Behavior*, vol. 48, nr. 2, 2014, pp. 275–298.
- Morgan, K.P., „Describing the emperor's new clothes: Three myths of educational (in-)equity“, în *The gender question in education: Theory, pedagogy, and politics*, A. Diller et al., Westview Press, Boulder, 1996, pp. 105–122.
- Mose, T.R., *The playdate: Parents, children, and the new expectations of play*, New York University Press, New York, 2016.
- Murray, P., „An American credo“, *Common Ground*, vol. 1945, nr. 4, pp. 22–24.
- Mustoe, A.C., Taylor, J.H., Birnie, A.K., Huffman, M.C. și French, J.A., „Gestational cortisol and social play shapes development of marmosets' HPA functioning and behavioral responses to stressors“, *Developmental Psychobiology*, vol. 56, 2014, pp. 1229–1243.
- National Center for Education Statistics, „120 years of American education: A statistical portrait“, ianuarie 1993. Preluat de la adresa <https://nces.ed.gov/pubs93/93442.pdf>.
- Nietzsche, F.W., *Twilight of the idols*, Hackett Publishing, Indianapolis, 1889/1997. (Vezi și ediția în română, *Amurgul idolilor*, traducere de Al. Șahighian, Humanitas, București, 2019.)
- Nolen-Hoeksema, S. și Girgus, J.S., „The emergence of gender differences in depression during adolescence“, *Psychological Bulletin*, vol. 115, nr. 3, mai 1994, pp. 424–443.
- Norton, M.B., *In the devil's snare: The Salem witchcraft crisis of 1693*, Random House, New York, 2007.
- Novotney, A., „Students under pressure: College and university counseling centers are examining how best to serve the growing number of students seeking their services“, *Monitor on Psychology*, vol. 45, 2014, p. 36.
- Nozick, R., *Anarchy, state, and utopia*, Basic Books, New York, 1974.
- Okada, H., Kuhn, C., Feillet, H. și Bach, J., „The «hygiene hypothesis» for autoimmune and allergic diseases: An update“, *Clinical & Experimental Immunology*, vol. 160, 2010, pp. 1–9.
- Ostrom, E., *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*, Cambridge University Press, New York, 1990.
- Ostrom, V., *The meaning of democracy and the vulnerability of democracies*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1997.

- Pariser, E., *The filter bubble: How the new personalized web is changing what we read and how we think*, Penguin Press, New York, 2011.
- Pavlac, B.A., *Witch hunts in the Western world: Persecution and punishment from the Inquisition through the Salem trials*, Greenwood Press, Westport, 2009.
- Peterson, C., Maier, S.F. și Seligman, M.E.P., *Learned helplessness: A theory for the age of personal control*, Oxford University Press, New York, 1993.
- Piaget, J., *The moral judgement of the child*, Macmillan, New York, 1932/1965. (Vezi și ediția în română: *Judecata morală la copil*, trad. de Dan Răutu, Cartier, Chișinău, 2006.)
- Pierce, C.M., „Offensive mechanisms“, în *The black seventies*, F.B. Barbour (ed.), Porter Sargent, Boston, 1970, pp. 265–282.
- Pinker, S., *The blank slate: The modern denial of human nature*, Penguin Books, New York, 2016.
- Pinker, S., *Enlightenment now: The case for reason, science, humanism, and progress*, Viking, New York, 2017. (Vezi și ediția în română: *Iluminismul azi. Argumentație în favoarea rațiunii, științei, umanismului și progresului*, trad. de Mihaela Marian Mihăilaș, Editura Asociației de Științe Cognitive din România, Cluj-Napoca, 2019.)
- Prociuk, T.J., Breen, L.J. și Lussier, R.J., „Hopelessness, internal-external locus of control, and depression“, *Journal of Clinical Psychology*, vol. 32, nr. 2, 1976, pp. 299–300.
- Putnam, R.D., *Bowling alone: The collapse and revival of American community*, Simon & Schuster, New York, 2000.
- Putnam, R.D., *Our kids: The American dream in crisis*, Simon & Schuster, New York, 2015.
- Rawls, J., *A theory of justice*, Harvard University Press, Cambridge, 1971.
- Reeves, R.V., Haidt, J. și Cicirelli, D., *All minus one: John Stuart Mill's ideas on free speech illustrated*, Heterodox Academy, New York, 2018.
- Rempel, K., „Mindfulness for children and youth: A review of the literature with an argument for school-based implementation“, *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy*, vol. 46, nr. 3, 2012, pp. 201–220.
- Ridley, M., *The rational optimist: How prosperity evolves*, Harper, New York, 2010.
- Ross, M. și Sicoly, E., „Egocentric biases in availability and attribution“, *Journal of Personality & Social Psychology*, vol. 37, 1979, pp. 322–336.
- Rubinstein, R., Jussim, L. și Stevens, S., „Reliance on individuating information and stereotypes in implicit and explicit person perception“, *Journal of Experimental Social Psychology*, vol. 75, 2018, pp. 54–70.
- Sacks, J., *Not in God's name*, Random House, New York, 2015.
- Salk, R., Hyde, J. și Abramson, L., „Gender differences in depression in representative national samples: Meta-analyses of diagnoses and symptoms“, *Psychological Bulletin*, vol. 143, nr. 8, 2017, pp. 783–822.
- Sandseter, E. și Kennair, L., „Children's risky play from an evolutionary perspective: The anti-phobic effects of thrilling experiences“, *Evolutionary Psychology*, vol. 9, 2011, pp. 257–284.
- Seligman, M., *Learned optimism: How to change your mind and your life*, Vintage Books, New York, 1990.
- Shakespeare, W., *Hamlet*, Oxford University Press, Oxford, UK, 2008. (Vezi și ediția în română: *Hamlet*, trad. de Leon Levițchi și Dan Duțescu, în

- Opere complete*, vol. 5, Univers, București, 1986.)
- Shin, L.M. și Liberzon, I., „The neurocircuitry of fear, stress, and anxiety disorders“, *Neuropsychopharmacology*, vol. 35, nr. 1, 2010, pp. 169–191.
- Shweder, R.A., „True ethnography: The lore, the law, and the lure“, în *Ethnography and human development*, R. Jessor, A. Colby și R.A. Shweder (ed.) University of Chicago Press, Chicago, 1996, pp. 15–52.
- Sidanius, J., Van Laar, C., Levin, S. și Sinclair, S., „Ethnic enclaves and the dynamics of social identity on the college campus: The good, the bad, and the ugly“, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 87, 2004, pp. 96–110.
- Silvergate, H.A., *Three felonies a day: How the Feds target the innocent*, Encounter Books, New York, 2009.
- Singer, D.G., Singer, J.L., D’Agostino, H. și DeLong, R., „Children’s pastimes and play in sixteen nations: Is free-play declining?“, *American Journal of Play*, vol. 1, nr. 3, 2009, pp. 283–312.
- Sloane, S., Baillargeon, R. și Premack, D., „Do infants have a sense of fairness?“, *Psychological Science*, vol. 23, nr. 2, 2012, pp. 196–204.
- Solomon, A., *The noonday demon: An atlas of depression*, Scribner Classics, New York, 2014. (Vezi și ediția în română: *Demonul amiezii. O anatomie a depresiei*, trad. de Dana-Ligia Ilin, Humanitas, București, 2014.)
- Soljenițin, A.I., *The Gulag Archipelago, 1918–1956: An experiment in literary investigation*, vol. 2, Harper Perennial, New York, 1975. (Vezi și ediția în română: Aleksandr Soljenițin, *Arhipelagul Gulag*, trad. Nicolae Iliescu, Univers, București, 2008.)
- Starmans, C., Sheskin, M. și Bloom, P., „Why people prefer unequal societies“, *Nature Human Behaviour*, vol. 1, nr. 4, 2017, p. 82.
- Sue, D.W., Capodilupo, C.M., Torino, G.C., Bucceri, J.M., Holder, A.M., Nadal, K.L. și Esquilin, M., „Racial microaggressions in everyday life: Implications for clinical practice“, *American Psychologist*, vol. 62, nr. 4, 2007, pp. 271–286.
- Tajfel, H., „Experiments in intergroup discrimination“, *Scientific American*, vol. 223, nr. 5, 1970, pp. 96–102.
- Taleb, N.N., *The black swan: The impact of the highly improbable*, Random House, New York, 2007. (Vezi și ediția în română: *Lebăda Neagră: Impactul foarte puțin probabilului*, trad. de Viorel Zaicu, ediția a III-a revizuită, Curtea Veche Publishing, București, 2018.)
- Taleb, N.N., *Antifragile: Things that gain from disorder*, Random House, New York, 2012. (Vezi și ediția în română: *Antifragil: Ce avem de câștigat de pe urma dezordinii*, ediția a II-a, trad. de Cornelia Dumitru, Curtea Veche Publishing, București, 2019.)
- Tetlock, P.E., Kristel, O.V., Elson, B., Green, M. și Lerner, J., „The psychology of the unthinkable: Taboo trade-offs, forbidden base rates, and heretical counterfactuals“, *Journal of Personality and Social Psychology*, vol. 78, 2000, pp. 853–870.
- Thibaut, J.W. și Walker, L., *Procedural justice: A psychological analysis*, L. Erlbaum Associates, Hillsdale, 1975.
- Tucidide, *History of the Peloponnesian War*, Penguin Classics, Londra, 1972. (Vezi și ediția în română: Tucidide, *Războiul peloponesiac*, trad. de N.I. Barbu, Editura Științifică, București, 1966.)

- Tuvel, R., „In defense of transracialism“, *Hypatia*, vol. 32, nr. 2, 2017, pp. 263–278.
- Twenge, J.M., *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy – and completely unprepared for adulthood – and what that means for the rest of us*, Atria Books, New York, 2017.
- Twenge, J.M., Joiner, T.E., Rogers, M.L. și Martin, G.N., „Increases in depressive symptoms, suicide-related outcomes, and suicide rates among U.S. adolescents after 2010 and links to increased new media screen time“, *Clinical Psychological Science*, vol. 6, nr. 1, 2018, pp. 3–17.
- Tyler, T.R. și Blader, S.L., *Cooperation in groups: Procedural justice, social identity, and behavioral engagement*, Psychology Press, New York, 2014.
- Tyler, T.R. și Huo, Y.J., *Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts*, Russell Sage Foundation, New York, 2002.
- Van der Vossen, B., „In defense of the ivory tower: Why philosophers should stay out of politics“, *Philosophical Psychology*, vol. 28, nr. 7, 2014, pp. 1045–1063.
- Vaughn, D., Savjani, R.R., Cohen, M. și Eagleman, D.M., „Empathy is modulated by religious affiliation of the other“, sub evaluarea *Nature Neuroscience*.
- Walster, E.H., Walster, G.W. și Berscheid, E., *Equity: Theory and research*, Allyn & Bacon, Boston, 1978.
- Ward, D.T., *Happy ending and day of absence: Two plays*, Dramatists Play Service, New York, 1994.
- Wiltermuth, S.S. și Heath, C., „Synchrony and cooperation“, *Psychological Science*, vol. 20, nr. 1, 2009, pp. 1–5.
- Wolff, R.P., Moore, B. și Marcuse, H., *A critique of pure tolerance*, Beacon Press, Boston, 1965/1969.
- Woodard, C., *American nations: A history of the eleven rival regional cultures of North America*, Viking Press, New York, 2011.
- Zhiguo, W. și Fang, Y., „Comorbidity of depressive and anxiety disorders: Challenges in diagnosis and assessment“, *Shanghai Archives of Psychiatry*, vol. 26, nr. 4, 2014, pp. 227–231.
- Zimbardo, P.G., *The Lucifer effect: Understanding how good people turn evil*, Random House, New York, 2007. (Vezi și ediția în română: *Efectul Lucifer*, trad. de Roxana Melnicu și Dana Verescu, Nemira, București, 2009.)